

VYCHOVATEL.

ČASOPIS
VĚNOVANÝ ZÁJMŮM KŘESŤANSKÉHO ŠKOLSTVÍ.

ORGÁN
JEDNOTY ČESKÉHO KATOLICKÉHO UČITELSTVA
V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM.

ROČNÍK XXIX.

MAJITEL A VYDAVATEL „DRUŽSTVO VLAST“.

REDAKTOR UČITELSKÉ PŘÍLOHY:
VLAST. JELÍNEK.

REDAKTOR VĚSTNÍKU KATECHETSKÉHO:
JAR. SLAVÍČEK.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR:
GYMN. PROF. EMANUEL ŽÁK.

V PRAŽE.
TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST,
1914.

OBSAH:

- Americké školství a náboženství. Podává prof. Dr. Lub. Petr 205, 218.
- Beznáboženská mravouka. Podává Em. Žák 13, 25, 36, 49, 61, 73.
- Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. Podává universitní professor Dr. Jarosl. Sedláček 8, 56, 67, 161, 186, 200, 210, 223.
- Dr. Fr. Förster v Mnichově 169.
- Druhý katechetický kongress. Referuje prof. Dr. Lub. Petr 137.
- Junáctví (Scouting). Podává Dr. Jos. Hanuš 114.
- K památnému dni. K 25. roč. ici posvěcení Jeho Eminence na kněze 121.
- K Willmannovu jubileu. K 75. ročníci jeho narozenin 85.
- Lze náboženství učiti a se naučiti? Podává prof. Jos. Staněk 148, 158, 171.
- Methody experimentální paedopsychologie a jejich význam 181, 193.
- Na sklonku XXX. roč. Vlasti. Napsal Al. Dostál. 164.
- Náboženský prvek ve výchově. Z knihy biskupa Spaldinga podává V. Lankaš 4, 15, 27, 39, 51.
- Naším přátelům 217.
- Nebezpečí monismu ve škole. Napsal prof. Dr. Lubomír Petr 75, 87, 98, 112, 123, 134, 147.
- Nový papež Benedikt XV. 157.
- O Bohu jako prvopříčině světa. Z akademických řečí universitního profesora Dra Fr. Kordače 42.
- O jsoucnosti Boží. Důkaz kosmologický. Píše universitní professor Dr. Fr. Kordač 17.
- Podivné použití zákona. Ze zápisků katechety S. U. V. 31.
- Přírodní vědy a světový názor. K řeči J. M. Dra Fr. Mareše, rektora české university, na sjezdu lékařů a přírodopýtců českých 109.
- Slovo k reformě školy 1.
- † Svatý Otec Pius X. 145.
- Školní kazimírové. Z vlastní a cizí zkušenosti podává Em. Žák 63, 77, 90, 102.
- Valná schůze spolku katolických učitelů náboženství na středních školách v Račousku, konaná ve Štýrském Hradci 1. června 1914. Podává Dr. Jos. Hanuš 125, 139.
- Volné kapitoly z dějin církevního zpevu 221.
- Úprava sňuzného středošolských profesorů náboženství. Píše prof. Dr. Lub. Petr 174, 185.
- U rodičů. Podává Fr. Janovský 6, 20, 53, 65, 78.
- Úvod akademických řečí o theismu a monismu. Podává universitní professor Dr. F. Kordač 3.
- Zločin sarajevský 133.
- Z paedagogiky atrického badatele. Podává prof. Dr. Lub. Petr 92, 100, 127, 151, 160.
- Z akademických řečí r. 1914—15. Přednesl universitní professor Dr. Fr. Kordač 198, 208.
- Znamení doby 97.
- Způsobné chování. Podává Jan Nep. Jcs. Holý, O. Pr., farář v Holišově 183, 195.

Feuilleton.

- Církevní umění ve škole. Podává Václav Hrudka 117, 129, 141, 154, 166.
- Katolická renaissance ve Francii. Píše Antonín Melka 10, 22.
- Parsifal. Posvátná slavnostní hra Rich. Wagnera. Podává Dr. Josef Hanuš 80, 94, 104.
- Válka s hlediska mravního. Podává Em. Žák 177.
- Výchovné prvky výcviku vojenského. Podává Em. Žák 189.
- Výchovné prvky doby válečné. Píše Em. Žák 202, 212, 224.
- Zdoba chrámu pomůckou při vyučování. Podává Václ. Hrudka 33, 44, 57, 70.
- Směs** 11, 23, 35, 45, 59, 71, 82, 95, 106, 119, 130, 143, 155, 167, 179, 191, 204, 214, 226.
- Literatura** 12, 24, 36, 47, 60, 72, 83, 96, 108, 144, 156, 168, 192, 204, 216, 228.

kteří umějí srovnávat včerejšek s dneškem, a ty jednomyslně vám řeknou, jak strašnou zhoubou začíná působiti požitkářská filosofie vyšších kruhů na nižší řídu; jak dříve v rodině nejmenší sáhnutí po zapovězeném jako osudný začátek bylo bráno velmi vážně, ale za to mohl také každý své syny a dcery klidně nechat z domu odejít; ale dnes nalézáme stále více rodičů, kteří nejsou s to vstřípiti svým dětem žádnou ošklivost před nespravedlivým jednáním, poněvadž sami této ošklivosti více necítí, protože dobré a zlé je nahrazeno daleko hmatatelnějšími měřítky hodnot. Jakou pevnost lze tu očekávati od mladých lidí, kteří ve velkých kancelářích a dílnách jsou vystaveni všem možným, a každé kontrole se vymykajícím vlivům?

Dnes mnoho se mluví o tak zvaných *»méně cenných«*, kteří tak veliký kontingent dodávají armádě mladých zločinců. Tací méně cenní byli vždy. Ale v dobách, kdy pronikaly společnost silné mravní imperativy, zářící náboženské ideály a vznešené vzory sebekázně, kdy nároky duše účelně vystupovaly v popředí proti všemu přirozenému a vrozenému, byly všechny impulsy méně cenných takorba poutány protitlakem. Ale názory za dnešní doby panující přímo rozpoutávají všechny méněcennosti, ba i ony i normální lidi činí méně cennými, protože prohlašují žádosti a vášně suverenními. Či není mnohý mladý zločinec jenom přirozeným výrazem doby, v níž tak mnozí dospěli ve svém názoru na život a povinnosti stali se přímo dětinskými? Čeho možno od méně cenných očekávati, když vzdělaní a normální z nepořádnosti budují *»sexuální reformu«* a z mravní slabosti životní filosofii? Nejdůležitější péče o všechny, kdo vyšli z rovnováhy, o zatížené a slabé, nezáleží v zákonech a ústavech, ale ve vznešených a neochvějných ideálech charakteru a svědomí, které mohutným vlivem působí na rozrušený duševní život abnormního. A všechny zákony, ustanovení a ústavy mohou v pravdě výchovným vlivem jenom působiti, když budou proniknuty vážností a přísností těchto názorů. —

Co tuto Förster svým vystižným způsobem vyslovil, je ode dávna našim programem. *Škola budoucích věků musí sloužiti v své řadě mravní výchově budoucího pokolení.* K tomu cíli bude potřebí, aby mravní ideály, jak je náboženství křesťanské vytýčilo, vrátily se do školy v plném jasu a síle. *Všechno intelektuální vyučování musí býti postaveno do služby mravní výchovy.* Učivo nesmí se rozlévati do nekonečné šířky, jak už nynějšími učebnými osnovami a stále novými nařízeními až skoro do krajnosti se děje, ale je potřebí rozumně je omeziti na nejnütnější, a propracovávat do hloubky. Revise osnov všech předmětů, tedy i osnov náboženských je dávnou naší tužbou.

V náboženském vyučování přejeme si: Více bible, méně doktrinalismu. Více konkrétního života nežli abstraktních pouček. Dogmatickou část žádáme omeziti na tolik, kolik pro řádný život křesťanský je potřebí, v mravoučné části chceme rozbořem konkrétních, z bible, z dějin a z obecného života vzatých příkladů více k mravnosti vychovávat nežli jen mravoukou kázati. Této reformě školy bude vždy náš list sloužiti, tyto reformní myšlenky šířiti a prohlubovati. r.

Úvod akademických řečí o theismu a monismu.

(Podává univ. professor Dr. Fr. Kordač.)

Význam filosofie v dějinách lidstva vyjádřil případně *Schopenhauer* (Parerg. II.) slovy: »Die Philosophie jeweiliger Zeit bildet den Grundbass der Geschichte dieser Zeit.« Filosofie či myšlenkový vývoj ideí o nehlubších otázkách lidstva udává vždy základní ton a směr vývoji jeho dějin.

Sledujeme-li tento paralelní a příčinný vývoj filosofie a dějin, shledáme, že *pravda je stále doprovázena bludem*, jako světlo je doprovázeno stínem. — Pravda o nehlubších otázkách lidstva, čili pravda pravé filosofie o jednotném, uceleném světovém názoru, jest *jedna*, objektivní a nezměnitelná. Tak hlásá již *Klement Alexandrinský* (Strom. I.), rektor první křesťanské akademie v Alexandrii, a po něm veleduch *sv. Augustin*, ve své disputaci contra Academicos c. 3.

Ovšem pravda, ať světlem rozumu chápaná ve filosofii, neb světlem víry poznaná v theologii, jest jen *jedna*. Ale její stín - *blud* jest, *mnohonásobný*. »Veritas est una, error est multiplex.«

Proměnlivé bludy v různých periodách historie po delším kvašení a vývoji se zhušťují a soustřeďují v určitá *ideová hesla*, která dějiny své doby ovládají. Tak se postavil na sklonu středověku proti *křesťanskému* theismu (čili proti víře v Boha Stvořitele) pohanský *humanismus*. Pravím *pohanský* humanismus; nebot humanismus, jakožto výtěžek formální klassické kultury řecko-římské, byl křesťanstvím střežen a přijat za složku novodobé kultury. Ve století 18. převzal tutěž úlohu odporu proti křesťanské víře *racionalismus*; v 19. stol. to byl *materialismus* a v našem stol. 20. zaznívá jako generální bas filosofie — v *monismu*. —

Dějiny vědy, jmenovitě vědy filosofické, hlásají monisté, nás především odkazují k monismu, jakožto k náboženství budoucnosti; *psychicko-intellektuální organisace* člověka prý poznenáhla překonává veškerý dualismus, rozdíl mezi Bohem a světem, mezi hmotou a duchem. Monismus jest prý náhradou oboui prohlašuje a představuje se jakožto světový názor, dle něhož vše, co jest a být, může, a co je předmětem direktní neb indirektní zkušenosti člověka, jest *jediná* (monon) *absolutní bytost*. Komu libo, ať ji nazývá — bůh. Tato bytost je svoji přirozeností podstatně vždy a všude *stejnorodá*; zjevuje se nám ale v *rozmanitosti* jednotlivých věcí (nerostů, rostlinstva, živočišstva a lidstva) jakož i v rozdílu fysického a psychického dění. —

Tento monism jest prý nutným výsledkem a *požadavkem pokroku věd přírodních*, jmenovitě zákona konstance energie a hmoty. Těž *kulturní* pokrok 20. stol. nesnese tradiční dogma o Bohu, Stvořiteli světa, hlásají monisté. Na místo církevního dogmatu staví světový *přírodovědecký* názor o jednotě bytnosti a činnosti veškerenstva. Konečně prý vystupují vždy naléhavěji *moderní postuláty náboženské*.

Veškeré formy světových náboženství i křesťanství jsou prý v rozkladu. Rozum i srdce moderního člověka vyžaduje, aby spor vědy a víry byl odstraněn a nahrazen shodou obou. To má zjednati jedině *monism*. Jeho světový prapor prý bude vztyčen na troskách dosavadního náboženství lidstva. —

V Jeně pod záštitou známého prof. Haeckla se utvořil t. zv. *Monistenbund* svaz stoupců monismu, kteří tvoří moderní *apoštolát* monismu tiskem i slovem pro široké vrstvy lidu. Proti tomuto směru povstal *Keplerbund*, svaz přírodovědců a intelligentů vůbec, kteří bez rozdílu vyznání, ať katolíci neb protestanti, společný

podklad evropské kultury: křesťanskou víru v Boha Stvořitele a shodu víry s vědou proti monismu hájí. V přátelském styku s tímto, společný cíl pozitivního prohloubení víry katolické a její obrany má za účel svaz katolických učenců *Albertusbund*. —

Význam a důležitost otázky *theismu* a *monismu* nespočívá jen v tom, že se jedná o novou fási odvěkého boje, v němž všichni zakladatelé světových náboženství, největší myslitelé kulturních národů, veškerou sílu ducha a své osobnosti nasadili, — nýbrž jedná se o nejdražší statky lidstva, jedná se o *jednotný názor nábožensko-mravní*, jedná se o základní pravdy, které vrhají své vůdčí světlo na veškerý život soukromý i veřejný. Jediné na pravdě ustálený soud o těchto nehlubších otázkách lidstva, odpovídá jistě a uspokojivě na odvěký a naléhavý problém. Jaký význam má pro nás život vezdejší? Končí snad ve tmách monistického *nihilismu*, anebo je zárodkem *věčného života* z pramene božské pravdy a lásky? — —

Uvážíme-li, že i u nás k podnětu mezinárodní agitace se usiluje o to, aby monismus se stal náhradou víry svatováclavské, nastává pro každého uvědomělého inteligenta a jmenovitě vysokoškolského akademika nezbytná povinnost, základy své křesťanské víry vědecky prohloubit a upevnit, aby světlo vědy a víry bylo nejen jemu vůdčí hvězdou soukromého života, nýbrž aby mohl být vůdcem a rádcem našeho křesťanského lidu v životě veřejném. Katoličtí akademikové, vy jste nadějí našeho těžce zkoušeného a na výsost ohroženého národa. Kéž by ani jeden z vás tu naději nezklamal!

Bude naší úlohou rozumu dokázati i srdce nadchnouti pravdou, že základy *theismu*, t. j. víry v Boha, stvořitele a zákonodárce světa, jsou hluboko v rozumu i vůli lidské zakořeněny, a moderní vědou neotřeseny, nýbrž upevněny. Za to však *předpoklady monismu*, že jsou nicotné a praktické jeho důsledky pro jednotlivce i národy zkázonosné. Filosofie materialismu věku 18. byla generálním basem dějin velké revoluce francouzské. Běda, jestliže filosofie mezinárodního monismu věku 20. se svou etikou pessimismu se stane kvasem zoufalých mass lidu v resoluci internacionální.

Vestigia terrent. Jest na vás, křesťanští muži inteligenti, stojící na stráži národa, a na vás katoličtí akademikové, chloubou a naděje našeho národa, aby monismus 20. století národu našemu se stal, čím jest v plánu Boží prozřetelnosti dějinám světovým, »ein Teil von jener Macht, die stets nur Böses will, und Gutes schafft.« — Mocí, která chtíc jen zlo, působí dobro.

Náboženský prvek ve výchově.

(Z knihy biskupa Spaldinga podává V. Lankaš.)

Theorie vývojová, jež dnes je široce přejata a aplikována na všechny věci, od hvězdného prachu, až k nejnižšímu útvaru, je zároveň znamením a příčinou téměř neobmezené důvěry, již skládáme v pomocnou a přeměňující moc výchovy. O Bohu nemyslíme již jako o bytosti stojící opodál přírody a běhu historie. Bůh pracuje v činnosti atomův a v tlukotu lidského srdce. A poněvadž pozorujeme a chápeme jeho působnost v evoluci i hmoty i ducha, poznáváme a cítíme, že usilujeme-li vědomě a úmyslně, abychom vyvolali a oživilí utajené síly lidské bytosti, pracujeme s ním ve směru, v němž on pudí a žene vesmír. Pohlííme

tudíž na výchovu jako na nutnou, ne pouze proto, že je nevyhnutelná jistému vysokému a lidskému způsobu života, nýbrž i proto, že Bůh učinil rozvoj zákonem vědomé i nevědomé přírody. Bůh je v pravdě vše, čím konečné se může státi; a úsilí, růsti v síle, poznání a ctnosti, tryská z božského podnětu.

Když víme, že země není střediskem vesmíru, nýbrž jest jen menší oběžnice, zvuk ztracený v prostoru, naše nejhlubší myšlení pak těž shledává, že cíl přírody je vytvořiti rozumné bytosti, člověka. Neboť konečný důvod, pro nějž všechny věci existují, jest, aby nekonečné dobro mohlo býti sděleno; a poněvadž nejvyšší dobro je pravda a svatost, může býti sděleno jen bytostí myslícím a milujícím. Odtud všechny věci jsou člověkovy, člověk existuje, aby mohl se stávat podoben Bohu; jinak řečeno, aby mohl vychovávat sám sebe. Neboť cíl výchovy je připravit člověka pro: dokonalý život, pěstovati všechny jeho schopnosti, uvésti všechny jeho duševní dary v činnost, učiniti ho symmetrickým a celým podle těla i podle duše. To jest ovšem ideál a důsledně věc nedostižitelná. — Ale jen ve světle ideálu vidíme správně a soudíme pravdivě; a brátí nižší názor za cíl výchovy, je brátí názor částečný. Míti za to, že Bůh je, a že člověk opravdově žije jen potud, pokud se stává účasten božského života, znamená, důsledně mítí za to, že jeho výchova by měla býti v prvé řadě a podstatno náboženská. Naše mínění a víra ovšem nejsou nikdy výsledek číře rozumového pochodu, a proto pouhý syllogismus má malou přesvědčivou sílu, nebo vůbec žádný vliv na způsob našeho nazírání na věci, nebo na motivy, jež určují naš činnost.

Jako je neúčitečno horliti proti přirozenosti věcí, tak, obecně vzato, je marně přiti se, když náš světový názor je jiný nežli názor těch, jež usilujeme přesvědčiti. Neboť ti, kdož pozorují s jiného stanoviska, buď nevidí těchže předmětů, nebo nevidí je v témže světle. Život je složitý a pružný, a prameny myšlení a činnosti jsou tajemně řízeny silami a podněty, jichž ani jasně nechápeme, ani přesně nezměřujeme. To, co nazýváme duchem věku, duchem, který jak básník dí »sedí na hlomozícím času a tká pro Boha roucho, jímž se nám stává viditelným,« vykonává mocný vliv na všechno naše myšlení a jednání.

Žijeme v době pokroku, a pokrok podmiňuje rozlišení stavby a specialisací činnosti. Čím dokonalejší organismus, tím více jsou jeho zvláštní funkce přidělovány zvláštním částem. Poněvadž sociální shluky se rozvíjejí, dostavuje se i tu podobné rozlišení. Činnost, která byla v rukou jednoho, rozděluje se mezi mnohé. Působnost se rozvíjí, a jí podporován jest pochod výroby, rozdělení a výměny. Obchody a řemesla se ustavují. Jak osvěta a zručnost vzrůstají, jsou lidé méně a méně spojovní. Žádají nejlepšího díla, a nejlepší dílo může, jako vzor, dáno býti jen specialisty.

Specialisace stává se tak charakteristikem civilisace. Patriarcha je i král i kněz. V Řecku a v Římě nábožensví je funkce státu. Ve středověku církev a stát srůstají a tvoří tak intimní spojení, že jich obory v sebe neustále zabíhají. Konečně však dostavuje se rozlišení, a my učíme se rozlišovati mezi věcmi císařovými a věcmi Božími. Toto rozdělení má dalekosáhlé následky. Prohlašuje svou neodvislost, byl stát puzen, aby na doklad užíval nejen argumentu, nýbrž i síly.

Tak i učenost, která za zmatku vyvolaného vpády barbarů byla pěstována výlučně církevníky, nabývá zájmu a důležitosti i u laikův. Počali i oni studovati,

a předměty, jež zabraly nejvíce jich myšlení, nebyly předměty náboženské v obvyklém smyslu slova. Protestantské vzbouření je jen fáse této revoluce.

Tato revoluce započala uvedením řecké literatury do západní Evropy. Duch bádání a myšlenkové zvědavosti byl tak probuzen v širších kruzích; nadšení pro pravdu a krásu, jimž řecký genius dal nejdokonalejší výraz, bylo vyvoláno, a zájem pro intelektuální a uměleckou kulturu byl probuzen. Nové ideály vytýčeny a předkládány svěžím a divícím se duchům. Nákaza se rozšířila, a žízeň po poznání byla vnášena do stále širších se sfér.

Tak se stalo, že klerik a učenec přestali býti totožni. Hranice poznání byly rozšířeny, když induktivní metoda byla aplikována na studium přírody, a brzo stalo se nemožno, aby jednotlivec mohl ovládnouti veškerou vědu. A tak princip dělby práce uveden do věcí rozumu. Za stara mysli se, že jen prorok nebo filosof objímá veškeru moudrost; nyní ale ozřejmelo, že úspěch a zdar může kynouti jen celoživotnímu oddání se některému odvětví vědy. To vedlo zase k jiným důsledkům. Vyučování, jež bylo skoro výlučně v rukou církevníků, přešlo nyní též nutně do rukou laikův. Jako musil feudalismus upadnouti, a problašování práva lidu počalo poukazovati na příchod demokracie, tak hnutí, stavící se proti privilegiím, logicky vedlo ku požadavku, aby učenost nebyla majetkem zvláštních tříd, nýbrž, aby brány chrámu poznání byly otevřeny veškerému lidu.

Abý výchova se stala universální, nejsnadnější a nejjednodušší prostředek byl, zavést a vybirati školskou daň. A poněvadž mohlo se to diti jen státem, zbudoval stát výchovný system a přijal úlohu učitele. Výsledek toho všeho byl, že škola, která v celém křesťanstvu je dílem církve, ve většině zemí přešla pod dohled občanské vlády.

(Pokračování.)

U rodičů.

Podává Fr. Janovský.

(Pokračování.)

*

Blaze, třikrát blaze dítkám, jejichž otec podobá se *Bedřichu Leopoldu hraběti Stolbergovi* (1750—1819), slavnému státníku, učenci, filosofu, spisovateli, ale ještě slavnějšímu konvertitovi, který stav se z protestanta upřímným, horlivým katolíkem (čimž vzbudil podiv u všeho vzdělaného světa), věnoval své nejslavnější dílo *»Dějiny náboženství Ježíše Krista«* svým dítkám a položil toto *»Věnování«* v čelo velkolepého díla toho:

»Mým synům a dcerám!

Vám především, milé dítky, zůstavuji tuto památku mé pouti pozemské; vám především na srdce kladu předmět tohoto spisu, náboženství Ježíše Krista. Toť ono jedno potřebné.

Krátké, nejlísté, mnohým nebezpečím obklopené jest naše pozemské putování; jen jedno jest nám jisto — smrt. Nevidíme jí, jenom znamenáme, že život našich druhů pominul zůstala po nich ztuhlá schránka tělesná, jež se v prach rozpadá.

Tak se děje člověku, tak zvířeti. Avšak člověk cítí v sobě život, jenž nezávisí na tlukoucí tepně, nezávisí na vdychaném a vydýchaném vzduchu. Člověk patří zrakem vědomí na své nitro, člověk má rozum. Zrakem tím rozhlíží se vůkol a cítí život života, cítí lásku.

Zdaž se láskou spojuje s praláskou, s Bohem? Zdaž svou lásku obrací jen na své vlastní *»já«* tak, že ve všech věcech, jež se mu líbí, nalézá jen hrubší neb jemnější

prostředky k ukojení své sobětnosti? Odpověď na tyto dvě otázky rozhoduje o ceně člověka. Milujeme ve všem, co milujeme, Boha; anebo milujeme ve všem, co se domníváme milovati, — jen sebe samy? Ale právě tato láska k *Bohu* jest naší úlohou; i *sebe* máme v *Bohu* milovati. Co se mine své úlohy, jest špatno! Ani člověk, ani anděl nenalezne pokoje leč v Bohu a v naději, že se bude v Bohu na věky radovati. Že pak se člověk hříchem od Boha vzdaluje a tak jedná proti své odvčké úloze, cítí ihned uvnitř nelad. — — — — —

Náboženství Ježíše Krista dává nám *Boha poznávati*; náboženstvím tím zve nás Bůh, abychom *ho milovali*, zve nás do věčné spásy. Kdož pozváním tím pohrdají, těm pohrozeno věčným utrpením. — — — — —

Milé dítky, což pak možná *žádoucího, krásného a dobrého* pomyslíti, čeho by nám neposkytovalo náboženství Ježíše Krista? Toužíte po radosti? Onoť podává věčnou slast, jejíž na lže již zde na zemi převyšuje veškerou radost, převažuje všechno časné utrpení. Toužíte po dlouhém životě? Onoť poskytuje blaženou nesmrtelnost. Toužíte po odpočinku? V náboženství Ježíše Krista jest jedině pravé odpočinutí; onoť v bouřích života koji člověka jako nem'uvňátko na prsou matčiných a jednou uvede do odpočinutí věčného. Toužíte po pokoji? Tímto pozdravem pozdravuje Pán své následovníky: »Pokoř vám!« Chce se vám přátelství? Kde jest jistější, vroucnější, trvanlivější přátelství než mezi následovníky Kristovými, kteří všichni bez zárlivosti spějí jen za jedním cílem, kde druh s druhem má účast a oběma kyne prospěch, kde svatá láska jednoho se zaněcuje láskou druhého. Toužíte po velikosti? Co jest nad synovství Boží? Toužíte po moci? Kdo chce, co Bůh chce, zdaž není jistou měrou účasten všemohoucnosti Boží? Toužíte po svobodě? Evangelium jest »dokonalý zákon svobody«; zde na zemi osvobozuje od panství chůčů a slibuje nám svobodu slávy synů Božích. Přejete si moudrosti? Jenom moudrost náboženství zasluhuje toho jména. Chcete ctnost? Které ctnosti by neučil, ku které ctnosti by nedopomáhalo náboženství Ježíše Krista? Jeho ctnost jest čistá, protože se jí člověk zdobí pro Boha; jeho ctnost jest bezpečná, protože jí takřka za ruku vede libá pokora. Toužíte po lásce? Všecek duch tohoto náboženství jest láska; bez něho neměli by lidé ani pojmu o lásce, v něm jest láska »svazkem dokonalosti« (Kol. 3, 14.). Všecky ctnosti, jimž učí, zakládá na lásce; všecky ctnosti, jež podává, pochodí z lásky. — — — — —

Prohlásl kdysi Hospodin o Synu svém, proměněném na hoře Táboře: »Tentoť jest Syn můj milý, v němž se mi dobře zalíbilo; toho poslouchejte!« (Mat. 17, 5.) Tento hlas zní dosud. Krista poslouchati jest jediným potřebným dosud, na něho musí náš zrak v prostotě lásky stále býti obrácen; Kristus, slunce spravedlnosti, musí býti středem, kolem něhož se pohybují naše duše, pozemským tělem zastřené, ale pro nebe určené, aby se rozum osvěcoval, duše zahřívávala, a život byl zárodně dobrými skutky. Toť jedno potřebné! Všecko ostatní jest nicotným oblakem, který jen tenkrát jeví se krásným, pokud jest účasten lesku slunečního.

Od tohoto jednoho potřebného odvrátí naše zraky, zastřítí je kouřem vystupujícím z nečistého žáru, nebo za svitu oslňujících pochodní zavéstí nás na noční bludné cesty, pochodně pak náhle zhasití a u věčné tmě nás nechati — o to usiluje četná společnost, kterou nazval Kristus »*světem*«. *Svět* zapírá Krista, a kdo chce *Krista* následovati, musí svět, hříšné zásady světa, zapíratí. — — — — —

— — — — — Spatřujeme nyní nevěru na výsost beznadějnou, nesmyslnou a drzou; brzy Boha upírá, brzy každý kámen, každou krůpěj vody božstvem prohlašuje. Rouhavost této nevěry jest tak veliká, jako její nesmyslnost. — — — — —

— — — — — *Toť jest podstata našeho svatého náboženství*, aby člověk, jenž smyslností a pýchou pozbyl synovství Božího, pokornou poslušností víry opět dosáhl synovství toho, věrou v Syna Božího, jenž, že člověk kdysi chtěl Bohu rovným býti a za to tvaří nerozumné připodobněn jest, snížil se, stav se člověkem a pykal v jeslech i na kříži za naši smyslnost a pýchu, pykal za ně, přemohl je. — — — — —

— — — — — Brzy vkročíme i my, milé dítky, na věčnost; i my uslyšíme výrok Soudcův, i my půjdeme podle něho tam či onam. Voliti si nebudeme moci.

Proto, milé děti, prosím a zapřísahám vás, dbejte nyní, čeho jedině dbáti dlužno, dbejte jednoho potřebného, volte dobrou stránku! Zapřete svět, jehož nicotnými radostmi zhrditi učí i pozemská moudrost. Zapřete svět, jenž zapírá Ježíše Krista; tohoto vyznávejte před lidmi, aby i on vás jednou vyznal před Otcem nebeským. Chraňte se lichého studu, jenž se stydí za věci svaté. — — — — —

— — — — — Dříve či později, možná již brzy, budu se bráti, milé děti, cestou otců. Budu-li u vážné té hodině sebevědom, popatřím ještě na vás zrakem loučícího se ducha. Jak dojemná a tklivá to podívaná umírajícímu otci! Chcete mi v tu vážnou a rozhodnou chvíli poskytnouti útěchy? Smiluje-li se nade mnou nejvyšší milosrdný Pán, doprovodí mě na věčnost naděje, milosti Boží a vašim přičiněním splnitelná, naděje, že budete dobrý boj bojovati, že zachováte víru, že budete bojovati krátký čas pozemského života, na věky pak chváliti a milovati Toho, jenž jediný jest hoden naší lásky, jenž jediný jest dobrý. —

Labutím zpěvem Stolbergovým možno nazvati jeho *»Knižku o lásce«*. Jest to odkaz otcův dítkám, odkaz přítelův přátelům, odkaz křesťanův spolukřesťanům, odkaz podobný závěti miláčka Páně, sv. Jana, jenž na konec své pouti pozemské neznal lepších slov, leč: *»Synáčkové, milujte se!«*

Dne 28. listopadu 1819 zachvácen hrabě Stolberg smrtelnou nemocí, zapatřen sv. svátostmi, a dne 5. prosince v Pánu skonal. Rodina zaznamenala si do denníku pečlivě každý den z posledního téhodne drahého otce, aby oni i přátelé i příbuzní měli památku na muže tak slavného. Hrob jeho ve Stockkempenách ve Vestfálsku označen prostým pomníkem, na nějž sám si byl určil nápis: *»Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného dal, aby žádný, kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný.«*

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Když se připravoval Šalomoun k stavbě chrámu jerusalemského, byl v nesnázích, jakým způsobem by měl lámati kameny k stavbě potřebné. Železnými nástroji to činiti nechtěl, neboť železa se užívalo k vraždě a k boji. Zavolal tedy všechny mudrce k sobě a žádal je o radu. Oni pravili jemu, že je na světě červ, jménem *Šamír*, před nímž se i nejtvrďší kameny rozdělují jako desky nějaké knihy. Tím červem, pravili jemu, vyryl Mojžíš kdysi jména dvanácti kmenů ra drahokamy roucha velekněžova. Aby pak Šalomoun toho červa dostal, radili mu, aby si zavolal duchy a otázel se jich, kde jest Šamír. Duchové však řekli: *»To my nevíme a nemůžeme tobě říci; to ví pouze Ašmedaj, král duchů.«* (Tak se zove zlý duch v knize Tobiašově.) A nyní jich nepustil, až mu prozradili, kde se nalézá Ašmedaj. Sdělili, že jest skryt v studnici, kde jest čistá křišťálová voda. Odtud vystupuje denně na nebesa, aby se tam dověděl o úradcích Božích, pak sestupuje a prohlíží pečeť na vrchním kameni studnice, otevře studnu a občerstvuje se nápojem jejím, zapečetí kámen a zmizí. Šalomoun zavolal svého dobrého rádce, Benaju, a dal mu řetěz, na němž bylo vyryto jméno Boží, pak svazek vlny a více měchů vína.

Pečeť na studni neporušili, ale vykopali vedle studně Ašmodejovy jinou studnu, do níž svedli vodu studně Ašmodejovy, vykopaným otvorem pak vlili do

studně Ašmodejovy víno z přinesených měchů. Ašmedaj přišel, prohlížel pečeť, otevřel a pil a poznal podvod ihned a pravil: »Toť víno! toho nepiji, neb víno běže vědomí a kalí rozum; mudrc vína nepije!« Pro velikou žízeň však přece pil a upadl do hlubokého spánku. Benaja nyní sestoupil a dal mu řetěz s jménem Božím na hrdlo. Když se probudil, musil jíti za Benajou. Na cestě vykonal Ašmedaj podivné věci a tak se dostali až do Jerusalema.

Když došel Ašmedaj k Šalomounovi, vzal míru a naměřil jemu prostor čtyř loket a pravil: »Hleď, až zemřeš, s tak malým místem se spokojíš! a přece jsi nyní všechny země pod své žezlo přivedl! Bylo ti třeba i mne pod svou moc nutiti?« Šalomoun ho nyní požádal o radu, jak by mohl dostati Šamíra? Ašmedaj pravil: »Nad tím já žádné moci nemám, ale pán moře, a ten ho dal tetřevu, aby ho ostříhal na poušti.« Benaja vzal sebou skleněný zvon a hledal toho tetřeva. Když našel u skály jeho hnízdo, přikryl je oním skleněným zvonem a čekal, až se dostaví tetřev. Tetřev, nemoha se dostati k mláďatům, vzal Šamíra a držel ho proti zvonu a zvon hned praskl. Když chtěl červa zase ukryti, přepadl ho Benaja a Šamíra mu vzal a odnesl Šalomounovi, který pak velmi snadno mohl skály lámati a kameny řezati. —

Aby vysvětlili, proč je v Kazateli psáno: »*Já jsem byl králem v Israeli*« a nikoliv: »*Já jsem králem*«, bájí, že Ašmedaj jednou Šalomounovi vzal prsten a sám na jeho trůn zasedl a vládl, až se pak Šalomoun zase k svému prstenu dostal. —

Kdysi přišli k Šalomounovi *tři bratři*, aby se tu učili moudrosti. Šalomoun je ustanovil strážci svého parkód (záclony u vchodu do vnitřních komnat) a sloužili před tím 13 let. Po třinácti letech pravili k sobě: »Co jsme tu udělali? Opuštili jsme svůj domov a přišli jsme sem, a sloužili jsme tu králi a nenaučili jsme se ničemu. Požádejme nyní za dovolení a navraťme se zase do svého domova.« Když to oznámili Šalomounovi, zavolał svého strážce pokladu, aby mu přinesl 300 zlatníků. Pak jim řekl: »Vyvolte si, buď vám dám tři moudrá naučení, aneb vám dám každému po stu zlatníků.« Oni si vyžádali peněz a odešli. Když byli asi čtyři míle daleko, pravil nejmladší z nich: »Co jsme to učinili? Přišli jsme sem učit se moudrosti anebo pro peníze? Pojďme, vraťme peníze a naučme se raději moudrosti.« Ostatní dva však nechtěli. On však se vrátil a Šalomoun dal mu tyto rady: »Vydáš-li se na nějakou cestu, dbej vždy těchto věcí: Za svítání buď hotov na cestu a večer si vyhledej místo k přenocování, dokud jest ještě světlo. Vidíš-li rozvodněný proud, nevstupuj do něho, ale čekej, až opadne a vrátí se do svého řečiště. Ženě nesvěřuj nikdy žádného tajemství, ani vlastní ženě! To jsou má tři naučení.«

Vrátil se k svým bratrům a šel s nimi dále. Když byli večer u pěkného místa, bratři tam nechtěli zůstat, ale domnívali se, že mohou ještě kus cesty ujíti. On však zůstal dle daného naučení na tom pohodlném místě, dobře si odpočinul a byl v bezpečí. Oni pak nenašli příhodného noclehu, a když začal náhle padat sníh, mrzli na cestě. Nejmladší bratr vydal se ráno na cestu a našel je mrtvé a vzal jejich peníze, a když je pochoval, šel dále. Sníh roztál, řeky se rozvodnily, a on přišel též k rozvodněnému toku a dle naučení Šalomounova nepřecházel ten proud, nýbrž čekal, až by voda opadla. Dva služebníci Šalomounovi však, kteří sem přivedli dva soumary se zlatem, smáli se mu, že se nechce do vody odvážit, pustili se do řeky a zahynuli; on našel pak pouze jejich mrtvolu.

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půltrojně 3-50 K. Do krajů německých předplácí se na „Vychovatel“ 3 koruny, do ostatních zemí 9 korun. — Panům knihkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko zahrovně. Alumním, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběrateli tostaně na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres.reklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zpravy časové, knihy a časopisy zaslány buďtež Em. Žákoví, prof. na Smíchovské, Cejnánč. 8.: pročít. přílohu ptjuma rukopisy Vl. Jelíněk, učitel v Břevnově a Prahy, prof. Věstník Katschetský přijima rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katol. cheta na Smíchovské 992.

Slovo k reformě školy. — Úvod akademických řečí o theismu a monismu. — Náboženský prvek ve výchově. — U rodičů. — Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. — Feuilleton Směs. — Literatura.

176 500

Slovo k reformě školy.

Jestli každá instituce, bez vnitřního zdokonalování a přizpůsobování se poněnáhu strne a stane se mrtvým či aspoň polomrtvým strojem, který svůj úkol vykonává šablonovitě a bez ducha, tím více platí to o škole, jež má sloužiti životu, má položití pevné základy k budoucímu rozvoji budoucího pokolení, má je připravit pro život. Má je vyzbrojit vědomostmi a mravními zásadami, kterých v životě svém bude potřebovatí.

A má-li je připravit pro život, jaký nyní panuje, je samozřejmo, že musí v prvé řadě na nynější poměry životní bráti náležitý zřetel. Nesmí přehlížeti, pokud a jak se poměry oproti poměrům jiných dob změnily. Škola, která toho nedbá, stane se strnulou; je zřízení zastaralým, svému účelu neodpovídajícím. Je archaismem, přežitkem, který zůstal z dob dávno minulých. —

Že pak poměry životní technickou kulturou, národohospodářskými poměry, hesly a názory valně se změnily, jeví se všudy jednomyslný názor, že i školu je potřeba poměrům a potřebám času přizpůsobiti.

Universitní profesor, známý paedagog Dr. Fr. W. Förster ve své přednášce na thema: „Trest a výchova“, kterou konal ve Frankfurtě n. M., změnéné poměry doby vyjadřuje těmito případnými slovy: »Draždidel zevnějších nezměrně přibýlo, vnitřních, odporu schopných sil, jakož i vnější pomoci a ochranných prostředků pro charakter, rovněž tak nesmírně ubylo. Naše všechna civilisace směřuje k tomu, abychom stále raffinovaněji pečovali o materiální stránku lidské přirozenosti. Obchodní domy značí katedrály naší kultury. Pravá horečka potřeb zmocnila se člověka, a tento materialistický názor právě vnikl i do mládeže, která vždy má velmi jemný smysl pro rodinného ducha, i pro rodinného ducha celé doby. A právě tak zřetelně mládež cítí, jaký vedlejší úkol ve skutečném počítání a jednání dnešního člověka mají mravně-náboženské pravdy, o nichž v hodinách náboženství slyší, a vůbec jak málo je bezpečných a nedotknutelných pravd, které by všeobecně byly uznávány. — Mluvte jen s vážnými a zkušenými ženami z lidu,

Vzal tedy zlato po nich a stal se velmi bohatým. Pak šel domů. Manželky bratří se tázaly po svých mužích, ale on je nechtěl zarmucovati a řekl, že jsou ještě před Šalomounem. Nyní kupoval statky a měl všeho hojnost. Žena jeho se stále dotazovala, odkud má to bohatství, až jí to vyrazil. Ona to ovšem řekla druhým ženám a ty ho žalovaly před králem, a vyznal se onen mladík, že nezachova třetí naučení a že je proto nešťasten. — —
(Pokračování.)

FEUILLETON.

Katolická renaissance ve Francii.

(Píše ANT. MELKA.)

Dlouho jsem váhal napsati toto smělé slovo: *renaissance*. Ale proč konečně bát se upřílišnění, kdy již sami nepřátelé to slovo píší? Patrně je faktem, které se nedá oddisputovati. Je tu, je tu skutečně bujará, nadějná a mnohoslibná renaissance literatury, umění i života ve smyslu katolickém.

Řada literátů — konvertitů roste každým rokem: *Brunetière Coppée, Bourget, Huysmans, Retté, James, Claudel, Cardonnel, Morice*. To už je jich trochu mnoho! Hotová epidemie. — Sami bývalí jejich kolegové z liberálního cechu literátů začínají se již obíratí tímto zjevem.

Co je jeho příčinou? Jak to vysvětlit? »Patrně asi unavené duše!« odpoví vám. »Zprotivilo se jim stále to hledání a hledání; je pohodlnějším vzít si svůj růženec a litanie, a klidně odřikávat, co čtyřicet věřících pokolení ve Francii odřikávalo. Invalidi myšlenky, znavení hledači . . . odumírající energie! Sem příkrov na ně! Requiescant in pace!«

Ale jsou druzí, kteří dobře tuší, že se ani sebe větším příkrovem velkopanských fází nedá zakrýt život sám, a posuzují věc spravedlivěji. Především je na pováženou již sama okolnost, že ty »unavené« duše nalézají upokojení právě v katolicismu. Či nechápete, co tím pravíte? Patrně je to příznivé a doporučující znamení pro katolicismus a jeho nauku, má-li v sobě tolik síly a moci, že skýtá pokoje duchům, kteří se ke všem možným soustavám jiným obrátili zády. Patrně je tedy katolicismus takovým nějakým útočištěm, kam duše po bouři bezpečně se mohou utíci.

Ale invalidovnou — to nikoliv! To nejsou invalidi myšlenky, to nejsou blaseovaní skeptikové, to nejsou vyzílcí, ale sama mládež, plná života a činorodých tužeb. Tu jsou tito vaši »utečenci«, kteří v katolicismu útočiště hledají a nalézají. Nám byste nevěřili. Ale sám *Alfred Capus* nazval je ve »Figaro«: *elitou francouzské mládeže*.

A ostatně, jsou-li to lidé tak bezvýznamní, a je-li celé to hnutí v mládeži tolik nepatrné, proč se jim zabývat? K čemu *Revue hebdomadaire, Revue de France, Opinion, Revue de la Jeunesse, Temps*, všechny to liberální a částečně i radikální listy, rozepisují anketu o současné mládeži?

Je vidět, že se to hnutí nedá podceňovat tím méně ignorovat. A ti mladí lidé se také hlásí. A jak! Až se svědomí otfásá pod smělymi slovy, jimiž nevěru vyzývají v boj. »Nám není Kristus jenom ideálem,« praví v provolání, jež postavili v čelo svému časopisu »*Cabiers de l'amitié de France*«, »nýbrž živoucí osobností, jež stoupila v lidské tělo a podává se nám v Eucharistii. Církev je nám jeho neporušenou nevěstou. Mše, svátosti . . . jsou pro nás skutečné duchovní hodnoty, které nás posilují a obživují. Taková jest životní mlza našeho časopisu —

Mauriac, Valléry — Radot, Lafon, Lanaude, Renaudin, Maritain, Dumesnil, Billant, Favet, Nesmy, Chérel, Guiard, Gonin, Montier, des Cognets, Brillant, jsou jména, která se podpisují pod přesvědčivé výtky své vtry právě tak směle jako na svá díla literární a den ode dne přibývají k nim jména nová.

Nedávno způsobil veliký rozruch návrat spisovatele *Karla Morice*. S ním téměř současně odešel z redakce časopisu *La revue de temps présent* básník *Francis Caillard* přímo do semináře v Issy, mezitím co redaktor *La revue de France, Olivier*

Houcarde vstoupil do noviciatu u benediktinů.

A význačné jest vysvědčení, které těmto literátům vystavují sami protivníci. Na př. *Marcel Sembat*, socialista a svobodný zednář, div neplače, že v těchto kruzích mladých literátů nenalézá ani idea socialismu ani volná myšlenka naprosto žádná půdy. »Pouhá představa bezbožectví jejím hrozným pomyslem.«

Ale pan *Marcel Sembat* není ještě vše; anebo aspoň jistě nepověděl vše. Nejen mezi literáty, nýbrž i mezi umělce a výtvarníky zavál svěží duch katolického obrodu. Mladý architekt *Régnauld* sdružil kolem sebe hrstku umělců, a dnes je jich k celému tisíci. A s jakou vervou rozvíjejí svůj katolický prapor! Na jejich atelierech najdete nalepený řád bohoslužeb z nejbližšího farního kostela. A mezitím co světáci kollegové jejich pořádají »umělecké« orgie svých kabeřetů a bálů, oni pořádají veřejnou odprošující pobožnost k Srdci Páně. Najdete mezi n'imi jména, která v hudbě, malířství i sochařství již pronikla: *Injalbert, Forain, Jean-Paul Laurens, Luc Olivier-Merson, Tony-Robert Fleury, Daumet, Bernier, Pascal, Poilpot, Maurice Denis, Desvallières, Pessart, Marqueste, Redon, Hulot Commèrre, Théodore Dubois, Widor, Vincent d'Judy*

Avšak co jsou literatura a umění? Je možno je odtrhnout od života? Nikoliv. Jsou s ním spjaty. Vyvěrají z něho. Ztělesňují ideje, které čas od času mocně působí na mysl společnosti; odívají uměleckým rouchem, co v myšlenkovém ovzduší společenském rozptýleno se chvěje. A proto pokřestanilo-li se ve Francii umění, je to do jisté míry následek toho, že se před tím pokřestanilo smýšlení elity vzdělaných, zvláště pak smýšlení umělecké a studující mládeže. Odtud ty náky různých panů Sembatů. Vědíť dobře, že ideje, pro něž se nedá získat již zápal mládeže, jsou na vyměření.

(Dokončení.)

SMĚS.

Naším odběratelům. Tísňivé poměry, jaké zavládly nyní jednak výlukou, jednak obrovským vystoupením sazečského personálu z valně větší knižtiskárny, zaviňují i opožděné vyjítí tohoto prvního čísla »Vychovatele«. Budeme hleděti během roku do-

honit, co tuto bez naší viny bylo opomenuto jakmile jenom klidné, normální poměry do závodu se vrátí. Zatím však prosíme své čtenáře za poshovění.

K úpravě učitelských platů. Zemská správní komise ve své schůzi dne 22. prosince m. r. jednomyslně usnesla se na úpravě učitelských platů tak, jak uvádíme na jiném místě tohoto listu.

Že by tato úprava odpovídala nynějším, mimořádným drahotním poměrům, sotva kdo bude tvrditi. Proto pochybujeme, že by tím otázka učitelských platů byla na dohledný čas definitivně rozluštěna. Naši zásadou je: revise školství, zrušení měšťanských škol tam (hlavně v německých okresech), které vykazují nepoměrně malý počet žactva, a za to zřízení 6. nebo i 7. třídy při škole obecné, zřízení tříd pomocných, zkrácení povinné docházky školní všude, kde je škola pouze jedno, dvou, či trojtřídní, a za to zřízení opakovací školy. Vycházíme tu z oně rozumné zásady, že nikoli doba návštěvy, ale míra vědomostí žákovy má rozhodovati o návštěvě školy. Přesahuje-li nynější počet škol finanční síly země, at se školství rozumně, beze škody na celkové úrovni potřebného vzdělání, redukuje. Nežli velký počet špatně placeného a tudíž nespokojeného učitelstva, raději menší počet řádně placených, ale za to spokojeně a s nadšením svoji úlohu plnicích učitelů. r.

Příprava k r. 1915. »Učitelský přehled« na str. 96. tohoto ročníku zmiňuje se o tom, že pražská policie na vyšší rozkaz zabavila jmění a zapečetila úřední místnosti »Volné myšlenky«. Vidí v tom »přípravu na rok 1915«, a dómnívá se, že vláda svojí mocí chce potlačit každý svobodomyšlnější projev, který »ctitelé Husovi« (t. j. ti, kteří mimo zašť Husovu proti církevním řádům ničeho s Husem nemají společného, ba jsou v naprostém rozporu s celým jeho náboženským smýšlením) na tento rok chystají. Kdo jen trochu poměry zná, ví, že »Volná myšlenka« pražská byla »na okamžik ochromena« pro své okázalé sympathie s politickými revolucionáři, anarchisty a pro své úřední prohlášení republikánské na sjezdu volnomyšlenkářů v Lissaboně. Její protiklerikální činnosti naše vláda nikdy nebránila, a též sotva kdy bude překážeti, ač svádění k náboženskému odpadu a vystupování z církve, jež je hlavní činností »Volné myšlenky«, je zákonem zapověděno. Také není

větší ironie, ba karikatury Husova života, než když »Volná myšlenka« chce oslavovati jeho paměť.

Školní spořitelny. Stalo se modou dnes, již školní mládež věsí ke spojení; K tomu cíli založeny byly v mnohých školách spořitelny vedené učiteli. V jaké míře u nás v Čechách se tento system rozmohl, není mi známo, ale v jiných zemích došel značného rozšíření. A dosti oprávněně, zdálo by se. Jeť tato myšlenka, sama o sobě uvažovaná, rozhodně sympatická, a se stanoviska národno-hospodářského doporučení hodna. Proto překvapuje každého odpor vídeňského učitelstva proti školským spořitelním. Důvody jejich budou, doufám, i u nás zajímavý a řečneme, i uvážení hodny.

Existuje staré, bohužel často přestupované nařízení, že ve školách se veškery sbírky zapovídají. Školní úřady byly tu vedeny rozhodně úmyslem šlechetným, sbírky podobné zakazující chudé děti měly býti chráněny závistí, která musila v nich vznikati, kdykoliv by viděly, kterak bohatší děti mohou přispívati k sbírce; a bohaté děti zase neměly býti navykány na »procovství«. Každý nahlédne, že dělití takto děti na chudé a bohaté, bylo by pro školu a její výchovu a i do budoucna zhoubo. Protivý mezi chudými a bohatými musí býti mírněny, pokud jen možno, a ne přístřívány! Peněžité sbírky však protivý tyto jen zůstávají, — a proto školní úřady zcela rozumně je zakázaly.

Dále, *šetřiti může jen ten, kdo peníze vydělává*; dítě za žádných podmínek peněz vydělávati nemá. Dítě mohlo by ovšem ukládati peníze, jež rodiče vydělají, a na tento moment poukazují i přátelé školních spořitelců, říkajíce, že by dítě mohlo tak i rodiče vychovávat k šetřnosti. Viděňští učitel neschvalují této zvrácenosti; neboť nemají děti povinnosti vychovávat rodiče, nýbrž rodiče mají vychovávat děti. A také se asi dětem nikdy nepodaří, takto přivéstí rodiče k šetřnosti!

Pak třeba i toho vzpomenouti, že mnozí rodičové kupují dětem již do vínku poštovní knížku spořitelni. Stoupenci školní spořitelny žádají, aby dítě při vstupu do školy své milé poštovní knížky zapomnělo, po celých 10 měsících se zamilovalo do školní spořitelny, a o prázdninách zase aby si vzpomnělo na poštovní spořitelnu. A to bylo by po celou dobu, co navštěvuje školu, tudíž po 7—8 let: 10 měsíců školní spořitelna,

2 měsíce poštovní spořitelna. A vstoupí-li dítě později do střední školy, nenajde žádné školní spořitelny! Těto práce žádati na středoškolských učitelích se snadno neodvažuje! Ale obecné škole, resp. učitelům, hodí se na krk kde jaká starost od reformatořův školy! V pondělí — tak ironisuje kdosi — má děti učiti chůzi a pořádku, v úterý potírati alkohol, ve středu zabrániti úrazům, ve čtvrtek vystoupiti proti surovosti kočů, v pátek působiti na rodiče, v sobotu starati se o nedělní návštěvu kostela. Kdy mají tudíž učitelé vychovávatí rodiče dětmi k šetřnosti? Kdo trochu jen o výchovném problému přemýšlel, dozná, že je trochu předčasno, ukládati a pověřovati 6—10 leté dítě takovými výchovnými úlohami. Takovouto reformu musí si dospělí ve svém okruhu obstarati sami. K tomu děti tak malé sotva čím mohou přispěti, a nejméně již školáci. Úlohou učitelovou je, aby dobře a zajímavě učil; o potírání alkoholu, o statoobčanskou výchovu, o zabraňování úrazům a p. děti šestileté se pramálo starají, a ti desíletí mají málo pochopení pro světové reformní idey, i jako spořivost. Učitel při počtech horlivě se tohoto předmětu ujme a doporučí vřele poštovní spořitelnu, ale více prý pro tento institut vykonati nemíní; příjmy rodičův kontrolovati rovněž nemíní, a odvraceti děti od poštovní spořitelny, a získati pro nepraktické školní spořitelny, také ne! Rakousko má poštovní spořitelnu, — a nepotřebuje tudíž školní spořitelny. *Lkš.*

LITERATURA.

Dědictví sv. Prokopa v Praze-IV. přineslo v čísle LIV. dílo: »Katolická mravouka«. Napsal Dr. Antonín Vřešťál, c. k. řádný profesor mravouky při české universitě v Praze. Díl II. Podrobný. Část první. Cena 8 K. Již první před třemi roky vydaný svazek (povšechný) tohoto původního díla uvítán byl sympaticky i doufáme, že podobného přijetí dostane se též této první části svazku II. Rozvržena pouze na 3 knihy, pojednává v knize šesté o třech božských ctnostech, sedmé o nábožnosti a sice I. O modlitbě a církevních hodinkách; II. O bohoslužbě; III. O přikázáních církevních, kde připojeno též o majetku církevním a duchovenském; IV. O mimořádných úkazech náboženských a V. O hříších proti nábožnosti. V knize osmé pojednáno o křesťanské sebelásce. Doporučujeme co nejvřeleji. *Šeb. Rada.*

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 K. Do krajin německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hově. Alumnům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a neřádk. Rukopisy pro hlavn. list, správy časové, knihy a časopisy zasílány buďte Em. Žákoví, prof. na Smíchovské, Celná ul. 8.; proučít. přílohu přijímá rukopisy Vl. Jelínka, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katecholský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchovské 992.

Beznáboženská mravouka. — Náboženský prvek ve výchově. — O jsoucnosti Boží. Důkaz kosmologický. — U rodičů. — Feuilleton. — Směs. — Literatura.

Beznáboženská mravouka.

Je často citován známý výrok *Kantův* z jeho spisů: »*Zur Kritik der praktischen Vernunft*«, v němž Kant srovnává dva řády, fyzické a mravní, v něž oba jsme postaveni. »Dvě věci plní moji mysl vždy novým a vzrůstajícím obdivem a úctou, čím častěji a vytrvaleji má paměť jimi se zabývá: *hvězdnaté nebe nad mnou a mravní zákon ve mně*. Vidím je před sebou a spojuji je bezprostředně s vědomím své existence.« — A jestli pohled na hvězdnaté nebe, ony bezpočetné, ohromné světy, ukazuje mi na nepatrnost mé osoby, a ničí v nás všechno zdání naší důležitosti, mravní zákon ve mně vysoko povznáší nás nad všechno stvoření, a dává mi tušiti vyšší cíle, jehož jedině svobodný, na světě smyslů nezávislý tvor je schopen a hoden.

Ale zde i tam nastává otázka, velká a důležitá: »který je původ, smysl a cíl onoho hmotného a tohoto duševního světa«. A otázka tato stále doléhá na člověka, stále se mu vrací; a každá snaha ji se vyhnouti a zůstaviti ji nezodpověděnu, je buď ošklivou zbabělostí, anebo hříšnou lehkomyšlností. *Heine-ovo* známé, okřídlené slovo, že jen blázen čeká odpovědi od zlatých hvězd a hučících proudů, na otázku, kdo bydlí tam vysoko nad nimi, není ničím jiným nežli zbabělostí a lehkomyšlností požitkářského, každé vážné odpovědi se vyhýbajícího člověka.

Otázka po původu a cíli obou řádů tvořila vždy neviditelnou osu lidských dějin, byla vždy stěžejním, kardinálním problemem každého filosofického směru. A všichni velcí, nepředpojatí a klidní myslitelé pozorující a zpytující zákony, jež vládou jak v říši viditelné přírody, tak v nitru člověka, vždy dospívali k pevnému přesvědčení, že jest nejvyšší zákonodárce, že nikolislepá síla, nevědomá energie ale bytost nejvyšší inteligentní, nad světem vládoucí, to je, již jmenujeme jediným jménem: Bůh.

Ale i když obě tyto říše: přírody i ducha, ono »hvězdnaté nebe nad námi a mravní zákon v nás«, svorně a současně nás vedou k Bohu a poukazují na tutéž příčinu svého bytí, tož zcela různě může se k nim chovati člověk. *Fyzický řád je naprosto nezávislý na různých směrech filosofie a vědy*. Ať astronom věří,

v Bohu čili ne, tím v řadě fyzického světa nic se nemění. Hvězdy putují klidně dál svými drahami, a také všecken organický svět na zemi rozvíjí se bez ohledu na viru či nevěru člověka, protože člověk nemůže zákony přírodní měniti nebo je rušiti. Atheismus ve fyzickém řadě světovém nezpůsobil a nezpůsobí žádné poruchy a žádných zmatků.

Ale jinak je ve světě mravním. Zde není člověk pouze tichým obdivovatelem vznešeného, na něm nezávislého řádu. Ve světě mravním je člověk důležitým činitelem, jeho spolutvůrcem nebo škůdcem. *Zde je tvořícím umělcem. Mravní řád nestojí před člověkem hotový, dokonalý, ale je úlohou člověka jej svoji součinností, svoji svobodnou vůlí uskutečňovati; zákon proměnit v čin.* A k tomu provádění a uskutečňování mravního zákona chce míti každý člověk své důvody a pohnutky. Chce věděti, proč má tento mravní řád zachovávat.

Tázeme-li se dějin, které důvody a cíle mělo lidstvo, když se snažilo mravním příkázáním dáti sankci, a které důvody a motivy takořka pokládalo mravnímu zákonu, dostáváme za odpověď: »Bůh nebo bohové tomu chtějí, oni poroučejí«. Vždy a všudy bylo základem morálky náboženství. Nescházely ovšem i v starověku pokusy, — vycházely ze všech bezbožeckých systémů filosofických, — mravouku odloučiti od náboženství, a dáti jí nějaký jiný podklad, jinou basi. Ale teprve v nynější době spatřujeme úpornou, vytrvalou a systematickou snahu vytvořiti a zdůvodniti *mravouku bez náboženské základny.*

Nevěřecká filosofie, nyní proudy myšlenkovými a způsobem života tak hýčkaná, zcela logicky musila hledati pro mravní normy jiný, mimonáboženský základ. Vždyť v tom jediné spočívala a spočívá všechna její »životní schopnost«, zda se jí podaří pro etiku zjednatí jinou, solidní a přijatelnou basi i mimo náboženství. Vnější nucení, tresty a žalář nikdy přec nebyly považovány za dostatečné motivy a důvody k tomu, aby kdo mravně jednal. Násilí žádná ethika nebude prohlašovati za dostatečný a důstojný důvod pro lidské činy. Všichni lidé jsou jednomyslni v tom, že bez poctivosti, spravedlnosti, pravdomluvnosti, věrnosti a lásky život člověka není myslitelný; že stal by se peklem a lidé bez nich byli by dravci.

Ale na čem tyto ctnosti založiti? Jest jistě těžkým úkolem, ne-li nemožným, odvěkou a ctihodnou stavbu mravnosti vyzdvihnouti z její starých základů, z náboženství, a přenéstí ji bez pohromy na nové základy. *Základy ethiky vyměnití.* Již Schopenhauer prohlásil: »*Moral predigen ist leicht; Moral begründen schwer.*« A jak je neobyčejně těžkou úlohou založiti morálku mimo náboženství, jasně dokazuje již ten fakt, že téměř každý rok přináší nové návrhy na zdůvodnění základních pravidel mravnosti, že stále nové a nové »ethické systémy« se vynořují. —

Největší vliv na vytváření ethických systémů měly názory královeckého filosofa, takořka otce moderní filosofie, *Kanta*. Jeho heslo: »*Mravní autonomie*« bylo jako hlas polnice, probouzející a na pochod volající celý tábor. Důvody mravnosti má každý hledati a viděti v sobě. »Každý tak jednej, aby způsob tvého jednání mohl býti všeobecným zákonem.« Kant hlásal tu morálku čistě rozumovou; morálku, která ovšem také vystavena byla všem pochybnostem a kolísání rozumovému, a která ovšem postrádá onoho pevného, neochvějného základu, jaký má mravouka jediné v náboženství. Kant nepopíral praktickou cenu nábo-

ženství, viděl v něm důležitou podporu mravouky; ale základ mravouky hledal v autonomním rozumu člověka.

Je známo, že Kant při svém filosofování rád upíral svůj zrak na věž, venku k oblakům se vypínající. Zdá se, že i tehdy, když přemýšlel o svém kategorickém imperativu, hleděl na tuto věž, a neměl na zřeteli živoucí, reální lidi tak, jak jsou a jak jednají. Nebo jestli člověk sám sobě dává zákon, proč by jej vždy, kdykoli se mu zlíbí, nemohl zrušiti a prohlásiti jiný, opačný? Proč by každý člověk nemohl prohlásiti zákonem ony city a tužby, po připadě i vášně, které v něm nabyly vrchu? — Nikoli neprávem nazval *Schopenhauer* Kantův kategorický imperativ »umělou náhražkou náboženské morálky«, k níž se nalézá asi v témže poměru jako dřevěná noha k noze živé; pravil že je to *stavbu domku z karet*, na který v zápasu a tlaku života žádný člověk se neohlédne. —

Kant je předchůdcem beznáboženské morálky tím, že z *mravních motivů jednání vyloučil ohled na vůli Boží, a tak logicky oddělil mravnost od náboženství*. Bylo by nespravedливо říci, že Boha vyloučil z mravního řádu; a jestli »otřás přesvědčivou silou důkazů jsočnosti Boží«, jak jeho žáci prohlašovali a dosud prohlašují, on přece víru v Boha prohlásil za postulát praktického rozumu. On spíše připravoval cestu agnosticizmu, nežli modernímu atheismu.

Kant však učil, že mravnost člověka záleží v ochotném, nesobeckém plnění vlastního, autonomního zákona. Že mravní samospráva jediné tvoří vlastní důstojnost člověka. U Kanta mravnost a náboženství nejsou úplně od sebe odloučeny, ještě tenká nit obě spojuje. Ale filosofové pozdější měli Kantem práci velmi usnadněnu; mohli jenom tuto nit přestřihnouti. (Pokračování.)

Náboženský prvek ve výchově.

(Z knihy biskupa Spaldinga podává V. Lankaš.)

Toto převedení dřívějšího dohledu církve na stát nemusí ovšem v sobě uzavíratí vyloučení náboženského vlivu a vyučování. Přece však, jakmile stát nabyt jednou převahy, je přirozenou tendencí, že světský názor o celé otázce výchovy se rozmáhá a uplatňuje a *obmezuje činnost školy na pěstování rozumových schopností*. A tato tendence vyskytuje se u lidí, kteří vzhledem k náboženství samému jsou názorů sporných a přesvědčení úplně rozdílného. Nejvíce ovšem vystupuje ve výchovných teoriích a systémech *positivistů a agnostiků*. Tvrdíce, že není Boha, nebo, že nemožno nám poznati, jeli Bůh, uzavírají nutně, že jest absurdno, chtítí dítě učiti něčemu o Bohu. Tento názor je silně vyjádřen *Issauratem*, francouzským spisovatelem o výchově v jeho díle »*Evoluce a historie paedagogiky*«.

»Každé náboženství,« tvrdí uzavíraje kapitolu své knihy, »překáží, ruší, zavádí a stěžuje přirozenou výchovu člověka, normální a souladné rozvíti jeho fysických, morálních a intelektuálních schopností; a poněvadž výchovná reforma není možna bez reformy ve vládě, jest povinnost státu nejen aby se oddělil od církve, nýbrž aby také potlačil církev a založil výchovnou vědu na biologické filosofii, na transformismu, — a řekněme to: na materialismu.«

Tento názor je zřejmě nevyhnutelný výsledek Issauratova systému myšlení a víry. Dle něho existuje skutečně jen hmota, a to, co nazýváme duchem, toť jen fase jejího vývoje. Proto duch světa jest illusorní; a přiváděti mládež ku

víře, že je nekonečná, bytná realita, jest učiti ji tomu, co je falešno, a dávat tak chybný směr celému životnímu běhu. Pro praktické cíle je to názor nejen materialistův, nýbrž i agnostikův, kteří, i když nepopírají existence ducha, přece tvrdí, že jen jevové může býti poznáno, nebo státi se předmětem učiva. —

Všichni souhlasí v tom, že theologický světový názor byl prvotní názor, a byl konečně překročen názorem vědeckým, jedinou to basí racionální filosofie. Idea Boha, idea podstaty, příčiny a účelu, jsou idey metatysické, které, chceme-li pochopiti přírodu, musí býti ignorovány; jeť studium přírody jen studium fakt a jejich vzájemných vztahův. Není, — tak myslí, — žádné takové věci jako je podstata jako není věci takové jako je princip přitažlivosti, zvuk, světlo, elektřina neb chemická příbuznost. I vitalní princip, který hrál tak velikou úlohu ve fyziologickém bádání, musí býti opuštěn; a proto, mezitím co téměř všichni filosofové od Kanta až po naše dny, učinili psychologii základem výchovné vědy, je dnes význačná tendence, *postaviti ji jen a jen na biologii*. —

Pokud a v čem tyto theorie jsou pravdivy nebo chybný, o tom rozhodnouti nespadá tu v náš obor. Ať pravdivy nebo falešny, ony jasně nastiňují nám názory značného počtu dnešních myslitelů a umožňují nám vytvořiti si pojem a jich filosofii výchovy. »Proč se znepokojujati,« praví professor Huxley, »o věcech, o nichž, a byť i byly sebedůležitější, nevíme nic a nemůžeme nic věděti? S názorem o povinnosti své k tomuto životu, je nutno, abychom měli jen dvoji víru: předně, že řád přírody je našimi schopnostmi stanovitelný, a to, v rozsahu prakticky neobmezeném; za druhé, že naše chtění je v něčem podmínkou běhu událostí.« Naše chtění platí jako podmínka, ale konec konců je jen část proudu událostí, a důsledně, jediná víra již třeba míti, je víra, že proud událostí je stanovitelný našimi schopnostmi v rozsahu prakticky neobmezeném.

Toť krátké Credo materialistův a agnostikův. Řád přírody toť jediné známý bůh, a jediná povinnost, a cíl člověka je seznámiti se s ním, aby poslouchaje ho, mohl dosíci největší dokonalosti a štěstí, jichž je vůbec schopen. Toť prý jediné pravé náboženství, a osvicený lid by měl zapověděti, aby jinému bylo učeno v jeho školách. Tu máme rozumové a dobře definované stanovisko. Stanovisko, jež dle názorů Issauratových a Huxleyových jediné jest oprávněno.

Než každý, kdo vůbec myslí, má jakousi světovou theorii, a proto i odstíny nevěry jako víry jsou mnohy. A poněvadž výchovné názory jsou jenom část, všeobecnějšího filosofického systému, je nevyhnutelno, že ti, kdož nesouhlasí v základních otázkách myšlení, nesouhlasí též v oněch pojmech, jež dotýkají se toho, co je vlastní úlohou školy.

Materialisté, pantheisté, saekularisté a pessimisté souhlasně popírají, že je Bůh přírody vyšší a od ní rozlišený, kdežto agnostikové a kosmisté tvrdí, že taková bytost, existuje-li, musí nutně býti mimo obor lidského poznání. Všechna pozitivní náboženství jsou dle jich názoru pověrou. A poněvadž tyto názory odrážejí se více méně určitě i ve spisech lidí, vytvářejících proud literatury, počí veřejné mínění se též odvrací od náboženských dogmat, značný počet vzdělanců odvrací se i od každého určitého systému, ať již systému víry, nebo myšlení. Vše možno sněsti, jen když duch dogmatismu je pryč! — Uznávají, jak veliká věc je náboženství, jak hluboce dotýká se života, jak mocně utváří mrav. Bez něho civilisace je tvrdá a mechanická, mění čire formální a slabé, a člověk sám jest jen zchyltralé zvíře.

Než, s jejich stanoviska, nauky o Bohu a Kristu a církvi nemají co dělati s náboženstvím. Myslí o Bohu jako o podstatě, je obmezovati ho. Jediné absolutno, jehož třeba uznati, toť mravní řád světa. Kristovo náboženství není ani theorie, ani systém myšlení; toť životní názor, a jeho podstata, toť víra ve skutečnost mravních ideí. Nadpřirozeno může odpadnouti, — i pojem prozřetelnosti, řídící svět v zájmu dobra, — a i pak prý máme ještě metodu a tajemství Ježíše a vše, co je cenno v jeho životě a učení. Všechna theologie jest illuse, všechna vyznání omyl. Náboženství zakládá se na morální moci, která není důsledek vyvozený z fakt, nýbrž takt sám; původní a bytný fakt v lidském životě. Náboženství je dle jich názoru prostě mravnost zalitá žárem a teplem oddané a uctivé povahy, a učení naukám o Bohu a církvi neudělá lidí náboženskými. —

Jest obvyklo namítati, že mravnost předpokládá víru v osobního Boha a lidskou duši, jako zákon předpokládá zákonodárce. Tato námitka je prý bezvýznamna, nejen pro myslitele, o nichž, jsme se zmínili, nýbrž i pro jiné, které málo poutají literatura a náboženské idey jako *M. Arnolda*. Mravnost je nezávisla nejen na metafysice, nýbrž i na náboženství. Mravnost, volají, je věda posud ovšem nedokonale rozvitá, ale věda přece, právě jako chemie nebo fyziologie. Lidské činy jsou řízeny ne vyšší vůlí, nebo svobodnou volbou člověka, ale fyzickými zákony. Zvláštnost tohoto názoru není ve tvrzení, že ethika je věda, ale v požadavku a náhledu, že ethika je věda nezávislá na metafysických a náboženských dogmatech. Všechny síly, tvrdí, fyzické, rozumové i mravní jsou totožny; a mravnost, stejně jako tělesná síla, je produkt organismu. Je v pravdě jen vypracování a zdokonalení dvou prvních pudů, pudu výživy a rozmnožování, z nichž vyrůstá dvojí pohyb vědomého života, egoistický a altruistický. Tato theorie jest přijata jak v německé škole materialismu, tak ve francouzské škole positivismu, tak v anglické škole utilitarismu.

(Pokračování.)

(O jsouenosti Boží. Důkaz kosmologický).

(Píše universitní professor Dr. Fr. Kordač.)

»Ego sum alfa et omega, primus et novissimus, principium et finis.« — Apoc. 22, 13.

V úvodní řeči jsme dospěli k závěru: Jest nezbytnou povinností myslícího člověka, vzhledem k odvěkému, náboženskému problému lidstva, zodpověděti si předem otázku: *Jakým způsobem lze dosáhnouti jednotného, uceleného a uspokojujícího názoru o Bohu, o světě, o člověku a vzájemném jich poměru.*

Tento problem byl vždy a jest podnes osou veškerého náboženského a vědeckého hnutí lidstva. O rozluštění tohoto problemu pokoušeli se nejen zakladatelé světových náboženství, jako Buddha, Mohamed, nýbrž i největší myslitelé veškerých kulturních národů s napětím celé energie své osobnosti. Vždyť se tu nejedná o ephemerální úspěchy prchajícího okamžiku, nýbrž jedná se o cenu a smysl lidského bytí a žítí vůbec, jedná se o to, co člověk nazývá a co mu býti musí nejdražším a nejvznešenějším.

Každá bytost v přírodě jest opatřena tím, čeho ke svému bytí a svému vývoji má zapotřebí. Následovně musí být i člověk schopen v této své *životní* otázce hledati a naléztí pravdu.

Při řešení této otázky nás odkazuje povaha věci samé na dvojí cestu: *První* jest *positivní* důkaz, že Bůh, osobní bytost neomezené intelligence a vůle skutečně *jest* (o jsoucnosti Boží, Dei existentia), a z toho plynoucí nauka: *co* Bůh *jest* (o bytnosti Boží, Dei assentia), a potom z obou odvozený poměr Boha Stvořitele k člověku, vyjádřený přirozeným mravním zákonem (religio naturalis). — Na těchto základech spočívá nauka o *theismu*.

Vedle tohoto pozitivního úkolu máme úkol *druhý, negativní*: označiti stín mnohonásobných bludů, který ono světlo pravdy stále doprovází a svým kontrastem tím více je uplatňuje —. Tím bude vyvrácen materialistický a pantheistický monismus.

Již starokřesťanský apologeta, bývalý ostrovtipný římský právník, *Tertullian* (adv. Marc.) označil rozvrh důkazů o jsoucnosti Boží takto: *Kosmologická* skutečnost dění kolem nás (v makrokosmu) a *psychologická* skutečnost dění uvnitř nás (v mikrokosmu) nachází svého *dostatečného důvodu* (ratio sufficiens) *jediné* v *theologické* skutečnosti, že Bůh *jest* alpha a omega veškerenstva.

A vsutku, od doby Tertullianovy zaznamenávají kulturní dějiny lidstva obdivuhodný pokrok ve zkoumání a poznávání dění kosmického z jeho bezprostředních příčin [fysiko-chemických; nastala mnohá radikální změna nazírání přírodopysného. Ale nezměněn zůstal, jelikož nezměnitelným jest, — *metafysický* zákon *kontingence* světa t. j. veškeré kosmické bytosti a jejich činnost jsou ve svém bytí *podmíněny, závisly* a *zpříčiněny odjinud*. (causata ab alio). Nepopíratelným zůstal fakt nepřetržitého *řetězu účinnů a příčin*, jichž soubor tvoří kosmické universum. Tento fakt moderní přírodověda nejen nepopírá, nýbrž mezery neznámé dosud souvislosti pokrokem vědy stále doplňuje. (Das kontinuierte Kausalitätengesetz.)

Nuže toto *factum existence* světa *závislého od jinud* (factum existentiae rerum ab alio) logickou nutností vyžaduje *nutnost existence* bytosti *nezávislé, nezpříčiněné, č. entis a se*. — Jest to důkaz t. zv. *kosmologický*, že Bůh *jest*. Vychází z jistého poznávání existence vlastní (= já) a existence světa mimo mne (= ne já) (1), *metafysické* (bytnostné) kontingence čili závislosti (dependentiae) obou od jinud (ab alio) (2). O těchto praemissách pochybuje neb je popírá jen absolutní a kosmický idealista (skeptik), tedy mysl chorobná. —

Závislost tohoto já, kterou v sebevědomí se svou existencí zároveň empiricky prožíváme (erleben), jakož i závislost světa můžeme v logické formě vyjádřiti hypotetickým syllogismem a to *positivně*: A (= ego a kosmos) existuje, existuje-li B (= jejich bezprostřední příčina); B existuje, existuje-li C; C existuje, existuje-li D atd. V této řadě podmíněných (conditionatorum) a podmínek (conditionum) musíme přijíti k podmínce P (první) nepodmíněné, vyjádřené *kategorickým* »Nuže P. existuje«, — abychom mohli logicky uzavírat: následovně existuje P-1 následovně existuje D, následovně existuje C, B, následovně existuje A.— Jinými slovy neměli bychom *dostatečného důvodu* kategoricky tvrditi: »ego existo, já jsem«, »svět jest«, jestliže v uvedené řadě nepřijdeme na podmínku *kategoricky* (bez další podmínky) stanovenou: »P existuje.« Důsledně musíme s *toulě* jistotou poznávati *nepodmíněnou* existenci onoho P, t. j. první příčiny, s jakou poznáváme existenci *posledního* účinu A (existenci vlastního já a existenci světa). Neboť v *negativní* formě dlužno hypotetickým syllogismem vyjádřiti závislost (kontingenci) mého já a světa následovně: A (t. j. já) *neexistuje, neexistuje-li* B

B neexistuje, neexistuje-li C, atd. až P-1 neexistuje, neexistuje-li P. Následovně A nemá dostatečného důvodu k existenci a proto neexistuje a existovat *nemůže*, dokud nestává nezvratné kategorické *P existuje*.

Z toho následuje, že příčina P (první příčina) v řadě účínů a příčin (= vesmíru) *není souřadná* (coordinata) = není příčina zpříčiněná (causa causata) = příčina podružná (c. subordinata c. media), nýbrž *příčina nadřaděná* (c. transcendens) = příčina *nezpříčiněná* (c. incausata) č. příčina *kat exochén*, *prvopříčina*. Neboť v souvislé řadě účínů a příčin jest vlastně jen první článek (příčina) »principium, *quod agit*« (subjekt činný); veškeré ostatní prostředičné v řadě (c. mediae) jsou příčiny nástrojné (c. instrumentales) = »principia, *quibus agitur*«, ovládané příčinou *první*.

Vyžaduje se tedy v této řadě nezbytný přechod od příčin zpříčiněných, závislých (bytostí ab alio) k příčině *nezpříčiněné*, nezávislé (bytostí *a se*) c. metabasis eis allo génos. Podobně na př. ve stroji hodinovém vede pohyb raří přes řadu souřadných pohybů a souvislých příčin mechanických až k pružnému péru jakožto poslední mechanické příčině *souřadné*. Ale od té jsme logickou nutností a ontologickou bytností věci odkázáni *k hodináři*, jakožto *relativní* inteligentní prvopříčině nadřaděné, nehmotné, *jinorodé* (allo génos), vzhledem k řadě *mechanických* příčin k příčině *transcendentální*.

Tento nutný přechod a tuto kausální souvislost článků heterogéních (hmoty a ducha) v universum bezděky (ipso facto) přiznávají i monisté, když v řadě vývoje přírodnin rostlinstvo odvozují z *nerostů*, a živočišstvo z *neživé* hmoty.

Přechod z *podmíněné* existence k existenci bytosti *nepodmíněné* není libovolný, toliko subjektivně — formální (Kant), nýbrž evidentní postulát zákona lidského myšlení, jenž vyžaduje dostatečný důvod (rationem sufficientem), a tudíž zákon kausality (příčinnosti) a protikladu (contradictionis). Tomuto zákonu *logického* myšlení odpovídá zákon *ontologického* bytí. (Dem Denkgesetz entspricht das Seinsgesetz.) Není-li tomu tak, byl by rozum lidský naprosto *neschopen* poznat pravdu; universální skepse, *bankrot veškeré pravdy a vědy* byl by normou života ducha! —

Akademičtí občané! K vám a k veškeré inteligenci národa se v první řadě obrací theismus, křesťanská víra v Boha stvořitele světa, se samozřejmým pro inteligenta požadavkem: »Dávejte rozumu, co patří rozumu, a dáte Bohu co patří Bohu,« poddanost a oddanost vůle ve světle rozumu, že Bůh jest prvopříčinou, prazdrojem našeho bytí a žití.

Neznaboh, atheista a monista, který stotožňuje svět s Bohem, nerozeznává závislé zjevy kosmické od nezávislé jejich prvopříčiny. On *znásilňuje* svůj rozum, potlačuje vrozenou mu snahu: ctázkou proč? dostatí se řadou příčin nástrojných až k prvopříčině; *po stupních světa až k trůnu Boha*.

Proto pronáší apoštol národů, sv. Pavel, přísný ale spravedlivý soud proti bezbožectví slovy (Řím 1. 18): »Zjevuje se hněv Boží proti každé bezbožnosti těch lidí, kteří pravdu o Bohu *znásilňují* (detinent) nespravedlivostí. Neboť neviditelné vlastnosti Boží od stvoření světa jsou poznatelné z věcí stvořených tak že nemají omluvy.«

U rodičů.

Podává Fr. Janovský.

(Pokračování.)

Blaze, třikrát blaze dítkám, jejichž matka podobá se matce *hraběte d' Avernas*, věrného následovníka sv. Aloise. Narodil se dne 5. prosince 1875 v krásném štyrském zámku *Freybühelu*. Koncem září 1885 zavedli jej rodiče *Dominik a Anna* do *Feldkirchu* ve Vorarlbergu; podrobil se tam gymnasiální přijímací zkoušce a přijal do tamějšího proslaveného jesuitského gymnasia i pensiónátu: »*Stella Matutina*«.

Těmito slovy označila v listě, — pečlivá matka hraběnka Anna milému synáčku studentovi povinnosti, jichž má dbáti v dálné cizině:

Vždy a všude pamatuj na Boha, miluj ho z celého srdce svého a nade všecko; pro Boha všecko dělej, k jeho cti a slávě, podle jeho svaté vůle! Buď rád, kdykoliv budeš moci Pánu Bohu a nejsvětější Rodičce Boží osvědčiti svou lásku nějakou obětí, nějakým sebezapřením, na př. abys přemohl vniternou netrpělivost a prudkost, abys zůstal klidným a mírným, abys se neomlouval, abys přemohl zvědavost a p.; anebo abys trpělivě přijal, bude-li co, snášeti, naskytne-li se co nepříjemného, a to tak dlouho, jak se bude Bohu líbiti; abys také rád toho či onoho se zřekl, buď sám od sebe, anebo jak ti bude uloženo. Ničeho se neboj, leč hříchu a jakékoli příležitosti ke hříchu. Vždy pros Boha pokorně a důvěrně za milost, bys nikdy svévolně do hříchu nepadl.

Považ, Bůh tomu chce: 1. abys byl k svým představeným uctivý, upřímný, pln důvěry, poslušný na slovo a povždy ochotný bez reptání.

2. k svým spoludruhům laskavý, úslužný, trpělivý, tichomyslný;

3. povždy milovný pravdy a pořádku, mírný, se vším spokojený, čistotný, vždy vesel a odhodlaný.

Nikdy neopomíň vzbuzovati dobrého úmyslu. Neštit se nížádné námahy a obtíže, bys svědomitě plnil své povinnosti. Bude-li ti kdy co těžkým, na př. učení, pros Boha i milou matku Boží a sv. anděla strážce, pros je za pomoc! Dostaneš ji; ty však setrvej klidně a trpělivě. Snadně-li ti půjde tvoje dílo, děkuj Bohu, vzdej mu čest! Svě smýšlení, tužby i skutky spravuj slovy sv. Aloisa, jenž si tak často říkával: »Co z toho mám pro věčnost?«

Také vzpomínka na nebeskou Matku tvou stále tě provázej; často si připomeň: Jsem jejím dítkem, dívá se na mne; jakým přeje si mne mítí? Jak se jí připodobím? Co činiti, čeho se varovati, bych jí udělal radost?

Pamatuj na sv. anděla strážce, vzyvej ho, cti, následuj! Uctívej srdečně a věrně milé patrony mládeže, zvláště sv. Ignáce, jehož chráněncem nyní jsi a jehož ctihodné duchovní syny máš nyní jako nás rodiče, jako zástupce Boží, cítí a milovati, jim důvěřovati a ve všem jich — poslouchati.«

Tohoto naučení matčina byl Pius věrně dbalý; souhlasilot ono i s požadavky ústavu, téhož žádá i *Stella Matutina* na svých chovancích. I byl Pius vzorným chovancem v každé příčině, ve studiu i službách Božích, v práci i zábavě, doma i v Boží přírodě, ve svých osobních povinnostech i v malých úřadech, jež mu časem svěřeny.

Gymnasium ve *Feldkirchu* nemělo tenkrát ještě právo maturitní zkoušky; i musili chovanci do osmé třídy gymnasiální jinam se odebrati. Hrabě Pius d' *Avernas* odešel r. 1892 do *Štyrského Hradce*, že rodný jeho zámek jest poblíž tohoto hlavního města. Ukončil tam studium gymnasiální dobrou zkouškou dospělosti, načež v listopadu 1893 odebral se do *Belgie* na *univerzitu lovaňskou studovat práva*; bylo mu osmáct let. Dokončiv studia právnická v *Lovani*, *odsloužil si na vojně dobrovolnický rok ve Štyrském Hradci*. Přešed od knih k šavli a pušce nebyvá vždy lehký, a půvabný; universita a kasárna podobají se v mnohé příčině dvěma svárlivým sestrám. Přípravou na vojenskou službu

zajel si Pius na tři dny do Tisisu u Feldkirchu a vykonal si tam u svých milých, nezapomenutelných otců z Tovaryšstva Ježíšova tří denní exercicie. Tam si ukul brnění, jímž se chránil; dával věrně císaři, co jest císařovo, ale také povždy Bohu, což Božího.

Na utvrzenou poslala mu matka lístek, na nějž napsala drahému synu tato »*křesťanská pravidla životní*« :

1. Žádné ráno bez srdečné modlitby.
2. Žádnou práci bez dobrého úmyslu.
3. Žádnou radost bez vděčného popatření k nebi.
4. Žádnou strast bez trpělivosti a obětování.
5. Žádnou společnost bez vzpomínky na Boha všudypřítomného.
6. Žádné utrpené příkoří bez laskavého odpuštění.
7. Žádná spáchaná chyba bez lítosti.
8. Žádná zpozorovaná chyba bez šetrnosti.
9. Žádný dobrý skutek, žádný sebe lepší výkon bez pokory.
10. Žádného chudáka nenechej bez almužny.
11. Žádného strádajícího bez útěchy.
12. Žádný večer bez zpytování svědomí!*

K těmto pravidlům připsala matka: »Mám odjeti do Gaibergu,*) kdež ještě dále budu Tebe vzdána. I posílám Ti, jak se mi zdá, všechno, čím moje srdce oplývá pro blaho Tvé. Vše, čeho jsem kdy s otcem Tvým pro Tebe si byla přála, zač jsem se pro Tebe modlila, toužila, kolik štěstí a požehnání pro Tebe vyprošovali — to vše sjednocuje se v tuto chvíli v srdci mém. Stručně jest to poznamenáno na přiloženém listku; přijmi jej, obeznam se s ním, dobře Ti poslouží. Zůstaň, jako až posud, i nadále pokorným, zřehověj si zbožnou mysl a pevný charakter! Za to se modlime, toho se nadějeme, toť naše útěcha; důvěřujeme v milost Boží a ve Tvou věrnost!«

V říjnu 1897 začal Pius svou vojenskou službu u 3. dělostřeleckého pluku arcivévodý Viléma ve Štyrském Hradci. Školní náčelník byl s ním velice spokojen a často jej doporučoval vzorem druhým dobrovolníkům. Po školním vojenském vyučování následovala služba u pluku; ta byla trpčí a obtížnější. Z té duše oddechl si Pius, když koncem září 1898 vykonal důstojnickou zkoušku. I na vojně plnil vždy věrně a svědomitě povinnosti náboženské. Privil kdysi neohrožený katolík, plukovník Paqueron: »Nepotýkejme se *slowy*, ale *žijme dobře!* Světlo dobrých skutků osvítlí kde koho a neurazí nikoho.« — V tomto »*dobřém životě*« spočívalo kouzlo, pro něž si každý vážil mladého hraběte Pia.

Pro dlouhých úvahách a důkladném přemýšlení rozhodl se Pius, že zůstane ve stavu světském a že upotřebí svých dosavadních právnických studií a zkoušek ve službě diplomatické, ač s druhé strany mu raděno, by si zvolil službu při úřadech politických. Smrt konečně všechno rozhodla; skonalt dne 4. února 1901. Předobrá matka držela umdlévající hlavu drahého syna, když se svatá duše jeho loučila s tímto životem.

Kdyby rodičové byli vesměs takového smýšlení, jaké jsme spatřili na uvedených příkladech; kdyby na své dítky patřili jako na svěřence Boží, kdyby v nich poctivě pěstili poklady víry a milosti a ctnosti, jež do nich vloženy na křtu svatém; kdyby požadovali — jakož mají právo — aby podle nich i *škola* tak si vedla k jejich dítkám: jak docela jinaká podívaná byla by na mládež!

(Pokračovní.)

*) Statek hraběcí rodný.

FEUILLETON.

Katolická renaissance ve Francii.

(Píše ANT. MELKA.)

Nejpotěšitelnějším jest, co zaznamenávají jakožto výsledek zmíněné ankety o studujícím dorostu i listy církvi nepřátelské.

Z ústavu ku vzdělání professorů (*l'Ecole normale supérieure*), z něhož se rekrutují professori universitní a gymnasiální (lycea) vycházelo za posledních 40 let po dvou, po třech katolicích. Dnes je na ústavě tom 40 žáků (téměř $\frac{1}{3}$) kteří se otevřeně hlásí jako přesvědčení katolici a kteří většinou jsou členy vincenciánských konferencí. Tak radikální *Opinion*.

A v *Hervéově* »*La guerre sociale*«
píše jakýsi *Texcier*, a ovšem s patřičnou dávkou úštěpků a nadávek, podobné lamento na krásné »*tempi passati*«
kdy na *Ecole normale supérieure* se bratříčkovali socialisté a mladí demokraté. Dnes se poměry změnily. »Na počátku roku octne se na významném místě, určeném k oznamování (forum) vyhláška: že katolici ústavu dle starého zvyku bývají členy konferencí sv. vincenckých a že tedy se všickni zvou k první schůzi. A tak se rekrutují každým novým školním rokem noví stoupeni, a účastníci se interessantních jinak přednášek a rozprav — neboť nejsou nijak *mente capti* — snaží se prováděti co možno nejhorlivěji propagandu.«

Rovněž v »*Radical*—*u*«
melancholicky stýská *Paul Boncour*, radikální socialista, že universitní prostředí, kter: druhdy dodávalo demokracii a socialismu nejhorlivější stoupence, dodává je dnes katolicismu a to takové »kteří se neostýchají jít ani k své velkonoční zpovědi!«

To je ovšem »politování hodný a smutný zjev a musí se jeviti liberálům ještě smutnějším, pohlédnou-li na jeho pozadí. — A co je pozadím tohoto katolisujícího směru mládeže? Což jiného nežli katolické smýšlení universitních professorů? Bulletin universitních professorů má v redakci své téměř samé konvertity. Zakladatel jeho *Lotte* seskupil kolem sebe před lety 18 professorů z různých fakult a 184 professory z lyceí. Dnes je jich 407! A tento redaktor směl si troufat minulého roku navrhnouti ve svém bulletinu svým abonentům měsíční sv. přijímání a dostalo se mu téměř jednotného souhlasu! Nedivme se, že vliv jejich se mezi studu-

jící mládeži uplatňuje. Na Montmartru jej nedávno zřejmě zahlédli, když tam spatřili dojemné divadlo, jak 40 mladých techniků ve svých uniformách stojí čestnou stráží před Nejsv. Svátostí, a po pilném studiu a nemalé námaze denní provedou Bohu svému ještě věnovati i svou noc

Z tohoto pozadí dá se též vysvětliti, že se na katolické studenty již jinak pohlíželi. Ještě nedávno hledělo se na ně jako na Papuany, kteří se klaní fetiši. Dnes se jim kollegiálně přiznává jejich intelektuální potence. I to jest pozorovati, že typy voltairských nenávisníků katolicismu mezi studentstvem na všech fakultách mizejí. Ba i na lékařské fakultě, o které je přec známo, jak málo je na základě svých, jen tělem a zase tělem se zabývajících pozorování spiritualistického názoru přizniva, i na té se antiklerikalismus již přejídá.

Toto vše pozorují kolem sebe »staří,«
odkojení ještě plnými dávkami osvícenské zaujatosti a nepřátelství proti církvi, a vidouce, že jejich synové se mírní, pochybují již: »Jde ještě naše mládež s námi?«
— Odpověď dala jim 4. května minul. roku slavnost Panny Orleanské, před jejíž sochou defillovalo toho dne 25.000 mladých, nadšených duší! —

Jedna pochybnost se přece však vtírá. Není to hnutí efemerní? Chvilkové? A srdce naše opravdu se svírá při myšlence, že by se mohlo dožiti podobného zklamání, jakého se dožilo na novokřesťanství a renaissanci de *Vogüé*-ově. Však se tím také nepřátelé těší a konejší, a přirovnávají dnešní poměry k dnům, kdy *de Vogüé*, *Henry Béranger*, *Maurice Bouchor* strhovali za sebou akademickou mládež k chimerickým snům jakéhosi novokřesťanství.

Než buďme klidni. Nesmíme zapomenout, že dnešním hnutí předcházela pilná a hluboká, soustavná práce; že katolicismus opatřil se za ta léta zcela novou a důkladnou vědeckou výzbrojí; že podal dnešní mládeži napřed důkladnou průpravu ve své hojně a do hloubky jdoucí produkci na poli historického, filosofického a literárního zápolení. A proto jsou dnes poměry jiné. De *Vogüé* a jeho přátelé nepomyšleli nikterak na to, zasednout na katedru ducha jim jednalo se o to, strhnout za sebou mladá srdce a to se jim podařilo. Bylo to tedy hnutí, abychom tak řekli, pouze citové.

Dnes však je to hnutí ducha. Dnes nejsou to sentimentální sladkosti jako tehdy,

nýbrž přesvědčení, spočívající narozumových, novou výzbrojí vědeckou zbudovaných důvodech. A za tím jde mládež dneška.

Tenkráté, před 20 lety, byl ještě *Kant* samovládce v oboru filosofie, a pod jeho mocnou vládou mohl povstati jen takový novomysticismus páně de Vogüé-ův. Ale dnes je jinak: Pevný filosofický základ novoscholastické filosofie vespod, a na něm praktický život víry a ne sentimentální snění. Na mši sv. je vídat pány z akademie s objemnou mešní knihou, a přistupovat ke stolu Páně s prostotou bretonského sedláka. — »*Radikal*« remůže již se dočkat, kdy se tomu účinní přitřž. »*Quousque tandem?* Jak dlouho ještě bude kopule Akademie pře-vrácenou kropenkou?»

To ovšem již není mlhavé, neurčité a sentimentální novokřesťanství, toť skutečná renaissance na dobrém intelektualismu založená. Veni Creator Spiritus! Et renovi faciem terrae!

SMĚS.

Morová rána. Pod tímto názvem uveřejňují »*Učitelské Noviny*« v čísle ze 7. února úvodník, v němž nařikají, že »odchovanci klerikálního ústavu bubeněského usadili se na nejlepších střeďočeských okresech«, aby »po milé vlasti naší mravně-nábožensky vychovávali a učili české děti, budoucnost národa, a lámali tak a křivili jejich charakter«. Toto je prý »odpověď na volání »Učit. nov.« po odstranění náboženství ze škol, odpověď jejich snahám za volnou, laickou školu, odpověď na volání po rozluce církve a státu.« — Učit. nov. zaspaly celá desetiletí. Nevědí, že laická škola, jako na př. ve Francii, v tomto ideálu školském u našich pokrokářů, naprosto nemá půdy v lidu, není v oblíbě, a že mimo notorické nevěrecké rodiče posílají do ní své dítky pouze ti, kdo úředním svým postavením nebo závislostí k tomu jsou nuceni. I u nás učitel nevěrec nemá valně důvěry rodičů. Působení učitelů, kteří vyšli z katol. paedagogia v Bubenčci, nazývati morovou ranou je však nejméně řečeno předčasně. Rozhodně však sluší toto pojmenování všem učitelům nevěrcům, kteří nevychovájí mládež tak, jak zákon jim nařizuje, jak svojí služební přísahou to slíbili, kteří nemajíce nejnutnější kázně a nemohouce se vykázati ni minimálním prospěchem, všech možných

spolků i nespolků si hledí, a na nichž krom velké huby a širokých, bombastických frází není praničeho. A ti všichni jsou »z pokrokového tábora« Učitel. novin. r.

Psychoanalýsa, t. j. učení, jež všechna duševní hnutí převádí na sexualitu, na smyslnost a pohlaví, — oblíbené zvláště u jistých učenců německých a rakouských, — byla rázně odmítnuta nejlepším francouzským psychologem na lékařském sjezdu londýnském. *Janet* označil tuto nauku jako nejvýše »protivnou«. Zakladatelé a hlavní zastupci psychoanalýsy jsou ovšem ponejvíce Židé. Němečtí učenci ariji ji neakceptují. Na př. profesoři vídeňské university, jako Hausegger, Foerster, Strzygowski, Svoboda jsou názoru, že člověk mimo smyslův a ducha má i duši, již nemožno redukovati na sexuální fakta. Je ovšem podivno, že z kompetentní strany se energičtěji nevystupuje proti jistě »Bordel« — Wissenschaft, píse správně »Reichspost«. *Lkš.*

Psychologické laboratoře budou letos zavedeny na všech státních paedagogiích v Uhrách. Odborným učitelům dostane se exeperimentálně — psychologického vzdělání ve zvláštních kursech. Nastávající učitelé, vedeni odborně vycvičenými silami, budou moci si osvojiti nutných vědomostí pro studium dítěte, a tím i mnoho přispěti k bádání na tomto poli, pro výchovu tak důležitém. *Lkš.*

Které předměty jsou dětem oblíbeny? Mnozí již pokusili se odpověděti na tuto otázku; a odpovědi? *Artur Lode* v »*Umschau*« podává nový materiál k tomuto temat. Nápadno tu je, že úsudky žákův o nejoblíbenějším a nejnejoblíbenějším předmětu (žáci byli dvakráte dotazováni!) kolísají, tak že o nějakém pevném mínění nemůže tu býti řeči. Dále úsudek žákův není též nezávislý. Zdůvodnění byla přerůzná a často zcela povrchná a nahodilá (dojem poslední hodiny, dojem přednášejícího atd.). Ale přece prý možno z těchto úsudků stanoviti jisté všeobecné tendence. Tak technické obory těší se největší oblíbeností (pokusy děly se na realce), zvláště tělocvik a kreslení dosáhly, téměř v každé třídě, nejvíce hlasův. A zdůvodnění? Na př.: Proto že se pořádně vyhonim. Proto že se mi tělocvik a hry líbí a p. Protože rád kreslím pěkné vzory a p. Žáci se tu radují, že mohou samy něco prováděti a nejen stále naslouchat, otázky zodpovídat. Zpěv v pokusech Lodeových je na místě nejposled-

nějším, je nejneoblíbenější; snad asi zavinily to moderní metody zpěvu. Oblíbenější jsou již historie (i dívek: poněvadž se hodně vypravuje!), zeměpis, přírodopis (*vidíme mnoho nového*). Prakticky založené povahy hlasovaly pro počty (*budou jich v životě potřebovat.*) Neoblíbené předměty, seřazeny dle hlasů, jsou: zpěv, náboženství, počty, němčina a měřictví. Jako důvod neoblíby se často uvádí: Je to těžké! Žákům ovšem je vše, co působí námahu nějak, nepřijemné a neoblíbené. — Takovéto statistiky ovšem nebudou a nemohou býti nikdy pro některý předmět směrodatné. Jeť tu tolik, často nekontrolovaných činitelů, že těžko je jim dávatí tolik důležitosti, jak někdy se děje. Je-li učitel v pravdě učitel a vychovatel, dovede i pro těžký předmět vzbuditi lásku a horlivost, neboť zvláště mladší děti učí se větším dílem jen a jen k vůli učiteli. *Lkš.*

LITERATURA.

Rosa mystica, modlitby, duchovní čtení a písně pro dívky studující. Sepsali X. Dvořák a J. Škopec. Str. 392. Vázaná K 2·20. Nákl. Cyrillo-Methodějského knihkupectví v Praze 1913.

V nové době rozmohlo se dívčí studium jednak že připuštěny byly dívky jako privatistky ku střednímu vzdělání, jednak zřízením samostatných dívčích gymnasií a četných lyceí. Než studentky tyto neměly dosud vhodných vlastních modlitebních knížek a zpěvníků, jsouce odkázány na zpěvníky studentů, které přece vždy jen k potřebám dospívajících jinochů studujících přihlížely. Úkolu, dáti do rukou studentek vhodné a duši dívčí přiměřené knížky modliteb a písní, podjali se na slovo vzati odborníci, katecheté dívčích středních škol, prof. X. Dvořák a Jindřich Škopec.

A vezmeme-li vkusně vázanou, malou ale objemnou knížečku do ruky a probíráme její obsah, můžeme p. autorům upřímně blahopřáti.

Především je zde účelné a praktické rozdělení, jemuž pomáhá vřadu připojený obsah podrobný s udáním stránek: Modlitby denní (str. 1-30); při službách Božích (31-87), při svatých svátostech (88-169); o církevním roce (170-225) K P. Marii a Svatým (226-286).

Na konci 63 písní nejdůležitějších a nejnamáhavějších.

Než *Rosa mystica* obsahem svým jest pravou perlou mezi modlitebními knížkami. K jednotlivým oddílům, modlitbám, pobožnostem, a k svátkům církevního roku jsou předepsány jadrné jednoduché a přitom velmi poučné vzdělávací výklady dle katechismu a liturgiky, tak že lehkým a poutavým způsobem dívky opakují si vše, co vzdělaný křesťan k svému praktickému životu náboženskému má věděti. Modlitby samé, ať ranní, večerní tak i při mši sv., vroucí a něžné, jsou přiměřeny srdcím dívek, budí ducha pravé zbožnosti a oddanosti Bohu, těší, sílí a vlévají upřímnou důvěru v ochranu Boží a lásku ku životu ctnostnému. Onen trojí způsob obcování mši sv. poučuje a budí lásku k nejsvětější oběti, jakož i praktický návod k řádnému přijetí sv. svátosti, vede nejen ku pravé kajivosti, nýbrž vzněcuje i lásku k svátostnému Spasiteli. Ovšem bylo by velmi prospěšno, by katecheta, až dívky budou míti v ruce tyto modlitební knížky, ukázal na krásy obsahu a seznámil s nimi a naučil je řádně jich užívatí.

Co se týče písní, jest výběr vhodný zvláště písně k P. Ježíši, rořatní; než nedoporučuje se snad někdy bez potřeby měniti melodii, ježto dívky pak při lidových pobožnostech, jimž později mají obcovati, by byly nápěvům obvyklým odcizeny. Nakladatelství slibuje, že ochotně a zdarma vytiskne nutný počet jiných písní, které by byly zavedeny, tím menší počet mešních písní by mohl býti doplněn.

Kéž *Rosa mystica* s takovou láskou, s jakou byla od autorů složena a nakladatelstvím obětavě vypravena, bude přijata a zavedena na všech ústavech dívčích, a povznesse zbožnost duším dívčím tak vlastní.

Dr. Hanuš.

Vlastenecké homilie.

Díl I. Sebraných kázání. — Doplnjuje P. V. Váchal, farář. — Vyšel sešit I.—XI. v ceně 12 K. Probírají celý církevní rok. Poslední, XI. sešit, stojí 1 K 20 haléřů.

Objednávky přijímá a vyřizuje:

administrace družstva Vlast
v Praze-II., Žitná ul. č. 26 n.

V y c h o v a t e l* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 K. Do krajin německých předplácí se na „V y c h o v a t e l e*“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procenta, Vychovatel* se jim dává toliko zahovové. Alumnům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratelé dostane na 10 exemplářů jedenáctý zlatna.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se předpl. a adres. reklamacce, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákoví, prof. na Smíchovské, Colná ul. 8. pronět. přílohu přijímá rukopisy V. Jelínka, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katechetský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchovské 992.

Beznáboženská mravouka. — Náboženský prvek ve výchově. — Podivné použití zákona. — Feuilleton. Směs. — Literatura.

Beznáboženská mravouka.

(Pokračování.)

Kant popíral, že mravnost člověka spočívá v plnění Božích přikázání, a tvrdil, že mravnost spočívá v plnění vlastního, *autonomního zákona*. A tím ovšem mravnosti vzal její náboženský základ a postavil ji na základ čistě lidských motivů a zájmů. —

Ovšem každé duševní proudění zůstává zprvu omezeno na malý kruh svých stoupenců a bývá dříve propagováno jich knihami a spisy, nežli se ocitne na veřejném trhu života a zjedná si vstup do něho. A tak bylo i s beznáboženskou, či laickou morálkou, která dlouho byla pouhým »vědeckým systémem ethickým«. Ale od několika desetiletí rozvíjejí její stoupenci a pěstitelé velmi horlivou činnost, aby zjednali jí uplatnění ve veřejném životě a hlavně vybojovali jí vstup do školy. —

Ve Francii docílili prvního a nejvýznamnějšího úspěchu. Zákon o organizaci národního francouzského školství z 28. března 1882 zavedl do škol vyučování mládeže v mravnosti a právu: »l'enseignement moral et civique«.

Vyšla již celá řada učebnic, »katechismů«, které jsou ve smyslu tohoto zákona sepsány, a mají býti příručkou vyučování laické morálky. Pojednávají o povinnostech člověka k sobě a k jiným lidem, o rodině, o vojenské službě, o daních, zemědělství, o škole, a to vše beze všeho náboženského motivování. V Americe, Anglii a Itálii spatřujeme podobné směry a snahy. V Německu od r. 1892 stejné cíle sleduje: »Gesellschaft für die ethische Cultur«, jež má i u nás v Rakousku své bratrské, stejnojmenné spolky. U nás v Čechách, byť českého spolku téhož výslovného programu nebylo, přece všechny pokrokové spolky učitelské, a nejvíce ovšem »Volná myšlenka« a její příbuzný list »Volná škola« sledují tytéž propagační cíle. —

Nedávno zesnulý professor ethiky na vídeňské universitě, Dr. Friedr. Jodl, konal v Berlíně řadu přednášek (29. října—2. listopadu 1912): *O mravním vzdělání vůle ve škole* (»Ueber sittliche Willensbildung in der Schule«), jichž hlavním obsahem byly následující myšlenky:

»Dosavadní vyučování mravouce je co nejužěji spojeno s vyučováním náboženství a nepřichází vedle něho ke svému právu. Vyučování náboženství ukládá dítěti nepotřebný, dogmatický ballast, a naplňuje jeho mysl představami, které na soudu moderní kritiky neobstojí, a při tom mravní ideály a motivy nejsou dostatečně, jasně a pevně zdůrazněny a akcentovány (!). Proto, má-li mravnost ze všeobecného úpadku víry býti zachráněna, je potřebí, aby náboženství a mravouka byly od sebe naprosto odloučeny. Tím nikterak nemyslíme projeviti nepřátelství proti náboženství. Jednotlivá vyznání mohou zcela klidně ve svých chrámech dále udíleti vyučování ve svém náboženství; ale do školy, jež je určena pro všechny, náleží pouze ono vyučování mravouky, jež je prosto všech náboženských představ. —

»Zkusme to přece jednou se světskou, občanskou, čistě lidskou mravovědou! Zkusme to, místo abychom dítěti předváděli jeho povinnosti jako přikázání Boží, vykládati mu rady, přání a učení, která *od nejmoudřejších a nejlepších lidí minulosti a přítomnosti byla vyslovena* a která došla všeobecného souhlasu a všeobecné úcty, a to nejen jediné skupiny lidí nebo jediného národu, ale všeho lidstva. Pokusme se, abychom dítěti živě představili praktické zkušenosti a pozorování o dobrých a zlých následcích toho či onoho skutku nebo opomenutí, aby ono samo již prožívalo ony pocity, na nichž se zakládají naše povinnosti a všechna cena lidského jednání a lidských vlastností. Probouzejme každým možným způsobem jeho sebevědomí, zdravý egoismus a smysl pro čest, ale hleďte mu vysvětliti, že tyto jeho nejsilnější a nejpřirozenější pudy budou jediné tehda úplně upokojeny, když dítě se vynasnaží býti takovým, jakým si ho přeje lidská společnost, v níž a od níž žije. Vštěpujme mu, že musí míti jisté vlastnosti, chce-li v životě jíti ku předu, aby bylo užitečným, silným, váženým a milovaným. Hleďte vším možným způsobem dítěti vtípniti vědomí, že není zde na zemi samo, ale je pouze jediným členem veliké lidské společnosti, a že tu nejsou všichni ostatní pouze pro ně, ale rovněž tak ono pro všechny ostatní. Vysvětlujme dítěti, co tato společenská vzájemnost čili kultura znamená nejprve pro jeho vlastní život a jeho vlastní blahobyt, pro všechny jeho příjemnosti a radosti, jichž okouší, potom snažme se rozšířiti jeho duševní obzor, aby mělo pochopení pro všeobecnou souvislost potřeb a práce. Dítě musí se učit poznávati, že každá práce, která je v pravém duchu vykonána, jest cenná, a že *pravým duchem při každé práci je vědomí sociální vzájemnosti; vědomí, že pracuje nelotiko pro sebe, ale pro celek a v jeho službách, nelotiko k svému prospěchu, ale ke všeobecnému prospěchu*, poněvadž by celek bez této obětavé činnosti jednotlivcovy nemohl trvati.« (»Das Problem des Moralunterrichtes in der Schule.« Frankfurt a. M. 1912. str. 14.—16.) —

Uvážíme-li tyto návrhy, nelze jim nedati za pravdu. Poučovati dítě o jeho závislosti na celé lidské společnosti, a povzbuzovati je, aby jako dlužník celé lidské společnosti snažilo se též k dobru celé lidské společnosti pracovat, zajisté musíme schvalovati. Ale je otázkou, *zda jest toto odůvodnění mravouky dostatečným a pro všechny případy spolehlivým základem mravnosti?*

Všechny názory, které professor Jodl jménem svých stoupenců pronáší, vycházejí z toho nepravého hlediska, že cit pospolitosti a vzájemnosti lidí je tak mocný, že může všechny příboje egoismu překonati. A přece pravý opak je pravdou. *Egoistické touhy jsou u člověka nejmocnější; a citu altruistického od přirozenosti v něm pramálo.* A požaduje to neobyčejného stupně sebeovládání, aby

člověk své egoistické touhy dovedl potlačiti, protože jsou na úkor celku. Proto zcela správně tak, jak v lidské přirozenosti potřeba toho se jeví, *všichni hlasatelé mravouky založili svoje učení na náboženství*, t. j. na víře v Boha a v budoucí zodpovědnost. To byli praví znatelé lidské přirozenosti a potřeb, a nikoli filosofové, kteří ve svých studovnách vytvořili si abstraktní představy o lidské společnosti a s nimi pak ve svých ethických systémech zcela po své vůli operují.

Proto nesmíme zapomenouti, že oni *»nejmoudřejší a nejlepší lidé minulosti i přítomnosti«* vždycky spojovali své mravní normy s náboženstvím. Byli to zpravidla lidé věřící. Vezměme ethické normy starých národů východních, Egypťanů, vzpomeňme Mojžíše, Mohameda a j., a vždy vidíme, že hledali důvody pro určité povinnosti lidí vždy ve vůli Boží a poukazovali na budoucí odplatu. —

A naši moderní učitelé laické morálky v hlavních rysech přece vždy prohlášují za normy jednání tytéž nauky, které Ježíš Kristus hlásal. *Irvaží na mravouce křesťanské*. Nuž, jakým pravem vytrhávají tyto křesťanské normy z jich přirozeného základu? Učí křesťanské mravouce bez křesťanské věrouky! Věří snad, že může budova jich laické ethiky dlouho vydržeti bez svého původního základu? Historie právě naopak vždycky svědčí, že když zmizel náboženský základ ethiky, brzy potom i ethické normy začaly se kolísati, až se úplně sřítily. —

Podle hlasatelů laické ethiky mám vždycky jednati se zřetelem na to, zda mé jednání lidstvu prospívá či škodí. Mám proto pracovati pro blaho a k dobru lidstva, že jsem sám od něho již mnoho dobrého přijal. Jest to dle právního principu: *»Do, ut des«*. Jsem dlužníkem, jenž splácí lidstvu svůj dluh. — Ale co mají činiti ti jednotlivci, kteří od lidstva fakticky *ničeho dobrého nepřijali?* Oni vyhoštěnci, o které lidská společnost nikdy se nestarala, je od svých prahů zaháněla a jichž celý život byl: bída, ústrk, nepřátelství a nouze? Kde ti mají nabratí oné mravní síly, aby všechno zlé spláceli dobrým? O co zde laičtí moralisté, kteří učí víře *»ve svatou bytost lidstva«*, oprou mravní povinnosti těchto vyděděnců? Může i zde se doporučovati norma odplaty dle hesla: *Do, ut des?*

Ale možno snad říci těmto vyděděncům: *»Obraťte svoji metodu. Jednejte vůči lidem dobře, a oni změní své jednání oproti vám.«* Uvěří oni tomu, a zachovají se tak? Vědí lépe než učení theoretikové, že lidé jenom velmi pomalu, ba neradi mění svoje prvotní názory. Marno je čekati na změněné chování lidstva a doufati od něho blahovůle a odměny. Právě na Ježíši Kristu nejlépe viděti, jak se k němu zachoval nevděčný národ. Jak rozdílně, mocně znějí oproti těmto dedukcím slova Kristova: *»Blahoslavení, kteří protivenství trpí pro spravedlnost, neboť jejich jest království nebeské.«*

(Pokračování.)

Náboženský prvek ve výchově.

(Z knihy biskupa Spaldinga podává V. Lankaš.)

(Pokračování.)

Jaký je vliv moderního empirismu na americké mínění, je těžko určití. Američané jsou jistě praktičtí lidé, ale nejsou též bez zájmu pro spekulativní názory. Více než jiný národ snad věří v podivuhodné věci, jež věda nám má přivéstí, a ochotně naslouchají vědátorům, i když tito opouštějí půdu fakt a vstupují do říše domněnek. Tak různé theorie, jež vyvolal pokrok přírodního poznání, jsou

jimi přijímány, ne-li s úplnou důvěrou, tož aspoň s jakýmsi pocitem, že by mohly býti pravdivy.

Pěstování pochyb o pravdě křesťanství má se dnes u nás jaksí za známku intelektuelní síly, a někdy i za znamení náboženské upřímnosti. Zaujati hmotnými zájmy, ale nalézající přece času, aby četli myšlenky mnoha duchův a vyslechli diskussi odporujících si mínění a systémů, shledávají, že jest obtížno plně důvěřovati tomu, co znají, nebo co věří. Zdá se jim, že vše je relativno, a že každá generace vidí vše v jiném světle. Problémy zabírají tak místo principů, náboženská přesvědčení jsou slaba, obvod křesťanské pravdy je zúžen, a výsledek, — jistá mravní nerozhodnost a slabost.

Nejsou nepřátelští církvím; jsou jen více méně lhostejní k jich naukám. Poněvadž každá sekta má své zvláštní Credo, pokládá se dogmatické stanovisko církve za něco nedůležitého. Důležitou věcí je pěstovati duchaplnost a ctnost. Na rozdílný sektářský názor pohlížejí jako na nízký a talešný, a dobro, jež církevní organizace konají, děje se prý přes jich charakteristické nauky. Znamka sektářství je jim to, co kulturnímu člověku známka provincialismu; co gentlemanu nedostatek chování. Mravní zápal, jež sektáři více cítí než ostatní, je, jak připouštějí ochotně, veliká moc pro dobro. Má prospěšný vliv na charakter a je podkladem a nositelem ctností, jež umožňují existenci svobodných institucí a zaručují jim i jich trvání. S theologickými naukami nemá však tento zápal žádného nutného vztahu, poněvadž jej nalézáme u opravdových věřících té i oné víry. Je to dítě nadšené víry, a je živěn a udržován živoucími obřady a ne dogmatickými tvrzeními. Poněvadž tedy moc církvi není v jich Credo, proto činiti je předmětem školského vyučování nemůže býti žádoucno, zvláště vzpomeneme-li si, že metoda náboženství a metoda vědy se různí.

Toť jsou, myslím, názory velikého počtu Američanů, kteří nejsou členy některé církve, a jichž vliv je silně cítěn jak v politickém a obchodním, tak i v sociálním a řemeslném životě. A mnozí horliví protestanté podstatně s nimi souhlasí, ježto jsou náhledu, že víra je spíše věc citu než rozumu, a že náboženství není tak mnoho způsob myšlení, jako spíše způsob citění a konání. Jako nutné předpoklady přijímají ovšem dogmata o existenci osobního Boha a nesmrtelnosti lidské duše; než, co se ostatku týče, kladou důraz na mrav a zbožnost a ne na pravověrnost. Církev musí míti jisté Credo, a jako strana musí míti svůj plán; než nekolisající důvěra v pravdu nauk, jež formuluje, není nevyhnutelna. Americké církve kloní se k ignorování vyznání. Lze to připisovati v jisté míře rostoucí touze po sjednocení u některých sekt; neméně však je to i znamení mizící víry v dogmatické náboženství. Odtud i vzrůstající důraz, jež kazatelé kladou na mravní, esthetické a citové stránky náboženského života. Odtud i náhled, že duše církve může žíti, i když tělo je mrtvo.

Než, odezírajíc ode všech teorií a systémů víry a myšlení, veřejné mínění v Americe staví se silně proti konfessionální škole.

Otázka výchovy jest uvažována spíše s praktického než s theoretického stanoviska, a veřejné citění o tomto předměte možno vtěliti v tato slova: *Civilisovaný svět uznává nynější potřebu lidové výchovy*. Ve vládě lidu, jako je v Americe, intelligence měla by býti všeobecná. V takovéto vládě býti nevědomcem — neznamená pouze býti slabochem, býti tu nevědomý, znamená býti nebezpečný obecnému blahu; neboť nevědomci nejsou jen oběti okolností; jsou i nástroje,

jichž nesevdomití a zchytralí lidé využívají, aby porušili zdroj politické autority a zkřídili vůli lidu. Aby sebe chránil, je stát nucen zavazovat školy a přihlížeti, aby všicki nabyli alespoň základního vzdělání.

Toť věc tak zřejmá, že jí netřeba dokazovati. S těmi, kdož pochybují o dobru poznání, bylo by škoda se příti, a u nás v Americe neviděti, že je to nutno, je býti ignorantem našeho politického, obchodního a sociálního života. Americký stát může však poskytovat jen světskou výchovu, neboť jest od církve odloučen, a jeho kraje a města vyznávají tak různé a sporné víry, že buduje školský system, stát je nucen, aby vyloučil z něho otázku náboženství.

Církev a stát jsou odloučené instituce, a jich funkce jsou rozdílny a rozlišeny. Církev snaží se odvracet lidi od hříchu, aby se líbili Bohu a spasili své duše; stát o hříchu nic neví, ale usiluje zabrániti zločinu a zajistiti všem občanům radostný život, svobodu a majetek.

Američané jsou lid křesťanský. Náboženská horlivost zahнала je do nového světa, a školy, byly-li tu založeny, byly založeny církvemi, a náboženské vyučování tvořilo důležitou část výchovy, v oněch školách podávané. To bylo přirozeno, ba to bylo i žádoucí v první době, kdy každá kolonie měla své vyznání a své obřady, kdy společenost byla jednoduchá, a stát ještě nebyl dokonale organisován. Tu, jako ve starém světě, škola byla dcerou církve, a církev pěstující lásku k vědění mezi barbarými plemy a v zápasících státech, prokázala civilisaci dozajista nedocenitelné služby. Než udržovati školský system tak, jak toho požadavky velikého a pokračujícího národa vyžadují, toť nad její sílu. Tak je tomu aspoň tehdy, když je církev roztržena v žárlivé a bojující sekty.

Uvedení sektářského ducha ve školní síň zničilo by soulad a dobrou vůli mezi občany, jež pěstovati je přece jsden z cílů obecného školství. Nad to není tu žádného důvodu, proč by se to musilo dít, ježto rodina a církev dávají veškeru náboženské vyučování, jehož děti jsou schopny. —

Toť zdá se mi upřímné vyličení názorův a ideí běžných dnes v Americe o otázce náboženského vyučování ve státních školách. A běžné mínění, není-li předmět se ho týkající schopen fysického důkazu, může jen těžko býti obráceno v opačný směr. Jestliže si lidé jednou navykli tak a ne jinak na věci pohlížeti, stalo se to u nich zvykem, a žádný důkaz, byť i sebe působivější a výmluvnější, není pak s to, aby tento zvyk přemohl.

V jaké míře uvedený názor o školské otázce dnes převládá, patrně z toho, že ani jeden ze států americké republiky se nepokusil, aby zavedl konfesionální system výchovy, kdežto všechny politické se zavázaly, že podrží nynější číre sekulární system. Mínění, že prospěch národa závisí na inteligenci a činnosti lidu a na žádném nějak zřejmějším vlivu církevních organisací, tak převládlo, že všeobecné citění v této věci je toto: Stát nemá žádného přímého zájmu na církvi; to je věc jen jednotlivcův. Náboženská vyznání sama pomáhala inspirovati tento názor, a to žárlivostí a soupeřením. Menší sekty cítí, že kdyby stát podporoval konfesionální školy, získaly by tím popředně vyznání větší a mohutnější; a jiné sekty zase zřikají se rády podpory, neboť této podpory nemohlo by se jim dostati, kdyby nesvolily, aby i katolická církev se účastnila štědrosti vlády. —

Katolický názor o školské otázce je jasně definovaný a rovněž i dobře známý. Zakládá se na obecné pravdě, že člověk je stvořen pro nadpřirozený cíl,

a že církev je božsky ustanovena, aby pomáhala člověku dosáci toho cíle. Jestli výchova má sloužiti dokonalosti a úplnosti života, pak prvotní její prvek je náboženský, neboť dokonalý život je život v Boha. Proto nemůžeme přijmouti oproti dítěti stanoviska, a to ani v rodině, ani v církvi, ani ve škole, jež by v sobě obsahovalo názor, že život stranou Boha by mohl býti jinaký než zlomený a zlomkovitý. Dokonalý člověk není ten, jehož duch jest jen činný a osvícený; dokonalý člověk je ten, který je činný ve všech svých schopnostech. Opravdu lidské není pouze v poznání, ale ve víře, naději, lásce, v čistém smýšlení, v uctivosti, ve smyslu pro krásu, v obětavosti, v záchvěvu bázně, o němž *Goethe* dí, že jest nejvyšší věcí v člověku. Je-li učitel bráněn, aby se dotýkal náboženství, pak zdroj těchto ušlechtilých ctností a ideálních vzorů jest ucpán. Jeho dílo a vliv stanou se mechanickým, a on bude vychovávat jen všední a obyčejné lidi. A je-li výchovný system stavěn na tomto nízkém a hmotném základě, výsledek jeho bude zhoršení národního typu a ztráta jemnějších kvalit, jež činí z lidí bytosti mnohostranné, aby byli ochránci osobní čistoty a nesobeckého jednání.

Náboženství je životní prvek v charakteru, a zacházeti s ním, jako kdyby bylo nahodilým obdobím lidského života, je chybovati ve věci nejvyššího a nejvážnějšího významu. Člověk se rodí, aby jednal, a myšlení je jen potud cenno, pokud vede k činnosti. Nuže, hlavní inspirace k činnosti a především k správné a dobré činnosti, je ve víře, naději a lásce, ctnostech to náboženských, a ne v poznání, ctnosti rozumové. Poznání jest ovšem účinné, ale jen potud, pokud je milováno a pokud se v ně věří, a pokud se má za to, že je základem naděje.

Člověk nežije pouhým chlebem, a je-li k tomu veden, aby jen ve hmotných věcech hledal hlavního dobra, pak jeho vyšší schopnosti zakrsají. A je-li *hlavní úlohou člověka na zemi, aby spíše dobře jednal, než aby bystře myslil, pak náboženské ctnosti jsou důležitější ctnosti rozumu.* Neboť mysliti je trvati v nerozhodnosti; kdežto věřící duše je puzena ve směr své víry. V dobách pochybování propadají věci zkáze, v dobách víry síly, které prospívají plnému a silnému životu, podržují svou moc. Výchova, kterou je vytvářen charakter, výchova, kterou je pěstován a vzděláván duch, je žádoucná.

Podstatný prvek v lidském životě je chování; a *chování, mrav, uvěřá daleko více z toho, co věříme, k čemu lneme, co milujeme, o co usilujeme, než z toho, co známe.* Úpadek a zkáza jednotlivců i společnosti vychází z nedostatku ctností a ne z nedostatku vědění. »Pevná, trvalá a cenná část výchovy,« di *Locke*, »je ctnost; toť ono solidní a bytné dobro, jež vštěpovati učitel by neměl nikdy ustávati, až mladý muž v ně položí a v nich najde svou sílu, svou slávu a svou radost.«

Můžeme ovšem rozlišovati mezi mravností a náboženstvím, mezi etikou a theologií. Faktum však je, že mravní zákony vždycky trvaly na náboženském základě, a jich sankce byla hledána v principech víry. Jako nemorální náboženství je falešno, tak není-li Boha, mravní zákon je beze smyslu. (Pokračování.)

Podivné použití zákona.

Ze zápisů katechety S. U. V.

Na Boží hod vánoční přineslo »Právo Lidu« článek nadepsaný »*Privilegovani učitelé*«. Pisatel otírá se o katechety a celý stav kněžský, práci katechetů snižuje a znehodnocuje. Vytýká katechetům, že jsou svobodní a dobře placeni, že mají míti křesťanskou chudobu, ale mají větší příjmy než jiní, zkrátka, jsou to »privilegovani učitelé«.

Malý obrázek o poměrech a postavení tohoto »privilegovaného stavu« podáme v tomto pojednání.

Stává se často, že katecheta ustanovený na některé škole obecné neb měšťanské, udělav tak zv. zkoušku pro školy střední, bývá po čase povolán na tuto školu. Také se stane, že katecheta v menším místě, kde dosáhl definitivy, přejde na školu do města většího, s aktivním přídavkem neb jinými, jemu vhodnými poměry. Na definitivě závislo jest právo katechety na pensí a různá jiná práva (Viz náš článek: »*Postavený na roveň*« Vychovatel roč. XXII. str. 125. a násl.), a proto katecheta dokud nemá zajištěnou definitivu jinde — na novém místě, — žádá c. k. zemskou školní radu o ponechání definitivy na místě, které opouští a jež nyní jeho odchodem jest uprázdňeno.

Místo znovu je obsazeno jiným, pravidelně mladším knězem, který ovšem ví, že újmu utrpí tím, že mu bude čekati na definitivu tak dlouho, až jeho předchůdce na svém místě definitivy dosáhne a staré se vzdá; ale těší se, že »snad to dlouho nebude trvati«; že má místo, po kterém toužil, a že dostane se mu pevného platu. Ale jak bývá zklamán!

Dostane poukaz a plat je mu vyměřen, je-li ustanoven na škole obecné — 720 korunami, a má-li místo na škole měšťanské, 1200 korunami, jež se mu budou vypláceti *měsíčně polhůdně*! Vyměřila mu c. k. okresní školní rada plat dle § 3. odst. 1. zákona substitučního ze dne 8. září 1899, č. 60. z. z. — —

Zákona tohoto, vydaného ve příčině zastupování definitivních neb zatímních osob učitelských při obecných a měšťanských školách, *používá se v tomto případě však neprávem*. Jak z celého znění zákona, jakož i z vynesení c. k. zemské školní rady ze dne 16. června 1903, čís. 11.573 ve příčině provádění tohoto zákona, patrně, že byl vydán »v příčině zastupování nemocných, po nemoci se zotavujících, aneb těch učitelských osob, které z jiné příčiny vyučovati nemohou«, tak že jest třeba těm učitelským osobám dovolené, »s kterou výlohy z okresního školního fondu jsou spojeny.« (Citov. výnos c. k. zem. škol. rady, část I. »Vládní Věstník« r. 1903 str. 74.). Tyž výklad podává i prováděcí nařízení k řádu školnímu a vyučovacímu. K § 115 v odst. druhém se praví: »Podle vynesení zemské školní rady ze dne 25. října 1892 čís. 14 086 vyžádati jest si svolení zemské školní rady ve všech případech, ve kterých z *povolení dovolené vzejdou okresní školní pokladně výlohy*.« V odst. třetím pak k témuž § prováděcích nařízení se praví, že okresním školním radám bylo nařízeno, aby »*dbaly pokud možná největší spornosti*«, a aby zavedena byla »*substituce bez útrat nebo substitute s útratami co možná malými*.«

Zemský zákon č. 60. z roku 1899 vydán byl tedy pro ty případy, kdy dva učitelé z těžce školní pokladny, jedno místo zastávajíce, jeden vyučovati nemohoucí, druhý vyučující, platu požívají!

Tomu však není v případech výše uvedených! Vždyť nezastávají tu dva jedno místo; katecheta, který žádá za ponechání definitivy, žádá proto, aby mohl zastávati, či aby *mohl vyučovati na jiném zřízeném místě*, buď na škole v jiném místě, neb na škole střední; a katecheta na místě jeho vyučující nezasupuje ani onemocnělého, neb po nemoci se zotavujícího, ani z jiné příčiny vyučovati nemohoucího.

Katecheta z místa odcházející, dosahuje od zemské školní rady ponechání definitivy za podmínek, jež mu udává obyčejně vyřízení tohoto asi znění: »C. k. okresní školní rada oznamuje, že c. k. zemská školní rada vnesením ze dne . . . povolila za souhlasu zemského výboru král. českého, aby vám při škole v X. . . udělena byla na školní rok . . . dovolená *k účelu zastávání místa* supl. učitele náboženství na gymnasiu v N . . . *za podmínek, že po dobu dovolené vzdáte se veškerých ze svého definitiv ustanovení plynoucích příjmů, a že po dobu tu řádně budete spláceti předepsané pensijní příspěvky.*« Tedy: katecheta bude zastávati *jiné místo*, okresní školní pokladně z povolení dovolené *nevzejdou zvláštní výlohy*, katecheta všech dosavadních příjmů musí se vzdáti a *nad to je zavázán platiti předepsané příspěvky do pensijního fondu!* On běře plat z pokladny státní, příjmů dosavadních se vzdává, a jeho plat spojený s místem na škole obecné neb měšťanské, náleží jeho nástupci, který místo to zastává. Vždyť místo to je vlastně uprázdněno, ovšem zatímně. Podobně tomu je při přeměně místa na jiné škole národní, neboť s každým místem spojen jest jiný plat, každý i z jiné okresní školní pokladny.

Nelze tu zajisté použití zákona substitučního, poněvadž platu z téhož místa nedostává se dvěma, a také jedno místo dva nezastávají, ale *dva na dvou* místech vyučují a na každém je vlastně ustanovena jen jedna osoba učitelská. Nejsou tu tedy podmínky pro aplikaci zákona substitučního, kde běrou plat dva učitelé z téže školní pokladny, jedno místo zastávající — a *proto i použití zákona substitučního v tomto případě je nesprávné, nezákonné, ba nespravedlivé!*

Třeba by různá vznesení a nařízení nařizovala, že při substituci má se dbáti pokud možno spořivosti, *nikde v zákoně ani substitute se nenarizuje s výdělkem*, tím méně zastávání zvláštního místa!

Do rozpočtu c. k. okresní školní rady na místo takové zařazeno jest na př. 1600 K základ. služného + kvinkvenálky + aktivní přídavek. Toho se jeden katecheta vzdá, a katechetovi, který místo to úplně zastává, poukazuje se ročně 720 K, tedy za jednu týdenní vyučovací hodinu 68 haléřů!! Toť obnos, jaký ani za vyučování nábožensví, ba ani za vyučování kterémukoliv *nepovinnému* předmětu, *nikde v zákoně* za hodinu vyučovací není vyměřen. —

Na několika speciálních případech ukážeme, že praxe není vždy a všude stejná, a že *vše postupuje u katechetů k horšímu . . .*

Známo, že mezi učiteli je mnoho takových, kteří mají definitivu na venkově a vyučují ve městech. I ten i onen má pak úplný plat. Bývalo tomu i u katechetů, tak na př.: Definit. katecheta měšťanské školy v A . . . žádal o dovolenou z místa svého s ponecháním definitivy v A., aby mohl zastávati uprázdněné místo zatímního katechety na obecné škole v B. Dovolené dosáhl, když zřekl se svých příjmů s místem v A. spojených. V B. dostával plat zatímního katechety školy obecné. O uprázdněné místo jeho v A. hlásil se definitivní katecheta měšťanské školy v C. a místo v A. bylo mu uděleno. I jemu

definitiva v C. pod touž podmínkou byla ponechána. Na jeho místo do C zatímně dosazen konsistoří kaplan XY, kterému vyměřeno služné katechety na měšťanské škole. — Úplně správně; školní fond neutrpěl žádné újmy, naopak *ušetřil na kvinkvenálkách* pro prvního i druhého katechetu.

Katecheta v B. dosáhl definitivy, vzdal se dřívějšího místa. Po čase převzal zatímně místo na střední škole. Žádal za ponechání definitivy a zřekl se příjmů spojených s místem na obecné škole. Na jeho místo dosazen jiný kněz, a tomu poukázána odměna za rok 720 K, dle substitučního zákona!

Počítejme! První katecheta měl dostávat: zákl. služné 1600 K + kvinkvenálka: 200 K + aktivní přídavek. Zástupci jeho vyměřeno pouze 720 K, a *školní fond vydělá*: 880 K + 200 K + aktivní přídavek.

Jiný případ: Definit. katecheta měšťanské školy v D. změnil místo své a přijal místo zatímního katechety na obecné škole v E. Ponechal si definitivu. Na jeho místo dosazenému poukázáno 60% platu. Katecheta v E. má nyní pouhý plat školy obecné a katecheta v D. má 1200 K. V D. měl katecheta, jenž místo své změnil, 2000 K + dvě kvinkvenálky: 500 K. Nyní zůstává školnímu fondu 1300 K.

Ve dvou těchto případech vydělává školní fond 2380 K a aktivní přídavek. Ale případů takových je v Čechách ročně více. Je pak správný rozpočet na vyučování náboženství? Kam dá se onen obnos na vyučování náboženství určený? Chybným rozpočtem klamána tu veřejnost. Je snad vinen na tomto klamání veřejnosti katecheta nástupce? Zajisté ne! — On chudák tře bídu a nucenou chudobu.

Dělník tiskařský vydělá týdně nejméně 38 K, ve stáří přes 24 roky, tedy ročně asi 2000 K a bojuje, zajisté právem za to, aby mu plat byl zvýšen. Není spokojen. Kněz má být ročně živ za 720 K nebo za 1200 K! — Takové je postavení »privilegovaného učitele«, člověka s akademickým vzděláním, postavení kněze-katechety, ve XX. století. Hlas trpících volá o pomoc povolanych!

FEUILLETON.

Zdoba chrámů pomůckou při vyučování.

(Podává VÁCLAV HRUDKA.)

Chci upozorniti na některé zajímavější detaily z výzdoby pražských chrámů, pokud jich užívám jako pomůcky při vyučování k důraznějšímu znázornění vzniklých představ. Někdy je možno užiti obrazu, sousoší, oltáře neb cyklu maleb jako příkladu, jež postavím jako základ při výkladu některé ctnosti, hříchu neb i věroučného článku.

Mohu-li předpokládati, že žáci předmět znají, je-li škole blízký, možno vyjítí ihned z tohoto příkladu. Někdy stačí, že jej připomenu, a dětičky samy popisují. Mnohdy ovšem naivně. Ale i tato naivnost má cenu; pedagog poznává úsudek i pozorovací ta-

lent žáků. U předmětů vzdálenějších dlužno předem upozorniti žáky a vybědnouti, by si obraz či sochu prohlédli. Zvykají si navštěvovati chrámy i v nedělní odpůldne.

Jindy se nehodí popisování některého předmětu kostelního jako příklad pro vyučovanou látku, nýbrž spíše jako poslední slovo kapitoly, oddílu, jako oslazení vykonané námahy. »Budete-li se dobře učiti, uslyšíte, kde možno zřítí zobrazení tohoto příběhu«. Velmi mnoho událostí vyobrazeno není; tu možno upozorniti jen na něco analogického, podobného.

Po svátcích vánočních a velikonočních dětičky samy popisují jesličky, Boží hrob i vše, co kde v kostelích spatřily. Několik minut, jež se tím stráví, není ztraceno. Toto upozorňování se liší dle stupně věku dětí, a dle jejich schopností. V některých třídách možno docílití pozoruhodných výsledků. —

Kolik církevních památek jest již zničeno a ztraceno u nás i v cizině! Pro ty, které zachovány, je třeba soustavně buditi zájem a pochopení. —

Roku 1713 byl dokončen *chrám řádu Trinitářů* na Novém městě ve Spálené ul., zasvěcený Nejsvětější Trojici. Později, asi r. 1779 za řádového ministra *Raymunda Menze* byl ozdoben nástěnnými obrazy. Malíř Antonín Schlachter prý tyto malby provedl. Celá umělecká výzdoba chrámu, tyto klenbové malby a zasvěcení jednotlivých oltářů s jejich obrazy, vše podivuhodně do detailů bylo promyšleno. Svoji jednotnou myšlenkou vši umělecké výzdoby tento chrám čestně se druží k ostatním barokovým pražským svatyním. Stavba jest dosti zajímavá, bohužel, příliš temná, neboť nízká kopule nemá tambour prolomený okny a nezjednáva osvětlení. Klenbové a nástěnné obrazy mají skrovnou cenu uměleckou a jsou v temném chrámu málo znatelný; ale obsah jejich jest pro kačetetu velmi zajímavý.

Chrám jest zasvěcen Nejsvětější Trojici; obraz její zdobí hlavní oltář. Tento oltářní obraz jest značně umělecké ceny, dle udání dílo *Mantiperschovo*. Nad hlavním oltářem na klenbě obraz Boha Otce na trůně, na duze, u něho na evangelní straně po pravici bílý beránek, znak Boha Syna, a na klíně drží knihu se sedmi pečeti, moudrost Duchu sv. Po stranách symboly evangelistů a nad hlavou sedm lamp. Dle Zjevení sv. Jana (kap. 4.): »Potom jsem viděl: A aj, dvěře v nebi otevřené, a aj, trůn postaven byl v nebi, a na trůnu, jenž seděl, byl podoběn pohledu kamene jaspisu a sardisu, a duha byla okolo trůnu, sedm lamp bylo hořících před trůnem. Vůkol trůnu čtvero zvířat, první podobné lvu, a druhé zvíře podobné teleti, třetí zvíře mající tvář jako člověči, a čtvrté zvíře podobné orlu leticímu. I viděl jsem v pravici sedícího na trůně knihu, popsanou vnitř i zevnitř, zapečetěnou sedmi pečeti. A aj, mezi trůnem a čtyřmi zvířaty a mezi starci Beránek, an stojí jako zabitý.« (Kapit. 5. verš 1. a 6.)

Podobně *Albrecht Dürer* ilustroval svými slavnými dřevoryty knihu Zjevení sv. Jana. Větší žáci, kteří znají knihy Pisma sv., možno upozorniti na tento text.

Obraz nad hlavním oltářem představuje Nejsv. Trojici ve slávě nebeské. Obrazy ve hlavní lodi líčí Boží moc a sílu. Na klenbě mezi presbytářem a kopulí Bůh jako samotný Pán, a modla Dagon se kácí před ním.

Kopule bývá středem malířské výzdoby. Proto zde právem vylučena Boží moc, zjevená svržením zlých andělů. Kopule jest však tak tmavá, že zajímavé detaily není možno sledovati a proto je zde pomíjím. Nad varhanami Bůh mocný poráží zvukem trub zdi města Jericha. Pod kruchtou Bůh káže Mojžíšovi na hoře Horeb zouti obuv s nohou, neboť svaté jest místo toto, svatý chrám jeho.

Malby hlavní lodi znázorňují Boží vlastnosti, a výzdoba pobočných lodí připomíná Boží vztah k lidem. V čele severní vedlejší lodi na východní stěně zříme obět člověka svému Pánu: Abel obětuje Hospodinu. Na klenbě směrem od oltářů ku dveřím Bůh Stvořitel — Adam v ráji. Další dva obrazy, nalezení malého Mojžíše v Nilu a u dveří pád Šavlův s koně na cestě do Damašku, znázorňují Boží moudrost a prozřetelnost. Tedy severní loď představuje svými obrazy Boha jako Stvořitele a moudrého laskavého Otce.

V jižní vedlejší lodi jest zobrazena Boží spravedlnost, trestající; Hospodin zákonodárce a soudce. Na východní zdi, analogicky k oběti Abelově v severní lodi, najdeme zde v jižní lodi obět Noemovu po potopě, tedy po ztrestání lidstva, na klenbě pak líčen Hospodin zákonodárce na hoře Sinaj, an dává ve slávě Desatero. Dále Hospodin trestající, Jonáš jest vržen do vody, a anděl odhání a trestá Heliodora, jenž neoprávněně vstupuje do chrámu. —

Tento cyklus jest dojísta velkolepý. Postavy jsou působivě kresleny ve velkém měřítku, kolorit však jest malý a nesympatický. Ale nejvíce jim škodí nedostatečné osvětlení.

I na vedlejších oltářích přichází k platnosti motiv nejsv. Trojice. V severní lodi na prostředním oltáří sv. Rodiny se sv. Annou, kde na obraze v horní části lze zříti Boha Otce s Duchem sv. I na oltářích trinitářů motiv nejsv. Trojice se opakuje. Oltář u dveří jest zasvěcen zakladatelům trinitářů, sv. Janu z Mathy a sv. Felixi z Valois; východní oltář pak členu řádu sv. Michalu de Sanctis.

Podobné motivy mají i oltáře jižní lodi. Prostřední oltář, umístěný proti oltáří sv. Anny v severní lodi, jest zasvěcen sv. Josefu, východnější sv. Michalu archandělu, a oltářní obraz u dveří představuje křesť Páně, tedy vesměs příběhy, kde jest logicky přípustný motiv nejsvětější Trojice. Některé obrazy jsou umělecky dosti cenné, takže

prohlídka tohoto chrámu při osvětlení jen poněkud dobrém, za jasného dne, jest pro větší mládež z měšťanských škol neb nižších středních velmi poučná a užitečná. Při výkladu vlastností Božích jest vhodné bráti příklady, jež zde jsou vyobrazeny a po vy-

čerpání látky shrnouti malířskou výzdobu jako celek. Na vyšších stupních lze připomenouti i výzdobu stropu v kapli Sixtinské ve Vatikáně, po případě přinést i vyobrazení. Ideou jsou si podobny, ale nikoli provedením. (Pokračování.)

SMĚS.

Uplynulý rok v životě učitelstva charakterizuje »Český Učitel« ve svém čísle z 27. února t. r. těmito slovy: Rok 1913 zůstane v paměti hluboko vryt pro zoufalý signál pasivní resistance. Idealismus českého učitelstva, kojený lichými sliby a frázemi, nasytil se konečně přílišné této dávky a zabouřil ve tvář všem, kdož jsou jiného mínění. Dlouho jsme otáleli s tímto posledním projevem svého krajního roztrpčení, jsouce si dobře vědomi neblahých následků jeho pro výchovu a vzdělání mládeže, jakož i toho, že veřejnost bude na nás pohlížeti jako na zrádce školství a chlebaře. Což ostatně podobnými výrazy jsme byli častováni již i dříve. Ale vše se proti nám vystupňovalo do závratné výše, že nebylo možno nic dalšího snášeti. A opět neseme si vítězství z této akce, tolik zahanbující naše veřejné činitele státní. Veškeren tisk pokračový postavil se na naše spravedlivé stanovisko a bil do těch, již potřebovali opravdu několik pádných slov na srozuměnou. Jest to příliš temný výsměvný stín pro dobu, jež v čelo všech školských snah postavila krásnou zásadu — vše pro dítě! Až někdy kulturní historik půjde těmito místy, zamyslí se nad touto příznačnou disharmonií . . . « O výchovném idealismu t. zv. pokračového učitelstva mohly by se psátí folianty. A myslíme, že nemohl býti ani lépe dokumentován, nežli heslem: »Passivní resistance do školy!« — Bude věru hádankou budoucího kulturního historika, jak takové heslo v ideální hlavě mohlo se vážně zroditi, a bude mu radostí poznamenati, že, na štěstí, zůstalo u všech seriosních, svého stavu učitelů, — pouze v příloze Česk. Učitele: »Do boje!«

r.

Výchovná cena katolických náboženských ideálů. V článku »Heldenverehrung und religiöse Ideale in der Schule« (v. Pädag. Blätter 1913) doporučuje se, což

na straně katolické již ode dávna se děje, aby náboženské ideály byly výchovně, pokud možno, nejvíce využity. Se svého protest. stanoviska píše autor: »Mužská mládež má smysl a cítí potřebu úcty hrdin . . . Dnes ovšem hledí mládež k ideálům realističtější a praktičtější než snad jindy; touží a snaží se napodobiti tyto vzory, státi se jako oni: slavnými muži, velikými hrdiny, kteří se významávají před jinými, kteří jako velikáni dav převyšují. Když nic jiného, je u mladého člověka aspoň touha po činu, která se projevuje právě v době tělesného růstu, v době rozvoje chlapce v muže. Proto volí se především muži činu jako předchůdci, v jejich stopách stoupáme k vrcholu Olympu. Tážeme-li se ve škole po mužích, jimž by se mladík rád rovnal neb podobal, slyšíme jména: Rotschild, Zeppelin, Blücher, Bismarck, Schiller, Kepler; o náboženských hrdinách neslyšíme nic. Nebo jmenuje-li se ve vesnickém okruhu biblické jméno nebo církevní hrdina, je to David nebo Luther, ale ne pro jich náboženský význam, nýbrž proto, že první byl statečný bojovník a druhý odvážný hrdina ducha.«

Ne bez zájmu čteme, jak autor líčí nadšení, důšící z katolických a náboženských ideálů. »Mluvíme o hrdinách církve. Katolík má své svaté. O nich čte v legendách, o nich káže kazatel, vidí je zpodobeny v obrazích nebo sochách v kostele. Toť velmi působivý podnět k napodobení. Uchvacuje bezprostředně fantazii a zaměstnává tak cit. Ctižádost se probouzí, žiti svatý život a dojíti cti a chvály i u Boha i u lidí. Jak vysoce vážen jest u kněží a lidí již žijící světec! A teprve mrtvý! Býti povýšen do vyššího nebo nižšího stavu jako blahoslavený nebo svatý, jak vznešený to výhled! A když ne to, tož aspoň státi se knězem a dokonce mnichem, tudíž jakýmsi nadčlověkem dle katolického názoru, toť věru hodno již námáhy šlechtných duší! A tu jsou ještě vyšší a nejvyšší stupně moci a cti: opatem, bi-

skupem, ba i kardinálem a papežem může se stát selský synek. Tyto duchovní ideály jsou stále ve svých skvělých nebo aspoň nápadných formách před očima mládeže. — Každý kdo studuje jako »pán«, má biskupskou hůl ve své školské tašce. <

Toto uznání katolického stanoviska musí býti s povděkem kvitováno; jeť skutečně pravdivo a spravedlivo, a ukazuje nám, jakou moc výchovnou máme v našich náboženských ideálech, v našich světcích. Jen třeba, aby v praxi více jich bylo využito! <

Lkš.

Znamení doby. — Dnešní hmotářsky citící a myslící a jen na zisk hmatatelný hledící doba, zanechala hluboké stopy již i u mládeže. Jíti do kostela? Proč? Co z toho mám? Modlit se? Co z toho mám? Tyto a podobné otázky, jak Msgr. Pescher v Christl. Päd. Blätter uvádí, jež dnes slyšeti již z úst dětí. Je to ovšem často jen ozvěna rodiny a okolí, ale ozvěna v ústech dítěte rozhodně smutná, — a snad možno i v škole v jisté míře někdy a někde vinu přikládati. Msgr. Pescher, který také tak smutné řeči u dětí vyslechl, umínil si, vždy ptáti se dětí, jaký užitek plyne z různých náboženských úkonův. Na př. »Co máme z toho, slyšíme-li nábožně mši sv.? Co z toho, vykonáme-li dobrou zpověď? Co z toho, hodně-li přijímáme? Atd. . Tato snaha byla rozhodně dobrá, neboť dítě naučí se oceňovati nejen výhody hmotné, čemuž učí je život a okolí, ale i výhody duchovní, naučí se tak rozuměti slovům Kristovým: »Co platno člověku . . . Myslím, že podobně si ve škole již počínal mnohý z nás, ale je si přáti, aby to činili všichni. Děti, jak jsem pozoroval, otázky podobné nesmírně baví, a vedou často velmi případně na ně odpověděti. Akcentování této stránky v náboženském vyučování čím bude silnější, tím bude lépe. Učme děti a lid na duchovní věci se i duchovně díváti. Náboženství tím jen získá. <

Lkš.

Stoupající nemravnost poličkuje v tvář všecken ten optimismus, který čekal povznesení mravnosti od zevšeobecnění kultury a osvěty. Ještě *Jules Lemaitre* napsal ve své studii o *Veullotovi*, že »poměry společenské nejpravděpodobněji zlepší se jen čistě lidskou dobrotou, protože každý jednotlivec čím dále tím více se bude přesvědčovat, že vlastně jeho zájmy splývají se zájmy jeho bližních a že egoismus je hloupý klam. — Dnes by to nenapsal. I při neobyčejné výši

a šíři vzdělání přibývá lidí, kterým egoismus není naprosto žádným hlupáctvím, ale kteří chtějí žiti a žijí »podle svého«, i když mají při tom šlapat po mrtvolách a troškách cizího blaha. V r. 1912 stoupl počet policejné zatčených osob proti r. 1911 dle statistiky policejní prefektury o 12.000. 38.970 osob bylo předvedeno v záležitostech trestních; jen žen prošlo šatlavou 51.946. 1850 pomatenců musilo býti uzavřeno prozatím ve zvláštních nemocnicích. Přibývá rozkošnictví a ukrutnosti — zcela podle *Taina*, který napsal: »Kdykoli a kdekoli se stává člověk pohanem, stává se rozkošníkem a ukrutníkem«. — Dnes při porovnání vzrůstající nemravnosti rozkošnické a ukrutnické se stávajícími všemi možnými opatřeními proti ní, dnes je teprve vidět »co čistoty, co mírnosti, co lidskosti, co věrnosti a spravedlnosti vneslo křesťanství v lidskou společnost« (jak to napsala *Revue de deux Mondes* již 1891. str. 493). Ani žádná filosofie, ani umění ani literatura ani feudální čestnost ani středověká rytířskost, ani žádný zákonník ani jakákoli vláda ani sebe bdělejší a věrnější orgány úřední nedovedou je v této působnosti nahraditi. Jen ono nás může ještě zachovati na osudně nakloněné ploše před hrozným pádem do hlubin . . . — Totéž vyslovil *Bourget* r. 1899 v předmluvě k sebraným svým spisům: »Před se také, jest mi vyznati, co přede mnou prohlásily již větší autority, *Balzac*, *Le Play* a *Taine*, že totiž jak pro jednotlivce tak pro celou společnost »jest křesťanství jedinou a nutnou podmínkou ozdravení a vyléčení.« *M.*

Časové Úvahy. Periodický měsíčník věnovaný časovým otázkám. Redaktor Karel Kepl. Ročník XVI. V Hradci Král. Majitel a vydavatel Politické družstvo tiskové. Biskupská knihtiskárna v Hradci Králové. Nakladem vlastním.

Ročník tento odchýlil se od předchůdců svých tím, že, kdežto v oněch skoro každé číslo tvořilo celek, v tomto čís. 1.—2. vyplňuje jednu, totiž »Charakter« od Dr. Frant. Reyla, kde pojednáno pěkně o pojmu a tvorbě charakteru, o »sebevýchově a významu náboženství v tvorbě charakteru — ostatní pak čísla (3.—12.) práce druhá, t.: »Jazyková otázka v Čechách« od Dra. Fr. Šulce. Otázka tato jest opravdu velice důležitá, ale svou obsažností, myslíme, že méně se hodí do této sbírky, kde raději vidíme práce kratší. Jinak »Č. Ú.« rádi doporučujeme. *Šeb. Rada.*

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlročně 3-50 K. Do krajin německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procenta. Vychovatel* se jim dává toliko za hově. Alumnům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nefrak. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zaslány buďtež Em. Žákoví, prof. na Smíchovské, Čelná ul. 8.; pro uč. přílohu přijma rukopisy Vl. Jelíněk, učitel v Brnově u Prahy, pro Vestník Katoletky přijma rukopisy Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchovské 992.

Beznáboženská mravouka. — Náboženský prvek ve výchově. — O Bohu jako prvopříčině světa. — Feuilleton. — Směs. — Literatura. — Zasláno.

Beznáboženská mravouka.

(Pokračování.)

Mravouka má v prvé řadě za úkol přivoditi jistý pořádek, určitý řád jak v život jednotlivce, tak v život celých národů. Ale tento pořádek nelze stanoviti, nemáme-li napřed jasno a určeno, který je vlastně *cíl lidského života*. Bez tohoto určitého cíle jsme jako plavci nazdařbůh těkající v noci a mlze života.

Neboť zajisté jinak uspořádá si život ten, kdo jej považuje za krátkou pout ke hrobu, v němž vše končí a za nímž není žádného dalšího trvání, a jinak ten, kdo věří v život posmrtný, v nesmrtnost duše a věčnou odplatu. Prvý řekne zajisté s epikureovci: »Ede, bibe, lude; post mortem nulla voluptas«; druhý bude žíti tak, aby životem tímto si zasloužil blaženou věčnost. Otázka po posledním a nejvyšším cíli lidského života je *jádrem každé mravouky*.

Říšský kancléř *Caprivi* kdysi prohlásil: »*Nejpodstatnějším u každého člověka jest jeho poměr k Bohu.*« Professor *Fried. Jodl* ve své ethice za stěžejní pravdu vši ethiky však prohlásil: »*O pravé ceně člověka skrz na skrz rozhoduje jeho poměr k lidstvu.*« Prvý staví člověku nejvyšší ideál, transcendentní; druhý každou transcendentní pravdu odmítá a všecken život vkládá v rámec pozemskosti a dočasnosti. Dle toho ovšem i normy mravní budou v jich ethice různé.

A další rozdíl v nazírání na cíle a metodu mravouky vysvitá z jiného příkladu. Křesťanský názor na lidskou přirozenost je učením o hříchu dědičném velmi jasně vysloven. Křtem sv. sice jsme očištěni od hříchu, ale nikoli od jeho *následků*. Jsme od přirozenosti k zlému nakloněni. Z toho vyplývá pro křesťanskou mravouku základní pravidlo, že musíme zlé náklonnosti, v nás více či méně skryté, stále přemáhati, nezřízenou žádostivost krotiti. Povinnost askese, sebeovládání. Zcela jinak nazírají na lidskou přirozenost naturalisté s *Rousseau-em* v čele. Člověk přichází na svět dobrý, bez zlých náklonností. Nikoli v něm, ale v okolí jeho je špatnost a zloba. Z nich přechází v nitro člověka. I z toho patrnó, že jiných prostředků výchovy bude užívati křesťanská paedagogika, jiných výchova naturalistická. — —

Již stručný a povrchní pohled v cíle a systémy různých etik nám ukazuje, kterak se v názorech na život, na lidskou přirozenost, na společnost, manželství, rodinu, na lež, soubor, sebevraždu a j. v samých principech rozcházejí. Jaký to základní rozdíl mezi náboženskou mravoukou a t. zv. mravoukou laickou! A nyní fedrovatelé laické morálky praví, že ve škole beznáboženská mravouka má být zavedena pro mládež každého vyznání a každého světového názoru. Zda každé chvíle učitel této laické morálky se neocitne v rozporu a v kollisi s náboženskou mravoukou dítěte a jeho rodičů?

A v tomto případě beznáboženská mravouka bude *bezprávím* proti rodičům, jakmile budou nuceni posílati své děti do školy, jež jejich mravně-náboženské přesvědčení podkopává.

Ale stát může říci: »Nuž, dáme vám zcela na vůli. Když nechcete posílati své děti do laické státní školy, zřídte si školy soukromé, náboženské. Jsme tak liberální, že vám je strpíme. Avšak platte si je!« Ale kterak přijdou k tomu věřící, dívky nábožensky vychovávající, aby ještě sami si měli zakládati a vydržovati zvláštní školy? Atheistické a bezkonfesijské rodiny budou mít z prostředků státních své školy; kalolici mají na ně přispívati, a k tomu ještě sami si své konfesijské školy vydržovati. První mají rozhodně výhody, druzí jenom nová břemena. Je tu spravedlnost státu k oběma?

Ale, namítne státní správa, právě pro vaše různé názory chceme všechny difference jednotlivých vyznání přehlédati a učiti dívky *všeobecným základům mravnosti*, jež vám všem jsou společny. Ale, kde je kořen, z něhož tyto všeobecné mravní zásady vyrostly? Když tak chcete činiti, pak v pravdě vyplňují se slova *Tolstojova*: »Pokusy dáti lidem mravouku bez náboženství jsou podobny jednání dětí, které chtějí přesaditi květinu. Květina se jim líbí více než kořeny; ty se jim nelíbí a zdají se jim zbytečnými. Proto utrhnou je, a kvetoucí rostlinu strčí do země bez kořenů.«

Také od tohoto způsobu vyučování morálky bez náboženského základu nelze se mnoho do budoucna nadíti. Rozplyne se ona v čiré, byť krásné frase, o humanitě, o povinnostech k bližnímu a k celému lidstvu, jež ve chvíli pokušení nikdy nevyvinou onu mravní sílu, aby mládež zdržely od konání zlého. — Právě v *motivování mravních příkazů* je Achillova pata každé laické morálky. —

Professor Jodl tuto otázku učinil si ovšem snadnou. Praví: »Táží-li se dívky, proč to mám činiti, žiji přece pro sebe a nikoli pro jiné — pak zkusíme jim objasniti onen velký, směšný omyl; onu ubohost, jež v takých myšlenkách a v podobné řeči se skrývá. Ukážeme dítěti, že vlastně skrz na skrz žije pomocí a přispěním jiných, jenom jejich ochotou, jejich poctivostí, plněním jejich povinností. Že by bez toho všeho, co jiní mu skytají, musilo zahynouti, a že tudíž jest již požadavkem prosté slušnosti, pouhé vzájemnosti, když bude i ono vniterně ochotno pro jiné žíti a po případě i svůj život pro celek nasaditi.«

Na prvý pohled je patrné, že tu mluví doktrinář, světa vlastně neznalý. »Ein Stubengelehrte«, který neví kolik sobeckosti, zloby a co vášní skrývá se v lidské přirozenosti. Prof. Jodl naprosto přezírá všechny stinné stránky lidské přirozenosti, když se domnívá, že appell na morální vzájemnou dovislost lid v sobě stačí k potlačení sobeckých žádostí. Zahleďme se jen jasným, vši romantiky prostým okem na člověka, a poznáme hned, že dovolávání se nějakého všeobec-

ného zájmu, poukazování na dobro nebo na škodu celku, je velmi chabým důvodem, aby kdo morálně jednal.

Největšímu počtu lidí každá služba, kterou vykonají pro blaho celku, připadá daleko více jako oběť, nežli jako čest nebo nějaký obzvláštní nadšení vzbuzující čin. Každá nová berní předloha je pro to nejlepším důkazem. Má věru i ona na zřeteli blaho celku. Ale sotva kdy jsme toho svědky, aby ji poplatníci vítali s nějakým nadšením a jáсотem. Pravý opak je pravdou. Každý se vzpírá, i ten největší boháč, jak jenom může. »Pouhé sociální odůvodňování mravnosti nestačí, je potřeba vždy pro ně vzbudit osobní zájem.«

Prof. Förster ve svém pojednání »o nezbytnosti náboženského odůvodnění mravouky«, jež je předmluvou připravované jeho knihy: »Náboženství a charakter« upřímně doznává: »Konkretní odůvodňování ethiky se sociologického a národohospodářského stanoviska mělo pro mne tak veliký zájem, že jsem se ho po dlouhá léta přidržoval, a pokoušel jsem se v jednotlivostech vypracovati všeobecná hlediska Comteova a Spencerova, a ukázati v různých přednáškách biologickou a sociálně technickou funkci mravních sil. Čím více jsem se zahlcubal do této úlohy, tím větší nastávalo ve mně pohnutí vystřízlivění, jež se mne zmocnilo vzhledem k ethickým ideálům, a nutilo mne, abych vyhledával hlubších inspirací než jaké může dáti vědecký způsob pojmání ethiky. A upozoroval jsem, že ti, kteří věřili ve vědeckou ethiku jako v náhradu ethiky náboženské, buďto neměli času, aby se úplně vžili ve všechny důsledky tohoto způsobu nazírání, nebo trávili ještě nevědomky z nadšení a posvěcení, jímž přiodělo mravnost jejich náboženské vychování*)

Je tu illuse paedagogických romantiků, domnívají li se, že živé vědomí odvislosti na ostatních lidech může býti dostatečným základem mravnosti. Jeden z nejradikálnějších hlasatelů laické morálky, prof. Arthur Drews, sám doznává, že takové odůvodňování mravouky jest hrubým sebeklamem její stoupenců. »Bez náboženské víry, t. j. bez víry, jež povznáší nad bezprostřední, zkušeností poznanou skutečnost, naprosto nemá jednatel žádného důvodu, aby pracoval pro blaho celku více, nežli jemu samému slouží to k prospěchu. Od toho okamžiku, kdy se mu zdá, že oběť, kterou přinesl celku, je větší, nežli užitek, který od celku má, nemůže se stanoviska beznáboženské morálky jinak důsledně jednat, nežli svoji službu celku vypověděti. («*Die Religion als Selbstbewusstsein Gottes.*«)

(Pokračov.)

Náboženský prvek ve výchově.

(Z knihy biskupa Spaldinga podává V. Lankaš.)

(Pokračování.)

Theoretikové mohou ovšem dověsti vybudovati ethický system na základě materialismu. Ale jejich mechanické a užitekářské nauky nemají moci, aby vznítily obraznost, nebo aby posilovaly vůli. Jich výchovná cena je slabá. Tu u nás prošli jsme již stavem sociálního rozvoje, v němž mohli jsme mládeži předkládati jako ideál naději, státi se prezidentem republiky nebo mnohonásobným milionářem.

*) »O nezbytnosti nábožensko-mravního základu v paedagogice.« Napsal Fried. Wilh. Förster. Přeložil Ferd. Romportl. Nákladem Cyrillo-Methodějského knihkupectví (Gustav Franc) v Praze. Cena 30 hal.

Víme však, jak ubozí lidé mohou být presidenty a milionáři. Nemůžeme nikdy pohlížeti na svůj kraj prostě jako na mocný proud rassy s dobře naplněnými pokladnicemi, neznající jiného cíle než cíle vítězů a dobyvatelů cen. Chápeme jasně, že člověkův majetek není člověk sám, a že je, nebo měl by být něco více, než to, co mu patří. *Ideály dokonalosti musí proto být postaveny na místo ideálů úspěchu.* Minění vládne světem ale ideály uchvacují duši a podněcují ji k šlechetným činům. Čím více pomocí strojů proměňujeme hmotný svět, tím nutněji se stává, abychom všem objasnili a ozřejmili, že *pravý domov člověkův je svět myšlení a lásky, naděje a tužby.* Ideály utilitarismu a saekularismu jsou nespokojivé. Nedovolávají se nekonečna v člověku, nedovolávají se v něm toho, co mu bude lepším vůdcem než majetek a peníze, a tak, kdyby člověk věřil, že není žádné absolutní pravdy, lásky a krásy, vedly by ho k zoufalství.

Dnes, jako jindy, duše se rodí z Boha a pro Boha, a nalézá pokoj jen, spočíne-li v něm. Theologie ovšem není náboženství; ale náboženství zavírá v sobě teologii, a církev bez Creda je tělo se neprojadřující. Náboženské ctnosti jsou nezbytny. Bez nich není dobře ani s jednotlivci, ani s národy. Tyto ctnosti nemohou však být vštipeny těmi, kteří stojíce opodál církevních organizací, jsou tak i odloučení od myšlení a od díla všech těch, kteří v každé době přemocně milovali Boha a jichž víra v duši byla přeživoucí.

Náboženští lidé pracovali pro Boha v církvi, jako vlastenci pracovali pro svobodu a spravedlnost v národě. *A vylučovati představitele církvi ze školy, je prakticky vylučovati náboženství, t. j. moc, která více než všechny ostatní činí pro spravedlnost a poctivost, která inspiruje naději a důvěru, umožňuje víru v lidské bratrství a to i oproti politickým a sociálním křivdám, jež dosud ještě všude jsou tolerovány. Vylučovati náboženství, je vylučovati ducha úcty, ušlechtilosti a slušnosti, skromnosti a čistoty, je vylučovati ducha, jímž barbaři byli civilizováni, jímž žena byla povznesena a zušlechtěna, a jímž bylo dítě zposvátněno.*

Z mnoha stran vyslovuje se přání, aby státní škola prováděla větší mravní vliv, aby stala se účinnější i ve vytváření charakteru i v pěstování ducha. Uznává se že *uměti čistí a psátí nezajišťuje ještě dobrých mravů.* Poněvadž stát přejímá úlohu učitele, je mezi rodiči nálada, učiniti školu zodpovědnou i za vzdělání ducha dětí i za jich mravy, a tak vliv domova a rodiny je oslabován.

Ať jsou toho příčiny jakékoliv, zdá se, že i v soukromém i ve veřejném životě je a projevuje se tendence k nižším ethickým měřítkům a vzorům. Mravní vliv světské školy je nutně slab, poněvadž naše ideály dobra a zla jsou tak prostoupeny principy křesťanství, že ignorovati naše náboženské přesvědčení, je prakticky odkládati otázku svědomí. Neví-li stát ničeho o hříchu, proč musila by škola o něm něco vědět? Ale v morálce hřích je přece věc předúležitá, životní; zločin je jen její zákonná stránka. *Lidé počínají jako hříšníci, a pak teprve končí jako zločinci.*

Atmosfera náboženství je přirozené prostředí pro rozvíti charakteru. Dovo-
láváme-li se smyslu pro povinnost, přijímáme víru v Boha a svobodu vůle; sna-
žíme-li se probuditi nadšení pro lidské bratrství, zahrnujeme v tom mlčky i božské
otcovství. Protož, podle toho, *přijímáme-li nebo zavrhneme-li náboženské nauky,*
mění se sféra mravní činnosti, mění se povaha rozlišování mezi dobrem a zlem,
a motivy jednání. V ryze světské škole může se učiti jen světské mravnosti, a

ať jest již naše mínění o tomto ethickém systému jakékoliv, *system ten je zřejmě vadný a nedostatečný v síle, jež appelluje na srdce a svědomí.*

Dítě žije ve světě, jež stvořuje obraznost, kde víra, naděje a láska kynou a vábí do říší krásy a rozkoše. Spiritualní a morální pravdy, jež mají se státí pravým životním dechem jeho duše, dítě postřehuje a zachycuje *mystický* a ne logicky.

Nebesa jsou nad ním; žije v zázračné zemi, a cítí záchvěv bázně tak přirozeně, jako vidí se široce otevřenými očima. Nesnažte se je přesvědčiti, dítě-li mu, že počestnost je nejlepší věc pro život, že chudoba je důsledek opilství, že nečistota přivozuje nemoc, že působiti pro obecné blaho je nejlepší cesta dosíci toho, co je dobro pro nás samé. Neboť takové učení nejen nezanechá ho bez dojmu, ale bude se mu zdáti i profanní a téměř nemorální.

Potřebuje cítiti, že je dítě Boží, dítě Boha neskonale dobrého a obdivuhodného, že v jeho otci zjevuje se Boží moc a moudrost, že s jeho matkou zjevuje se božská něha a láska. Tak věří a doufá v Boha, že naše chyba je to, ví-li, že lidé mohou býti zlí. *V ničem nezáří bohopodobný charakter Kristův krásněji, než v jeho úctě k dětem.* Budeme vyznávati svou víru v něho a přece zabraňovati, aby jméno jeho bylo pronášeno v domech, kde snažíme se vzdělávati maličký, jež On tolik miloval? Uzavřeme před nimi Toho, jehož příklad více dovedl a přispěl zhumanisovati, zušlechtili a povznésti lidské pokolení, než všechny nauky filosofův a všechna práce moralistův?

Jestliže filosofové od *Platona* a *Aristotela* až po *Kanta* a *Pestalozziho*, kteří zabývali se problémy výchovy, byli toho názoru, že ctnost je hlavní cíl výchovy, budeme ze školy vystrkovati takový ideální charakter, který po devatenáct set let byl hlavní zdroj inspirace spravedlnosti a hrdinství, jehož slov se dovolávali vlastenci a reformátoři ve svých bojích za svobodu a právo, k jehož příkladu vzhlíželi filantropové ve svých pracích k ulevení bídy a utrpení, jehož učení děkuje moderní věk svou víru v bratrství lidí, jehož odvahou a sympatií svět si uvědomil, že rozdíl mezi mužem a ženou je nejen prostředkem k šíření pokolení, ale že muž i žena jako jednotlivci mají stejná práva a měli by míti i stejné povinnosti? My všeci, a zvláště mládež, jsme ovlivňováni více příkladem, než příkazem a zásadami, a je proto *nespravedlivě a nerozumno, vylučovati ze školních prostor živoucí podobu nejslechetnějších a nejlepších mužův a žen*, jichž slova a skutky stvořily naši křesťanskou civilisaci. V příkladu jich životů máme pravdu a spravedlnost, dobrotu a velikomyslnost v konkrétní formě; a mladé duše, jež jsou uvedeny ve styk s těmito středisky vlivu, budou plněny obdivem a nadšením, budou se stávat uctivými a ušlechtilými, budou se učiti realizovati věčně svěží kouzlo a sílu osobní čistoty. Učitelé nemající žádného pravého sudidla, žádných ideálů, žádných touh po dokonalosti, žádné lásky k Bohu a bohopodobným lidem, nemohou vychovávat, jestliže vlastní smysl výchovy je v tom, aby všechny člověka sily byly plně a dokonale rozvity.

(Dokončení.)

O Bohu jako prvopříčině světa.

(Z akademických řečí universitního prof. Dr. Fr. Kordače.)

Zákon *příčinnosti* (das Kausalitätsgesetz) tvoří železnou nit, která spojuje veškeré zjevy psychické v nás a kosmické mimo nás v souvislou, kosmickou síť nerostů, rostlinstva, živočišstva a lidstva.

Netvrdíme tím nic neznámého. Monismus, ať materialistický neb pantheistický, právě na tomto nepřetržitě zákoně příčinnosti, »das kontinuierliche Kausalitätsgesetz im Kosmos« si velmi mnoho zakládá,

Tento zákon energie mechanické a fysikochemické dokazuje matematickou exaktností *závislost* a *podmíněnost* (rationem dependentiae et conditionati) vlastního »já« a veškerých bytostí i jich činnosti mimo mne. Tuto závislost a podmíněnost jsme předešle vyjádřili hypotetickým syllogismem v této formě: Já a svět mimo mne, jakožto účinek A (poslední fase evoluce kosmogonické na př. skupenství tuhého) nemá dostatečného důvodu k existenci a tudíž by *neexistoval*, kdyby neexistovala jeho bezprostřední dostatečná příčina B. B čili stav světa předešlý (k. př. skupenství kapalného) by neexistoval, kdyby neexistovala příčina předešlá C (k. př. skupenství plynného) atd., až jsme dospěli, vedeni zákonem příčinnosti k *prvopříčině* P, která jest vlastně v celé řadě příčin a účinků *jednou* hlavní příčinou *činnou* (causa principalis, principium, *quod agit*), kdežto celý řetěz ostatních příčin podružných, jsou vlastně příčiny nástrojné (causae instrumentales, principia, quibus *agitur*). Tím jsme dospěli k závěru, který vyjádřen slovy *Kantovými* (Demonstration des Daseins Gottes) zní: »Ohne Zweifel muss ein Zustand der Natur der *erste* gewesen sein, in welchem die *Form* der Dinge (Bewegung o. Substantialform) ebensowohl als die *Materie* (Urstoff, materia prima) *unmittelbar von Gott* abhängen.«

Ze Kant tento důkaz jsoucnosti Boží uplatňoval v době, kdy se nalezal v *souhlasu* s odvěkou filosofií veškerých epochálních její repraesentantů, zvyšuje jeho význam. — Závěr předešle spekulativní dedukce potvrzuje empirická indukce předních představitelů přírodních věd i věku XIX., jejíž výsledek lze shrnout slovy *Newton*-ovými (Philos. nat. princ.): »A caeca necessitate metaphysica, quae est eadem semper et ubique, nulla oriri potest rerum variatio. Tota rerum conditarum pro locis et temporibus diversitas *ex ideis et voluntate* Entis *necessario existentis* solummodo oriri potest.« Slepá nutnost, která jest všude a vždy *jedna a táž*, nemůže být dostatečnou příčinou *rozmanitosti* v jednotě krásného kosmu.

Nuže, co *namítá* atheistický monismus proti tomuto logickému závěru lidského ducha, který vrozený mu zákon příčinnosti na rozluštění nejdůležitějšího problému svého býti a žiti takto aplikuje?

První námitkou monismu proti tomuto kosmologickému důkazu theismu jest útek monismu před svírající jej logikou k *nekonečné* řadě účinků a příčin. Tak si počíná *Haeckel* ve svých »*Welträtsel*«, když deklamuje se *Strauss*-em »Ausbildung (des Urstoffes), Rückbildung und Neubildung bildet den *ewigen Kreislauf*« der Welt. Podobně *Du Prel*, (Kampf um's Dasein am Himmel). —

Na to odpovídáme: Dejme tomu, dato, sed non concessio, dejme tomu, ač to za pravdu nemáme, že by byla nekonečná řada účinků a příčin *možna*, vyžadovala by logickou nutností dostatečnou příčinu mimo tuto řadu hypoteticky nekonečnou, která příčina *existuje nutně* (a se), a *od níž celá* ona řada, ať nedo-

končena (indefinita) neb nekonečná (infinita) *závisí*. Neboť *každý* článek v této jakékoli řadě učinů a příčin má *bytosť* (essentialiter) praedikát: »nedostatečný k existenci« (bez vlivu příčiny mimo sebe). Následovně má celá řada, suma veškerých článků, *bytosť* *tenž* praedikát »nedostatečná k existenci«, jelikož se *bytnost* (essentia) článků (sumandů) sčítáním *nemění*. Proto je v tomto případě přechod *a sensu distributivo* (výrok o jednotlivých člancích) ad sensum collectivum (k výroku o celé řadě č. souboru *veškerých* článků) logicky správný. Je-li k. př. ovce A neschopna vědeckého myšlení, a taktéž ovce B, C, D . *jednotlivě* vzaty, — jest i *celé* jich stádo vědeckého myšlení neschopno. Logicky nesprávným by byl ten přechod, kdyby jednotlivým článkům patřil praedikát »nedostatečnosti k existenci« toliko *kvantitativně* (n. početně), k. př. z jednotlivých výroků, že 2 není 5, 3 není 5 — nemohu uzavírat: Ergo ani (2+3) *není* 5, poněvadž praedikát 5 se jednotlivým podmínkám 2 a 3 odpírá jen dle *kvantity*, a ne dle bytnosti *čísla* vůbec. Kvantita se ale sčítáním *mění* (vzrůstá).

Tím je vyvrácena též námitka *Strauss* ova v díle »Der alte und neue Glaube«, které platí monistům za nové evangelium. Přiznává *Strauss*, že vlastní »já« a *každá jednotlivá* bytnost mimo mne v kosmu jest *bytosť* závislá a podmíněná od předešlých fysiko-chemických příčin, nemajíc sama o sobě dostatečného důvodu své existence.◀

Ale, — namítá řečený monista — *universum* může míti a má v sobě dostatečný důvod existence veškerých jednotlivých bytostí kosmických *skutečných* a vývojem do nekonečna *možných!*

Lichost tohoto domnělého protidůkazu monistů možno názorně ukázati touto aplikací *Strauss*ovy argumentace: *Každý jednotlivý* strom nepřehledného lesa stojí *bytosť*, kořeny dolů v zemi. Ale *celý les*, — soubor veškerých stromů — může státí kořeny vzhůru k nebi. Risum teneatis amici — jedná se o »vážnou monistickou vědu!« —

Uvádí-li atheističtí monisté *Kanta* jakožto svého Achillea v boji proti theismu, nechť nezapomínají, že i tento Achilles, který atheistou nebyl, má nejen zranitelnou, nýbrž smrtelně zraněnou patu. »Hnízdo paralogismů«, které shledává v kosmologickém důkaze, vysoukal jeho criticismus (Kritik der reinen Vernunft, II. T. 2. Abt. 2. Kap.) ze *subjektu* bez objektu jako pavouk svou pavučinu. Neodpovídá-li immanentnímu *nutnému* zákonu našeho *myšlení* (dem Denkgesetz) zároveň transcendentní řád objektivního *býti* (Seinsgesetz), je zatarasena cesta nejen vědeckému poznání Boha, nýbrž i *světu* i vlastního *ego*, a nezbyvá důslednému myšlení na Kantově předpokladu než absolutní subjektivní idealism, který procházejí *Fichteovým solipsismem* (jen »já« jsem), končí v *nihilistickém illusionismu*. (Kein Sein, lauter Schein.) Tam také levé křídlo Kantových stoupenců dospělo, nahradivše kritiku čistého rozumu, kritikou čisté zkušenosti. (»Kritik der reinen Erfahrung des Gegebenen.«)

Ale jinak si počíná *skutečná věda*. Slavný matematik *Leverrier* sestavil (r. 1846) z empirie o perturbaci dráhy oběžnice Uranus praemissy rovnic, z nichž logickou nutností dovodil, že oběžnice *Neptun* jest a kde jest. Sdělil výsledek svého důmyslného metafysického myšlení berlínskému astronomovi *Galle*, který obrátil svůj teleskop směrem *Leverrierem* vypočítaným, empiricky zjistil, že *skutečnost věci* (oběžnice Neptuna) se srovnává s nutností *myšlení* o ní. Správně podotýká odborný znalec *Mädler*, že každý, kdo byl schopen sledovat spekulativní

vývody a závěry astromechaniky Leverrierovy, byl přesvědčen o *reálné existenci* Neptunově i bez empirického zjištění Galle-ho.

Podobně uzavírá filosof a theolog z empiricky daných účinnů kosmických na existenci dostatečných příčin podružných a konečně *realnou existenci prvopříčiny — Boha*. Kdo je schopen a spolu má dobrou vůli sledovat tyto vývody logického myšlení, nabývá *vědeckého přesvědčení o skutečné existenci Boha* dříve ještě, než mu bude Jej spatřiti »tváří v tvář« dosazením blaženého cíle cestou rozumu a víry. — *Jen kdo svůj rozum zanedbává neb znásilňuje, Boha zavinělov ignoranci nezná, a v monismu náhradu marně hledá*

FEUILLETON.

Zdoba chrámů pomůckou při vyučování.

(Podává VÁCLAV HRUDKA.)

Jiným příkladem, kde znázorněno působení Boha trojjediného, jest malířská výzdoba stropu v *chrámě sv. Uršuly* na Ferdinandově třídě. Ač chrám jest jiného zasvěcení, právě tato výzdoba stropu je přiměřena, jsouc zároveň a korunou celého díla.

Malíř *Jan Steinfels ze Steinfelsu* vyznačil na třech klenbových rozsáhlých polích působení božských osob.

V prvním poli u kruchty jest vztýčen Bůh Otec v oblacích mezi anděly nad zeměkouli. Z jeho ruky vyzářejí do prostoru paprsky. Na modré zeměkouli nápis: Creator, Stvořitel. Ke hlavnímu obrazu přiléhají v rozích čtyři menší elipsovité obrázky, znázorňující stvoření elementů: ohně, vzduchu (ptáci poletují), vody (ryby v moři), země (člověk se zvířaty).

Na druhém středním dílu klenby kraluje vítězný Kristus v slávě nebeské, andělé drží nástroje mučení, pod ním zeměkoule, a na ní se svíjí potěšený had. Nápis Redemptor — Vykupitel. V rohových obrazcích zříme: narození Páně, Poslední večeři, vzkříšení Páně a poslední soud.

Na třetím klenbovém poli nad presbytářem znázorněn Duch svatý v podobě bílé holubice, z níž rozlévají se paprsky. Nápis: Sanctificator, Posvětitel. V menších malbách znázorněny: Zvěstování Panny Marie, křest Páně, seslání Ducha sv. a křest setníka Kornelia, udílení od sv. Petra.

Chrám ve Spálené ulici jest zasvěcen nejsvětější Trojici, proto jeho malířská výzdoba jest zcela přiměřena. V chrámě uršulinském tomu tak není. Tuto okolnost dobře

pocítovali umělci zaměstnaní výzdobou chrámu. Aby našli jakési spojení dolejší oltářové výzdoby s hořejškem, umístili ve výklencích sochy 12 apoštolů, nejbližších zprostředkovatelů učení i milosti Božích. Toto umělecké i případné řešení jest hodno povšimnutí.

Při učení o nejsv. Trojici hodí se upozorniti na tento chrám. Obrazy jsou umělecky dosti cenné, trpí jen tou okolností, že osoby jsou provedeny v tuze malém měřítku. Přirovnáme strop kaple Sixtinské, či u nás kostela sv. Tomáše na Malé Straně, kde v jednom obraze jest osob docela málo, a pak jsou kresleny ve větším měřítku. To úžasné stvotitelské gesto Boha Otce v Sixtině, jak je výmluvně podal Michelangelo, zde možno není. Kolorit i osvětlení jsou u sv. Uršuly vhodné. —

Stěny každého chrámu musí připomínati vědicím bolestnou cestu Boha Syna, jeho »viam crucis«. Obyčejně zříme obrazy křížové cesty, jen někde mají křížky. Křížová cesta jest bolavou stránkou českého církevního umění. Není obrazů, jež by vyhovovaly a stály na výši doby. Avšak upozorněme ve škole na *Foersterovu* křížovou cestu v chrámě strahovském. Její vroucí výraz, vznešené linie, skvělá barvitost tak působivě se odrážejí od klidného pozadí.

Škoda, že pražské chrámy nezaměstnaly *Bílka*, a že jeho vyřezávaná dřevěná křížová cesta bude putovati jinam. Je to práce hluboce procitěná, vroucí v liniích i ve výrazu. —

Řadu obrazů z utrpení Páně najdeme u sv. Víta ve *Svatováclavské kapli*. Jsou provedeny asi v letech 1372—73, a to nikoliv od Tomáše z Mutiny, jenž zemřel r. 1356. Jsou zajisté malovány pod vlivem italským. Za časů Karlových italské umění zúrodnilo formově i koloristicky české umění. Kresba i barvy obrazů jsou nezvyklé, středověké, při prvním pohledu odpuzující. Ale

není obtížno vychovati mládež i pro tento středověký styl.

Malby obsahují tyto výjevy: Sv. Petr a Pavel jako strážcové dveří, Pán Ježíš v úzkosti na hoře Olivetské, zajat, před Pilátem souzen, uvázan ke sloupu, trním korunován, ukřižován. (Po stranách též Karel IV. a Alžběta Pomohanská.) Dále: Umírající P. Ježíš, v hrobě, vzkříšení Páně, nanebevstoupení Páně i seslání Ducha sv. Ač malby utrpěly při pozdějším přemalování, přece stále vynikají svěžestí barev jako vzácná ukáзка umění doby Karlovy. Ve škole dostačí zmínka o kapli a jejích obzích, na místě pak při prohlídce chrámu možno podati důkladnější rozbor.

Ve starých chrámech bývalo pod vítěz-ným obloukem na silném břevnu umístěno utrpení Páně, totiž Ukřižovaný, a po stranách Panna Maria a sv. Jan. Výborná staro-česká práce toho druhu zachovala se v *Týnském chrámu*, nikoli ve výši v hlavní lodi, nýbrž v čele severní lodi nad oltářem. I na Karlově sochy Panny Marie a sv. Jana, umístěné u sv. schodů, pocházejí prý z vítěz-ného oblouku, kříž nyní prý jest v sakristii. O jednotlivých uměleckých dílech, zobrazujících božské osoby, se nebudu šíře zmiňovat, jen upozorním na Pražské Jezulátko, milostnou sošku, již Polyxena z Lobkovic v době bídy darovala Karmeliánům r. 1628. Bývalo Karmelitánům útočištěm v jejich strašných dobách a vždy s užitkem. R. 1647 Ferdinand III. konal u něho pobožnost; a i nepřítel, král Karel Gustav, prý daroval mu 30 dukátů.

Možno upozorniti na dva obrazy *Škrétovy*, představující Nejsvětější Trojici, u sv. Jindřicha v čele severní lodi a slabší repliku

téhož na severní straně presbytáře sv. Tomáše.

Výborný obraz Ukřižovaného, snad nejlepší práci Škrétovu, uztíme u sv. Mikuláše v severní lodi, v kapli sv. Barbory hned u vchodu.

Z mrtvých vstání Páně zříme u sv. Štěpána jako votivní obraz rodiny Michala Peterle z Annaberku. Maloval Bartoloměj Spranger, znamenitá práce z doby rudolfinské.

Křest Páně malován častokrát. Jako jeden z nejlepších uvádím prý Škrétův u sv. Štěpána, v čele severní lodi. Z moderních obrazů Kristových vynikají poprsí Páně a Panny Marie po stranách hlavního oltáře sv. Františka u křižovníků. Celý cyklus ze života Páně jest vyznačen na evangelií straně hlavní lodi chrámu karlínského, pokud ovšem něco pozorujeme v tomto příliš tmavém kostele.

Nejsv. Trojice vyskytuje se často jako závěrečný motiv ve štitku barokových oltářů. Často bývá v tomto hořením štitku obraz či socha, jejíž význam jest v nějaké souvislosti s ideou oltáře, aneb motiv nejsv. Trojice. Povšimnutí hodny jsou malby na třech klenbových polích u sv. *Jakuba*. Na prvním poli vznáší se Bůh Otec nad zeměkouli, nápis praví: »Chvála buď Bohu Otci.« Na druhé malbě Kristus Pán jako vítěz hledí na svůj kříž na zeměkouli; nápis: »Kristu nejvyššímu sláva.« Na třetím obraze Duch sv. allegoricky svými milostmi ozařuje zeměkouli, na páskách nápis: »Těž Duchu sv.,« »Těm jedna buď čest.«

Těchto několik ukázek zatím stačí. V mezích tohoto časopisu zajisté není možno, aby sbírka byla úplnou.

(Pokračování.)

SMĚS.

Temná komora. »Učitelské Noviny« z 5. března na místě tak zvané »temné komory«, snůšky to všech možných klepů, sebraných ze všech existujících plátků, o kněžích a katechetech, umístily praporec a k němu následující vysvětlení: »Z bolesti a ošklivosti nad spáchanými hříchy uchýlil se redaktor této rubriky v první týden svatého postu do ústraní a trvá na modlitbách. Po 6. březnu doba šetření ovšem přestává.«

Máme ten dojem, že vlastně »redaktor této rubriky« uchýlil se někam do nedobroho vězení, kam ovšem prameny jeho studií nedocházejí. Noblessa tónu, s kterým se vrhá na kněze, dává nám tušiti, že podnikl nějaký loupežný výpad, za který pyká trestnickou polévkou. r.

Tmí se ve školách. »Učitelské noviny« v témže čísle nařikají, že v Král. Hradci, právě jako na Kladně mají se dobře v dívčí škole jeptišky. »Husitskému národu dávají se do škol za ředitelky černé sestry.« Patrně proto, že rodiče, a hlavně matky,

mají větší důvěru k černým sestřám, nežli k oněm »pokrokovým« ředitelkám, jež pasuje na vzor vychovatelek dívčí mládeže redakce Učit. novin. r.

Skautství jako novou složku výchovy odsuzuje c. k. zemský inspektor a učitel tělocviku v Brně Jaroslav Karásek. Nepřehlíží význam jeho pro výchovu charakteru a upevnění zdraví, ale právem mu též vytýká divadelnost, nedětskost, indiánštinu. Leckde v mladých myslích stává se z něho hra na Robinsony, nebo na indiány. S našeho hlediska se skautstvím proto nemůžeme úplně sympatizovati, že v době táboření v lesích na náboženskou výchovu skautů zpravidla úplně se zapomíná. Tim však myšlenku skautů, ovšem přizpůsobenou našim poměrům a naší mládeži, nikterak nezavrhuje. r.

Z české sekce středoškolských profesorů náboženství. Dne 4. února 1914 konána byla schůze sekce v kn. arc. semináři za přítomnosti předsedy Dra Petra, a kollegů M. Kocmicha, Em. Žáka, J. Šprongla, J. Schindlera, G. Vericha, Jos. Dostála z Kladna, Houry, Dra Mutla, Soldáta, Dra Farského, Dra Čiháka a jednatele.

Předmětem jednání bylo pojednání o situaci pro nás vzniklé přijetím pragmatiky státních učitelů poslanceckou sněmovnou. — Jak známo ze zpráv uveřejněných o schůzích sekce, učiněny byly všechny možné kroky u subkomitétu o započítání let, strávených na školách obec. a měšť. a v duchovní správě, do služby státní. Když požadavek tento zdál se býti finančním orgánům velký, usilováno aspoň o započítání 8 let, po aprobaci na školách nižších strávených. Podán byl formulovaný návrh do rukou ref. *Kemettera* v subkomitétu. Ústředím, bohužel, bylo více slibováno, než dalo se splniti. Jak známo, referent řed. *Kemetter* onemocněv, nemohl se několika schůzí subkomitétu účastniti, a i jinak později mnoho se o splnění naší žádosti nepřičiňoval. Tak žádaný návrh příznivého zákona dostal se pouze do § 66 pragmatiky jako resoluce, vyvízející ministra, by »pokud možno« (tunlichst) započítána byla léta (8) po zkoušce středoškolské na obec. a měšť. školách strávená do quinquenáleku a do pense.

Činěny proto kroky další. Pro plenum poslancecké sněmovny byla poslána všem hlavním poslancům příznivcům žádost, by byla ona resoluce přijata jako *alinea* do § 66. s vynecháním onoho »tunlichst« a

rozšířena na ony katechety středoškolské, kteří po aprobaci působili v duchovní správě. Jak tato akce dopadla, jest asi známo všem.

Pro smutné, stísněné poměry v posl. sněmovně, mající nad sebou Damoklův meč odročení, byla pragmatika státních učitelů ve dvou dnech 22. a 23. ledna velmi rychle a povrchně probána en bloc, k podrobnějšímu jednání a možným doplňkům a změnám vůbec nedošlo. Pouze celá řada resolucí byla přiložena ku pragmatice, přijaté posl. sněmovnou. A tím se stalo, že i naše návrhy vyzněly jako resoluce, přednesené posl. Msgnr. Dr. *Stojanem*. Posl. Dr. *Stojan* ujal se vřele našich stesků, ukázal na křiklavý poměr mnohých katechetů ku světským kollegům vzhledem k služebním letům a podal *resoluci*: »Vláda se vyzývá, aby pro přiznání kvinkvenáleku přihlížela větší měrou než dosavad ke služební době, kterou učitel náboženství, dosáhnuv způsobilosti učitelské, pro střední školy, strávil ve službě učitelské, pokud bez toho nemá zákonitěho nároku na započítání této služební doby.

Zároveň se vládě doporučuje, aby když se dává učitel náboženství na odpočinek, přihlížela co nejvíce k době, kterou strávil v duchovní správě.«

Spravedlivé věci naší ujal se také posl. *Dr. Lukavský* v plenu 23. ledna.

»Pokud se týče služebních let, která učitel strávil na nestátních učelištích s právem veřejnosti pro kvinkvenálku a pro pensi, jsou to jen resoluční návrhy výboru. Nebylo možno dosáhnouti u subkomitétu toho, aby služební léta, strávená na soukromých školách středních, na školách obecných s právem veřejnosti byla započítána pro povýšení. Důsledkem bude, že se neučiní konec četným žádostem o dodatečné započítání služebních let, že dosavadní nesrovnalosti u učitelů, kteří přestupují z nestátních učilišť na státní, budou trvati, zvláště u učitelů náboženství a tělocviku. Učitelé náboženství požadují, aby jim podle § 9. zákona ze dne 24. února 1907 bylo započítáno až 8 služebních let po aprobaci pro školy střední. Poukazujeme právem k tomu, že je stát bez *jejich viny* velmi často přejímá do služby středoškolské teprve ve 35 a 40 letech a že ztrácejí až 15 služebních let, která strávili na školách obecných a měšťanských.« —

Katecheté středoškolské zůstávají vděční za toto ujetí se našich požadavků oběma

pp. poslanci v plenu sněmovním, čímž celá veřejnost upozorněna na bezpráví páchané na duchovních vůdcích mládeže středoškolské v ohledu mravním a náboženském. Předseda jednomyslně splnomocněn, by oběma panům upřímně písemně poděkoval.

Než sekce nespokojila se touto resolucí, nýbrž učinila kroky další, by přece domohla se uzákonění požadavků katechetů středoškolských. Pragmatika není ještě schválena sněmovnou panskou, není ještě potvrzena. Proto i zde po příkladu jiných neuspokojených kollegů světských domáhá se nápravy, o čemž bude referováno svou dobou.

Prof. Em. Žák činí mimo jiné návrh, by sekce vyslala deputaci do Vídně, až bude odtud ústředím oznámena vhodná doba, by osobně na místech příslušných ukázala na spravedlivé požadavky katechetů. Jednomyslně návrh přijat a předseda s jednatelem pověřeni úkolem tím. —

O další akci pro splnění požadavků katechetů jednáno ve schůzi 25. února za přítomnosti 15 kollegů, kde předseda předčítá děkovný dopis pp. poslancům Dru Stojanovi a Dru Lukavskému zasláný, a referuje jaké kroky učí il ve prospěch naší věci. Ovšem vše záleží v době přítomné na tom, bude-li vůbec pragmatika projednávána!

Dr. Farský upozorňuje na nespravedlivé vyměřování I. exhorty při neúplných středních školách, nebo supluje-li tuto exhortu katecheta jiný než definitivní, že vyměřena novým vynesením na 200 K, resp. pro nezkoušené na 160 K. Proto může se státi, že by katecheta takový mohl se odhodlati k převzetí této exhorty těžko, když současně II. exhorta remunerována jest obvyklým 315 K.

Kol. V. Hrudka mluví o učebných pomůckách zvl. pro dějiny církevní, poukazuje na nedostatečné pomůcky nynější o umění českém, maliřském, sochařském, stavitelském, ač máme tak drahocenné památky z doby Karlovy, a pozdější, které jsou perly i celé současné Evropě. —

Prof. Žák přimlouvá se za to, by kol. Hrudka, jenž studiem umění se obírá, vybral reprodukce těchto památek, učinil seznam jich, aby pak některou korporaci byl vydán souborný almanach barevných reprodukcí, a jako výborná pomůcka, tak málo u nás známá z vlastních památek uměleckých školou zakoupena.

Když nebylo jiných návrhů, předseda s poděkováním schůzi skončil.

Dr. Hanuš, jednatel.

Za školu chodil, — toť zlozvyky, leckde značně rozšířeny, zvláště ve velkoměstech. *Billiarde*, soudce pro mládež ve Winnipegu (Kanada) označuje jako primerní příčiny tohoto zlozvyku nedostatečnou potravu a oděv, jakož i nedostatečnou možnost hry a pohybu. K tomu přistupují někdy psychické defekty, totiž abnormální pud toulati se, dále *malá zraková síla a nedoslýchavost*, které znemožňují dítěti, aby lehce sledovalo pochod vyučování. Přílišná námaha, nedostatkem tím vyvolávaná, plní dítě procitý nevolnosti a odporu a vyhání je ze školy. Dítě takové vyhýbá se škole, kde práce je mu obtíží a trýzní. Odívání a školní živení děti, intenzivní pohyb a hra, lékařská péče, toť byly praktické požadavky, jež z toho v Kanadě byly odvozeny a uvedeny v život. Mimo to jsou tam i zřízeny zvláštní školy pro školské tuláky, které navštěvují i o prázdninách. Dozorčí orgány, k tomu zvláště určené, všímají se v ulicích potloukajících se děti a pátrají po příčinách, proč nejsou ve škole, aby pokud možno, příčiny ty byly odstraněny, a dítě zase škole přivedeno. Každý, kdo ví, že toulání se a vynechávání školy je prvním znamením, že dítě kloní se na sestí, dovede oceniti kanadská zřízení, a přál by si jich i u nás. *Lkš.*

LITERATURA.

Pomocná vojenská duchovní správa.

Napsal Th. Dr. Rudolf Zháněl. V Praze. Tiskem kniž. arcib. knihtiskárny. Nákladem vlastním. Cena 50 hal. Adressa: Smíchov u Prahy, Karlova třída č. 58. Otisk z »Časopisu katolického duchovenstva«. Slovný pan spisovatel máje na zřeteli praktické potřeby oněch kněží, jimžto pečovatí jest o duchovní spásu vojinů ve farnosti jejich dlečích, a kteří často nemají času hledati podrobnější informace o té neb oné záležitosti, sestavil knížku tuto (68 str.), jež vedle úvodu, kde zmínka o organisaci vojenského duchovenstva a pojmu vojenské pomocné duchov. správy, a doslovu (»Kněz a náboženství v řadách vojenských«) pojednáno v části I. o úřadu učitelském, v části II. o úřadu kněžském, v části III. o úřadu pastýřském a v části IV. o úředním písemnictví a remunerační. Ve spise tomto najde věru každý vše, čeho mu třeba z tohoto oboru. Doporučujeme. *Z. Olšovský.*

(ZASLÁNO.)

Program české výpravy k 25. světovému sjezdu eucharistickému v Lurdech r. 1914.

I. Česká sekce světového sjezdu eucharistického 1914.

Byla zřízena péčí „Spolku československých poutníků do Lurd a jiných posvátných míst se sídlem v Praze“ dle usnesení výborového sezení 29. prosince 1913.

Účel české sekce: reprezentovati národ český při světovém projevu víry v Ježíše Svátostného a účty k Panně Neposkvrněné před národy tohoto světa;

propracovati některé otázky eucharistické zvláště se zřetelem na Lurdy a světovou literaturu, povzbuditi příslušníky národa českého ku větší a vřelejší účtě Svátostného Spasitele,

poskytnouti příležitost shlédnouti Lurdy mnohým, kteří po místě onom podivném a milostném touží.

Protěktofi: Jeho Eminence nejdůst. pan kníže-arcib. pražský Lev kardinál ze Skrbenských, Jeho Eminence nejdůstojnější pan kníže-arcibiskup olomoucký dr. František Sal. kardinál Bauer.

Čestný předseda: Jeho Excellence nejdůstojnější pan biskup královéhradecký dr. Josef Doubrava.

Výkonný předseda: Monsg. dr. Mořic Pícha, sídelní kanovník metropole sv. Víta v Praze.

Sekretář: Dr. Alois Kolisek, professor v Hodoníně.

Na sekretáře budtež adresovány všechny záležitosti české sekce.

II. Sjezdový vlak do Lurd od 16. července do 1. srpna.

Vlak vyjede z Prahy jakožto hlavního města království Českého, pojede Brnem na Břeclavu, aby přibral Moravany a Slezany, ve Vídni připojí se věrní Čechové vídeňští a bratři Slováci.

Sjezdový vlak pojede nejkrásnějšími kraji: Itálii, francouzskou Rivierou, Švýcarsy a rakouskými Alpami.

Ve významných městech budou delší nebo kratší zastávky, a to za účelem noclehu, pobožnosti a prohlídky památností.

Vrchní a hlavní vedení duchovní celé výpravy bude míti Jeho Excell. nejdůst. p. biskup Dr. Josef Doubrava.

Technickou stránku bude míti na starosti technické pořadatelstvo, v jehož čele jest osvědčený technický vůdce Viktor šl. Kóvér. —

Jízda tam: 16. července, čtvrtek, odjezd z Prahy v 8 hod. ráno, Brno-Vídeň-Benátky (nocleh, 26 hodin zastávka) — Padova (zastávka) — Janov (zastávka) — Nizza (nocleh, 19 hodin zastávka) — Marseille-Toulouse-Lourdy 21. července v 1 hod. 30 min. odp.

Pobyt v Lurdech 6 dní od 21.—26. července Program pobytu dle pravidel sjezdových.

Jízda zpět: 26. července, neděle 7 hod. več. z Lurd; Montpellier Marseille (nocleh, 25 hodin zastávka) — Milán (nocleh, 24 hodin zastávka) — Luzern (zastávka) — Einsiedeln (nocleh, 15 hodin zastávka) — Innomosti-Linec-Vídeň-Brno-Praha — 1. srpna

Poznámka: Paray-le-Monial bylo nutno vynechati, protože odbočka ta byla by spojena s velikými obtížemi technickými a finančními, neboť v období sjezdovém francouzské dráhy nepropouštějí poutnických vlaků jindy obvyklých.

Ceny míst: I. tř. 670 K, II. tř. 530 K, III. tř. 340 K.

Vedle toho režijní příspěvek: I. tř. 20 K, II. a III. tř. 10 K.

Za ceny tyto obdrží účastníci: jízdní lístek, celé zaopatření po dobu výpravy, počínaje od snídaně v Běláku dne 17. července až do snídaně v Linci dne 1. srpna, nocleh, sjezdový lístek, cestovní knížku sjezdovou s popisem cesty a podrobným programem, odznak.

Dle rozhodnutí pořadatelstva lurdského do vlaků sjezdových nemají býti bráni nemocní jako při vlacích poutních.

Přihlášky přijímají:

Antonín Kašpárek, farář, Praha II., Jungmannovo náměstí 20.

Josef Rössler, kaplan, Velký Oufim u Rychnova n. Kn., Čechy.

Leop. Kolisek, kons. rada, farář, Blansko, Morava

Přihlášky musejí býti vykonány do 15. dubna t. r., protože do 30. dubna musí býti již počet účastníků v Lurdech oznámen, a obnos za zaopatření v Lurdech, jakož i za listky sjezdové do této doby musí býti zaplacen. Přímou u komitétu lurdského žádný jednotlivec nedostane sjezdové legitimace.

Ceny počítány co nejmenší a nemohou býti zmírněny, protože dráhy francouzské nedají obvyklých výhod, a poplatky za zaopatření v Lurdech jsou značné, větší než při obyčejných poutích. Platiti je třeba u Leopolda Koliska jeho složenkami a sice režijní poplatek a polovici celé ceny listku do 15. dubna, ostatní do 25. června 1914. Podrobné pokyny, jak se vypraviti na cestu, budou podány v cestovní knížce, kterou účastníci v čas obdrží.

Zprávy o české sekci a sjezdovém vlaku obsahuje „Růžice Lurdská“, vycházející redakcí Leop. Koliska, konsistor. rady a faráře v Blansku (roční předplatné 1 K 60 h).

Čechové! Súčastněte se v počtu nejhojnější 25. světového sjezdu eucharistického v Lurdech. Neposkvrněná Rodička Boží zve i Vás k oslavě svého Svátostného Syna v Lurdech.

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 K. Do krajin německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevu jeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko zahovové. Alumním, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres, reklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákov, prof. na Smíchově, Cejnáhl. 8. proučít. přilohu přijímá rukopisy V. Jelíněk, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katechetský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově 992.

Beznáboženská mravouka. — Náboženský prvek ve výchově. — U rodičů. — Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. — Feuilleton. — Směs. — Literatura. — Zasláno.

Beznáboženská mravouka.

(Pokračování.)

V době *Nietzscheova* hesla o *nadčlověku* a dvojí morálce: *panské a otrocké*, je věru velmi těžko hledati základ mravouky ve službě celému lidstvu. Proč mám pracovati ke blahu lidstva já, který právě naopak chci se vybaviti z davu a povznésti se nad něho? Proč se mám obětovati celku? Či není spíše mojí povinností povznésti se nad lidstvo, a celek podrobiti svojí vůli a svým zájmům?

Z toho důvodu vždycky ohlíželi se obhájci beznáboženské mravouky ještě po jiných motivech, které by jich mravouku, zbavenou základu náboženského, podepřely. Prof. *Foodl* ve svém díle: *»Moral, Religion und Schule«* (str. 22.) proto dí: *»Každý člověk může se naučiti a sám v sobě prožívatí radost ze správného jednání, tiché štěstí ze zdárné práce samé v sobě, z ušlechtnění vlastního charakteru a vůle; může pochopiti blaženost ze setřené slzy u bližního, hrdost z věrného působení ve službě povolání.«* — Zajisté. Každý člověk může ve svém nitru okoušeti štěstí z vykonané povinnosti.

Ale může také ve svém nitru dospěti *k jiným zkušenostem*. Může naléztí klidu, když povolil svým vášním; uspokojení, když povolil hněvu, když je ukojena jeho škodolibost a zvítězila jeho zloba. Může dospěti k poznání toho, že pravdu měl žalmlista, když napsal: *»Hle, oni jsou hříšníci, avšak hojnost mají na světě a obdrželi bohatsví. Proto nadarmo ospravedlňoval jsem srdce své a myl jsem mezi nevinými ruce své!«* (Žalm 72. 12—13.) Proč by se nespokojil s touto každodenní zkušeností a nejednal po vzoru oněch hříšníků, když ve své nevěře neuznává nesmrtnosti duše a odplaty věčné? Proč by nešel za jich příkladem, když vidí, že nepravost vítězí nad ctností, násilí nad právem a lež nad pravdou?

Rovnováha a harmonie ctností a štěstí je přece jen požadavkem našeho citu a právního smyslu, a nikoli poznatkem naší zkušenosti. Kde má člověk bráti sílu, aby mravní povinnosti i tehdy plnil, když cesta jich vede přes zahradu gethsemanskou na Golgatu? Všechno okolí mu volá: *»Jednej tak, jako my, nepoctivě a bez svědomí užij každého prostředku, abys došel svého cíle, a budeš požívatí*

těchže statků, a on má jednati právě naopak? K čemu a proč, když není žádného soudce a odplatitele? —

Právě v těžkých chvílích největšího pokušení a nejbolestnější bezradnosti, kterou cestou má člověk jíti, každá mravouka musí přestáti svoji obtěžkací zkoušku a osvědčiti svoji pevnost. A jak se tu osvědčují všechny systémy beznáboženské morálky? Lámou se napořád. Zní tu příliš svůdně ono opačně pochopené slovo Augustinovo: *»Si hic et ille, cur tu non, Augustine?«* Zde právě se ukazuje správnost zásady, kterou vyřkl hluboký znatel lidského srdce: *»Není-li hlas svědomí ozvěnou věčnosti, neostojí proti poplašným zvonům vášni a nedo- nikne v hlubiny bezradnosti.«* —

A dále ještě: Každá mravouka, tedy i beznáboženská, má posíliti a zaručiti klid a spokojenost i těm, kteří *trpí pod tíhou chudoby, nemoci, opuštěnosti* atd. Má býti vzpruhou k dalšímu životu pro všechny, kdo jdou životem »s listem plným přání, ale na němž jsou všechna přání přetřena.« Jaké mravní podpory a jakou útěchu má beznáboženská mravouka pro tyto všechny vydědence lidského štěstí a vyhnance od stolu blahobytu? Marné všechny výklady. *Beznáboženská mravouka všemi svými krásnými frasemi nikde nenahradí onu sílu a útěchu trpícím, kterou jim skýtala víra ve věčný život, naděje v budoucí odměnu, kterou jim dávalo a millionům věřících stále ještě zaručuje vmyšlení se a duchovní prožívání utrpení a smrti Boho-člověka, Ježíše Krista.* Zde každá beznáboženská mravouka je bezradná a bezmocná. Každý mravní system, jenž ni- čeho nechce věděti o Bohu odplatiteli, slitovníku, zde naprosto selže.

Či možno snad vážně bráti rady ředovatelů beznáboženské mravouky, že ti, kdo statečně břímě nemoci, chudoby a bídy nesou, budou věčně žiti jako hrdinové *v paměti budoucích generací*? Stačí jim potěšující básnická slova ně- jakého laického kazatele, na př. *Theobalda Zieglera*, který dí: *»Dejme se do služby dobra. spolupracujme na dobrém díle, a potom můžeme se již napřed v předtuše své těšiti z onoho listu dějin, na němž jednou bude zaznamenán a zvážen podíl našich generací na kulturním rozvoji lidstva.«* (*»Sittliches Sein und Sittliches werden.«* Strassburg. 1890.)

Tedy ona problematická naděje, že budoucí věky ocení hrdinnou mysl všech trpících a tíhu života klidně snášejících, má jim býti dostatečnou posilou, aby dále trpěli a strádali? A což jestli budoucí generace toho nikdy neocení? Když nebude nikdy onen list o trpících spolutvůrcích na rozvoji kultury vyplněn jmény oněch tichých heroů bolesti? — Historie nám sice zachovala na svých kovových des- kách jména mnohého mravního heroa; ale daleko více jmen oněch velikánů, kteří železem a krví, přes mrtvolý millionů, šli za svým cílem. A tato historie, která zachycuje minulost ve své paměti, téměř ničem nám nezachovala o těch mravních velikánech, kteří šli klidně, trpělivě za svými povinnostmi, světem sou- časným nevíšmání a neocenění, kteří ve svém malém, nepovíšeném prostředí vykonali takové hrdinné skutky, jichž ni největší dobyvatelé a státníci světa ne- byli schopni. Tato historie, nevíšmající si drobných, ale přece velikých heroů povinností, bude snad v budoucnu pozornější k nynějším trpícím a strádajícím, tichým heroům života? Nevěří tomu ti, kdo mezi těmito nešťastníky nejsou, a tím méně tomu věří oni nešťastníci sami. S takou útěchou k nim se přibližovati je prostě naivní a dětinské. S takými nadějemi se již neuspokojí ni děti, tím méně v drsném boji života stále zraňovaní zápasníci. —

A konečně oni sami vám namítnou: »Co je mi po budoucím rozvoji kultury. Když nynější lidstvo nemá pro mne útechy a úlevy, je mi naprosto lhostejno, kterak o mne *budoucí* lidstvo bude smýšleti. Budoucí kultura mi snad vystaví pomník za to, že nyní v poctivosti a trpělivosti, bez útoku na cizí majetek, jsem strádal a trpěl? Nechte si svůj pomník mrtvým, když jste neměli chléb živým. Či nenajde čas, kdy celá vaše kultura, nesoucí v sobě již nyní patrné známky rozkladu, se zvrátí a promění v sutiny?« —

Vezměte nešťastným, nemocným a trpícím naději v budoucí život, a vzali jste jim poslední mravní podporu. Rcete jim, že útechy, jež náboženství jim skytá, jsou pouhé vidiny obrazotvornosti, a učiníte z nich zoufalce nebo zločince. Jeden z nejlepších znalců dnešního sociálního hnutí, professor *Werner Sombart*, ve svém spise o proletariátu líčí duševní tragedii člověka, který zbaven byl opory náboženství a dí: »Nelze vysloviti jakou ohromnou, vnitřní zkázu to znamená, když tomuto tvrdému, jednotvárnému, strastiplnému životu, k němuž je proletariát odsouzen, je odňata dětinná víra, že právě trpícím a strádajícím ve věčném životě kyne hojná odměna. Je to právě tak, jako když zdravý, mladý člověk náhle oslepne; jako když poslední červánky zmizí s vrcholů hor, a svět se ocitne v tíživém temnu noci.«

A na co tuto ukazujeme jako na nutný důsledek nevěry, to dějiny nám skutečně potvrzují. Hlavně dějiny naší doby. Všechna ona netrpělivost a nespokojenost v nejširších kruzích lidu, má svoji příčinu v tom, že naprosto nemají mravní síly, aby tíhu života trpělivě nesli. Z této duševní prázdnoty vyplývá též jejich honba po smyslných a hmatatelných požitcích, aby vyplnil poušť a prázdnotu svého života. Německý, sociálně demokratický poslanec *Aug. Bebel*, zcela jasně to prohlásil na říšském sněmu 23. dubna 1890, když řekl: »Pánové, vite tak dobře jako my, že čím více víra v posmrtný život v lidu mizí, lid tím důrazněji bude žádati, aby měl své nebe zde na zemi.« A když tohoto nebe na zemi nebude moci dosíci cestou zákonitou, co jej zadrží, aby násilím si nevzal čeho mu nynější právo odepírá? Kde má čerpati mravní sílu sebezpřemáhání, když pokušení k tomu, aby všechny hradby zákonů přelámal, den ode dne je větší?

Z toho, co tuto jsme jenom naznačili, tuším dosti jasně vyplývá, že *otázka po životních, základních kořenech mravnosti, není pouze theoretickou debatou, ale má též eminentně sociální a politický význam pro praktický život a společenský řád.*

(Pokračování.)

Náboženský prvek ve výchově.

(Z knihy biskupa *Spaldinga* podává V. Lankaš.)

(Dokončení.)

Škola jest ovšem jen jeden z mnoha činitelů, jímž děje se výchova. Jsme pod vlivem svého celého okolí, fysického, mravního a intelektuálního; politického, sociálního a náboženského, a kdyby v tom všem něco bylo jinakého, my sami byli bychom jiní. Rodina je škola, a církev je škola; a běžné americké mínění přiděluje jim věc mravní a náboženské výchovy. To však zavírá v sobě

myšlenku, že mrav a charakter jsou druhotné důležitosti, mínění to předpokládá, že dítě může se státí předmětem odporujících si vlivů doma a ve škole. A zda tím neodumírá jeho jemný smysl pro uctivost, pravdu a dobrotu?

Podrobení nižší přirozenosti, podrobení zevnějšího člověka člověku vniternému, je věc tak těžká, že rozum, náboženství a zákon, i spolčeny často, výsledku toho nedocilují. Kdyby někdo učinil návrh, aby školy byly odstraněny, a výchova byla přenechána rodině a církvi, vysmál by se mu právem kde kdo, a to proto, že pohodlnost a bezstarostnost rodičův a neschopnost sluhů církve by měla za následek převahu nevzdělanosti. Nuže, přenechání mravní a náboženské výchovy rodině a církvim zavírá v sobě z těchžže důvodů převahu lhostejnosti, hříchu a zločinu. Jestli nevzdělanost nebezpečna svobodným institucím, neřest a nedostatek náboženství jsou jim ještě nebezpečnější. Porušení, zkažení lidé jsou vždy špatní občané; nevědomí jimi vždycky nutně nejsou.

Rodičové, kteří by neučili svých dětí čísti a psátí, kdyby nebylo škol, zanedbají pravidelně i jich náboženské a mravní výchovy Církve dávající mládeži náboženské vyučování, jsou zřejmě v nevýhodě. Neboť mají dítě jen hodinu, nebo dvě v lýdnu, a nad to dostávají do nedělních tříd jen děti lidí zbožnějších.

Jestli vlastní cíl výchovy ctnost, jestli chování je větší částí života, jestli charakter věc nezbytná a vědění jen věc užitečná, pak z toho následuje, že náboženství, které více nežli jiný životní vliv má moc stvořovati ctnost, inspirovati chování a vytvářeti charakter, — mělo by vstoupiti do veškerého výchovného processu.

Náš školský system pak se nezakládá na filosofickém názoru života a výchovy. Učinili jsme, co bylo nejsnáze učiniti, ale ne co bylo *nejlépe* učiniti, a v tom, jako i jindy, nepřátelé církve byli ochotni obětovati zájmy národa vrtolchům nízké a žárlivé povahy. *Konfessionelní system lidové výchovy je system správný. Světský system je system nesprávný.* Praktické obtíže, jichž třeba překonati, aby náboženské vyučování bylo udíláno ve školách, jsou vztažně nedůležité, a byly by odloženy stranou, kdyby lid byl o jeho nutnosti cele přesvědčen.

Námítka, na niž *Dr. Harris* i s jinými klade důraz, že methoda vědy a methoda náboženství jsou nestejnorody, a že proto světskému poznání a náboženskému poznání nemohlo by býti učeno v téže škole, zdá se býti bezvýznamna. Methoda matematiky není methoda biologie; methoda logiky není methoda poetiky; učí se však v téže škole všem. Dobrý učitel vskutku používá různých method. Učí-li dítě grammatickému rozboru, nestrachuje se, že poškodí jeho obraznost, nebo jeho talent ke slohu.

Žádný system nemůže dáti ujištění, že škola v jeho duchu vedená, je dobrá. O tom system sám nemůže nás poučiti. Abychom to určili, musíme znáti *ducha ve škole žijícího*. Intellektualní, mravní a náboženská atmosféra, již dítě dýchá, jsou s výchovného stanoviska daleko důležitější, než nauky, jimž se mechanicky učí, než akty úcty, jež provádí.

Učitel vytváří školu, a budou-li šlechtění, čistí, obětaví a osvícení mužové a ženy vychovávatí, příznivé podmínky rozumného a mravního růstu a rozvoje se pak najdou. Ovšem jen v tom předpokladu, že falešný system nebude učitele

nutiti, aby přijali jen službu, jen jistou úlohu, mezi tím co pravé já, jich víra, naděje a láska, jimiž žijí, by bylo odsouzeno k nečinnosti.

Hlubší tendenci přítomné doby není, myslím, vyloučiti náboženství z životního procesu vůbec, ale spíše rozšířiti obsah idey náboženství teprve, až bude objímati celý život člověka. Úcta a koření se Bohu není jen úcta nekonečné moudrosti, svatosti a spravedlnosti, nýbrž i úcta všeho, co je lidské, krásné a horlivě činné. Ať již pracujeme pro poznání, nebo svobodu a sílu, krásu nebo zdraví, nebo cokoliv jiného, co je příznivo zdokonalení života, pracujeme s Bohem a pro Boha. Ve škole, jako na každém jiném místě bezmezného vesmíru, nalézá se člověk s Bohem; v NĚm se hýbe, žije a má své bytí.

U rodičů.

Podává Fr. Janovský.

(Pokračování.)

Poukazuje se na *prohnanost dětí* a vyčítá se škole, že prý jest částečně vina, jelikož prý *svou přísností* dohání žáky, aby vyhlávajíce se, ušli hrozičímu trestu.

Možná, že zde onde nebojuje se ve škole dosti šťastně proti lživosti. Avšak dříve, nežli ve škole, lhaly děti již *doma*. Lhouce učitelé, používají praxe, které již doma navykly.

Co činí mnozí, velmi mnozí rodičové proti této nepleši? Nic, nebo snad jen velmi málo, a to teprve tehdy, když jim samým vzešla škoda nebo nějaká nepříjemnost ze lživosti jejich vlastních dětí. A co činí v takovémto případě? Zbijí lhaře, zbijí lhářku. A výsledek? Zatvrzelost, pofouchlost, pokrytectví.

Rozumní rodičové hledí *po dobrém* děti své napravití. Poučí je, jakou hanbou jest lež, jakou urážkou Pána Boha, jenž jest nejvyš pravdomluvný a věrný. Jak si lhář zavírá cestu do nebe a ocítá se na cestě do pekla, kde vévodí ďábel *první* lhář. Ubezpečí dítě, že mu odpustí, přizná-li se upřímně.

Toť jest bezpečnější cesta, než bití a tlučení. Avšak ani tato nevede ještě úplně k cíli. Jest dlužno, aby rodiče děti své od malička navykali všeho dobře si všimati, a pověděti, co viděly, co pozorovaly, *tak, jak* to viděly, *jak* to slyšely. Jest potřebí, aby rodiče ihned své dítky opravili, povídají-li co křivého, nesprávného, povrchního, upřílišeného. Jest potřebí, aby rodiče sami vůči svým dětem byli nanejvyš pravdy milovní a v řeči opatrní, aby netrpěli křivého posuzování, pomlouvání, na cti utrhaní, předcházejíce ovšem sami napřed dobrým příkladem.

Jaké nesnáze a nepříjemnosti způsobily rodičům děti *prostořeké*, jež vůči přichozím a návštěvníkům vyžvatlaly, co o nich nepřiznivého, nehezkého od svých rodičů byly slyšely! Jak si pomohou rodiče z takové nesnáze? Vylžou se. A když návštěva odejde, zbijí prostořeké dítě, anebo dají mu naučení, že se nesmí všecko říkati, co doma slyší. Dají mu pokyny a návod, jak se přetvařovati.

Jaká to smutná podívaná na takovéto rodiče! Jak dalecí jsou své nezbytné povinnosti, aby vždy a všude a ve všem dávali svým dítkám *dobrý příklad!*

*

Téhož dne a téhož roku, 20. února 1810, co zastřelen v Mantově slavný *Ondřej Hofer*, císaři i vlasti až do posledního vzdechu věrný, zastřelen v Bolzanu

jeho věrný přítel a spolubojovník *Petr Mayr*, hospodský u řeky Mahru poblíž Brixenu.

Byl chycen dne 10. února 1810. Rozvášnění francouzští vojáci přivedli jej s dvěma jeho synáčky do Bolzana a uvěznil v žaláři sv. Afry. Nebylo pochybnosti, že ho čeká smrt. I prosili zaň úpěnlivě měšťané bolzanští u vrchního generála Baraguaye; prosila úpěnlivě i choť generálova. Nevykonán tedy zatím potvrzený už rozsudek smrti. Petr Mayr znova vyšetřován a souzen, dopřáno mu i právního zástupce, Dra Voltoliniho. Konečně běželo jen o to, aby řekl Mayr, že *nevěděl* o rozkaze místokrále Beauharnaisa ze dne 12. listopadu 1809, že totiž mají Tyrolané vydati zbraň. Marně ho přemlouvala choť Baraguayova, marně ho prosila vlastní manželka, marně prosily plačící ditky. Privil: »*Lhāti neumím, lži si nechci život vykoupiiti!*« Byltě věděl o rozkaze tom. Prosící synáčky ještě i pokáral, řka: »Což jste zapoměli, jak jsem vás učival, že nesmíme lhāti?«

Zastřelen tedy.

Bez *dobrého příkladu* se strany rodičů marno jest všecko mluvení a napominání; děti nedají si říci, nevidí-li, že rodiče konají, k čemu je napominají. Co platno napominati děti k pravdivosti a upřímnosti, vidí-li, že rodiče sami lžou a se přetvařují? Co platno napominati děti k mírnosti a klidnosti, jestliže vidí, že rodiče sami při každé maličkosti se zlobí, křičí, se sváří, vším tlukou? Co platno napominati děti k trpělivosti a věrné vytrvalosti vidí-li, že rodičům samým nedostává se trpělivosti, vytrvalosti? Co platno napominati děti k *pilnosti*, vidí-li, že rodiče sami tolik drahého času maří *zahálkou*?

Jaký vzácný příklad dávala své rodině slavná paní *Marie Riegrová*, choť nezapomenutelného vůce národa! Jaké krásné svědectví vydala jí neméně slavná její dcera, paní *Marie Červinková-Riegrová* pišic

»Jsem jista, že ti, kdož matku mou blíže znali, přisvědčí každému mému slovu . . . Pokud zvěčnělá byla mezi námi, my sami tak uvykli vši obětavosti jejího sebezapření, že nám nepřišlo na mysl, že by maminka naše mohla býti jiná, nežli je, a teprve po smrti poznali jsme ji v plném světle celé neobyčejnosti její povahy.

Vždy sebeobětává, vždy silná duchem a vždy pravdivá, šla tímto světem, ničeho pro sebe nehledajíc, úplně lhotejna k úsudku a chvále cizího světa, vždy pevně a neodvratně za cílem, který si vytkla. Byla to povaha jako z jednoho kovu ulitá, celistvá a první, pravá dědička svého otce; v úplném souhlase zásad a činů, svého nitra a skutků, jednala vždy tak, jak smýšlela, a jevila se tak, jak byla.

Ovšem, že cizí oko spatřovalo často jen rub její povahy jako by do vnitra obrácené s utajenou vřelostí a silou citu. Její směv znali jen ti, které měla ráda. V každém jejím pohledu a úsměvu, v její přisnosti i v její lásce byla pravda a ve všem byla vytrvalá a silná. — — — — — Ona, jako její otec, hleděla na život jen z nejmáňší stránky, a vši silou citu a vůle nesla se k těmto vyšším cílům života, žádnou obtíž nedala se odstráti — — — — — Ona žila — to co sama nazývala — »život účelový« — a vskutku život v jejich očích nebyl, leč velikým posvátným úkolem povinnosti, nic jiného v něm nehledala než povinnost a práci, a neznala také jiné radosti než vědomí vykonané práce. Říkala někdy: »Mne by život netěšil bez práce.«

Viděli jsme ji pracovati pro ústavy veřejné a pro chudinu; to však byla jen část prací, které konala. Věnujíc doby zimní nejvíce starostem o ústavy městské, obírala se v létě s tím větší pilí pracemi domácími, jichž zanedbatí by sama sobě nebyla odpustila. »Je pravda,« piše v jednom listě, »že se také mnoho starám o cizí; ale žádný nemůže mi vytýkati, že svým rodinným povinnostem nedostávám.«

Ona měla o vedení domácnosti, o pracích a povinnostech ženy své ustálené zásady, právě tak nezvratné, jako všechna přesvědčení, kteráž jí utkvěla v duši. O šití a o hmotné práci říkala, že jest ženě potřebnou, že utiňuje nervy, a pokládala účastenství na hmotné práci i za povinnost mravní. Jakkoli nepodceňovala práce duševní, nepokládala přece práci hmotnou za něco podřízeného anebo dokonce ponižujícího; ať práce duševní, ať práce hmotná, prvním a nejvyšším bylo v jejich očích vždy to, co žádala povinnost; a to, čeho nežádala povinnost, bylo podřízené a vedlejší.

Tak pokládala též za svou povinnost ušití veškeré prádlo pro spotřebu celé rodiny, a ničím nedala se od toho odvrátiti. »Po mé smrti si dělejte, co chcete; pokud jsem živa, zastanu to,« byla její odpověď. Každá paní by se podivila, kolik tuctů nejružnějšího prádla i košil mužských ona ušila za několik letních měsíců; taktéž šila sama výbavy svých dcer, a k tomu brávala si každého léta do šití 150—200 kusů dětských šatiček pro opatrovny. Říkala, že musí v létě nahraditi, co v zimě zameškala.

Jak často za časného rána, když jsem otevřela oči, slyšela jsem již v pokoji nade mnou klapati její stroj, a jak často večer za úplného soumraku musila jsem ji prositi, aby přestala šít! Dopřála si jen odpolední siesty a večerní neb odpolední procházky, ostatně pracovala od rána do večera, a i když vyšla na procházku, bývalo to vždy s punčochou; pleníí tomu uvykla tak, že ho neodložila často ani při prudkém stoupání do vrchu; taktéž plétala po večeri aneb při návštěvách; když jiné práce konati nemohla. Marné byly naše prosby a domluvy, že si pleníím při chůzi škodí na plicích. Když konečně její muž se do toho vložil, tu ona vyčítavě mu řekla: »Ty mi také nic nepřejše.« Když někdy vyšla na procházku bez pleníí, ohlašovala nám to jako zvláštní koncessi, kterou nám činí. »Dnes jsem na oslavu tatínkova příchodu ani punčochy nevzala; prosím, abyste si toho vážili.« Ve šťastném manželství bývaly jediné mrzutosti k vůli stroji a punčoše, když muž hrozil, že jí nití potrhá, aby dále pracovati nemohla.

Jak jí oči zářily, když někdy večer vypočítávala a ukazovala, mnoho-li za den vykonala práce! Ty okamžiky, kdy neunavné prsty přestaly se hýbati, bývaly tak řídké — a tu někdy je vytáhla na slunce a hýbala jimi s tak zvláštním posuňkem dětinské radosti, jako když ptáče volně zatřepe křídly. Musila býti již vážně nemocna, když přestala pracovati; na menší churavost se neohlížela. — — —

»Zahálka nucená jest mi jedem,« praví v jednom listě svém; a z jara roku 1880 psala mi: »Ty se darmo strachuješ o mé šití. Kdybych celý rok měla stejnou pilností šít, to by mi arci škodilo; tak to jest jen několik neděl, co by se práce udělala; a věř mi, že bych nebyla spokojeně živa, kdybych práce neměla. Já ráda myslím na potřeby jiných, to mě více těší než vlastní pohodlí. Každá žena má býti spokojenější v tom, když může přispívati k spokojenosti ostatních. Bůh tě opatruj.«

Celý její život byl dokladem k těmto slovům. Pro potřeby jiných měla vždy bedlivý zrak, měla dosti času a síly, a nelitovala vydání, aby jim způsobila radost, ale na vlastní potřeby se jí nikdy nedostalo, a když jí to jiný připomněl, odpovídala: »Což pak je o mne, já jsem ta poslední.«

Když za celé léto pro všechny členy rodiny prádlo ušila, ukázalo se na podzim, že jen o své se ještě nepostrala; a její prádlo a šatstvo bylo vždy nejjednodušší ze všech. Do nejmenších podrobností šlo toto její sebezapomínání; ani u jídla nikdy nevzala si, co ráda jedla; vždy to jiným rozdělila, a protesty nic nespomohly. Všecko pohodlí, všechny příjemnosti vždy jen ponechávala jiným; co měla pěkného, byla by jen chtěla rozdati, a o všem, co bylo zvláště teplé a příjemné, říkala: »Toho je pro mne škoda.« — — — — — Radosti chtěla jiným přenechati; jen co bylo trapného a těžkého, k tomu se hlásila jako k svému právu a podílu. Vyřízení záležitostí nepřijemných obyčejně brala na sebe, a když se někdo rozstonal, obětovala dny i noci, aby jiných ušetřila. V našem dětství při nakažlivých chorobách často i nejhrušší posluhu na místo služebných sama zastávala. — — — — — Všem sloužila, jen sama nedala si posluhovati — — — — — Utvořila si pro život svá pravidla, svou praktickou filosofii, a právě proto, že jednání její nebylo řízeno okamžitou

náladou citu, nýbrž bylo důsledkem zásad s její bytostí srostlých, nedala se ničím odvrátiti od svého způsobu života . . *)«

Ó věru mají rodičové povzdy toho dbáti, aby jejich život nekazil výchovy, kterouž svým dítkám mají skýtati; chtějíce dítky míti dokonalými, mají sami ustavičně o své vlastní dokonalosti pracovati. Vidno z toho, že ne jen tak nazdařbůh, pravil kdosi: »Rodičové nevychovávali dítě, ale dítky vychovávají rodiče.« Zdá se to větou paradoxní, upřílišenou; avšak jest v ní veliká pravda, totiž že jen *ten* vychovatel může zdárně vychovávat, který má ještě dosti síly a dobré vůle, sebe sama vychovávat, zdokonalovat, jakož všem lidem uloženo rozkazem Páně: »Buďte dokonalí, jakož Otec váš v nebesích dokonalý jest!«

(Pokračování.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

David měl dle Samuelovy knihy sedmnáct, dle knihy Kronik devatenáct synů. Dle pověsti stal se Šalomoun *nástupcem Davidovým* proto, že byl nejmoudřejším ze všech. To se ukázalo v mnohých rozhodnutích, která učinil lépe než sám David; to se však ukázalo jasněji při veliké zkoušce, iž se se všemi svými bratřími podrobil. Když bylo totiž Šalomounovi asi dvacet let, sestoupil Gabriel na zemi a přinesl Davidovi zlatý list s nebe, v němž prikazuje Bůh, aby svolal všechny syny své a předložil jim otázky, jež byly v listě udány. Kdo je všechny zodpoví, bude Davidovým nástupcem. Spolu poslány byly též odpovědi na tyto otázky, byly však zlatou pečeti zapečetěny. Pouze Šalomoun je všechny zodpověděl tak, jak bylo v listě udáno. Otázek bylo 14, dle jiných 9 (12, 13) jako: Co jest nejkrásnější a co nejhorší? a j. Sedmnáct židovských a 70 křesťanských(!) kněží bylo tomu přítomno. Kněží se prý však tím ještě nespokojili, ale žádali ještě, aby Šalomoun řekl, co jest u člověka nejdůležitějším? Šalomoun odpověděl: Srdce. Lidu se zdálo, že jest ještě tuze mlád, a žádal, aby všichni náčelníci kmenů a Šalomoun přinesli suché pruty neb hole, napsali na ně svá jména, a či hůl ponese ovoce, ten bude králem. Druhého rána ukázalo se ovoce na holi Šalomounově, a tak se pak stal nástupcem Davidovým.

Jedné noci potom vplížil se *anděl smrti* při zavřených dveřích do Davidova paláce a stál před Davidem. Ten se ulekl a vytkl jemu, že ho nikým nepřipravil na svůj příchod. Anděl odpověděl: »Kolik jsem jich k tobě poslal! Ale tys jich nedbal! Kteří to byli ti poslové, jež by jsi byl ke mně poslal? Davide, kde jest tvůj otec Isaj a kde jest tvá matka, kde jsou tvoji bratři a tvůj přítel a tvoji soudcové, kde jest ten a onen?« Tu řekl David: »Ti sou mrtví všichni! Což ty nevíš, že právě oni byli mými posly k tobě? Teď přišla řada na tebe.«

Jiní tvrdí, že *zemřel* David, když kázal lidu. Ptáci to oznámili Šalomounovi a připravovali lidem při pohřbu Davidovu chlad pohybováním svých křídel; stalo se to hlavně proto, aby mrtvola neutrpěla slunečním žářem, neboť nemohla býti pro sobotu hned pochována. Pochován byl David v rajském rouše v jeskyni Abrahamově.

*) Marie Riegrová, rodem Palacká, její života skutky. Napsala Marie Červinková-Riegrová. Str. 182

Šalomoun 'si na počátku své vlády vyžádal od Boha *moudrosti*; k tomu připověděna jest mu i sláva a bohatství. Pověsti to rozšířily a vypravují, že znal řeč ptáků a všech zvířat, větrové, duchové, běsi ho poslouchali a sloužili jemu, on měl 'nade všim velkou moc. Když se stal králem, poručil běšům, aby mu připravili koberec takové velikosti, aby se naň vešlo celé jeho vojsko. Chtěl-l se pak dostati na nějaké vzdálené místo, dal svůj trůn na onen koberec, k tomu všechno své služebnictvo a vojsko, seřazené k boji. Po té poručil větru, aby odnesl koberec na to a ono místo, což se ovšem v okamžení stalo. Tak odešel jednou ráno ze Syrie, obědval v Eskatar v Persii a večerel v Kabúlu.

Ptactvo a zvířata mu sloužila způsobem zvláštním. Ptáci se vznášeli nad ním a kolem něho a dělali mu svými křídly stín, a chránili ho před žarem slunečním aneb mu také pohybem svých křídel přiváděli chlad. Každý pták měl své určité místo. Dudek byl jeho slidičem; vyhledával vodu, vyzvídal a dával zprávy. Kohout prý probouzel již Adama k ranní modlitbě, byl s Noemem v arše. Když ten hlasatel světla kokrhá, uleknou se temné mocnosti, běsi a ďáblové. Šalomoun měl kohouta stále ve svém průvodě. Na orlu někdy jezdíval; kočka držela mu svíci, když studoval Zákon. Jednou spatřila při své službě myš, pustila svíci a běžela za myši — neboť nedovedla opanovati svůj pud, svou přirozenost.

Jméno větru, který byl Šalomounovi k službám, bylo Ruhá. Ráno vál na měsíc daleko a večer vál též na měsíc daleko. Když se nalézal jednou král na koberci a byl nesen se svými lidmi po krajích, tu si myslil u sebe: Je ještě někomu tak velká moc udělena jako mně? Ještě ani nedokončil myšlení své a tu se koberec zahnu! a padl tak nešťastně, že mu zahynulo 10.000 lidí. Král se rozlitil a mrskal koberec a vítr bičem a volal: »Mírni se, Ruhá!« Ale Ruhá mu odvětil: »Mírni se ty, Šalomoune, pak se já budu též mírniti.« Šalomoun sklonil hlavu, zahnan slovy větru.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Zdoba chrámů pomůckou při vyučování.

(Podává VÁCLAV HRUDKA.)

(Pokračování.)

Velmi zajímavé jsou pražské *památky mariánské úcty*. Četné kostely jsou zasvěceny Marii Panně. Proto největší část motivů z umělecké výzdoby chrámu vztahuje se k životu Panny, aneb jednotlivá umělecká díla svědčí o hluboce zakořeněném kultu nejblahoslavenější Panny u našeho lidu.

Pražské památky mariánské vyžadovaly by samy obsáhlé monografie. Zde podám jen drobné skizzy.

Dva obrazy mariánské jsou velmi vzácné a zdobí Prahu: *Madonna dešťová* a *svatoštěpánská*. Obě malby jsou dílem čtrnáctého

století; a pracovány nepochybně od domácích umělců pod vlivem italské školy. Svatoštěpánská vyniká vzácnou ušlechtilostí a jemností; vyšehradská vážností a noblessou.

Staročeské Madonny dělíáme *na čtyři typy*. Odlišné známky těchto typů snadno poznáme podle těchto údajů: Madonna svatoštěpánská patří k typu vyšebrodskému. Vyšehradská dešťová a kopie Panny Marie Pickarské z Opolí u sv. Ignáce mají známky typu doulebského. Svatovítské Madonny v pokladu i sakristii jsou z okruhu zlatokorunského. Madonna strahovské obrazárny tvoří se zbraslavským obrazem typ zvláštní, zbraslavský, význačný až bolným, těžkomyslným výrazem ve tváři Bohorodičky. Na rámu obrazu u sv. Štěpána jsou přimalovány drobné malby ze života Panny Marie, které obyčejně bývají uváděny: zvěstování, navštívení, narození, obřezání, zjevení, očišťování a seslání Ducha sv., nanebevzetí,

Bylo to jakýmsi pokrokem v malířství, když ke hlavnímu obrazu se přidaly menší na rámu, podobně jako se stalo u slavného veraikonu, hlavy Kristovy u sv. Vita. Je dojista zajímavé, že hlavní typy staročeských Madonn pohodlně můžeme sledovati v Praze. Vyšehradská Madonna »dešťová« patřivala prý Karlu IV. a darována císařem Rudolfem II. r. 1608 sekretáři Ondřeji Hannevaldovi z Eckersdorfu, od něhož byla věnována vyšehradské kapitole. Za dob sucha konána bývala s důvěrou prosebná procesí k tomuto místnímu obrazu. Madonna svatoštěpánská — pokud víme — stále patřivala kostelu sv. Štěpána.

Bylo by záhodno, tyto dva obrazy učiniti co nejméně populárními, neboť svou uměleckou cenou si jistě zaslouží pozornosti. Jejich kresba i kompozice jest středověky strohá, chybá, ale každý nedostatek jest bohatě vyvážen vznešeností výrazu a skvělou barvitostí. Přirovnějte primitivní 14 století k primitivismům-kubistům ve 20 století!

Uvedu jen některé zajímavější pražské Madonny.

Na hlavním oltáři chrámu sv. Jakuba zříme sošku Bolestné Panny Marie, připomínanou již r. 1400. Jest dobrá práce gotická ve vkusné pozdější skříni. Pověst připomínati nebudu, jest známa.

U Panny Marie Vítězné jest umístěna kopie strakonického obrázku Panny Marie. Kterýsi voják Madonně na obrázku vypíchal oči. Obrázek se nalézá na hlavním oltáři ve výši pod korunou. Originál prý shořel v Římě. Detailů, vypravování o bělohorské bitvě neuvádím, jsou zajisté známy.

V témže kostele zříme na jižním oltáři sv. Kříže obraz Panny Marie Mantuánské. Vojín jakýsi stěpil v rouhání do obrazu, a krev z rány tekla, odražená kule však stihla rouhače, který potom kajícím zemřel. Chrám jej darovala Felicity Stenzlerová z Grünbergu. Z Mantuy r. 1626 Hannibal Collalto odvezl jej do Štyrského Hradce.

Chrám sv. Mikuláše na Malé Straně honosí se soškou Panny Marie Foyenské. Je umístěna na oltáři Navštívení Panny Marie na severní straně kopule. R. 1609 nalezena byla u vsi Foy v Belgii soška Panny Marie úplně zarostlá v dubu. Z kmene tohoto stromu pak hotoveny byly kopie sošky. Tomáš Lutring, novic jesuitů brněnských, jenž horlivě se modle k Panně Marii, podivuhodným způsobem ozdravěl, dal zhotoviti z kusu dřeva onoho dubu sošku Panny;

avšak řezbář, neznaje originálu foyenského, zhotovil kopii obrazu v Asprikollu. Ale jméno zůstalo. Soška se těšivala vždy veliké úctě a byla podarována skvostnými rouškami i klenoty.

Krátce se zmíním o *Panně Marii Genazzanské* u sv. Tomáše; jest také jen kopii obrazu v Genazzaně v Itálii. Naše české Madonny zajímají uměleckou cenou a svým čestným umístěním v dějinách českého malířství. Tyto milostné obrazy používají svými podivuhodnými příběhy. Originál nalézá se nyní v Genazzaně u Říma; dříve býval ve Skadru v Albanii, a když Turci dobývali Albanie, podivuhodně byl přenesen do Genazzana, bez lidské pomoci, v obláčku. Pověst dí, až Albanci ve víře spojí se s Římem, obraz Matky dobré rady přijde sám zpět do Skadru. Augustiáni založili zvláštní bratrstvo Matky dobré rady z Genazzana. Obraz nalezneme v chrámě na epistolní straně na oltáři sv. Mikuláše Tolentinského.

Podobně možno upozorniti mládež na mariánské památky v nejbližším neb farním kostele.

U sv. Jakuba zříme výbornou práci buď od Brandla aneb z jeho maliřského okruhu: nanebevzetí Panny Marie. Obraz jest na epistolní straně u piliře; u sousedního piliře Navštívení Panny Marie.

Podobně u sv. Jindřicha zasluhuje pozor oltář Zvěstování Panny Marie v čele jižní lodi. Dobrá práce, prý Škrétova. Na témže oltáři menší obraz sv. Rodiny, dobrá italská práce od Trevisaniho (dle udání?). Francesco Trevisani nar. 1656 v Trevisu, zemřel v Římě 1746. Biskup hr. Jan Spork odkázal obraz kostelu 1759.

V chrámě Týnském uříme na hlavním oltáři slabší práci Škrétovu; nanebevzetí Panny Marie. Témž umělci se připisuje i zvěstování Panny Marie na evangelní straně. V jižní lodi poutá pozornost sousoší; Panna Maria Královna z počátku 15. století. Malby na oltáři sv. Lukáše u piliře na evangelní straně pod gotickým baldachýnem patří k nejlepším pracím Josefa Hellicha. Oltář byl obnovován v letech 1847—52.

Z moderních prací, pokud se vztahují ke kultu mariánskému, uvedu výbornou práci na Smíchově u sv. Václava. Oltář v severní lodi jest zasvěcen Panně Marii. Její obraz podle typu Madonn sv. Lukáše s plachetkou na hlavě zdobí vkusný renaissanční oltář a socha je okrášlena obra-

zem korunování Panny Marie, Je dílem Maxe Pirnera. Tento obraz patří k nejlepšímu, co moderní církevní umění provedlo v Praze.

Přestávám na těchto ukázkách. Avšak mariánské chrámy bývají též celkově zdobeny motivy mariánskými, čímž chrám dostane výborné ucelenosti své výzdoby.

U hlavních obrazů na stropě či po stěnách v oleji či al fresco najdeme množství menších vyobrazení, která allegoricky naznačují slova lauretánské litanie, jednotlivé ctnosti Panny Marie, její předobrazení ve Starém zákoně. Lehce poznáme obsah mariánského cyklu: narození Panny Marie, obě-

tování, zvěstování, navštívení, narození Páně, útěk do Egypta.

Krásný příklad této výzdoby stropu podává chrám sv. Jakuba, kde *Quido Vogel* v podivuhodných obrazech vyličil život Bohorodičky. Znamenitě kreslil perspektivu budov na obrazech naznačených.

Podobné jsou obsahem malby Neunhertzovy v chrámě strahovském. Strahovský cyklus jest ukončen nanebevzetím Panny Marie, jež důmyslně umístěno bylo jako sousoší na hlavní oltář. Umělecká škola beuronská ozdobil chrám na Slovanec též mariánským cyklem, malovaným dle vkusu zmíněné školy. (Pokrač.)

SMĚS.

„Otec dětí.“ V *»Přehledu«* ze dne 20. března uveřejnil univ. prof. dr. *Mareš* zajímavý článek, ve kterém přimlouvá se, aby do městských zřízení byl zaveden úřad t. zv. *»otce dětí.«* Děti jsou na ulici ponechány samy sobě. Nanejvýš strážník si jich všimne jako ochránce veřejného pořádku, a ne právě vychovatelským způsobem pečuje o to, by jejich chování nevybočovalo z přípustných mezí veřejnosti. Obec stará se stavbou pohodlných, ba někdy i nádherných škol o jich vzdělání, a tím dle jejího názoru starost o děti bývá skončena. Nanejvýš ještě nějaký dar na pořízení šatu a obuvi pro chudé dokumentuje její blahovůli. Prof. *Mareš* navrhuje, aby v obcích byl ustanoven *»otec dětí«,* který by byl zástupce všech otců a zastánce dětských zájmů v obci. Prof. *Mareš* při tom již načrtává jeho úkol: pečovati o dostatečné místo pro pobyt dítek venku, opatřovati materiál pro jich hry a práce, ustanovovati veřejné opatrovnice na dětských místech, bdíti nad slušným chováním mládeže na ulici atd. Jako obce volí *»otce chudých«,* tak by v zájmu výchovy budoucí generace měly ustanovovati *»otce dítek.«* *»Otec dětí a jeho celý sbor v obci byl by krásná a věčná oslava jména Husova po celé české zemi,«* praví prof. *Mareš*. — Nevíme ovšem, v jaké souvislosti mělo by býti zřízení instituce *»otce chudých«* s oslavou Husovou, ale motiv je zde vedlejší věc. Rozhodně tento způsob uctítí památku Husovu byl by lepší a záslužnější nežli v roce Husově pořádat štvance protináboženské,

starat se o vystoupení nerozhodných z církve katolické a fedovati *»volnou myšlenku.«*

r.
Machar-historik. *»Český Učitel«* ve své zprávě o básnickém jubileu Macharově praví mezi jiným toto:

Machar chce korigovat úzkoprso, krátkozrakou a neobjektivní historii. Jeho *Řím* jest lidským protestem proti historii ve službách klerikalismu stejně jako proti ničitelskému dílu, jež křesťanství vykonalo na starořímské pohanské kultuře. Rovněž *Jed z Judey* je protestem proti tomu, co křesťanstvím změnilo se pro lidstvo v nebezpečnou mizu intelektuální i mravní.

Machar hledá v dějinách dokumenty pro své názory a nalézá je plnou měrou v papěžích i v jezovitech, i v novověkých jejich odnožích. Portréty papežů nikdo nám s takovým mistrovstvím výtvarnické genialnosti nevytesal z mramoru jako on.

Když už takové nesmysly dovede *»Český Učitel«* prohlášovat s vážnou tváří, bojíme se věru o poslední zbytky přičetnosti jeho dopisovatele. Všichni naši historikové z povolání vyslovili svůj nesouhlas s historickými obrazy Macharových protiklerikálních visí, jenom v Č. U. vyskytuje se člověk, který v nich vidí nejčistší historii. *r.*

Práce těžká a nezdravá v dětském věku je, jak zkušenost učí, nesmírně zhoubná. Každý krok na odstranění nebo aspoň uměnění tohoto zlořádu musí proto býti každým lidumilem vítán. V Baselu sešla, se nedávno speciální komise, aby vypracovala pozitivní předlohy k internacionálnímu upravení dětské práce. Ač názory se značně lišily, přece konec konců došlo se k formu-

laci jistých přání a požadavků, jež shrnuty jsou v těchto slovech: »Používání dětí k výdělečné práci před dokončeným 12. rokem, nebo, kde školská povinnost déle trvá, až k dochození školy, budiž zapovězeno. Školou již nepovinné, přes 12 roků staré děti, smějí denně pracovat nejvýše 4 hodiny; při zemědělství 6 hodin. V zemědělství možno ku lehčí práci užít i děti od 10 let, ale nanejvýše 3 hodiny ve dnech školního vyučování, a 6 hodin ve dnech volných. Nedělní a noční práce je zapovězena. Jako noční práce platí práce od 8 h. večer do 8 h. ráno, při zemědělství od 8 h. večer do 6 hodin ráno. Výjimky buďtež dovoleny jen při práci neodkladné. Děti z cizích rodin musí se, než budou připuštěny k výdělečné práci, podrobiti lékařské prohlídce. Živnostenské dozorní orgány mohou i u vydělávajících dětí v rodině naléhati na lékařské prozkoumání hygienických poměrův. Zaměstnání, jež úředně se označují jako tělesně nebo mravně škodlivá, buďtež zakázána; rovněž pouliční prodávání, práce v hostincích, divadlech a p. Při tom vzpomenu i zápovědi alkoholu, při práci podpory potřebných rodičů a jiných sem spadajících věcí. Všechny tyto postuláty ovšem jsou jen prozatímní, a jen základem, z něhož vyroste další propracování návrhů pro plenární schůzi internacionální komise v Berlíně 1914. Snad již v několika letech pocítíme dobrodiní těchto porad. Čím dříve, tím lépe. Lkš.

Budoucí povolání. Německá sekce pro ochranu mládeže vydala výběrný spisek »*Wegweiser für die Berufswahl*« (Sešit I.—VI.), v němž dostává se důkladného poučení o každém stavu (i pro ženská povolání), o podmínkách, vlastnostech a schopnostech k němu. Tím dostala se rodičům, učitelům a všem, kdož o mládež se zajímají, znamenitá pomůcka. I na naší straně možno z ní mnoho těžiti. Lkš.

Němečtí katolíci velice účinně se účastní práce pro záchranu ohrožené mládeže i padlých duší. Sdruženi ve spolku »*Cari-tas*« vykonali již úctyhodný kus práce na tomto poli; zvláště odbory ženské. Spolek tento čítá dnes v 97 městech odbočky, disponuje 33 ústavů a hlavním oborem jeho je: péče o nemanželské děti (i jich matky); o vězně; o zpuštěnou mládež, sirotky, padlá děvčata atd. Před 2 roky vytvořila se i mužská skupina »*der katholische Männer-Fürsorgeverein*« mající, dnes již 17 odboček. Jaká horlivost panuje v těchto sdruženích, patrně

z toho, jak silně se účastní členové kursů k účelu tomuto pořádaných. Tak na kursu v Múnsteru bylo 208 sester »Dobrého Pastýře«. V Cáchách účastnily se kursu všechny řády, i řády s nejpřísnější klausurou. Žádné neuspěchy nedovedou zlomit nadšení těchto sdružení; dámské odbory jsou neúnnavny v zakládání nových odboček, jen aby svým svěřencům, kteří okolnostmi jsou nuceni místa svá měniti, všude mohly poskytnouti ochranného útulku. Co duši bylo a bude takto zachráněno! Jistě práce cele křesťanská, která dnes již vynucuje obdiv i nepřítelé. Praktické křesťanství. Lkš.

LITERATURA.

Pokroková obec. Obrázek z našeho života. Napsal Václav Špaček. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V. Kotrba v Praze. Cena 1 K. Jakýsi p. J. Šír napsal román »Msta«, který byl vydán jako zvláštní příloha k »Učitelským Novinám«, a který vydala potom také »Volná Myš.« V románě tom, jak praví p. spisovatel ve věnování, »vyličen jest kněz jako největší« padouch, tedy tak, jaký kněz obyčejně *nebyvá* — a dodává, že by bylo nevděkem nechati tuto »pozornost« ke klerikálům nepovšimnout — proto věnuje p. Šírovi a spol. tuto povídku, v níž vyličen učitel-nevěrec tak, jakým obyčejně *bývá*. a skutečně, kdo přečte nadmiru poutavou knihu (170 str.) pozná jistě, že jest to obrázek opravdu z našeho života, a že takových pokrokových obcí, jako Chalupice, a takových učitelů, jak tu vyličen Tumar, jest bohužel u nás více než dosti. Doporučujeme co nejvřeleji. J. Fabián.

Zasláno. K četným dotazům sděluji dp. kolegům katechetům ze středních škol, že dogmatiku pro střední školy mám vypracovanou. Dal jsem ji pročísti zkušenému odborníku. Kroky o schválení učiním v nejbližších dnech. Kniha hledí vyhověti všem požadavkům nynější doby. Na podzim budou ji míti jistě dp. kolegové v rukou. Do té doby prosím o laskavé strpení.

V Jičíně 25. března 1914.

Th. Dr. Josef Kašpar,
gymn. katecheta.

Vychovatel* vychází 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 K. Do krajů německých předplácí se na „Vychovatele“ 3 korun, do ostatních zemi 9 korun. — Pánům knižkopičím slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko zahrovo. Alumům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydávatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul.č. 570-II. — Tam zaslá se předpí. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy casové, knihy a časopisy zaslány buďtež Em. Žákovi, prof. na Smíchově, Ferdinandovo náb. pro učít. přílohu přijímá rukop. V. Jelinek, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katechetský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově 992.

Beznáboženská mravouka. — Školní k. z. i. r. o. v. — U rodičů. — Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. — Feuilleton. — Směs. — Literatura.

Beznáboženská mravouka.

(Pokračování.)

Stát svými zákony nečiní nikterak lidí mravně; on pouze jimi *chrání své občany proti křivdám*. Stát mravně lidi předpokládá. Pevnou, trvalou mravnost nelze však založiti bez vypěstění svědomí, zodpovědného nejen člověku, ale i Bohu. Z toho následuje, že církev, *všlěpujíc náboženskou morálku*, t. j. mravnost, založenou na víře a náboženství, *prokazuje státnímu řádu a vlasti neocenitelné služby*. A vzpírajíc se proti každé mravouce, která základy své staví na pohyblivé pisčité půdě pozemského prospěchu, chrání tak základy státu samého.

Bouře životní jsou příliš prudké, než aby chom mohli se spokojiti s nějakým slabým odůvodněním požadavků mravnosti. A jenom když hlouběji kopáme, nalezneme skálu, na niž jediné budovu mravního žití pevně lze založiti, a která zní: »Boj se Boha a zachovávej jeho přikázání; v tom je celý člověk.« —

Ale ještě jedné námítky dlužno krátce se dotknouti. Jestli náboženství mravnost tvoří nerozlučitelnou jednotu, *kteřak si vysvětlíme, že i někteří nevěřící lidé jsou naprosto mravní?* Že nedostatek víry a náboženství nevedl dosud k oněm koncům, ke kterým by dle obhajců náboženské morálky nutně již musil dospěti?

Na to sluší odpověděti takto: Kdo vidí nynější povážlivé mravní zjevy, mnozíci se počet zločinů všeho druhu proti životu lidskému, cti a majetku, musí jistě doznati, že *mravní niveau oproti minulým věkům valně pokleslo*. A jestli dosud nedošlo až k nejhorším zjevům antimorálním, lze to vysvětliti následujícími třemi okolnostmi.

Předně v duši každého člověka spočívá přirozená, nevyhladitelná láska k dobrému; ta vynucuje na něm vždy úctu k ctnosti, a plní jej odporem proti nepravosti. K člověku pravdomluvnému, poctivému, pracovitému, ve slibech věrnému, každý pocituje respekt a úctu. Ke vrahovi, k vilníkovi, lichváři atd. bezděky každý pocituje jakýsi odpor. Proto zcela správně mluví scholastika o t. zv. jiskře svědomí — *»scintilla conscientiae«*, která i v Kainovi, bratrovrahovi, doutnala a jenom v nejdřívších případech zcela pohasíná.

Za druhé mnohé mravně dobré činy, obzvláště které se týkají našeho poměru k lidem, naší lidské přirozenosti jsou tak konformní a jí zcela odpovídající, že jich konání *člověku obyčejně neukládá žádných obětí a nesnází*. I když by valná většina lidí zavrhla náboženství, nestali by se tito hned lupiči a vrahy. Ba mnozí by toho nikdy nedovedli, a přemnozí jenom s odporem a sebepřemáháním oddali by se nepravostnému životu.

A konečně za třetí, a to myslíme, je nejdůležitější: Náš všechen život i do-
savadní je do té míry prosycen náboženskými, a to křesťanskými názory a ideami, že ni nevěřící z toho mravního ovzduší nemohou se vymaniti. Náboženství působí dnes i v těch duších, které rozešly se s věrou. Nevěřící lidé ve svých mravních názorech jsou produktem prvotní náboženské výchovy; myšlenky a zásady, které určují jich život, nepocházejí z jich individuálního nazírání, ale z prvotního náboženského základu. *Oni náboženské dogma sice zavrhli, ale podrželi dosud dogma mravní.*

Je to sice nedůslednost, na kterou snad nejostřeji posvítíl *Nietzsche*, ale je to ona šťastná nedůslednost, které nikterak nemusíme želeť, byť nám důkaz o neodbytném spojení mravnosti s náboženstvím sebe více znesnadňovala.

Jasně na tyto trvající vlivy náboženství na mravnost poukázal německý kancléř, zesnulý kníže *Bismarck*, když v říšském sněmu dne 2. ledna 1882 prohlásil: »Těm, kteří v křesťanské zjevení již nevěří, chci připomenouti, že přece jen ony všechny pojmy o mravnosti, o cti a smyslu pro povinnost, dle nichž své jednání na světě upravují, jsou ve své podstatě fossilními zbytky křesťanského smýšlení jich otců, a ty všechny naše mravní směry náš cit pro právo a čest dosud určují; a mnohý nevěrec není si toho ni vědom — byť sám snad zapomněl na pramen, z něhož naše dnešní názory o civilisaci a povinnosti vplynuly.«

Je zajisté zajímavo konstatovati, že správnost tohoto zjevu potvrzují i mnozí nepřátelé pozitivního náboženství. Tak professor *Arthur Drews* dozrává: »Co ještě dnes z pravé mravnosti existuje, jest, pokud to nespočívá na základě náboženském, pouze trvající zbytky ztracené náboženské mravnosti. Naše moderní mravnost vznáší se ve vzduchu« (*Die Religion als Selbstbewusstsein Gottes*. str. 47.). Také *Arnošt Renan* otevřeně dí: »Cítím, že můj život stále ještě je určován věrou, které již nemám.«

Nejotevřeněji v moderní literatuře přiznal to sám *Nietzsche*. Vytýká dnešnému člověku, že se dosud nadobro nevyprostil z křesťanství; ba sám u sebe je si toho vědom. Práví: »I my, poznávající ode dneška, my bezbožní a nepřátelé metafysiky, dosud dlužíme se svůj oheň od požáru, který zanítila tisíce let stará víra, ona víra křesťanská. Nejlepší, co jest, v nás, zdědili jsme snad z pocitů dřívějších časů. Slunce již zapadlo, ale nebe našeho života plane a svítí ještě od něho, ačkoli my ho více již nevidíme.« *Nietzsche* zcela otevřeně připouští, že ještě nikdo neměl té síly, aby se Boha úplně vzdal, a v duševním rozechvění pravil kdysi choti svého přítele *Overbecka*: »Nespouštějte se nikdy této myšlenky na Boha! Máte ji, byť sama nebyla jste si jí vědoma; neboť jak vás vždy i nyní shledávám, ovládá jedna veliká myšlenka váš život. A tato veliká myšlenka je myšlenka na Boha.« (*Bernoulli*: Fr. *Overbeck* a *Fried. Nietzsche*. str. 250.)

Rozklad všeho mravního života tam, kde náboženská víra pohasla, věsti také německý filosof *Eduard Hartmann*. když praví: »Všechna mravnost vyvi-

nula se dějinně z náboženství, a byť i takto vyvinuté duševní schopnosti člověka k mravnosti, dík jejím původu, nějaký čas, když byly ze své mateřské půdy vyproštěny, samostatně mohly trvati, tož jest tato schopnost samostatné existence časově velice omezena, a již v druhé generaci ukazují se jasně příznaky mravního úpadku. (*Eduard v. Hartmann*: Die Religion des Geistes. str. 59.)

Dnešní lidé, kteří nemají víry, žijí ještě z duševního odkazu svých předků a církve. Proto nenadešla dosud doba, aby se ukázaly všechny ony následky, které ztráta víry či spíše naprostá nevěra a pohrdání věrou může přivoditi a jistě také přivodí. Půjde-li však tato rozkladná činnost dále, doba ta jistě se dostaví, a dějiny znovu jen potvrdí, že s věrou a s náboženstvím také štěstí a blahobyt národů byly vždy pohřbeny.

(Dokončení.)

Školní kazimírové.

(Z vlastní a cizí zkušenosti podává EM. ŽÁK.)

Motto: »So wie die Eichenbäume ihr Laub erst verlieren, wenn die neuen Blätter kommen, so schwindet gerade bei starken und lebhaften Naturen die schlechte Gewohnheit erst, wenn ein neues Interesse, eine positive Gemütsbewegung in die Seele tritt.«

Förster: »Schuld und Sühne,« str. 195.

Kdo delší dobu jako učitel a vychovatel strávil ve škole, poznal, že občas vyskytují se ve třídě jednotliví žáci, u nichž všemi předepsanými kárnými prostředky naprosto nelze vystačiti. Jsou praví školní »enfants terrible«. Egyptskou ranou pro učitele. Ale byl-li k nim učitel jinak spravedlivý, byt je i často trestal, později shledává, že po letech k němu nejspíše se hlásí, jej pozdravují a upřímně k svému špatnému a učitele v pravdě týrajícímu chování kajicně se přiznávají — co zatím ten, který byl učiteli nejmilejším a jemuž ve své lásce nejednou promijel chladně a lhostejně, bez pozdravu, kol něho jde.

Zmýlil se v nich. Neprohlédl je. V prvých viděl jenom to špatné a nepoznal dobré stránky jich povah; u druhých naprosto přehledl jich probouzející se pýchu a domýšlivost. Že nedohlédl na dno jich duše, není však při nynějším systému školním vždy vinou učitele, není chybou jeho duševní krátkozrakosti; ale spíše těch *prečpaných osnov, jež učitelé nedopřávají volné chvíle*, aby s duší žáků ve volném rozhovoru mohl se obírat, ji studovati, ale musí chvatně od jednoho článku k druhému pospíchat. —

Školní kazimírové nejsou vždy svoji povahou nejhorší děti! A naopak v těch »vzorných žácích« skrývá se nejednou špatný charakter. —

Zkušenosti vychovatelé jednomyslně tvrdí, že příčinou neklidu a nedisciplinovanosti těchto neposedů jest *nadbytek jich energie, touhy po aktivitě*. Když nemůže se tato vybití pravým a užitečným způsobem, vybíjí se nepravou cestou a působí učiteli mnoho těžkých chvil. Neposednost a výstřední, přímo darebácké činy žáka, daleko ještě neukazují na budoucí špatnou jeho povahu. Anglický spisovatel *Swift* tvrdí, že většina mladých lidí prošla vlastně fasí poloviční zločinnosti, a ti, s kterými v této době nebylo správně nakládáno, utvrzovali se vždy více ve

svém odporu k společnosti a propadli snadno skutečné špatnosti. *Všechno umění a důvtip vychovatele spočívá právě v tom, aby přemíru jejich energie dovedl v užitečném směru využití*; aby vypátral v nich onu dobrou vlastnost, našel v jich duši onen pevný bod, aby mohl říci s Archimedelem: »Na ten se postavím, a vyvrátím jich činnost s nynější dráhy.«

Americký soudce mladistvých zločinců, autorita ve výchově pokleslých prvního řádu, *Lindsey*, prohlásil: »*Kluci, kteří nedovedou provésti nic špatného, velmi často nemají těž síly vykonati něco dobrého.*« Přílišná aktivita, která se v ustavičném rušení pracně zbudované školní kázně jeví, je vždy slibnější, nežli ona stagnace, která ovšem nikdy nevede k porušení pořádku, ale také není prázdňným materiálem k vytvoření pevného a řádného charakteru. Ba anglický paedagog *Buck* ve své knize »O chlapeckých samosprávných klubech« trochu drsně sice, ale právem dí: »Počínající mladý zloděj jest nadějnějším materiálem pro příštího dobrého občana, nežli hoch, který celý den spokojeně doma sedí, — nikoli ze zásady, ale z lenivosti.« A mnohý dareba, který ve škole provádí jednu výtržnost za druhou, který se horlivě účastňuje všeho, co znamená vzor a válku školnímu řádu, činí tak jenom proto, že při tom *může dokázati větší odvahu, duchapřítomnost*, umění uniknouti trestu, že může získati při tom víc obdivu a respektu u svých spolužáků, nežli kdyby dělal dobrotu a byl den co den chválen od svého učitele. Ale tento hoch, který ve škole repraesentuje »lupičskou bandu, stejně by se dal získati pro křižáckou výpravu,« praví *Förster*. A všechno naše vychovatelské umění musí k tomu směřovati, kterak lze z těchto banditů vypěstiti rytíře.

V tom směru americké vychovatelství vykonalo již veliký kus práce. A že to byla Amerika, která v kriminalogii a paedagogice mladistvých provinilců daleko dospěla, lze si právě vysvětliti tím, že v zemi největších občanských svobod, při nedostatečné výchově školní a různorodosti obyvatelstva, objevil se též největší počet mladých provinilců. Praktický Američan záhy šel celému zjevu »na kloub«. Poznal jeho příčinu a jal se věnovati mladistvým zločincům zvýšenou pozornost; aby výchovou jejich učinil z nich řádné občany, a nikoli zvrácenou methodou žalářování a brutalisování budoucí nebezpečné lupiče.

V paedagogických kruzích je znám spis *Baernreitherův*: »*Jugendfürsorge und Strafrecht in den vereinigten Staaten von Amerika.*« Zde autor vypráví zajímavé a pro paedagogiku vůbec velmi cenné zprávy. A výborný znalec amerických poměrů z vlastního studia, proslulý paedagogický spisovatel, professor *Fr. W. Förster* dokonce pronáší: »Jako umělci putují do Italie, aby tam získali ze vzorů klassického umění nehlubší inspirace pro vlastní svoje tvoření, tak jezdí dnes paedagogové a právníci do Ameriky, aby studovali tamější výchovné pokusy a zařízení v káznících a trestnicích, a potom ve své vlasti činili jim propagandu.«

Ovšem také uznává, že výchovný systém americký, tím že klade nejednou přílišný důraz na samostatnost mládeže, upadá v nebezpečí přílišné uvolněnosti, nezdravého individualismu, který pak ohrožuje všeliké sociální soužití lidí vespolek. U nás naproti tomu až dosud příliš se uplatňovala mechanická kázeň, vojenský absolutismus, nezdravá, protože nepravým způsobem se projevující autorita, která znamenala hrob každého volného projevu žákov. A tak v opravě a revisi jednoho vychovávacího systému druhým lze spatřovati budoucí cile paedagogiky.

U rodičů.

Podává Fr. Janovský.

(Pokračování.)

IV.

Zdobí-li kterého člověka vzácné společenské vlastnosti, říkává se o něm, že měl šťastné dětství, že mu byl *domov dobrou školou*. Bohužel, mnohým, přemnohým lidem, se nedostává žádoucích společenských forem, což často neprávem vysvětluje se tím, že ničeho lepšího *doma* neviděli, že se k nim *domov* v té příčině macešsky zachoval.

Ovšem, uhlazený zevnější způsob, uhlazené společenské formy, nejsou nejpodstatnějším požadavkem na člověku; hůře jest, nedostává-li se mravní síly, mravní ceny, řádného charakteru. *Tento* nedostatek nedá se zakryti sebe uhlazenějšími společenskými formami. Však i na dosažení nezbytné mravní hodnoty jest potřebí, aby dítě vyrůstalo ve šťastném *domově*, v blahém *okolí*.

Blaze dítěti, jež má dobrou, věrnou matku, jež za jitra jeho života drží nad ním svou pečlivou, láskyplnou ruku. Dítě takové, třeba že v chudobě se narodilo, v chudobě žije, bude lépe vychováno než dítě bohatých rodičů, jež místo přímou láskou mateřskou jest obklopeno chůvami, vychovatelkami, domácím učiteli. Všichni takovíto služební duchové nedovedou se věnovati dítěti s takovou láskou, jaké jest schopno srdce mateřské, konají jen *povinnost*, za kterou se jim platí.

Proto také pravá matka, možno-li, neponechá výchovy svých dítek jenom placeným osobám, nýbrž od prvního dne života svého dítky bude mu živitelkou a opatrovatelkou. Svým mateřským mlékem zabezpečí svému miláčku netoliko větší zdolnost rozmanitých nebezpečností života, nýbrž upoutá jej k sobě hned od počátku mocnějším svazkem duševním, svazkem lásky. Ona otevře si jeho srdéčko, by ochotně přijímalo první zárodky výchovy.

Ovšem, kdo chce zdárně vychovávat, musí vynikati důsledností, pevností, stálostí. Proto musejí si matky těchto vlastností více hleděti, musejí se brániti povolnosti a slabosti. Jsou tím povinny nejenom svým dětem, jež mají pro jich život uchrániti od hýčkáni, pohodlnosti, rozmazlenosti a svévole, nýbrž i vůči manželům, kteří při nedostatku oné žádoucí stálosti se strany matčiny upadají v pravý opak, ve tvrdost a přílišnou přísnost.

Kdo své děti přivyká mírnosti v jídle a nápoji, kdo jejich tělo otužuje, kdo jejich četným, zbytečným choutkám pevně odolává, kdo je vzdaluje od nepřiměřených zábav, a pokud možno nejdéle jim zachová přirozenou střídmost a skromnost, prokáže jim větší lásku, než kdo je přesycuje mlsnotami a sladkostmi, kdo úzkostlivě chvátá za každým jejich hlesnutím, kdo jim všecko povolí, čehokoliv se jim zachce. Ano, prokáže jim větší lásku, utvrdí dítky své zevně i uvnitř, rází jim cestu k nezbytnému sebeovládání, skýtá jim poklad pro život, jehož nelze zaplatiti zlatem.

Takovéto výchovy měla by dobrá matka poskytnouti nejen svým synům, nýbrž i dcerám. Časy, kdy ženy náležely jenom *domu*, minuly. Svět drsnou rukou zatáhl je do boje života a přinutil je k samostatné existenci. Žádná matka neví, jak se jednou utváří budoucnost její dcery; zdaž půjde životem po boku manželově či sama, a malokterá matka může určitě říci, že její dcera bude uchrá-

něna materiálních starostí. Avšak utváří se budoucnost dívky jakkoli, matka může jí klidně hleděti vstříc, jestliže v čas dceru svou opatřila potřebnými vlastnostmi pro život, jestliže vypěstila její vůli, její charakter, jestliže ji naučila cítiti a milovati práci a nemařiti drahého času nicotnými trestkami.

Bohu dík, že v té příčině nadějně svítá, že ani v zámožnějších a tak zv. »lepších rodinách« nepokládá se za hanbu, věnuje-li se dcera úřadu, obchodu. odhodlá-li se zabezpečiti si živobytí prací rukou či ducha. Časem-li se dcera taková přece provdá, přinese si do stavu manželského žádoucí vytríbenost a pevnost charakteru, a bude jí to jenom s prospěchem při výchově dítek, jež jí Bůh svěří.

S druhé strany opět nelze ovšem chváliti hesel moderního hnutí ženského, že prý postavení ženy v manželství jest příliš jednotvárné, unavující, nudné, v mnohé příčině nedůstojné atd. Také tyto hlasy byly zde onde s povděkem přijaty. Ovšem jenom u takových žen a dívek, kterým se vůbec nechce do žádné vážné práce.

Takovéto dámy měly by si přečísti denník choti slovatného *Tomáše Carlyla*, kteráž při prostém pečení chleba si uvědomila, že nikoli velikost či nepatrnost našich povinností povznáší či snižuje lidskou činnost, nýbrž duch, v jakém tyto povinnosti konáme. Pekla chléb z lásky k svému manželu, jelikož nemohl jisti chleba u pekařů kupovaného.

Zdaž neplatí domácí práce ženy, matky, blahu manžela a dítek? Zdaž nezávisí jejich zdraví, síla, blaho jejich, valnou měrou na těchto pracích? Zdaž nemá svědomitě jejich konání důležitého výchovného významu pro dítky, jež v pořádnosti a pracovitosti matčině mají krásný vzor, a mnohemu pro příští život se naučí, musejí-li dle možnosti matce pomáhati a posluhovati? V kuchyni, ve světnici, v komoře, ve sklepě jest leccos na práci, na čemž se dětská ruka dobře může cvičiti. Posílky k pekaři, k řezníkovi, ke kupci jsou vhodnou příležitostí, by se děti naučily zacházeti s penězi, by dovedly posouditi potraviny a zboží. Matky, které by snad pokládaly za nečestno používatí dítek k takovémuto službám — jelikož prý na to jsou služky — ať se nedíví, že pak děti hledí na všechny domácí práce jen jako s patra, že na ně hledí jen jako na méně cenné.

V rodinách středního stavu konají ženy většinou svědomitě své domácí povinnosti a vedou k nim i své dcery, vychovávající je takto prakticky v dobré hospodyně. Za to však bohatství a chudoba svádějí ženy a matky s pravé cesty a ničí jim velebné jejich povolání. Rozmar života a přílišnost společenských poživavých požadavků odvádí jedny, trpká nouze a bída odvádí druhé z domu, zbavující tak rodinný život pravého jeho středu, berouce dítkám nejlepší jejich strážkyni. Ubohé dělnici, která, jdouc za výdělkem, musí dítky ponechati sobě samým anebo svěřiti je rukám cizím, přísluší naše soustrast a podpora. Ale pro bohaté dámy, kteréž z pohodlí a ze chtivosti zábav a rozkoši podobně činí svým dítkám, a jejich blaho vkládají do rukou cizích lidí, pro ty dámy není a není omluvy. Těžce se prohřešují na svém pťotomstvu.

A což otcové? Mnohý, přemnohý nedbá svých výchovných povinností vůči dítkám. Jen zde onde slyšeti nějaké příkré jeho slovo, když výchovná péče matčina nestačila, a dítě doma nebo ve škole nějakého hrubšího poklesku se dopustilo. Všaktě, bohužel, mnohý otec ani *nemůže* více učiniti, jelikož prací a

zaměstnáním svým celý den jest zabrán, celý den mimo dům tráví. V takových případech musí se matka vynasnažiti, aby nahradila nedostatek otcovské autority a moci. Ovšem zcela se jí to nepodaří, zvláště ne vůči odrostlejším již dětem; v rodině takové zůstává neblahá mezera.

I mělo by býti *prvním příkázáním pro každého otce, aby volný čas věnoval především svým dětkám*. Tato obět přinese mu hojně pozhnání. Vždyť ve výchovné činnosti mužově spočívají zvláště mocné a blahodárné vlastnosti. Jeho obcování s dětmi není sice vždycky tak něžné, srdečné, důvěrné, jako obcování matčino, za to však dovede jeho větší přísnost a zdrželivost, jeho autorita a povýšenost vzbuditi v dětech ictivost, poslušnost a podrobenost. Dovede je uchrániti zhýčkáni a změkčilosti.

Nelze ovšem upříti, že otcům při díle výchovném překází mnohdy prchlivost, jindy ctižádost a jindy opět, že se nedovedou vymysleti ve zvláštnosti dětské povahy. Třebas celý týden nestarali se o výchovu dítek, dopustí-li se tyto něčeho nepatřičného, rozprchlí se otcové, rozvášní se, křičí, lomozi, tlukou, bijí, jako by touto vášnivostí dalo se spraviti, čeho po celý čas nedbali. Jaký bývá toho následek? Matka, dítě sváděny jsou k neupřímnosti, ke lživosti; raději zamlčí, raději uprou, co se nepatřičného stalo, aby takto přešly prchlivostí a vášní otcově.

Nemenší počet otců z pouhé ctižádosti tlačí a strkají syny své do lépe situovaných stavů a povolání, ač synové nemají přiměřeného nadání, potřebných vloh a schopností. Tak se *plní školy neschopnými žáky*, kteří jsou na obtíž a svízel jak učitelům tak spolužákům. Tak se znepríjemňuje a ničí mládí mnoha mladých duší, kteréž pak po celý život jen s trpkostí vzpomínají na leta, jež strávily ve škole. A zaslepená veřejnost nevidí a nezná viny takovýchto ctižádostivých otců, nýbrž strká všecku vinu na školu, na učitele. (Dokončení.)

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Šalomoun v pověstech Židů a Mohamedánů.

Duchové přinášeli Šalomounovi drahokamy, zlato, stříbro, perly, a čehokoliv si žádal. Neposlušné neb vzpurné duchy zavíral do skal, do železné skříně a do měděných lahví. Obyčejně zapečetil úkryt ten svou pečeti. — Satanové urobili jemu nádoby kuchyňské. Nádoby ty byly tak veliké a vysoké, že bylo třeba po žebříku na ně vystupovati. Každodenně se tam připravovalo sedm set moučných chlebů a dle toho i množství jiných pokrmů, ač Šalomoun sám jíval pouze kousek ječného chleba a sedával při tom ve společnosti nějakého chudého.

Když se nacházel v nejvyšší své slávě, připravil jednou velikou hostinu pro všechny druhy lidí a duchů, ptáků, ryb a všelikého stvoření světa, aby tak ukázal vděčnost svému Tvůrci. Zvolil k tomu se svolením Božím velikou louku při břehu mořském, a poručil duchům, aby k tomu přichystali dva tisíce sedm set nádob, každou o tisíci loket v průměru. Zabílo se tehdy 20.000 ovcí a jidla

všeho druhu byla připravena. Když bylo vše shromážděno, nepřehledné množství jídel a pozvaných, chtěl mu Bůh ukázat, jak se dovede starati o všeliké množství stvoření na světě. Vyslal na zemi obludu mořskou, a ta pravila Šalomounovi: »Ty dáváš hostinu všemu stvoření; postaráš se tedy dnes též o mne. Dej mně můj díl!« Šalomoun řekl: »Jdi do kuchyně, a jez podle hladu svého!« Zvíře ono šlo a shtalo všechna jídla, která tam byla připravena; pak se vrátilo a ještě křičelo hladem. —

Vida Šalomoun, že vše bylo jediným zvířetem pohlceno, obával se, že se nebude moci dobře postarati o ostatní stvoření. Zvíře ono ještě pravilo: »Já jedlo pouze třetinu denní potravy, kdo dá mně to ostatní?« Šalomoun řekl: »Tys pohltilo, co bylo přichystáno pro množství živoucích.« Na to dostal odpověď: »Nebýlo by zajisté slušným, abys mne odeslal s hladem, když mne Allah (bůh) k tobě poslal jako hosta. Nemůžeš-li ty vyhověti jedinému stvoření, jak si chtěl živiti běsy, lidi a čtvernožce?« — Poučen slovy těmi, obrátil se Šalomoun k Bohu, projevil lítost a prosil za odpuštění pro svou nevědomost, a Bůh mu odpustil.

Kdysi dostal se Šalomoun na svých výpravách do Sanaa v Jemenu (v Arabii), a když se mu ten kraj zalíbil, sestoupil, aby tam vykonal modlitbu a dal jísti své družině. Když viděl jeho *dudek*, že jest zaměstnán, odletěl a prohlížel v letu krásnou krajinu a usedl na konec na jednom stromu vedle jiného dudka. S tím počal hovor a zvěděl, že to město, které právě viděli, jest hlavním městem říše, v níž vládne královna jménem *Balkis*. Ona má dvanáct vojevůdců, a každý z nich má sto tisíc lidí pod svým velením. Lidé zdejší klanějí se slunci. — Zatím se stalo že pohřešoval Šalomoun dudka, neboť chtěl, aby jim našel vodu, a tázal se: »Kde jest dudek?« Orel odletěl, aby ho vyhledal, a potkal ho na cestě do království sábského a vrátil se spolu. Šalomoun ho uchopil a hrozil přísňým trestem. Dudek volal: »Proroku, pomysli na soud a účty, jež ti bude skládati!« Šalomoun ho pustil, a dudek vypravoval že viděl království královny Sáby, dcery krále duchů. Šalomoun dal ihned napsati list, jímž vyzval králcvnu *Balkis*, aby přijala jeho víru, islám: »Ve jménu Boha milosrdného! Nevyvyšujte se proti mně, ale přijďte a podrobte se mně!« Dal pak na to i svoji pečeť, a poslal jej do Sáby a pravil dudkovi: »Vezmi tyto psaní a vhoď je mezi ně; pak odleť stranou a očekávej, jakou dají odpověď.«

Dudek učinil, jak mu bylo přikázáno. Přišel do Sáby, shledal všech sedm bran zavřených, obletěl celý palác a vletěl oknem do komaty královniny, a položil list na spící *Balkis*. Když se probudila a spatřila list, ulekla se, neboť poznala dle pečeti, že jest to list od *Sulejmana*, moudrého a mocného krále. Její rádcové již jí zdělili, že jest Šalomoun velmi mocný a že ho poslouchají duchové, zvířata a všechno stvoření. Královna byla již v tom okamžení jata k němu láskou a pravila: »Když dobudou králové nějakého města, zpusťoš je a zabijí nejsilnější obyvatele. Chci mu poslati dary. Je-li pouze králem, přijme ty dary: je-li však spolu i prorokem, odmítne je, a bude žádati islám, a pak nemůžeme odporovati.« — Ta rada byla schválena, a *Balkis* vyhledala z lidu sto mládečů a sto panen, ktere nebylo lze od sebe rozeznati, neboť měli všichni stejně dlouhý vlas a neměli vousů. Do zavřené skřínky položila jasný rubín (čistou perlu) a jiné drahocenné věci. Zvolila pak poslem *Mundíra*, syna *Amru*, který byl tehdy nejslavnějším mužem, a dala mu ještě sedm mudrců a poučila ho takto »Až vejdeš

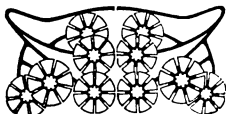
do báječného paláce Šalomounova, žádej ho nejprve aby rozeznal mládence od dívek; budeli mu to snadným, pak je prorokem, — Pak žádej, aby ti řekl, co jest ve skřínce uzavřeno, a jak lze perlu tu navléci. Řekne-li to způsobem správným, pak mu ty dary dej; v jiném případě je zase přines zpět. Ptej se ho, která jest to voda, jež nepřichází ani s nebe a ani se země, a přec hasí žízeň každého, kdo ji pije. Bude-li na tě pohlížeti s nadutostí a pýchou, pak víš, že jest pouze králem; neboj se ho, a mluv s ním odvážně. Bude-li však zdvořilým k tobě a dobrým, věz, že jest prorokem; poslouchej pak jeho slova pozorně a odpovídej mu pokorně a uctivě.*

Jinde je připomenuto, že bylo Šalomounovi luštiti takové hádanky, když je j Balkís navštívila.

Gabriel zvěstoval vše Šalomounovi a poučil ho zároveň, jak by na vše odpověděl. Démonové vydláždili po rozkazu královu místo, na němž měl býti posel královnin přijat, zlatými a stříbrnými cihlami; pro poselstvo nechali prázdná místa. — Nesčíslné množství bylo tu shromážděno a očekávalo příchod a přijetí poselstva. Byli tu lidé, duchové, zvířata spoutaná i volně se pohybující. Uprostřed stál pak Šalomounův trůn, kol něho čtyři tisíce stolic pro knížata israelská, a nad nimi bylo ptactvo, jež svými rozpjatými křídly je mělo zakrývat. Poslové byli, jak viděli tu nádheru, omráčeni, a styděli se za svou chudobu a za nepatrné dary, jež přinesli, a jež byly v přirovnání s dlážděním Šalomounovým ničím. Čtyři kusy zlata, jež měli sebou, položili do prázdných míst. Když spatřili divá zvířata, která tu též byla, báli se a nechtěli přistoupiti. »Přistupte bez bázně,« pravil král; »pro spravedlnost Šalomounovu se ani vám ani nikomu nic nestane zlého.« Prošli tedy řadou běsů a zvířat a dostali se k trůnu.

Šalomoun přijal Mundíra s velikou laskavostí a ten odevzdal mu královnin list. Hádanky rozluštil, ale darů královny nepřijal, neboť pravil: »Vy nemůžete rozmnožiti bohatství moje, jež mi udělil Všemohoucí.« Pak vyzval posla, aby zvěstoval všem, by přijali islám, sic že přijde s vítězícím a nepřemožitelným vojskem, a zmocní se Jemenu a Sáby a vyžene je odtamtud všechny. — Když to královna vše slyšela, vzkázala, že přijde k němu sama s náčelníky svého lidu. Po mnohých a velikých přípravách zavřela Balkís svůj trůn do nejzadnější komnaty v paláci a odnesla sebou všech sedmero klíčů, ustanovila i hlídače a služebníky, aby střežili onen trůn, a odešla. Když pak byla vzdálena jednu parasangu (půl druhé hodiny cesty) od Šalomounova ležení, zastavila se. Šalomoun jí poslal Benajahu, syna Jehojady, vstříc. Ten byl krásný jako ranní červánky, jako jitřenka, večernice a lilie. Ona před ním sestoupila a on se jí tázal: »Proč sestupuješ?« Ona pravila: »Před Šalomounem, svým pánem!« On řekl: »Nejsem Šalomoun, nýbrž jsem z jeho služebníků!« — Mohla si tedy pomysleti: Když již jeden z jeho služebníků jest takové krásy, jak teprve Šalomoun sám! »Neviděla isi lva, ale pouze jeho lůžko.«

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Zdoba chrámů pomůckou při vyučování.

(Podává VÁCLAV HRUDKA.)

(Dokončení.)

Život svatých *patronů českých* jest vyličen v některých chrámech cykly obrazů.

Na prvním místě zajisté jmenujeme život sv. Václava ve svatováclavské kapli na hradě Pražském. Malby tyto pokrývají všechny stěny nad dolejškem, posázeným polodrahokamy. Obsah obrazů jest dobře dle slov legendy srozumitelný. Na východní straně nad oltářem vlnodně umístili starou Parléřovu sochu sv. Václava. Její mírná polychromie nádherně působí ve skvělém okolí. Malby vznikly kolem r. 1522 u příležitosti korunování královny Marie, choti krále Ludvíka Jagellonského.

Tim, že při restauraci v letech 1612 až 1614, provedené od Daniele Alexise z Květné, byly přetřeny olejovou barvou, byly uchovány pod prachem v původní svěžesti. Veškerá výzdoba nyní restaurované kaple provedena dle dějepisných údajů i dle zachovaných archeologických zbytků. Žel, že nemožno vyličit zde veškeré detaily nové úpravy. Zajisté nebude dítka v Praze, jež by katecheta nevedl do tohoto skvostného stánku.

V kolegiálním chrámu Páně vyšehradském jest po stěnách presbytáře vyznačen život kníže apoštolských, sv. Petra a Pavla — dle zasvěcení kostela zajisté případně; a cyklus nástěnných maleb v hlavní lodi líčí dva důležité momenty z církevního života na Vyšehradě: Příchod — ovšem legendární — sv. Cyrilla a Metoděje na Vyšehrad, a založení kolegiálního chrámu Vratislavem r. 1070. Panovník nasypává 12 košů kamene do základů.

Život sv. *Benedikta* jest vyprávěn řadou obrazů v kostele na Slovanech. Benediktini uctili svého zakladatele.

Strahovský chrám honosí se ostatky zakladatele premonstrátů, sv. *Norberta*. Jsou uchovány v rakvi na oltáři, v severní kapli sv. Uršuly. Život tohoto světce líčí nástěnné malby, počínající na epistolní straně: Sv. Norbert padá s koně, rozděluje své jmění chudým, napomíná kanovníky v Xantenu k zbožnému životu, smiřuje nepřátele, Spasitelem vybízen k stavbě chrámu v Prémonstré, dostává od Panny Marie řeholní rou-

cho, ujímá se opuštěných, v zápase bohosloveckém poráží bludaře Tanchelína — monstrance jest odznak sv. Norberta —, jako arcibiskup magdeburský od papeže dostává odznaky úřadu, uzdravuje nemocné, umírá. Maloval a jest podepsán Jiří Neunhertz.

Při prohlídce svatovítského dómu neopomeneme dvouznamenitých moderních cyklů ze života Panny Marie a sv. Vojtěcha. Zdobí kapli Nostickou a Pernštýnskou. Jsou hodny spravedlivého ocenění. Nemáme mnoho nových, skutečně dobrých věcí. Swerts i Sequens dovedli vytvořiti nevšední věci ve stylu církevním.

Dva poutní kostely s ambity, totiž na Bílé hoře a Loretta, poskytují mnoho látky katechetovi. Pro obsažnost zasluhovaly by zvláštní článek.

Z nových chrámů jest neobvyčejně promyšleně zdoben chrám karlínský. Nad oltářem trůnicí Kristus v mandorle, pod ním Bohorodička se sv. Cyrilem a Metodějem, po stranách apoštolové. V presbytáři život sv. patronů chrámových, v lodi na evangelní straně život Páně, po epistolní straně sv. apoštolové, na vítězném oblouku 12 proroků a králů starozákonních, kol mandorly Kristovy andělé. Na klenbě pokračování litanie všech svatých, mučedníků, otcové církve, zakladatelé řádů, mučednice a nad kruchtou sv. Cecilie. Ve výši mezi okny sv. čeští patronové bdí nad věřícími. Ale zda může katecheta do karlínské tmy vésti dítka? Škoda tohoto chrámu! —

Není mi možno zde vyčerpati všechnu látku, již pražské kostely skýtají katechetovi, jen menší příklady ještě uvedu.

Tři božské ctnosti často najdeme vyobrazeny se známými symboly, na příklad na kazatelně u sv. Mikuláše.

Čtyři základní ctnosti, opatrnost s hadem neb konvicí vody, statečnost se sloupem neb mečem, spravedlnost s vahami, mírnost s holubicí, vidíme v Lorettě na stěnách kostela, neb u sv. Mikuláše pod kupolí. Zde jsou tyto hlavní ctnosti umístěny v pendentivech, a ostatní ctností nad nimi v kupoli.

Na Karlově mostě i v chrámu sv. Tomáše možno zříti sochu augustiniána v řeholním rouchu s hvězdou na prsou; u jeho nohou andělíčec nese koš s chleby. Tak se vyobrazuje sv. *Mikuláš Tolentinský*. Zemřel 10. září 1308. Slynul dobrotou a sta-

ral se o chudé — příklad pro prvý skutek tělesného milosrdenství »lačně krmiti«.

Blahoslavená Anežka, nar. 1208, nejmladší dcera Přemysla Otakara I., založila špitál sv. Františka u svého kláštera na Františku. Roku 1235 byl přenesen k sv. Petru na Poříčí, od r. 1252 tento špitál se nalézal u křižovníků na Starém městě u mostu.

Podobný starší příklad poskytuje založení špitálu sv. Jana Křtitele roku 1048 od kupců z Amalfi v Jerusalemě. Král Vladislav uvedl tyto Johannity ke kostelu Panny Marie pod fetězem na Malé Straně, jež založili kancléř Gervás a podkancléř Martin. Je možno navázati na dějiny těchto řádů a užití jako příkladů pro »pocestné do domu přijímati, nemocné navštěvovati i mrtvé pochováti«.

V kostele na Karlově působí nezvykle kazatelna svými motivy ze života sv. Karla Boromejského. Jak patří do kostela, zasvěceného Panně Marii a na Karlov? Je přenesena z kostela sv. Karla Bor. pod Petřínem. Obraz tohoto světce též najdeme v různých kostelích, na př. u sv. Tomáše u severního pilíře. Obdivuhodný život tohoto světce jest jen služba bližním a nemocným; — »nemocné navštěvovati«.

Praha má dva chrámy, jež jsou zasvěceny sv. Rochu, patronu proti moru, a téměř každý kostel má jeho sochu neb obraz. Putoval do Říma, a po cestě v krajině, stížen morom ošetřoval nemocné, až se nakazil. Sám jiným sloužil, ale jemu zůstal věrným jen pes, jenž mu přinášel chléb. Tento světec se vyobrazuje jako poutník se škeblemi na rouchu, a okazuje morové rány na těle. Pes mu přináší chléb — »nemocné navštěvovati«.

Známé sousoší Brokoffovo s Turkem, kde jsou markantními rysy vystižení svatý Felix z Valois a sv. Jan z Mathy, zakladatelé trinitářů, jest nad jiné vhodným příkladem pro: »vězně vysvobozovati«.

SMĚS.

Ještě k jubileu Macharovu. V minulém čísle podalí jsme doklad, kterak dle »Českého Učitele« Machar naučil své čtitele dívatí se na historii, a hlavně na papeže. Machar-historik je některým pokrokovým lidem novou autoritou v dějinách. Poněkud stříz-

Pro »nahé odvati« možno užití známého motivu sv. Martina se žebákem. Výborné vyobrazení tohoto příběhu nalezneme ve strahovském kostele na epistolní straně na prvním oltáři ode dveří; maloval F. Palko.

Stačí též prohlédnouti cyklus maleb ze života sv. Norberta na Strahově aneb život sv. Jana Nepomuckého v chrámu na Skalce naproti Emausům, a získáme příklady pro skutky duchovního milosrdenství.

Velmi krásné motivy mají *pražské kazatelny*. Evangelisté, učitelé církevní, allegorie ctností, scény ze života Dobrého pastýře aneb patrona chrámového stídadají se podle lokální důležitosti. Nutno upozorniti na kazatelny i oltáře z doby baroka, jež dlouho byly u tak zvaných puristů v nemilosti, a které přece obsahově jsou podivuhodně promyšleny a překvapují uměleckým řešením. —

Seznam tento nechce a nemůže býti úplným, ač díla českého umění církevního by podobné monografie potřebovaly, aby již v mládeži byl povzbuzován smysl pro církevní umění. O velmi mnohých chrámech jsem se nezmínil, ač by ve své výtvarnické i maliřské výzdobě poskytlý katechetovi mnoho vitaných příkladů.

Přednost dávatí musíme vždy oněm příběhům, jež jsou čerpány z Písma; jinak nelze. Ale příležitosti nutno využití buď při hodině neb v exhortě, kdy možno upozorniti na výzdobu vlastního farního chrámu neb vynikající jiné důležité svatyně.

Církev dovedla v minulých stoletích pro své umění zaměstnati nejlepší duchy; umění mnohdy zachránila v dobách úpadku; mnoho duševní námahy vynaložila, aby její chrámy imponovaly světu svojí oduševnělostí. Jest radostí a požítkem z těchto hlubin a tajů církevního umění čerpati a osvětlovati tímto čistým, nezkaleným zdrojem lidská srdce.

livěji hledí na historické názory Macharovy hlavní šifitel monismu u nás, reaktor a spisovatel F. V. Krejčí. Ten mezi jiným pravi: »I tam kde Machar píše prósou, kde se potýká s klerikály a pronáší politické a literární úsudky, byl a je v každé chvíli básníkem. V čem jiném by bylo kouzlo jeho prós i účinnost a dosah jeho polemik, kdyby se neopíraly o mocnou osobu bá-

snickou? A jeho filosofie dějin, jeho názory o antice a křesťanství odolaly by přísnější kritice, kdyby neměly básnického posvěcení? (Česká Škola. roč. XIII. str. 245.) — »Básnická pravda Macharova« je často hodně daleko, ba někdy pravým opakem historické pravdy.

A je zajímavé, že to konstatuje i p. F. V. Krejčí, literát a kritik, který sám v básnickém rouše, a tak v aesthetické suggestci na čtenáře velmi často nejednu nepravdu propaguje a propašuje v méně vzdělané a poddajné mysli posluchačů.

„Vzpomínky“ životní, napsané *Rissmannem*, vynikajícím vůdcem německého učitelstva, vydává »*Die deutsche Schule*«. Něco z nich uveřejnil »*Pharus*« na př. místo, jež vrhá ostré světlo na jednostranný estheticismus v moderní kritice spisů pro mládež. Rissmann doznává: »Knižovnička naší školy a pak knihovna jiné stárnoucí slečny, — sbírka rytiřských a strašidlových románů k pohledání — skýtaly mé fantasii potravu více než hojnou. Škodu z této lektury jsem ostatně neměl. Ano, i starý, dobrý Nieritz, jehož románové povídky jsem hltal, nepůsobil na mne, jak jsem později pozoroval, tak škodlivě, jak dnes tamburští a jiní kritici do světa volají. Horlivé čtení již záhy vyrobilo můj sloh«. Ačkoliv Rissmann neprožil právě nejideálnější školskou dobu, přece obrací se, liče tuto, proti modernímu křučení »o školské bídě«, jež dnes možno všude a hlavně v populárních rodinných listech slyšeti, a píše: »Již v pěti letech vstoupil jsem do školy. »Školská bída,« již sentimentální spisovatelé naší doby tak pohnutě dovedou líčiti, nebyla tehdy ještě vynalezena. Já osobně cítil jsem se ve svých 9 školských letech docela spokojen. I přes několik hromobití, jež se odbila na mých zádech. Takový převrat počasí snesli jsme tehdy klidněji než dnes.«

Katolické práce na poli pedagogickém Rissmann vždy spravedlivě nedoceníl. Tím významější je jeho doznání, jež nám odkrývá *výchovnou cenu katolického náboženského života se stanoviska svobodného protestanta*. Z doby svých studií vypravuje: »Ostatně naučil jsem se v těchto letech mnoho chápatí a oceňovati *přívab katolické bohoslužby*. Ať se mi nerozumí nesprávně. I dnes jsem pevně o tom přesvědčen, že reformace Lutherova znamená neobyčejný krok v kultuře našeho lidu. Ale bylo by přece jednostranné, přehlížeti, že *náboženský život* jednotlivce, vědomí o souvislosti rozvoje jed-

notlivce s božským prapůvodem všeho života, *utrpěl při tom ztrátu*. Ztráta tato ovšem není v cílech, o něž se protestantismus snaží, nýbrž v tom, že člověka nutí, nebo přece nutiti chce, aby jako vůdce k náboženskému citění volil rozum. Nepodaří se ani filosofie perenni sv. Tomáše, ani filosofické paedagogice Willmannově, podati rozumově trest katolické víry — *psychologicky však nazírána má přednosti* jimiž se naše střídme luteránství nemůže vykazati Častěji spolupůsobil jsem v starém katolickém kostele při mešních obřadech, a při tom, nechci toho nijak zapírat, zažil jsem mnohý nezapomenutelný dojem. A ten byl na mých cestách po jižním Německu a Rakousku jen zesílen. Snad bude se mi vyčítati povrchnost a sentimentalita, ale ať, — ovšem byl jsem tehdy patient, — ale když jsem v Innostedě, za hvězdné noci z Weyherburgu sestoupil a v novém, květinami ověšeném chrámě byl přítomen mariánské pobožnosti, tu — stydím se to skoro říci — kanuly mi slzy, a já jsem se křížoval jako zbožní Tyroláci, kteří kol mne na zemi klečeli.« Katolický chrám a katolické obřady chovají v sobě stále mnohotné kouzlo. LŠ.

Promluvy. Cyklus 1. Pořádá P. Fr. Žák T. J. Schváleno kníž. arcibisk. ordinariátem v Praze a řádovým představenstvem. Tiskem Cyrillo-Methodějské knihtiskárny V Kotrba v Praze. Nákladem Věstníku Mariánských Družin.

Neúnavný dp. P. Frant. Žák podnikl novou záslužnou práci pořádáním cyklů výborných promluv, z nichž tento první obsahuje čtrnácte duchovních řečí, jednajících o tom, jak svatí následovali božské S: dce Páně v horlivosti pro spásu duší, v moudrosti, čistotě, v jeho lásce k samotě a zapíravosti, v evangelických radách, tichosti, pokoře, v milosrdných skutcích, v kajícnosti, utrpění a statečnosti. Ředitelé družin a kazatelé vůbec s povděkem zajisté uvítají krásný tento podnik a přiči i se o hojně jeho rozšíření a zajištění. Ježto cyklus tento jest delší (154 str.), vydán byl ve dvou sešitech, mezi nimiž vyšel cyklus druhý, což při cyklech objemnějších bude se opakovati, takže někdy vycházeti budou zároveň cykly dva až tři, ale každý bude mít své zvláštní stránkování a bude tvořiti celek. Každou promluvu v cyklu tomto, poněvadž jsou delší, možno snadno rozdělit na promluvy dvě až tři. Doporučujeme co nejlépe.

Prok. Zaletěl.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Vychovatel vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 K. Do krajů německých předplácí se na Vychovatele 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procent a Vychovatel se jim dává toliko zahrovně. Atumnům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáct zdarma.

Administrace Vychovatele jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres.reklamace, jež se nepočítá a nehranek. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákoví, prof. na Smíchově, Ferdinandovo náb. Pro učít. přílohu přijímá rukop. Vl. Jelínek, učitel v Břevnově u Prahy, pro Vestník Katechetský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově 992.

Beznáboženská mravouka. — Nebezpečí monismu ve škole. — Školní kazimírové. — U rodičů. — Feuilleton. — Směs. — Literatura.

Beznáboženská mravouka.

(Dokončení.)

»Mravní« atheisté, na něž nepřátelé náboženské mravouky poukazují jako na živý dokument, že možno býti »mravným« i bez náboženství, stále ještě žijí z mravních zásad, které náboženství v lidstvu založilo. Oni, přes všechnu svoji nevěru, *hledí na svět očima křesťanské víry*; žijí z kapitálu, který nábožní, zesnulí předkové nashromáždili. Kdo chce mravní následky atheismu poznati, nesmí proto jíti k dnešním atheistům, kteří stále ještě se nalezají v ovzduší, naplněném křesťanskými mravními zásadami, ale tam, kde již všechny stopy dřívějšího náboženského citění vymizely; ať již je to u nižších tříd lidské společnosti, (pařížští apačové a spodina velkých měst), anebo mezi t. zv. »vyšší stavy«, jichž aspoň jedna či dvě generace vyrostly beze všech náboženských vlivů.

Významné svědectví o tom vydává anglický badatel *Lord Cromer* ve svém slavném díle: »Dnešní Egypt«. Právě tam: »Naprosto rozdílný od stavu křesťanského volnomyšlenkáře je stav volnomyšlenkáře egyptského. Tento se nalézá na neklidném moři bez vesel a bez kormidla. Ani jeho dřívější život, ani jeho nynější závazky nepůsobí naň nijakým skutečným, mravním tlakem. Jakmile se rozešel se svojí věrou, neudrží jej žádné hradby, vyjímaje jeho cynické sobectví, v mezích mravního zákonníka, který do jisté míry má vliv na každého Evropana, jež snaží se nyní onen napodobiti. Vrhá se slepě v náruč evropské civilizace, nejsa nikterak toho pamětliv, že vše to, co nyní jeho očím je patrné je cele *unějším projevem oné vnitřní civilizace, co zatím hluboko dole ležící závaží křesťanské mravouky, které mimořádné, náhodné pohyby lodi reguluje, skryto je pod povrchem* a od lžievropských napodobitelů evropského systému jen stěží může býti dosaženo. Hleď, praví k Evropanu, já mám své železnice, své školy, časopisy, své soudnictví a všechny ony věci, které, jak jasně mohu zřítí, tvoří vaši slavnou civilizaci. V čem tedy vlastně jsem já méněcenný nežli vy? Ach, moslim, který zřekl se své víry, ač této své chyby naprosto není si vědom, je v jednom směru méněcenný a jeho inferioritu nelze jediným škrtnutím

pera odstraniti. *Civilisovaný Evropan*, jak my ho chápeme, byl již nebyl pravověrným křesťanem. je *přece velmi značné míře potomkem křesťanství, a nebyl by tím, kým je, kdyby neměl za sebou 1900 let křesťanství.* —

Všichni ti, a věru že není jich mnoho, kteří se při své nevěře drží na jistém vyšším stupni mravnosti, jsou výjimkou. Jich výchova, vzdělání, ohledy na společenské postavení, vyvinutý smysl pro čest a dobré jméno, utlumily a stále v nich tlumí všechny špatné náklonnosti, a nyní žijí ve své setrvačnosti, jako když těleso, uvedené v pohyb, stále v témže směru spěje ku předu. Všichni ti jsou jako vzdělaní slepci, kteří dlouhým cvikem vycvičili tak svůj sluch a hmat, že dovedou sami pomalu kráčet, bez vůdce, a pravděpodobně ani neupadnou v jámu. Ale jaký osud očekává ty, kteří sami se připravivše o zrak, nikdy neměli příležitosti uspokojující náhradou vycvičiti ostatní smysly? Jak vystačí bez náboženské direktivy na tomto světě, když nechceme již ani dotknouti se otázky, jaký osud si připravují negací nebo snad přímou nenávisť Boha na věčnosti?

Naši nepřátelé také rádi poukazují na t. zv. »katolické země«, Itálii, Španěly, Portugalsko, kterak jsou národohospodářsky opožděny, proti »bezbožné Francii.«

K tomu sluší poznamenati aspoň toto: Degenerace, hospodářský úpadek těchto zemí datuje se právě od těch dob, kdy v nich náboženské vědomí a s ním souvisící ctnosti: mravnost, pracovitost, poctivost a t. d. počaly ponenáhle klesati. Při tom také nesluší přehlédnouti, že právě tyto země v době nejkrásnějšího náboženského rozkvětu stály též v čele kultury. Itálie v 14. a 15. století, Španěly za Ferdinanda Katolického a Filipa II., Francie za doby slavného Bourdaloue, Bossueta, Fenelona udávaly tón celé Evropě. Degenerace počala tehdy, když počala se šířiti v nich nevěra, pod jejímž vlivem stále trpí. —

Ostatně Francie se svojí laickou školou naprosto neskýtá žádný příklad budoucí kultury, zbavené křesťanského základu. Stesk na zdivočelost mládeže, na rostoucí počet mladistvých zločinců je všeobecný již při tom, že vlastně laická státní škola trvá pouze teprve od r. 1882, a vedle ní stále ještě působí soukromé školy, náboženské, jimž počet dítek ustavičně přibývá. —

Poukazují-li naši nepřátelé na to, že nevěra v inteligenci stále se šíří, můžeme my zcela dobře na to poukázati, že rovněž tak u lidí, kteří hrubému materialismu cele nepropadli, ukazuje se den ode dne větší touha po náboženství. A jenom bázeň před veřejností, nebo i starý předsudek proti náboženství, nemluvě již o vrozené pýše, nejednoho zdržuje, aby se k náboženství vrátil. Všem těmto lidem musí býti evangelium znovu hlášáno. Musí jim býti učiněno pochopitelným tím, že metoda učení a pojednávání věčných pravd musí se přizpůsobiti dnešnímu nazírání lidskému. Táž pravda, ale řekněme v rouše dnešnímu člověku pochopitelném, musí býti znovu hlášána.

O výsledcích beznáboženské školy francouzské není dosud slyšeti žádných nadšených dithyrambů. Ba naopak sami její zastánci, neutěšeni jejími dosavadními výsledky, konejší se aspoň nadějí, že jednou ona se vžije, ustálí, a potom přinese onen užitek, na který dosud marně se těšili. Volnomyšlenkářský francouzský profesor filosofie, *Gustav Thery* ve svém časopise: »*L'oeuvre*«, z 30. ledna 1913 v delším článku uvažuje o výsledcích laické školy, mezi jiným praví: »Není o tom pochyby, že naši politikové se svojí obvyklou umíněností lhou, když proto chválí třetí republiku, poněvadž organisovala národní školství ve Francii. V tom směru všechno to teprve zbývá vykonati, a samy radikální listy skrytě

to doznávají. Na konec musí doznati, že základní blud záležel v tom, že toto veliké dílo pojato jako dílo nenávisti a nepřátelství proti katolicismu. Ba možno říci, že naše státní školy skoro 20 let neměly žádného jiného programu, nežli poskytovat pokud možno největší počet protiklerikálních voličů. Ale tento ideál stěží může nahraditi evangelium. (Srovnej: »Les questions actuelles.« Paříž. 1913. I. 213.)

Křesťanské náboženství obnovilo kdysi svět. Ono jediné zachovalo ze staré, antické kultury, co zachováti bylo možno; na jeho základě založena nová kultura, vypěstěná národy, kteří teprve přijetím křesťanství vstoupily na pevnou půdu a světlo dějin. Ono jediné je s to vyléčiti mravní choroby věku a vychováti hrdiny mravnosti, pevné, ušlechtilé charaktery, jichž dnešní doba nejvíce má potřebu.

Nebezpečí monismu ve škole.

(Napsal prof. Dr. LUBOMIR PETR.)

Přes všecku čilou propagandu, již se monismus snaží uvésti ve známost nejširších vrstev, jest těžko podati výměr jeho podstaty. Jedněm jest náboženstvím »moderního« člověka, novým dogmatem světového a životního názoru, jiným jest novým vydáním materialismu nebo prostě negací všeho pozitivního, konfesionálního náboženství. Jako *Ireneus* napočítal třicet systémů gnostických, v detailu se různících, tak *Eisler* (Lipsko 1910) počítá *přes sto monismů*.

Oficiální monismus, jak jej německý spolek monistů vyznává, lze charakterisovati asi takto:¹⁾

Monismus jest způsob myšlení, jenž k vysvětlení světa a života téhož způsobu užívá. jaký dnes ve vědě a technice jediné vede k upotřebitelným praktickým výsledkům. Tím liší se od theologického myšlenkového postupu, zastoupeného v konfessích, a od racionalistického nebo aprioristického způsobu myšlení, užívaného ve filosofii a politice.

Monisticky myslící člověk nevysvětluje jevů ve světě a v lidském životě se přiházejících zasahováním nadpřirozených mocností (duchů a bohů), a sil (na př. podstatné duše) ale také neočekává, že z pouhého rozumu (a priori) a ze vrozeného svědomí vyvodí základní rysy svého poznání a pravidla svého jednání. Monista důvěřuje budoucnosti: během svého nezadržitelného duchovního postupu bude stále zralejší a způsobilejší, *aby všecko bytí a dění pochopil z přirozených a poznatelných příčin*, a spolu aby dospěl badáním k dokonalejšímu ovládnutí přírody, a zkušeností i výchovou k lepšímu uspořádání svého osobního i společenského života.

Teprv tam, kde ho tyto pozitivní poznatky zůstávají na holičkách, teprv tam pokusí se jednotlivý monista, aby přiměřeně svému vzdělání a svým citovým potřebám, způsobem kritickým a obezřele zkoumajícím přibral na pomoc metafysické nebo náboženské teorie.

Nelogičnost těchto slov jest na první pohled patrna. Buď metafysické a náboženské teorie jsou pouhou fikcí, a pak je nedůstojno jimi se zabývatí a a nedůsledno na pomoc je přibíratí, anebo jsou něco pozitivního, a pak si zaslouží

¹⁾ Viz *J. Knold*, Was ist Monismus, Das monistische Jahrhundert 1913.

aby byly zkoumány a respektovány jako každá jiná realita, a ne teprv jen z nouze na pomoc přibírány. —

Monismus úmyslně nechce odstiňovati; a tím se dopouští základní chyby. I člověk věřící ví, že se musí sám přičinit, chce-li, aby mu Bůh požehnal, i člověk věřící uznává důležitost vědění, bádání, odhalování zákonů Božích v přírodě. Ví, že náboženství neříká mu jen: »Modli se,« ale i: »Pracuj,« že nezdržuje od zkoumání přírody a praktického upotřebování poznatků; že však tam, kde rozum zůstává nás na holičkách, odpovídá nám na otázky, k nimž chceme na každý způsob míti odpověď, na otázky původu i smyslu světa a života, a že chcíc nás uchrániti omylů a zpyšnění, snaží se nás vésti k práci bohabojné, uznávající Tvůrce a Soudce, jenž dal, nejen fysický řád do přírody, ale i mravný do našich srdcí.

Ale toho monismus, aby mohl člověka věřícího snáze zlehčiti, nevidí. *Pro monismus existuje dvoji typ lidí*; jeden, jenž ve všem spoléhá na vyšší síly a chce si všecko jen vymodliti, druhý, jenž spoléhá na sebe a chce si všeho dobytí vlastní silou, vlastní zásluhou. »Nikoli *dětská víra*, nýbrž pracně nabyté a pečlivě prozkoumané *vědění* jest vůdčí hvězdou jednání monistova. Nikoli pokorným modlením, nýbrž cíle vědomou, energickou prací usiluje monista zdolávati utrpení, bídu a nouzi, a důstojně nésti to, čemu nelze se vyhnouti.«

Moderní monismus není však jen jednotným vědeckým myšlením, jež se vítězně šíří do všech vrstev a ve všech kulturních oborech, zvláště v hygieně technice, hospodářství a pojišťování netušených úspěchů docílilo. *Monismus je víc; je smýšlením, přesvědčením*. Monismus, přesvědčen o jednotě všeho, co žije, zařazuje i lidský rod do mocného vývoje a vzestupu života, a vytváří smýšlení, jež nejen respektuje přirozené předpoklady zdravého života a chrání jej od degenerace, nýbrž i v sobě a ve svých potomcích hledí život radostně uplatňovati a stále úspěšněji stupňovati. Monismus probouzí v lidech, křesťanským zapíráním života nebo shonem a požitkářstvím ohlušených, ryzí, přirozené svědomí, aby míjelo všechno, co jest životu škodlivé, a aby vědomě dbalo všeobecných zákonů životních, k nimž patří 1. zachování *celku* (druhu, národa, lidstva) zdravým a silným zachováváním individua a 2. vývoj celku rostoucí zdatností a životní schopností jednotlivcovou.

Takto pojatý monismus jest nejen jednotným způsobem života, nýbrž stane se i *mravným činem*, jenž povede ke stále patrnější obnově organické jednoty charakteru nebo osobnosti, organické jednoty rodiny, národa, státu a konečně všeho lidstva.

Kdežto dosud jednostranně mechanické nebo formálně estetické nebo demokraticky eudaemonické pojetí života svádělo lidi a národy, z křesťanské morálky se vyprostivší, k falešným cílům osobního nebo společenského utváření života, toužícího po všeobecné rovnosti nebo po štěstí ve formě jemnějších i hrubších požitků, monistické pojetí životní, založené na zkušenostech energetiky, a vývojovou teorií orientované, bude moderní lidi a národy víc a více uschopňovati, aby stále účelněji, v těsném přimknutí na přírodu, utvářeli a uplatňovali svůj život v souhlase s příslušnými vzory zdařilé organisující činnosti životní.«

Ostwald dí ve svých »*Nedělních kázáních*«: »Harmonicky vytvořený člověk není ten, jehož všechny vlastnosti stejně silně se vyvinuly, nýbrž ten, kolem jehož

ústřední kvality všechny ostatní vlastnosti tak se uspořádaly, že jeho hlavní vlastnost podporují a k nejvyššímu stupni dovádějí.

Organickou jednotou *rodiny* sluší dle toho rozuměti, že dvě pokud možno svérázné, samostatné a přec se doplňující osoby, usilují o její ústřední funkci, to jest, o zachování a vývoj rodu, aby v jejich dospívajících dětech jejich osobité vlastnosti se co nejpečlivěji rozvinuly.

Nebo organická jednota *národa* znamená dle toho nikoli »rovné vzdělání a rovný blahobyt všech,« nebo »největší štěstí největšího počtu,« jak se racionalistické pojetí života domnívalo, nýbrž aby jednotliví příslušníci národa podle nadání a výkonu se podřídili a nadřídili k nejučelnějšímu rozřídění práce a k nejučinnější kooperaci.

Monismus jest tedy chění jednoty v myšlení a konání.

(Pokračování.)

Školní kazimírové.

(Z vlastní a cizí zkušenosti podává EM. ŽÁK.)

(Pokračování.)

Že právě Amerika je vlastí nových method a vynálezů, lze si vysvětliti historickým jejím vývojem. Jest to nová vlast dřívějších vystěhovalců. Jich odloučení se od bývalé vlasti a její tradic, jich začínání vždy od začátku, »od piky«, kdy každý sčítával s celou svojí minulostí a musil začíti nový život a hledati nové životní cesty, bylo mocnou vzpruhou, aby také v oboru výchovy, v oboru duchovních i technických věd, hledaly se nové cesty. —

Jsou to obzvláště velká města, jichž prostředí podporuje žáky z domova nevychované, že ve škole vyrůstají v pravé trýznitele učitelovy. V nich, jako ve střediskách dnešní kultury, popudy a dráždidla na smysly mládeže stále rostou, ale vnitřního odporu v duši následkem nedostatečné výchovy stále ubývá. Kterak tu možno očekávati, že hoch dovede odolati těmto pokušením? Amerikáni jmenují velkoměsta: »*dětskými zahrádkami d'áblovýchmi*«. Kdo uváží to množství výkladních skříní s jejich lákavým obsahem, všeliké výzdoby ulic, plakáty, sochy, mravnost daleko spíše urážející nežli aesthetický cit vzdělávající, divadla a kinematografy, co je tu dráždidel zvědavosti, mlsnosti a smyslnosti! A pohledte do domácnosti takového školního zloducha, kde v tísnivém bytě je často svědkem odporých scén, hádek rodičů a jich sprostoty, kde slyší řeči, jež jsou pravým opakem všeho, co ve škole se jim líčí jako příklad a vzor k následování — a můžete se diviti, že z tohoto prostředí vyrůstají mladí jednotlivci, kteří jsou metlou školy a trýzní učitele? —

Jsou to děti mezi 13. a 16. rokem svého věku, u nichž se v'jich duševním rozvoji dostavuje jakási porucha a stálá náklonnost k nepřistojnostem. Je to *věk puberty*, dospívání, v němž nastává i tichá nebo i hlasitá revoluce v duši žákově. Nejednen hoch tváře se dospělým nebo vševědou, stává se tu hotovou karrikaturou dospělého člověka. Chce uplatniti svoje já, vypovídá poslušnost, ukazuje pohrdání autoritou učitelovou, kouří, kleje a láteří, jenom aby se pochlubil svojí domnělou silou a neodvislostí. Jeho hladovost, jakož i probouzení se pudu pohlavního, provází porušení duševní jeho rovnováhy.

Anglický paedagog *Morrison* praví o tomto stavu mládeže: »Tato doba je plna pronikavých, fyziologických změn, Dřímající pudy a city se probouzejí a vy-

žadují jistého omezení a ohraničení. Mnohý hoch, který až do této kritické doby zcela nevědomky se přizpůsoboval okolním sociálním poměrům, nedovede novým, naň útočícím pocitům, nyní odporovati a dopustí se nepřístojností. V tomto věku náklonnost k zločinnosti je sesilována nejenom individuálními, biologickými změnami, ale i novými sociálními poměry, neboť od nynějška neobyčejně šíří se u něho kruh styků se světem zevnějším. A byl-li tento kruh doposud omezen na otcovský dům a školu, objímá nyní neomezený obor činného života se všemi jeho styčnými body. Jinoch vstupuje nyní do nového světa, světa těžkého boje, dvojnásobné námahy, ostřejší kázně. Zde připadá mu vždy těžším, zevnějším poměrům se přizpůsobiti. Ba přemnozí mladí lidé, kteří kázeň otcovského domu, školy a doby před počínajícím mužstvím šťastně přestáli, jeví nyní neschopnost požadavkům činné doby dostáti. To pochází jednak z tvrdosti činného života, jednak z neschopnosti nezralého ducha zralé smysly ovládati. («*Juvenile Offenders*».)

Americký znárný vychovatel, *Stanley Hall*, k této době fysického a duševního přechodu správně poznamenává: »Zájem na životě dospělých a na otázkách povolání se rozvíjí. Mládež probouzí se nyní do nového světa a při tom nerozumí ani jemu, ani sobě. Všecek budoucí život závisí nyní na tom, kterak nové síly, jež náhle ocitají se na jevišti činného života, budou organisovány a řízeny. Charakter a osobnost přijímají jistý tvar, ale vše jest ještě poddajné. Sebevědomí a tíže se stupňují, ale každý rys a každá schopnost kloní se k přehánění a výstřednostem.« (*Stanley Hall: »Adolescence*».)

S přechodem do tohoto věku, plného fysických i psychických proměn, shledáváme se již často v posledních třídách obecné a v prvých třídách měšťanské i střední školy.

(Polračování.)

U rodičů.

Podává Fr. Janovský.

(Dokončení.)

Vedle otce a matky mívá dítě kolem sebe i dědečka, babičku, někdy i jiné příbuzné, starší bratry, sestry, služebné. *Všecky tyto osoby mají vědomky či nevědomky výchovný vliv na dítě.* Zvláště dědeček, babička chtějí míti slovo. Mnohdy ovšem bylo by pro vnučata s větším prospěchem, kdyby slova toho neměli. Třebas dobře, velmi dobře vychovali své vlastní děti, ke vnukům bývají příliš, příliš shovívavými; cokoliv titi dělají, jest jim milým a krásným; vůči jejich přáním a vrtochům bývají bezmoci; jejich chyby a nezpůsoby zakrývají; jejich dětskou skromnost kazí spoustou darů a tretek. A příčina toho? Rodiče chtějí děti vychovávat, dědeček, babička chtějí vnuky milovati a od nich především býti *milováni*. Nemohou se dočkatí ovoce, proto těší se květem.

Také *bratři a sestry* nevedou si k mladšímu sourozenci vždycky, jak slušno a žádoucné. Přes všecku přirozenou náklonnost jest jejich sebeláska přece jenom veliká, a nestrpí lehce, aby kterému z nich dostávalo se jaké přednosti, povýšenosti; všem ať se děje po stejném právu. Pod záštitou moudrých rodičů mají však se učiti své »já« udržovati v pravých mezích, mají pro svatý pokoj leccos vespolek odpustiti, na leccos zapomenouti, vzájemně si pomáhati, mile se snašeti. Vzpomeňme na Josefa Egyptského a bratry jeho; na pestrý šat, kterým byl od

otce Jakuba vyznamenán, a na závist z toho vzniklou a všecku další zlobu bratří. —

A což *osoby služebné*? Jsou zajisté také hodné a spolehlivé, avšak vůči mnohým nezbyvá opatrnosti. Že snad *rozumové* jejich vzdělání není žádoucí, z toho by neplynulo dětem zvláštní nebezpečství; ale horší a povážlivější jest nedostatek *mravní* jejich výchovy. Okolí, z něhož přišly, nebylo dosti příznivé; pohybují se rády jenom v nížinách lidského myšlení a citění, jak vidno z jejich toulek, zábav a známostí. O nějaké zodpovědnosti v příčině mravnosti dítek u rodiny, kde slouží, nemají často ani potuchy.

Co všecko nesvědomitého vzhledem k stydlivosti a cudnosti dítek dovedou spáchatí nesvědomité chůvy a služby, jest s dostatek známo. Co tu učiniti? I pro služebné platí slovo Písma svatého: »Bázeň Hospodinova jest počátkem moudrosti.« — Ať nepřijme paní služby, ať ji nepodrží, která se Boha nebojí, která Bohu neslouží; ať jí dopřeje potřebného času na služby Boží a přijímání svatých svátostí; ať jí vůbec skýtá příležitosti k plnění křesťanských povinností. Ať jí určí domácí řád, a netrpí jeho přestupování.

V.

Ve škole jsou žáci denně průměrně pět až šest hodin; daleko větší část dne stráví doma nebo venku. O prázdninách, volných dnech, o nedělích, svátcích — což dohromady jest bez mála třetina roku — náležejí zcela domovu nebo životu mimo dům. Vidno z toho, že *kvantitativně převládá vliv domova nebo života mimo dům nad vlivem školy*. Ale i *qualitativně* jest tento dvojí vliv větší než vliv školy. Vliv domova pro užší svazek mezi rodiči a dětmi, vliv života mimo dům (ulice, společnost, příroda atd.) pro nenúcenost, bezprostřednost a hojnost dojmů, působících na mladistvou duši dětskou.

-Ovšem, bylo by se jenom těšiti, že tomu tak jest, kdyby dům a veřejný život byly si vědomy své veliké zodpovědnosti, a kdyby byly lepšími než skutečně jsou. Kde však nelze spoléhati na tyto dva mimoškolní výchovné činitele, není divu, že ani škola nestačí, byť byla sebe lepší. Povznesení a zlepšení života rodinného, posílnění výchovné zodpovědnosti rodičů a starších sourozenců i druhých členů domácnosti, boj proti špatným stránkám veřejného sociálního života, — toť jsou předůležitě úkoly moderní paedagogiky. Vidno z toho, že vychovatelé z povolání, učitelé, katechetové, jsou takto voláni z učebních síní i na širší pole působnosti, a mají si všimati věcí, kolem nichž, možná, chodili dosud zcela lhostejně.

Pomocným prostředkem v té příčině jsou *návštěvy a schůzky rodičů u učitelů* ve chvílích určených, aby se pozeptali na chování a prospěch svých dítek. Tu ovšem nestačí, aby přišel otec, matka teprv před koncem školního období, na konec semestru anebo celého školního roku, a jen prostě se zeptali učitele, jak jest spokojen s jejich dítětem. Mají přijíti častěji a mají netoliko *oni* se ptáti, nýbrž má i *učitel* jich se ptáti: »Jak si vede váš syn doma, jak jest vychováván, jak si hledí učení a osvěžení, s kým obcuje, co čte?«

Jiným pomocným výchovným prostředkem pro rodiče jsou *poučné besídky*, schválně pro ně pořádané, v nichž se pojednává nejen přímo o školních věcech, nýbrž i povinnostech rodinných a všeobecných otázkách životních. Výměna názorů mezi rodiči a učiteli byla by zajisté s nemalým prospěchem.

Nestačí však, aby rodiče chodili jenom k nám, i my musíme k rodičům. Poznáme, v jakém okolí naše žactvo žije; uvidíme, v jakých trapných poměrech mnohé dítě se doma nalézá; vysvětlíme si, proč nestačí požadavkům školy. Budeme upozorněni, že nám jest nějakým zvláštním způsobem ve prospěch ubohého dítěte zakročiti a se dovolávati existujících pomocných institucí: školního lékaře, poručenského soudu, komise na ochranu dítěte atd.

Do všelikých pomocných a záchranných organisací ve prospěch dítěte patří také vychovatelé z povolání, mužové, kteří jsou obeznámeni s mladistvým duševním životem a jeho vývojem, kteří znají jeho nedostatky a přednosti, a dovedou individuálně zacházeti s dítětem, jež potřebuje mimořádné ochrany.

K tomu ovšem zase potřebí, aby paedagogové z povolání měli také řádné, prohloubené, *dokonalé paedagogické vzdělání*. Co se dosud na příslušných školách škýtá, nestačí. Rozsah a i obsah paedagogiky není zajisté vyčerpán jenom formami didaktickými a methodickými na školách obecných a vyšších. Sem patří vzdělání *celého* mladistvého člověka v každém období mládí, v každé třídě společenské. Sem patří zkoumání a šetření, jak se má domácí výchova k výchově, jež pochodí z veřejného moderního života. Sem náleží pozorování, jaký vliv mají sociální poměry na vývoj mládeže. Zdaž také duševní život dítěte neskýtá množství nerozřešených dosud problémů?

A což široké pole *morální paedagogiky a dějin vzdělanosti*? Což za hranici dítek duševně normálních široké pole dítek duševně zatížených, široké pole *paedagogické pathologie a školního zdravotnictví*? Věru jest přezádoucí lepší, hlubší, dokonalejší, vědecké pěstění paedagogiky, jednak vzhledem k tolika ještě nerozřešeným problémům při vzdělávání mládeže, jednak k vůli lepší přípravě vychovatelů z povolání, kteří by pak dovedli i veřejnost, laický svět, udržovati na potřebné výši ve věcech vychovatelských přiměřeným poučováním ve shromáždění, v denních listech a populárních spisech.

Kdekoliv důvěra lidu svěruje řízení společných záležitostí rukám zvolených korporací, všude má zasedati i rozšafný *vychovatel z povolání, tedy na říšské radě, v zemském sněmě, v obecním zastupitelstvu, v sirotčích radách* atd. Ideálem paedagogiky bylo by ovšem, aby *každý dospělý člověk byl si vědom své vychovatelské spoluzodpovědnosti vůči mládeži*. Tato všeobecná povinnost vychovatelská jest zajisté obsažena ve slovech Páně: »Tak svět světlo vaše před lidmi, aby viděli vaše dobré skutky a chválili Otce vašeho, jenž jest v nebesích!«

FEUILLETON.

Parsifal.

(Posvátná slavnostní hra Rich. Wagnera.)

Podává Dr. JOSEF HANUŠ.

Smutným příznakem naší doby jest shon po zábavách a kratochvilích, a to velmi často nízkých, smyslnost dráždicích. A tlaku tomu podlehla zvláště jeviště divadel menších, ale, bohužel, často i velkých. Různá milostná dobrodružství, manželská nevěra,

záletnictví, obscenní výlevy a výbuchy vášni, ať nenávisť, hněvu, mstivosti, nemravnosti, baví či spíše dráždí dnešní navštěvovatele divadel. Pravý účel divadla: ušlechtilou, uměleckou hrou povznésti ducha, poučiti a při tom pťijemně pobaviti obecenstvo, mizí čím dále tím více z posvátného stánku musy Thalie.

Než zdá se, že pravý kádr divadelního publika jest přesycen povrchními a často nechutnými výplody řemeslných skladatelů; volá po něčem vyšším, ideálním, co nejen

osvěží duši, nýbrž i povznáší nad všední život, do vyšších krajů.

Důkazem toho jest v pravdě světový rozruch, který způsobilo Wagnerovo dílo »Parsifal«.

Není v celém kulturním světě většího města, velkého uměleckého divadla, kde by se tato posvátná hra Wagnerova nedávala, a to mnohokrát za sebou, a nestala se v pravdě uměleckým požitkem prvního řádu.

Úpadek divadla, znesvěcení jeviště frivolními hrami měl Wagner na mysli, když chtěl zabrániti, by jeho Parsifal nebyl dáván jinde na scéně leč v odlehlem a uměleckém jeho divadle v Bayreuthu, jak o to žádal bavorského krále Ludvíka II. v listě svém ze dne 28. září 1880. Wagner totiž, tisími peněžitou nucen, zadal své dílo, Parsifala, dvorní opeře mnichovské, a tu žádá krále, by zbavil jej závazku. »Nechci,« píše v listě, »by moje nejposvátnější dílo dáváno bylo před obecným lačným po nízkých smyslných pozicích a zábavách, a na jevištích, kde před tím a po tom předvádějí se frivolní sceny.«

Král Ludvík vyhověl prosbě Wagnerově; Parsifal byl dáván pouze na odlehlem jevišti Bayreutském třicet let po smrti Wagnerově, až do 31. pros. 1913. Ač dědicové usilovali, zvláště manželka Cosima, prosaditi zachování práva na Parsifala pro Bayreuth v říšském sněmu, přece dostala se tato posvátná hra Wagnerova na světová jeviště, a tak stala majetkem celé veřejnosti vzdělaného světa.

Není cílem této stati podrobiti rozboru hudební stránku tohoto veledíla, toť úkol nejpřednějších odborníků hudebních, nýbrž jest to skromný pokus pouze posouditi ideově prostředí básnickovo, jeho hlavní myšlenky filosofické a náboženské.

Podkladem celé slavnostní hry Wagnerovy byla středověká legenda o sv. Grálu (starofrancouzské *grail* bezp. chybně z *cratalis*, t. j. tajemná nádoba). Dle pověsti z někdejší rajské blaženosti zbyl jediný drahokam, jenž byl zpracován v drahocennou miskou, a později dostal se do vlastnictví Josefa z Arimathie. Z této posvátné nádoby Spasitel při poslední večeři dával prý p. i. proměněnou svou krev; do ní zachytil dle pověsti Josef z Arimathie nejsvět. krev Spasitele na kříži umírajícího. Sv. Grál zůstal v rodině Josefově a přinášel jí zdrav. a štěstí, dlouhý život,

Později sv. Grál anděly přenesen do severních Španěl a dán pod ochranu králi Titurelovi, jenž choval jej na svém hradě Monsalvatu (hora spásy), a seskupil kolem sv. Grálu strážce, rytířstvo sv. Grálu, vynikající čistotou, zbožností a rekvností v boji za sv. víru proti nepřátelům. Sv. Grál byl nejmocnější posilou rytířům (dle pověsti Templářům), zdrojem čistoty a nadšení.

Ale posvátnému Grálu a rytířům jeho povstal zavilý nepřítel v Klingsorovi, jenž chtěje býti rovněž rytířem, dopustil se ohavného činu na sobě, zničiv možnost hřešiti proti čistotě. Byv odmítnut, spojil se s peklem a byl i v čarodějné hradu, z něhož lákal krásnými, svůdnými daemonickými dívkami rytíře sv. Grálu k nečistotě a mnohé jimi svedl a urval posvátné službě. Syn Titurelův, král Amfortas, vytrhl do boje proti Klingsorovi, ale sám, upadnuv do léček čarokrásné a Klingsorem ztročené Kundry, prohřešil se, a ztratil posvátné kopí (dle pověsti kopí sv. Longina) sám jím od Klingsora raněn byl do boku a chřadl, děsnými mukami trápen. Sv. Grál zanedbáván, služba jeho klesala, moc Klingsorova rostla.

Tuto legendu pro své básnické i hudební cíle upravil si Wagner dle eposu Wolframa z Eschenbachu: Parsifal (psaného kolem r. 1200), dle Chretienise de Troyes: »Perseval le Galois čili Contes de Graal«, dle Roberta z Boronu a Albrechta ze Scharffenbergu (Der jüngere Titurel) a dle rukopisu zv. Manigobi. Při tom však použil též indických a buddhistických bájí, na př. báje o Marovi s ostěpem, jenž uváže ve vzduchu nad hlavou toho, jež má usmrtiti.

Parsifal nevytřyskl z veplodného ducha Wagnerova jako samostatné, jednotné dílo; nýbrž povstal vlastně z dřívějších prací jeho, a to zvláště z dramatu: Jesus von Nazareth (r. 1848) a z buddhistického dramatu Die Sieger (1856). Ananda, miláček Buddhův, je pronásledovan láskou krásné Psakritis, která má v jiném dřívějším svém životě (v praexistenci) pykati za spáchanou vinu. Avšak Ananda odolal pokušení a Psakritis se obrátí ku pokání, a proto jest přijata do Buddhova společenství. Na Parsifalu zřítí rysy Ježíše Nazaretského a Anandovy. Kundry jest Magdalenou, umývající nohy Spasitele, a spolu Psakritis, vzplavší hříšnou láskou k Anandovi.

Spojení obou dramát uskutečnil Wagner 1857 v Curychu, kdy čarovné kouzlo

jara a Velkého pátku na umělce zvláště působilo. Tak aspoň zmiňuje se Wagner paní Wille r. 1865, že Niebelungy má dokončeny a Parsifala načrtnutého. Zbásnění opery stalo se r. 1877; hudební kompozice dokončena r. 1879 a r. 1882 za osobního řízení umělce v Bayreuthu byla tato posvátná hra provedena, a vydána nákladem B. Schott a synové v Mohuči.

Napřed třeba seznámiti se krátce s dějem celé opery.

V ouvertuře, kterou hraje orchestr v přítomnosti pod drátěnou síti, hudebně zbásněny vznešené motivy křesťanství, víra, naděje a láska; v nich zaznívá i bol obětujícího se Spasitele na Kalvarii.

Děj prvního jednání počíná ranním šerem uprostřed lesa u hradu Monsalvatu, kde věrný, starý zbrojnoš krále Titurela a Amforta, *Gurnemanz*, budí panoše ku službě chorému králi. Gurnemanz smutně nařká na smutný stav rytířstva sv. Grálu; Král Amfortas, podlehnou svodu smyslné čarodějné Kundry, prohršel se proti sv. Grálu a oloupen o posvátné kopy ďábelským Klingsorem, sám jím raněn, trápen jest dnem i nocí strašnými bolestmi. Hledí všemi možnými léky a koupelemi vyhojiti se z děsné rány a nemoci; ale nikde nenalézá ulehčení, ani po vzácném balsámu, který z Arabie přináší mu Kundry. Tato nešťastná žena, vyprostitvši se vždy na čas z daemnické moci Klingsorovy, pleti v obličejí hnědorudé, s očima bodavými a divoce blyskajícíma, ale brzy zase ztrnulýma, v tmavém šatě, s pasem z hadích kůže, snaží se sloužiti rytířům sv. Grálu, než ji krutě zase ovládne Klingsor.

Amfortovi dostane se zjevení, že »čistý bloud, soucitem vedoucí,« jej zbaví muk a sv. Grál vysvobodí od pohanění. Blouda toho poznává Gurnemanz v *Parsifalovi*, kterého přivedou zbrojnoši s náčkem, že zastřelil posvátnou labuť. Ale tento jinoch, nevědoucí ani odkud jest a jak se jmenuje, není si vědom, že by se dopustil něčeho zlého. Gurnemanz vede Parsifala do hradu ku posvátné bohoslužbě, kterou má vykonati nešťastný Amfortas.

Amfortas, vědom si své viny, zpěčuje se odhaliti sv. Grál. On, hrozně se prohrěšivší, poskvrněný, má poslouchati nejsvětější krvi Páně rytířům čistým! Prosí za smrt, v níž vidí vykoupění ze svých děsných útrap. Na rozkaz chorého otce svého Titurela odhaluje však přece sv. Grál. Zde Wagner celým svým uměleckým nadáním představuje posvátnost Nejsv. Svátosti v duchu katolickém, když z nebeských výšin dává sboru dětských hlasů zpívati slova ustanovení velebné svátosti a rytířům hold úcty a klanění sc. Sv. Grál purpurově krví zčervená a bílá holubice se vznáší nad ním. Rytíři přijímají tělo a krev Páně a tento posvátný akt končí hymnem: »Blažení věrou a láskou!«

Amfortas však trpí strašná muka při tom; nepřijímá sám, ale tiskne ruku křečovitě na bolestnou ránu. Parsifal při celém posvátném úkonu stojí nehybně, ztrnule, bez porozumění; jen při pohledu na Amforta učiní prudký pohyb k srdci, jež chvíli křečovitě drží. Gurnemanz však, vida jak nehybně stál Parsifal, a ač zván nesúčastní se posvátných hodů lásky, jako blouda vyžene jej z hradu ven.

(Pokračování.)

SMĚS.

»K uvěření se nutit nedáme.« Pod tímto hlubokým heslem rozepisují se »*Učitelské noviny*« z 9. dubna o posledních výnosech říšského soudu, jimiž prohlášeno, že dítě rodičů bezkonnějších je povinnou účastníkem se náboženského vyučování, protože náboženství je v osnově národních škol povinným předmětem vyučování. Učitel. Noviny uvádějí, že i od povinných předmětůžák může býti osvobozen, zcela případnou analogií: »Psaní také je předmětem povinným, ale jen pro děti se zdravými rukama. Dítě bez rukou v hodině psaní po-

vinně nesedí. Dítě s průtrží do povinného tělocviku nechodí. »Přijde jiný říšský soud a uzná, že dítě bez náboženství (po rodičích do 14 let) v hodinách náboženských povinně sedat také nemusí.«

To se povedlo! Dítě, jež rodiči je k tomu naváděno, aby náboženské výchovy se nesúčastnilo, je opravdu politování hodné. Má i ono podle přirovnání Učit. Nov. býti podobno mrzáčku bezrukému či s průtrží? Ovšem touto průtrží trpí spíše ti, kdo jemu účast na náboženském vyučování zabraňují. Průtrží zdravotného rozumu. A jak se zdá, trpí i chorobnou nenávistí náboženství i páni z Učit. Novin. Jich zbožnému přání, aby říšský soud jiného složení jinak rozhodl, sotva bude vyhověno, pokud náboženství

bude pro normální děti povinným předmětem vyučování. Absurdní návrh, aby děti byly přihlašovány k náboženství mohamedanskému, který se Učit. Novinám tak zamlouvá, nejlépe ukazuje, jakou vášnivou nenávisť ke katolické církvi zaujati jsou ti, kdo ve jménu náboženské svobody chápou se — kyje.

Americká škola, jejíž beznáboženský duch byl biskupem Spaldingem v předešlém čísle dobře vylíčen, nemůže se honositi příliš zdárným ovocem, ač morálce — ovšem bez náboženského podkladu — se v ní vyučuje. Upřímní Američané doznali a doznávají zhoubný vliv tohoto bezkonfessionního systému. Tak býv. prezident *Taft* di: »Vím dobře, že jsou osoby, které by rády Boha ze školy vypověděly; ale mým pevným přesvědčením je, že láska k Bohu se dobře snese s láskou k vlasti, a že výchova, která oběma učí, podává nejlepší záruku pro pozdější štěstí žákovo.« (Viz »Pharus«, březen 1914.) A *Eliot*, který byl 40 let prezidentem university Hawardské, doznává: »Je nepopírně, že země je všeobecně zklamána výsledky všeobecné lidové výchovy.« A udává i důvody tohoto zklamání. Spojené Státy vykazují více vražd, krádeží, rozvodů atd. než celá Evropa i s asiatským Ruskem.

Podobné doklady podává jeden z nejučenějších lékařů Ameriky, *Austin O'Malley*. Beznáboženská škola rozhodně je z veliké části vinna na této mravní miserii, což se i dnes právě vynikajícími lidmi, i protestanty doznává. Nový to důkaz, jak nutným je náboženství i ve škole 20. století.

Stanley Hall, známý psycholog a prezident Clarkovy university, byl ještě r. 1909 jeden z největších odpůrců náboženské výchovy mládeže, ale dva roky později důkladné studie poučily ho o opaku. Píše »Ač protestant, mám přece za to, že u mládeže úspěšná mravní výchova bez náboženského elementu je nemyslitelná. *Dnes doznávám katolíkům úplně, že to byl přehmat, státní školu tak sekularisovati, že se stala semeništem bezbožnosti.*« A při jiné příležitosti poukázal Hall na *Francii, jako na odstrašující příklad pro ovoce beznáboženské školy* a žádal důtklivě, aby náboženství v americké škole zase nabylo svého bývalého místa: »Katolíci jednali moudře v této věci, a všichni lid ať povstane jako muž a trvá na tom, aby náboženství, tak podstatný výchovný element, nebyl vylučován.«

Vynikající duchovní presbyterián, Frank de Witt Talmage, doznal před svou obcí: »Jediná církev Ameriky, která řeší úlohu výchovy svých dětí správně, tof katolická církev. Pro tuto katolickou farní školu musí se i katolické církvi v Americe dostati vítězství; je jí souzeno, aby se stala všeobecnou církvi země.«

A takových hlasů možno uvésti více. Ještě před 50 lety byl by podobný hlas, odsuzující národní výchovný systém, vyvolal bouři odporu; ale dnes ovoce beznáboženské školy otevřelo i nejvyšším obhájcům americké školy oči. Přehlédneme-li dnešní stav náboženství v Americe, nechybíme, řekneme-li, že celé vrstvy lidu jsou prosáklé pochybovačností a agnosticissem. Příčina, doznávaná i poutivými protestanty: »Americké obecné školy jsou semeništem nepravosti, ale i nevěry. Stát dobře by udělal, kdyby miliony obětoval na podporu náboženských škol, neboť, že nevěra se pěstí v bezkonfessionních školách, je nepopřeno, a země může býti zachráněna jen, zavede-li se náboženství zase do školy.«

Katolíci vždy považovali to za věc cti a svědomí, aby uprostřed všeho zmatku a poblouzení na poli výchovy pevně stáli na staré pravdě, že bez náboženství je zdravá výchova nemožna. A proto přinášeli a přinášejí takové oběti, platíce na školy státní, a vydržující při tom školy své! V té věci buďtež i našim příkladem, zvláště v době, kdy naši předáci touží a volají po tom, od čeho Amerika s hrůzou se odvrací. *Lkš.*

Bergsonismus, modní filosofie dneška, s ríží pěkně seznámil naše kruhy dr. Petr, počíná pod kritickou lupou vybledati. Po opojení nastává vystřízlivění. S katolického stanoviska podrobil detailní a důkladné kritice system tento *J. Maritain* ve svém díle: *La Philosophie Bergsonienne*, z něhož něco jsme již podali v bývalé revue »Meditace.« Upozorňujeme interestedy na toto dílo, dnes knižně vyšlé (Paris, Rivière.) v němž autor, ač pln sympatií k osobě filosofa, přece nestranně a spravedlivě stavi jeho náhledy do pravého světla. Bergson — píše Maritain — má nesmírnou zásluhu, že samojediný (na universitě) po dlouho bojoval proti t. ř. pozitivnímu materialismu a proti kantovskému relativismu, jež v oblíbě byly u oficiálního světa. Vyvolal živou reakci proti *mechanistickému opojení*. Ale i jeho nauka, ač pobofila a pokácela mnohé modly dosavadní filosofie a osvobodila nás od mnoh

tísnicích pout, hrozí ukováti nás zase v nová pouta. Měla blahodárný účinek, ale jako protijed, který musí býti ihned odstraněn. Konstruktivní partie systému vede nezbytně k radikální negaci fundamentálních principů vši metafysiky a všeho opravdového poznání. Bůh ve filosofii Bergsonově, opravdově vzato, není, ale *stává se*. Bergson odmítl pantheismus Spinozův, aby vzkřísil pantheismus Heraklitův. Ač snad proti intencím jeho, ale, konec konců, jeho nauka sama v sobě, vede nevyhnutelně k jakémusi *intellektuelnímu nihilismu* ve filosofii, a tudíž i *k modernismu nebo pragmatismu* v náboženství. Ve svých principech a svém skutečném významu, je Bergsonismus absolutně v rozporu s »philosophia perennis«, intelektuelním to preambulu víry. Výborný znatel Bergsona a sv. Tomáše, Maritain, každého blíže a přesvědčivě poučí. Tyto řádky jsou jen upozorněním. *Lkš.*

Místo vysvědčení doporučuji leckde zavést knížky s jménem dítěte a jeho rodičů, v nichž by po dobu školní návštěvy byl zaznamenáván prospěch. Učitel by jen na počátku roku knížky zařadil do své třídní mapy, a tím práce jeho by se značně zjednodušila. Každý učitel byl by ihned informován o postupném prospěchu žáka, což by bylo též výhodno. Na konci školní docházky měli by i učitel i rodičové zase obraz o činnosti žákově po celá léta školská v *jednom* sešitě, což při nynějších zavedených katalozích nemožno. Sešity vystupujících žáků by se od řídícího učitele sebraly a uschovaly. Práce psaním vysvědčení a katalogů by se tak rozhodně umenšila, míní stoupenci této praxe. — Odpůrci jsou opačného náhledu, odvolávající se krom toho i stanoviska hygienického (rodiny nezdravé a špinavé!) i pedagogické důvody jsou prý *contra*. Často prý dítě teprve později se rozvine; a proč by pak potřebovalo býti stále na své chyby dřívější upomínáno? Tak a podobně argumentují odpůrci. Ale myslím, že ne přesvědčivě. Vysvědčení dnesní též mohou šířiti náказu; a dítě, uvidí-li na posledních stránkách své knížky výborný prospěch a na prvních jen dostatečný, zda nebude posíleno důvěřovati sobě, své síle a práci? *Lkš.*

V českém překladu vyšla: »**Svatá hodina**« — pobožnost k uctění smrtelných úzkostí Ježíšových na hoře Olivetské, jak ji dle návodu samého Božského Spasitele konala nedávno v pověsti svatosti zemřelá služebnice Boží, Gamma Galgani. Všem upřímným cti-

telům přehořkého utrpení Páně vřele ji doporučujeme. Třetina čistého výtěžku věnuje se na proces blahorečení Gemmy Galgani. Cena výtisku 20 h, poštou 22 h. Obnos ten možno poslati ve známkách současně s objednávkou, kterou vyřizují Školské sestry O. S. F. na Král. Vinohradech, Korunní 4.

Bible česká. Monumentálního tohoto díla vyšel právě *sešit druhý*. V něm dokončena jest prvá kniha Mojžíšova a započata kniha druhá, z níž podána značná část, jdoucí až ke kapitole 13. Také v tomto sešitě jak text překladu, tak i důkladný výklad zasluhují plně chvály. Papír, jenž od některých pokládán byl za méně dobrý, jest dle úsudku nestranných, odborných znalců trvanlivý, lehký, dřeva prostý. Byl zvláště pro toto dílo vyroben. Dobrá jeho jakost a vhodnost ukáže se zvláště po vazbě jednotlivých svazků »Bible«. Budou to svazky úhledné, lehké, opravdu příručné. O »České Bibli« čteme v posledním sešitu »*Kazatele*« tato pozoruhodná slova: »Konečně má se nám dostati díla, o něž kněžstvo již dlouho téměř sepatýma rukama prosilo — totiž Písmo sv. formou uhlazenou, duchu nynějšího jazyka českého odpovídající.

Nejlepší lidé se k této práci spojili. A na nás jest, abychom hojným odbíráním splnili její naději, že kněžstvo českomoravské dovede udržeti svým pravidelným předplácením tak veliké a nákladné dílo, jakým bude »Písmo sv.« Bylo by věru hanbou pro kněžstvo, kdyby nemělo smyslu pro tento podnik tak na výsost důležitý a svou liknavostí nebo svou »hyperkritikou« nechalo padnouti vydávání díla tak slibně započatého. Nebudíž ani jediného českého kněze, který by díla toho neodbíral. Všecko může ustoupiti, na jiném se uskrovniti, ale tam, kde se jedná o »Písmo sv.«, slovo Boží — tam šetřiti bylo by hanbou pro kněze. Písmo sv. patří na psací stůl kněze a čtení jeho budíž denním jeho chlebem. Zvykněme si každého dne pročitati aspoň jednu jeho kapitolu s příslušnými poznámkami, jak nám je podává větečné dílo »Bible česká,« »*vydávaná Dědicvím sv. Jana Nepomuckého.*« — Kěž pravdivá tato slova naleznou ohlasu mezi naším klérem! Kdo dosud za odběratele se nepřihlásil, učí tak co nejdříve, a *doporučuj také důležité dílo to svým známým a svěřencům!* Přihlášky a předplatné buďtež zaslány pod adrešou: »Administrace České Bible, v Praze-IV. čís. 35 (Hradčany).«

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 K. Do krajů německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemi 9 korun. — Pánům knilkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko zahobové. Alumům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratele dostane na 10 exemplářů jedenáct zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, správy časové, knihy a časopisy zaslány buďtež Em. Žákovi, prof. na Smíchově, Ferdinandovo náb. Pro učít. přílohu přijímá rukop. Vl. Jelínek, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katechetský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově 992.

K Willmannovu jubileu. — Nebezpečí monismu ve škole. — Školní kazimírové. — Z paedagogiky afrického badatele. — Feuilleton. — Směs. — Zasláno.

K Willmannovu jubileu.

(K 75. ročníci jeho narozenin.)

Jistá cizota, jež vyplývá z národnostního napjetí mezi Čechy a Němci, má za následek, že málo si všimáme vynikajících mužů z druhého tábora; ba že jdou mezi námi neznámi a nikdy nepoznání.

Po řadu let působil jako řádný professor paedagogiky na pražské německé universitě muž, který svými filosoficko-paedagogickými pracemi, svým pozitivně křesťanským, katolickým názorem, náleží mezi první pěstitele křesťanské vědy paedagogické, dvorní rada, Dr. *Otto Willmann*.

I o něm do jisté míry platí slova: „Nemo propheta in patria.“ V liberálních kruzích německých pro svůj přísný názor křesťanský zůstal nedoceněn; námi Čechy až na několik málo jednotlivců, kteří se vzácným učencem udržovali a dosud udržují nepřátelštější styky, téměř nepoznání. A přece zaslouží jak pro svoje působení, tak pro své filosoficko-paedagogické spisy nejtřvavější vzpomínky a vděčnosti právě od nás, křesťanských vychovatelů. —

Jeho spis: „*Didaktik als Bildungslehre*“ (I. svazek vyšel r. 1882, 2. svazek 1889) jest jedno z nejpozoruhodnějších děl ctihodného jubilára. Neexistuje dosud díla, které by co do širokého obzoru a pevného názoru autorova mohlo se tomuto po bok postavit. Všechna výchovná díla starověku, středověku nové doby (hlavně Herberta) pojal tu synthetický duch Willmannův, a vytvořil práci, jež zůstane chloubou, ba stěžejným dílem křesťanské paedagogiky.

Willmannův význam jako paedagoga spočívá v tom, že bystrým okem poznal a veřejnosti ukázal na ony výchovné prvky, které minulá doba byla vytvořila; že chápe vždycky výchovu nejenom jako vypěstění individuality, ale jako včlánkování, umístění člověka v lidskou společnost, jejíž je údem, že svým duchem vzácně ušlechťeným vše proniká a prosycuje, a tak snaží se člověka vésti „k slunným výšinám křesťanského života.“

Jeho metoda je tudíž historicko filosoficko-náboženská. —

Willmann jest si toho vědom, že nynější rozpor paedagogických systémů, bludné názory na výchovu, mají svůj původ v tom, že *nynější doba ztratila*

téměř všechno duchovní spojení s minulostí. Že lehkomyšlně pominula, co staří mudrcové a vychovatelé vytvořili, a jala se znovu stavěti. Tak se stává, že jednak nastoupila ony bludné cesty, které minulost již dávno znala a také odsoudila, a také naopak, že prohlašuje za svůj majetek a nové poznatky to, co starověk dávno již byl objevil a prohlašoval. Právěť doslova: *»Aby bezpečně pokračovala, musí býti věda toho si vědoma, odkud vyšla; aby stále rostla, musí nově získané poznatky se zděděnými poznatky spojovati; aby nové nepřeceňovala, musí uměti v novém poznávati staré.«* Tak stará se o to, aby kořen vědy byl zachován; aby věda, nevyrvána ze své historické půdy, rostla stále výše, a pokrok vědecký dál se jediné přirozeným směrem. S obsáhlou znalostí všech historických epoch vyličuje Willmann duševní proudy a cíle různých period lidské kultury a ukazuje na jejich jasné a stinné stránky. Tak snaží se podati »rodokmen našich výchovných snah, prostředků a ústavů, ukazuje na jednotlivá léta, jež na kmeni vzdělání jsou patrna, na místa, kde kmeny a ratolesti se rozcházejí, a spolu ukazuje na prvky, jimiž je kmen vyživován.«

Willman ve svém náboženském nazírání ukazuje, že »člověk podobá se stromu, který potravu čerpá z hlubin, v nichž jeho kořeny žijí, ale také z výše, k níž jeho koruna se zdvihá, světlu vstříc.« Bystrým zrakem filosofa sleduje význam a vzájemný poměr lidské společnosti, státu a církve, a dovozuje, že všechno vzdělání a kultura spočívá na jich klidné spolupůsobnosti. — Člověk jako tvor Boží má mravně se zdokonalovat, své duševní schopnosti harmonicky rozvíjeti. Duší vši výchovy charakteru je dle Willmanna náboženství, ale nikoli beztvárné nějaké náboženské citění, nýbrž náboženství ve svých jasně vyslovených, zřetelně orientujících dogmatech. Proto *»náboženský ráz školy může jediné ve své konfesionálnosti řádně se uplatniti.«*

Druhým fundamentálním dílem Willmannovým jsou jeho: *»Geschichte des Idealismus«*. Se vzácným rozhledem po celé historii ukazuje tu, která lidstvo, vedeno nejušlechtlejšími duchy, špelo ve svých nejlepších periodách vždy k ideálům. Demonstruje na hlavních repraesentantech každé doby a její názorech, že jenom ideály náboženské a národní udržovaly národy na jich výši a v jich síle. Nádhernou stavbu svého díla uzavírá Willmann hlubokou pověstí orientální. Dle ní orel, jediný mezi ptáky, má tu sílu zraku, že může hleděti v slunce, a onu sílu v křídlech, že ze všech tvorů k slunci nejbliž může zaletěti. Ale občas se stává, že zrak i křídla jeho umdlejí; on nemůže vzlétnouti, kam touží. Tu vyhledá zázračné prameny, ponoří se v jich vody, a síly jeho zase mu vrací. Orlu podobá se, po slunci toužící, Boha, pravzory a věčné statky neustále hledající rozum člověka. I ten občas umdlí, neschopen dalšího rozpjati. A posilňujícím pramenem, který chábnoucí síly jeho občerstvuje, jest podání velkého, zbožného dávnověku, jak ono z minulosti prýští. Dovede-li lidský rozum tyto omlazující prameny nalézt, pak platí o něm slova žalmu (102, 5.): *»Naplní dobrými věcmi žádost tvou, tak že se obnoví jako orlice mladost tvá.«* — —

Ve všech dílech Willmannových spatřujeme velikou, u jiných znalců starověku nebývalou synthesi odvěkých morálních zásad s křesťanstvím, spojení dávnověku s přítomností. Ve světle jeho názorů křesťanská pravda září plným světlem, a církev katolická jako zřízení božské ukazuje se v plném svém kulturním poslání.

Zmíníme-li se jenom zběžně o znamenitém Willmannově díle: »*Aristoteles als Pädagog und Didaktiker*«, o jeho: »*Philosophische Propädeutik*«, (1. díl: »*Logika*«, 2. díl: »*Empirická Psychologie*«), o jeho vydání předních spisů *Herbartových*, o sbírkách různých jeho filosoficko-paedagogických statí, jeho přednášek, souborně vydaných pod názvem: »*Aus Hörsaal und Schulstube*« a jiné toho druhu dílo: »*Aus der Werkstatt der philosophia perennis*«, daleko ještě nevystihly jsme všechnu spisovatelskou činnost váženého jubilára. Ve všech těchto spisech jeví se Willmann jako jeden z největších znalců starověké filosofie, středověké scholastiky i moderních proudů filosoficko-paedagogických.

Nyní pak neunavný badatel pracuje na práci, která má pojednávat »o náboženských základech vědy«. —

Kdyby byl Willmann dal se unášeti moderními proudy atheistické filosofie a paedagogiky, platil by v celé dnešní literatuře tohoto oboru za největší autoritu. Byl by všude citován a na výsost vynášen. Ale moderní jméno jako rychle roste, tak rychle upadne v zapomenutí. Jeť to sláva založená na příliš vratkém, nepevném základě. Svými hlubokými, proti panujícím směrům klidně, beze vší ofensivy vystupujícími spisy však postavil si Willmann opravdu »*monumentum aere perennius*«. Jako autorita prvního řádu je uznáván a ctěn mezi všemi vychovateli, kteří pracují na půdě pozitivního křesťanství. Jeho odborných vědomostí nemohou mu ni nepřátelé jeho názorů odepřít.

My pak, družíce se ke všem stejně s námi smýšlejícím, na křesťanském názoru trvajícím vychovatelům, přejeme vzácnému jubiláru, aby ještě svěží, pln mladistvých ideálů dále ještě mohl pracovat na vznešené roli vědeckého křesťanského vychovatelství *po mnohá leta*.
r.

Nebezpečí monismu ve škole.

(Napsal prof. Dr. LUBOMIR PETR.)

(Pokračování.)

Abyste tento názor, jehož nejsilnější stránkou jistě není přístupnost, sevšeobecně, jest nutno pro něho získati školu, to jest mládež.

Vytkl si to za úkol svého zbytku života *Vilém Ostwald*, nynější předseda německého svazu monistů, jenž r. 1906 rozloučil se se svou učitelskou činností na universitě lipské, aby »povolání universitního profesora zaměnil za povolání praktického idealisty,« a aby věnoval se řešení filosofických, kulturních a zvláště paedagogických otázek. »Může-li kde býti mluveno v nejvšeobecnějším a nejnaléhavějším smyslu o požadavku dne,¹⁾ pak jest to na poli vyučovacím. Methody zde používané jsou tak vzdáleny prostředkům myšlení moderní vědy, že směrodatní činitelé si dosud ani neuvědoměli, kde a jak si opatřiti příslušná vodítka.«²⁾

»Mezi školou a životem,« praví Ostwald na počátku své brožury »*Wider das Schulelend*«, »zeje tak hluboká propast, že skutečná a nutná souvislost obou již neexistuje.« To proto, že naše škola stále tkví v zastaralých ideálech humanistických, spjatých ve starých Řecích a Římanech vrchol lidstva a vrchol

¹⁾ Die Forderung des Tages, str. 512.

²⁾ Svě reformní ideje paedagogické *Ostwald* uložil ve svých *Sonntagspredigten, Forderung des Tages, Grosse Männer* a *Wider das Schulelend*.

kultury. Chceme ven z této scholastiky, chceme, aby ideálem školy bylo vychovati generaci, která by dovedla naši kulturu nejen převzít, ale v ní i pokračovati, ji stupňovati, neboť *účelem výchovy jest přenesení naší kultury na příští generace*. Jdeť ve *výchově* o dvojí úkol: 1. aby nejnovější přírodovědecké resultáty byly dorůstající generaci odevzdány a 2. aby z výchovy člověka byly vyloučeny všechny složky, jež s tímto cílem t. j. s pěstěním a rozvojem přírodních věd bezprostředně nesouvisejí.

Ostwald, jak patrně, stotožňuje *výchovu s věděním*, a to ještě s věděním omezeným na pouhé vědy přírodní. Podivuhodnými výsledky na poli přírodních věd docílenými sveden, Ostwald propadl pyšné domněnce, tak mnohým přírodopzycům společně, že vědy přírodní vyčerpávají všechno skutečné vědění a tvoří jediný obsah života. Propadl klamu, na nějž posledně ukázal *Henri Bergson* ve své intuitivní filosofii: »Úkolem vědy není dostati se na kloub podstaty věcí, nýbrž jen založiti system souvislých vztahů k určitým praktickým účelům, přispívati k ukojení našich hmotných potřeb, sesílití náš vliv na přírodu a postaviti ji do našich služeb, abychom na zemi snáze a pohodlněji žili.« To je arci ještě nesmírně vzdáleno od vší pravdy a od životního obsahu.

Z tohoto pochybného hlediska *Ostwald přirozeně přezírá a odsuzuje všechno ostatní vzdělání metafysické i humanistické, náboženství, studium řeči, až k posměšnému tvrzení*: »Řeč jest tak málo vzdělávacím prostředkem jako železnice; jest pouze prostředkem dopravním. Vyznamenávají-li se lidé několika jazyky mluvící, zvlášt' vynikajícími duševními vlastnostmi? Pak museli by hoteloví vrátní a sluhové spacích vagonů býti intelektuálním výkvětem lidstva.«¹⁾ O náboženství dí: »Náboženství tkví při nynější své podobě jako cizí těleso mezi ostatními předměty, přivádí učitele do konfliktu rozumu a svědomí, a ruší svou docela odchýlnou podstatou pravidelný vývoj dětského ducha.«²⁾

Je-li však uznanou pravdou, že každé vyučování musí míti povahu *výchovnou*, to jest, že nesmí se spokojiti pouhým sdělováním vědomostí, nýbrž že musí je postaviti do služeb vyšších výchovných cílů, do služeb dobra, mravnosti, výchovy charakteru a silné vůle, pak sluší paedagogické názory Ostwaldovy se vší rozhodností odmítnouti jako kusé a jednostranné, zaměňující znalost přírodních věd s výchovou, zneuznávající pravou povahu vědy, a podemilající nejzákladnější paedagogické pojmy. Jaká mravní vodítka, jaký substrát k budování charakteru, jakou sílu k překonávání mravního zla vyvodí člověk ze znalosti fysických nebo chemických zákonů a processů?

Závažnost této výtky vysvitne tím patrněji, jestliže podrobíme pak paedagogiku Ostwaldovu zkoušce i s hlediska ethického a náboženského, jak to učinil *Dr. Rupert Hänni* ve svém obsažném článku: »Ohrožení paedagogiky Vilémein Ostwaldem,« jež uveřejnil *Pharus* ve svém 7. sešitě roku 1913.

Filosofie *Ostwaldova* buduje na zákoně, jež formuloval, *J. R. Mayer a Helmholtz*, zákoně *o zachování energie při různých proměnách*. Fysika pokládá tento zákon mnohonásobně dokázaný za nezvratný axiom.

Dosud však fysik a chemik zastával *dualistický vztah mezi hmotou, nositelkou energie, a mezi energií samotnou*, a prohlašoval obě za různé, ale neruz-

¹⁾ Forderung des Tages, 528.

²⁾ Wider das Schulelend, str. 30.

lučné veličiny. Teprve Ostwald pokusil se odstraniti tento dualismus a pochopiti energii beze hmoty. Ostwaldovi jest energie jediným činitelem každého vědeckého výkladu přírodního; energie nahraňuje mu všechny ostatní síly.

Vycházejí z domněnky *ničím nedokázané*, že *procesy duchovního života podléhají téměř příčinným vlivům jako procesy chemické*, jinými slovy z nedokázané identity jevů životních a procesů chemických, uzavírá nesprávně, že mezi fyzickou a psychickou energií není rozdílu, a že duch jest úkonem těla. Při procesech duševních jde prý jen o vznik a proměnu zvláštního druhu energie, tak zvané duchovní, jež v podstatě jest totožná s energií nervovou. Chemická energie slouží prostě k tomu, aby vytvořila se z ní energie duchovní, při kterémžto procesu dle zákona o zachování energie první energie (chemická) mizí.

Tu arci jest nutno předpokládati již existenci živoucích bytostí. Ale vznik organického života z neorganické hmoty, t. j. generatio aequivoca, nesmí nikterak býti pokládán za nemožný, a Darwinův výklad výběru může býti přijat za princip dostačující k výkladu takového vzniku.

V době, kdy filosofie znovu silně se sklání k *vitalismu*, snaží se Ostwald prohlásiti duši za proměnu hmotných energií, a popíraje podstatný rozdíl obou energií, pokládá rozum a vůli pouze za vyšší potenci energie chemické.

Na podobném základě spočívá i Ostwaldova theorie o svobodě vůle a ethice. Vůle musí nutně se rozhodovati pro ty úkony, jež nejméně intenzivním psycho fyzickým procesem, t. j. nejsilnějšími pohnutkami jsou určeny. Závěr z nedokázaných předpokladů učiněný má proti sobě všechny důkazy, o něž se opírá učení o svobodné vůli lidské.

Ethika Ostwaldova nepřestává na pouhém odmítnutí ethiky křesťanské. Původní rajský stav lidstva Ostwald prohlašuje za mythus, z něhož pessimismus vzlídl se do ethiky křesťanské; vzpouru prarodičů vůči Bohu za kněžský výmysl. Falešny jsou i názory křesťanské o smrti. Jako naproti pessimismu křesťanské morálky stojí optimismus vědeckého názoru světového, tak naproti křesťanskému učení o hrůze smrti, vzniklé z víry v posmrtný život, stojí vědecký názor, že smrt není než součástí života tak asi jako přijímání kyslíku nebo vyvíjení tepla v živém těle.

•Co stane se ze základu naší mravouky, zhostíme li se představy budoucího života, v němž hřích dojde trestu a ctnost odměny?« táže se Ostwald. •Neváhám odpověděti že naše mravné názory se bez této představy povznesou k vyššímu a svobodnějšímu stupni Odměna a trest nabudou docela jiné tvárnosti, díváme-li se na lidstvo jako na celkový organismus. Tu jednotlivec podobá se buňce v celku vysoce rozvitého života. Začne-li tato buňka na sousední ničivě působiti, znamená to ohrožení celého organismu, a je-li organismus dost silný, pak buď buňku tu z orga ismu vyloučí, anebo jí uzavřením učiní neškodnou. Užitečné buňky však budou živeny a chráněny.

A v tom bude spočívati odměna a trest.

Čím živěji se člověk bude cítiti součástíkou celkového organismu lidstva, tím menší bude snaha jednotlivcova sledovati svých cílů na úkor celku. Mezi povinností k celku a přáním vlastního štěstí nastane vývojem smíření, a tím nabudeme i měřítko k posouzení mravnosti činů, měřítko *sebeobětování*.•

Nové víno ve starých měších? *Filosofie Ostwaldova není než sušškou filosofických systémů materialismu, darwinismu, pozitivismu s Comteovou morálkou altruismu; morálky oběti jednotlivcovy vůči společnému organismu lidstva.* (Pokračování.)

Školní kazimírové.

(Z vlastní a cizí zkušenosti podává EM. ŽÁK.)

(Pokračování.)

Bylo by osudno jak pro učitele tak i pro žáka, kdyby těchto biologických změn mládeže nedbal, a nevhodným způsobem rušivé projevy tohoto věku násilím chtěl zlomit. *Žák za své počínání není tu cele zodpověden*, protože pochází z jeho fyzického a duševního stavu. Jeho neklid, nepozornost, rušení kázně jsou projevem jeho proměn. A jak si má učitel s tímto kazimírem vésti?

Běda, chce-li brutálnějším způsobem svého vzbouřence udržeti v dosavadní kázni. Každá brutálnost brutalisuje tu nejen žáka, ale i učitele. Známý jsou případy, kdy žák příkrého, kategorického rozkazu učitelova nejenom neuposlechl, ale přímo proti němu resonoval. A to před celou školou, tak že všichni ostatní byli svědky této vzpoury proti autoritě učitelově. — A kdo tu obyčejně v tomto konfliktu prohrává, — *je učitel sám*. Tělesným potrestáním ztrácí pod nohama legální svoji půdu, a dnešní žák vědom si dobře nedotknutelnosti své osoby ve škole, velmi brzy ukáže, že má »učitele v hrsti«. —

Nejlépe ještě učitel pochodí — když již nechce nebo nedovede školnímu kazimírovi věnovati zvláštní čas mimo školu a zvláštní pozornost — když jej osamotí a nevěnuje mu *pozornost pražádnou*. Nevšimne si ho! Žák dobře vycítí tuto osamělost a umírní se ve svém jednání. Nezlomný, stálý klid, jaký učitel za každé okolnosti dovede zachovati, a z něhož ničím se nedá vyrušiti, vždy nejvíce imponuje malému buřiči. Vidí, že učitel vždy je nad ním vítězem. A vědomí vlastní porážky odejímá mu naději, že svými výstřednostmi někomu imponuje anebo na sebe upozorní. Ovšem k tomu je potřebí vzácného, neobyčejného, přemáhání učitelova. Musí zvítěziti nad svými nervy, svými duševními instinkty chce-li slaviti vítězství nad školními rušiteli.

Nemálo, jak jsem se přesvědčil, také působí, když učitel takového kazimíra jakmile se mu naskytne příležitost, za správnou odpověď pochválí, nebo projeví mu svoji důvěru. Rovněž tak přátelské, vlídné promluvení s hochem soukromě, mimo hodinu vyučovací, má nejednou přímo závažné účinky na chování žákov. Žák spatřuje v něm starostlivost, lásku a důvěru učitelovu. A tu každý žák, každý člověk, jakmile k její poznání došel, oceňuje.

Znal jsem kollegu, který dospělejšího již školního kazimíra udržoval v kázni tím, že slíbil dáti mu po hodině, nebude-li vyučování rušiti, desetihaléř. Hoch se přemohl, desetihaléř byl mu na konec hodiny odměnou. Nemohu ovšem schvalovati tento způsob odměňování žáka za to, že koná, co vlastně jest jeho povinností. Ale rozhodně tento učitel byl na lepší cestě, nežli jiný, který by násilím a tresty chtěl neposedu zkrotiti. Slíbiti odměnu za korektní chování žáka, povahou neklidného a neukázněného, je správné. Jenom že má to býti odměna

jiného druhu, nežli peníz, který na druhé straně může hoča svést k darebnosti nové. —

Zásadu, kterak se školními neposeďy zacházeti, správně vytkl již *Kant*, když prohlásil: *»Nikoho nemůžeme učiniti lepším jinak, nežli zbytkem dobrého, který v něm jest.«* Či iak *Förster* praví: *»Nejobecnějším pravidlem každé zdravé paedagogické praxe jest zásada, abychom se při všech výchovných cílech vždycky spojovali s vlastními silami a zájmy chovancovými, a přemáhali v něm vrozené špatné vrozeným dobrým.«* (*Schuld und Sühne* str. 132.)

Jest to nejosudnější omyl, myslíme-li, že všechny školní kazimíry lze zmocit větší přísností a stupňovanými tresty. Zvrácenou vůli a porušenou duševní rovnováhu nelze napravit tak zevními prostředky, jako spíše *»vnitřní léčbou«* ducha. *»Normální žák snese silný zevní nátlak beze vši značnější škody. Ale pokleslý nebo zdivočilý, nebo abnormními popudy stále drážděný, pouhým zevním nátlakem bude jen tím více přiváděn z duševní rovnováhy. Ten zajisté potřebuje pevného vedení, kázně, ale musí býti jí užito na něho tak, aby mu opravdu prospěla; potřebuje ještě daleko více svobody a důvěry, daleko více dovolávání se jeho smyslu pro čest, než ten, který svojí povahou není k žádné výstřednosti sváděn a v žádnou slabost vrhán. Ba on po tomto apelu na jeho ctižádost touží tak, jako tonoucí po vzduchu.«* (*Förster*, *ibidem.*) —

Byl to protestantský paedagog, vychovatel mladistvých provinilců v Hamburgu, *J. Wichern*, který na to důtklivě poukazoval, že je potřebí těmto lidem poskytnouti jistou *volnost v jednání*, abychom tak v jeho nitro mohli pohlédnouti, a postřehnouce některou dobrou jeho náklonnost, na ní založili všechnu další výchovnou metodu vůči němu. Praví: *»Jenom šetřením svobody chovancovy otevírá se poněnáhu těm, kteří jsou povoláni k jeho záchraně, výhled a pohled v onen duševní terrain, ve který máme zasáhnouti a jej vzdělávati. Teprve tím, že popustíme přirozenosti našich chovanců, pozvednou se poněnáhu ony mlhy a pokrývky, které zahalují pravou povahu jejich nitra. Vlastní duchovní a citový život se svými mravními kořeny a poruchami je v okruhu zrudněného pokolení tak ukryt a utajen, jako tělo želvy pod její krunýřem. Schován ve všeobecný způsob chování a řeči, skrývá se vlastní život a vlastní způsob řeči před tím, který není téhož rázu, s takovou obratností, s takým taktem pro rozdílnost poměrů, že úmyslnost a zlá vůle této podivuhodné ohebnosti nikdy nemohou dosáhnouti. Poskytnutí svobody ovšem připadá jako provokace zlého, ale jenom zdánlivě. Neboť ono je jedinou bezpečnou cestou k jeho odhalení, aby s otevřeným hledím mohl postoupiti boj s vítěznou milostí Boží.«* —

Jako fysické zdraví nemocnému člověku se vrátí jenom tehdy, když zdravé jeho síly dovedou zdolati všechny chorobné projevy, když životodárné součástky přemohou choroboplodné mikroby, tak je i s duševně zatíženými a k špatnostem nakloněnými. *Ohrožené mravní součásti chovancovy lze regenerovati pouze sdravými jeho sklony a dobrými, v něm do té chvíle utajenými, vlastnostmi.*

Appel na čest a v nich dřímající dobré vlastnosti často působí jako kouzelný proutek na další smýšlení a chování provinilé mládeže. Německý jeden paedagog praví: *»Všechny děti, které se prohřešily proti poctivosti, tím, že jim při každé příležitosti bývá vytykána jich nepoctivost a nespolehlivost, jsou takřka systematicky olupovány o sebeúctu a smysl pro čest, tak že na konec samy uvěří, že »z nich nic nebude«, a že stále musejí krásti. Takové děti lze vyléčit*

jenom posílením a vzpružením jich mravních vlastností, a nikoli jich zanedbáváním.« — Vypráví, že měl na výchově hocha, který kradl, a za to od svých rodičů i učitelů často velmi přísně tělesně byl trestán. Ustavičnými, nepřipadnými domluvami, mravním kázáním, byla téměř poslední jiskra sebeúcty a smyslu pro čest v nitru jeho uhašena. Na konec sám řekl: »Proč bych nekradl? Vždyť přijdu bez tak již jen do káznice.« Vychovatel poukázal mu na špatné jeho názory o vlastní budoucnosti a po několika dnech, bez dlouhých výkladů a napominání mu pravil: »Slyš, mám zaplatiti účet. Zde máš peníze a odnes je na poštu. Nemám jiného, na něhož mohl bych tak spoléhati jako na tebe. Zde je sto korun.« Jako nevěřící Tomáš díval se hoch na něho, nechtěje věřiti vlastním uším. Vzal s radostí peníze a šel s nimi; a za chvíli všecek šťasten vrátil se zpět a pravil: »Pane řediteli, zde je stvrzenka a zde zbývající peníze nazpátek. Smím po druhé zase jíti s penězi na poštu?« Od té doby hoch nikdy již ničeho neodcizil. (*Gustav Major*: »Unser Sorgenkind, seine Pflege und Erziehung.«) —

Naše přísloví dí, že je dobře někdy pytláka ustanovit hajným. Tím je mu dána příležitost, aby svoji touhu po střelbě, svoji odvahu, obratnost a chytrost, zkrátka svoji vášeň, kterou dříve uplatňoval na půdě protizákonné, mohl osvědčiti způsobem zcela legálním. Z bandity stává se rytíř. Něco podobného nejednou se osvědčuje u malých nezvedenců. Proto však dalek jsem té víry, že tato metoda důvěry, toto povznesení dřívějšího kazimira ve vyšší řád hodného dítěte, toto »*pasování na rytíře*« osvědčí se u všech. Jsou již děti tak slabé vůle, povahy, v nichž zlo do té míry je zakořeněno, že tato metoda dlouho selhává, nežli se ukáží její výsledky. »Žába, i kdyby ji posadil na zlatý trůn, vždycky skočí zase do bláta,« praví ruské pořekadlo. Přirozené špatné sklony v duši dětské, posílené a zbujnělé špatným prostředím a zlými návyky, jsou často velmi silnou, ba dominující složkou dětské povahy, a nelze ji takorča obratem změnití nebo odstraniti. Tu k vychovatelské dovednosti musí též se přidružití bezměrná trpělivost a shovívavost.

(Pokračování.)

Z paedagogiky afrického badatele.

(Podává prof. Dr. LUB. PETR.)

V Mnichově vyšla r. 1911 pozoruhodná kniha. Německý překlad autobiografie známého afrického cestovatele, Angličana *H. M. Stanleye*: »*My life*«.

Neohrožený tento muž, jenž prožil svůj život způsobem od běžného života tak odlišným, jenž hleděl smrti tolikrát do tváře, jenž procházel ohromujícími dojmy divoké, neprozkoumané přírody, jenž maje co činiti s divochy, studoval jejich duši i způsob, jak ji získati, podává ve své knize tolik nových psychologických a paedagogických postřehů a oceňuje *výchovný význam bible a náboženství* s tak nových hledisek, že pokládám knihu za jednu z nejzajímavějších, jež v poslední době byly vydány, a že neváhám seznámiti české čtenářstvo s jejími nejvýznačnějšími myšlenkami, jak je byl vybral a svými poznámkami doprovodil *F. W. Förster* ve svém stejnojmenném článku, v »*Hochlandě*« r. 1912 (seš. 1.) vydaném.

I.

Je zvláštní illusí moderního člověka, že výstižné objasnění otázek života a výchovy očekává od spisovatelů a knižních učenců. Názory a poznatky, jež

jindy získávány byly jen bohatou životní zkušeností, těžkými vnitřními boji a hlubokým sebepoznáváním, troufá si učenec, životu úplně vzdálený, získati sobě i jiným pomocí vědeckých method. Právem dí *Schopenhauer*: »Učenci jsou ti, kdo četli v knihách; myslitelé však, geni, osvětlovatelé světa a fedrovatelé lidského pokolení ti, kdo čtli přímo ve knize přírody.«

Totéž platí i o paedagogice. Pokud vůbec můžeme se svému výchovnému úkolu z knih naučiti, učíme se nejcennějším poznatkům z knih takových lidí, kteří měli nejsilněji co činiti se skutečným životem. Jak tací lidé se vypořádali se životem a se sebou samými, kterých vlastností, kterých vyšších pomůcek jaké sebevýchovy jim bylo zapotřebí, jaká pozorování učinili o příčinách svého nebo cizího nezdaru, to všecko dává vychovateli nejpoučnější pokyny, aby stále zpřítomňoval si skutečný život, do něhož chce své chovance uvést a pro nějž je chce vyzbrojiti.

A ještě z jednoho důvodu mají knihy Stanleyova druhu hlubší paedagogickou cenu. Všude, kde se člověk utkává se skutečností v její nejsilnější a nejhrůznější podobě, kde všechny strasti a životní nesnáze se proti němu spolčují, kde všechny síly, proti vůli působící, ve stupňované míře se vynořují, tam buď člověk podlehá, anebo dovršuje se v něm nemilosrdný a zdravý proces rozlišovací. Vychází nesporně na jevo, co je na něm života neschopného, slabého, nepotřebného a abstraktního, co je pouhý klam a zdání, a ostré světlo padá na všechno, co je v něm opravdového, silného, co je v něm »charakteru«. Při takovém prudkém střetnutí člověka se skutečností dovidáme se neklamně, co v člověku ze skutečnosti se zrodilo a skutečností urostlo — a co je vyhláno. V přeneseném smyslu platí tu píseň Waldštýnových jezdců:

»V poli člověk ještě něco platí,
tu hodnotí se ještě odvaha,
tu nikdo za nikoho nezastoupí,
ze sebe vyrůstá každý sám!«

Za nás, civilisované lidi, vždycky někdo v zastoupení jedná; technika, byrokracie, komfort, klika udržují jednotlivce; hotoví harlekýni sehrávají důležitou úlohu a bývají uznáváni vůdci, poněvadž nikdy nebyli nárazem skutečného života donuceni, aby odložili škrabošku a podstoupili zkoušku základní

Tak jest naše literatura a naše veřejné mínění vyplněno samými ilusemi a samými klamy o tom, co má skutečnou cenu, co opravdu sílu propůjčuje, co je zdravé a vskutku uzdravuje. A bezpočetní rodičové dávají se klamati tímto zdáním a vychovávají děti pro klam a nicotnost.

V takovém navoněném ovzduší působí kniha M. H. Stanleye, člověka všemi životními lijavci a bouřemi ošlehaného, jako průvan zdravého vzduchu. Stanley jest si vědom, jakou mimořádnou školou jsou obtíže africké práce průkopnické, jaký silivý a očistný žár z ní na změkčilé povahy vane a všecko shnilé v nich spaluje a ničí.

Vypravuje jednou o mladých mužích, kteří mu byli z Anglie posláni, kteří »neznali nic hroznějšího nad krvácení nosu«, citliví, ješitní, zhýčkaní — a líčí pak, co z nich za několik měsíců učinila paedagogika pralesa: »Zatím co se učili abecedě afrického cestování, dávali často podnět ke kritice; každé slovo je uráželo, každý pohled považovali za vyzývavost. Byli jako kopavá hříbata, postroji ještě nezvyklá, vráželi do každého jako diví. Když však učinili v pralesě

svě zkušenosti a nepřetržitým strádáním zkrušení vyšli zase na světlo denní, měl jsem opravdu proč být na ně hrdým. Těžce byli zkoušeni a bezvadně prošli touto zkouškou ohně. Jejich nervy byly ze železa, jejich srdce bila jako jediné, a nic nebylo s to, aby podlomilo jejich kázeň. Co ve vymělkovaném životě anglickém kolem jejich lepšího já vybujelo, leželo pohřbeno v pralesi; a nahý, nezahalený, velkodušný stál tu každý, se znamením pravého lidství na čele.*

Co bylo svrchu řečeno o soudě skutečnosti v otázkách zdání a pravdy, platí obzvláště o *hodnocení literatury*. Kde se člověk skutečně srazí se životem a kde má potřebný klid, aby ze svých zkušeností a pozorování vyvodil náležité závěry, tam dospívá k docela jinému pořadu ve třídění literárních plodů. Je to jedna z nejzajímavějších kapitol knihy, kde *Stanley líčí, jak v samotě afrického pralesa znovu objevil všecku životní sílu bible*.

Moderní člověk se domnívá, že svým smyslem pro skutečnost vysoko bibli přerostl, vskutku však právě proto odcizil se *náboženství*, protože odcizil se *skutečnosti*. Slova *Goethova*: *»Vystudovali jsme se ze života,«* platí obzvláště o dnešním člověku. Lidé, kteří nepoznali dle Stanleye nic horšího nad krvácení nosu, kteří nemají tušení, co je skutečnost, co má sílu a co sílu propůjčuje, vystupují dnes proti náboženství, napařují se zdánlivou moudrostí a sklízejí za to pochvalu tisíců. Jakmile však dochází na soud skutečnosti, pak odstrašujícím způsobem na jevo vychází všechna chudokrevnost všech jejich názorů a nepatrná výživná síla všech jejich surrogátů. Kdo pak se již nepřesvědčil, jak tito lidé nebo lidé jimi zavedeni v těžkých konfliktech životních úplně selhávají, nebo jak se hroutí, když osud svým těžkým krokem do jejich života vstoupil a všecko svým smrtelným dechem ovanul, co jejich srdci bylo nejdražší? (Pokračování.)

FEUILLETON.

Parsifal.

(Posvátná slavnostní hra Rich. Wagnera.)

Podává Dr. JOSEF HANUŠ.

(Pokračování.)

Svou vůdčí myšlenku díla: strašný boj mezi čistotou a neviností a s druhé strany nízkou smyslností a nečistou vášní, zobrazil Wagner ve své neobyčejně hudební i básnické vynalézavosti mohutným kontrastem mezi jednáním prvním a druhým.

V prvním bohatost motivů posvátných, povznášejících až k nebeské velebnosti, v nichž čistota a nevinnost duší rytířů, oddaných službě svatého Grálu, vznešeně září, vyjádřena jest hymnickou a chorální stylisací, v druhém naproti tomu melodickou, milostnou skladbou a scenerií vystihuje prudkou a žár smyslné lásky a vášně drtící slabé povahy v otrockých okovech. Umělecky tu nakreslen boj čistého Parsifala s celým peklem nízkých,

smyslných vášní a ku konci Parsifalovo úplné vítězství.

Na počátku děje vidíme Klingsora v přítmi ve svém kouzelném zámku, kterak připravuje vše, by nebezpečného »čistého blouda«, Parsifala, strhl do tenat nefesti a zamezil očištění Grálu. Nejdříve démonickým prostředkem, modravým dýmem, vycházejícím ze zapáleného kuřidla, omamuje Kundry a jí své službě opět ztročuje, když ona strašlivým skřekem jakoby probudila se z hlubokého spánku.

Mezitím Parsifal po dlouhém bloudění dostává se mocí do kouzelného zámku Klingsorova, pobívá a zranívá strážce jeho. Klingsor posílá na něho celé roje krásných, svůdných svých dívek, které v čarovné zahradě mají svěsti Parsifala svou půvabností a žádostí.

Ale nevinný a čistý Parsifal nechápe této nízké vášně a na konec dívky zklamané odhání. Nyní Kundry má svou čarovnou krásou sama zničiti jeho nevinost, a ďábelským způsobem si počíná. Vypravuje Parsifalovi o jeho dobré matce, o její lásce

k němu, jejím bolu, že se jí ztratil a tím jí i smrt přivodil. A když Parsifal hořem a steskem po mrtvé matce schvácen, klesá k nohám Kundryným, tu ona vyfíživíc líčené poslední pozdrav jeho matky, dává mu od ní poslaný dlouhý vášnivý polibek.

Ale tím nastává rozuzlení celého děje. Parsifal ucítí ránu v srdci, onu strašnou bolest nešťastného Amforta, a tímto soucitem trpě, uvědomí si hrůzu hříchu a celého neštěstí u trpícího krále. Vědomí toto povznáší ho k úkolu, totiž vysvoboditi svou vítěznou čistotou a nevinností sv. Grál z pohanění a zbavití Amforta muk a bolestí. Tím stává se pevným a nezdolným proti dalším svodům vášnivě Kundry, jež vidouc inarnými své útoky na čistotu Parsifalovu, jej proklíná a volá na pomoc Klingsora, jež chce kopím posvátným Parsifala prokláti. Kopí však zůstane nad hlavou viseti ve vzduchu, a Parsifal uchopiv kopí a učiniv s ním znamení kříže, uvádí celý zámek Klingsorův v ssutiny.

V třetím jednání provádí básník-umělec očistný úkol Parsifalův. Po dlouhém bloudění přichází Parsifal jako zakuklený rytíř na Velký pátek do území hradu sv. Grálu, k poustevně Gurnemanzově. Služba sv. Grálu upadla, ježto chorý Amfortas nechce pro strašné útrapy a mučivé bolesti odkryti sv. Grál, a posloužití nebeským pokrmem, v němž všechna síla a nadšení rytířů. Gurnemanz před tím vzkřísil polomrtvou Kundry, jež úplně změněná, tichá a smutná, chce posluhovati dobrým rytířům.

Starý, bolem sešlý kmet Gurnemanz, uvědomiv neznámého rytíře o posvátnosti Velkého pátku, přiměje ho, aby odložil zbroj na posvátné půdě; poznává v něm Parsifala,

a pozdravuje jako předpověděného osvoboditele sv. Grálu. Kundry umývá mu nohy, a maže je vonnou masťou a svými vlasy utírá, Gurnemanz pak kropí hlavu jeho a pak i maže touž vonnou masťou slovy:

»Tak byl jsi nám zde slíben,
tak žehnám hlavě tvé,
co krále bych tě vital.
Ty — čistý —
soucitem trpěvší
v čin spásy prohledší!

Jak Spaseného muka ty jsi snášel,
slední tiž teď sejmí s hlavy té.

Parsifal pak kající a slzičící Kundry očišťuje od vin, že ji křtí. Gurnemanz obléknuv potom Parsifala do bělostného, rytířského hávu, vede jej s Kundry na posvátný hrad. Tam ve slavnostní síni shromáždí se rytířstvo, přinesen v rakvi zesnulý Titulel a na nosítkách chorý král Amfortas, a v drahocenné schránce sv. Grál.

Mrtvý Titulel z rakve žádá syna svého, by odkryl sv. Grál. Podobně prosí i rytíři. Ale Amfortas pocitív znovu strašné bolesti, zpěčuje se, rozhalí šat na prsou, a prosí rytíře, by jej zabili, aby ukončil svůj bídný život. V tom přistupuje Parsifal s posvátným kopím, jehož hrot zazaří, a jím dotýká se raněného boku Amforta, který nyní okřívá ze strašných bolestí. Pak Parsifal jako nový vladař odhaluje sv. Grál, který opět do krvava zazaří, a bílá holubice se vznáší nad ním. Kundry klesá bezdechá, usmiřena, k zemi, a velebný zpěv:

»Věčné spásy zázrak:
hle, spása dárci spásy!«

ukončuje hru.

(Dokončení.)

SMĚS.

„Železný kruh těžce svírající hrdlo,“
jsou dle »Českého Učitele« z 8. května 1914 ony vnější vlivy, které působí svým tlakem v působení učitelstva. Ale jak se zdá, horším ještě kruhem jsou namnoze samy poměry, v učitelstvu a jeho organisacích vzniklé. Pravít tam autor následující:

»Žádáme-li, aby veřejní činitelé vůči nám zachovávali spravedlnost, musíme o to pečovat, aby spravedlnost zachovávána byla námi samými. Potlačujeme rvavou chtivost mezi námi, potřebujeme nespravedlnost v domáhání se nespravedlivého postavení

jednoho proti druhému, a bude potom méně stesku, že veřejnost měří nám nespravedlivě. Uvidí-li veřejnost, že na spravedlivé odměňování zásluh klade učitelstvo veliký důraz, méně se přihodí potom případů, že budeme zehrati na činitele, kteří o osudech našich rozhodují.

Naše všechna přání, naše požadavky musí provázeti vnitřní naše kázání. Kde té kázně není, tam stesků našich je mnoho. Veřejnost naše cení nás jen dle toho, jaká je v nás morální síla. Kde pak sami ztročujeme svoji samostatnost, kde nejruznějším činitelům dáváme do rukou nejintimnější svoje záležitosti, aby měli nás potom tak říkajíc v hrsti, tam je těžká obrana proti hříchům, jež na nás se páchají.« —

Je v tom mnoho trpké a smutné pravdy. Ironie na všechny spolkový život, když organisovaný je proti organisovanému! Kdyby se tato povšechná slova měla ilustrovati jednotlivými, konkrétními fakty, byla by z nich »temná komora«, již by ani všechny sloupce listu nedostačovaly. r.

„Čin,“ list pro tělesný a mravní pokrok lidu v duchu českém a bratrském, začala počátkem tohoto roku vydávati Česká obec sokolská. »Česká Škola« na str. 299 praví o novém tomto listě:

»Dosud vyšlo 5 čísel a jest viděti z nich, že účel listu je pořadatelé správně chápán a že list vykoná zcela své osvětové poslání. Každé číslo obsahuje výborně řízené rubriky »Z přítmi« (klerikalismus), »Z předních stráží« (hl. národnostní), »Historický kalendář«. »Na táčkách«, »Různosti«, »Denní kronika«, »Štěp« (básnický).

Velký význam má rozhodnutí ČOS., že dává celé třetině členů jednot sokolských, tudíž 40.000 výtisků zcela zdarma, čímž lze dobře čeliti listům klerikálním. Výtisky, odebrané prostřednictvím jednot čítá jen za 50 h ročně, čímž opět umožňuje jednotám, aby za nepatrný peníz šířily list mezi lidem rozdáváním zdarma.

Ku konci poznamenáváme, že Česká Obec Sokolská připravuje pokrokový, sokolským duchem vedený časopis *pro mládež*, jenž má čeliti klerikálním časopisům dětským, jež mládež naši ohlupují.

Index pokrokový, založený na neznalosti a na nepravdě! r.

Středověk byl dlouho zakletým pokladem, k němuž nová doba, opořená rychlým rozvojem přírodních věd, nemohla nebo nechtěla naléztí klíče. Středověk byl tmou, a nová doba toužila po světle. Co tedy hledala by v něm? A přece bylo moderním člověkem středověku nesmírně křivděno. Dnes odvažují se již mnozí do té »tmy«, a k svému i našemu překvapení odkrývají, že i ta moderní věda svými kořeny tkví ve středověku více než se myslilo. Obdivuhodné a mistrovské studie učeného fysika university v Bordeaux, *Duhema*, na nějž u nás upozornil *Dr. Radl*, dovoluji nám dnes viděti původ moderní vědy dále než v *renaissanci*. Dufourcq, který resumuje díla *Duhemova* v zajímavém článku (z. 15. čce. Revue de deux Mondes), napsal: »Práce *Duhemovy* zaslouží veliké úcty; ukazují,

opřeny důkazy, že principy na nichž spočívá moderní věda, byly formulovány před *Newtonem*, před *Descartem*, před *Galileem*, před *Koperníkem*, ba i před *Leonardo* da *Vincim*. učiteli university (pařížské) během 14. století.« A končí: »Věda zrodila se v plném středověku« Je věru zajímavovo čísti hlavní z objevů pařížské vědy, dosud příliš málo známé, a jména hlavních zakladatelů opravdové moderní vědy a dověděti se tak, že všechny hlavní vědecké principy staré a nové doby byly znovu nalezeny a učeny ve 14. stol. třemi velikými učiteli pařížské vědy: *J. Buridanem*, *Albertem Saským* a *Mikulášem Oresmem*. Ovšem v hlavách našich polovědátorův a pokrokových žurnalistův bude středověk dále propastí tmy. *Lkš.*

Kurs pro I. odbor měštanských škol v Poličce. Od 17. července do 8. srpna 1914 bude pořádán soukromý kurs pro I. odbor měštanských škol při c. k. paedagogiu v Poličce, povolený c. k. ministerstvem kuitu a vyučování. Denně se bude přednášeti 6 hodin; a to z české mluvnice celkem 40 hodin, ze zeměpisu fysikálního 30 hodin, hvězdářského 25 hodin, a z nauky občanské 25 hodin, dohromady 120 hodin. Přednášky budou rázu praktického a provázány metodickými výklady. Přihlášky přijímají se do konce června, ale lépe si pojistiiti přijetí záhy, neboť se jeví o kurs ošijí zájem. Přihlásiti se možno se zkouškou způsobilosti neb i jen dospělosti. Ověřeny opis vysvědčení jest zaslati se žádostí (nekolkovanou) o přijetí prostřednictvím správy školy na ředitelství c. k. pedagogia v Poličce, které zašle prospekt.

(ZASLÁNO.)

Česká pout do Lurd k eucharistickému sjezdu. Dle bližšího programu budou v Lurdch denně i svátostné i světelné průvody; koupelny (pisciny) budou též otevřeny. Čechové budou mítí svoji českou pobožnost jak u *Jeskyně* tak i na *Kalvarii* i při adoraci; český oltář bude rezervován pro české kněze. Cesta tam i zpět bude mítí úplné poutní ráz. Přihlášky do června přijímá: *Antonín Kašpárek*, farář v Praze-II., *Jungmannovo nám.*, *Josef Rössler*, farář. Velký Ouířm v *Rychnovu n. Kn.*, *Leopold Kolisek*, kons. rada a farář v *Blansku* na *Moravě*.

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 K. Do krajů německých předplácí se na Vychovatele* 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hově. Alumnům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáct zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva in král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zaslány buďtež Em. Žákovi, prof. na Smíchově, Ferdinandovo náb. Pro učít. přílohu přijímá rukop. Vl. Jelínka, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katechetický přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Šlavíček, katecheta na Smíchově 992.

Znamení doby. — Nebezpečí monismu ve škole. — Školní kazimírové. — Z paedagogiky afrického badatele. — Feuilleton. — Směs.

Znamení doby.

V poslední době celý náš národ bez rozdílu stran téměř nevychází z rozčilení. Defraudace, konfidentství, korrupce — cizí jména pro staré zločiny — propukly jako morální novotvary na tak význačných místech, že vážný myslitel, který v těchto zjevech vidí symptomy skrytých mravních chorob, hledí jenom s největší bolestí a s hlubokým smutkem na tyto zjevy.

Jsme národ malý, politicky málo vlivný, národohospodářsky teprve se vyvíjející. A čeho nám v tomto rozvoji nejvýše potřebí, je mravní síla, morální bezúhonnost, jasné ideály. Jenom svoji morální silou drží se malí národové v důstojné soutěži, ba v popředí s ostatními národy. A zatím můžeme říci, že morální naše síly nikterak nejsou na vzestupu. Ba ukazují se zjevy *neblahé korrupce*.

Při nedávném processu Švihově jasně se to ukázalo. A německá žurnalistika, vídeňská i cizozemská z tohoto processu hanebně vytěžila tolik proti nám, že jméno »Čech« upadlo v cizině v takové opovržení, v jakém snad nebylo od těch dob, kdy najatí žoldnéři z posledního období válek husitských svým životem a svými loupežemi zostudili jméno naší země po celém světě. —

A byly to *zločiny intelligence*; tedy lidí, kteří jsou v první řadě repraesentanty naší české společnosti. *Jestli co nad slunce jasněji může dokázati, jak jednostranná kultura rozumová daleko ještě nestačí k výchově charakteru, pak zločiny t. zv. intelligentů nejlépe dokazují tuto pravdu.* Ony smutně hlásají, že i vysoký stupeň rozumové kultury nejednou bývá spojen s morální méněcenností, ba zvrhlostí. Našemu nejednomu intelligentu *schází výchova svědomí*, schází pevná vůle, protože schází mravní regulativ, jaký má svůj kořen ve víře a náboženství.

Od laické morálky vede cesta k immoralnosti vůbec.

Jules Payot napsal knihu, která přes své zřejmé nedostatky je hodna pilného povšimnutí. Má nadpis: »*Výchova vůle*«. Ukazuje v ní, že na výchově vůle, a nikoli na jednostranném vzdělání rozumovém, spočívá charakter člověka. A vydává zde svědectví pravdě, že »*církev katolická byla vždy nevyrovnatelnou pěstitelkou charakteru.*« Ba nerozpakuje se tvrditi, že by pro výchovu vůle bylo

rozhodně nejlepším, kdyby svět měl náboženství v té úctě, jaké poživalo ono dřive. Ale poněvadž lze všude spatřovati jistou nechut k náboženství, proto jest tím pilněji hledati nové základy pro zbudování mravnosti a pro výchovu vůle. Tak usuzuje Payot. —

Ale do dnešní doby nepodařilo se laické morálce dáti nějaký pevný a neochvějný základ. Ani vnitřní štěstí jednotlivcovu, v němž hledá Stuart Mill, ani obecné blaho, v němž vidí Spencer jediný motiv mravnosti, neukázaly se dostatečným základem laické mravouky. Pěstitelé její jsou již s hledáním základů pro laickou morálku pomalu u konce, — a ono pořad mravnosti nepřibývá; ba ukazují se neblahá znamení, že celková mravní úroveň očividně klesá.

A věru, že je úzko člověku, pomyslí-li, jakými cestami korrupce a špatnosti musí ještě lidstvo projít, nežli pozná, že bez náboženství mravnost založiti nelze. A kolik generací musí ještě celým svým životem zaplatiti onu zkušenost, že *s věrou řítí se i základy veškerého sociálního života?* —

Anglický myslitel, *Carlyle*, se vzácnou upřímností vyznal: »Od té chvíle, kdy jsem se zřekl naturalismu a nalezl jsem hlubší víru v Boha, stal jsem se celým mužem.« Poznal, že pevný základ mravnosti, jasný a určitý, neochvějný regulativ mravního jednání nalezl teprve tehdy, když vrátil se k náboženské víře. —

Tolik je jisto, a poslední neblahé zjevy to i slepému jasně ukazují, že *s náboženstvím obyčejně člověk ztrácí i svědomí*. Že nic inu není svatým a nedotknutelným; ale honí se pouze za mamonem a požitkem. Ovšem naši pokrokovci postrádají smyslu pro to, aby všechny zjevy mravní korrupce uváděli v souvislost se šířící se nevěrou. A proto stále budou mluvit o nebezpečí klerikalismu, o zpátečnictví těch, kteří volají po nutném náboženském obrození, o vyloučení náboženského vyučování ze školy, zavedení občanské mravouky a tak dále. Budou stále krátkozrakými lékaři, kteří vidí jenom chorobné zjevy, ale kořenu nemoci nedohlédnou. r.

Nebezpečí monismu ve škole.

(Napsal prof. Dr. LUBOMIR PETR.)

(Pokračování.)

Jest třeba jen se trochu rozhlédnouti po veřejném životě, abychom poznali, jak malou výchovnou cenu ve skutečích jednotlivcových má ohled na prospěch a blaho ostatních. Filosofie ta mýlí se v cíli i prostředcích. »Jasně poznání souvislosti intelektu s charakterem jest vyloučeno, o posile vůle, zjemnění svědomí a kultuře duše nemůže býti řeči. Proto také Ostwald nemluví nikde o vlivu na vůli, o mravním povznesení a zušlechťování osobnosti. Není s to, aby si uvědomil, že altruismus, z něhož činí měřítko mravnosti našich činů, je myslitelný jen na základě překonaného egoismu; nepokládá za možné, že *intelligence často může ruku v ruce jíti s morální slabostí a že výhradně intelektuální vzdělanost může býti charakteru absolutním nebezpečím, není-li podřizena kultuře svědomí a vůle*. Tato zásada, dle níž vědění se stotožňuje s ctností, vede k zanedbávání vůle a ničí správný ideál vzdělanosti, jenž nás učí, že *řádný život mnohem víc je závislý na vzdělání vůle a zušlechťování citu a smýšlení, než na intelli-*

genci Spojení rozumu, vůle a srdce v životnou jednotu jest jednostraným a neharmonickým Ostwaldovým ideálem výchovy a vzdělání znemožněno.*)

Dnes jest naopak všem opravdovým vychovatelům společným to přesvědčení, že *upřílišněné a jednostranné vzdělání rozumu na úkor vůle a citu jest hlavní příčinou nynější mravní bídý a nehotovosti*. Ostwald chce tuto jednostrannost naopak povýšiti na jediné správný výchovný system. Se vši rozhodností jest třeba zase se mu opřiti; neboť při jeho převráceném cenění všech mravních hodnot mohl by býti mládeži jen krajně nebezpečným. Setkáváme se při něm, jak dí *Kölnische Volkszeitung 1911 č. 106*, s tak silným popřením všech životních hloubek, s tak odstrašujícím neporozuměním všech problémů lidských, s tak naprostým nedostatkem úcty k tajemnu a nevyzpytatelnu našeho života, že jen sytý, sám sebou spokojený, duševními konflikty nikdy neotřásaný bourgeois, mohl by uspokojení najíti v této hrozně chudé moudrosti.

Tomuto Ostwaldovu pojetí morálky odpovídá i jeho pojetí náboženství. Ostwaldův bůh jest pouhým výtvozem lidské představy, pouhým pojmem, jehož vytvoření Ostwald odvozuje z prašera (aus dem Urgrauen), jež sluší pokládati za podklad všeho lidského citění a myšlení. Člověk zosobnil si přírodu, jež chovala se k němu někdy jako přítelkyně, jindy jako tyranka. Podle okolí a vývojových podmínek různých kmenů, vytvářel se i pojem jejich boha. Bůh Starého zákona zvláště Mojžíšův, má ještě rysy šejka pouště s charakteristickými vlastnostmi hněvu, prudkosti, mstivosti a žárlivosti. Časem nabývá vrchu a uznání názor, že vláda náleží nejlepšímu, nejsilnějšímu, nejštedřejšímu, nejpohostinnějšímu. »Když vynořil se typ dobrého, pečlivého, otcovsky s poddanými zacházejícího vládce, byly tyto vlastnosti přeneseny i na Boha, takže počátkem našeho letopočtu, asi v době vystoupení Kristova, pojem milujícího Boha vznikl nezávisle na mnohých místech.

To byl jakýsi náboženský, církevní monismus, jenž stělesněn jest také ve středověké křesťanské církvi.

V nové době dostal již trhlínu, jež způsobena byla *vědou*. Bylo-li dříve kněžstvo nositelem všeho vědění, povstaly později zvláštní stavy, jež pěstovaly v první řadě vědu svou vlastní, a jež učinily vědu svou na kněžstvu nezávislou. Staré formy byly rozmetány, a s rozvojem věd za církevní monismus nastoupil *dualismus*, jenž trvá dosud. Církevnímu kroku za krokem ustupovati před novými poznatky vědeckými a »v témž poměru, v jakém věda zmocňuje se jednotlivých jevů a dějů, a je svým způsobem vysvětluje, v témž poměru stává se osobní a bezprostřední zasahování Boží do těchto věcí zbytečným.« Přírodní vědy, jsouce na stálém postupu, vytlačily Boha staré víry z jedné funkce za druhou, poněvadž poznán byl jejich zákonitý průběh. Přehledáme-li celý vývoj, jímž tímto způsobem prošel pojem Boha, poznáváme, že z dualismu, v němž asi čtyři tisíciletí vezíme, můžeme konečně spěti k *monismu*. A sice musí za dřívější monismus náboženský nastoupiti nyní monismus vědecký.*

Konečné vítězství vědy nad náboženstvím musí se dostaviti. Věda jest nejvyšším cílem člověka; náboženství může býti trpěno nanejvýš u toho zlomku lidí, jehož způsobilost k vědecké kultuře jest ještě příliš málo vyvinuta.

»Z toho je patrné, že církev je brzdou všeho pokroku. Církev usilující o zachování náboženství, jest pramenem revolucí, jako věda jest pramenem po-

*) R. Hänni, o. c. str. 17.

kojného vývoje. Zkušenost časem ukázala, že vědecky nejvýš dostupivší osoby církve, většinou i náboženství nepotřebují!« Tak Ostwald.

Při tomto názoru na náboženství jest dost podivno, že Ostwald usiluje monistickému přesvědčení dáti ráz náboženský. Vydal již první řadu *»Monistických kázání nedělních«*, v nichž najdete themata Milujte se navzájem, O smrti, O nesmrtelnosti, O vývoji Boha, O modlitbě. Ovšem jsou to slova bez náboženského obsahu. Také pomýšlí na zřízení monistických domů, ba i monistických klášterů, s pravidly podobnými pravidlům řádu jesuitského.*) Tedy tak něco jako pokus Juliana Apostaty o regeneraci pohanství v rouše zřízení křesťanských, nebo jako Robespierrův kult rozumu s náboženskými průvody.

Zajde tato pošetilost na nové myšlenky ne tuze bohatá, jako zašly pošetilosti právě zmíněné? *Život, žádající vedle kultury rozumu i souměrnou kulturu vůle a citu, ukáže její neudržitelnost i zhoubnost.* Ale právě tyto kroky podemilující a uvolňující nejúčinnější opory vši mravní síly a všeho sebeovládání, ukazují na nebezpečnost monismu, nebezpečnost tím větší, že usiluje zmocniti se škol a vybudovati na těchto názorech výchovu mládeže. *Monismu zmocnila se Volná myšlenka na povelání křesťanství* a na vypuzení křesťanského ducha ze školy. Provádí a usiluje o houfné vystupování z církve**) a obrací se na zastupitelstva obcí se žádostí, aby vylučování křesťanského, resp. všeho konfesionalního náboženství bylo ze škol odstraněno. (Pokračování.)

Z paedagogiky afrického badatele.

(Podává prof. Dr. LUB. PETR.)

(Pokračování.)

Stanley vypravuje, že si za četbu vzal na svou první africkou cestu haldu novin a — bibli. A nyní líčí, jak tam v nitru Afriky, v boji s přírodními živly a nemocemi, s lidmi a šelmami, pověřen nejtěžšími úkoly odpovědnosti, náhle poznal, jak noviny, za symbol skutečného života považované, jsou jen nicotným, povrchním obrazem skutečnosti, a jak bible líčí skutečnost ve všech jejích základních vlastnostech a proto jedině poskytnouti může vystačující pomoc. »Nepozorovaně«, praví Stanley, »otupovala nás léta lhostejnosti a zápasu, a pravděpodobně byl bych časem i já pozbyl všeho náboženského citění. Na štěstí vytratil jsem se však s pole politiky. Sobecké zápolení mnou vládnoucí, mne opustilo. Když nastoupil jsem své skutečné životní dílo, svou první africkou cestu, ocitl jsem se tváří v tvář divoké přírodě, a ona sama dala mi do rukou prostředek, abych opět našel to, čeho jsem byl stálým stykem se světem pozbyl. Vzal jsem bibli s sebou, a americký konsul dal mi k balení lahviček na léky spoustu čísel »New-York-Heraldu« a jiných amerických novin. Jaké podivuhodné seskupení! Ale podivu nejhodnější byl převrat, který se ve mne udál, když jsem se v me-

*) Viz R. Hänni, o. c. str. 10—23.

**) V Čechách vešel v život *»Český socialistický spolek monistů v Rakousku«*, jenž měl 2. března 1913 svou ustavující schůzi. Spolek disponuje orgánem *»Plameny«* v 50.000 exemplářích tištěnými a stroj se k založení monistické revue. K oslavě Husově r. 1915 chystá hromadné vystupování z církve. — V Berlíně od 23. prosince 1913 vystoupilo z církve již 17.000 lidí. V čele hnutí stojí tam sociál. dem. poslanci Pens, Hoffmann, Liebknecht, a přírodopytci *Haeckel* a *Ostwald*.

lancholycky divoké Africe oddal čtení těchto novin a čtení bible . . Četl jsem knihu Jobovu a žalmy, a když mi bylo líp a mohl jsem se zase dát na pochod, četl jsem v ležení zprávy novin. Tu změnily se mé názory o knize a tisku úplně; zvláště o užítku a zneužívání denních listů, Jak v nich bylo všecko nepatrné oproti veliké skutečnosti! Člověk by měl čísti noviny jen proto, aby se z nich dověděl skutečných novin. Všecko ostatní je plýtvání časem, silou a osobností. *Bibli však s její prostou, ušlechtilou řečí četl jsem se zájmem stále rostoucím.* Obklopen mlčící pustinou, cítil jsem, jak mne proniká zvláštní žár, když jsem se hloub a hloub nořil v její slova. *Bible ukazovala mi, že můj život od Boha oddělen, není než mýdlovou bublinkou, a připomínala mi, abych svého Tvůrce stále byl pamětliv* — noviny nehlásaly však nic než sebepřeceňování a světskost. Od té doby nikdy jsem netrpěl, aby jiní měli vliv na můj úsudek o bližních nebo aby viklali mými názory o dobru a zlu . .

Tyto závěrečné řádky jsou příznačné: Bible a charakter jsou nerozlučně souvisly, kdežto moderní list denní jeví se symbolem bezcharakternosti a prázdňného zdání. To nám může připadat tvrdým, ale snad jen proto, že uprostřed svého shonu nemáme již náležitého odstupe, abychom věci správně viděli. *»V samotě Afriky to bylo,«* vyznává Stanley na jiném místě, *»kde náboženství zapustilo do mne kořeny tak hluboké, že stalo se vodítkem mých mravů a mým duchovním vůdcem.* Jen s náboženským přesvědčením můžeme opravdového a podstatného pokroku dosíci. Ono dáva tělo morek i sílu; bez něho jest tak zvaný pokrok dutý a vratký, bez víry v Boha zmitání jsme na moři nejistot; neboť čím jest naše země ve srovnání s ohromným vesmírem v nekonečném prostoru?«

II.

Co bylo dosud pověděno, posloužíž čtenáři k poznání velikého stylu Stanleyova realismu a ke všeobecnému ocenění myšlenek, z takové životní zkušenosti plynoucích. V dalších řádcích buďtež však z celku autobiografie zvláště vybrána a vytčena některá důležitá hlediska *paedagogická*.

Právě ze knihy Stanleyovy poznáváme, že pojem *paedagogiky* musí být rozšířen a že *paedagogika vůči lidem dospělým jest stejně důležitou vědou, jako poznání správných výchovných prostředků vůči mládeži.* Či nemáme všude ve svém povolání za úkol vésti duše, míti vliv na utváření charakteru a překonávat směry, jež jsou vůli opačné? Zvláště v správném *paedagogickém* umění vésti lidi, *»o umění poroučeti«* má kniha Stanleyova mnoho konkrétní a prakticky upotřebitelné látky.

Tato nová hlediska jsou tím cennější, že získána byla při ovládnání nejnepříznivějšího lidského materiálu a za okolností nejněsnadnějších. — Stanley vypravuje, že první zájem o tento problém probudil se v něm tehdy, když jako mladý zpravodaj provázel americké generály na jejich výpravách proti Indiánům. Zde bývalo mnoho příležitostí k pokojnému vyzývání pohlavářů, aby nevzpírali se valící se vlně bílého plemene. Tam dalo se mnohému naučiti v umění, jak zacházeti s divokými kmeny.

Stanley mluví jak o chybách, tak o úspěších vyjednatelů. Nepozoruje nikdy ničeho, aby z toho nečerpal poučení a neučinil důsledků. Již zde ustaluje se v něm veliká vážnost ke všemu, co v divokých národech je charakterního a důstojného. Konstatuje *»pathos a úzkostlivou důstojnost«* v odpovědích pohlavářů

kmene Sioux. Jeden z nich pravi: »Miluji prerie a bývolý a nemohu bez nich žiti. Rád proháním se širými preriemi; zde jsem šťasten. Založíme-li si pevná sídla, vybledneme brzy a zemřeme.«

Své všeobecné pojetí paedagogické odpovědnosti vládnoucích plemen a paedagogických zásad, jimiž by se vládnoucí plemena ve svém styku s račami nižšími měla řídit, vyličil jednou Stanley v otevřeném listě v »Times« vytištěném. Zdůrazňuje tam především, že *Angličané za své úspěchy v Africe děkují spojení mirnosti a udatenství*, a pokračuje: »Byl jsem často v přímém nebezpečství života a poznal jsem především, že *sebeovládání jest nepostradatelnější než střelný prach*, a že trvalé sebeovládnutí vůči tak zhusta vyzývavému chování afrických kmenů jest zholo nemožno, necítíme-li skutečně, upřímné sympathie k domorodcům, s nimiž nám jest co činiti. Díváme-li se na ně jen jako na zvířata, pak jsou nepřijemností, jejich hloupostí a jejich neřestmi působené, opravdu resnesitelný.

Abychom je ovládli a nebyli jimi zabiti, jest nutno pojímati je za všech okolností jako děti, s nimiž musíme jinak zacházeti než s anglickými nebo americkými občany. V celku však jako anglickým občanům, tak musíme i jim osvědčovati příslušnou vážnost a ušetřovati jich svého rozmaru a své pýchy. Vliv Anglie v Africe nebyl by se dal násilím ani získati ani udržeti. Velké civilisační dílo v tropech nemůže býti uskutečněno ani výlučně vojensky, ani výlučně obchodně. Pouze ukážeme-li divochům svou převahu nejen v moci nad životem a smrtí, nýbrž ve svém celém *životním pojetí*, můžeme domoci se nad nimi vlády, jež při nynějším jejich stavu jest jejich blahu téměř potřebnější než našemu. Afriku neobývají ani plaší Indové ani slabí australští Negři, nýbrž millionové silných, odhodlaných lidí. Není to pouhá řeč nebo pouhá sentimentalita, co pravím: Aby tito lidé byli udrženi v kázni a aby Afrika lidstvu byla k užítku jest *morální převaha* prvním požadavkem, jehož jest k tomu třeba.«

Tato Stanleyova poznámka o paedagogické odpovědnosti bílého plemene vůči africkému obyvatelstvu, jest zvláště dnes časová. *Politický a hospodářský problém Afriky jest především problémem paedagogickým* a jen ona politika zaslouží si jména politiky realní, jež celkové vystoupení kolonisujících rač s tohoto hlediska posuzuje a řídí.

(Pokračování.)

Školní kazimírové.

(Z vlastní a cizí zkušenosti podává EM. ŽÁK.)

(Dokončení.)

V nynější době velmi mnoho se mluví o *dědičném zatížení dětí*. O těch neviditelných a nezbadatelných vlivech rodičů, které působí na dětskou duši, a zůstávají v ní nevyhladitelné rysy. Ukazuje se často na to, že děti alkoholických rodičů tělesně i duševně bývají méně cenné, zakrnělé, že potomci rodičů zločinných obyčejně k téže zločinnosti bývají nakloněny. *Schopenhauer* ve svém pessimistickém nazírání na člověka pravi, že výchova nanejvýš může rozestříti závoj na vrozenou povahu a nic více.

Proti tomu zcela správně námítá *Förster*, že tak zvaná dědičnost, o níž se často mezi psychopathy mluví, jest pojem ještě velmi neujasněný. Jest to »konglomerát četných, často diametrálně si odporujících tendencí«, na jichž různosti právě budujeme možnost a naději napravení mladého nezveleence. »Vychovatel má tuto moc dědičnosti nejen proti sobě, ale také pro sebe, jenom dovede-li

jednu součást zděděné povahy vésti do boje proti druhé. A najíti tuto lepší, dosud latentní část přirozenosti žákovy, ji probuditi a ji posilovati, to jest právě ona »*umělecká část*« *výchovy*. To je ona dovednost intuice vychovatelské, v níž učitel pronikne v nitro žákovy a pozná onen terrain, který tu má v pravém slova smyslu vzdělávati.

Sleduje fysiologickou stránku v člověku a předpokládáje parallelismus mezi ději duševními a jistými tělesnými znaky, dospěl milánský fysiolog, zesnulý profesor *Lombroso, k theorii o člověku-zločinci*. Jisté deformace v útvaru lebky, v rysech tváře, výrazu očí, prohlásil za neklamné známky, ukazující na zločinnou povahu člověka. Theorie jeho je ve fysiologii tím, čím je v morálce *nauka o absolutní praedestinaci*, jak jí učil *Kalvin*.

Je však známo, že všichni vážní fysiologové tuto theorii pro nespolehlivost údajů naprosto odmítli. Také ti, kteří po dlouhá léta ve věznicích se stýkali se zločinci, jako učitelé, kněží, lékaři ve věznici ustanovení, na základě vlastního pozorování a vlastní zkušenosti rozhodně theorii Lombrosově se opřeli. *Zločinci nejsou zvláštní, degenerovaná odrůda lidí*. Jsou svoji přirozeností lidé jako my. A ony abnormality, které se u nich jeví po stránce fysiologické nejsou známky budoucích, ale *následky minulých, spáchaných* zločinů. Plachý, zarputilý výraz tváře jest jenom zrcadlem mravního, duševního rozvratu, který zločin v nich vykonal. Je to projev jich mravní krise.

Bible velmi lapidárně to naznačuje na prvním vrahu, t. j. bratrovrahu *Kainovi*. Hněvem proti bratru »opadla tvář jeho«. A když tuto duševní katastrofu nepřekonal, když v nenávisti dospěl až k bratrovraždě, tu »položil Hospodin znamení na Kaina, aby ho žádný nezabil, kdo by ho nalezl.« (I. Mojž. 4, 15.) Kainovo znamení, výraz zločinecké tváře, dostavuje se po spáchaném zločinu, a Lombroso dopustil se tu osudného omylu »qui pro quo«, když budoval svoji theorii o zrozených zločincích.

Proslulý vězeňský lékař v Berlíně, *Baer*, ve svém spisu, kterým vyvrací učení Lombrosovo, praví, že to, co povrchnímu pozorovateli zločince zdá se naprostým nedostatkem jeho vnitřního života, znakem zviřecích sklonů, při hlubším pozorování jeví se jako *následek ohromného duševního otřesu* (schoku), »*který zločinec utrpěl svým vlastním činem*«. »Vědomí spáchaného trestného činu působí na pachatele jako otřes, který celou jeho bytostí zakmcoval, a jeho myšlení a citění činí železně tvrdým a strnulým.« (*Baer*: »Der Verbrecher in anthropologischer Beziehung« str. 64.) Také londýnský inspektor věznic *Sir. R. Anderson* rozhodně zavrhuje učení o zrozených zločincích a poukazuje ze své vlastní zkušenosti na to, že veliká řada, a to nejtěžších zločinců, pochází z rodin naprosto ctihodných; a naopak dítky, pocházející z rodin zločineckých možno vychovati v lidi naprosto spořádané, jenom když přijdou ve spořádané okolí a správně s nimi se zachází. —

Lidská duše je velikým tajemstvím. V každé, dle hlubokého podobenství *Kristova*, je mezi pšenící také koulí; ale také naopak na roli, plné koukole, vyskytuje se, ovšem sporadicky i pšenice. — Pod drsnou schránou, hrubými projevy dríme nejednou, jako ve stínu mohutného dubu skromná flalka, jemný cit a dobrá, ztajená vlastnost. *Förster* vypráví zajímavý toho doklad. V Berlíně spáchána byla za okolností zvláště hrozných vražda. Později vyšlo na jevo, že vrah, dříve nežli z příhytku své oběti uprchl, dal kanárkovi do klece potravu a

vodu, aby nezahynul v té době, v níž jeho čin zůstane utajen. Jaká to záhada v lidské povaze!!

»*Nemo desperandus est*«, jest zásada naší církve. I my nad nikým nesmíme lámati hůl. A jestli platí to o dospělých, tím více o mladých nezvedcích, u nichž zlý návrh nemůže býti a také není tak zakořeněn jako u starých hříšníků. Nedávno zesnulý majitel zoologické zahrady, *Karel Hagenbeck*, napsal na základě svých dlouholetých zkušeností v krocení šelem dílo, jemuž dal název: »*O zvířatech a lidech*. Příhody a zkušenosti«. A zde praví. »Doby násilné dressury uplynuly již proto, že násilím nelze dokázati ni stý díl toho, co lze docílití dobrotou. . . Když jsem krocení zavedl, bylo mojí úlohou nejenom na místo biče, holi a žhavých bodců zavésti přátelské a spravedlivé zacházení, ale také povahu každého zvířete zvláště studovati.« »*Auch die Thiere wollen menschlich behandelt werden*,« bylo jeho heslem. Poněvadž i zvíře dobře vytuší, zda blíží se k němu opravdový přítel či zlý a násilnický krotitel.

Förster ve svém díle »*Schuld und Sühne*« (str. 115.) vypráví, že sám byl toho svědkem v Americe, kterak metoda *Hagenbeckova* znamenitě se osvědčuje. Divoký a zanedbaný kůň marně byl cvičen různými jezdci pomocí biče a ostruh, až jednou kterýsi důstojník zcela klidně a bez bičiku vyhoupl se v sedlo. Kůň ihned se vzepjal do výše jako svička. Místo aby mu zasadil do slabín ostruhu, sklonil se jezdec, který pevně svýma nohama a bez bázně koně držel, ku předu, a šeptal poděšenému zvířeti do ucha několik něžných slov. Ihned zvíře začalo hlavu skláněti, vytušilo, že nesedí na něm nepřítel, ale přítel, a dalo se zcela klidně do chodu. Dobrý začátek k jeho výcviku byl učiněn. — Z podobných jevů mezi nerozumnými tvory lze mnohému se přiučiti k výchově obzvláště nepoddajných a zlých povah mladých darebů. Jest z nich patrné, že ono bestiální v člověku lze jediné překonati trpělivostí a láskou; vzrušení klidem, tělesné duševním.

Dostojevský ve svém obraze ze života sibiřských vyhnanců »*Mrtvý dům*«, praví: »Člověka důstojné zacházení může znovu povznésti člověka, v němž zdánlivě již obraz Boží zanikl.«

FEUILLETON.

Parsifal.

(Posvátná slavnostní hra *Rich. Wagnera*.)

Podává *Dr. JOSEF HANUŠ*.

(Dokončení.)

Povrchní pozorovatel posvátné hry *Wagnerovy* jest sváděn k mínění, že dílo to jest myšlenkou katolické, zvláště v I. jednání, kdy *Wagner* veškerou svou hloubkou hudební i básnickou chce jako nejvyšší symbol čistoty a nevinnosti vyvýšiti sv. Grál, svátostnou *Eucharistii*.

Máme-li na mysli, že *Wagner* po dlouhém bloudění náboženském a filosofickém, při své neklidné povaze ku konci života tuto hru prohlásil za posvátnou, do ní tolik svého

hlubokého citu a svého genia vložil, můžeme s vděkem uznati, že jako protestant ukázal, kde je ideál veškeré čistoty a síly pro lidstvo. Totiž v katolicismu a jeho středu: ve svátostném Spasiteli, proměněném Těle a krvi Páně; kde možno čerpati nadšení, posilu a vytrvalost ve ctnostech nejkrásnějších.

Ovšem nemůžeme schvalovati zde zneužití nejsvětějšího úkonu našeho, jakého se dopustil mistr při zbsnění proměnění chleba a vína *P. Schmid* vidí v této myšlence katolické *Eucharistie* u *Wagnera* snahu uplatniti vegetarianismus, jehož důležitost přibrodění lidstva *Wagner* ve spise »*Religion und Kunst*« zdůraznil, jako naopak v zabižení zvířat (posvátné labutě) a požívání masa vidí zesurovení lidstva a příčinu veškeré bída. (Dle *Schopenhauera*.)

Avšak přihlédneme-li k rozuzlení děje v třetím jednání, tu úplně duch křesťanství mizí, a my zanašeni jsme do světů cizích, do nichž sv. Grál, nepochopený, jako kdyby byl vtažen násilím. Schází zde život, kajícím nová síla, nadšení pro nové boje, obrození; místo toho umírání bez posmrtného života.

Pochopíme však hned celé dílo Parsifala, ptáme-li se, jakého světového názoru byl Wagner.

Až do roku 1849 žil Wagner ze křesťanských ideí, které vychováním a učením se do duše své pojal, ač ve svých »Pamětech« upřímně přiznává, že při svém konfirmačním přijímání pocítil zvláštní hrůzu a potom již nikdy nezúčastnil se společné večeře Páně. Pestrý jeho život, zvláště pak éros, jemuž tolik holdoval, uvrhly jej do náručí materialismu *Feuerbachova*. Když však ideje jeho o vítězství humanity všelidské (universalismu), o nichž snil ve svém spise »Kunst und Revolution«, po revoluci dražďanské se neuskutečnily, přilnul k individualismu. Optimismus jeho přešel v pesimismus a unavenost životní, jak se světuje ve svých listech Lisztovi.

Roku 1854 poznal Wagner filosofa pesimismu, Schopenhauera, jenž zvláště proto naň působil, že zdůraznil silně cit, povýšil hudbu nad všechna umění. Až do smrti zůstal přesvědčen o velké ceně této filosofie, zůstav jejím horlivým stoupencem a obhájcem, neboť od ní čekal mravní povznesení lidstva, jak ve svém spisu »*Religion und Kunst*« rok před sepsáním Parsifala tvrdí:

»Do stavu našeho dnešního vzdělání nemůže býti k trvalému získání pravé naděje nic jiného doporučeno, než Schopenhauerova filosofie, a to v každém ohledu jako podklad k veškeré další duševní a mravní vzdělanosti. A o nic jiného nemáme se starati, leč abychom ji uplatnili ve všech oborech lidského jednání.«

Touto filosofií proniknut tlumočil ji hlavní myšlenkou celého díla Parsifala: »*Durch Mitleidwissenend*,« soucitem (nebo lépe *spoluutřpením*) vědouce. Proto podrobněji posudku toto dílo, ne Wagnera, nýbrž Schopenhauera posuzujeme. Neboť Schopenhauer ve svém spisu »*Grundlage der Moral*« str. 678 praví: *Mitleid ganz allein ist die wirkliche Bas s aller freien Gerechtigkeit und aller echten Nächstenliebe. Nur sofern eine Handlung aus ihm entsprungen ist, hat sie moralischen Wert.*

Tedy *soucit základem mravního jednání*. Parsifal sensitivně pocítil bolest při pohledu na utrpení Amfortova. Při setkání se s Kundry a při jejím políbení znova onu bolest jeho prožije, a teprve si uvědomí, proč Amfortas trpí. A soucit (spoluutřpení) již uvědomělý vede jej k osvobození a k činům sv. Grálu, k očištění Kundry od hříchů.

Jejunus v říjnovém čísle: »*Preussische Jahrbücher*« r. 1912 ukazuje na nesprávnost motivu Parsifalova: »*Durch Mitleid wissend der reine Tor.*« Ne soucitem přicházíme k vědění, nýbrž vědění musí předcházeti soucitu. Jen tím soucit se posílí, když uvědomí si člověk v tomto případě zlo hříchu a utrpení, a toto vědomí vede k obětování se, isouc soucitem posilováno. Ovšem musil by Schopenhauer a Wagner uznati svobodné rozhodnutí se pro tuto obět. Ale toho právě Schopenhauer ve své filosofii nechce Vycházej z předpokladu, že člověk volí nutně jen zlo a slouží smyslným žádostem těla, nemůže vůlí svou dobro konati a proto ji musí přemáhati. Tak to Wagner naznačil ve slovech Parsifalových ku Kundry v II. jednání.

»I k tvé, věř, poslán spásе jsem, spoutáš-li žádost v nitru svém.«

Podobně i v dalších verších:

»O, v tmách tak strašně tápat: tak vykoupení prahnout vstříc, a přímo v zkázy vír se sápat!«

Schopenhauer ve svém spisu: »*Die Welt als Wille und Vorstellung*« II. 407. praví: »Vůle k životu zdá se objektivně vzata jako pošestilost, nebo subjektivně jako šilenost.«

Uznává tedy Schopenhauer pouze negativní stránku vůle, či lépe smyslnou touhu po žádostech tělesných, ale nezná pozitivní činnorodé vůle. Tím se vysvětluje ono němé vystupování kající Kundry, bolestně vzhlížející ku Parsifalovi-spasiteli, bez skutků kajcnosti, bez energie, bez chuti k dalšímu životu. Schopenhauer tedy veškerou zásluhou u Parsifala vidí v sensitivní stránce soucitu, jenž sice uvědoměn, ale jen touto sensitivní činností vede jej k vykoupení sv. Grálu:

Jak daleko jest Wagner od obětavé lásky křesťanství, které kajcníky přivedlo k tak heroickým činům, duše čistě nadchlo a vůli k dobru posvětilo!

Takovými heroickými skutky mohlo by vyplněno býti nevysvětlitelné bloudění Parsifalovo i další život Kundry Amforta.

Jak děsný byl by život člověka ve hříchů ponořeného, kdyby neměl pramenů svátostného rozehřetí a smířní, kdyby měl čekati v zoufalství snad na »čistého blouda soucitem vědouchého,« jenž by jej snad teprve před smrtí vykoupil a pak pochoval do nirvany!

Než nepodává nám Parsifal pouze rysů filosofie Schopenhauerovy, nýbrž i *náboženské prvky buddhismu*, jež si zamiloval Wagner snad pro jeho zbožňování přírody a příbuznost s filosofií Schopenhauerovou.

Patrně toto učení buddhismu, které za zločin pokládá zabijeti zvířata, pak ony hymny o vykoupení přírody a probuzení k životu niv, lesů, polí, kvítí, ptactva Spasitelem. — I Kristus něžně mluví o přírodě, o lásce Boží k nejnižšímu tvorstvu, ale vysoko nade všechny tvory stavi lásku k lidem a povinnost k nim.

Buddhistický názor o nirváně zračí se v oně bolesné touze Kundřině v II. jednání: Amfortas touží po smrti, jako po vykoupení ze všech béd a utrpení — to ovšem i vnitřně souvisí s pessimismem Schopenhauerovým.

Ach! Hořel —
Spát — spát —
věčně spát — smrt!
Ach — ach!
noc a tma —
šilenství! Oh! — Vztek! —

Buddhismus jeví se i v Parsifalu v řeči Gurnemanzově o Kundry:

»Což možno, že kletbou štvána jest:
Zde žije dnes,
jak dřív snad kdes, —
má kát se z vin dřevního žití,
jež zbylo jí tam ještě smýti.«

Zde je patrný vliv učení o praeexistenci duší. Ostatně i Klingsor zde vyličen jako buddhistický ďábel Mara, bůh tohoto světa. smyslnosti, který se snaží Buddhu (Parsifala) svými ďábly a kouzelným kopím, (jež ve

vzduchu zůstane vězeti) nejprve zničiti, pak svými dcerami svěsti k hříchů.

Majíce tento rozbor ideového děje Parsifala na zřeteli, nenadchme se dle našich některých kritiků pro toto nové filosofické náboženství soucitu.

Kritikové němečtí velebitelé. Wagnerovi neplývají tak chválou.

Chvalořečník Wagnerův Quido Adler (R. Wagner) praví na př., že Kundry jest snůškou lidských dějů, jejichž příslušnost k jedné a téže osobě hádankou se zdá; podobně Lindner. A Adler na jiném místě praví: »Mohli bychom Parsifala označiti jako živé obrazy s průvodem hudby a textů. Není tím naprosto míněno snížení veledilo toto po stránce hudební, která projevuje mistra prvního řádu a zůstane mezi prvními operami světa, ale tolik můžeme říci, že kdyby byl mohl proniknouti ducha katolického náboženství, a Wagner vdechl do osob svých onu pravou lásku jevíci se obětavými a hrdinnými činy k bližním, byl by zanechal světu dílo ceny nesmírně větší a mohutnější.

Můžeme směle s chloubou dodati: Čím by byl Parsifal bez dojemné legendy o sv. Grálu, která básnickým závojem zakrývá naše nejsvětější tajemství, velebnou svátost oltářní!

Uměleckým požitkem prvního řádu zůstává Parsifal, vlny Wagnerovy čarovné hudby, ovívají duše, oko okouzlí nádherné scény a obrazy, posluchači celým uměleckým provedením našeni do světů vyšších, nadlidských, ale tam pak zůstaveni jsou bez nadšení, síly, majíce před sebou ztrnulost, ochablost a nirvanu. Proto kéž posluchači při pozorování děje tak umělecky kresleného pamatují: *Ne náboženství* humanity a soucitu lidstvo zachráni, nýbrž nadpřirozená milost Ježíše Krista, která člověka přivádí do pravého společenství s Grálem, a po smrti věčnou slávou a životem blaženým korunuje.

SMĚS.

»Učitelství Noviny« v čísle z 21. května přinášeji posudek o nových učebnicích paedagogiky pro učitelství ústavy, jež napsal *Frant. Švadlenka*, professor a c. k. okresní školní inspektor v Praze. (»Obecná

paedagogika« a »Obecná didaktika«.) V posudku jsou zajímavý následující názory. »Učebnice paedagogiky, jež napsal Šauer a Blanda, jsou od základů pochybené, produchnuty reakcionářským duchem autorů.« (Budují totiž na základě náboženském. Pozn. red.) Krásné knize *Kádnerově* (»Stručné dějiny paedagogiky a školství«) výborné a

pokrokové, nedostalo se úředního schválení. (Pro profesora paedagogiky na c. k. české universitě je to smutné a příznačné vysvědčení. Pozn. red.) Aby referent Učit. Novin, p. Aug. Jar. Doležal ukázal, jaký duch vane knihou Švadlenkovou, uvádí z ní několik citátů. Jsou to:

»*Náboženství*, jazyk vyučovací a počty mají *největší hodnotu vzdělávací* a výchovnou, podávají poznatky pro člověka *nejdůležitější*, pěstují všechny druhy duševních sil, od nejstarších dob se jim ve škole vyučovalo a také naše zákony školní na ně kladou největší váhu — (69) — *Náboženství* objasňuje poměr náš k *Bohu*, poučuje o poměru k bližnímu a ku přírodě a o povinnostech, které z těchto poměrů plynou; *zvyšuje cit a vychovává vůli*. (70) — V přírodopise poznává dítě živočichy, atd. Kromě toho jest přírodověda podporou ostatních předmětů, na př. *náboženství* atd. (71)«

»*Obecná pedagogika* páně Švadlenkova je práce od základů pochybená *duchem svým je to kniha zpátečnická, která po této stránce v ničem nezadá pověstné učebnici Šauerově*.«

Kapitulu o citu náboženském (u Lindnera asi 5 řádek, u p. Švadlenky přes 2 strany!) rád by tu celou otiskl; z nedostatku místa otiskuje však pouze toto: »City náboženské mají důležitost pro mravní život člověka a jsou zárojem jeho duševního blaha. Náboženské přesvědčení vůbec posiluje člověka v mravnosti, která je mu zároveň příkazem mravního zákona; *důvěra v Boha* mu dodává síly, odvahy, zmužlosti — všechny pak city náboženské působí vnitřní klid a dodávají útěchy. — City náboženské se pěstují hlavně *příkladem vychovatelovým*, poučováním, modlitbou, účastí v náboženských cvičeních a bohoslužbě. — *V celém zjevu vychovatelově* — slyšíte, vy učitelští nezabozi! — *má mítí dítě vzor náboženského přesvědčení — nebot náboženství jest požadavek psychologicky odůvodněný*. — I jiné předměty mohou podporovati nábožensko mravní výchovu, jako na př. četba a *výklad básní obsahu náboženského*, dějiny prvních dob křesťanství, *zeměpis*. — (69—70)«

Referent, jak patrně, stojí již na stanovisku laické, rakouské školy. Náboženství je mu již předmětem neznámým, výchova k mravnosti má se díti po způsobu francouzském.

Česká sekce středoškolských učitelů náboženství konala IV. schůzi členskou 13. května 1914 v kn. arcib. semináři. Přítomni byli kollegové: Předseda: Dr. L. Petr, a kollegové: Em. Žák, Jos. Šprongl, Jos. Dostál z Kladna, G. Verich, P. Svatuška z Příbrami, Jos. Soldát, Dr. Čihák, V. Hrudka a jednatel. — Přečten protokol o minulé schůzi ze dne 18. března, kde předseda podal zprávu o obsahlé akci o započítání let po approbaci zasláním memoranda všem členům (20) kommisie pro projednání pragmatiky v panské sněmovně; a výsledek — podobný jako v posl. sněmovně: připojena k § 66 resoluce, žádající započítání let approbovaným katechetům na školách nižších strávených *nejvýš do 8 let* — rovnající se zákonu z r. 1907. Učiněny kroky u vlivných činitelů, by aspoň tato výhoda započítání byla všudy plněna, a ne jak dosud se stávalo, že byly žádosti, řízené na zem. šk. radu, a limine! odmítnuty. V tom smyslu má jednatel, jenž schůzi jednomyslně vyslán za delegáta sekce na valnou hromadu na 1. červen do Štýrského Hradce, celou záležitost tam projednati a nespokojiti se pouze sliby, jako dříve se stávalo. Bude-li vhodné a nutno, má dohodnouti se o vyslání deputace k Exc. ministru vyučování.

Jednáno o některých učebnicích středoškolských, obsahujících závadná místa, snižující nespravedlivě a nehistoricky náboženství naše a činnost církve. Ve schůzích po prázdninách budou podány referáty přihlášenými již kollegy o otázkách těchto a o novějších výzkumech na poli historickém, apologetickém a exegetickém.

Sděleno bylo přání J. Eminence, by při sv. břimování zpívána byla přiměřená píseň. Pokus bude učiněn s písní: »Přiď, ó Duše přesvatý«, ač obtiže budou nemalé při rozestavení břimovanců a rozdílných zpěvních školních. — K návrhu jednatele přijato, by Akademické Lize byl dán jako loni příspěvek 20 K.

Dále projednána otázka skautingu. Sekce se nikterak nestaví proti tomuto novému hnutí studentskému, uznávající jeho význam pro výchovu studentů; by však došel cíle, i výchovného a mravního zdokonalení, jest nutno, by k studentským četám skautským byli připuštěni pouze studenti, a to za vedení zkušených členů sborů profesorských, by při navykání ochotnému plnění povinností humánních byli vedeni též k plnění

pořadí náboženských, a pak aby skaut omezen byl na dobu prázdnin. Tím by tento nový sport, jenž se ubíral mnohdy na cestě dobrodružství, byl uveden do kolejí zdravé výchovy mravní.

Kol. Hrudka upozorňuje na krásnou reprodukci české Madonny, vydanou Akad. křesťanskou, již možno koupiti nyní za sníženou cenu 1 K. — Když jiných návrhů nebylo, předseda s poděkováním za účast schůzi ukončil.

Dr. Hauš.

Světce naše, jak nedávno jsme uvedli, závidí nám nepřátelské strany, citice, že máme v nich výborný výchovný prostředek, působící silně jak na dorostlé, tak na děti. Zda však na naší straně se plně tohoto prostředku využívá, jak v kostele, tak ve škole, jest ovšem těžko všeobecně rozhodnouti. V únorové č. »*Katech. Blätter*« je zajímavá statistika, právě této věci se dotýkající.

185 dětem tří posledních tříd byly předloženy tyto otázky: 1. Kdy je tvůj svátek? 2. Co víš o svém patronu? 3. Odkud to víš? — A výsledek? Horší než se mohlo očekávat! Prvá otázka, jak ovšem dalo se očekávat, byla zodpověděna dobře. Jen 17 nevědělo jich, kdy mají svátek (zvláště Marie!). Na druhou otázku 81 dětí nedovedlo nic říci, na př. o sv. Anně 13, sv. Teresii 8, sv. Alžbětě 5. Z 49 dětí jedné třídy 29 nevědělo nic. Z ostatních dětí věděly jen ponejvíce ten neb onen rys ze života patrona. Mnohé měly jen nejasný obraz ve své paměti, jiné zase popouštěce uzdu své fantazii, semlely možné i nemožné dehromady. Třetí otázka byla z větších částí dětí nezodpověděna. Jen některé čerpaly z legend. Budou tyto knihy asi málokde v rodinách. Některé slyšely cosi od matky, babičky nebo sestry; ale ničeho od otce. Některé označily jako pramen bibl. dějepravu, evangelium, cirk dějiny. Některé viděly nebo měly obrázek, na jehož zádi byl stručný životopis. Většina těch, kdož vůbec odpověděly, děkují své znalosti katechetovi, několik i učitelce.

Tento výsledek, jak podotýkají »*Kat. Blätter*«, je smutný. Tento deficit je zarmucující, píše »*Pharus*«, neboť sv. patron má být dítěti nejen přímluvčím, ale i vzorem. Mělo by tudíž dítě význačně jednotlivosti ze života svého patrona znáti, zvláště ony rysy, jež dětskou duši jímají a ovlivňují. Ale jak? Ve škole na to málo času. Nutno sáhnout tudíž ke knize. Takové *Minichihalerovy* »*Heiligenlegenden*« jsou výbornou ořpomoc. Půjčují je naši chlapcům, a ti

je nesmírně rádi čtou. Takovou českou knižku, v níž význačnější svatí by byli v dětem přístupném slohu probrání, bychom potřebovali. Ale mohli by se krátce načrtnuté životopisy jednotlivých světců (pokud možno s obrázky) dávat za odměnu pilnosti místo dosavadních obrázkův. Spolek katechetů by mohl tu věc převzít, stručné životopisy vypracovati a na tužším papíře otisknouti, aby dítě si mohlo takový životopis uchovati. Tak dalo by se, myslím, tomuto zarmucujícímu zjevu aspoň poněkud odpomoci.

Česká pout do Lurd k eucharistickému kongresu. Směr cesty zvolen znamenitě: přes čarokrásné Benátky, nádhrou hýřící Rivieru, rozkošné a skvostné Švýcarsko, tak že s užitekem duchovním bude i spojen požitek nevyrovnatelných krás přírodních. Kdo jen poněkud může — zvláště kněží, adorotáři a eucharistiáni — ať se účastní! Každý poutník bude jistě počítati tuto velkolepou výpravu k nejkrásnějším dnům svého života! Přihlášky přijímá *Ant. Kašpárek*, farář v Praze-II., *Josef Rösler*, farář t. č. Velký Oufim u Rychnova n. Kněžnou, Leopold Kolisek, farář v Blansku na Moravě.

Chudým dětem. Ročenka Dobročinného komitétu dámského v Brně. Ve prospěch chudých dětí českých škol brněnských. Ročník XXIV. Nákladem Dobročinného komitétu dámského v Brně. Tiskem moravské akciové knihtiskárny. Cena 1 koruna. Skoro již celé čtvrtstoletí vychází tato »*Ročenka*«, jež přinesla v některých ročnících práce opravdu pěkné — ale ročník tento, zdá se nám, že předčil všechny předešlé! Jsouť jak články tak básničky, jež hezky se střídají, velmi vhodně voleny a proto dojdou zajisté všude laskavého přijetí a obliby. Přispěli pak do ročníku tohoto pracovníci z minulých již ročníků známi, totiž pořadatel »*Ročenky*«, školní rada Frant. J. Rypáček (Jaroslav Tichý, Jar. Raček, Jaroslav Neklan?), Josef Soukal, L. Grossmannová-Brodská, K. Buřková Wanklová, Prokop Hodeta, E. Vávra, Jindř. Wurmová, A. M. Eliášová, Hubert Fiala, L. Čmeláková, Adéla Koenigová, Světlmír Smutenský a j. Z připojené zprávy o činnosti »*Dobročinného komitétu dámského v Brně*« za období 1911—1912 patrno, jak horlivě tu pracováno v prospěch chudých dětí českých škol brněnských a jak vydatným zdrojem ke šlechtnému účelu tomuto jest i »*Ročenka*«. Doporučujeme rad. *Fab. Budil*.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půletně 3-50 K. Do krajin německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procenta, „Vychovatel“ se jim dává toliko za hově. Alumnum, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se předpl. a adres. reklamacie, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákoví, prof. na Smíchově, Ferdinandovo náb. Pro učít. přílohu přijímá rukop. Vl. Jelínek, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katechetský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově 992.

Přírodní vědy a světový názor. — Nebezpečí monismu ve škole. — Junáctví (Scouting). — Feuilleton. — Směs. —

Přírodní vědy a světový názor.

(K řeči J. M. Dra FR. MAREŠE, rektora české university, na sjezdu lékařů a přírodopytů českých.)

Atheistický monismus, vyvolaný v život německými přírodopytci, *Haecklem* a *Ostwaldem*, pyšně se chlubí, že jeho názor na svět je čistě vědecký, založený na výsledcích nynější, široce rozvinuté přírodovědy. U nás propagují tento názor »*Čeští monisté*«, o nichž v nedávném čísle tohoto listu jsme se zmínili.

Že světový názor »*čistě vědecký*«, je *nedostatečný, protože fragmentární a kusý*, to opět nedávno zdůraznil rektor české university, prof. Dr. *Mareš*, který ve slavnostní zahajující schůzi sjezdu českých lékařů a přírodopytců, jež se konala v sobotu, dne 30. května v Národním divadle, pozdravil sjezd jménem university delší řečí, z níž tuto uvádíme následující:

Přírodní věda a lékařství slouží předně potřebám života. A v tom konají velké věci ulehčují životní práci, přinášejí blahobyt, utiňují strasti nemoci, zlepšují životní podmínky.

Přírodní věda, zvláště věda o životě jako přírodním ději, má však také *přispívati k budování názoru světa i života*, který by též zavazoval k mravnímu jednání.

Velké úspěchy *přírodní vědy ve službě životu vzbudily naději, že bude možno vzbudovati názor světa i života vůbec jen na přírodovědeckém poznání, jako na nejpevnějším základě.*

Avšak toto poznání, založené pouze na smyslech a rozumu, vedlo k důsledku, že život není nic původního, nýbrž že vznikl z přírodních příčin a podmínek, a že tudíž nemůže se povznést nad přírodní podmínky tím, že by sám skrze ně tvořil něco vyššího a lepšího. Přírodovědné poznání, služebné životu, postavilo se tak nad něj.

Z toho čistě přírodovědného základu odvozována též ethika. Nemůže-li život povznést se nad přírodní podmínky k lepšímu a vyššímu, nemá účelu mimo sebe sama, i má se prostě vyžívat za podmínek co nejprospěšnějších. Prospěšnost povýšena tak za ethický

motiv, ve smyslu přírodovědné teorie, že vývoj života děje se jen dle vlastností, prospěšných sobě samému.

Avšak etika, zbudovaná pouze ve smyslovém a rozumovém poznání, nezavazuje, dává pouze návod k jednání. Nestanoví žádných hodnot, neurčuje kvalit. Kvality, hodnoty, závaznost, odhodlanost prýští z citu a vůle; ty však jsou smyslovému a rozumovém poznání samy temné kvality, které třeba zastíniti světlem rozumu.

Proto ukazuje se čistě přírodovědný názor světa i života nedostatečný; nebot pouhá rozumová závaznost radí především k vlastnímu prospěchu, anebo i ke všeobecnému blahobytu, jako nejjistější záruce blahobytu vlastního. Názor ten, nedbaje citu a vůle, nechává volnost nízkým citům a pudům, připouští dokonce jejich ospravedlnění jako přirozených.

A tak již lidé, postrašeni téměř úkazy mravnosti blahobytné, počínají toužiti po lepších citech a lepší vůli, po vyšší mravní závaznosti.

Život není pouhý produkt přírodních příčin, nýbrž původní svézákonný činitel, upotřebující přírodních příčin k vlastnímu tvoření. Životní tvoření směřuje k budování lepšího, než jest dáno přírodními prostředky. Hodnocení, co jest lepší, konají cit a vůle, jako vlastní výraz života; ne smysly a rozum, které naopak rozpouštějí jakosti ve množství.

Tvořiti lepší, to jest kultura. Kultura zlepšuje předně přírodní podmínky života; přírodní věda jest tu první kulturní činitel životní. Avšak kultura nemá zůstávati na pouhém zlepšování životních podmínek. Život sám má kulturou činiti lepším!

Prvotní city a pudy, buzené bojem o život v těžkých životních podmínkách, mají ustoupiti citům ušlechtlejším a dobré vůli, — jsou-li již životní podmínky zlepšeny tak, že není třeba boje o život, nýbrž životní solidárnosti. Kulturním ideálem nemá býti jen lepší prospěch a lepší využívání, nýbrž krása a pravda, tvořící důstojnost lidského života.

K budování názoru světa i života, který by též zavazoval k mravnímu jednání pro důstojnost života, mají přispívati vědy přírodní a duchové pospolu.

Jest si přát, aby přírodní věda, osvícená filosofickou kritikou poznávání, vzkvétala, ježto stanoví skutečnost a dle ní též uskutečnitelné možnosti. Nezáleží jen na skutečnosti, jaká jest, nýbrž na pravdě, která býti má; ta však může povstávati jen na půdě skutečnosti.

*Proto má panovati pospolitá součinnost mezi vědou přírodní a vědami duchovými v duchu university.**

Řeč přírodopysce-filosofa, *Dr. Mareše*, ovšem v jednom směru je nám sympathická. A to v tom, že jasně a přesvědčivě dokazuje, že nelze životní názor budovati jednostranně, na základě smyslového poznání a rozumu; ale že i vůle

a cit člověka jsou důležitými faktory, s nimiž vždycky při vytváření názoru (když totiž člověk objektivní učení za subjektivní normu života a jednání svobodně přijímá) nutno je počítati. Je nám sympathická a podpírá naše stanovisko, že *mravnost nelze zbudovati na pouhých poznacích biologických a sociologických*. Po této negativní stránce svého programu názory professora Mareše milerádi přijímáme.

Ale v čem nelze s názory prof. Mareše souhlasiti, jest jeho názor na církev a na theologii vůbec. Prof. Mareš, filosofickým názorem vitalista, jest ještě příliš dalek onoho rozhodného přesvědčení, jež jeho kollega, universitní professor v Kielu, *Dr. Reinke* krátce formuloval v slova: *»Gott ist eine wissenschaftliche Induktion!«* Našemu učenci nynější pojem Boha nestačí. Atheismus, dle výroku prof. Mareše, »je chudý, prázdný a neplodný; ale svět zbavený vlády starého boha, neklesá proto na pouhý hmotný mechanismus.« (Mareš: *»Věda a náboženství«*. Str. 45.)

Prof. Mareš dále tvrdí: *»Náboženství, jakožto úsilí člověka povznést se k výši ideálů mravnosti a krásy, a věda, jakožto poznání vztahů veličin nalezených v přírodě, nemohou si odporovati, ježto se nemohou potkati. Věda nemůže náboženství nahraditi, aniž může náboženství vytvořiti; může jen sloužiti životu v jeho úsilí po vyšších ideálech. Není sporu mezi náboženstvím a vědou, avšak těžký spor jest mezi tímto náboženstvím a náboženstvím theologických teorií.«* (Str. 50.)

Každý čtenář, v katolické theologii jenom poněkud zběhlý, pozná hned, že prof. Mareš je příliš nás dalek, abychom v pozitivním názoru na náboženství mohli jej bráti za svědka. A vysvětlíme si tento jeho názor jediné tím, že v theologii je neoborníkem; jeho názory na náboženství a církev nejsou správný. *Ve své úcty hodné snaze seznati cenu náboženství, ocill se na poli jeho vědě a oboru cizím; a proto jeho názory jsou klamné, zkreslené.* —

Není pro učence většího nebezpečí, nežli když filosofuje v oboru, který není jeho povoláním. Když zesnulý prof. *Dr. Raymann* ve vědeckém sporu s prof. Dr. Marešem přešel z oboru svého chemického bádání v biologii, v níž nebyl odborníkem, mýlil se, a porážku jeho bylo lze předvídati. *Prof. Mareš svými dedukcemi o theologii ocill se lěz na půdě cizí.* Ale jsme přesvědčeni, že kdyby hlouběji se zabýval theologii, a studoval odborné, na výši doby stojící theologická díla, na př. *Hettingra, Schantze, Weisse, Klimke, Cathreina*, jistě by své názory opravil. Jeho mužný a přímý charakter tomu nasvědčuje. A tohoto studia zajisté je nezbytně potřebí každému, kdo si osobuje o theologii křesťanské pronést vážné slovo. —

Když se slavného Darwina otázali, co soudí o Mojžišově kosmogonii, zcela klidně odpověděl: *»Odpusťte, toho jsem nestudoval.«* To byla odpověď stejně upřímná jako důstojná učence, který nechtěl vydati v nebezpečí svoji autoritu na poli cizím, neznámém. Co by měl prof. Mareš po příkladě tohoto učence vykonati, jistě netřeba tu vysvětlovati.

Nebezpečí monismu ve škole.

(Napsal prof. Dr. LUBOMIR PETR.)

(Pokračování.)

Na posouzení sofistických vývodů a závěrů otiskujeme tu hlavní myšlenku žádosti o zavedení beznáboženského, vědeckého vyučování morálce, již podala místní skupina Německého monistického spolku v *Geře* obecní radě města Gery, žádosti, již v podstatě opakují i monistické skupiny jiných měst německých:

»Náboženství patří ke všeobecně závazným předmětům vyučovacím na státních a obecných školách naší země (Reuss). Náboženstvím tím rozumí se však jen náboženství evangelicko-luteránské.

Vyučování náboženství tomuto stejně jako vyučování kterémukoli náboženství na víře spočívajícímu nikterak nedostačuje účelu, jehož vyučování náboženství vlastně má sledovati.

Náboženství má totiž vychovati lidi k charakterním osobám, k mravně dobře smýšlejícím, citícím a usilujícím údům lidské společnosti. Tento hlavní účel náboženského vyučování miji se však ve vyučování náboženství na víře spočívajícího, jak zkušenost dosvědčuje, úplně s výsledkem. Ba nynějším náboženským vyučováním, jimž má se čeliti zpuštění mládeže ze školy vycházející, se této zpuštění (Verwahrlosung) podle našeho mínění v mnohých případech jen upravuje půdu. Toto své hledisko zevrubněji odůvodňujeme níže.

Nynější nadržování evangelicko-luterskému vyučování náboženskému obsahuje především znásilňování svědomí všech těch rodičů, kteří nestojí již na půdě evangelicko-luterské církve. Státní a obecní úřady mají nepochybnou povinnost, spravedlnosti ukládanou, aby dětem těchto rodičů ze státních prostředků poskytli mravní vyučování, prosté všeho konfessionalismu.

Následuje zevrubnější odůvodnění této žádosti.

1. »Evangelicko-luterské a vůbec každé konfessionální vyučování náboženství mělo by býti již proto ze státních a obecných škol odstraněno, že stát a obce nejsou již zřízením křesťanská, nýbrž ryze světská.

2. Konfessionální vyučování náboženství má však býti odstraněno ze státních a obecných škol také proto, že není s to, aby dostalo úkolu, jež vyučování náboženství má splniti. (Vide supra.)

Nemůže splniti tento úkol, poněvadž spočívá na pouhé víře, víře ve zjevení, t. j. na pouhém *subjektivním* předpokladu bez objektivního zdůvodnění, a poněvadž tak zvané články víry, jak dnes všichni duševně probuzení žáci i rodiče vědí, nikdy nemožou míti cenu objektivně odůvodněných a skutečných pravd. To potvrzeno jest i tím, že s tak zvanými články víry věda, a zvláště věda přírodní, je v příkrém rozporu.

Budiž jen toho vzpomenu, že »základní článek víry« o osobním, člověku podobném, za viditelným světem trůnícím Bohu, jenž prý svět stvořil z ničeho a dosud tajemně zachovává a řídí, odporuje nejobecnějším zákonům zachování hmoty a energie. Budiž dále na to poukázáno, že další články víry o posmrtném životě duše, myšlené jako samostatné bytosti, odporují psycho- a fyziologickému poznání, a že tak zvaná *duše* není než úhrnem životní činnosti našeho mozku a naší soustavy nervové, jež stejně jako ostatní životní činnosti na svých orgánech stále jsou závisly, s nimi se vyvíjejí, s nimi se rozpadávají a bez nich

samozřejmě nemohou trvati. Budiž dále připomenuto, že tak zvané články víry o božství Kristově, jeho narození z Panny, jeho zázračné činnosti, jeho zmrtvýchvstání a nanebevstoupení odporují všem přírodním zákonům a zkušenostem.

Z kritiky bible a studia náboženských dějin dokázala věda, že většina křesťanských článků víry, a zvláště tak zvaných pravd o spasení, převzata jest z indického náboženství Buddhova, ze staroperského náboženství Mithrova a ze starořeckých mysterií, nebo že v prvních stoletích, po Kristu od jeho kněží je vymyšlena, a tudíž nemůže býti pravdou od Boha, skrze Ježíše zjevenou. Ba tyto vědy učinily docela velmi pravděpodobným, že Ježíš vůbec nežil, nýbrž jako Mithra a jiní představuje jenom smyšlenou osobu.

Vzhledem k těmto faktům (!) nemohou již žádným způsobem křesťanské články víry tvořiti podklad mravní výchovy naší mládeže, a zákonodárné sbory nemohou již s dobrým svědomím zodpovídati, aby mládeži byly za pravdy předkládány; neboť pak jest naprosto nemožno vychovávat děti k pravdomluvnosti, nezbytnému základu vši mravnosti.*

Když byl pamětní spis politoval učitele, kteří musí děti vyučovati naukám, jimž sami nevěří a tak ocitají se v hrozné situaci pokrytců, odvažuje se docela i tvrditi, že tyto náboženské nauky, nehledic ani k jejich vědecky dokázané nepravdě, nejsou ani *svým obsahem* způsobily, aby daly dětem pro pozdější život bezpečné vodítko mravného myšlení, cítění a chění.

Neboť 1. nepodávají ani spolehlivý výměr základních pojmů mravních, dobra a zla. Mravně dobré jest to, co Bůh přikazuje; mravně zlé, co zapovídá. Co však Bůh přikazuje a zakazuje, o tom křesťanská mravouka neví nic jistého a jednotného. Oznamil prý Bůh svou vůli skrze Mojžíše v desateru, skrze proroky a Krista; ale to vše jest příliš kusé, mezerovité a nejednotné, aby z toho mohl býti odvozen jasný rozdíl dobra a zla. V pochybnostech je mládeži nemožno se zevrubněji poučiti, co je dobré a co zlé, poněvadž od dob Kristových se lidem zjevení již nedostalo. Jak jinak bylo by s mládeží, kdyby mu podle vědecké morálky za nejvyšší pravidlo bylo označeno a vštípeno, že za mravně dobré sluší pokládati ony skutky a pohnutky, jež způsobily jsou sloužití jistému zdaru národa a všeho lidstva, a za mravně zlé ony, jež blahu celku mohou býti na škodu.

Tuto patrnou mezeru snažili se někteří theologové jako *Rothe, Wutke, Schmid, Öttingen*, (poněkud již i *Kant*) vyplniti tím, že prohlásili prostě svědomí za *»hlas boží«* a jeho nálezy vykládali za bezprostřední zjevení boží.

Ale vědecká mravouka musí tyto pokusy o vyspravení náboženské mravouky odmítnouti, ježto poznala, že se svědomí v millionech letech lidského vývoje jako dědičný výsledek přizpůsobování společenskému životu znenáhla vytvořilo, a tudíž hlasem božím býti nemůže. Také projevuje se v různých lidech, v různém věku a v různých národech tak rozdílně, že z jeho výroků nemůže býti nezávislý mravní zákon poznán, nemluvě o tom, že svědomí svého majitele v praktickém životě příliš často zavádí a zůstává na holičkách. Jestliže náboženská morálka přes tyto vědecké poznatky a zřejmá fakta, zralejším žákům již známá, svědomí prohlašuje za hlas boží, pak může jen toho docílit, že se zralejší žáci nevěrecky a s nevolí odvrátí od náboženské morálky.

Jaký prospěch však by mohl vzejíti mládeži, kdyby byla s výsledky vědecké morálky seznámena a k tomu nabádána, aby hlasu svého svědomí nevě-

řila slepě, nýbrž jen všeobecně; kdyby v jednotlivém případě podle jasných rozznaček dobra a zla jeho správnost vždycky důkladně zkoumala, po případě opravovala a tím své svědomí stále víc a víc vzdělávala a bystřila. (!)

Náboženská morálka nestačí také z toho důvodu svému úkolu vychovávat k mravnosti a k vytváření charakteru, že její výchovný způsob tomuto účelu odporuje; neboť nepovzbuzuje k dobru poukazem na užitečné následky dobra a obecně škodlivé následky zla, nýbrž jen hrozbou trestů a slibem odměny, tedy jen vzbuzováním strachu a naděje, prostředky nanejvýš u nezkušených dětí nebo u zlomyslných provinilců místními a vhodnými. Člověk má dobro, t. j. to, co jest užitečno zdaru národa a lidstva, pokládati prostě za povinnost, za niž nemá žádati zvláštní odměny. Tím, že křesťanská morálka za to i věčnou blaženost odměnou slibuje, podkopává jen vědomí a cit povinnosti.* —

Jakéhosi oprávnění nabývá výtky jež ovšem může býti jen protestantismu učiněna, že zavržením hrozí se nikoli zlým lidem, nýbrž především nevěřícím. V tom smyslu tvoří prý protestantská morálka východisko k věčným nesvornostem národů, a stát a obce mají ve vlastním zájmu podstatnou příčinu, aby takové učení, jenom svár rozsévající, z morálky svých škol vyloučily.

Škola má povinnost připravovati mládež nikoli k pochybnému životu na onom světě, nýbrž k životu vezdejšímu. Kdo pokládá za nutné, připravovati své děti k životu na věčnosti, ten nechť se obrátí na svou společnost náboženskou, nesmí však toho žádati na škole a státu.

Jestliže v posledních desetiletích zpustlost a trestnost mládeže v povážlivé míře stoupla, pak to nesporně sluší přičísti nedostatečnému a neúčelnému vyučování náboženské morálce, jehož se nyní mládeži na našich školách dostává; neboť byla jím neustále vychovávána ke vnitřní neupřímnosti, jež jest nejlepší školkou lehkovážnosti, nevázanosti a zdivočelosti.

Ze všech těchto důvodů musí býti v zájmu mládeže naléhavě žádáno, aby vyučování zjevenému náboženství bylo ze všech našich škol odstraněno a nahrazeno beznáboženskou, vědeckou morálkou spolu s pěstěním zbožnosti (religiosity). (Pokračování.)

Junáctví (Scouting).

(Podává Dr. JOS. HANUŠ.)

Myšlenka amerického lovce-spisovatele, *Thompson-Setona*, a anglického generála, *Baden-Powella*, naváděti mládež životu v přírodě, zvaná *scouting*, našla velmi zřetelné přijetí u mládeže americké i anglické, a odtud pronikla i do kulturních zemí evropských. I u nás jeví se čilý zájem o skauting zvláště působením prof. *A. Svojsíka*, a poslední 3 leta již viděti čtyry jinochů vycházeti z měst do přírody a o prázdninách tábořiti mladý dorost skautský.

Čilý ruch tento vzbudil pozornost i zemské školní rady, že poslala na ředitelství škol dotaz, jaké stanovisko zaujímají sbory učitelské vůči tomuto hnutí a jeho vedení. Motivem toho jest ovšem především stránka výchovná; ale pozadí snad ještě jiné, méně známé. — Jaké stanovisko má míti v otázce té katecheta, jemuž má nejvíce jíti o mravní zušlechtnění mládeže?

Především třeba rozeznávati ideální význam junáctví a praktické provádění jeho.

S prvního, ideálního stanoviska, dlužno vitati hnutí toto, třebaš mělo ještě některé nedostatky ideové. Provádění skautu setkalo se na mnoze s nesnázemi; ano někde zvrhlo se téměř v pravý opak toho, čeho měl scouting dosáhnouti.

V knihovně junáků (českých skautů), redigované Ant. B. Svojsikem, v čís. 6. podal *prof. Dr. Fr. Čáda* posudek svůj o významu skautování, jak jej pojali zakladatelé junáctví, Seton a Baden-Powel. Dle něho jest skautování výchovný systém, výchovu a výuku rodinnou i školní doplňující. Skauting není jen nová cesta nějaké výchovy tělesné, nýbrž i *určitá výchovná soustava*, výchovná instituce, organisace pro mládež zdravou, normální, ve věku od 10—18 let.

Hlavním momentem této výchovy jest *sebevýchova pro život*, která uskutečněna jest, že mládež, jsouc více ponechána sama sobě, učí se, čeho třeba pro život, učí se rozhodovati se, jednati samostatně, sobě pomoci v čas potřeby, v čas nebezpečí, nehody, orientovati se v neznámé krajině. Dále jest to výchova sociální pro společnost lidskou. Skaut má si uvědomiti, že jest skutečným, platným členem lidské společnosti, má býti pohotově pomoci radou, pomocí, prostřednictvím každému, kdo toho potřebuje (v čas požáru, neštěstí, pomoci v práci na poli). Skaut má každodenně vykonati nějaký dobrý skutek, každému člověku dobré vůle býti přítelem, skautovi bratrem. Jak krásně to možno pěstovati lásku k rodné půdě a svým krajinám; *vlastenectví!*

Aby byl skaut platným členem společnosti lidské v ohledu sociálním, dlužno každému, by byl individuálně vychován po stráce tělesné i duševní. —

Co se týče tělesné výchovy, té skauting poskytuje v míře nejvyšší. Tělesná výchova v přírodě, na zdravém vzduchu, uplatňuje se nejlépe. Otuzování těla tělocvikem, setrváním ve volné přírodě za pohody i nepohody, ve dne v noci, koupání, cvičení, první pomoc poskytovat, tím vším nabývá hbitosti, obratnosti svalstva, síly tělesné. Turistika se pěstuje; skaut se učí překonávati obtíže cesty, sestrojovati různé nástroje, zvyká si obyčejné stravě, cviči zrak, sluch i ostatní smysly.

Po stránce duševní zvláště posiluje paměť, pozorovatelskou schopnost, soudnost, znalost přírody, květeny, zvířeny. City se zušlechťují, láska ku pravdě, cit pro mravnost, přímost, šetrnost, úcta k jiným, zvláště starším, ochotnost, úslužnost, pevnost vůle.

Desatero skautů zní:

1. Dané slovo jest skautovi svaté.
2. Skaut jest opravdově loyální a vlastenecký.
3. Skaut snaží se býti užitečným a pomáhati bližním.
4. Skaut jest každého člověka dobré vůle přítelem a každého skauta bratrem.
5. Skaut jest ochotný a úslužný.
6. Skaut jest přítelem zvířat.
7. Skaut jest poslušný.
8. Skaut jest vlídný a veselý myslí.
9. Skaut jest hospodárný a šetrný.
10. Skaut jest čistý v myšlení, slovech i skutcích.

Skaut, jsa ve styku s přírodou a s lidmi, vychovává se ke skutečnosti, ku práci tělesné i duševní, v čase volném vzdělává se knihou. Skauting vyhovuje fantasií mládeže, odvážnosti, snaze býti velkým; v otázce mravní pak odvádí od

nemravnosti a od chtíčů pohlavních se probouzejících, když zaměstnává jej tělesnými cviky, tělesnou prací únavnou, když žije stále ve společnosti druhých.

Tim stručně naznačen ideální význam skautingu. Jeví se zajisté hnutím v mládeži zdravým, doporučení hodným jak po stránce výchovy tělesné, tak i duševní; ovšem k vychování pravého charakteru ještě nedostačí. Uče přirozeným ctnostem svrchu označeným bez motivů vyšších, nedodá síly mládeži, by si osvojila ony mravní zásady. *Předpokládá totiž skauting anglický hluboké náboženské pravdy, vštípené od rodičů nábožensky založených, na nichž láska k oněm ctnostem spočívá.* A toho někdy u našich jinochů nebývá. Jest proto nebezpečí, že by naši junáci, tábořící ve volné přírodě, spíše zbožnost, pevnou víru v Boha a na ní všechny vyšší ctnosti křesťanské ztratili — nejsou-li v nich posilováni od svých vůdců.

Dobře uvedeno v definici skautství, že *má doplňovat výchovu a výuku rodinnou a školní.* A z toho patrné, že i úcta k náboženství a plnění povinností náboženských jest důležitou výchovnou složkou, od rodičů žádanou. — —

A nyní slovo k praktickému provádění skautingu u nás.

Jest ovšem v počátcích, a tím snad trpí více, než později, bude-li řádně, svědomitě pěstován. Upřímně si řekněme: Kdo se hlásí nyní ku skautingu? Často hoší takoví, kteří vidí spíše v něm dobrodružný, jaksi výstřední život, uvolněný od kázně rodičů a učitelů. Častokrát jsou přesyceni četbou »indiánek«, »detektivek« chťi v praxi své fantasií pustiti úzdu. Výlučné postavení, zvláštní šat, hoví jejich velikášství, skauting zaujme celou jejich duši, že zapomínají na ostatní povinnosti svoje ku škole, vzdělání školnímu, k rodičům, býti jim ku pomoci v domácnosti.

To jsou stinné stránky našeho skautingu, že některé tábory o prázdninách nedosti slavně prosluly, jsouce na obtíž svému okolí a často nebezpečny zvláště cizím plodům polním, zahradním (Družina Bílého Vlka). A tu nastává úkol svědomitých vůdců. Vážní, charakterní, nadšení průkopníci myšlenky této dovedou výstrelky přehnané fantasiie dětské krotiti, podrobiti kázni a provésti cíle pravého junáctví. Ale jak to asi bude těžko provésti a jak pořádku takových nadšených vůdců!

Dále jest patrné, že nehodí se dobře skautství v čas školního roku, by nebylo na újmu učení se pro školu, nýbrž že nejlépe se hodí pro to prázdniny.

Jest samozřejmo, že do družin studentských mohou býti přijímáni pouze *studenti*, a vůdci jejich professoři, paedagogové, vědomí svého vážného úkolu vychovávaciho.

Vůdce junácké družiny musí dbáti na pořádek, na jednotlivé, zvláště výstřední hochy, by nekazili druhých, a po případě již před přijetím na prázdniny raději vyloučiti takového, který nemá dobré vůle. Hoší, plní otázek všetečných a často choulostivých, přicházejí k vůdci s prosbou za vysvětlení. Jaké tu třeba vážnosti a charakteru, by dovedl vždy správně poučiti, napomenouti, a aby nedal se strhnouti v slabé chvíli nebo touze po oblíbě hochů k snižování institucí školních, náboženských a podobně!

Jest pak samozřejmo, že jen takový plní svůj úkol vůdce a vychovatele junáků, který vede mladé duše k Bohu svým příkladem, *jde s nimi v neděle a svátky na bohoslužbu v blízkém chrámě.* Takový stane se jistě miláč-

kem družiny své a posvěti tím i ušlechtilé cíle junáctví. Tak tomu v Anglii, v Belgii.

Když arcibiskup londýnský, *Borne*, vracel se z Říma jako kardinál před 2 roky do Londýna, tu katolická »*Brigáda*« skautů sešla se z celého okolí k uvítání svého arcipastýře a tvořila špalír za ohromné účasti obyvatelstva londýnského. *Skauti angličtí jsou nábožensky citící a jednající.*

I u nás bude toto hnutí postaveno na zdravých základech a v pravém svém pochopení, bude-li vedeno také v duchu náboženském; jinak sejde na scesti a mládež spíše vyučí výstřednosti a povrchnosti.

Jest proto si přáti, by katecheta po této stránce podporoval toto nové hnutí, by navštívil tábořící junáky, jsou-li někde na blízku, a povzbudil jinochy, kteří učíce se plnití povinnosti skautské, plní i ochotně své povinnosti náboženské. A jistě i v krajině, kde táboří o prázdninách junáci, lidé vidouce je, jak v neděli jdou do kostela a tam se zbožně chovají, budou je mítí rádi, a rodiče jinochů těch nebudou v úzkosti, že se jim dívky jejich zkaží.

FEUILLETON.

Církevní umění ve škole.

(Podává VÁCLAV HRUDKA.)

Dva směry církevní činnosti jsou zvláště výrazné a způsobilé v oboru apologetiky, chceme-li zjevným i skrytým nepřátelům dokázatí fakty, co duch církevní uskutečnil. Míním *činnost církve charitativní a uměleckou.*

Význam charity pro společnost chápe lépe člověk starší, zkrúšený životním bojem, jenž sám čelil neštěstí a nehodám. Ten nejlépe ví, co znamená v žití vlídné slovo, úsměv a — pomoc. Ale vznětlivé mládí bývá přístupno zase jen vznětům, jež skýtá umění. To dobře znají spolky jako »Umělecká výchova«, »Osvětový svaz«, a četné jiné. Soustavně pořádají přednášky pro mládež; vytrvale navádějí mládež k návštěvám divadla o studentských představeních. Pořádají se i recitace básnických děl, vyprávění pohádek i dýchánky; a to vše mládeži.

Netvrdím o vši této činnosti, že zásadně snad jest nepřátelská a proticírkevní; ale duch mládeže se naplní vším možným, jen tím nikoliv, po čem katecheta touží v těch svých dvou týdenních hodinách, a co po případě i v jedné hodině má provéstí.

Katecheta může uplatnití svůj vliv na mládež různým způsobem dle svých indi-

viduelních schopností. Ale chce-li mládeži věrně a životně vylíčiti činnost církve a její význam v kulturních dějinách, poslouží mu dějiny církevního výtvarného umění lépe, než dějiny hudby neb literatury. Moderní, znamenitá hudba i písemnictví jdou svými cestami i proticírkevními, ale v oboru výtvarného umění katolické, gotické katedrály nebudou překonány. Vždy budou tichými svědky úžasné tvůrčí schopnosti středověku a poslední hranicí lidské odvahy a touhy.

Vyzkoušel jsem, jak církev působí na mysl mládeže svým uměním, jak imponují mladým duším ty velkolepé evokace pokory i vzletu, zbožnosti i nádhery, něhy i síly, ty naše staré, ctihodné křesťanské chrámy. Není to ovšem lehkým úkolem při nedostatku dobrých a moderních kritických děl vykládati pražské chrámy. Ale tato práce není marna a hodna toho, aby byla podniknuta a provedena.

Po serii vycházek, jež vykonány po většinu našich pražských svatých, zřetelně čtu v zrácích i v duších mládeže, že s obdivem pohlíží na činnost církve, jež takovými arcidily vkusu a krásy dovedla ozdobiti ulice i náměstí měst. Hle, *právě to nejtýpčejší v Praze, čím možno se pochlubití před cizinou, zbudovala církev a její instituce.* Ale zapotřebí jest tyto mrtvé, hmotné a neživé výtvořím slovem objasniti a přiblížití je moderním lidem.

Moderní člověk jest právě tak jednostranný — a snad mnohem více — jako

bývali v minulých stoletích. Poslouchá přesně direktivu svého žurnálu; dále za obzor nevidí. A právě s těmito vlivy zápolím. I na vycházkách slyším jízlivé poznámky o »nejslavnější periodě českých dějin«, o době husitské a vládě Jířka z Poděbrad. A právě při vycházce ve sbírkách musejních okáží na několika cepech celou husitskou kulturu. Všechny nepřátelské proudy a vlivy, jež tak rušivě působí na naši práci ve škole, velmi dobře paralyzuje, vzbudí-li se v mládeži zájem pro církevní umění.

Procházejte učebny škol národních i středních! Jaké skvostné pomůcky i obrazy najdete! Jakými uměleckými pomůckami učitel doprovází svůj přírodopis, zeměpis, dějepis! A katecheta paběrkuje po dějepisci. *Je surchovaný čas zaopatřiti české domácí pomůcky k vyučování náboženskému.* Velí tak nejen prokázaná potřeba, ale mnohem více naše čest. Zaráží ovšem finanční úhrada. Můj Bože! Statisticový odkaz monsig. Lehnera věrovaná problematice mu historickému ústavu. Nepatrný zlomek z posledních velkých odkazů by rázem zaopatřil řadu pomůcek, a to takových, kterými bychom se mohli repraesentovati. A to mám na mysli, dílo nákladnější a dobře barevné reprodukce; neboť nekolorovaných vyobrazení vydáno jest již v dostatečné míře.

Upozorňuji jen příslušné interessenty, aby se zabývali řešením zaopatření náboženských pomůcek. To se nevykoná ani za měsíc ani za rok. Celý náklad neuhradí se výtežkem z prodeje; bude třeba získati nějakou pomoc. Je-li známo o některém pánu, že zamýšlí učiniti legáty, kéž by byl požádán, *aby několika sty pamatoval na fond pro učebné pomůcky!*

Uvedu zde stručný přehled, co vydáno již tiskem o církevním českém umění, pokud se hodí k soukromému studiu či do učitelských a professorských knihoven. Mnohé z těchto publikací jsou pracovány na širší základně a věnovány nejen církevnímu, ale i světskému umění. Ale známo, že *dříve církevní umění mělo zářující převahu nad profanním podnikání.* Proto výborně poslouží katechetovi.

Nejlepší pomůcka je neplodná a mrtvá, pověsí-li se jen na zeď bez hřejivého a oživujícího výkladu katechetova. Žáci mají z barvy hlasu a i nadšení katechety procítiti, že co právě se okazuje vyobrazeno, má velikou cenu kulturní a uměleckou. Třeba

jest mítí zápal pro umění a lásku k němu. Vždyť jistě, také prý intelligentní skupiny lidí, bojují proti pražskému baroku jakožto slohu bělohorských vítězů. Proti tomuto zdo-vočení mravů právě vštepujeme cit pro slavné periody umělecké církevní činnosti v minulosti.

Katecheté pražští i předměstští snadno doplní liturgické a dějepisné učivo i bez pomůcek; podobně i venku s malými výlohami snadno lze navštívití okolní církevní památky. *Ale nutno vzbuditi v srdcích žáků náladu a cit pro církevní umění,* a upravití ovzduší žákovo. Třeba dlouholeté, pracné, nechápané námahy, nežli žáci překonají předsudky, s kterými moderní člověk pohlíží na dávné umění. Nejlépe by posloužil velký výbor našich domácích prací církevních, kolorovaných a dobře reprodukováných

Pro primu, sekundu i tertii škol středních *Dr. Antonín Podlaha* již připravil vhodný úvod vydáním »*Ilustrovaného katechismu*« i své »*Liturgiky*«. Tato zvláště jest vhodná tím, že představí žákům dobré kusy českého církevního umění, Soustavným upozorňováním a rozbořem obrazů v katechismu i v liturgice vzbudí se zájem žactva o umění. Téhož autora »*Posvátná místa*« velmi prospějí na obecných i měšťanských školách venkovských, seznamují žactvo s uměleckými předměty církevními v nejbližším okolí.

Dr. Antonín Podlaha vydal: »*Obrazy Mariánské v Čechách ze stol. XIV. až XVI.*« Schváleno nejdůst. Ordinariátem. Nákladem V. Kotrby v Praze 1904. Za 2·50 K. Přehled českých Madonn — našich primitivů — v zlaté době Karlově, a další vývoj jejich až do renaissance. Vyobrazení jsou sice nebarevná, ale stačí dobře k zdůraznění významu české maličké školy ve 14. století. Možno užiti této dobré pomůcky kdykoli, ve věrouce i mravouce, při látce o Mariánském kultu, i před svátky Panny Marie. Podobně dobře poslouží téhož neunavného badatele: »*Sochy a skulptury Mariánské v Čechách* od dob nejstarších až do stol. XVI.«. U téhož nakladatele V. Kotrby v Praze 1904. Za 2·50 K. Obsahuje i románská sousoší; též známý haut-relief Madonny od sv. Jiří.

Tyto publikace velmi levné, obsahující pouze české památky jsou cennou pomůckou, povznášející Mariánský kult.

(Pokračování.)

SMĚS.

K oslavám Husovým v roce 1915.
 »Český Učitel« ve svém úvodním článku z 5. června t. r. píše následovně:

»Pěče o slavnosti Husovy roku 1915 podjal se k vybídnutí Národní rady české Osvětový svaz. Tak je to nejsprávnější. Vláda činila překážky Společnosti k pořádání oslavné památky Mistra Jana, nepotvrdila jejích stanov a nedovolila její existenci. Tázati se po důvodech bylo by zbytečno. Žijeme v Rakousku — to stačí. Společnost k pořádání oslavné památky Husovy tvořili vysokoškolsí profesoři, vynikající spisovatelé, učenci a poslanci. Snad proto vláda tuto společnost neuznala. Zas tu cítíme vliv klerikálů a zase známou obavu vlivných kruhů konservativních z každého hnutí pokrokového. Osvětovému Svazu nemůže býti bráněno, aby se podjal přípravných prací k důstojnému a trvalému oslavení pětistého výročí upálení Mistra Jana Husa, nemožou mu překážeti, aby soustředil, v patrnosti měl a řídil veškeru práci, aby dával popud k podnikům, aby udílel rady a pokyny.

Máme za to, že největší úkol tu případně národnímu učitelstvu. Ve svém provolání upozorňuje Osvětový svaz, že blíží se dny pětistého výročí smrti Husovy, kdy Husův národ má sám sobě a celému vzdělanému světu uvědomiti, čím Mistr Jan Hus byl své době a co znamená době přítomné

Národ český má sobě uvědomiti, čím byl mu Jan Hus. Každý i nejposlednější občan v zapadlé vesničce má býti poučen aspoň o všem nejdůležitějším, co se Mistra Jana týče. To státi se má všude, ve všech obcích. A k tomu se hodí nejlíp učitelstvo národní. Jeť ono ze všech inteligentních stavů v nejčastějším styku s lidem, působnost jeho zasahuje do nejdolejších samot a chatrčí, slovo učitelovo nejlíp dovede poučiti právě proto, že učitel národní dovede s lidem pohovíti jeho mluvou, dovede mu rozumitelně vše vyloužiti, aby věc pochopil, aby si ji nejen v paměť vštípil, ale i srdcem aby cítil s Husem, aby uvažoval o jeho pravdě a sám aby si ze správného líčení vyvodil o Mistrovi správné mínění, věrný obraz.

Nutno tudíž, aby každý učitel bez rozdílu se podjal čestného a záslužného úkolu poučovati lid o významu Husově způsobem, který nejhodnějším uzná. — —

I my nepřejeme si pro rok 1915 ničeho toužebněji, nežli aby o Husovi promluvili ti, kteří mají po této době spravedlivý a všestranný rozhled, a solidní vědomosti. Oslavám vlasteneckých zásluh Husových jistě nikde z katolíků v cestu ni stébla nepřeloží; o »náboženských jeho zásluhách« sotva kdo z našich pokrokových učitelů dovede věcně promluvit, poněvadž otázka tato je mu daleká, ne-li nepochopitelná. Ale budeme na stráži, aby se oslav Husových neužívalo jako záminky k tupení naší církve a jako hesla k vystupování z církve. Tedy z naší strany nikoli boj, ale obrana. r.

Uvádění zkoušených kandidátů pro katolické náboženství v úřad učitelský.
 Vynesení c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 21. dubna 1914, č. 15.492, byla c. k. zemská školní rada zmocněna, aby dovolila s dorozuměním s příslušným ordinariátem zkoušeným kandidátům pro katolické náboženství hospitovati v hodinách náboženství ve vyšších třídách školy střední, kterou c. k. zemská školní rada označí, aby mohli býti v praktický úřad učitelský uváděni.

O tom, lze-li tyto hospitace prominouti kandidátům, kteří jinakým způsobem mohou prokázati svou didakticko-paedagogickou způsobilost, rozhodovati bude příslušný ordinariát sám, zemské školní radě pak zůstaveno jest v daném případě ku přání ordinariátu se vyjádřiti. Za c. k. místodržitele: Kalandra (Čís. z. š. r. 27.550, ai 1914.)

Resoluce panské sněmovny, jež se týká zlepšení platů učitelů a profesorů středněškolských, jejíž referentem ve školské komisi panské sněmovny byl býv. ministr Marchet, má tento odstavec, na jehož základě vládě je možno středněškolským katechetům hmotně jich požitky příznivěji upravit: »C. k. vláda se vyzývá, aby započítávala učitelům náboženství až do nejvyššího rozsahu osmi let pro kvinkvenia a požitky odpočinkové služební dobu strávenou na školách obecných a měšťanských, když před tím dosáhli úplné způsobilosti učitelské pro střední školy.« — Tim ovšem je vládě dána pouze možnost, aby po přání sněmovny takto jednala; ale sluší jenom litovati, že pro stále nesnáze vnitřní nebylo možno tato odůvodněná přání učiniti zákonem.

Duchovní cvičení pro učitelky v Chrudimi uspořádá Mariánská družina učitelů v tamním klášteře Školských sester; začnou v úterý dne 18. srpna večer a ukončí

se v sobotu ráno dne 22. srpna. Správa družiny zve k těmto duchovním cvičením nejen sodálky Mar. družiny, ale všechny katolické učitelky; i slečny, které nejsou učitelkami, mohou se těchto duchovních cvičení účastniti. Zaopatření bude poskytnuto v klášteře školských sester za mírný poplatek. Určité přihlášky buďtež laskavě zaslány nejdéle do 10. srpna na adresu: »Mariánská družina učitelek v Chrudimi, divíci paedagogium.«

Král Pruský bigamista. Francouzský spisovatel Hennet z Contel v »Revue« (říjen 1910) podává historii poměrů krále Pruského Bedřicha Viléma II. s paní Rietz, se slečnou z Voss a hraběnkou Doenhof. Tyto dvě poslední byly s ním »řádně« oddány roku 1787 a 1790 se schválením konsistoře (protestantské) v Berlíně, ačkoliv král byl ženat

Srovnejme podle této zprávy jednání oficiální konsistoře protestantské se správným jednáním církve katolické na př. vůči Jindřichu VIII., králi anglickému, kdy církve katolická, než by byla porušila zásadu o nerozlučitelnosti manželství Jindřichova, raději utrpěla ztrátu bohatého a mocného národa Anglického. Jak vysvitá z toho vznešenost morálky církve katolické, která nezná kompromisů ani vůči hlavám korunovaným! — Hořejší Hennetova zpráva jest důkazem, že protestantismus se šířil a upevňoval zrušením nepohodlných povinností a všeobecným uvolněním kázně. Kk.

Česká sekce světového sjezdu eucharistického 1914 byla zřízena péčí »Spolku československých poutníků do Lurd a jiných posvátných míst se sídlem v Praze« dle usnesení výborového sezení 29. pros. 1913. Diecése česko-moravské svěřily svoje zastupování při sjezdu Pořadatelstvu Čes. sekce.

Protectoři: Jeho Eminence nejdůstojnější pan kníže-arcibiskup pražský Lev kardinál ze Skrbenských, Jeho Eminence, nejdůstojnější pan kníže-arcibiskup olomoucký dr. František Šal. kardinál Bauer.

Čestný předseda: J. Ex. nejdůst. pan biskup královéhradecký dr. Jos. Doubrava.

Výkonný předseda: Msgr. dr. M. Picha, řídící kanovník metropole sv. Víta v Praze.

Sekretář: Dr. Alois Kolisek, professor v Hodoníně.

Poutní vlak do Lurd

od 16. července do 1. srpna.

Při dostatečném počtu účastníků zvláštní vlak vyjede z Prahy, jakožto hlavního města království českého, pojedě Brnem na Bře-

Ve význačných městech budou delší nebo kratší zastávky, a to za účelem noclehu, pobožnosti a prohlídky památností.

Vrchní a hlavní vedení duchovní celé výpravy bude míti Jeho Excel. nejdůst. p. biskup Dr. Josef Doubrava.

Jízda tam: 16. července, čtvrtek, odjezd z Prahy v 8 hod. ráno, Brno-Vídeň-Benátky (nocleh, 26 hodin zastávka) — Padova (zastávka) — Janov (zastávka) — Nizza (nocleh, 19 hodin zastávka) — Marseille-Toulouse-Lourdy 21. července v 1 hodinu 30 min. odp.

Pobyt v Lurdech 6 dní od 21.—26. července. Program pobytu dle pravidel sjezdových.

Jízda zpět: 26. července, neděle 7 hod. večer z Lurd; Montpellier-Marseille (nocleh, 25 hodin zastávka) — Milán (nocleh, 24 hodin zastávka) — Luzern (zastávka) — Einsiedeln (nocleh, 15 hodin zastávka) — Innsbruck-Linac-Praha. — 1. srpna.

Ceny míst: I. tř. 670 K, II. tř. 530 K, III. tř. 340 K.

Vedle toho režijní příspěvek: I. tř. 20 K, II. a III. 10 K.

Ceny počítány co nejmenší a nemohou býti zmírněny, protože dráhy francouzské nedají obvyklých výhod a poplatky za zaopatření v Lurdech jsou značně větší než při obyčejných poutích.

Za ceny ty obdrží účastníci: jízdní lístek, celé zaopatření po dobu výpravy, počínaje od snídaně v Běláku dne 17. července až do snídaně v Linci dne 1. srpna, nocleh, sjezdový lístek, cestovní knížku sjezdovou s popisem cesty a podrobným programem, odznak české sekce.

Přímou u komitétu lurdského žádný jednotlivce legitimace neobdrží.

Přihlášky přijímají:

Antonín Kašpárek, farář, Praha-II., Jungmannovo náměstí 26. — Josef Rössler, far. Solnice, Čechy. — Leopold Kolisek, kons. rada, farář, Blansko, Morava.

Přihlášky musí býti vykonány *do 25. června 1914*. Pozdější přihlášky mohou býti přijaty v tom případě, že by se někdo z přihlášených ohlásil.

Upozorňuje se, že jiná česká výprava na sjezd eucharistický v Lurdech se nepořádá. clavu, aby přibral Moravany a Slezany, ve Vídni připojí se věrní Čechové vídeňští a bratři Slováci.

Sjezdový vlak pojedě nejkrásnějšími kraji: Itálii, francouzskou Rivierou, Švýcarsy a rakouskými Alpami.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 K. Do krajů německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procenta, „Vychovatel“ se jim dává toliko zahovové. Alumnům, klerikům a studentům slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáct zdarma.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se předpl. a adres. reklamacie, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákoví, prof. na Smíchově, Ferdinandovo nám. Pro učit. přílohu přijímá rukop. Vl. Jelínek, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katecholský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově 992.

K památnému dni. — Nebezpečí monismu ve škole. — Valná schůze spolku katolických učitelů náboženství na středních školách v Rakousku. — Z paedagogiky atriekého badatele. — Feuilleton. — Směs.

K památnému dni.

Veliký biskup francouzský a paedagogický spisovatel, *Fénelon*, říkával svému kněžstvu při každé příležitosti takto: *»Buďte otci svému lidu!* Ale na tom není dosti; buďte i *matkami* oněm, kteří vaši péči jsou svěřeni!« Žádal od svého kněžstva moudrou odhodlanost, rozšafnost, pevnost; ale také lásku, mírnost a shovívavost. Chtěl, aby vlastnosti řádného otce s přednostmi pečlivé matky každý kněz jeho diecése spojoval ve své duši. A sám byl při tom svému kněžstvu nejjasnějším vzorem a neustálým příkladem.

Slova tohoto horlivého pastýře bezděky mi tanou na mysli, kdykoli vzpomenu neunavné činnosti, vzácné horlivosti a té neskonale lásky, s jakou náš nejdůstojnější arcipastýř, jasný kardinál a arcibiskup pražský, *Leo ze Skrbenských*, na vinici Páně koná první, nejdůležitější a nejzodpovědnější svůj úkol, spravuje naši arcidiecési. Sám netoliko že doporučuje horlivost s laskavostí, vážností a přínost s mírností, ale sám je také svému kněžstvu těchto vlastností zářícím vzorem. —

A toho všeho dnes tím živěji vzpomínáme, protože náš nejjasnější arcipastýř oslaví v těchto dnech *dvacáté páté výročí svého posvěcení na kněze*. Byl dne 7. července 1889 na kněze vysvěcen. Stanul jako novosvěčenec mezi lidem, aby vedl jej ke Kristu, aby živil jej chlebem evangelia, nasycoval sv. svátostmi, pozvedal jeho duše od této země k nebesům, od zatímného bydlení k pravé vlasti. Přinesl lidu sobě svěřenému své dobré srdce, svoji pokoru, mírumilovnost a laskavost, svoji štědrost a horlivost, a proto získal si též jeho lásku, oddanost a vděčnost.

A když po zkušenostech, získaných na vinici Páně v úřadě prostého dělníka-kněze, *»Dei et apostolicae sedis gratia«* povýšen byl k zodpovědnému úřadu arcibiskupa pražského, tyto vzácné vlastnosti a přednosti svého ducha i srdce v míře ještě vyšší, protože vlastní zkušeností vypěstěné a stupňované, přinesl své diecési, svému kněžstvu a všemu věřícímu lidu.

Arcidiecése pražská je šťastna, že v čele svém měla vždy a zase nyní má Pastýře tak vzácných vlastností. Je v nejušlechtilějším slova smyslu na to pyšna, že na stoličce pokorného a horlivého sv. Vojtěcha, na arcibiskupském prestolu rozšafného a obětavého Arnošta, má otce tak laskavého a pečlivého, kardinála Leona ze Skrbenských.

V pastýřské horlivosti, otcovské vlídnosti a lásce, v bratrské sdílnosti a soucitu, jest vždy vzácným a jasným vzorem. Slovo sv. Jeronyma: »*Episcopus non est honoris sed operis nomen*« v plném slova smyslu na našem nejjasnějším arcipastýři se vyplňují. Jako tajemnou silou magnetu získává své kněžstvo, a uchvacuje věřící lid; svojí vlídností odzbrojuje a nakloňuje ty, kdo s nedůvěrou na zástupce naší církve hledí a k nim se blíží. Je věřícím pečlivým otcem, kněžstvu láskyplným bratrem, v očích nepřátel pravým a důstojným apoštolem toho, který dobrým pastýřem tak rád se nazýval.

Kněžstvo naše po přání Svého milostivého arcipastýře oslaví tíše, beze vši veřejné okázalosti, památný den 25. kněžského výročí Jeho Eminence. Je poslušno pokynu svého Otce. Bude v modlitbách vděčně vzpomínati Jeho obětí a lásky, jeho horlivosti a vlídnosti. Ale jsme přesvědčeni, že jenom z této poslušnosti potlačí hlas svého srdce, aby slavně a radostně před očima všeho lidu okázal, kterak svého nejmilostivějšího Arcipastýře si váží. Kterak lne k tomu, k němuž má každý den přístup, u něhož dojde vždy otcovského poučení, rady, povzbuzení i ochrany. Z nejnvniternějších pramenů srdce prýští všechna ta upřímná oddanost kněžstva a všeho katolického lidu k Jeho Eminenci.

Nikoli jen povinná úcta k apoštolské důstojnosti, ale srdečná a čistá láska k osobě našeho Arcipastýře to jest, jež poutá nejpevnějšími svazky kněžstvo ke svému Otci, věřící k svému Pastýři. Naš nejjasnější Arcipastýř nikdy neměl příčiny volati ona hořká vyčítavá slova proroka Malachiáše: »Jestliže jsem já otec váš, kdež jest čest má? A jestliže jsem já Pán, kde jest bázeň má?« (1. 6.) Důkazů upřímné oddanosti a lásky denně se mu dostává, protože v srdcích všeho katolického lidu založil si svůj trůn. Kéž dlouho s něho vévodí! A kněžstvo Jemu poddané, a ještě více jemu oddané, celou svojí duší, svojí láskou a důvěrou upíná se k Jeho šlechetnému, starostlivému srdci. Mladí naši spolubratři, jeho duchovní synové, protože je svým svěcením za své spolupracovníky vyvolil, s vroucí vděčností a oddaností vzpomenu vzácného výročí svého Arcipastýře. A staří, ve službách církve sešedivělí kněží, s toužou upřímností a oddaností volají slovy, jež sv. Jeronym kdys napsal velikému učiteli církevnímu, sv. Augustinovi: »Buď zdráv, náš nejjasnější Pane, dle stáří náš synu, dle důstojnosti náš otče!« A v blahopřejné hlasy kněžstva druží se tisícihlasé přání všech upřímných katolíků českých: Kéž Ten, jenž k důstojnosti apoštolského nejjasnějšího pána, Leona ze Skrbenských vyvolil, Jemu žehná, Jej zachová a Jej sílí v apoštolském Jeho úřadě ještě na mnohá a mnohá léta!

Nebezpečí monismu ve škole.

(Napsal prof. Dr. LUBOMIR PETR.)

(Pokračování.)

Zbožností neboli *vnitřním náboženstvím* rozumí monista především všechny ony naši mysl a náš charakter zakládající city a nálady, jež souhlasí se vztahem našeho postavení a našeho významu k světu nebo přírodě. »Naše základní náboženské city záleží právě tak, jako náboženské city věřících v tom, že se vůči všemocné, nekonečné a věčné přírodě, v níž žijeme jako bytosti závislé, nepatrné a pomíjející, vskutku takovými bytostmi cítíme, a že tím cítíme se i povzbuzeni, abychom se z tohoto závislého stavu vyprostili a nad svou nepatrnost a pomíjivost povznesli. Nikoli osobního Boha, nýbrž boží přírodu uznáváme.

Kdežto věřící vůči svému Bohu, tajemně a zázračně působícímu, si připadati musí jako nerozumní a bezmocní poddaní vůči uzavřenému a přísnému samovládcí, jehož nevyzpytatelným úradkům se v slepé nečinnosti mají odevzdati, (!) cítí se naši zbožní lidé vůči boží přírodě jako příslušné částičky a údové, kteří jejím silám sice stejně jako jiné částičky jsou podrobeni, ale ji nicméně probádávají a podle jejího přání, aspoň do jisté míry, na ni působí a ji zužitkovati hledí. Kdežto věřící ve své touze po osvobození ze stavu závislosti spoléhají na ponížené prosby a modlitby, činíme my to s mnohem větší nadějí v úspěch zevrubným zpytováním a zužitkováním jejích sil a zákonů v jednotlivé i společné práci. Všechn přírodopyt není v tomto smyslu už zpytováním Boha a všechna technika než uměním dosáhnouti boží pomoci. —

Kdežto konečně věřící svou touhu povznést se nad svou nepatrnost a pomíjivost tím usiluje uspokojiti, že na způsob slabého děcka snaží se vejiti v důvěrný duchovní styk se svým velikým nebeským otcem, jeho přízeň modlitbou a bohoslužbou si vylichotiti, a po smrti přijetí duše v jeho království si vymoci, činíme my to tím, že usilujeme boží přírodu v její podivuhodné stavbě a činnosti a v jejím vývoji svým duchem obsáhnouti, t. j. skutečnosti odpovídající světový a životní názor si opatřiti, a po své smrti přirozeným způsobem na této zemi ve svých dětech, ve svých skutcích a své památce dále žiti.

Čím všeobecněji a důkladněji si národ získané znalosti přírodní a vymoženosti kulturní osvojí a jich zužitkuje, tím více budou jeho tísnivé pocity závislosti, nepatrnosti a pomíjivosti zaměňovány vzpřimujícími pocity naděje v rostoucí vliv člověka na síly přírodní v jeho prospěch. Odtud jakož i z mravního vzestupu očekává člověk své vykoupení ze všeho zla.

Jest pochopitelné, že takové názory budou všem mravním citům a všem lnutím vůle daleko živnější půdou než pocity věřících; neboť kdežto věřící zvyká si pokládati sebe za vyvolence nadpřirozeného Boha a na nevěřící bližní hledí jako na lidi nemající s ním stejných práv bez ohledu na to, že tím blaho celku trpí, uznává zbožný člověk, víry prostý, blaho národa a lidstva, jehož údem se cítí, za nejvyšší měřítko svého celého mravního citění a chtění, a přiznává svým bližním předem tázá lidská práva, na něž sám si činí nárok. Již z tohoto důvodu zaslouží si pěstění náboženských citů, poznání přírodnímu odpovídajících, aby bylo za nynější náboženské city do škol zavedeno.

Přes tyto přednosti nechceme upřímnými příslušníky mravnosti a zbožnosti, plnící z víry, jen pro tuto jejich přísůšnost pohrdati a jich si nevážiti; neboť

jsme si vědomi, že osobní cena jednotlivcova pro národ a lidstvo především dle jeho mravního myšlení, citění a jednání odhadována býti má, a že tito věřící lidé přes své naučené představy víry přece účinkem svých vrozených a příkladem i poučováním vychovaných mravně dobrých vlastností, smýšlení a charakteru, zcela mravnými býti mohou. (Ústupek, jenž je ovšem se svrchu řečeným v příkrém rozporu a jenž pak neosvědčený experiment přirozené morálky dost zbytečným činí.) —

Z toho nesmí však býti uzavíráno, že jest celkem lhostejno, zda ve škole té či oné mravouce jest vyučováno; neboť při stejných podmínkách musí beznáboženská morálka samozřejmě (!) lepšího paedagogického výsledku docilovati než morálka z víry plynoucí, t. j. ona bude pevnější vnitřní oporou a bezpečnější ochranou mravně dobrého smýšlení a konání nežli tato.*

Toť monistický program.

Jak patrně, učinili si monisté věc velmi pohodlnou. Popřeli, rozumí se, že ve jménu vědy, jsoucnost osobního Boha, jsoucnost duše a posmrtného života, popřeli téměř historičnost osoby Kristovy, a rostoucí mravní sešlost mládeže připisali prostě zhoubnému účinku zjeveného náboženství a zjevené morálky. Zavírají oči před faktem, že křesťanské náboženství a křesťanská morálka, dokud jejich výchovný vliv nebyl rušen rozvrtnými materialistickými názory, do škol vším způsobem zavlékanými, vychovávaly lidi k tak uceleným a silným povahám, že dnes se marně po podobných ohlížíme. *Právě smutné výsledky dnešní školy v mravní výchově mládeže měly by učiniti monisty nedůvěřivějšími ke svým heslům a zásadám.* Abych jen na jediný příklad ukázal: Necht srovnají monisté plodnost lidí bohobojných s plodností těch, kdo odloživše víru, dávají se vésti jen důvody svého rozumu a ohledy na život vezdejší. Zde mají monisté přímo klassický doklad, jak málo působivý jest nejvyšší princip jejich morálky: sebeobětování na prospěch národa a celku. *Na způsob utopistů odhazují monisté všechny řády věkem vyzkoušené a skolébávají se hrdobou budoucnosti,* vykrášené pěknými slovy, jichž účinek je nejen nezaručený, ale i pravdě nepodobný, oceňujeme-li správně člověka dle jeho náklonnosti i jeho vad. Kolikrát řekl ku př. vychovatel mládeži: »Nelezte na stromy; je tím váš život, vaše zdraví, ohroženo, mohli byste přijít k úrazu.« Ale přes to ví, že to hochy na strom vábí a že jest málokterý, jenž by to již nebyl zkusil vyšplhati se na něj. A tu je vlastní vaz v nebezpečí! Teď ovšem bude už jinak! Stačí chlapi říci, že tím bude ohroženo jeho potomstvo a že člověku náleží především pečovati o svůj druh; — že účinek bude neomylný, nelze pochybovati. Věru *difficile satiram non scribere!*

Že monismus v kritice křesťanského způsobu výchovy tendenčně upřilíšňuje, zeslabuje důvěru v jeho upřímnost. Či domnívá se vážně monista, že křesťanský paedagog má vskutku oči tak do nebes obrácené, aby byl svěřené mládeže nikdy neupozornil, že každý hřích se mstí již zde na zemi, a ta že jest »kletba zlého činu, že dál se rodě, zlo zas plodí?« Že neupozornil nikdy mládeže, že jest jí prožiti život zde na zemi, život pracný a užitečný jednotlivci i celku, jak to Bůh od věků ustanovil? A jestli odměnou za to Bůh slíbil již zde na zemi pokoj dobrého svědomí a na onom světě život věčný, a jestli člověk touto nadějí povzbuzován, má o pohnutku víc, aby snažil se vůli Boží dostáti, to že je nemravné? Což nevidí monismus, co sám svým vyznavačům slibuje?

Anebo co má monismus stále s oním sehnutým zbožným člověkem? Poctivý křesťan chodí zpřímá před svým Bohem a sklání se jen, aby jemu, Stvořiteli, vzdal úctu. Právě křesťanství to bylo, jež zjevivši člověku velikou cenu jeho, pozvedlo ho ve vlastních očích, aby vážil si na sobě své lidské důstojnosti. Proto však nezavírá křesťanství oči před vezdejšími prostředky, jež jsou s to k výchově člověka přispěti. Kde staví se náboženství proti ušlechtilé čestbě, proti vzdělávacímu obrazu? Kde staví se proti tomu, aby v dítěti byl krasocit vzděláván, aby vedeno bylo do přírody, cvičilo tělo, pečovalo o své zdraví? Kde zakazuje pátrati po přírodních zákonech a těžit z nich?

I náboženství má svůj monismus; jenže mnohem vznešenější. Ten totiž, že postihujíc ve světě pevný řád stálými zákony podmíněný, soudí z něho logicky na rozumného, myslícího původce, a pátrajíc po těchto zákonech, kráčí ve šlépějích Božích, od věků do přírody uložených. I náboženství nám praví, že jsme součástíkou všehomíra, že i my jsme tvory onoho velikého Tvůrce, z něhož všechno ve světě vzešlo, povinnými svobodně zachovávatí zákony jeho mravné jako nerozumní tvorové nutně povinni jsou zachovati zákony jeho fysické. *Jakou praktickou cenu pro mé mravné jednání může míti vědomí, že jedním vsude před boží přírodou, neosobnou a sebe nevědomou, a že jsem její mizivou částíčkou?*

(Pokračování.)

Valná schůze spolku katolických učitelů náboženství na středních školách v Rakousku konaná ve Štýrském Hradci 1. června 1914.

Podává Dr. JOS. HANUŠ, jednatel sekce.

Na svátky svatodušní svolána byla valná schůze spolku rakouských učitelů náb. na středních školách do Štýrského Hradce. Konána byla v hotelu „Elephant“, 1. června r. 1914 o 5 hod. odpo. Kollegů sešlo se na 30; většinou z Vidně, ze Štýrska, z Moravy, ze Svitav jeden, za českou sekci delegován byl podepsaný jednatel.

Před schůzí všichni účastníci si prohlédli sbírku učebných pomůcek náboženských prof. Dra *Jiřího Lorenze* na II. st. gymnasium ve Št. Hradci. Dr. Lorenzovi podařilo se získati zvláštní kabinet pro své pomůcky, kde ve třech velmi vhodných skříních a několika stojanech má bohaté pomůcky učebné; příruční knihovnu spisů odborných, jakož i četné knihy k půjčování žákům rázu apologetického i belletrii. Pro jednotlivé třídy postupně má na kartonech nalepené obrázky biblické, liturgické, historické, nebo celá alba velice vhodných obrazů ze zjevení Božího a z dějin církevních; na stěnách pak diagramy o rozšíření církve katolické, církevní rok, plán Říma, svatostánku jerusalémského, části mše svaté, udělování sv. svátostí, vhodné mapy a j. Bohatost pomůcek nashromážděných během 7 let, a ochotná podpora ředitele ústavu toho, vskutku nás všecky překvapila.

Valnou schůzi o 5 hod. zahájil předseda Msgr. *Wolny*. Přivítav účastníky, přečetl omluvu pozvaných hodnostářů štýrskohradeckých. Na to podal zprávu o činnosti spolku v roce minulém. Jako již dříve, tak i letos hlavní činnost spolku dala se ve znamení *státní pragmatiky* o započítání let po zkoušce způsobilosti

před nastoupením státní služby. S jakým výsledkem, známo již ze zpráv ve »Vychovateli«; v tom také asi smyslu předseda mluvil. S díky a uznáním vzpomíná české sekce, že její zásluhou jest přijetí resoluce k § 66 v panské sněmovně, kde jedná se o započítání let strávených na ob. a měšt. školách po approbaci nejvýš do 8 let.

V tom smyslu podepsaný jednatel doplňuje referát předsedův, že J. Exc. ministr vyučování nepřistoupil na započítání let v duchovní správě strávených, ač v resoluci bylo to navrženo. »Česká sekce jest v této věci,« pravil předseda, »nejvýhodněji povolána jednati, ježto zná mnohé členy panské sněmovny z českého národa a to vlivuplné. Vybízí členy, by žádali za započítání let dle zákona z r. 1907 (do 8 let) na školách ob. a měšt. strávených po approbaci, kde tak se ještě nestalo. Žádost zníti musí ve formě prosebné, ježto záleží na dobré vůli ministrův; ale poznamenává, že jemu započítán byl z dřívější doby 1 měsíc (26 dní však zbývajících netvoří prý měsíc).

Hlavním příznivcem jest minist. rada Dr. Fr. Krappel; jest třeba však jeti osobně do Vídně, jakmile dojde žádost do ministerstva, a jíti k p. minist. radovi a odvolati se, že Msgru Wolnému byla doba před nastoupením služby státní započítána. Co se týče započítání více let, tvořících quinquennálku, bude asi nejlépe vyčkati pragmatiky nebo vůbec skoncování této věci. Při započítávání postupuje se dle hodin vyučovacích. (Základ 16 hod. na ob. a měšt. školách; kde je méně, tam se počítá dle zlomků $\frac{10}{16}$, $\frac{8}{16}$, $\frac{3}{16}$ atd., část roku, který má býti započítán.)

I. U nás byl však způsob započítání u některých kollegů prováděn dle klíče 24 hodin základních na ob. a měšt. školách. Zdá se, že dojde brzy ku přijetí pragmatiky, a potom budou učiněny kroky u nejd. episkopátu, by on věci naší se ujal a vymohl provádění § 9. u ministra vyučování; započítání totiž 8 let, před nastoupením státní služby ztracených. Proto, jak ve schůzi členské 15. června t. r. bylo ujednáno, jest nejlépe se žádostí čekati až do vyřízení naší akce.

II. Pokladník R. Gmeiner podává zprávu pokladní. Členů spolku bylo 380, z nichž česká sekce 77. Tři zemřeli, jimž povstáním vzdává se posmrtná úcta. Příjmy spolku (přes 4000 K) plynuly zvláště z výnosu a prodeje zpěvníků, spolkem vydaných (přes 1000 K). Hlavní vydání bylo na vydržování »Phoenixu«, časopisu pro studenty, pak na katech. museum ve Vídni, na vydávání Chr. P. Blätter. Přítomný revisor Weichesmüller shledal účty v úplném pořádku.

III. Přednáška kanovníka u sv. Štěpána Msgra. Dra Ed. Krause: »Tělesná cvičení a katecheta«. Vsd. pan kanovník a spolu náb. ord. komisař všech středních škol vídeňských, jest jedním z nejhrořlivějších členů spolku, jenž nejen všech valných schůzí obětavě se účastní, nýbrž i ve všech schůzích výborových vyvíjí rozsáhlou činnost. Řečník, pozdraviv shromáždění jménem J. Eminence, p. kardinála vídeňského, a světicího biskupa v. Zschoke, v důkladné a obsírné přednášce mluví o sportu, jaký má význam pro výchovu studentů a jaké stanovisko má zaujati katecheta.

Sport jest pro tělo, co je studium pro ducha; jest zdravý pro vývoj tělesný, ale má i velký mravní význam. Oddaluje jinocha od nezřízených vášní a pudů zvláště v době dospívání tělesného; v sociálním ohledu odstraňovati má rozdíl

mezi bohatým a chudým, pěstuje lásku k přírodě a vnímavost pro krásy přírodní. Pro vychovatele má hluboký význam. Při sportu vychovatel pozná povahu studenta, jeho hnutí myslí, individualitu; chce-li vychovatel poznati ducha jiného, musí jíti mezi mládež, když se volně baví sportem. Zde slyší pravou dětskou mluvu. (Dokončení.)

Z paedagogiky afrického badatele.

(Podává prof. Dr. LUB. PETR.)

(Pokračování.)

Mnoho z toho, co Stanley praví o správném zacházení se kmeny africkými, má všeobecný paedagogický význam i v zacházení s mládeží. Ne marně srovnává *Stanley Hall*, americký psycholog dětí, *vývojové stupně mládeže neustále s vývojovými stupni národů*. Tak na př. velmi mnohé pokyny Stanleyovy v přičině správného obcování s Negry, dají se dobře upotřebiti i ve styku s dětmi, stejně jako jeho způsob zacházení s Araby může býti s úspěchem použit v zacházení se žáky vyšších tříd: Jest třeba respektovati jejich *krajně podrážděnou, vznětlivou ctižádost, jejich zákonník cti*, v němž vyhranily se jejich nejlepší charakterové síly, jest třeba *jejich dozrávajících přirozeností osvědčovatí vážnost i tam, kde jejich nároky a představy jeví se nehotovými a neurovanými*. Tento způsob zacházení chrání je nejlépe před nevázaností a nevyrovnaností povahy; *nemohou se vymániti z podmanivé suggesce, že platí za dospělé a že se s nimi jedná jako s rozumnými bytostmi*. Spolu jest takovéto rytířské jednání a šetření jejich světa aktem sociální kultury, jež budí v nich dobrou vůli, aby také dbali požadavků svých vůdců.

Tak studuje Stanley, aby připadl na správný způsob jednání s domorodci nejprve jejich ceremonie, jejich pojmy spravedlnosti, jejich způsob spory urovnávati. Tato metoda jest základem všech jeho politických úspěchů i v jeho stycích se živlem tak nedůvěřivým a vznětlivým, jakým jsou Arabové.

Budíž tu uveden charakteristický příklad z doby, kdy zaučoval důstojníky státu Konga. »Jedna ze žen arabského pohlavára přiběhla ke kapitánu D. a dožadovala se jeho ochrany, poněvadž byla sbita. Arab žádal zdvořilým tonem, aby mu žena byla vydána. Kapitán D. odvětil, že žena uchýlila se pod jeho ochranu. a že tudíž zůstane na stanici. Arab trval na svém požadavku; kapitán D. odpiral mu vyhověti. Arab dal se do hrozeb; kapitán se mu vysmál a pohrozil mu rovněž nejpřísnějšími opatřeními. Konec všeho byl, že Arabové se srotili a postříleli všechno krom kapitána D. a jednoho nebo dvou mužů, kteří se spasili útekem. Stanice byla zapálena a kámen nezůstal na kameni.

Když byl Stanley dotázán, jak by si byl v tomto případě počíнал a zda by byl ubohou otrokyní ukrutnému pánu vydal, odpověděl: »Zajisté! Raději, než abych stanici a životy tolika mi svěřených lidí uvedl v nebezpečnoství. Ale věc by byla vůbec jinak dopadla. Byl bych přijal Araba s velikou úctou a mnohými obřadnostmi, byl bych mu řekl něco lichotivého, nabídl mu občerstvení a nakonec byl bych mu navrhl, že mu ženu za perly nebo za stůčku látky odkoupím; nebo bych ho byl přiměl k slavnému prohlášení, že s ní bude dobře zacházeti. Byl bych mu vysvětlil, že právně vzato, nesmím mu vydati ženu, která vyhledala mé ochrany, a kdyby o tom zvěděl můj představený, že by mě to stálo hlavu,

Ale že mu rád dám peníze, abych se z této nesnáze dostal. Arab by mě byl okamžitě pochopil, všechno by bylo prošlo hladce, a my bychom se byli rozešli nejlepšími přáteli.*

Tento příklad jest jen jeden z mnohých, jež osvětlují nepostačitelnost pouhého vojenského ovládnání kulturně nevyvinutých kmenů. Znovu a znovu musí Stanley vojensky vychovaným mladým lidem připomínati, že jim bude třeba se úplně proměnit, chtějí-li dostáti svému novému úkolu; znovu a znovu bylo mu potlačovati povstání, vyvolaná jen tím, že *jeho podřízení hráli si na vojenské diktatory, místo aby vládli jako patriarchové.*

III.

V této kapitole podám z vlastního života Stanleyova několik příběhů a pozorování, jež jsou s to, aby vzbudily širší zájem. Tvrdý, osamělý život prochází před námi; ale život plný mužnosti, prostoty a smyslu pro skutečno; život bezohledně cílevědomý, ale spolu plný citlivé svědomitosti.

Stanley jednal správně, určil-li svou biografii za četbu mladým lidem; kniha budí charakter a jest přísným odsouzením všeho nepotřebného, prázdného a změkčilého v moderně »vzdělaném« člověku. Stanley vyslovuje se jednou stručně o nedostacích této moderní výchovy: »Mladý muž, v jehož dané slovo lze spoléhati, jehož odvaha spočívá na pochopené povinnosti a jenž prvé než poručí, učí se poslouchati, jenž čest a kázeň má v těle, je daleko cennější a spolehlivější než atlet se všemi intelektuálními vymoženostmi seniora cambridžské university. Tři hlavní vlastnosti, jichž potřebujeme, jsou charakter, rozum a svaly; *pohříchu jsme v nebezpečí, že svou pozornost soustředíme jen na intelektu a na svalech.*«

»Průměrný návštěvník školy nerozumí přesnosti v jednání, nedovede sám nic spořádati, neumí lidem poroučeti; neví, jak se autorita zjednává a nemá tušení o sebeovládání. Nerozpoznal vlastních schopností, jest stále překvapen a není s to, aby myslil samostatně. *Veřejné školy učí totiž jinocha všemu, jen ne myšlení.*«

Že naše školy neučí mysliti, bude se mnohým lidem zdáti upřílišněným tvrzením. Neučí-li spíše *příliš mnoho* mysliti? Co Stanley však má na mysli, jest přímý opak *abstraktního* myšlení. Jest naprostá pravda, že neučíme se myšlenkově pronikati právě to, co každodenně činíme. *Život a myšlení jsou v nás rozpolštěny.* Všimněme si jen ku př., jak neobratně si mladí lidé vedou, smlouvají-li spolu něco; nebo jak málo bystrosti a rozvahy osvědčují, aby absolutně vyloučili možnost chybovati! Jak málo jsme se učili zjednati si jasno o svých schopnostech, správně odhadovati schopnosti jiných lidí a správně posuzovati jejich charakteru a správně s nimi zacházeti.

Stanley vypravuje, jak jeho adoptivní otec jednou na procházce na něm žádal, aby mu řekl, jakého povolání jest ten neb onen z potkávaných lidí. Na udivené synovo zvolání: »To přece není možno,« upozornil ho otec, že lze velmi zbystřiti a vycvičiti oko pro souvislost celkového vzezření člověka a jeho zaměstnání, a že takové zbystřění zraku je velmi důležitě pro každý způsob poznávání lidí. To je další ilustrace toho, co Stanley rozumí realistickým vychováním, jež podle jeho soudu jest v naší paedagogice tolik zanedbáváno.

Stanley prožil své dětství v sirotčinci. První, čeho se dověděl o svém původě, bylo, že přišel z Londýna v lepenkové škatuli; — tak docházely všechny děti z Londýna. V ústavě byly děti bezcitným učitelem léta nemilosrdně bity. Zajímavé jest, jak Stanley doceňuje vliv, jež na celý jeho život mělo poznání křesťanského náboženství, »otce sirotků«, uprostřed naprosté bezradnosti a nevládnosti tohoto ústavu a přes nejbídnější jeho vyučovací metody. Kdyby chtěl o tom pomlčet, praví, pak chyběl by mu pravý klíč k činům jeho života. »Moje víra, že jest Bůh, jež všechno vidí, často vstoupila mezi mne a zlo. Často v mocných pokušeních vzchopil jsem se k odhodlání: »Ne, nechci, je to hřích, Bůh mne vidí.« Za tuto sílu jsem především vděčen. *Pouhý rozum by byl nestačil, aby mne byl před pokušením uchránil.* Tentýž vnitřní varovatel mne zdržoval, abych neužíval ošklivých slov, abych bližních klamnými sliby nešálil, abych jich opovázlivě neodsuzoval, abych pomlouvám nedopřával sluchu, abych svým chtíčům nehověl; uklidnil povahu, jež bez jeho tichých a laskavých napominání by se byla stala mnohem horší než byla.«

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Církevní umění ve škole.

Podává VÁCLAV HRUDKA.

(Dokončení.)

Svatí patronové čeští v našem umění jsou obsahem těchto nádherných a vzácných publikací:

Dr. Antonín Podlaha a Ed. Šitler: Album Svatovojtěšské. V Praze 1897. Cena 24 K. Posud v malém počtu na skladě u spisovatele. Hodí se v liturgice, v dějepise, při prvním přikázání církevním, před svátkem sv. Vojtěcha; hodí se do školy stále. Ilustrace veliké, světlotiskové a pečlivé, mnohé barevné; text obsáhlý. Kniha reprezentační a ozdoba každé knihovny.

Týchž autorů je dílo: *Album Svatojanské.* V Praze 1896. Nákladem vlastním za 16 K. Též u spisovatele možno ještě získati. Textu málo, jen vysvětlující poznámky, ale obrazy na jednotlivých listech, jež možno v rámci vyložití neb vyvěsiti. Album Svatovojtěšské podává vývoj všech period českého umění, album Svatojanské zvláště osvětluje dobu barokka. Třeba pochopiti význam tohoto činu, že tito dva badatelé dali katechetům pomůcku, kde tak skvěle vyličeeno slovem i obrazem, co v dějinách umění znamená úcta sv. patronů! Jak hluboce tato úcta se dotýká všeho

kulturního života! Kež by bylo možno v této hagiografii pokračovati, kež bychom brzy ve školách se honosili *Album Svatoválavským!*

Třeba ovšem uvážiti, že do škol lépe se hodí forma Alba Svatojanského, kde obrazy jsou provedeny na jednotlivých listech; avšak knižní úprava se lépe zamlouvá pro soukromou knihovnu. Odvaha, s jakou podniknuta tato nákladná a obtížná práce, jest úctyhodná. A záleží na nás, aby stopy této práce navždy utkvěly v srdcích studující mládeže a tím i naší intelligence.

Dva nejdůležitější chrámové poklady české dočkaly se těchto monumentálních popisů.

Dr. Antonín Podlaha a Ed. Šitler: »Chrámový poklad u sv. Víta v Praze.« Jeho dějiny a popis. S 94 obrazy v textu a 80 obrazovými tabulemi. Podílí kniha dědictví sv. Prokopa na r. 1903.

Tato publikace jest obšrná a drahá; bylo by o cenu potřebí vyjednatí s ředitelstvím svatoprokopského dědictví. Ale tento popis kratší existuje v »*Soupisu památek*«, vydávaném archaeologickou kommissí.

Tiž autoři: »*Loretánský poklad v Praze*«. Nákladem vlastním v Praze 1901. Za 9 K. Posud v malém počtu výtisku na skladě u spisovatelů.

Obrazy nejsou tištěny na jednotlivých listech, nýbrž svázaný v knihu; proto možno užiti jen jednoho listu při otevření knihy. Do školy by se lépe hodil tisk na jedno-

tlivých listech, aby jich současně více mohlo viseti v rámcích po stěnách. Ale »Poklad svatovítský« vydán členům dědictví sv. Prokopa, nikoli pro potřeby školní.

Tyto dva přední naše chrámové poklady se v mnohém doplňují. Jeden vyniká cenou starožitnickou, druhý jej převyšuje cenou hmotnou; ale k oběma se víže tolik historických vzpomínek. Dočkaly se monumentálního publikování. Jak získala vyučovací hodina v primě při výkladu o nejsvětější svátosti, okaží-li se zároveň monstrance a kalichy z obou pokladů! Mohli bychom se tazati, kolik tak nákladných děl vydala naše musea či odborné korporace jako vdpp. kanovníci Dr. Podlaha a Šittler?

Učil jsem liturgice s těmito knihami v ruce a pozoroval jsem u žactva vzrůstající zápal pro církevní umění a vzbudil jsem v nich touhu, poznat církevní činnost uměleckou. Nemůžeme než děkovati pilným badatelům:

Loretánský poklad jest velmi snadno přístupný; svatovítský posud velmi trpí nedostatečným osvětlením, že umělecká cena detailů, již se všechny tyto reliquiáře, monstrance, tumby honosí, nevyniká náležitě, jak tomu bude zajisté v chrámové novostavbě.

Monumentální díla o našich pokladech jsou tedy vydána. Ale nutno vzíti je ze zaprášených knihoven a mrtvé jejich litery oživit a zasít v srdce lidská. Zvláště »Po-

klad svatovítský« je dílo veliké a důkladné. Obsahuje v popisu spoustu historických údajů, texty důležitých listin a zvláště historikovi umění potřebné texty starých inventářů. Tyto inventáře jsou výmluvnou apologií církve, hovoří o ztracených pokladech, uloupených, ukradených.

Tato díla svým výborným textem dobře se hodí do knihoven professorských a jsou zároveň způsobila i jako pomůcka pro žactvo, že obsahují velmi četná a dosti veliká vyobrazení.

Avšak veliké dílo Monsig. *Ferdinanda Lehnera*: »*Dějiny umění národa českého*« pojednávající o umění doby dosti krátké, jest drahé; 77 sešitů po 72 h a velmi četná vyobrazení provedena v malém měřítku. Hodí se dobře do professorské knihovny, ale méně jako pomůcka žákům.

K theoretickému vzdělání v oboru historie umění poslouží katechetovi tyto české knih:

Josef Braniš: »*Katechismus dějin umění*«. U Otty v Praze 1895. S ilustracemi. České knihovny zábavy a poučení číslo 3. Vydává Ústřední spolek českých profesorů. Cena 2'40 K.

Antonín Cechner: »*O slozích stavebních*«. V Praze u Kobra se 163 vyobrazeními. Vydáno r. 1898 za 4 K.

František Kellner: »*Ornament a jeho vývoj*«. Posud vyšel první díl a druhý jest připravován; v prodeji budou zároveň. Cena asi 7—8 K.

(Pokračování.)

SMĚS.

Skandalisování. »Český Učitel« ve svém úvodníku z 12. června velice si pochvaluje názor denníku realisticko-židovského, který vyslovil svůj nejhlubší odpor proti této *neethické, nemorální hlíze*, která se usadila na půdě naší žurnalistiky. A dokládá toto: »Když ne skandalisovat, tož neskandalisovat nikde, a skandalisování at přestane hned tam, kde byl proti němu vysloven odpor.« »Český Učitel« cítí největší odpor, když předáci organizace učitelské jsou vládní nečistými sloupci denníků a týdeníků učitelských. Škoda, že necítí ni dost málo té nečistoty, kterou sám vůči

kněžstvu a církevně věřícím svojí »Temnou komorou« ustavičně páše. V ostouzení jiných si nesmírně libuje, ale sám je velice na ně choulostivý. r.

Čtvrtý mezinárodní kongres pro lidovou výchovu a lidové vzdělání bude se konati ve dnech 25.—29. září t. r. v Lipsku. Hlavním bodem programu budou přednášky a debatty o výchově mládeže od 12 do 20 roků. Mezi referenty jsou: Professor *Stanley Hall* z Worcesteru (anthropologie věku dospívajícího), polní maršálek v. *Goltz* (tělesná výchova), universitní professor Dr. *Fr. W. Förster* z Mnichova (mravní výchova a její poměr k výchově náboženské), *Buisson*, bývalý francouzský ministr vyučování (mravní výchova), professor *Meu-*

mann z Hamburku (intelektuální vzdělání na základě novější psychologie) vtd. Již z tohoto malého obrázku je patrné, že kongress slibuje býti neobyčejně zajímavým a poučným, a bylo by si jen přáti, aby také interestenti z našich kruhů kongressu se zúčastnili.

Problem národní výchovy, ač leckde jinými, pro okamžik naléhavými otázkami často zatlačovaný, dere se v popředí i v Anglii. Jako všude, tak i tu jsou náhledy různé. Jedny jsou plně optimistmu, druhé zarážejí pessimismem. Vicekancléř leedské university, *Sadler*, dívá se na celou otázku optimisticky. Připouští, že ve výchovném mínění byla právě nyní jakási »de-*presse*«, ale byla to jen časová fáse. Jest třeba, v době znepokojující nejistoty, neodávat se černým myšlenkám a náladám, ale sledovati jasnějšího a nadějnějšího názoru, a již tento fakt zradostní veškeru práci a zmnoží veškeren úspěch. Je náhledu, že ještě nikdy angličtí učitelé nebyli tak nadšení svým dílem, jako dnes, a že, i když snad nynější podmínky jsou chaotické, je to rozhodně »a cheerful chaos« (radostný chaos). Je to snad dosud splet a kvašení, ale i v tom viděti znamenání ne úpadku, ale i růstu. Ale jsou i jiné hlasy, varovné, jako *Bryce-ův* na konferenci výchovného sdružení londýnského. *Bryce* je přesvědčen, že Anglie má nyní »dostatečnou kvantitu výchovné mašinerie«, ale čeho Anglie má potřeby, toť »intenzivní kultivace« — více pozornosti »kvalitě«.

S celou naší mašinerií — míní *Bryce* — nevštlípili jsme anglickému dítěti lásky k učení. Je mu věci zřejmou po studiích i v koloniích konaných, že anglická mládež v obchodním životě nesnese porovnání s konkurenty z jiných zemí evropských. Ne proto snad, že je inferiorní talentem nebo schopností, ale proto, že nemá chuti studovati cizí jazyky, různé místní poměry a jiné pomocné podmínky zdaru obchodu. Kde toho příčina? Je veškerý system, v němž anglický hoch vyrůstá, špatný? Nebyl sport hnán až do extrémů? Není sport spíše životním objektem než objektem životního občerstvení, tak že radikálně falešná idea života se rozvinula a zakořenila? A krom přeřavy atletického sportu v nacionálním schematu anglického života vidí *Bryce* s bolestí, že vzrostla touha a vášně po zábavě a rozkoši. Je tudíž třeba býti na stráži a přemýšlet i o nápravě, neboť dosavadní

výsledky výchovného systemu nejsou uspokojivy.

Je zajímavo, že varovný hlas *Bryceův*, krom jiných věcí, jichž třeba při reformě míti na zřeteli, obrátil se i k *biblickému vyučování*. Vyslovil opravdovou naději, že *náboženské vyučování a bible* nebudou ze škol vymíceny. S bolestí prý viděl, že studium bible nyní jaksi ve všech třídách společenských upadlo, a tože konstatoval i ve Sponjenských Státech. A míní: »*Bylo by k neomluvitelné škodě životu země, kdyby vyrostla generace dětí, která by neznala své bible a co bible míní.*« — Slova z úst státníka a politika takového významu jsou jistě pozoruhodna a plna váhy. Musí dodati jistě odvahy všem, kdož jsou přesvědčeni, že v rekonstrukci národní výchovy, křesťanské učení, založené na Písmě sv., musí míti hlavní místo. A takových hlasů slyšeti dnes v Anglii více. —

U nás také se cítí potřeba po »intenzivní kultivaci«. Také volají i u nás hlasy po »kvalitě«, po zúšlechťování srdce a nejen rozumu, ale jen s tím rozdílem, že »křesťanské učení«, »bibli« třeba nejdříve jako zastaralé věci vyhoditi ze školy, neboť na tomto základě nemožno prý řešiti »problem národní výchovy«. V tom jsme napřed i před Anglií a Amerikou! Jenom bohužel, že historie nás učí, že sociální budova bez Boha, jen lidmi udržovaná, dlouhého trvání nemá. Nejnovější doklad vidíme na pokrokové Francii, která osvobozena od Boha, vychována bez bible a křesťanského učení, rychlým krokem spěje k rozkladu a úpadku i fysickému, tak že autor tak nepodězřelý z křesťanství jako E. Pelletan s bolestí konstatoje: »Půjdeme-li dále po této ploše, budeme míti brzo Francii tuberkulosní, rachitickou, Francii, která nebude schopna udržeti v rukou svých ani motyky ani meče.« Ale jen když žije pokrok! — Volejme a probouzejme národ náš všude, aby rozhodně zamítl takové »kultivace«, a aby žádal po sebe ne jedu, ale spávy. *Lkš.*

Česká sekce světového sjezdu eu-
charistického 1914.

III. Ráz české výpravy.

Česká výprava ku sjezdu do Lurd jest poutí lurdskou v nejkrásnější slova významu.

Cesta tam i zpět bude míti ráz obvyklé pouti. Na všech zastávkách (Benátkách, Miláně, Nizze, Marseille, Lucernu, Einsiedlu) budou společně pobožnosti, jako

bývají při každé pouti. Sekretář české sekce tyto pobožnosti již na dotčných místech francouzských a italských zamluvil a ujednal.

Pobyt v Lurdech pak bude výborné spojení pouti se sjezdem. Česká sekce bude tam mít *svoje* pobožnosti jak u Jeskyně, tak na jiných místech, účastní se svátostných i světelných průvodů — tedy zrovna jak o pouti! Ale nad to velkolepé pobožnosti *společné*, při nichž národové *celého světa* budou spojeni.

Proto je nemístno a nesprávné říkati, e výprava sjezdová nebude tak pěkná jako yvá pouť, nebo že ze sjezdu nebude mít mnoho lid obecný — naopak! Výprava sjezdová bude mít všechno jako při pouti: a nad to ještě mnoho jiného. A proto účast na výpravě sjezdové jest krásnější.

Ceny jsou ovšem o něco větší, ale nelze jinak, protože hoteliéři lurdští nespojili se s komitétem lurdským a zadávají byty samostatně. Po čas sjezdu jsou tyto byty dražší a proto i poplatky, které se při výpravě sjezdové platí, jsou větší nežli při pouti obyčejné. Za to sjezd velkolepější a památnější nežli obyčejná pouť lurdská.

Aby česká sekce měla v Lurdech všechno zajištěno a připraveno, vyjednával náš sekretář se všemi činiteli v *Lurdech* samých. Byl přijat dvakrát v audienci u Jeho bisk. Milosti nejduš. p. dra Frant. X. *Schoepfera*, biskupa Tarbsko-lurdského a předsedy sjezdového komitétu lurdského, radil se s biskupským sekretářem nejdp. kanovníkem Jos. Eckertem, jednal podrobně s hlavním sekretářem sjezdovým hrabětem Beauchampem. Všude dostalo se mu nejlidnějšího přijetí. Nejdp. biskup znova ujistil, jak velice Čechy miluje a jak rád českou výpravu v Lurdech uvidí. Na základě všeho vyjednávání a dotazování můžeme dnes sdělit následující podrobnosti:

1. *Český národ* zařazen jest *samostatnou* českou sekcí sjezdovou mezi ostatní skupiny, které se sjezdu světového zúčastní.

2. Poněvadž ústřední sjezdové komité v Lurdech vyjednávání svoje s účastníky sjezdu koná prostřednictvím delegátů diecézních, pořadatelstvo české sekce má ve svých rukou delegátství všech českých diecézí.

3. Česká sekci bude dán zvláštní sál ke schůzkám a poradám.

4. Česká sekce bude mít samostatnou pobožnost u jeskyně, bude mít svoji dobu

při všeobecné adoraci Nejsvětější Svátosti, jež po čas sjezdu bude dnem i nocí konána v chrámě sv. Růžence, bude mít vyhrazeno jedno dopoledne k pobožnosti na Kalvarii, kdež vykoná nejen křížovou cestu s příslušným kázáním, nýbrž i *mši svatou* u 12. zastavení, bude mít svoje místo při všeobecném průvodě svátostným konaném v neděli 26. července,

5. Pro *české kněze* mimo oltáře, jež pro případ potřeby budou postaveny v českém sále, bude rezervován také *oltář český* (Nanebevzetí P. Marie, dar Českého národa) v chrámě sv. růžence.

6. Mše sv. budou slouženy od půlnoci do 10 hodin dopoledne.

7. Každý den bude konána jedna všeobecná schůze na nádvoří před růžencovou basilikou, a před ní budou schůze jednotlivých sekcí ve vlastních místnostech.

8. Odpolední průvody svátostné, jaké bývají v Lurdech jindy, budou také *každý den* po čas sjezdu.

9. Večerní průvody *světelné* budou každý den. (To bude obraz nádherný, jakého Lurdy posud neviděly.)

10. Koupelny budou otevřeny, přístup dle pořádku, jež se později určí.

11. Pro zpovídání a sv. přijímání bude vydán zvláštní řád. Kněží z české sekce obdrží jurisdikci pro svoje spolupoutníky.

12. Legitimace vydávati se budou dvoje: po 5 Fr. pro účast na sjezdu, po 10 Fr. pro účast na sjezdu a francouzskou knihu, která bude obsahovati popis celého sjezdu.

Mimo to zaplatí se 1 Fr. za *odznak* sjezdový a *dle libosti* nějaký příspěvek na úhradu sjezdových útrat *obecných*.

13. Nejdůstojnější biskupové budou hostmi J. Bisk. Milosti nejdp. biskupa tarbsko-lurdského. Počítá se, že jich přijede na 200.

Ze všeho uvedeného patrně, že tento světový sjezd svátostný bude znamenitě připraven a že bude něčím velkolepým.

Pokud se týče rozdílu mezi *poutí lurdskou* a výpravou sjezdovou, záleží hlavně v tom, že výpravy sjezdové nemohou s sebou přivést *nemocných*, totiž takových, kteří by musili býti ošetřováni v nemocnicích, nebo by musili býti vozeni, voděni a nošeni.

Čechové! Súčastněte se v počtu nejhojnějším 25. světového sjezdu eucharistického v Lurdech. Neposkvrněná Rodička Boží zve i Vás k oslavě svého Svátostného Syna v Lurdech!

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci colorotně 7 korun, půlletě 3-50 K. Do krajin německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemi 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procenta. Vychovatel* se jim dává toliko zahovové. Alumům, klarikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres.reklamace, jež se nepočítá a nehraní. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zaslány buďtež Em. Žákoví, prof. na Smíchově, Ferdinandovo nám. Pro učít. přílohu přijímá rukop. Vl. Jelínek, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katechetský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slaviček, katecheta na Smíchově 992.

Zločin sarajevský. — Nebezpečí monismu ve škole. — Druhý katechetický kongres. — Valná schůze spolku katolických učitelů náboženství na středních školách v Rakousku. — Feuilleton. — Směs. — Literatura.

Zločin sarajevský.

Nevinně prolitá krev jasněho následníka trůnu a jeho spanilé choti věčně volati bude k nebesům jako krev Abelova. A bude stále vyčítajícím svědomím Srbů právě tak, jako kralovražda, již před málo lety odstranili s trůnu vlastního krále a královnu.

Mravní vědomí naší doby trpí otupělostí. Nechápe často krutost zločinu a ohavnost jeho, jakmile zločin vykonán s jistou odvahou a smelostí. A ten nejsprotší zločin nejednou byl obetkán nimbem slávy, jakmile vyplynul z důvodů politických. Tak se stává, že ohavnost vraždy, spáchané na člověku nevinném a nevýznamném, našemu věku více bije do očí, nežli vražda vznešené osobnosti, politicky stojící v popředí a řídící osudy národův.

Oběti této politiky, nenávidějící Rakousko a horující pro sjednocení Jiho-slovanů pod hegemonii srbskou, stal se náš vznešený následník, *František Ferdinand d'Este*, a jasná jeho choť *Žofie, vévodkyně Hohenbergova*. Padli zákeřnou rukou fanatika. Spojení životem, spojení též ve smrti. Toť tragika vystupňovaná na nejvyšší vrchol lidskosti.

Pro osudy Rakouska smrt jasněho následníka znamená ztrátu ohromnou. Byl zesnulý mužem, od něhož všichni národové rakouští slibovali si uskutečnění touhy, jež dřímá v srdci každého upřímného vlastence: *Veliké, mocné Rakousko na základě naprosté rovnoprávnosti národův.* Co viděli všichni utiskovaní národové jako cíl všeho svého politického zápolení, to spatřovali vtěleno v osobě zesnulého následníka. Jeho vzácný rozhled po nynějších poměrech říše, smysl pro přirozená i historická práva národův, nezdolná jeho energie, pevná vůle byly národům pevnou nadějí, že nadejdou vlivem jeho osoby pro ně doby radostnější. Proto jeho náhlý skon tak bolestně se dotekl srdcí všeho obyvatelstva.

Ale smrt jeho znamená i pro rozvoj školství velikou ztrátu. Zesnulý arcivévoda z hloubi svého přesvědčení byl největším horlitem pro uskutečnění hesla, že *mravní výchova národů může se díti jenom na základě náboženském.* Byl v duši své přesvědčen o marnosti všech paedagogických a filosofických po-

kusů mravnosti dáti jiný základ nežli náboženství. Proto čekali křesťanští národové a zastánci náboženské výchovy, že zesnulý následník jasně a rozhodně projeví vůli, aby mravně-náboženská výchova školní byla upevněna a byl již jednou konec učiněn všem rejďům oněch lžípokrokových učitelů, kteří sice úřední přísahou mravně-náboženskou výchovu mládeže přislíbovali, ale ve škole i ve veřejnosti, slovem i tiskem, potají ji zlehčují a podlamují.

Zesnulý arcivévoda se svojí věrnou chotí vsudy, v životě soukromém i veřejném, projevoval svoji víru. Ze živé víry plynula jeho pevná vůle, ocelový charakter a všechna jeho rozhodnost a vytrvalost. Jsa věrným, uvědomělým katolíkem, byl při tom vzácně snášlivý k vyznáním jiným. Proto právě všichni věřící v něm viděli ochranu a záštitu náboženství proti všem podvatným proudům nynějšího ateismu.

Křesťanskému školství ve smrti jasného následníka zhasl veliký přítel a ochránce. Z toho důvodu želíme my, katoličtí učitelé, ztráty jeho dvojnásob.

Očím naším je nepoznatelno, proč Prozřetelnost tuto ránu na těžce zkoušené Rakousko dopustila. Ale věříme, že smrtí nejjasnějšího arcivévody jeho plán o velkém a šťastném Rakousku neztroskotal. Jen lidé zmírají; ale idey, pro něž žili a pracovali, jsou-li dobré, nehynou. Smrtí těch, kdo byli jich hlasateli, docházejí nového lesku a síly.

Stojíce do duše zarmoucení nad rakvemi nejjasnějšího následníka a jeho choti, věříme, že Prozřetelnost, jež takovou hroznou zkouškou zatížila rakouské národy, nedá jim klesnouti v malomocnost a nedopustí, by staly se obětí svých nepřátel.

Krev je prý nejbezpečnějším tmelem lidské společnosti. Kéž vzácná krev zesnulého následníka a jeho choti stane se nejpevnějším pojítkem všech národů rakouských v lásce a svornosti, za jediným cílem velké a sjednocené říše. r.

Nebezpečí monismu ve škole.

(Napsal prof. Dr. LUBOMÍR PETR.)

(Pokračování.)

Konečně všeobecných slov, odsuzujících všechnu křesťanskou morálku a vynášejších morálku beznáboženskou, slyšeli jsme již dost.

Teď bychom rádi se již jednou dověděli, *kterými konkrétními prostředky chce monismus vychovati mládež k silné vůli a mravní pevnosti*. A tu jsme u jeho nejslabší stránky. Jakmile se monismus zabývá zevrubnými návrhy přirozené výchovy mravní a pokouší se o pozitivní její osnovu, ukazuje nejpatrněji svoji výchovnou nezpůsobilost a nepraktičnost.

Přehled těchto pokusů uveřejnil G. Höft (z Hamburku) v článku »*Weltlicher Moralunterricht*« v monistickém věstníku »*Das monistische Jahrhundert*«, 1913 str. 347.

Vyjmenovav některé starší knihy, k nimž počítá i *Försterovu* »*Jugendlehre*«, Höft seznamuje nás nejprve s *Eugenem Wolfsdorfem*, učitelem přirozené morálky při nábožensky volné obci v Norimberce, jenž své zkušenosti uložil v knize, nadepsané »*Monistická paedagogika*«. V předmluvě Wolfsdorf zastává se přirozené výchovy.

V prvních dvou dílech promlouvá o základech monistické výchovy a způsobu, jak dostáti přirozenému vývoji dětí. V ostatních oddílech uvádí praktické příklady, jako jsou: Doba kamenná, Nadpřirozené moci, Lovci a rybáři, Svaté ohně, Orba, Slovo a písmo, Bůh a člověk, Tento a onen svět, — aby ukázal, jak si představuje vyučování v monistickém smyslu. Poslední část tvoří konfirmační třída, v níž žáci jsou poučováni o postavení země ve všemmiru a postavení člověka v přírodě a společnosti. Tak chce Wolfsdorf vychovati svobodně myslící a pevně jednající občany této země, v užším slova smyslu občany státu.

Na konci své knihy podává osnovu pro osm tříd, jež ve hlavních rysech jest asi tato:

V prvním roce zahrádky (Spielschule) vychází Wolfsdorf z okolí dětí. Předměty ve škole, stěny, okna, vedou děti k poznání písku, hlíny, vápna, skla, jichž upotřebením a zužitkováním autor vysvětluje. Jako z hlíny, z níž se hotoví figurky, přechází k pohádce o stvoření člověka, tak jiné předměty dávají mu podnět promluvit o ohni, bouři, slunci, vánoční pohádce, o vynálezcích, bozích, kovářích, bozích a bohu, ježž beze hmoty nic vytvořiti nemůže.

Ve druhém ročníku promlouvá o domácích zvířatech, o poli, o zvířatech lesních; o jejich užítku a škodě, jejich životě citovém a myšlení, jejich přibuznosti s námi. Na tento předmět připíná Wolfsdorf poučení o zvířatech posvátných, o hadu v ráji, o snech, strašidlech, o mrtvých, o pohřebních obyčejích, o nebi a pekle, o stěhování duší.

Ve třetím ročníku mluví s dětmi o rostlinách a stromech, jejich životní činnosti a jejich schopnosti přizpůsobovati se, o rozdílu mezi rostlincem, zvířetem a člověkem, o padání listů, smrti zvířat a lidí, o věčnosti hmoty, o dýchání rostlin a duše rostlinné, o pověstech, v nichž rostliny a zvířata vystupují, a o slunci, dárci všeho života.

V prvním roce školy tvoří země po stránce geologické předmět vyučování. Učitel vychází od povrchu zemského, hor, rovin, pouští, moří, řek, pramenů, a postupuje ke vlivu vody, ohně, vzduchu, vegetace, utváření zemské kůry, k zaniklým druhům rostlinstva a živočišstva, k představám o stvoření, pračlověku a objevu ohně, době kamenné, době kolových staveb, k přírodním národům a různosti ras. Z toho vyvozuje vznik víry v Boha, (sny, kult předků, bohové rodinní a kmenoví atd).

K tomuto předmětu připojuje *druhý rok* pojednání o životě záhrobním, o tryznách, o posledním soudě, oddělení duše od těla, o představách nebe a pekla, o kouzelnících a kněžích jako prostřednících mezi tímto a oním životem. Vznik zákona mravního vykládá se společným soužitím lidí. Lidský zákon stává se skrze kněze zákonem božským. Známký majetkové, náhrobní a chrámové vedou k vynalezení písma; kněží jako vychovatelé lidu; německá nauka o bozích, řecko-římská mythologie, budhismus.

Třetí rok jedná o dějinách židovstva, o messianské ideji, o životě Ježíšově a apoštolů, o vzniku křesťanství, papežství a reformace.

Konfirmační třída zaměřována jest kosmologií, vznikem života a životem samým. Promlouvá se o kulatosti a pohybu země, zákoně gravitačním, o věčnosti světové hmoty, o vzniku a zániku světů, o živlech, uhlíku jako nositeli života, o buňkách, vývoji člověka, jeho původu, o činnosti nervů a mozku, o zachování energie v duchovním životě, o jednotě těla a duše, o sociálním citění, o dělbě

práce rodině, životě kočovném, kmenu pevně usazeném, o vzniku řeči, vlastnictví a manželství jako základech státu; o životě pudovém, o vzniku svědomí, o vykoupení v dualistických náboženstvích, o sebevykoupení v monistickém smyslu prací, uměním, vědou, vzory; o jednotě člověka a společnosti.

Takové vyučování mravnosti zdá se však samým monistům příliš neplodným a su. hým. Poukazuje na to dr. *Hornefer* ve své brožuře: *«Konfessionsloser Moralunterricht der freireligiösen Gemeinde in München»*, jenž žehrá na to, že dosud k tak jemnému úkolu, jakým jest vyučování morálce, přistupováno bylo s příliš velikou strážlivostí a příliš chladnou činností rozumovou, a praví, že *při stavbě mravní výchovy musí v první řadě základ tvořiti citová a obrazivá stránka lidské přirozenosti*. (Jen není li to průlom do základů monismu!) *Nejde o to, abychom se rozsčázeli s paedagogickou zkušeností celých století, nýbrž o to, abychom těchto zkušeností použili na naše poměry*. Stará náboženská výchova docilovala velikých účinků (tak přece!) umělecky dokonalým a úchvatným upravením biblických příběhů, obsahujících veliké vzory a charaktery. Takové vzory a příklady nemůžeme dětem dáti vypravováním, jež jsme si sami vymysleli nebo příběhy z denního života vzatými, nýbrž jen hotovými již uměleckými děly, básnictvím nejlepších umělců. (Autor přehlíží nejsilnější výchovný moment biblické dějepřavy, spočívající v autoritě Boží.)

Dětem hodí se nejlépe příběhy z dětských stavů vyrostlé, t. j. pohádky a pověsti. Od 6—10 let budtež tedy děti vychovávány vybranými pohádkami, k nimž patří i »báje« o stvoření světa, ráji a potopě. Od těch necht postupuje se k báji o patriarších, novelle o Josefovi, o Mojžíšovi a osvobození lidu. Následují *Niebelungen*, pověsti o *Walteru* a *Hildegundě*, *Odyssea* a pověst o *Heroulovi*.

Pro 2. třídu (mezi 10—12 rokem) pokládá *Hornefer* řeckou mythologii za zvláště výchovnou, báji o *Prometheovi* a *Iliadu*, pak obsah některých dramát jako *Oidipa*, *Antigony*, *Alkest*, *Herakla*. Také nové básnictví poskytne vhodného předmětu v *Herrmannu* a *Dorotě*, v obsahu dramatu *Wallensteinova*, v *Marii Stuartovně*, *Panně Orleanské*, *králi Learu*, *Romeu* a *Julii*, *Richardu III.* K tomu přistupuj vštěpování určitých mravných zásad ve formě přísloví, aby rozum byl doveden k vědomým, jasným pojmům dobra a zla. Také musí v tomto věku býti přihlíženo k výsledkům přírodopysným o světovém dění, o astronomii, dějinách země, o vývoji rostlinstva přes živočišstvo k člověku.

Poslední třída (mezi 13—14 rokem) musí rozřešiti problém, jak najiti náhradu za náboženskou výchovu konfessionální. *Hornefer* pokládá za *mylné*, že by *mravnost úplně bez náboženství mohla existovati*, že by bez podkladu pevného světového názoru mravnost mohla sama ze sebe člověka ovládati a vésti k plnění povinností. Jenom silivá víra ve význam jsoucnosti může člověku propůjčiti plnou moc nad sebou a nad světem. Poukazuje na to, že nejen dnes, ale již i v dřívějších kulturních epochách člověk býval naivní, zděděnou náboženskou věrou zaváděn. V takových dobách neuspokojenému duchu lidskému dostatečnou náhradou za mizející jistotu náboženskou byla filosofie, jež nejen rozum, ale i cit a vůli, celý duševní život, probouzí a zaměstnává. Proto jest třeba paedagogicky použití filosofie ve formě, jež shoduje se s dětským duchem.

Druhý katechetický kongres.

Referuje prof. dr. LUB. PĚTR.

Druhý katechetický kongres bude konán r. 1915 ve *Würzburgu*. Ač jest ještě rok do něho, jest jeho program v základních rysech již stanoven.

Mnichovský spolek katechetský projevil na vídeňském kongresu katechetickém r. 1912 ústy svého předsedy *Stieglitze* ochotu podjati se prací přípravných. Do výkonného výboru vyslalo přípravné komité prvního kongresu své členy: universitního profesora, preláta dra *Jindřicha Svobodu*, kanovníka msgr. dra *Ed. Krause* a katechetu *V. Pichlera*, kdežto katechetický spolek mnichovský dal se v něm zastoupiti univ. profesorem drem *Josefem Göttlerem*, gymn. prof. *M. Siebengartnerem* a předsedou *Stieglitzem*. Ze severního Německa získáni byli: univ. prof. dr. *Aug. Brandt*, ředitel semináře školní rada *Fr. V. Bürgel*, a gymn. prof. dr. *E. sv. pán z Kleistu*.

Na programu jest především zpráva, po případě další porada o literárních podnikcích na vídeňském kongresu usnesených, t. j. o *bibliografickém věstníku katechetické literatury*, *Průvodci katechetickou literaturou*, *encyklopedické příručky katechetiky a o metodice náboženského vyučování na vyšších školách*.

Do druhé skupiny navrženo bylo katechetskou sekcí vídeňské Lvovy společnosti thema: *Obraz ve službě náboženského vyučování*. Obrazem rozumí se tu nejen obraz nástěnný, ale i ilustrace katechismu, biblické dějepavy, modlitebních knížek, obrázky ke sv. zpovědi, sv. přijímání, sv. biřmování, ano i obrazy domácí, k nimž ve výchově rovněž dlužno přihlížeti. Náboženským vyučováním pak nejen vyučování na školách obecných, měšťanských a pokračovacích, ale i na školách středních pro hochy i děvčata. Základem jest otázka psychologická: Jak působí obraz na duši, na různé duševní sféry, na rozumovou a citovou stránku dítěte, s níž úzce souvisí otázka druhá, paedagogicko-didaktická: O které podmínky účinku obrazu jest především pečovati, a do jakého vztahu k textu nebo mluvenému stavu jest jej uvést? Požadavky uměním a náboženstvím kladené se předpokládají známými a proto budou jen krátce zmíněny. Těžiště referátu klade vedení kongresu do sebrání a zpracování nejhojnějšího empirického materiálu a o účinku různých obrázkových edicí na duši různých dětských věků a do zjištění dosavadních mezer v různých oborech náboženského vyučování. —

Druhým hlavním thematem bude: *Jaký úkol připadá katechismu v nábožensko-mravném poučování mládeže a jaké z toho vzcházejí požadavky v přičině jeho obsahu, uspořádání a jazykového formulování?* Po té stránce bude referátům nutno postoupiti z theorie do konkrétní skutečnosti, kriticky posouditi nynější přední katechismy nebo jejich návrhy, a sděliti výsledky pokusů prakticky s dětmi učiněných. Proto doporučuje »Pharus« v 5. sešitě r. 1914 o těchto přípravách referující, aby thema toto spracováno bylo několika referenty, by z rozpravy vzešlo potřebné jasno a aby neuplatnily se jednostranně jen směry krajní.

Dále jest navržena otázka: *Jaké úkoly má v náboženském vyučování obecné školy biblická dějeprava a jaké z toho vznikají požadavky po stránce jejího obsahu a úpravě textu?* Tu by se doporučovalo v první řadě porokovati o di-

daktickém vztahu knihy k ústnímu vyučování. Zda má být považována za pouhou pamětní pomůcku k biblickým příběhům ústně projednaným, nebo také za školní a domácí čítanku? Také zde doporučuje se větší počet referentů, různá území z vlastní praxe znajících,

Rovněž bude důležité, aby kongres zaujal stanovisko k zásadě do náboženské paedagogiky zvláště se strany *světských* vychovatelů vnášené, o *širším empirickém a experimentálním jejím zdůvodnění*. Výbor kongresu pronáší se o tom: »Od let rozvíjí se zcela nový komplex otázek a nabývá tím rostoucího vlivu, vzniklý tím, že tak zvaná experimentální paedagogika rozšířena byla na obor nábožensko-mravného vyučování. Katechetický kongres nesmí déle tento nový stav mlčením pomíjeti, a byť nebylo snad ještě včasno, definitivní úsudky pronášeti, přec nutno bude aspoň k vůli orientaci oborem tímto se zabývatí. Termin »experimentální« ve svém starém přísném významu hodí se pro obor nábožensko-mravního vývoje a výchovy ještě míň, než pro světsko-didaktické otázky mládeže se týkající. Jde především o podrobnější opatření a zpracování empirického materiálu, jenž by sloužil za podklad novým nábožensko-mravně-psychologickým a nábožensko-mravně-paedagogickým požadavkům, o práci s dotazníky, procenty a křivkami. Na základě takových »exaktních« a »experimentálních« bádání bývají tu a tam formulována tvrzení, vývoody a požadavky, jež při chudosti vyšetřeneho materiálu postrádají oprávnění, aby byly sevšeobecnovány.

Z oblíbenosti náboženského vyučování světským učitelem na té neb oné škole s použitím těch neb oněch učebných pomůcek udíleného, z výpovědí třinácti- neb šestnáctiletých chlapců o ceně náboženství bývají činěny závěry o nutnosti jeho reformy. Bez výběru snesené výpovědi o vlastním nábožensko-mravním vývoji bývají sevšeobecnovány bez ohledu na způsob a dobu vyučování, na rodinné, školní a mimoškolní prostředí, často i bez ohledu na základní rozdíly katolické, protestantské a jinověrecké paedagogiky. Proti takové nekritičnosti jest třeba se náležitě ohraditi, ale nepřestati spolu na pouhém ohrazení negativním. Není pochyby, že pečlivě uvážené a za příslušných kautel předložené otázky velmi užitečně rozšíří osobní zkušenost jednotlivých učitelů náboženství a že náležitým vyšetřením materiálu sem spadajícího bude lze i theorii zjednati spolehlivý podklad o přirozených tendencích vývojových, o účinnosti paedagogických a didaktických opatření a prostředků, jakož i o mimovýchovných vlivech v oboru nábožensko-mravním.

Aspoň několik informačních a směrodatných referátů bude třeba podati: 1. o předmětech a methodách exaktních (experimentálních) bádání na poli nábožensko-mravního vývoje mládeže, 2. o předmětech a methodách exaktních bádání na poli náboženské a mravní paedagogiky. Toto druhé thema budiž projednáno dvěma referenty, jedním pro školy obecné, druhým pro školy střední.

Budou-li tyto referáty náležitě připraveny a svrchu zmíněné důležité otázky pečlivě probrány, není pochyby, že vzejde z toho účastníkům katechetického kongresu hojně užitku a poučení.

Valná schůze spolku katolických učitelů náboženství na středních školách v Rakousku konaná ve Štýrském Hradci 1. června 1914.

Podává Dr. JOS. HANUŠ, jednatel sekce.

(Dokončení.)

Ústřední Spolek doporučuje vřele katechetovi, by všimal si sportu mládeže. Zvláště proto, že vedle světlých stránek cvičení tělesných hrozí též mnohými nebezpečími pro vývoj ducha. Sport, jak se leckde nyní pěstuje, je nebezpečím pro výchovu. Neběře život vážně, mizí v něm vědomí věrného plnění povinností školních i náboženských, otupuje se láska k rodičům; schází smysl pro práci, jen shon za zábavou a volností. U nás se mu věnuje málo péče. Sociální demokraté velice starají se o tělocvik svého dorostu a zábavu, pokládajíce práci za nutné zlo. Sport příliš často rozptyluje ducha. V tělesném ohledu jest často nebezpečím pro zdraví, při neopatrnosti přivodí různé choroby. Povaha se kazí, hrubost, svěhlavost, nevážení si života.

Sport má se díti v určitých mezích, co se týče *způsobu a rozsahu*. Budiž vyloučen sport, jenž ničí mravnost. Ať jest přizpůsoben místním poměrům, cizokrajný budiž odstraněn; konej se též ve slušném, přiměřeném oděvu, nahota budiž vymýcena. Ať jest přiměřen sociálním poměrům; tennis na př. jest pro bohatší; chudým vyloučení pro nákladnost jeho působí trpkost a nespokojenost. Pěstovati národní hry, zvyky.

Ať nekonají se cvičení v neděli, zvláště v čas služeb Božích; ať vyloučení jsou ze sportu ti, jichž pro slabý prospěch aspoň 2 členové sboru nechť připustiti. — Před hlášením se ku sportu ať jsou takoví prohlédnuti lékařem, by v čas onemocnění nebyli voláni ke zodpovídání učitelé.

Na konci zajímavé této přednášky byla přijata *resoluce*, jež bude podána ministerstvu vyučování a zemské školní radě dolnorakouské, v tomto znění:

1. Valná schůze katolických učitelů náboženství na středních školách v Rakousku doporučí kolegům věnovati zvláštní pozornost sportu pro jeho důležitost pro výchovu mládeže.

2. By výchova a výuka netrpěly těžké újmy, pokládá valná schůze za nevyhnutelně nutné, by sportovní účast žáků byla úředně vyměřena, co se týče druhu sportu a rozměru.

3. Budiž vyloučen každý takový sport, jenž jest nebezpečen mravům. Při volbě téhož má býti na sociální a místní poměry většiny žáků v nejšířší míře brán zřetel. V první řadě budtež pěstována cvičení a sporty, tkvící již v lidových zvycích. Nápodobení cizozemských sportů budiž zásadně vyloučeno. Před těmi sporty, které v nepatrné míře na vzdělání působí, budiž dána přednost takovým, které vedle tělesného tužení a osvěžení mají vliv na duševní síly.

4. K zachování pravé míry ve sportu jest si přát:

- a) omezení závodů na jeden den, a to ku konci šk. roku;
- b) žáci nechť jsou od třídních profesorů ku veřejným závodům připuštěni, při čemž odpor dvou učitelů (dle odborů počítaje) dostačí ku vyloučení žáka nedbalého.
- c) všechny sportovní podniky mohou se díti jenom bez újmy vyučování nebo školních náboženských úkonů.

d) každý žák, jenž se chce účastniti takových sportů budiž lékařem úředním nebo školním dříve prohlédnut než jest k cvičením připuštěn.

5. Jako zvlášť účelné doporučí valná schůze kolegům *společné výlety a cestování* jako posílení a podporu sdružení nejprůhodnějších a úřady povolených dle přání rodičů.

6. Výlety během roku školního, přiměřené poměrům žáků, konány buďtež ve všední dny; jen výjimkou o svátcích a nedělích dovolovány buďtež, a to po školních službách Božích. Není možno sprostiti této povinnosti celou třídu nebo celý oddíl studentů.

7. Společná cestování žáků o prázdninách tak jest zaříditi, by žákům nebylo znemožněno plniti náboženské povinnosti. I ty buďtež přiměřené sociálním poměrům žáků.

8. Valná schůze splnomocňuje výbor, by zabýval se podrobněji otázkou těchto spolků (skautingu a hromadného cestování) studentských, aby v nejbližší valné schůzi podati mohl příslušné návrhy a resoluce.

NB. Podotknouti dlužno, že ve Vídni a jiných městech německých studenti pořádají *závody školní veřejné*, na př: veslování, football se sousedními nebo vzdálenějšími sportovními studentskými kroužky.

Pro delší debatě o této věci přednášející vybízí členy, by pracovali ve svých ústavech pro četnou účast na studentské výpravě do Dalmacie, jež vyjede z Vídně 16. července přes Terst, podle břehu istrijského a dalmatského až ku boce Kotorské, a zpět do Rjeki a Vídně, kam se vrátí 25. července. Jízdné se zaopatřením, III. tř. rychlíku a II. tř. parniku 160 K, II. tř. rychlíku a I. třída parniku 240 K.

Na přesrok bude podniknuta studentská výprava do Říma, která předešle se tak skvěle vydařila.

IV. Prof. *Dr. Jan Rademacher* ve své přednášce mluví o potřebě dobrého studentského časopisu, jakým jest pro německé studentstvo »*Phoenix*«, by mládež posiloval v náboženských citech a čelil proti novým proudům v mládeži vyvolaným nevěreckými nebo výslovně nepřátelskými vůdci mládeže německé, kteří vydávají hojné časopisy pro studentstvo. »*Phoenix*« sice vzrůstá; nyní má 2500 odběratelů. Ale ještě nemůže si sám své trvání zabezpečiti, nebude-li míti aspoň 3000 odběratelů.

Pak obšírně mluví o novém hnutí mezi mládeží studující, známém pod jménem »*Wandervogel*«. V Berlíně asi před 10 lety někteří studenti ve stáří od 15—20 let sdružili se o prázdninách v kroužky, cestovali po Německu, by volně mimo školu a dům se bavili. Paedagogové doporučovali tuto snahu, by mládež poznala lid, obyčeje, písně, a vybízeli ku podpoře rodiče a dospělé příznivce. Zřízena z nich osada *zv. »Euftrat«* (Eltern und Freundesrat). Brzy se toto hnutí v Německu velmi rozšířilo, tak že čítá nyní na 100.000 členů. Ale také ve svých zdravých původně základech se pokazilo. Jsou trojí »*Wandervogel*«

1. *Německý Wandervogel*, jenž pořádá cestování společně s dívkami, a mají hlavním cílem cestování poznati krásy přírodní, lid, měření a čtení map atd.

2. *Alt-Wandervogel* vylučuje z cestování společného dívky.

3. *Jung-Wandervogel*, jenž vylučuje učitele ze společného cestování a jest pro úplnou volnost, zřízený r. 1910. Všichni mají své časopisy, velmi dobře ve-

dené, mají svá sdružení v jednotlivých zemích, krajích a v nich krajinské časopisy, zpěvníky, cestovní mapy, plány.

V Rakousku je zřízen »*Deutschösterreichischer Wandervogel*«. Ve svých stanovách má abstinentismus, ale jest pro společnost s dívkami. Nejsmutnější jest, že tohoto hnutí zmocnili se politické strany, zvláště radikální, a chtí v mladých lidech získati si stoupence. Tak na universitách německých jest asi 20 spolků, Wandervögel, kteří mají pak vésti a vychovávatí středoškolskou mládež.

V Německu »*Freie Schule*« snaží se sdružití studenty ve spolky Wandervögel, a v nich chytrým způsobem zničití všecku lásku k náboženství. Hlavním propagátorem jest *Dr. Wymeken*, jehož vlivem jest řízen také odborný časopis. Tento muž chce vybudovati v mládeži úplně novou *kulturu* nezávislou na starých copech. — Studenti úpí prý v porobě rodičů, učitelů a náboženství, jejich mladý duch se ubíjí! — Necht jen mladé snahy a síly a podněty se vyvinou úplně volně, nezávisle na morálce.

V časopisu má také *Sprechsaal*. Studenti zde mohou pronéstí své stesky na školu, rodiče, své pochybnosti, jim pak odpovídá časopis — také mají své vůdce, akademiky, kteří studentům přednášejí o otázkách školských atd. V čele tohoto nebezpečného hnutí je tak zv. »*Freideutsche Jugend*«, jež ze svých spolků vylučuje katolicky smýšlející studenty. Proti tomuto ničení náboženského citění vyslovili se vážní činitelé na bavorském sněmu a vzbudili hnutí mezi katolickými studenty. V Rakousku vláda hoví těmto snahám, ježto potřebuje různých výstředních stran ku své politice. Jest na katechetech, by všímali si těchto proudů a jim postavili hráz z katolicky smýšlejících studentů, a spolu měli svůj dobrý časopis, jenž by upozorňoval na nebezpečí se strany této.

Rozdány pak stanovy rakouského: »*Wandervögel*«, jenž chce bez politiky pěstovati tělesný cvik a lásku ku cestování.

Na programu byla ještě přednáška štyrského kollegy *Dra Fr. Bayera*: »*Natur und Uebernatur*«. Ježto však valná schůze trvala přes 3 hodiny čilé debatty, bylo usneseno požádati kollegu, by svou práci uveřejnil v »*Chr. P. Blätter*«.

Předseda navrhuje, by příští valná schůze konala se ve *Vídni o pololetních prázdninách*, což jednomyslně přijato. Poděkovav všem přítomným za účast a za obět daleké cesty s přáním všeho dobra schůzi ukončil.

Kolgové štyrskohradečtí starali se o večerní pobavení krásnými sbory svého quartetta, a solovými zpěvy kol. *Dra Christiana* z Vidně. 2. června byla pak prohlídka města a vycházka do poutního místa »*Maria Trost*« 1¹/₂ hod. od města vzdáleného.

FEUILLETON.

Církevní umění ve škole.

Podává VÁCLAV HRUDKA.

(Pokračování.)

Vynechávám vynikající theoretická cizí díla a uvádím jen naše domácí práce.

Roztroušeně nalezneme velmi dobrá vyobrazení v »*Obrázkové Revui*« i v »*Če-*

ských Květech«, jež před lety *Dr. Antonín Podlaha* vydával; podobně i v »*Českém Světě*« a »*Světozorn*«.

Ve *Vilímkově* díle »*Za českou slávou*« mimo jiné vyobrazeno: Svatovojtěšský kříž u Baltického moře, vnitřek basiliky sv. Klimenta v Římě, dvěře katedrály ve Hnězdně, Sázavské evangelium, vnitřek basiliky sv. Ambrože v Miláně, fresky u sv. Klimenta v Římě, Svatovojtěšské památky v Poznani a v Ostřihomě, vnitřek katedrály ve Hnězdně,

tabulové obrazy z Karlštejna, sv. Václav ve Vatikáně a jiné.

Nezapomeňme starého dobrého časopisu »*Památek archaeologických*«, jež vycházejí již od roku 1854. Obsahují velmi mnoho obrazového materiálu. Ročně 4 sešity; předplatné 8 K. Pro členy Matice české a Musea král. českého sníženo na 6 K.

Avšak měli jsme i svůj odborný český časopis: »*Method*«, redigovaný zesnulým Msgrem. *Lehnerem*. Ve starých ročnících jsou ilustrace provedeny dle starého umění reprodukčního, avšak novější ročníky mají zdařilá moderní vyobrazení, jichž velmi dobře užití možno. Nedoporučuji pro několik dobrých ilustrací odebratí celé ročníky, ale má-li kdo již »*Methoda*« v knihovně, velmi mnoho může čerpat. »*Method*« dlouho bude čestnou památkou kněžské práce a obětavosti.

I město Praha skvostně vyličena byla slovem i štětcem. *Václav Jansa*: »*Stará Praha*«. Aquarely. U Kočího v Praze r. 1902. Cena ovšem 90 K. Výborný text, vesměs na archiválních výzkumech založený od *Jana Heraina*. Publikace tato je ovšem velice drahá, ale pro školy případná. Menší výbor těchto aquarelů u Beauforta za 10 K. Tato publikace je dosti známá i rozšířená.

Prof. *František Ruth* vydal obšírný trojdílný abecední popis Prahy, obrázky jeho však jsou tuze malé a pro školu nepříhodné. Dílo sluje: »*Kronika královské Prahy a obcí sousedních*«. Obrazy Pavla Kōrbra. V Praze 1903 u Pavla Kōrbra. Z obrazů tohoto díla jen některé jsou větší a kolorované. Jinak pro poznání Prahy jest toto dílo velmi cenné.

Vzpomeňme též dvoudílné práce zemřelého *Františka Ekerta* »*Posvátná místa královského hlavního města Prahy*«. V dědictví svatojanském 1883. Životní práce Ekertova je rozsahem značně skrovnější než velké podnikání a usilování Lehnerovo, avšak výrazná a inteligentní. Dílo jeho není obrázkové, tudíž mezi pomůcky, o kterých zde pojednáváno, vlastně nepatří; ale jeho methodický postup popisu, jeho nadšení a zápal pro křesťanské umění, sytý

styl, upřímná opravdovost, svědčí, že jeho duch opravdu byl umělecký naturell. Jeho postup myšlenkový jest klassický. Vyličí stručně dějiny řádu, jenž kostel a klášter založil, život světce-patrona chrámu, naznačí historické momenty, jež přivodily změny a renovace chrámových staveb; a tak vše dovedl autor uceliti v nádhernou mosaiku. Nepřevýšil svoji dobu, nýbrž v jejím duchu správně hodnotil gotiku; znevážil renaissanci a znehodnotil barokko, přehodnotil však pseudogotiku. Tato nedorozumění překonati bylo by dílem již geniálním.

Filosof *John Ruskin* vyvýšil význam gotiky a trpce pro její pychu vyčinił renaissanci. Ale my vděčně přijímajíce jeho uznání církevní gotiky oceňujeme technické, umělecké, konstruktivní vymoženosti pozdějších dob, poněvadž změněným potřebám bohoslužby vyhovovaly a byly nutné. Dílo Ekertovo bude dlouho nepostrádatelným tomu, kdo touží poznati církevní Prahu. Snad někdo opraví jeho historické údaje podle nových výzkumů, vyzdvihne význam baroka a hodnotu nové gotiky uvede na pravou míru. Ale tím význam Ekertův jen získá; zvláště uváží-li se skrovný počet kněží, studujících církevní umění pražské.

K publikacím o Praze pojednávajících možno přičleniti nádhernou *premií Umělecké Besedy* v Praze: »*Karlův most v Praze*«. Text od *Jana Heraina*, stav. archiváře města Prahy, světlotisková vyobrazení světců na mostě. Premie Umělecké Besedy na rok 1909. Možno získati od Umělecké Besedy v Praze II., Jungmanova ul., za 10 K. Životy těchto světců jsou výbornými příklady pro věrouku i mravouku, velmi se hodí v liturgice i v dějinách; tudíž pro všechny třídy. Tato publikace není předražena a vhodně doplňuje nádherná díla vysoce důstoj. pánů kanovníků, dra. Podlahy a Šittlera.

Upozorňuji i na dvě premie Umělecké Besedy z let 1910 a 1911 po 10 korunách »*Petr Brandl*«. Vyobrazení děl mistrových. Tato premie nemá pro katechetu takového významu jako monumentální a krásné dílo o Karlově mostu, ale Brandlových obrazů musíme si vážit; jest to výborná ozdoba stěn.

(Pokračování.)

SMĚS.

Husovy slavnosti v 500. výročí jeho smrti budou pořádány hlavně z iniciativy »Osvětového svazu,« jemuž »Národní rada« svěřila tento úkol. Osvětový svaz celou svojí tendencí a programem je útvar liberálně pokrokový ve smyslu pokrokářů politických.

Aby pak byl slavnostem dán nutný finanční podklad, Osvětový svaz vyzývá městská zastupitelstva, aby v každé obci vzala do rukou pořádání Husových slavností. Nepochybujeme o tom, že tak naše zastupitelstva učiní. Již pod tlakem veřejného mínění budou nucena tak učiniti, byť měla do této své práce sebe méně chuti. Rozumí se, že hlavním úkolem měst bude nésti potřebný finanční náklad, jaký nutně vyžaduje plakátování slavností, opatřování místností, zakoupení populárních (či spíše liberálních) brožur o Husovi, honorář řečníkovi a podob. — Bude povinností katolických korporací proti liberální brožuře postarati se o brožuru napsanou v duchu katolickém, která by upřílišená nebo nesprávná tvrzení liberálů uváděla na pravou míru. V tom směru družstvo »Vlast« soustavným vydáváním informačních brožur o hnutí husitském vykonalo již velmi mnoho práce. Národní rada katolická připravuje pro katolické řečníky na první měsíce příštího roku t. zv. »řečnícký kurs«, v němž povolány odborníky vše, co souvisí s dobou husitskou, bude důkladně osvětleno. Také dědictví sv. Prokopa chystá vydati důkladnou studii o Husovi z pera profesora historie v Brně, vdp. Dra J. Sedláka. Jest tudíž o prameny poučení našeho lidu o době této s dostatek postaráno. Úlohou naší bude, aby se čelilo všelikým volnomyšlenkářům, by slavnosti k propagandě svého hnutí nikterak nezneužívali. Doufáme také, že Osvětový svaz této snaze také se opře a přičiní se, aby všeliké štvance protináboženské pod rouškou Husových slavností se nedály. †

Zbytečný strach. Protináboženské listy zbytečně se rozčilují nad oběžníkem c. k. okresní školní rady pražské, kterým uloženo všem správám pražských škol, aby jí předložily přehled všech členů učitelského sboru s poznámkou, ke kterému náboženskému vyznání jednotlivci se přiznávají, a spolu aby přiště každou změnu v nábožen-

ském vyznání osob učitelských, kterou jednotlivci jsou povinni ihned ohlásiti, c. k. okresní školní radě řádně oznamovaly. (Oběžník ze dne 20. května 1914.) Vidí v tom patrně už persekuci jejich svobody víry a svědomí. Zatím má se věc zcela jinak. V Praze vystoupilo v uplynulém roce 5 učitelů z cirkve, tak že v Praze již 12 učitelů do katol. cirkve již nenáleží. To však tyto bojovníci za svobodu svědomí ani správě škol ani vyšším úřadům neoznámili. Proto okresní školní rada povinnost tuto jim připomíná. Jsme přesvědčeni, že tyto mužové živě a upřímně víry starokatolické, jakmile budou viděti vhodný čas, za místa řídících učitelů ihned by se s chutí hlásili; ale podle školní novely může se státi správcem školy učitel, který je toho náboženského vyznání, k němuž se hlásí většina té které školy. Změnou víry stali se k tomuto úřadu nezpůsobilými. Mnozí učitelové pražští aspoň se těší, že ztratili 12 konkurentů o místa správců školy. Ujišťujeme pány pokrokáře, že nikterak nad tím se nermoutíme, když učitel-atheista vystoupí z cirkve. A do které náboženské společnosti přistoupí, je nám zcela lhostejno. †

Původ nynějšího junáctví (scautů). R. 1899 zřídil anglický generál *Baden-Powell* v městě Mafekingu, od Burů obleženém, četu boy-scouts z 14—16 letých jinochů za tím účelem, aby všude, kde bylo potřeba, učili se pomáhati. A čím více tyto mladí scautové byli činní v přinášeni zpráv o pohybu nepřátel, v dávání signálů, donášení proviantu a vody, v hledání a ošetřování nemocných, tím lépe a rychleji rozvíjely se jejich mravní a duševní vlastnosti. Jinoši, kteří dříve byli lhostejní a tupí, jevilii velikou horlivost, a ti, kteří dříve platili za surové a sobecké povahy, ukázali se jako dobří a obětiví lidé. Jich organizátor uhodil na oběť strunu v jejich duši. Rytíř, který dle přirozenosti dříme v každém jinochu, byl ze sna vyburcován. Neobyčejně rychle rozšířilo se potom scautské hnutí po celém civilisovaném světě. Všude zřizovaly se dobrovolné čety jinochů, které si ukládaly za povinnost z lásky k lidstvu přispěti co nejrychleji všude, kde bylo pomoci třeba. Dle svého programu zavazuje se každý scout naprosto čestně a spolehlivě býti prospěšným každému, kdo toho potřebuje, býti zdvořilým ku všem lidem, soucivým ke zvířatům, poslušným, veselým a spofivým, čistým v myšlenkách, slovech

i skutecích. Scautství chce spíše přísným cvičením, nežli poučováním a napomináním naváděti jinochy k čestnému a rytířskému jednání. (*Könn*: Jugendpflege u. Charakterbildung.) r.

Dívčí reálné gymnasium s právem veřejnosti ve Valaš. Meziříčí otevře ve šk. r. 1914—15 třídu II., IV., VI. a VIII. Do těchto tříd přijímají se též nové žákyně, zejména do třídy II. (ve tř. I. není latině.) Přihlášky přijímá a bližší informace sděli ochotně ředitelství ústavu.

Nahota a mravnost. Často slyšíme, že dokonalá krása řeckého výtvarného umění má co děkovati tomu, že Řekové vůči nahotě nebyli tak »pokrytecky stydliví«, jako my, žijící v ovzduší křesťanské víry, jež poroučí tělo šatem zakrývati. »V dílech řeckého sochařství vyslovuje se v dokonalé kráse těla také vznešenost ducha nejdokonalějším způsobem. Ze Řekové taková díla dovedli vytvořiti, za to musí býti vděční své vyvinuté gymnastice, která jim harmonicky vypěstěná těla denně stavěla před oči ve velikém počtu.« —

Že však s touto kulturou těla nezachovala kultura ducha stejný krok, o tom svědčí nejvážnější filosofové řeči. Tak *Aristoteles* vyčítá Sparťanům, že vychovávají svoji mládež ke zvířecí divokosti. (Pol. 8. 4.), a že jich ženy žijí v naprosté bezúzdnosti (Pol. 2. 5.). *Plato* (Legg. 1.) praví, že jich ženy a dívky jsou pověstny pro své výstřednosti v celém Řecku. *Plato a Plutarch* vidí v řeckých gymnasiích a palaestrách, kde dala se tělesná cvičení, hlavní zřídlo řecké národní nepravosti, paederastie. Proto *Polykrates* kázal tato místa uzavřít, aby oněm neřestem byla učiněna přítrž. Z toho důvodu vyklí asi *Euripides* ono ostré slovo: »Je mnoho špatných lidí v Attice, ale nejhorší jsou — atleti.« r.

LITERATURA

Liebe als Erziehungsprinzip. Glossen zur Mittelschulreform. Von Franz Stauracz. Opitz Verlag der Buchhandlung Ambr. Opitz Nachfolger, Wien VIII, Strozzigasse 42.

Malá objemem (66 str.), ale jak bohata obsahem to knižička! Co tu pokynů, rad, výstrah nalezne každý učitel! Čtenář, vzpo-

mínaje svých školních let, svých studií, na každé stránce, ba každé řádce dává za pravdu spisovateli; co tu nedostatků, chyb, a to rozhodujících pro celý život stalo se se strany učitelů! Věřu, bolno na to vzpomínati! Jak často nahrnulo se na některý den tolik látky, že i nejnadanější žáci nemohli ji zmoci — ale marno! Žádný učitel nechtěl od svého předmětu něco sleviti — ano i v neděli po mši sv. muselo se na experimenty do 11—12 hodin . . . Jak se vedlo zvláště žákům slabším, na to člověk až dosud žehrá! A upadli-li některý v nemilost, pak ať uměl třeba vše, na konec přece dostal známku nedostatečnou . . . Jak nám bývalo líto takových spolužáků! Jaký to způsobilo ku př. v naší třídě poplach, když dostali jsme v tercii nového třídního, který hned první pololetí čtvrt třídy nechal propadnouti! Pak ovšem není divu, že i po 25 letech straší takovito paedagogové ještě ve spánku a člověk jen s odporem na ně vzpomíná . . . Kéž by spisek tento přeložen byl do češtiny a četli ho všichni učitelové! Zde jest třeba především reformy a to důkladné! Doporučujeme co nejlépe. *Jos. Fabian.*

Bibliotéka poučná a zábavná — vydávaná »Dědictvím sv. Cyrilla a Methoděje« v Brně — přinesla v čís. 64. druhou část »Přírodopisné čítanky«, nadepsanou »O zemi«. Sestavil František Jiráček, farář v Branišovicích. Cena 1 K 50 h. Jako část první této čítanky »O hvězdách« (vyšla v témže »Dědictví« r. 1908 a prodává se ve sníž. ceně za 1 K; 170 str.), tak i bohatě ilustrovaná tato druhá část bude se jistě všem úduš zamlouvat; pojednává tak srozumitelně a zajímavě o tom, jak vypadá země, o povrchu této, o moři a jeho pohybu, o vzduchu, jeho tíži a zrcadlení, o změnách počasí,blesku a hromu, o tom, z čeho jest složena země, o světle neviditelném, jak vypadá nitro země, o vodách podzemních, co vypravují letopisy země o její minulosti, jak jest to s bibl. zprávou o stvoření země, o době ledové, potopě, sněh a p.

Doporučujeme knihu tuto (312 str.) rádi.

Z Oišovský.

Katolíci pamatujte zvláště v dnešní době na naši knihtiskárnu!

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlročně 3-50 K. Do krajin nemockých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemi 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko zahrovně. Alumním, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel instance na 10 exemplářů jenelacny zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se předpl. a adres. reklamacce, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtož Em. Žákoví, prof. na Smíchově, Ferdinandovo náb. Pro učít. přílohu přijímá rukop. Vl. Jelíněk, učitel v Břevnově u Prahy, pro Vestník Katechotský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slaviček, katecheta na Smíchově 992.

Svatý Otec Pius X. — Nebezpečí monismu ve škole. — Lze náboženství učiti a naučiti se? — Z paedagogiky sfrického badatele. — Feuilleton. — Směs. — Literatura.

Svatý Otec Pius X.

Prozřetelnost těžce zkouší hlavně nás, katolíky, v druhé polovině tohoto roku. Rána na ránu, a jedna těžší druhé, dopadá na naše srdce. Dne 28. června zákeřnou rukou zavražděn, klesl v hrob nejjasnější následník trůnu, arcivévoda Ferdinand d' Este, vzácný ochránce křesťanského školství, se svojí zbožnou chotí. Dne 26. července ozývaly se vyhlášením mobilisace první znamení války, jež v době necelého měsíce zachvátila jako rychle šířící se požár celý svět, a v jejímž ohni denně zmirají snad tisíce mladých, statných bojovníků. Dne 20. srpna vypustil duši svoji slavný, lidový, o blaho církve vždy pečlivý sv. Otec Pius X.

„Vše obnoviti v Kristu,“ toť učinil si heslem životním. A tomuto heslu snažil se raziti cestu ve všech oborech církevního života a ve všech odvětvích složité církevní správy. Nebylo jediného oboru církevního zřízení, kam by nezasáhla jeho neunavná ruka. Není zde místa, abychom vypočítávali všechny jeho reformy, jež v církvi v nedlouhé době svého slavného pontifikátu byl provedl nebo aspoň šťastně zahájil; odborné listy snažily se podrobně vše vycísti.

My v listě, který sleduje a hájí křesťanskou výchovu mládeže, vděčně vzpomínáme, že na podnět zvěčnělého sv. Otce vydán byl římský katechismus *pro italské školy*, který jasně a stručně, beze všeho učeného, a pro chápavost dětskou obtížného, vědeckého aparátu, pravdy sv. víry mládeži podává. Praktický duch zesnulého Pia X. ukázal se tu v nejjasnějším světle.

Na jeho podnět byl zřízen *laický apoštolát*, věnující se křesťanské výchově mládeže. Když církvi katolické nepřátelskou vládou vyučování náboženství z italských škol bylo odstraněno, k pokynu zesnulého velekněze sešli se přední katolíci vlašští, ze šlechtických i občanských kruhů, pánové i dámy, kteří uložili

si za povinnost udělovati vyučování náboženství všem dětem, jichž rodiče toho žádají, a kde duchovenstvo úloze této samo dostáti nemůže. Laický apoštolát zapustil pevné a hluboké kořeny v Itálii, a odtud rozšířil se i po všech zemích, kde náboženské vyučování mládeže je nepřizní vlády nebo pro nedostatek kněžstva ztíženo nebo omezeno.

Z jeho vůle chystá se i *reforma ve vyučování theologie na fakultách bohosloveckých*, tak aby nastávající kněží nebyli jen důkladně theoreticky vzděláni ve vědách náboženských, ale byli též náležitě připraveni k praxi duchovní správy.

Svoji encyklikou *proti theologickému modernismu* r. 1907 rázem odkryl a odstranil neudh, který pod rouškou filosofického rationalismu ohrožoval samu podstavu víry a mířil na hlavní tepnu církve, ohrožuje nadpřirozený ráz a božský původ učení křesťanského.

Nařízením, aby dívky již v útlém věku, jakmile »ad annos discretionis«
dospěly, voděny byly k stolu Páně, jakož i dekretem z r. 1905 o *denním, nebo aspoň častějším sv. přijímání* důrazně poukázal na tajuplný a přece stále přístupný, otevřený zdroj, odkud všecken vyšší, duchovní život věřících vyvěrá a jest posilován. V tomto ustanovení zesnulého sv. Otce všichni vychovatelé, kteří nelekajíce se překážek a zbavivše se předsudků, jali se dle něho jednati, spatřují velmi účinný prostředek k posilování náboženského života křesťanů, prostředek velikého a do budoucnosti slibného významu.

Na zesnulém sv. Otci přesně se vyplnilo, co na počátku jeho velekněžské pastorace předpověděl o něm učený prelát *An. de Waal*, řka: »Rozvinul-li strom církve pod Lvem XIII. svoji mohutnou korunu, rozepne pod Piem X. své kořeny hlouběji do země a posílí uvnitř její větve.« —

Náměstek Kristův, Pius X., jak některé listy sdělily, klesl hořem, vida, kterak válečné lítice rozpoutávají se celým světem. Duchovní kníže míru, jehož katolická církev a křesťanství bylo vždy neunavnou hlasatelkou, zavřel na vždy oči. Jako by sama Prozřetelnost mu je zatlačila, aby ušetřila jej žalů ještě větších. A my v modlitbách svých za Něho prosíme, aby dále za brzký mír a návrat pokojných časů u Nejvyššího se přimlouval. — —

Všechny denní listy, nevyjimajíc ni církvi nepřátelských, ba přímo nevěreckých, neustávají zaznamenávati obšírné zprávy o činnosti, posledních chvilích, o smrti a pohřbu blahé paměti a požehnané činnosti zesnulého sv. Otce. Současně všechny se též rozepisují o budoucí volbě a domněle vhodném kandidátu na uprázdněný stolec papežský. Rozumí se, že všechny tyto kombinace jsou více méně neodůvodněny a nepodstatny. Koho Prozřetelnost určí na nejvyšší místo, z něhož jako vznešený kormidelník má řídit loď Kristovu, církev katolickou, spočívá ještě v lůně budoucnosti. A my věříme, že týž Spasitel, který slíbil církvi ustavičnou pomoc Svou, dá jí za svého náměstka duchovní hlavu hodnou své důstojnosti znající potřeby a poměry doby, v níž církvi jest zápolit s četnými nepřáteli, a kdy úkol její nekonečně je těžší a složitější, nežli bývalo v časech pokojných.

Bůh nezůstává církev osiřelou. Svoji vinici bez vůdčího pracovníka, své role bez nejvyššího rozsevače. —

Hettinger ve své velikolepé *Apologii křesťanství*, uvažuje o božském zřízení církve, napsal nezapomenutelná slova: »Církev ve své podstatě je *monarchie*, neboť jest jeden, který plnost církevní moci v sobě spojuje, který všem poručí a jež všichni povinni jsou poslouchati. Církev jest v jistém smyslu *aristokracie*, neboť jednomu po boku v řízení církve na základě božského práva stojí episkopát, nejčetnější, nejctihodnější, inteligenci a ctnostmi nejvíce se vyznamenávající senát, jakého druhého svět nezná, který s ním a pod ním na spravování církve má podíl. Církev jest v jistém smyslu *demokracie*, neboť všichni bez výjimky jsou stejně oprávněni ke všem, i k nejvyšším hodnotám v tomto království, až k trojnásobné koruně, jež obepíná hlavu nejvyššího pastýře, kněze a učitele. Tak spojuje církev ve svém zřízení přednosti každé ze tří možných forem státních, které se během věků v občanské společnosti vytvořily. V primátě jejím spočívá síla jednoty, neboť jednota autority zachovává jednotu církve, jež nezrušitelným svazkem spojuje různé národy a jednotlivé círke, a tak v pravdě a zcela jediná založila a udržuje světovou církev, jak ji křesťanství jako světové náboženství žádá. Ve vznešeném shromáždění biskupů spočívá hluboká moudrost a zralá zkušenost; v rovnoprávnosti všech prýští církvi nikdy nevysýchající pramen vždy nové, stále se omlazující síly životní. Ale její monarchie nemá ráz vše ochromujícího, despotického absolutismu; její aristokracie neznamená vylučné privilegium dědičné kasty; rovnoprávnost všech nevede k ochlokratii ni k anarchii. Církev jest dílo, v němž Kristus svoji pravdu a milost uložil. Vlny času se na ni valí, a odplaví vše, co je dílem lidským; církev stojí, neboť prst Boží vtiskl v ni nezničitelně svoji pečef.« —

V dobách, kdy církev osiřela, ztratí svoji viditelnou hlavu, kdy přítomné doby, plné bouří a zmatků duševních, jak na poli intellektualismu tak v oboru ethickém, plné hrůz světového válčení téměř všech národů, jakého minulost ještě nikdy nebyla svědkem, prosíme Boha, aby brzo dal církvi hlavu dobrou, důstojnou a prozíravou.

r.

Nebezpečí monismu ve škole.

(Napsal prof. Dr. LUBOMÍR PETR.)

(Pokračování.)

Horneffer pokládá zvláště řeckou filosofii za způsobilou, aby mezi 13.—14. rokem byla projednávána. Od ní nechť se postupuje k nábožensko dějinnému výkladu křesťanství, jak jej liberální theologové podávají, a odtud k *pantheismu Brunově a Spinozově*. Zakončení tvoří výklad *mravouky Kantovy*. Vedle toho pokračuje se ve vštěpování mravních pravidel ve formě přísloví a v systematické nauce o povinnostech, k níž *Paulsenova Ethika* látky poskytuje vždy v tom smyslu, aby chovanci seznávali zápas lidstva o pravdu a učili se spolu o ni zápasiti.

Tento způsob mravní výchovy nelíbí se zase Dru *Mauerbrecherovi*, jenž ve výroční zprávě *Volné obce mannheimské* r. 1912 vystupuje proti oddělenému vyučování morálce, v níž o jednotlivých ctnostech jest pojednáváno, poněvadž tento způsob pokládá rovněž za příliš suchý a příliš rozumový. Domnívá se, že mládeži není lze vštípit mravní smýšlení, pokud smýšlení to vnitřně nevyrostlo se

světovým obrazem dítěti vykládaným. Naše mravní smýšlení musí teprv vyrůst z moderního, vývojně dějinného, světového obrazu.

Mauerbrecher navrhuje proto tento postup: V prvním a druhém roce vyučování náboženské odpadá. Ve třetím a čtvrtém roce vypravováno budiž od hodiny k hodině o poměrech primitivních lidí, o dějinách primitivních vynálezů a vzniku kultury. Děti nechť poznají, že všechno jen zponěhlá se dělo, aby proniknuty byly vážností a vděčností k práci minulých pokolení, a spolu touhou na vzestupu kultury a zušlechtnění lidstva spolupracovati. V následujících ročnících přednášeny buďtež náboženské dějiny: Starý a Nový zákon, vznik křesťanské církve a církevní dějiny až k reformaci. V osmém roce budiž promluveno o vývoji moderního obrazu světového a jeho boji se starou církví. —

Všude rozpor na rozporu. Na jedné straně zehrá monismus na školu, že má oči do zadu obrácené, a že Řeky a Římany pokládá za vrchol lidstva s duchem starověku, škodlivě prosycuje dobu naši*) a na druhé straně chce monismus mládež vychovávat řeckou a římskou mythologií. Na jedné straně monismus chce ve škole pěstovati jen vědu, jen pravdu objektivně dokázanou a odstraňuje náboženství ze škol proto, že náboženství jest »pouhým subjektivním předpokladem«, na druhé straně monismus uznává veliké účinky, jakých náboženská výchova docílovala umělecky dokonalým a úchvatným vypravováním příběhů biblických, vzory a charaktery obsahujících, a chce vychovávat — pohádkami. Na jedné straně jest účelem monistické výchovy »vypěstování intelektu v přírodovědeckých naukách«, na druhé straně chce si monismus za náboženství pomáhati filosofií, poněvadž filosofie vzdělává nejen rozum, ale i — cit a vůli!

Příčina těchto rozporů jest zřejma: Do osnovy monismu se ani přirozená morálka nehodí. Neboť představuje-li si monismus lidskou společnost jen jako hřebčinec, jehož úkolem jest udržovati a pěstovati silné plemeno, a pokládá-li za jediný účel výchovy »odevzdati příštím generacím technicky nejvyvinutější, nejnovější přírodovědecké resultaty«, pak má asi nejspíš pravdu monista Mauerbrecher, dí-li, že »způsob mravní výchovy mládeže jest věci budoucnosti, protože naše mravní smýšlení musí teprv vyrůst z moderního, vývojně dějinného obrazu světového.«

Z toho důvodu učiní také monismus nejlépe, zůstane-li stranou dnešní školy, a počká, až se vyvine moderní, vývojně dějinný obraz světový, a rozvine svou činnost až ve škole budoucnosti.

Lze náboženství učití a se naučití?

Podává prof. JOS. STANĚK.

O důležité této látce pěkně pojednává universitní profesor, *Dr. Karel Beth*¹⁾ v tom asi smyslu, jak zde naznačeno.

Již od počátku tohoto století přetřásá se v učeném světě otázka, možno-li náboženství učití a jemu se naučití. Otázka to na první pohled podivná, když již od nejstarších dob náboženství se učilo. Ti, kdo hájí stanovisko negativní, nejsou nijak zaujati proti náboženství; nechtějí, aby snad ze škol bylo odstra-

*) Ostwald: *Wider das Schulelend* 22—23.

¹⁾ *Religion und Pädagogik. Österreichische Rundschau* svaz. 37. seš. 1. str. 31. a násl.

něno, ale snaží se o to, aby učení se náboženství ve školách vytčen byl jiný cíl a jiná metoda.

Dle toho, jak otázka ta bude zodpověděna, musí se řídit i *metoda*. Není proto radno, otázky té se nevyšmíati; zajímáť celou veřejnost, rodiče, děti, učitele. Všichni zde jmenovaní mají své bolesti, svá přání i naděje, když pro vyučování náboženství mají stanoveny býti nové dráhy.

Otázka, lze-li náboženství ve školách učit a se naučiti, ač na první pohled zdá se býti absurdní, všimneme-li se jí důkladněji, jeví se jako moderní v nejlépeším slova smyslu. Stojí ve spojení s *nábožensko-filosofickými i paedagogickými názory naší doby*. Činí rozdíl mezi náboženstvím toliko zevnějším a opravdovou zbožností srdce; kloní se ovšem k této. Pozorujeme-li dále paedagogické směry, jest patrné, že odpověď na otázku, lze-li náboženství učit a se naučiti, stojí v úzkém spojení s moderními základními požadavky obecné paedagogiky, s požadavky pak náboženské didaktiky zvláště.

Jest to opravdový zájem o náboženství a živou víru, z něhož vychází tvrzení, že náboženství nelze učit a jemu se naučiti. Náboženství není prý něco, co intelektuelně dalo by se naučiti, do rozumu a paměti vtěsnati. Toto poznání jest správným předpokladem uvedeného tvrzení. Hist. rie vypravuje nám, jak intelektuelní a mystický, či intuitivní názor na náboženství, speciálně na náboženství křesťanské, o které se zde především jedná, veliké zápasy spolu vedly a jak brzy ten, brzy onen vítězil. Připomeňme si jen středověkou *scholastiku a mystiku*. Brzy se spolu spojují, brzy se proti sobě staví a spolu zápasí.

Přepíná-li se intelektuelní čili dogmatické pojímání, a klade-li se zvláštní váha na ustálené učební formule, může snadno vlastní zbožnost trpěti ujmu. Ale nemenší nebezpečí hrozí směru mystickému, že nedbáním dějepisného vzniku křesťanství a nedbáním historicko-lidského obrazu Kristova rozplyne se v citlivůstkářský subjectivismus.

Doba naše nepřeje intelektualismu, ale kloní se spíše k rozumnému mysticismu. Stále důrazněji se připomíná, že pravé náboženství jest jenom tam, kde člověk procítuje, prožívá své spojení s Bohem. Tento odklon od intelektualismu a sklon k pietismu začíná koncem 18. a počátkem 19. století. Typickým dokladem toho jest *Chateaubriandovo* dílo: *«Genie du Christianisme»*, vydané roku 1802. Zástupci tohoto směru snaží se zase lidstvo pro náboženství vychovati a je učiniti drahým a milým. Kladou důraz na to, že zevnější toliko skutky, třeba sebe lépe se shodovaly s církevními nařízeními a příkazy, nesvědčí o duševní zbožnosti. Zrovna tak není opravdovým náboženstvím sebe lepší znalost církevních disciplín. Někdo může znáti důkladně celou biblii, v hlavě míti celý katechismus, a přece nemá náboženství — v jeho významu jakožto *zbožnost srdce*. Zbožnost má sídlo své v citu, a jeví se jakožto úplné odevzdání se Bohu.

A na této představě náboženství spočívá moderní tvrzení, že náboženství nelze učit a jemu se naučiti.

A řídicí se podstatou náboženství, musíme připustiti, že *nelze mu učit tak, aby jistě compendium hotových dogmatických, případně historických vět v paměť bylo vštípeno a rozumem pochopeno*.

V náboženství má zákům podáno býti něco jiného, něco, co jeví se jako *vnitřní život, jako jistá a pevná opora života, protiváha smyslně-materialistické*

stránky životní; jako důvěra v Boha, jako povznešení člověka nad všednost, jako půda, kde klíčí život nový, život nezávislý na náhodě světa hmotného.

A přes to přese všechno možno říci, že i tomuto náboženství možno člověka naučiti, třebaš ne tak, jako mathematice a vědám přírodním. Ovšem že *musí toto vyučování řídit se zvláštní metodou*; má také sobě vlastní obtíže a řadu zvláštních paedagogických problémů. Vyžaduje proto také zvláštní péče a nevšedního ohledu na speciální, v duši žákově dřímající podmínky, a většího ohledu na individualitu a temperament žákův, než kterýkoli jiný učebný předmět. Jenom jemný, paedagogický takt dosahuje tu žádoucího výsledku. *Na zdárném vyučování náboženství jeví se proto zvláštní měrou paedagogické umění*. Nijak však nesmíme ze zvláštností předmětu uzavíratí na nemožnost jemu učiti a naučiti se. —

Druhý moment, jímž vyvolána a podpírána jest thése o nemožnosti náboženství učiti a se naučiti, jest speciálně paedagogického původu. I paedagogika naší doby staví se proti intelektualismu z téhož důvodu, jako přívrženci mysticismu. Ano, paedagogika svůj antiintelektualismus ještě stupňuje a žádá, aby se naň při výkladu náboženství bral zvláštní ohled.

Zamítajíc strnulý dogmatismus, chce staratí se o vzdělání citu, používajíc ovšem potřebného, mírného poučení věroučného. Material učebný má poskytnouti náboženský dějepis. Ale dosud nebyla nalezena metoda, jak by se tohoto materialu mělo použítí ku vzdělání a zušlechťení smyslu a citu náboženského.

Od polovičky 19. století běže se při vyučování náboženství náležitý zřetel na biblickou dějepravu. ale dogmatika má při tom ještě veliký vliv. Biblická dějeprava slouží jenom jako doklad nebo cíl. Ti, kdo tvrdí, že náboženství nelze učiti a naučiti se, jdou zde nejdále. Vzdávají se jednoduše pro velké obtíže *vzdělání smyslu i citu* náboženského, a z dějepisu i biblické dějepravy dělají si samostatný předmět i cíl. Tak povstal náhled, že tato disciplína slouží jen k tomu aby žák poznal dějepisný vývoj křesťanství, jeho israelskou přípravu na ně, a jeho další dějiny. Z toho stanoviska, že se má náboženství vykládati, a toho se domáhati, aby žák vštípen byl zájem o křesťanství. Vzdělání náboženských citů má prý býti ponecháno rodině a církvi.

Tento ztenčený cíl náboženské výchovy má protivníky, kteří snaží se dosíci pravého opaku. Dle jejich náhledu jest cíl náboženské školské výchovy ten, aby žák opouštěl školu jako *pevný křesťanský charakter*. —

Oba směry chybuji. Onen ukládá cíl příliš nepatrný; tento příliš veliký, nedosažitelný. *Pevný křesťanský charakter nevychová žádná škola; to dovede jen životní boj*. Jediné tu se ukáže, zda křesťanství naše jest tak pevné, že dovede odolati protivným mocnostem, naň se valícím. Ani abiturenti gymnasiijní nemají, celkem vzato, takové stáří a takovou životní vyspělost, aby jejich habitus mohl nazván býti ustáleným a pevným charakterem. Tím méně ovšem jest to možno říci o žácích, opouštějících školu měšťanskou nebo obecnou.

Na druhé straně odpůrci tvrzení, že náboženství možno učiti a naučiti se, kladou cíl náboženské výchovy *příliš nízkou*, obmezujíce se pouze na podání historických fakt. Ponechává-li se pěstění náboženského citu, jehož cena pro náboženství jest důležitosti nesmírné, rodičům, ukládá se jim tím nesmírně těžká úloha, které málokterí budou moci učiniti za dost. Dům otcovský skýtá ovšem dětem výchovu náboženskou, na které škola staví; ale nemůže nahraditi výchovu školskou.

Připustme, že v rodině panuje zbožnost, že děti jsou v ní naváděny k náboženským výkonům, zvláště k modlitbě. Jest to důležité a dává to často směr celému životu dorůstajícího dítěte. Ale *náboženský cit a smysl leží tu ladem, ten musí vypěstiti škola cílevědomým vyučováním.*

Praxe též dokazuje, že názory, které děti do školy přinášejí, jsou tak neucelené a nejasné, a vykazují tak velké mezery, že v pozdějším životě nutně by z toho povstaly pochybnosti a bezradnost. Tu má a musí škola vykonati velikou úlohu. —

Náboženské city vedle domu otcovského má pěstovati církev, pravi dále. Ovšem, mohla by tu zasáhnouti. Ale její činnost nese se více ku práci konkrétní, a tu jest více než dosti zaměstnána.

Poznali jsme dva protivné názory a směry ve výchově náboženské. Jeden se chce zabývati ve škole jen historickými vědomostmi a při tom ovšem částečně i intelektuelními, pokud jest jich nutně třeba; druhý chce vychovávatí křesťany s uceleným, pevným křesťanským charakterem. I zde »*media via aurea*«.

(Pokračování.)

Z paedagogiky afrického badatele.

(Podává prof. Dr. LUB. PETR.)

(Pokračování.)

Dojemno jest vyznání sirotkových vztahů k »nebeskému Otci«. »Snažil jsem se své druhy dobrými skutky překvapovati; dožil jsem se však touto snahou mnohého zahanbení, ježto lidé tak rádi úmysly bližního zle vykládají. Vstával jsem o půlnoci, abych skrytě zápasil se svým Já, kladl jsem, zatím co druzí spali, kleče, své obnažené srdce k nohám Toho, jenž všechno vidí, a sliboval jsem, že příští den bude svědkem mého upřímného polepšení, a že nebudu se již báti dobře jednatí, i když za mé dobré snahy dojdou posměchu. Sliboval jsem pak, že nebudu se dožadovati více jídla, a abych dokázal, jak málo chci dbáti žaludku a jeho bolesti, sliboval jsem, že jedním z našich tří jídel podělím sousedy. Půl mého špekového knedlíku měl býti postoupen Fulkesovi, jenž trpěl nedosytostí, a měl-li bych kdy něco, co by budilo závist, chtěl jsem se toho okamžitě zříci.«

Dvanáctiletý hoch uprchl z ústavu po krutém a nespravedlivém ztýrání, když byl v sebeobraně kopl zběsilého učitele tak prudce do žaludku, že učitel omdlel. Stanley poznamenává k tomu případně: »To byl výsledek tyranie. *Hoši jsou podivní tvorové; nevinní jako andělé, hrdí jak knížata, smělí jak hrdinové, ješitní jak pávi, spurní jak oslové, dovádívi jak hříbata a vznětliví jak děvčata.* Rozpukávající se rozum jest ještě příliš mlád a příliš útlý, aby takové tvory ovládl. *Mnoho dá se docílití dobrotou, mnoho dobře miněnou spravedlností; ne zasloužená tvrdost působí však téměř vždy ničivě.*«

Po různých příhodách u vzdálených příbuzných, kteří neměli k hochovi srdce, vstoupil třináctiletý chlapec do služeb lodi, jež plula do New-Orleanu. Zažil mnoho ústrků, než dostal se do řečeného města, kde ohlížel se po práci.

Ve velkém skladišti vidí sedícího pána a táže se ho: »Do you need a boy?« Tázaný si ho překvapeně prohlíží. »Zda potřebuji hochu?« Byl to bezdětný

manžel, jenž si vždy hocha přál. Později chlapce adoptoval. Nejprve řekl jen »Namaluj mi zde číslice na pytle s kávou!« Hoch učinil to bezvadně. »Výborně, teď nemám obavy, že by se mi káva ztratila!« Brzy potom byl hoch vzat do služby. A po třech letech, v nichž chlapec cele získal si důvěru svého ochránce, přistoupil k němu jeho zaměstnavatel a prohlásil mu, že ho chce přijmouti za syna. »Nežli jsem mohl pochopiti, co jeho prohlášení pro mne znamenalo, zvedl se, vzal mne za ruku a sevřel mne v náručí. Moje smysly zavířily na okamžik, prudké dojetí mnou otráslo. Byla to první něžnost, již jsem se byl kdy dožil; a co na mne nekrutější týrání nedovedlo vynutiti, dosáhlo rázem prosté toto objetí: dal jsem se do pláče.«

Co nyní Stanley o paedagogice svého adoptivního otce vypravuje, jak přidržel hochu k přesným výpovědím a ke všem způsobům poctivosti, a jak realistické vychování spojoval s pěstěním svědomí, stojí obzvláště za čtení. Jen příkladem budiž tu vzpomenuto:

Když pan Stanley zpozoroval na svém adoptovaném synu sklon k nadšátkám, řekl mu jen: »Viš, stojí-li věc za to, aby byla proslovena, pak může stejně dobře býti proslovena správně! Fantasie hochů jest vznětlivá, vim; zvykli si však hoch své údaje násobiti, pak nebudou jeho výpovědi brzy ničím jiným než bájeми.«

»Někdy,« vypravuje Stanley na jiném místě, »vkládal otec své rámě do mého, aby pronášel své myšlenky o přednostech mládí, při čemž líčil je tak živými barvami, že nepotřeboval jsem dlouho, abych byl proniknut nejvznešenějšími představami o jeho kráse a ceně. Dle jeho pojetí bylo mládí jen krátkou, sváteční dobou, jež musí býti zužitkována k posile svalů, ke sbírání květů vědění a k natržení zralých plodů poznání. Mládí že vskutku jest pro mne jen k tomu, abych své kosti posílil, by dovedly nésti tíži, požadavky mužnosti ukládanou, a abych dosáhl duševní zralosti potřebné k proniknutí odvah a podniků, jež bych později uskutečniti mohl býti nucen. Utráceti své schopnosti v kruhu darmošlapů, kteří se v barech a krčmách povalují, že je zrovna tak zpozdilé jako otevřítí si žíly, aby jimi krev unikla. »Teď je na čase připravit se k Jaleké cestě, již chceš podniknouti. Viděl jsi u lodí v dokách, že berou svůj náklad na palubu, *prvé* než na širé moře vyjíždějí, kde se již nic koupiti nedá. Zanedbá-li kapitán své povinnosti, zajde mužstvo hladem. Jsi dosud v loděnici; máš vše k cestě pohodově? Jsou *všechny* zásoby na palubě?«

IV.

Přeskočíme zde dlouhou dobu hojných příhod, smrt otcovu, změny povolání, zkušenosti válečné. Vidíme v Stanleyově duši uzrávati obraz nepoddajného muže, charakteru, jenž shoduje se se sebou samým, jenž, čeho chce, chce úplně a nedopouští nedůslednosti. »Odřekl jsem si téměř všecku zábavu, abych mohl svou povinnost důkladněji konati. Jsem jen potud svým pánem, pokud jsem pánem svých přání a svých náruživostí. Moje impulsivita má ještě něco chlapeckého. Ale v rozvaze jsem muž, a pak zavrhuji chlapecké počínání a činim nové, opravdové předsevzetí. Kolik takových předsevzetí bude mi asi třeba, abych krotil nejen impuls, ale i přání, aby každý čin byl výronem jasné rozvahy? Zůstávám vždy ještě hochem, pokud jdu za první svou myšlenkou. Jen muž přijímá myšlenku a zvažuje ji se všech stran, nežli jedná. Tam ještě nejsem. Ale

po mnohých bojích doufám, že tam dospěju. Dnové nechť mluví a mnohá leta rodí moudrost.« —

Ještě jedna kapitola budiž tu krátce zmíněna: *Stanleyovy dojmy o Livingstone*. Co se v ní praví, jest nejen pro oba muže stejně čestno, ale i hlubšíno významu pro posouzení činnosti misijnářské. Livingstoneova osobnost a v ní zvláště skutečný křesťanský charakter ve své podivuhodné spojitosti vznešenosti, je-mnosti a síly, vystupuje tu zvláště zářivě v onom doimu, ježž Livingstone na Stanleye byl učinil.

Proč nevrátil se Livingstone do své vlasti a k své rodině, když všechny jeho prostředky byly vyčerpány? Příčina byla ta: Livingstone slíbil umírajícímu svému příteli, že vyšetří definitivně otázku pramenů vodopádů severně od Tanganjiky. Dvě léta marně pokoušel se, horečkou, zradou a nehodami stíhán, aby záhadu tu vysvětlil. Jen jedinou věc, svůj slib buď splniti nebo zahynouti, měl stále na očích. My, zhýčkaní přepychem, nasyceni nejchutnějšími jídly, lhostejní k nej-ušlechtlejším ctnostem naší mládeže, můžeme se přezíravě usmívati takovým »chorobným« pojmům o cti. Ale tento stárnoucí muž není s to, aby přenesl se přes tyto skupule, musí ku předu.

První, co Stanley po setkání s ním vypravoval a k čemu se opět a opět vrací, byly *důkazy lidského soucitu*, jichž se mu v těchto letech opuštěnosti bylo dostalo. V jedné z prvních rozmluv s ním táže se ho Stanley, nebylo-li by lépe poslati tisíce misijnářů než jednotlivé ztracené pionýry. Na to odpovídá Livingstone »Kristus jest základním kamenem náboženství, jež se dnes po zemi roz-šířilo. Pak přišlo dvanáct apoštolů. Pak obce. Mám pocit, že jsem vyslán, abych ve střední Africe první vydal svědectví světu Kristovu. Jiní mne budou následovat, a pak přijdou tisícové, o nichž mluvíte. Zemru, než shlédnu jitřenku. Ale světlo přijde, musí přijíti, všechna země bude zníti věčnými slovy.«

Proti misijnářům byly již mnohé, laciné argumenty proneseny. Právě tvářj v tvář Livingstonevu životu máme zřetelné vědomí: Takové osobnosti jsou pro-niknuty hlubokým úkolem smíru; úkolem, aby právě tam, kde tak zvané kře-sťanské račy byly se dopustily největších hříchů a největších chyb, u skutečnily čistý obraz křesťanského obětavého života a tak ve smyslu Beránka Božího py-kaly za cizí viny a napravovaly cizí křivdu. »Jeho celý život,« praví v tomto smyslu Stanley, »byl následováním horského kázání Kristova. Nechť se přátelé chovali k němu sebe lhostejněji, nechť se mu sluhové posmívali a ho zaned-bávali, nechť mu loupežníci poslední vzali, nechť ho hlad mučil, tropiců vichrové trýznili, nejrůznější nemoce přepadaly — vždy cítil se ve vyšších službách, vždy zářilo v jeho obličejí světlo jiných světů. Každý den množil mou úctu k němu.«

Osobnosti jako Livingstone bezděky nadhazují nám otázku: Jak vysvětliti, že v takových *nejtěžších, nejopuštěnějších a nejdřívějších životech* neshledá-váme se nikdy s *volnými mysliteli*, nýbrž že to jest přece vždy jen náboženství, jež tento způsob největšího a lidstvu nejnepostrádatelnějšího heroismu inspiruje? Není-li pravda, že skutečně v našem moderním životě nejen »světové názory« se spolu utkávají, nýbrž že hlavní mluvčí *negace* nabízejí jen *theorie a sliby*, zatím co křesťanská propaganda znova a znova od živých mučedníků Kristových, od skrytých heroů oběti, od štěstí na viru obrácených svou nesmrtelnou a svět zmá-hající sílu znova a znova dostává? A zda nemáme proto protikřesťanskou prop-agandu mnohem méně tragicky, bráti než to dnes mnozí či kteří vnitřní pro-

středky onoho hnutí, jež jest spíše hnutím jazyků než hnutím sil vůle, mimořádně přeceňují?

Jest jen, jak správně Stanley zdůrazňuje, *známkou všeobecného přeceňování intelektuální stránky lidské*, že naše doba mnoho prachu víří s těmi, kdo řečením a tiskem do popředí vystupují, a jen málo oněch statečných, trpělivých duší vzpomíná, kdo svůj život a svou lásku chudým, nemocným a zoufalým posvěcují nebo světlo křesťanství šíří v temných dílech světa. — (Pokračování.)

FEUILLETON.

Církevní umění ve škole.

Podává VÁCLAV HRUDKA.

(Pokračování.)

Chrám sv. Tomáše na Malé Straně v Praze byl kriticky popsán od *Bohumila Matějky*. Autor pracoval na základě listinného materiálu, tak že každý detail jest ověřen. Text provázejí nádherné světlotisky, ale dílo není již na prodej. Kéž by podobných spolehlivých a důkladných rozborů dostalo se všem pražským svatyním! Matějka nejen popsal detaily chrámové výzdoby, ale i zhodnotil jejich význam a uměleckou cenu. Objevil Pražanům tuto zajímavou svatyni. Vyobrazení jsou velmi dobrá.

Antonín Kubín vydal malý spis: *»Dinzenhoferové a jejich slavná díla v království Českém«*. S 26 obrazovými přílohami a současnou podobiznou Kiliana Dinzenhofera. (Opisují titul přesně dle autora, obyčejně čteme: Dienzenhofer.) V Praze 1908. V komisi A. B. Černého, knihkupce v Karlově ulici. Cena 3 K. Vyobrazení jsou sice malá, ale zřetelná a dobrá.

Románská a gotická doba českého umění měla v zemlém *Josefu Branišovi* velikého poetu a znalce. Jeho úsudky jsou spolehlivé, doložené a věcné. Upozorním na některá jeho obrázková díla: *»Obrazy z dějin jihočeského umění«*. 33 vyobrazení. 1909 u A. B. Černého v Praze.

»O působení kláštera sázavského na vývoj stavitelství a plastiky ve východ. Čechách«. — 80 hal.

»Chrám sv. Barbory v Hoře Kutné«. Dějiny a popis původní stavby až do roku 1620. S kresbami Jiřího Zacha. 1891. Cena 3 K.

»Dějiny středověkého umění v Čechách«. S hojnými obrazy. 1893. Cena 6*60 K.

»Svatá Koruna, bývalý klášter Cistercienský«. Se 44 vyobrazeními v textu a 20 tabulkami. Roku 1907. Cena 5 K.

Branišovy práce jsou díla jemná, pečlivá a svědomitá. Braniš byl muž velké erudice, vytříbeného vkusu i vážný myslitel. Jeho práce nejsou komplace, ale díla prožitá, promyšlená a ucelená. —

Dobrá světlotisková vyobrazení našich gotických památek najdeme v německém díle prof. Dra *Josefa Neuwirtha*: *»Geschichte der bildenden Kunst in Böhmen vom Tode Wenzels III. zu den Husitenkriegen«*. Praha 1863 u Calve.

Dědictví sv. Prokopa v Praze vydalo krásnou knihu: *»Klášter blahoslavené Aněžky v Praze«*. V ohledu uměleckém i dějepisném sepsali V. V. Tomek a J. Mocker. R. 1892 s jedenácti tabulemi. Krásná tato naše památka přechodního slohu jest v této knize pečlivě popsána i okreslena.

Najdeme při bližším pátrání velmi mnoho děl, kde jest buď světlotiskem, rytinou neb i barevně zobrazena ta která památka domácího církevního umění; a je-li dílo v domácí knihovně, pohodlně se dá přinést a okázati. Uvádím na příklad *Ottovy »Čechy«*; zvláště díl o Praze, *Dolenský »Praha ve své slávě i utrpení«*, neb i *Sedláčkovy »Hrady a zámky české«*, *»Sto let práce«*, i *»Národopisná výstava«*. Umělecko-průmyslové museum vydalo nákladné fotografie *»Retrospektivní výstava«*, vydáno r. 1891; ale dílo tuze drahé a těžko lze ho získati. Hodí se odborným knihovnám. Podobně možno uvést *»Letem českým světem«* a *Václava Jansy: »Památky starého umění v Čechách s textem od Karla B. Mádl«*.

Z českých měst venkovských zajisté nejlépe v Kutné Hoře můžeme okázati schopnost a potenci starého církevního českého umění; k Branišovu popisu chrámu sväte Barbory dluží se *Dra Zdeňka Wirtha: »Kutná Hora«*. Město a jeho umění. S 91 fotografiemi. Nová Edice v Praze 1912. Cena

6 K. Obsah jest zhuštěný a výstižný. *Josef Šimek* vydal r. 1907: »*Kutná Hora v XV. a XVI. století*. Vydáno u Šolce v Kutné Hoře.

Podobně bylo by možno shledati řady ilustrací v různých knihách. Ale každý mi přisvědčí, že lépe se repraesentuje slušná pomůcka, umělecká, neboť spíše upoutá nežli náhodná ilustrace, výpomoc z nouze. Proto k posledu upozorňuji na velké a záslužné dílo *Dra Zdeňka Wirtha*, assistenta Umělecko-průmyslového musea v Praze: »*Umělecké poklady Čech*«. Vychází v Praze-I. u Štence v sešitech od r. 1913. Cena 1. ročníku 18 K, druhého 21 K. Objednati lze u nakladatele, Salvátorská 8, v Praze-I. Dílo má ministerskou aprobaci. Některé zobrazené předměty nejsou z církevního umění, ale počtem četnější jsou věci bohoslužebné; i »*Volné směry*« praví, že první ročník jest věnován převahou gotice. Reprodukce jsou velmi dobré a zřetelné, dosti veliké, takže sloužiti mohou ve škole jako pomůcka, a text kritický, zhuštěný, pracovaný na evropském rozhledu. Mnohé výklady, vysvětlivky,

rozborů posud u nás proneseny nebyly. Snad proti některé myšlence dá se opponovati, ale celkem toto dílo znamená v českém kulturním životě velmi mnoho. Ačkoli text není souvislý, nelíčí dějiny českého uměleckého života v jeho vnitřním postupu a vzrůstu, ačkoli jest tento stručný výklad jen doprovodem a vysvětlením podaných obrazů, přece proniká a osvětluje netušené hloubky českého umění. Tento výběr sahá do všech uměleckých epoch, zdvihne nějakou perlu, osvětlí ji, očistí, pohraje si s ní, a jako bezstarostný motýl tká ke květině jiné. Ale čeho se dotkne, pozlatí a ozáří před naším zrakem novým netušeným světlem. Katechetovi vykoná toto slavné dílo velikou službu; neboť jím může zajisté vedle děl Podlahových a Štílerových působiti na srdce mládeže, a prostřednictvím umění navázati jemná vnitřní spojení s mladými dušemi studentstva. Slyšel jsem, že dílo toto málo jest odebíráno na školách; bylo by škodou, kdyby si katecheta odepřel užiti této výborné a účinné pomůcky.

(Pokračování.)

SMĚS.

Válka a škola. Doba válečná, jež rozrušuje svými událostmi mysl každého člověka a těžce dolehla skoro do všech rodin tím, že vzat jest nejeden její člen do řad armády, není ovšem dobou pro klidné vyučování příhodnou jako čas míru. Mysl každého, učitele i žáka, je příliš rozrušena krvavými událostmi dne. Lcť proto péce je nutno, aby mládež užitečně byla zaměstnána a vzdělávána. Samy události, příklady hrdinství, obětavé lásky k bližnímu, ať se jeví podporováním opuštěných, ošetřováním raněných, poskytováním darů vojínům, odjíždějícím na válečné území, jež všechny s válkou souvisí, jsou vhodnou a pro svoji časovost přímo nutnou součástí mravního vyučování. Kterak válka přes všechny své hrůzy může buditi ethické schopnosti mládeže, jest velmi příhodným motivem k poučování a pěstění sociálního smyslu mládeže. Zde možno opravdu říci — když již s válkou jako jevem historickým vždycky bude nutno počítati, že člověk stává se: »Durch Mitleid wissend.« —

Z té příčiny voláme i my, aby školník, pokud a kde možno, zahájen byl v ob-

vyklý čas. Je potřebí mládež zaměstnati; je nutno starati se o to, by nevyšla z kázně a nezapomněla, čemu se byla naučila. Je konečně potřebí, abychom i my, učitelé, pracovali ve svém oboru, jako každý hospodář na své roli, a každý voják v poli dvojnásob musí se namáhati a zápoliti. S otevřením škol aspoň částečně otevrou se též ony zdroje příjmů rozličným živnostníkům a průmyslníkům, kteří právě na školu jsou v mnohém odkázáni. Škola náleží již jako nutná, nezbytná součást do kulturní práce a novověkého národního života. Proto *nemůže a nesmí tato důležitá tepna v organismu lidské společnosti ani válkou býti na čas podvázána.*

Také nelze poukazovati na to, že místy značná část dětí bude musiti pomahati v zemědělství, v domácích pracích, posilkováním a podob. Kde je jich potřebí, tam jistě dlužno od návštěvy školní je osvoboditi.

Ale *mládež k nutným pracím nepotřebnou nutno za každou cenu užitečně a přiměřeně zaměstnati* včasným otevřením škol. A kde snad budov školních je použito za vojenské nemocnice nebo na ubytování vojska, tam vhodno najnouti a poněkud upravit třeba provisorní místnosti k vyučování. Škody válečné bez tak budou ohromné na

životech a stacích národu. Nedopusťme, aby k těmto krisím národohospodářským družily se ještě ztráty na vzdělání budoucí generace. r.

V které míře jednotlivé učebné předměty působí na únavu dítek. Ředitel berlinský *Dr. Kemsies* ergografem (přístrojem na měření svalové energie člověka) pokusil se zjistiti, které předměty a do kterého stupně působí větší či menší únavu dítek. Ishledal, že *tělocvik a počty nejvíce unavují dítě*, kdežto matefský jazyk (němčina) oproti nim vlastně vzpružuje dětskou mysl. Dle jeho zkoumání jdou učebné předměty, v jich vlivu na únavu dětskou v tomto sestupném pořadu: 1. tělocvik, 2. počty, 3. cizí řeči, 4. náboženství, 5. němčina (matefská řeč), 6. přírodopis a zeměpis, 7. dějepis, 8. zpěv a kreslení. Tento ergografický index — předpokládajice jeho správnost — má zajisté býti respektován při zdělávání školního rozvrhu hodin. *Dr. Kemsies* svými pokusy dospěl též k názoru, že nálada, kterou vyučování vytvoří, a zájem žáků na něm, nikterak nezabraňují, aby únava v příslušném stupni se nedostavila. r.

Únava a zotavení. V pocitu únavy máme přirozené výstražné znamení, jež pro regulování naší spotřeby sil má velmi veliký význam. Proto jest hlavním příkazem duševního zdraví a uspořádání vši duševní práce, abychom dle tohoto výstražného hlasu dovedli vždy se zachováti, a jím se v pravý čas řídili. Jediným prostředkem, kterak předejiti únavě a jejím následkům, nehledě již na správné regulování pracovní doby dle individuálního měřítka naší síly, jest, abychom v čas pomýšleli vždy na zotavení. A poněvaž zotavení má pro člověka nesmírný význam, proto i experimentální bádání jalo se zkoumati, čím je nám možno nejsnáze dosici zotavení. Jako nejjistější výsledky tohoto bádání lze označiti toto: Dokonalé zotavení, totiž skutečné nahrazení spotřebované síly, skýtá jedině absolutní klid, tedy hlavně spánek. *Hluboký spánek dostatečného trvání jedině je s to zjednati nám úplnou náhradu sil po velké únavě.* Všechny jiné prostředky, které mnozí lidé navrhuji, ve své zotavující činnosti nevyrovňají se spánku, poněvadž vesměs nějakým způsobem obtěžují vždy energii naši nervové soustavy. (Meumann: *Intelligenz und Wille* str. 79.) r.

Nebezpečí bohatství pro výchovu. Známý americký miliardář, *Carnegie* (nar. r. 1837), který byl synem chudého tkalce, napsal: »Koho stihlo to neštěstí, že je synem bohatého otce, podobá se koni, jemuž při závodění bylo naloženo obzvlášť těžké břemeno. Valná větši: a synů bohatých rodičů není s to zdolatí pokušení, které právě v bohatství spočívá, a klesají k nedůstojnému způsobu života. Vy, mladí lidé, bez peněz, buďte na stráž, aby vás nepřekonal ten, který má ještě méně, než vy.«

Významné napomenutí! — r.

LITERATURA.

Český Jinoch. Časopis pro dospělejší mládež českoslovanskou. Rediguje profesor Václav Müller. Ročník XVI.—XVII. Cyrillo-Methodějská knihtiskárna a nakladatelství V Kotrba v Praze.

Poslední tyto dva ročníky přinesly opět kromě více pěkných básní od *Dr. M. Kováře, A. M. Kadlčákové, Frant. Šebestka, J. Miloty, J. V. Bartoně* a j. množství článků vzdělavatelných, literárních, cesto- národovědných a přírodopisných, jimiž přispěli: *Václav Müller, Jan Kosina, K. J. Zákoucký, Jar. Mcelský, Jos. J. Váňa, Ot. Jakoubek, V. Karlínský, F. Urban, K. W. Hradečnický* atd. Povídky mají zde: *Alois Dostál, A. Mittenhubrová, Fr. Žák, K. J. Zatty, V. Müller, J. Mcelský, Dr. Hanuš* a j. Zajímavé jsou též skoro v každém čísle »Drobné články«, »Besídka« i »Směs«. Také četná vyobrazení jsou vždy zdařilá a pravou ozdobou tohoto listu. Není zapomenuto ani hádanek, jichž luštitelé dostávají za odměnu pěkné knihy. Kéž by vzorně vedený časopis tento došel většího porozumění a rozšíření zvláště mezi mládeží studující, by vycházeti mohl dvakrát za měsíc, neb aspoň v objemnějších sešitech, neboť 16 str. na celý měsíc jest dnes pro studujícího opravdu velice málo. Předplácí se na celý rok toliko 1 K. Doporučujeme rádi. *Jos. Fabian.*

Za příčinou mimořádných poměrů v tiskárně, vzniklých událostmi válečnými, vyjde příští číslo »Vychovatele« až 1. října.

Katolíci pamatujte zvláště v dnešní době na naši knihtiskárnu!

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půletně 350 K. Do krajin německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procenta. Vychovatel* se jim dává toliko za hově. Alumnům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů členectví zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatel“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul.č. 570-II. — Tam zastlá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepečetí a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďž Em. Žákovi, prof. na Smíchově, Ferdinandovo nám. Pro učít. přílohu přijímá rukop. Vl. Jelínek, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katecholský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavítek, katecheta na Smíchově 992.

Nový papež Benedikt XV. — Lze náboženství učiti a naučiti se? — Z paedagogiky sfrického badele. — Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. — Na sklonku roku. — Feuilleton. — Směs. — Literatura.

Nový papež Benedikt XV.

«*Habemus papam!*» radostně vždy volal římský lid, když bílý kouř vystupující z kaple sixtinské prvý hlásal, že církvi volbou kardinálů dána je nová hlava, nový nástupce Kristův na zemi. —

S týmiž pocity radosti a díky přijali všichni věřící katolíci celého světa radostnou zvěst, že po velikém reformátoru vnitřního církevního života, Piu X., dne 3. září zvolen byl za viditelnou hlavu církve arcibiskup bolognský, *Giacomo della Chiesa*, který přijal jméno: Benedikt.

Nový papež narodil se dne 21. listopadu 1854 v Janově. V květnu tohoto roku obdržel kardinálský purpur. —

Všechny listy, bez rozdílu stran, uznávají vzácnou způsobilost nového sv. Otce k nejvyššímu úřadu církevnímu. Jeho hluboké předběžné vzdělání, vzácný státnický rozhled, jehož získal pod osobním vlivem zvěčnělého kardinála Rampolly, opravňují zajisté všechny naděje v pozeňnanou budoucí činnost nového papeže, jenž ujímá se pevnou rukou kormidla církve za doby světovou válkou tolik rozbouřené, jaké minulost nikdy nepoznala. A modlitby všech věřících provázejí nového sv. Otce, aby se mu zdařilo *dílo míru* mezi rozvaděnými národy, k němuž působiti uložil si za první povinnost, a spolu šťastně mohl pokračovati v činnosti svého zesnulého předchůdce na prohloubení náboženského života v církvi. —

Osiřelý stolec papežský opět obsazen. *Kěž význam a váha apoštolské stolice novým sv. Oicem je posílena a rozšířena!* Kěž ono veliké pozeňnaní, jež se stolce apoštolského jako z centra křesťanství rozlévalo se do celého světa, a jaké se jeví ve výchově svědomi božským učením Kristovým, v šíření kultury a v ochraňování nejsvětějších statků lidstva — které obyčejně povrchnímu pozorovateli světa uniká — hojnými proudy plyne v život národů! Pokoj duším jednotlivcův i pokoj duším národů, tento veliký odkaz učení Spasitelova, kéž za vlády nového

náměstka Kristova se šíří, aby jednou dějiny světa právem mohly jej zvátí jménem, které sám přijal: *Benediktem*. —

O významu papežství v dějinách lidstva napsal přední anglický dějepisec, *Macaulay* tato paměťhodná slova: »Není na této zemi žádného díla lidské politiky a nikdy též takového nebylo, jež by tak velice bylo hodno zkoumání, jako církev římsko-katolická, jejíž dějiny dohromady spojují dva veliké věky civilisace, starověk a věk nový. Není žádné jiné instituce v Evropě, jež vede zpět k dobám, kdy z Pantheonu vystupoval kouř obětí, a kdy žirafy a tygři prováděli své skoky v amfiteatru Flaviově. Nejpyšnější královské domy, porovnány s dlouhou řadou římských papežů, jsou jenom od včerejška. Tuto řadu můžeme v nepřetržité posloupnosti sledovati zpět od papeže, který korunoval v 19. století Napoleona, až k tomu, který v 8. století korunoval Pipina, a vznešená dynastie táhne se ještě daleko za dobu Pipinovu, až ztrácí se v šeru dohadů. A ještě *stále stojí tu papežství plno života a síly*, co zatím všechny ostatní říše, které s nim byly stejného stáří, dávno rozpadly se v prach.

Katolická církev posílá stále ještě své missionáře až ke končinám země a vzdycky ještě vystupuje proti nepřátelským králům s toužou moci, s níž vystoupila proti Attilovi. Počet jejích příslušníků je větší než v kterýkoli čas dřívější; její úspěchy v Novém světě bohatě ji odškodnily za to, co v Starém světě ztratila. Ona viděla počátek všech vlád a všech církevních zřízení, které nyní na světě stávají, a ona také snad bude viděti jich konec a je přežije. Byla veliká a ctěna, dříve nežli Sas vstoupil svojí nohou do Britannie, dříve nežli Frank překročil Řím, když řecká výmluvnost kvetla v Antiochii, když v chrámě v Mekce byly uctivány ještě obrazy model. A ona snad v neztenčené síle bude trvati, když některý cestovatel z Nového Zelandu postaví se uprostřed široké pustiny na rozbitý oblouk londýnského mostu, aby kreslil ssutiny chrámu sv. Pavla. Když vzpomenu strašných bouří, které římská církev přežila, shledávám, že je těžko pochopiti, na které cestě má ona zaniknouti. Tato církev je opravdu mistrovským dílem lidské moudrosti. (Macaulay, Drobné historické spisy. Svazek IV. str. 61. a násl.) —

Tak liberální historik anglický, kterému byla církev pouhým dílem lidským, a jenž přehlédl její původ božský a božskou její ochranu. Kéž této naší sv. církvi je nový papež otcem laskavým, strážcem bdělým, pastýřem dobrým a učitelem horlivým! Prozřetelnost, která ze všech pronásledování, útisků a nebezpečí vyvedla vždy církev neporušenu, naplní jeho duši všemi dary božského Utěšitele!

Lze náboženství učití a se naučití?

Podává prof. JOS. STANĚK.

(Pokračování.)

Účelem vyučování náboženství jest, aby *žák nabyl náboženského smýšlení*. Účele toho ovšem nemůže býti dosaženo pouhým sdělováním dogmatických vět, jako nedosáhneme účelu vyučování morálce, morálního smýšlení a morální vůle pouhým vštěpováním ethických předpisů.

Kdo se domnívá, že vštěpováním katechismu přivede žáky k nábožnosti, ten octl se na staré intelektuální cestě, a poskytuje zastáncům thése, že náboženství

nelze učit a naučit se, hojnost dokladů pro jejich tvrzení, a sám se přesvědčí, že tímto způsobem vyučovat se nemá. Tu se celé compendium dogmatických formulek rozdělí, rozkouskuje, vysvětluje, ve skutečnosti však ještě více zatemňuje a maří.

A potom se divíme, že žáci nemají v náboženství záliby, a hodinu náboženskou považují za nejnepříjemnější. *Všechn cíl a celá metoda musí k tomu směřovati, abychom vypěstili náboženské smýšlení, a všechna látka, které se z paměti učíme, musí se tomu cíli uzpůsobiti a podrobiti.*

Že by dosažení tohoto cíle bylo moderní paedagogice tolik obtížno, s tím nesouhlasím. Máť svou paralelu ve vyučování dějepisu. I zde nejedná se tak o osvojení si látky a jednotlivých historických dějů, jako spíše o vypěstění historického smyslu.

Máme porovnávat jednotlivé velikány, využitkovat minulosti pro přítomnost, vývinu cizí kultury a politiky pro kulturu a politiku své vlasti. Z toho vyvine se potom samo sebou, posílí se a vykristalísuje se vlastenecké smýšlení ve spojení se všeobecným historickým a kulturním smýšlením.

Jako výchova dějepisná nepodává žákům pevných norem, nýbrž historickou skutečnost, a důsledky vyvozuje z dějepisné, vypravované látky, tak také má si počínatí výchova náboženská. *Má používatí metody indukční.* Žákům dlužno ukázati velké vzory opravdového náboženského života, tak aby u nich z pocitů a sympatií, které oni velikáni vyvolávají, povstalo subjektivní náboženství. —

Náboženství jest souhrn určitých citů, a citům nelze se naučiti, namítají ti, kdo náboženství nechtějí učit. Nelze opravdu citům učit? Musili bychom vyměřiti paedagogice velice úzký obor, kdyby tomu tak skutečně bylo. I moderní požadavek, aby zavedena byla aesthetická a umělecká výchova, byl by těžko splnitelný, kdyby nebylo možno učit i citům. Než, tvrdíme se všim důrazem, *že i citům lze učit a to nejen slovem, ale ještě více jednáním, projevy vůle a úkazy citového života na historických příkladech.* Kdyby nebylo možno náboženství učit, jak by byl mohl Kristus Pán svým učedníkům nové náboženství vštípití a jak by byli mohli apoštolové učití křesťanství své obce? *Citům učití*, to znamená tolik, jako city, které u žáků nalézáme, *zjemniti a zušlechtiti.*

Jak důležité jest pěstění náboženského citu a smýšlení, ukazuje se zcela jasně na tak často se opakujících úkazech, že náboženské smýšlení, bohužel, chladne a umírá v dospělejších letech; že nastupuje místo něho nevážnost, ano i nenávisť, a to zhusta i u těch, kdo z mládí duchem náboženským byli prodchnuti. Všechny druhy škol mají zde spolupůsobiti, všechny jsou za to zodpovědny, aby náboženství každého času svou obživující silou život lidu pronikalo. Má se proto více pečovatí, než jak se dosud děje, o ty, *kdo po vyjití ze školy obecné a měšťanské vstupují do života*, a to zvláště k tomu vycvičenými paedagogy, aby na základě nábožensko-dějepisných vědomostí a vlastního úsudku dospívající se rozhodli pro správný názor světový.

Větší ještě váha musí se klásti na vyučování náboženství na školách středních, zvláště *ve vyšších třídách.* Nesmí se zapomínatí, že i na vyšších ústavech mohou býti vštípeny jen základy vědění a vzdělání, pomocí jichž žák později ku pravému vzdělání má dospěti. Samostatnost, ku které má vésti škola, nemůže počívatí v jiném, než ve vyvíjení sil a v uvědomování žáků, že mají síly, pomocí jichž může býti získáno, posilováno a osvědčováno náboženství subjektivní.

Toho dosáhne se, jako na jiných ústavech, na vyšším i na nižším stupni vždy jen tím, že se žákům předkládá náboženský názorný materiál způsobem přiměřeným jich stáří a chápavosti. Jedná se i zde, aby se žáci seznámili se vzory a vůdci náboženského života, aby pochopili řádně historii a její vynikající momenty. Na gymnasiích přistupuje *dějepis jako zvláštní spojenec náboženského vyučování*. Jestli to především dějepisné pochopení křesťanství, které u gymnastů na základě jejich ostatního vzdělání musí povstati, pochopení jeho vzniku a rozvoje ve spojení s dějepisem světovým a s dějepisem vlasti. Bez dějpisu nebyl by žák pravého pojmu o křesťanství. Křesťanství jest s dějepisem tak spojeno, že jest jedním z největších faktorů našeho politického a kulturního života. Proto i dějepis musí se obírat náboženstvím. Nehledíme-li ani ku stránce náboženské, prospívá theoretická znalost náboženství k řádnému pochopení dějin až na naše doby. Přednášky dějepisné musí proto zase ve značné míře osvětlovati náboženské vyučování.

Mimo dějepisnou výchovu podporuje vyučování na gymnasiích nemálo *vzdělání humanistické*. Učitel náboženství nalézá v něm ne jeden překrásný prostředek, aby naň navázal svou látku a prohloubil svůj předmět.

Tvoří-li, jak jsme viděli, základ jeho učitelské činnosti jako na škole obecné hlavně dějepis křesťanského náboženství a náboženského charakteru, pak napomáhá mu k vypěstění náboženského smýšlení nebo k vyučování náboženství v užším slova smyslu nabytá *zkušenost z metody klassického studia*. Nějakým způsobem musí ve všech školách historicko-objektivní pravdy náboženského vyučování proměněny býti v osobní-subjektivní. Vyučování náboženství musí, jak již dříve řečeno bylo, vyvíjeti se v přirozený návod prožívati a procitovati náboženský život, jaký dle historie skutečně byl, čímž jednotlivci novou formou v pochopení podstaty náboženství vznikne a objasní se poměr mezi ním a Bohem.

(Dokončení.)

Z pedagogiky afrického badatele.

(Podává prof. Dr. LUB. PETR.)

(Dokončení.)

V.

Uchvacujícím způsobem jest v Stanleyově knize líčena cesta napříč temnou Afrikou. To arci nelze zde reprodukovati. Slyšme jen několik slov o tažení pralesem: »Vně lesa svítilo oslnivé slunce, ale pod nesmírnou střešou listovní panovalo velebné přitímní a vlhké horko turecké parní lázně. Nepřetržitě kapala se stromů tropická sprška rosy. S kmenů a větví, s mohutných popínavých bylin a štíhlých uponků neustále kanula teplá vlhkost a jako dešť dopadala k zemi. Vlhká země vydechovala výpary, jež ve výši našich hlav s listovím do styku přišedše, vylévaly se na nás jako sprchy. Prodírajíce se hlinou a bahnem, potili jsme se po celém těle a naše šaty brzy byly těžky vlhkostí, potem a parou. Je těžko tomu, kdo nikdy podobnými zkušenostmi nepřešel, pochopiti, kolik sebeovládání bylo třeba, aby člověk vydržel 15 hodin denně v tomto hrozném ovzduší: zápas lidského založení, temperamentu, předsudku a zvyku se sebekázní umí člověka potýrati. Denně obklopovaly nás nejodpornější formy sešlosti a věčné hrobové přitímní působilo jako nekonečné kázání o rozkladu a smrti

Půda dýchala dechem smrti, hmyz obletoval nás ustavičně a obtěžoval nás koumáním a bodnutím, jež často při naší chudokrevnosti hnisala v rány a vředy...»

Právě za těchto nevýslovných trampot, za těchto bezradných béd, Stanley znovu poznával význam náboženství. A jest nemalé ceny, že tak neohrožený muž mu dává toto veřejné svědectví: »Lidská společnost těší se ochraně, již poskytuje jí ozbrojený zákon. Ale ti, v nichž víra v Boha žije, ti pocítují se stejně jisti i v nejhlubších pustinách. Neviditelný dobrý vliv je obklopuje, k němuž mohou se uchylovati v nesnázích, vliv, jenž ušlechtilé myšlenky vnukává a útěchu v utrpení a odhodlanost dává ve chvíli, kdy člověk klesá již mdlobou. Rozumím tomu jen nedokonale, ale mám víru a důvěru. Víím, že vzýval-li jsem, moje prosba došla vyslyšení, a mně dostalo se síly a přispění. Jsem náchylen k zapominání a hrdosti, ale nemohu zapomenouti, že litoval jsem a poslouchal, kdykoli žalující myšlenka jako nahý meč vynořila se před mou duší. Zdolával jsem svou nevěru, modlil jsem se a byl jsem účasten milosti, jež mi vracela důvěru a veselou mysl na prospěch můj i ostatních.«

Ta jsou slova ze zkušeností pralesa, kde »monismus« nic neumí říci. Kde příroda se všemi svými realitami nejhružněji na člověka doléhá, tam musí duch býti k úplnému svému cílevědomí a síle probuzen; pak teprve rozumíme, že člověk musí se spojit s Tvůrcem všech věcí, nechce-li býti umačkan hmotou.

Čím blíže člověk přistupuje k nejtěžším úkolům životním, čím více zápasí s prasilami života v sobě a kolem sebe, čím více pod horečným napětím takových úkonů všechny nejhlubší síly musí býti vzbuzeny a pěstěny, tím symboličtějšího významu nabývá takový život, stává se rovníci velikého problému: člověk a život, duch a příroda, vůle a osud.

Stanleyův život není jen africkou epizodou; jest to obraz silných vzpruh pro každého, kdo srdnatě chce jíti životem.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Zvěděv Šalomoun o příchodu královny ze Sáby, svolal všechny své lidi a duchy a pravil jim: »Kdo z vás mohl by mně, dříve než se Balkís dostaví, přinést sem její trůn?« Jeden bés strašného vzhledu hned se přihlásil a pravil: »Já ti ho přinesu dříve, než vstaneš.« Šalomoun totiž sedával u soudu od rána až do večera. Šalomoun řekl: »Já to chci dříve.« Tu muž sběhlý v písmech svatých, řekl králi: »Já ti ho přinesu v okamžení.« — Všemohoucí mu udělal tu zázračnou moc pro jeho velikou zbožnost. A hned tu byl její trůn.

Šalomoun přijal královnu s velikou nádherou. Posadil ji vedle sebe, že měla proti sobě svůj trůn ze Sáby. Tázal se jí, je-li to její trůn? Ona pravila: »Mohlo by se říci, že jest.« I poznal Šalomoun ihned její výtečné vlastnosti (chytrost) a dal jí k své sestře. Když přijala islám, pojal ji za manželku.

Jako se zde, v arabské pověsti, stává královna ze Sáby vyznavačkou islámu, tak jest v pověstech židovských citelkou Jahve. Proto byla u křesťanů ve vážnosti, že řekl o ní Pán: »Královna Poledne vstane s tímto pokolením o soudném dni a zavrhne je; neboť ona přišla od Poledne, aby slyšela Šalomounovu

moudrost. A hle, zde jest více než Šalomoun« (Mat. 12. 42). Jmenují ji i prorokyni, zástupkyni pohanstva před Kristem, vzorem snažení se po moudrosti. — Výjev ten, setkání se královny ze Sáby se Šalomounem byl se zálibou i na obrazech představován. —

Aby poznala hned jeho moudrost, přivedla sebou jinochy a dívky, narozené téhož dne i téže hodiny, stejně oděné a nerozeznatelné, skříнку s drahou perli, kterou měl Šalomoun provrtati a jí měl prostrčiti nit. Pak přinesla pohár, který měl naplniti vodou, jež by nebyla ani s nebe ani ze země. Tak jest to uvedeno v jiné báji. Král věděl, co jest ve skřínce, prve než byla otevřena. Perli provrtal drahokamem, šamírem, kterým profezoval bez hluku kov i kámen: kámen ten obdržel Šalomoun od knížete duchů. Nit prostrčil onou perli pomocí hedvábníka, jemůž za to dal moruši přibytkem. Pohár naplnil potem silného otroka, který jezdil před tím prudce na bujném, mladém oři.

Dle jiného podání vodou tou by byly slzy, které vycházejí z očí lidských, někdy hořké, jindy sladké. Aby rozeznal jinochy od dívek, poručil, aby dali všem vodu k umytí rukou. Dívky chytaly tekoucí vodu po svém východním zvyku do dlaní, jinoši však ji nechávali téci na svršek ruky. — Vypravují to ještě jinak: Jinoši dávali ruku, na níž byla nalita voda, hned k tváři, dívky ale dávaly vodu z levé ruky do pravé a pak se myly oběma rukama. — V 17. století měli v Amsterdamě, v domě bludiště, zvláštní umělecké dílo, jímž bylo v pohyblivých obrazech automaticky představováno ono setkání Šalomouna s královnou ze Sáby (popis toho ještě 1650 tištěn). — Jiní praví, že je rozeznal tím, že se jinoši celou rukou umývali, kdežto dívky pouze konečky prstů; aneb že jim dal ořechy a sladkosti; jinoši je dávali beze studu do svých šatů, dívky však byly stydlivy a dávaly to do šátků, jež měly na hlavách.

Těž prý dala Balkis oněm dívkám a jinochům přirozené a uměle dělané květiny do rukou, a žádala, aby je Šalomoun rozeznal. Šalomoun si pomohl tím, že poslal ná ony květiny včelky; ty ovšem sedaly pouze na přirozené květy, umělých mijely. *Calderon* zpracoval tuto látku ve svém kuse *»Sibila del Oriente«*, kde jsou arcif pouze dva svazky květů uvedeny; kytice *Astreas* z přirozených květin Arabie, a kytice *Palmyras* z nápodobených květin. Zatím dána mu byla jiná otázka, proč totiž tímž sklem křišťálovým některé předměty se zvětšují a jiné zmenšují? V tom volá Šalomoun: *»Ony květy jsou přirozené, tyto klamou. Nad oněmi bzučí včelky, nad těmito jsou a poletují pouze mouchy: ony pijí z květů čistý nektar, tyto obletující, je znečišťují.«* —

»Můj pane,« pravila královna ze Sáby, *»chci ti dáti tři hádanky. Rozluštíš-li je, poznám, že jsi muž moudrý, nerozluštíš-li je, budu věděti, že jsi jako ostatní lidé: Co jest to? Studně ze dřeva, vědro ze železa, které čerpají kamení a nechávají téci vodu. On pravil: »Rourka ličidla.«* — Co jest to: *»Vychází to ze země jako prach, jeho potravou jest prach, vylévá se to jako voda a hledí to k domu?«* On řekl: *»Nafta.«* A opět řekla: *»Jde to přede všemi jako vůdce, hlava se podobá třtině, jest to chloubou vznešených, hanbou chudých, slávou mrtvých, hanbou živých, radostí ptactva a zármutkem ryb.«* Řekl: *»Koudel.«* Tu řekla ona: *»Nevěřila jsem slovům, až jsem přišla sama a přesvědčila se svýma očima, a věru ani polovina ze skutečnosti mně nebyla sdělena.«*

Šalomoun měl velmi krásnou dceru, o níž bylo proctví, že bude míti chudého Israelitu za muže. Šalomoun jí dal na vzdálený ostrov, kde bylo 70 eu-

nuchů, kteří ji hlídali. Onen mladík, jenž jí byl osudem určen, nalézal se na cestě v poušti. Když nastala noc, neměl, kam by ulehl. Nalezl tam rozpůlenou zdechlinu vola, a lehl si do ní, aby se ohřál. V tom přilétl orel a vzal zdechlinu s mladíkem a donesl ji právě na tu věž, kde byla Šalomounova dcera. Ta spatřila pak ráno tohoto mladíka, jenž byl velmi krásný, a vzala si ho za manželku. Svou krví napsal svatební úmluvu; Bůh a dva andělé jim byli svědky. Eunuchové to pak poznali a oznámili Šalomounovi. Ten přišel i poznal manžela a viděl, že jest i krásný i v Zákoně sběhlý, a děkoval za to Bohu.

Kdysi měl Šalomoun rozmluvu o předurčení s ptákem Anká. Šalomoun pravil, že má jakási matka na východě dceru a jiná na západě syna, a ti dva jsou si určeni a dostanou se za sebe. Anká tomu chtěl zabránit a odnesl mladého muže daleko. Nebylo to však nic platno.

Simurž odnesl dle Tabářiho princeznu do svého hnízda, a tam vyrostla. Na východě byl pak princ, jenž jí byl určen. Toho jala kdys touha po cestování a došel až k hoře Káf, kde ona princezna v hnízdě onoho ptáka byla. Jak se z dále spatřili, hned byli jati k sobě láskou. Pod horou byly kůže lví a jiné kůže ze zvířat, jež Simurž pojídal. Jednou ho požádala dívka, aby jí donesl kůži z hrocha, která ležela dole. Mladík si před tím do oné kůže sedl a byl tak přinesen do hnízda, kde se s ním princezna bavila každého dne. Po roce chtěl přivésti Simurž princeznu k Šalomounovi a ukázat, že se tenkrát nestalo, co bylo předurčeno, a donesl kůži s princeznou před Šalomouna. Šalomoun pravil: »Vyjděte!« A nyní vyšli tři. Zahanben odletěl Simurž.

Muž nesl mléko a nalezl žíznivého hada. Dal mu mléka a pak chtěl mítí slíbený za to poklad. Tu však vyskočil had na člověka a otočil se mu kolem krku. »Chci tě zabít, neboť jsi mi vzal všechno mé zlato.« Šli k Šalomounovi, aby to rozsoudil. »Sestup s hrdla, nemáš mítí před soudem výhody.« Muži pak řekl: »Šlápni jemu na hlavu, neboť jest psáno: Ona potře hlavu tvou« —

Veliké moci své dosáhl Šalomoun tím, že měl u sebe zvláštní kouzlo, talisman, drahokam neb dle jiných bájí prsten a řetěz, na nichž bylo vyryto jméno Boha. Tím mohl provésti vše. Ten přinesen mu byl Gabrielem. Prsten ten vzat byl po vůli Boží z ráje a svítil jako třpytící se hvězda, a zářil jako blesk a voněl jako mošus. Na něm byl nápis psaný bez pera: »Není Boha kromě Boha, a Mohamed jest jeho prorok.« Na druhé straně pak bylo psáno: »Není boha kromě Alláha; vše zhyne, co k cíli nevede; on má vládu a vše se k němu vrací.« Anděl odevzdal prsten Šalomounovi a přál mu štěstí. To jest prsten, který měl na prstu prý i Adam, dokud se nacházel v ráji; když hřešil, sletěl prsten sám s jeho prstu a utekl se k trůnu Božímu. Kdo neřekl vyznání islámu: »Není boha kromě Boha, a Mohammed jest jeho prorok,« nesnesl záře toho prstenu. Šalomounovi bylo pak zjeveno i Bismillah (ve jménu Boha milosrdného a slitovného), a jakmile to nad něčím proslovil, hned mu to bylo podrobno. Dle jiné pověsti nalezl Šalomoun tento zázračný prsten v rybě.

Podle biblického vypravování hřešil Šalomoun ku konci svého šťastného života též tím, že dovolil modloslužbu, ano že se i sám klaněl modlám. — Báje ho hledí omluviti a vykládá, že učinil kdysi výpravu proti modlářskému králi Sidrunovi, aby ho obrátil. Krále zabil a zjal jeho krásnou dceru. Ta nařikala pro svého otce, a Šalomoun ji hleděl potěšiti; ona pravila, že se potěší, když jí postaví kamennou sochu dle obrazu jejího otce. Král tak učinil, a to byla ona

modla, kterou se provinil. Asat mu vytkl jeho vinu, a Šalomoun toho litoval a řekl: »Bohu náležíme a k němu se vrátíme.« Vrátil se do paláce, rozbil onu sochu a dceru Sidrunovu ztrestal. Posypal hlavu svou popelem a činil pokání dnem i nocí. V noci odevzdal svůj prsten ku střežení dívce jménem Žarada. Ale démon Sachar (Ašmedaj) došel k oné dívce v podobě Šalomounově a vzal jí ten prsten, navlékl ho na svůj prst, posadil se na Šalomounův trůn a přijímal ihned služby a poklony lidí a duchů. Šalomoun se vrátil a žádal, aby mu Žarada dala prsten, ta však tvrdila, že ho již dala Šalomounovi; jeho nyní již neznala, že se snad o něco změnil. I viděl Šalomoun, že sedí na jeho trůně někdo jiný, a poznal, že jest to asi trest za jeho provinění proti Bohu, a odešel.

Vypravuje se, že chodil po zemi a vyžebrával si svůj chleb jako žebrák. Když se ho tázali, jak se jmenuje, říkával: »Šalomoun«. Avšak nikdo mu nevěřil a domnívali se, že jest to nemoudrý nějaký člověk a házeli mu prach do očí a smáli se mu. Kdysi se stalo, že žádal v jednom israelském domě přístřeší a pohostinství. Muž nebyl doma a manželka ho odkázala, aby šel si odpočinout do zahrady. On tam napil se vody, najedl ovoce a pak usnul. Tu vzal jakýs černý had, který Šalomouna poznal, do úst svých vonnou ratolístku a odháněl od jeho tváře mouchy a komáry. Muž se vrátil a byl tím překvapen, co se dělo. Přiblížil se tedy k Šalomounovi a had zalezl a Israelita pravil: »My poznáváme tvou velikou důstojnost a ochranu, kterou máš u Boha. Náš dům buď domem tvým. Dáme ti i dceru svou za manželku.« — Šalomoun nabídku přijal a zůstal u nich po tři dni. Čtvrtého dne odešel k moři, neboť nechtěl jim déle býti obtížným. Zatím se stal Sachar lidem protivným, vydával nařízení proti víře a náboženství, mijel lidi a vyhledával společnost bésů. Asat poznal, že ten, který jest na trůně, není Šalomoun, ale že jest to sám démon.

(Pokračování.)

Na sklonku XXX. ročníku „Vlasti“.

Na rozhraní dvou ročníků, dvou desetiletí stojíme; třicátý s pomocí Boží jsme skončili a novou desítku počínáme. Těžké chmury přeletěly na počátku tohoto ročníku. Na věky opustil nás zakladatel, do všeho tak zapracovaný, s tolikými zkušenostmi, jenž stál u kolébky »Vlasti«, tuto řídil, vedl do únavy. Vypadlo péro z ruky jeho, uhaslo oko jeho na vždy.

Byv pověřen redakcí listu, přijal jsem úkol ten ne bez mnohých obav. Do listu přispíval jsem — pravda — třicet roků, ale vedení a řízení jeho si nikdy nevšímal. Jenom na nutkání výboru, na slib spolupracovníků, že budou mně nápomocni, na podporu personálu v družstvu Vlasti uvázal jsem se v pořadatelsví listu mně tak milého. Úkol to nemalý při tak přísné kritice nového redaktora, při tolika radách, co a jak by mělo ve »Vlasti« býti, co radno změnit, vypustiti, při nepřízni lidské a jiných četných ohledech. A především nutno zachovati ráz listu, jaký v něm třicet roků panoval, dobře působil, prospíval tak, že při úmrtí zakladateli i nepřátelé uznání dali.

Celý ročník leží před čtenáři; vynášíte-li soud, přihlédněte k obtížím a účelu, jenž nemůže vzat býti se zřetele. Čtěte a suďte upřímně, povězte a

poradte. Nejvíce práva k odsouzení domnívají se míti oni, kteří list sami neodebírají, někde (v kavárně) do něho nahlédnou a už soudí o celku v předpojatosti a s vědomostmi, jaké čerpají liberálové a odpůrci o katolické literatuře vůbec. — A za jak nepřiznivých okolností počítí chceme ročník nový! Války nepřejí musám, války však přejdou, a musy zůstanou. Doufáme, že nám dřívější přátelé zůstanou věrni a noví se přihlásí. Vždyť pracujeme pro dobro katolické a vlastenecké věci. Shledáte se opět v novém ročníku se starými pracovníky, jimž za výpomoc minulou nejsrdečnější dík, ale získání jsou pro list i jiní k vůli rozmanitosti, ano místo tu a tam popřáno, jakož bylo viděti v druhé polovici ročníku, těm, kteří teprve křídla rozpínají a síly své zkoušejí.

Jak už bylo uvedeno v listárně redakce a veřejně prohlášeno o valné hromadě, zveme všechny pracovníky dobré vůle, zvláště z kruhů duchovenských, ať z jakéhokoliv tábora, aby se k nám přidali, řady naše rozmnožili a za stejným účelem pracovali. Ovšem nutno zachovati dosavadní směr nábožensko výchovný, vlastenecký a ušlechtilé pobavující. Kéž se stane »Vlast« revuí i mladších pracovníků, kteří by vedle starších sem ukládali ovšem jenom dobré své plody! Veřejně tuto oznamujeme, že nikdo není a priori odmítán, kdo s námi jíti chce za vznešeným účelem, třeba dříve na list podmařeně hleděl, proti němu hořkost v srdci měl. Podejme si ruce k práci opravdové a záslužné.

Bývalo obyčejem předkládati seznam spisovatelů a děl, slibovati, co dobrého list přinese čtenářům. Upouštíme od toho, ač práci značná zásoba, a chceme více provésti skutkem, než předem slibovati.

Nedokázali bychom toho, kdyby nám nebyli především nápomocni naši odběratelé a předplatitelé. Bez těch nebylo by možno dostáti značným povinnostem v tiskárně a expedici, ani by spisovatelů práce netěšila, když by list jejich nedošel odbytí a rozšíření.

Nelze upřítí, že náš nový ročník za těžkých poměrů vychází, ale nadějeme se v přízeň a obětavost spolků, duchovenstva a všech jiných čtenářů, že nás nepustí, ale že nás potěší, když se hojně přihlásí. Vždyť veškeren zisk plyne ve prospěch družstva, které už tolik dobrého vykonalo a — dá Bůh — ještě vykoná.

Byl tvrdošíjný odpůrce »Vlasti« a po mnohých zkušenostech se obrátil a vyznal, že se tu pracuje neochvějně pro Boha, vlast a dobro. Sám jsem jej uváděl do domu družstva a dojat odcházel od zakladatele s notným balíkem časopisů a brožur. Za krátko před smrtí učinil velikou nadaci pro katolický tisk.

S pomocí Boží počínáme ročník nový v té pevné naději, že nebudeme osamoceni ani od spisovatelů ani od odběratelů, ale že společně ruku v ruce půjdeme novým desetiletím na dráze vytčené pro poučení a slušnou zábavu v naší milé »Vlasti«, v té revuí katol. duchovenstva a všech stoupenců našich na poli vlasteneckém a církevním.

Alois Dostál.

FEUILLETON.

Církevní umění ve škole.

Podává VÁCLAV HRUDKA.

(Pokračování.)

Archaeologická kommise při České akademii vydává již řadu let nákladné dílo: Soutpis památek historických a uměleckých v království českém. Uvedu zde některá čísla, každý svazek obsahuje politický okres: Kolín 3 K, Louny 2·40 K, Sedlčany 4·30 K, Roudnice 7·40 K, Měvesko 5·80 K, Mělník 9 K, Klatovy 6 K, Čes. Budějovice 3·80 K, Rokycany 6 K, Třeboň 3·50 K, Chrudim 6·50 K, Sušice 6·50 K, Přebram 7·20 K, Jindřichův Hradec 11·50 K, Karlín 10 K, Vysoké Mýto 8 K, Domažlice 2·50 K, Pelhřimov 11·50 K, Králův Hradec 7·80 K, Slánský 14·70 K, Ml. Boleslav 15 K, Polička 8·40 K, Chotěboř 5·60 K, Čes. Brod 11·70 K, Přeštice 6·20 K, Kladno 5·50 K, Vinohrady 9 K, Litomyšl 8 K, Stříbro 18 K, Nová Paka 7·50 K, Turnov 9·30 K, Písek 15 K, Náchod 9 K, Benešov 13·50 K, Kralovice 10·50 K, Prachatice 10 K. Dále: Lid na Hlínecku za 6 K, hrad Křivoklát za 6 K, Poklad svatovítský v Praze za 9 K, Knihovna kapitolní za 13·50 K, Chrám svatovítský — velmi důležitá a krásná publikace — za 17·50 K, Korunovační klenoty království českého za 4 50 K.

Zde není udán seznam ještě úplný; v díle se pokračuje. Při objednávce všech 44 dosud vydaných svazků kommise povolí velikou srazku a může se platit i po částkách a ve splátkách. Vyjde se vstříc i při objednávce menší a pak se sleva vyjedná. Objednávky říditi nutno přímo na předsedu Dra Antonína Podlahu, metropol. kanovníka v Praze-IV.

Nebude snad katechety, který by neusiloval své škole získati aspoň Chrám a Poklad svatovítský a Metropolitní knihovnu. V tomto soupise vydaný »Poklad chrámový u sv. Vít« jest méně úpravný, nežli dílo vydané později v Dědictví sv. Prokopa, ale dostačí potřebám školským a jest o mnoho lacinější.

Z jistých a pochopitelných důvodů neudám zde slevu, kterou Archaeologická kommise poskytne školám ze summy 376 K, kolik má ceny všech 44 svazků. Sdělim ji ve spolku a každému interessentu. A když kommise jeví ochotu povoliti i splátky,

uvažme ten skvělý obrazový materiál, ty nesčetné monstrance, kalichy, náhrobky, kazatelny, křtitelnice, oltáře, sochy, obrazy, a tu jeví se tato příležitost tak vábivá a škola tolik získá, že možno očekávati, že střední ústavy budou pomalu stíráti na fond pro tyto knihy, poněvadž najednou složití žádaný obnos jest přece mnoho, a lépe bude aspoň polovinu napřed míti a druhou část spláceti.

Katecheta nemusí ovšem svoji osobu exponovati; bude podporovati historika, do jehož oboru toto patří. Dílo Archaeologické kommise je veliký podnik, důležitý a nákladný, ale též velmi prospěšný. Obratnému katechetovi stane se nevyčerpitelným zlatodolem, jehož poklady si náboženskou hodinu osvěží, oživi a žákům zpřijemní.

Při pomalém shromažďování snadno se v ústavu upraví galerie dobrých reprodukcí. To je právě výhoda pomůcek, jež připraveny byly výhradně škole, že jsouce ve stejné velikosti dají se posloupně vsunouti do téhož rámu; vyvěsí se ten předmět, kteréhož právě potřebuji, a jiné, ve skříních chované, netrpí prachem. Této výhody postrádá sbírka obrazů s různých stran senešená. Avšak upozorním na reprodukce tří staročeských obrazů, které výborně jsouce provedeny, hodí se nejen za pomůcku, nýbrž i k trvalé ozdobě školních stěn.

Vysoce důstojný pan kanovník Šittler vydal zvláštní otisky *kolorovaných reprodukcí z »Pokladu svatovítského«*, a sice Vera ikón, hlavu Kristovu a Svatovítskou Madonnu. Prodává je po koruně. Reprodukce jsou velmi dobré a cena obrazů je známa. »Vera ikón« je práce cizího původu, snad italského, ale zvláštního zabarvení celku dodává umístění drobných postavíček sv. patronů českých na rámu. Proto má tento obraz takový silný význam pro naše umění. Madonna svatovítská náleží do okruhu staročeských Madonn, jejichž základní typus tvoří Madonna zlatokorunská.

Objednávky říditi dlužno přímo na Vyšehrad aneb na Křesť. akademii v Praze-II., Ferdinandova tř. č. 6, jež by také na požádání objednávku vyřídila. Při objednávce z venkova by bylo asi 50 hal. potřebných na porto.

Táž Křestanská akademie vydala na minulý rok nádhernou premii svým členům, výbornou reprodukci známé vyšehradské »Madonny deštové«. Obraz jest nesporně původu domácího, malovaný na lípovém

dřevě, vzniklý pod přímým vlivem Giottoým. Reprodukce podává a vystihuje dobře jemnosti a zvláštnosti originálu, i onu úžasnou modř roucha, malovanou rozemletým lapisem lazuri. Ředitelstvo křesťanské akademie nyní po uplynutí správního roku, pro nějž premie určena, dává zbylé výtisky do prodeje, a školám je dává beze zisku za korunu. Tato cena jest ovšem snížena pouze pro školy.

Nejlépe jest vzít si obraz přímo v kanceláři Akademie, poněvadž při zasílání poštou musí se obraz sbalit a pak utrpí. Porto nutno hradit a stojí pak zásilka 1·50 K.

Dva typy staročeských Madonn, typ zlatokorunský a doudebský, jsou již vydány; brzy se dočkáme reprodukce Madonny zbraslavské, a pak zbývá jen Madonna vyšehradská, neb její replika svatoštěpánská. A měli bychom ve školách reprodukce významných památek malířských z doby Karlovy.

Odporučuji tuto vyšehradskou Madonnu. Křesťanská akademie učinila pokus, do něhož

vložila kapitál. Zdaří-li bude pokračovati.

Z uvedeného vidno, že existuje přímo spousta obrazového materiálu, jenž se hodí za pomůcku do škol. Ale tím otázka náboženských pomůcek školních rozřešena není; naopak toto jest jen přípravou a úvodem k skutečnému a již potřebnému vydání dalších. Může se předpokládati, že tyto znamenité publikace půdu pro náboženské pomůcky připravily a zkyprily, takže vydání jich nezapadne nepovšimnuto. Třeba jest buditi pochopení pro křesťanské umění ve sborech professorských i v žactvu.

Tudíž doporučuji: Oba »Poklady« i »Alba« vdp. kanovníků Dra. Podlahy a Šittlera jako úvod; dále Wirthovy »Umělecké poklady Čech« a tři obrazy, reprodukce: dešťové Madonny, svatovítské a Vera ikon.

Tyto možno získati poměrně nevelkým nákladem a výborně zatím poslouží.

SMĚS.

Nepolepšitelní. Pánové z redakce »*Učitelských Novin*« ani nyní, v těžké době válečné, neslevili ze své zásti protináboženské. V době, kdy vidíme tisíce lidí klekati v chrámech s vroucí prosbou za ochranu jich nejbližších, dlicích na bojišti, kdy panovníci i přední vojevůdcové v poli válečném apeluji na viru svých poddaných, kdy spatřujeme řady raněných vojinů na lůžku se modlicích, tito inteligenti, sedící za pecí a kritisující s odbornou znalostí, které nic není nedostupno, všechny proudy myšlenkové, jež zmítají světem, mají ustavičně odvahu podceňovati náboženské citění věřícího lidu. Žalují, že při pohřbu českého spisovatele, básníka »temna a zla«, J. K. Šlejhara, byl stín. Pohřbívali jej tři kněží římské církve! »Bože, jak je to možno, že Šlejhar má tři kněze«, udiveně prý vzdychla jeho žačka z obchodní školy. Tato žačka »Učitelským Novinám« imponovala. Neměly smyslu pro příbuzné zesnulého, kteří si průvodu tři kněží vyžádali. Škoda, že si nevyžádali průvodu tři velekněží atheismu z redakce tohoto listu. Ostatně, kdyby byl zesnulý spisovatel ve své závěti se vyslovil, že nepřeje si církevního

pohřbu, jistě by mu ho nikdo nevnucoval. Páni z redakce ať se dle toho zachovají. Nebude jednou při jich pohřbu žádný římský kněz stínit světlo jich nesmrtelného genia.
r.

Zavření škol volněnáboženských v Bavorích. V Bavorích vyučování beznáboženské morálky ve školách bylo již téměř 50 let dovoleno. V Norimberku byla zřízena škola, v níž beznáboženské morálce se učilo nákladem obecním; jinde ethické společnosti založily školy toho druhu. A bavorské ministerstvo nikterak nečinilo překážek těmto snahám. Ale před několika léty nabylo ministerstvo přesvědčení, že je potřeba tyto školy podrobiti státnímu dohledu právě tak, jako jiné školy veřejné. A tu došlo se k velmi povážlivým zkušenostem. Státní inspektoři poznali, že neučí se tu pouze »laické morálce«, ale že se tu mládeži podává pantheistický nebo atheistický názor světový, že se v nich uplatňuje vášnivá nenávisť ke křesťanství anebo aspoň k církvi, a že nannozce neosvědčené vědecké hypotезy vydávají se za vědecké, na jisto postavené pravdy. Z těchto důvodů nařídilo bavorské ministerstvo výnosem ze dne 17. července 1914 uzavření těchto škol. Sám liberální list, »Frankfurter Zeitung« k tomu pozna-

menává: Nemáme o tom žádných pochybností, že děti u věku školou povinném a nedospělém nejsou dosti zralé, aby učení a názorům, jež se jim dle přiložených ukázek tuto podávají, porozuměly, neřku-li aby si je osvojily, a že bylo by to zločinem na dětské duši, chtít je krmiti těmito věcmi. Myslíme, že stejně vážné doklady pro nezdravou výchovu dětí by' o by možno najíti ve všech školách, v nichž se volno-myšlenkářský duch učitelů uplatňuje. r.

Monistické »náboženství«. V nedávném našem článku pojednali jsme o tom, kterak z tábora monis ů hrozí největší nebezpečnoství křesťanské víře a dnešní kultuře, na křesťanském světovém názoru založené. Dnes na doklad toho uvádíme některé výroky *Dr. Ar. Horneffera*, jež jsou obsaženy v jeho knize: »De künftige Religion«. Tam dří: »Dejme již konečně Bohu pokoj, vytvořme si jiné světové myšlenky, uží se nám pravdivějšími budou zdáti a život učiní nám přece cenným a drahým« (str. 110). — »Víra v Boha byla největším neštěstím lidstva. Tato blahá zvěst byla zvěstí neblahou . . . My musíme již úplně Boha se vzdáti. Teprve tím učiníme člověka zase člověkem (str. 142).« — O křesťanství vyjadřuje se Horneffer takto: »Křesťanství bylo dle mého domnění v evropských dějinách, na evropské půdě již od počátku nestvůrou . . . Křesťanství bylo od prvního dne svého objevení se na evropské půdě nejstrašnějším znásilněním evropského ducha« (str. 8). — Ve své knize: »Vom starken Leben« praví též autor: »Již dosti dlouho mužilo křesťanství lidstvo nesplnitelným ideálem. Místo požehnáním bylo metlou lidstva« (str. 21). — »Proto bojujeme proti křesťanství, protože člověka Bohem, velebností Boží oslabuje a snižuje« (str. 54). — To jsou úžasně dokumenty našeho věku! Jsou přímo hrozným a skoro nepochopitelným svědectvím toho, kam ve svých názorech může dospěti inteligentní člověk, jakmile se odpoutal od pravdy. Staví všechnu kulturu nohama vzhůru. Za lež považuje, co všichni kulturní historikové i nevěřečtí, prohlašují za nepopíratelné a nezvratné zásluhy křesťanského náboženství. Zdá se věru, že lidé druhu Hornefferova trpí neprostou paralysou duševní. r.

Mens sana in corpore sano. V zdravém těle zdravý duch. Tomuto výroku dán byl vlastně zcela jiný smysl, nežli původně byl míněn. Výrok tento vzat je z *Juvenála*

(Satyry 10. 356), kde básník dří, že při narození dítěte mají býti vyzváni bohové, aby v zdravém těle přebýval též zdravý, t. j. silný, vládnoucí duch. Pozdější hlasatelé hesla učinili z něho aximon ne vždycky správný, že totiž jenom v zdravém těle může přebývati zdravá duše. — Že zdravé tělo bývá často základní podmínkou zdravé a čilé duševní práce, je sice dokázaným faktem, ale že i v slabém a chorém těle najednou je silný a ohromný duch, toho je známým dokladem apoštol národů, sv. Pavel, filosofové Leibnitz, Helmholtz, Kant a jj. Moderní nazírání, že sportem a trainováním těla lze docílení též harmonickou kulturu duševní, již dávno v odborných kruzích je shledáno nesprávným. Žádná jednostrannost nepřivodí harmonický rozvoj schopností duševních i tělesných zároveň. r.

Z c. k. ústavu ku vzdělání učitelů v Poličce. Ředitelství zkušební komise přijímá prostřednictvím c. k. okr. školních rad žádosti učitelských osob k nabytí způsobilosti pro školy obecné a měšťanské do 25. října. Zkoušky se počínají 16. listopadu.

Hlasy Svatováclavské. Sbirka časových brožur. Majitel a vydavatel Družstvo Vlast v Praze-II., č. 570. Redaktor Vlast. Hálek, farář v Liboci u Prahy. Administrace Praha-II., č. 570 Žitná ulice. Tiskem knihtiskárny družstva Vlast. Ročník XI.—XII. Jako všechny ročníky předešlé, tak i tyto dva obsahují pěkné časové práce, a sice v č. 1 roč. XI.: »Zaopatřování s obtížemi«, čili Jeden den ze života kněze ve smíšeném území (16 str.); v čís. 2—4. jest osm populárně apologetických rozprav: »O božské Prozřetelnosti« od faráře Jana Fährnicha (I. Vše přichází s hůry. II. Prozřetelnost Boží v životě jednotlivých lidí. III. Řízení Boží v životě národů. IV. Prozřetelnost Boží v jeho církvi. V. První »proč?« VI. Druhé »proč?« VII. Třetí »proč?« VIII. Víra v Boží prozřetelnost oporou státu. Str. 72). V čís. 5—6 (32 str.) a v čísle 1—2 roč. XII., 36 str.) jsou od téhož spisovatele volně dle Fr. X. Wetzela zpracované. »Fráze a okřídlená slova falešných proroků«, v čísle pak 3—6 (84 str.). Kratší úvahy Ant. Ježka. Cena náboženství a další pojednání dp. J. Fährnicha »Slunce katolické církve.« Hle, jak bohatý a vybraný to obsah! Doporučujeme sbírku tuto (předplatné pouze 60 h. na celý rok!) co nejvříveji. *Jos. Fabian.*

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půllatně 3-50 K. Do krajin německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko zahrovně. Alumnům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zasílá se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákoví, prof. na Smíchovské, Ferdinandovo nám. Pro učít. přílohu přijímá rukop. VI. Jelínek, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katecholský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchovské 992.

Dr. Fr. W. Förster v Mnichově. — Lze náboženství učit a naučit se? — Úprava služného středoškolských profesorů náboženství. — Feuilleton. — Směs. — Literatura.

Dr. Fr. W. Förster v Mnichově.

Liberalní a atheističtí profesoři vídeňské university svým nekollegiálním jednáním professoru Försterovi pobyt ve Vídni tak znechutili, že sám na své místo resignoval a přijal professuru paedagogiky na universitě mnichovské. — To je právě způsob, který na universitách a fakultách evropských je nyní všeobecně obvyklý. Znemožnit aspoň pokojné soužití křesťansky smýšlejícímu professoru, když nebylo možno zabránit jeho jmenování. — U nás na fakultě filosofické rovněž marně by se katolický učenec namáhal o »veniam legendi«, byť již byl jména velmi zvučného. Dokladů máme k tomu již několik. To je »svoboda vědy«² těm, kdo se jí při každé příležitosti ohánějí!

Tak se stalo, že i professor Förster u nás »v klerikálním Rakousku«² místa svého se vzdal, a přijal professuru, nabídnutou mu předsedou bavorského ministerstva, dr. Hertlingem, katolickým učencem, na universitě bavorské, ač jistě co do významu svého a historického místa universita vídeňská je přednější universita mnichovské. —

Své přednášky na této universitě zahájil v letním semestru prof. Förster thematem: »Základní otázky výchovy charakteru«.

Zájem o přednášky Försterovy byl v Mnichově tak veliký, že velká universitní síň naprosto nemohla posluchače pojmati; stáli i přede dveřmi. Förster v úvodu své řeči projevil nejprve svoji radost nad tím, že po 17letém pobytu v cizině může nyní opět náležeti německému stavu učitelskému. Jeť právě v paedagogice potřebí, aby její učitel byl místem svým stálý (bodenständig), aby poznal přednosti i slabosti národního charakteru a na nich mohl budovati.

A po tomto úvodě Förster ihned projevil, na kterém světovém názoru stojí, a mluvil o poměru paedagogiky k náboženství. Naši dobu charakterisuje naprostá rozvrácenost v samých základních otázkách vychovatelství.

Co jednomu je pravdou, druhý nazývá bludem. Co jeden zve zdravým, druhému zdá se zjevem chorobným; co jeden má za vzpruhu kultury, druhý považuje za příčinu jejího rozkladu, a poněvadž lidé nedají si práce, aby se doroz-

uměli, spokojují se tím, že se navzájem nenávidí. Ale právě v tom spočívá největší nebezpečí pro ducha všech účastněných, ba ochuzení a sesurování vnitřního člověka. Namlouváme si, že žijeme ve věku sociálním, *ve skutečnosti však sotva bylo kdy doby, v níž by jednotlivec vynikal tolik protisociální vypínavostí*, jako vidíme za našich dnů. Förster nepraví to jako výtku, ale jako konstatování fakta; a ježto se tu jedná o zjevy, které kulturu ohrožují, je třeba o to se starati, aby naší době vrátila se soustředěnost. A právě v pojednávání otázek o výchově a ve výchově samé naskytuje se k tomu nejlepší příležitost. —

Vychovateli je nejprve potřeba, aby se vymanil z každé jednostrannosti, a byt také náležel k jedné straně, má přece o to se pokusiti, *aby měl porozumění i pro jiné směry*. Neboť ten, kdo čerpá své zkušenosti pouze z jedné poloviny lidstva, ocitá se ve všech těžkých případech výchovy v tom nebezpečí, že jeho zkušenosti selhou. To musí uvážiti především oni radikálové, kteří nezaložili své zkušenosti na povznesení duše, ale také musí to na zřeteli míti oni náboženští paedagogové, kteří namnoze mají velmi málo porozumění pro onu velikou opravdovost a vážnost, jež často se taji za nevěrou. Že právě zde může paedagogika rozporů vyrovnávati a usmiřovati, je patrné již z toho, že *i nejradikálnější vychovatel právě vůči základním otázkám náboženství musí zaujati stanovisko klidného uvažování*. Tak na př. nauka o hříchu dědičném pro svoji psychologickou a paedagogickou důležitost musí zajisté upoutati zájem každého vychovatele. Ale i katecheta musí vůči tomuto učení zaujati jiné stanovisko, nežli apologeta, neboť musí býti *více psychologem* nežli theologem.

Förster opětně na to poukázal, že jeho výchova byla důsledně beznáboženská, a že onu neobyčejnou proměnu v sobě prodělal právě tehdy, když počal prakticky na poli mravní výchovy mládeže působiti. Proto s důrazem, jaký plyne vždy z nejnvnitřnějšího přesvědčení, prohlásil: *»Náboženství je základní silou paedagogiky, poněvadž představuje nejjasněji stav svobody.«* —

Jedním ze základních požadavků naší paedagogiky je zajisté názornost, a když zkoumáme, co bylo *základem největších charakterů*, shledáme, že *bylo to vždy náboženství*.

Tak již tento zjev, kterého nelze popřítí, mluví pro nezbytnost náboženské výchovy.

Že všechny náhražky, které byly hledány za náboženství, ukázaly se nedostatečnými, a to proto, poněvadž postrádají uchvacující čistoty a síly náboženských ideálů, ukázal Förster na příkladu Francie a Ameriky. Neboť jistě není náhodou, že právě odtud, kde pokus s beznáboženskou výchovou byl učiněn, a to z liberálních paedagogických kruhů, vždy u větším počtu ozývají se hlasy, které poukazují na nedostatečnost beznáboženské výchovy a žádají, aby dosavadní učební rozvrhy byly revidovány. —

Ale kterak lze vysvětliti, že jsou přece dnes šlechtí, opravdu charakterní lidé, kteří nemají náboženství? To vysvětluje Förster, jako již častěji učinil, tím, že vlastně tito lidé nepředstavují čistou kulturu beznáboženské výchovy, poněvadž v nich působí ještě náboženská kultura jich otců a předků. *»Právě dogmatu, kterým pohrdli, děkují za své ctnosti.«* —

Rostoucí nesnáze a obtíže ve výchově ovšem nutí i náboženské vychovatele, aby přemýšleli a hledali nejlepší cesty výchovy. Paedagogice zajisté často schází

náboženství; ale namnoze též náboženství schází paedagogika, pokud ono nedovede se řádně vmyslet v duševní stav jiných lidí, aby na ně se zdarem mohlo působiti. Proto je potřebí, abychom v každé »anti« snažili se vyhledati ono »pro«, jež se v něm skrývá; ač je to ovšem těžké, jest to přece zároveň neobyčejně vděčné. *Je potřebí hledati v člověku skrytého Krista, a nejen mu Jej jaksi zvenčí hlásati.* Při tom však Förster chce býti toho dalek, aby pomýšlel snad na nějaké zpovrchnění a oslabení náboženských pravd; ale *jedná se o prohloubení povrchního moderního člověka.* — —

K známému problému, zda je paedagogika vědou a pokud má svoje právo, a své poslání na universitě, rovněž zaujal Förster jasné stanovisko.

Pouze »vědecky« založená paedagogika je illusí; leč proto přec jí náleží místo na universitě. *Životní otázky mohou jenom pomocí životních zkušeností býti rozluštěny,* proto nemůže ani paedagogika těchto zkušeností postrádati, a nelze jí budovati výhradně jenom za zeleným stolem či na katedře.

Veliký úspěch moderního přírodovědeckého bádání zplodil ono opojení a nepravý názor, že možno jedině experimentálním bádáním dosíci rozluštění všech otázek. Ale *u vychovatele náleží k exaktnímu poznání též nutně psychologická intuice a životní zkušenost.* A je pak úkolem vědy: zkušenosti, kterých jsme v životě získali, uvést zpět na jejich principy. Pouhá mudrování a učené pěstění experimentálního bádání samy o sobě nejsou s to podati materiál pro všestranné luštění všech otázek. *Ti, kdo jasně vidí, a ne pouze učenci, jsou ethičti vůdcové pro život.* Takým je na příklad sv. Augustin, a nikoli ve své studovně filosofující Kant. Že pak ethika, která spolu stanoví paedagogice cíl, není pouhou vědou, patrné je z toho, že ona nezabývá se pouze tím, co jest, ale co býti má. A vědy jsou jenom pro fakta a nikoli pro tužby a přání. —

Ale i pro poznání lidské přirozenosti, tedy pro poznání »materiálu« výchovy, nestačí pouhé pěstění vědecké, ježto zjevy, jako hněv, lakomství, ctižádost a j. laboratorní technice naprosto se vymykají.

A poněvadž paedagogiku jako vědu sluší na universitě pěstovati, vyplývá z toho především povinnost, aby byla prohloubena, t. j. aby vědecký její ráz byl uchován a její problémy byly svědomitě zkoušeny, pečlivě uvažovány, prameny chyb a bludů důkladně studovány, a tak aby byla ona chráněna před nebezpečím, jimž je vystaven pouhý praktický vychovatel. — —

Všeobecný a mimořádný zájem vzbudil též Försterův paedagogický seminář, v němž probíral Förster sociální paedagogiku a především vykládal problem sebevýchovy, a to za velmi živé účasti všech posluchačů. Tak Förster rázem se stal v Mnichově, jako byl již ve Vídni, professorem, jehož přednášky jsou nečetněji navštěvovány.

Již v druhém témdni svého působení musil své přednášky přeložiti v t. zv. »Auditorium maximum«. r.

Lze náboženství učití a se naučití?

Podává prof. JOS. STANĚK.
(Dokončení.)

Čím konsekventněji se váže vyučování náboženské *na biblickou dějeppravu,* tím více dlužno klásti důraz na osobní, subjektivní stránku. Při této metodě poznává se náboženství křesťanské, jako každé jiné pozitivní, historické nábo-

ženství, hlavně a především z obrazů staré dávnověkosti. Nezpřítomňují-li se, povstává u žáků snadno domněnka, že náboženství bylo záležitostí dávných časů, do kterého nám nyní nic není, pro nás že jest zbytečné. A humanistické vzdělání pomáhá je zpřítomňovati. Jsouť studia humanistická stále zpřítomňování antických citů a antického smýšlení. Dokazují nám, že žádná historická epocha není tak vzdálená, abychom z ní nemohli čerpati něco užitečného a prospěšného. Žáci, kteří naváděni byli, aby vmyslili se ve způsob mluvy, v myšlenky a život Platonův a názory Homérovy, aby posuzovali kulturní centra a je oceňovali, dovedou snadno za návodu učitelova pochopiti historické a psychické situace, které mají veliký význam pro křesťanství jakožto náboženství minulosti a přítomnosti, a dovedou je také srovnati a oceniti.

I náboženství by se velice dotklo, kdyby humanistické předměty byly na gymnasiích ještě více zkracovány. V nich učí se žák vedle toho, že přenáší ducha svého v doby, pohnutky a pojímání od našich dob tak rozdílné, právě tomu, čeho jest mu nevyhnutelně potřebí k posouzení křesťanství, chápati totiž poměry, v nichž křesťanství povstalo a posuzovati je z bližšího názoru. Ozbrojen humanistickými vědomostmi a za náležitého použití psychologických vědomostí pozná žák na první pohled cenu ze starověku nám zachovaného způsobu myšlení; může poznati rozdíl mezi tehdejší a moderní etikou. Z toho potom vysvitne mu vznešenost náboženství křesťanského, které po staletí zachovalo si duševní sílu, mnoho dobra vykonalo a v našich dobách opravdovou sílu životní kolem sebe rozlévá.

Jak jsme pravili, prospívá při vyučování náboženství velice i *psychologické studium*. Podporujef snahu učitelovu znázorniti žáku vznešené duševní základy, na nichž vyrostly veliké činy náboženských dějin, zvláště křesťanství. Psychologie pomáhá, aby mládež chápala pohnutky velikých činů vynikajících osobností, a tím vybízí nepřimo ku napodobení. A tak, využitkuje-li učitel náboženství i jiných předmětů střední školy, vede žáky lehčeji a jistěji k náboženské samostatnosti. Dějepis, humanistická studia a psychologie jsou mu cennými pomocníky.

Především pochopí žák *historické cesty*, jakými krácel v lidstvu duch křesťanský. Jinoch, který se vžil v historický vývin hellenistického ducha, bude se též snažiti, aby poznal nábožensko-dějepisný vývin křesťanství v jeho jednotlivých hlavních oddílech. Tímto historicko-psychologickým poznáním zmizí mnoho námitek, které by později rozličné pochybnosti o víře mohly v něm vyvolati. Vhodný návod ku psychologickým úvahám ukáže mu též, že v náhledech a jednáních rozličných náboženských osobností musí býti veliké rozdíly, a proč musí býti, a že způsob jejich chápání a vyjadřování se musí od sebe lišiti, i když jedná se o též náboženský předmět. Žák si uvědomí nejen možnost, ale i nutnost osobně přibarveného a projevovaného náboženství. A tím zase dají se odstraniti nesnáze, které povstávají při důkladném pojednání o některých partiích historie dogmatu a mystiky. Ovšem musí při tomto vyučování na gymnasiích pěstováno býti rozumné pojednávání o náboženských základech, z kteréhož důvodu vlastní prohloubené *výklady středověké mystiky* jsou velice důležité.

Když ukázal učitel žáku náboženství v jeho historickém vývinu a jeho psychologickou stránku, získal si touto svobodomyšlnou methodou jeho důvěry, stal se mu autoritou, a může potom bez obavy předložiti neproměnlivou božskou pravdu, v náboženství se nacházející, která dle času a osob v rozličném rouchu

přichází, ale předce vždy má stejný výsledek. Tím způsobem možno výhodně čeliti i rozličným pochybnostem, jež žáci sami projevují, a možno pojednati i o nejtěžších problémech.

Vytvořil-li se takto před zraky žákovými harmonický obraz křesťanských pravd, tu může jej škola pustiti do života bez obavy, že jednostranným posudkem upadne v nebezpečí nevěry. Dostalo se mu vzácného pokladu, návodů, jak má hleděti na důležité časové otázky, a základu mravní opravdovosti, které nedopustí, aby lehkomyšlně a ledabyly posuzoval a odsuzoval věci náboženské. *Nic není nebezpečnějšího, než když mladík vykročí do života a namanou se mu kritické problémy a námitky, o nichž nic nevěděl a jimž nerozumí, protože mu schází nutné předchozí vzdělání.* Začíná podezřívati svého učitele; že mu zamlčel tyto problémy a námitky proto, že je sám považoval za nepřekonatelné. V duši jeho začínají námitky ty zapouštěti kořeny, hrozí nebezpečí, že celý jeho názor světový se sřítí, poněvadž nedovede čeliti v háv vědy oděné, ve skutečnosti však ubohé kritice.

Abiturient má míti v otázkách náboženských takový rozhled, aby svou náboženskou samostatnost v sobě pocítoval i za vyskytnuvších se pochybností, a dovedl jim čeliti. Jinak mohou námitky, které dovede dobrý paedagog zcela vyvrátiti, aneb aspoň ostré hroty ulámati, za daných okolností ohroziti celý jeho náboženský život.

Z toho patrně, že učitel náboženství jest důležitou osobou i na vyšším gymnasiu. A jelikož hlavním podkladem náboženství jest pravda, tož musí učitel náboženství tak si počínati, aby v paměti žákově vytvořil se obraz jeho jako obraz muže, který svědomitě a poctivě podává žáku čistou pravdu, pokud to jen člověku jest možno, nic nezatajuje, a nic nepravdivě neokrašluje.

Ovšem musí katecheta, aby této úloze dostál, míti takové vzdělání, aby mohl jistě a bezpečně pojednávat o všech otázkách náboženského života. Pouhé odborné vzdělání by učiteli náboženství ve vyšších třídách nedostačilo. Neboť přísně vzato, nemá učiti žádnému odboru, nýbrž jsou mu svěřeny nejdražší statky lidské duše, svatý vnitřní život lidského srdce; to, na čemž spočívá cena člověka. Kdo této svaté povinnosti chce zadost učiniti, musí míti důkladné a rozsáhlé vědomosti.

Musí vyznati se nejen ve vědě náboženské, ale i ve všech oborech věd přírodních; nesmějí mu býti cizí ani typy moderního duchovního života. Má ovládati řádně theoretickou a experimentální psychologii. Nepostačí tu jakás takás znalost, ale třeba jest vědomostí důkladných, jakých právě vyžadují náboženské problémy. Musí vniknouti v otázky theorie vývinu, prostudovati jednotlivé jeho problémy a jejich důležitost pro názor světový. Málo by prospěl, kdyby zavíral oči před teorií descendenční nebo před novými zkouškami a odhalenými ohledně podstaty, počátku a vývinu organického života. Jeho žáci takovou pštroší politiku neprovozují; v ostatních předmětech se s nimi tyto nové názory a otázky probírají, a neodpovídá-li jim učitel náboženství na jejich otázky, ztratí u nich všechnu vážnost.

Měla by proto v předběžném paedagogickém vzdělání zvláštní péče těmto věcem se věnovati, a pokud jich třeba k vyučování náboženství, mělo by se jim věnovati ve zvláštních kursech.

Vedle otázek přírodovědných tlačí se do popředí též otázky nábožensko-dějepisné. V první řadě stojí tu ovšem znalost náboženských soustav a náboženského synkretismu, které stály u kolébky křesťanství. Za příčinou vnikání východních kultů na západ, jest neméně důležité znáti brahmismus a buddhismus. K tomu druží se i důkladnější znalost psychologie náboženství. o jejíž důležitosti jsme se již zmínili.

Je-li učitel náboženství vyzbrojen těmito zaokrouhlenými vědomostmi a rozhledem, jak náboženství vznikala, rostla a zanikala, jak vyniklo a zmohutnělo křesťanství, je-li zasvěcen do podstaty duše náboženské a obeznalý v tak zvaných apologetických otázkách, potom dovede čeliti všem škodám, které by náboženství ze strannictví a šovinismu mohly vzniknouti. Potom také budou mu žáci působiti radost, a práce jeho bude jej těšiti. Výsledek jej poučí, že i subjektivnímu náboženství možno učiti a se naučiti.

Úprava služného středoškolských professorů náboženství.*

Píše prof. Dr. LUBOMÍR PETR.

Poslední úprava platu středoškolských professorů, tedy i katechetů středoškolských, datuje se z 19. září 1898. Dle ní ustanoveno bylo základní jejich služné na 2800 korun ročně s pětiletými přídavky a s přídavkem aktivním. Pětileté přídavky, z nichž první dva obnášely K 400 a ostatní tři K 600, zvýšeny byly zákonem ze dne 24. února 1907 tak, že první dva obnášejí nyní K 500, zbývající tři K 800. Výše aktivního přídavku řídí se hodnostní třídou a městem, v němž professor působí. Dle počtu obyvatelstva rozdělena jsou města v pět tříd. V první je pouze Vídeň. Praha jest ve třídě druhé.

Professor, jmenovaný skutečným učitelem, vstupuje do IX. třídy hodnostní, z níž po desíti letech postupuje do třídy VIII., a po nových desíti letech do třídy VII. Ustanovení učitelem skutečným předchází zkušební rok a leta suppletská, jichž počet jest v jednotlivých oborech různý a určován jest počtem approbovaných kandidátů professury. Proto v úpravě platů professorských nemálo důležitý byl i § 9. zákona z r. 1907 jímž vláda upravila započítávání let suppletských do stabilisace a pětiletých přídavkův. Paragraf zní takto: »Skutečným učitelům, jakož i v § 4. zákona z 19. září 1898 zmíněným učitelům náboženství**), započítána budiž do stabilisace a přiznání pětiletých přídavků **do nejvyšší výměry osmi let** ona doba služební, kterou jako suppleti a assistenti s nejmenším počtem týdenních 14 hodin ve filologii, 20 v kreslení, 17 v ostatních oborech a 16 resp. 10 (u suppl. učitelů náboženství v § 4 zákona z 19. září 1898 uvedených) v náboženství pro dosažené úplné approbaci pro učitelský úřad středo-

*) Aby všem pp. kolegům dostal se do rukou přehled o této otázce, otiskujeme zde stat. uveřejněnou autorem v »Časopise katolického duchovenstva«; číslo 5. t. r. —

**) Týká se učitelů náboženství, kteří vyučovali na neúplných středních školách a jimž vyměřen byl základní plat ročních K 1800 s pětiletými přídavky po 100 až 200 korunách.

školský ať před počátkem působení tohoto zákona nebo po něm *na středních školách* strávili.

Zda a ve kterém rozsahu mimo uvedené případy do stabilisace a přiznání pětiletých přídavek započítati lze léta po dosažené úplné a probaci pro školy střední v učitelském úřadě (jiných, nižších kategorií) strávená, rozhoduje ministr kultu a vyučování.“ —

Vzhledem k mimořádným okolnostem, za kterých u nás přijímání jsou do státní služby učitelé náboženství, má pro většinu středoškolských katechetů praktickou cenu teprve tento *dotatek* § 9., zde **ležatým** tiskem uvedený.

Většina středoškolských katechetů vstupuje totiž do státní služby z učilišť nižších kategorií — ze škol obecných a měšťanských — a z pravidla až mezi 30.—40. rokem svého věku, čímž přirozeně ocitá se ve srovnání se svými světskými kollegy *ve veliké nevýhodě*. Pozdní toto jejich ustanovování na školy střední má svoji příčinu jednak v tom, že Ordinariát žádá na kandidátu tohoto velmi odpovědného úřadu paedagogických zkušeností na nižším učilišti osvědčených, jednak i v tom, že Ordinariát, šetře spravedlnosti, nechce sáhati k silám mladším, jestliže před nimi na své jmenování léta čekají zkoušené síly starší. A poněvadž nadbytek zkoušených sil jest zvláště značný mezi kandidáty professury náboženství s vyučovací řečí českou, doléhá na ně pozdní přijímání do služby státní poměrně nejtvrději.

Proto čeští středoškolská profesoři náboženství se zadostiučiněním přivítali zmíněný dotatek § 9., jenž zření míti chtěl k letům v úřadě učitelském nižších kategorií straveným. Způsob však, jakým dotatek tento byl vládou praktikován, způsobil katechetům středoškolským zklamání. Bylo sice na základě tohoto dodatku k § 9. po roce 1907 skutečně profesorům náboženství podle jakéhosi nespolehlivého klíče několik let, někdy i několik měsíců, po úplné aprobaci středoškolské na učilišti nižší kategorie prožitých, do státní služby započítáno. Ale jen do pětiletých přídavek, **nikoli do pense**, jak dodatečně v určitém případě na jevo vyšlo. Profesoři náboženství, kteří přešli do státní služby z **konviktův** a z **duchovní správy**, vyšli však úplně na prázdko, ježto dotatek k § 9. mluví jen o **úřadě učitelském**.

Tak naděje, na dotatek § 9. se strany středoškolských katechetův upínané, zklamaly dvojím směrem. Jedním, že ministr kultu a vyučování, jehož dobrému zdání započítávání let v každém jednotlivém případě bylo zůstaveno, narážející patrně na odpor ministra financí, *daleko nevyčerpal* moci, již mu dotatek k § 9. dával. Neboť i kdyby všeobecná slova dodatku: *«zda a ve kterém rozsahu»* zbytečně uváděna byla v souvislost s prvním odstavcem téhož paragrafu, v započítávání nejvyšší výměru osmi let připouštějícím, jisto jest, že ministr vyučování použil tohoto přípustného maxima jen *v nejméně případech*, ač celá řada katechetů po dosažení úplné aprobaci středoškolské mnohem víc než osmi let pozbyvala, jak ukázala statistická data, k tomu účelu ode všech českých středoškolských profesorů náboženství vyžádaná. A druhým, že odepřeno bylo započítati léta ta do pense, čímž ona výhoda pozbyla *své nejvzácnější stránky*.

Proto, když vláda v důsledku předlohy služební pragmatiky pro c. k. státní úředníky podala také osnovu zákona o služebním poměru učitelstva na *státních středních a nižších učilištích*, čili o **pragmatice učitelské**, jež za účelem před-

běžné porady výborem pro státní zaměstnance odkázána byla zvláštnímu subkomitétu, spolek středoškolských professorů náboženství snažil se o to, aby v nové učitelské pragmatice započítání svrchu zmíněných osmi let do služby i *pense* katechetské nebylo zůstaveno pouhému dobrozdání ministrovu, nýbrž přijato bylo jako *zákon*.

Přípravný subkomitét přestal však na pouhé resoluci k § 66. učitelské pragmatiky: »Vláda se vyzývá, aby nařídila toto: K zaměstnání učitelskému s úplnou způsobilostí učitelkou pro střední školy na *nestátních* středních školách opatřených právem veřejnosti, a na příbuzných ústavech jakož i v přiměřeném rozsahu na školách obecných a měšťanských s právem veřejnosti, *jest při stabilisaci a přiznání služebních přídaveků starobních přihlížeti* co nejvíce (ist tunlichst zu berücksichtigen)«.

Spolek středoškolských katechetů zvěděl o tom, domáhal se na poslanecké sněmovně, když o učitelské pragmatice v plenu jednala, aby proměnila tuto *resoluci* v poslední *alinea* § 66, pragmatiky učitelské s vynecháním slova »tunlichst«. Požadavek tento byl různými parlamentními skupinami, na něž se byl spolek obrátil, uznán spravedlivým, a v generální debatě oběma generálními řečníky, poslanci proboštem Mons. Stojanem a professorem Lukavským, vřele hájen. Posl. Mons. C. Stojan pravil tehdy: »Jest snaha, aby tato předloha vyřízena byla co nejrychleji. Vyjdu této snaze vsťíc a chci jen upozorniti na jednu tvrdost anebo správněji mezeru v zákoně, která se týká katechetů všech středních škol. Jednou z nejdůležitějších stanic duchovní správy je nesporné místo katechetovo na středních školách. Jestliže někde platí zásada, že duchovní správa jest ars artium, umění všech umění, pak je tomu tak u mládeže studující, zejména za dnešních okolností a poměrův. Náleží k tomu kromě nejhonorlivějšího studia theologického a studii literatury a příslušných oborů také životní zkušenost

Jeho Excellence pan ministr kultu pravil včera, že činnost učitelova není ukončena tím, že vyučuje tolik a tolik hodin, nýbrž že má svým příkladem ve škole i mimo ni, ve sféře svého povolání i mimo ni, působiti na mládež. Má-li to platiti o každém obyčejném učiteli, musí to platiti o katechetovi měrou zvýšenou, neboť katecheta je netoliko učitelem a vychovatelem, nýbrž má býti také především duchovním správcem; má býti mládeži studující otcem i matkou, má jí plnou měrou nahrazovati rodiče. Každý chybný krok se mstí a má vážné důsledky. To vše vyžaduje dlouhé životní zkušenosti. Nesmí tudíž nikoho naplňovati podivem, když biskupské Ordinariáty dosazují jen takové muže v úřad katechetů, kteří strávili již několik let v duchovní správě a také se osvědčili. Ale tím jsou duchovní, kteří byli na středních školách ustanoveni katechety, nesmírně zkráceni. Často je katecheta nejstarším členem professorského sboru podle fyzického stáří, ale pokud se týče služného, je postaven na místě posledním. Je tudíž slušno a spravedливо, aby se při dosazování katechetů v úřad na středních školách přece přihlíželo také k tomu, že jsou činní v duchovní správě, že byli činní jako katechety na veřejných školách, a aby se jim tato doba také započítávala. Několik zemských sněmů*) učinilo skutečně také již usnesení stran započítání této doby jak pro kvinkvenálky, tak také pro pensi. Domnívám se též, že

*) Dolnorakouský na školách obecných a měšťanských, moravský na středních ústavách zemských.

vysoká správa kultu nemůže se tomu brániti a chovám největší důvěru k této slavné sněmovně, že bude také tentokrát vykonávati iustitiam distributivam, že ani tentokrát neuchýlí se od této zásady a že přijme tuto resoluci:

»Vláda se vyzývá, aby pro přiznání kvinkvenálek přihlížela větší měrou než dosavad ke služební době, kterou učitel náboženství, dosáhnuv způsobilosti učitelské pro střední školy, strávil ve službě učitelské, pokud beztoho nemá zákonitého nároku na započítání této služební doby.

Zároveň se vládě doporučuje, aby, když se dává učitel náboženství na odpočinek, přihlížela co nejvíce k době, kterou strávil v duchovní správě.»

A poslanec Dr. Lukavský pravil: »Pokud se týče započítání služebních let, která učitel trávil na nestátních učilištích s právem veřejnosti, pro povyšování a pro pensi, jsou tu jen resoluční návrhy výboru. Nebylo možno dosáhnouti v subkomitétu toho, aby služební léta, strávená na soukromých školách středních, na školách obecných s právem veřejnosti, byla započítávána pro povýšení.

Důsledkem bude, že se neučiní konec četným žádostem o dodatečné započítání služebních let, že dosavadní nesrovnalosti u učitelů, kteří přestupují z nestátních učilišť na státní, budou trvati, obzvláště u učitelů náboženství a tělocvika. Učitelé náboženství požadují, aby jim podle § 9. zákona ze dne 24. února 1907 bylo započítáno až osm služebních let pro aprobaci pro školy obecné a měšťanské. Poukazují právem k tomu, že je stát bez jejich viny velmi často přejímá do služby středoškolské teprve v 35 až 40 letech a že ztrácejí až 15 služebních let, která strávili na školách obecných a měšťanských.»

(Dokončení.)

FEUILLETON.

Válka s hlediska mravního.

Podává EM. ŽÁK.

Vzrůstající kultura, založená ve svých hlubokých, byť povrchnímu pozorovateli skrytých základech na mravouce křesťanské, vši silou snaží se zažehnati válku se všemi jejími hrůzami. Hnutí mírové, *pacifismus*, nalézá ohlasu v srdcích milionů. »Válka je poliček ve tvář humanity,« volají filantropové, apoštolové mírového hnutí.

Proto myslíme, že je vhodné s hlediska křesťanské ethiky všimnouti si otázky, zda válka je dle učení Kristova a církve dovolena, či ilic. —

Již přirozené právo, založené hluboce v lidském citění, praví, že je mi dovoleno hájit se proti nespravedlivému útočníku. Či má snad klidný pocestný bez odporu dáti se zabít či oloupit o své statky zákeřným lupičem? Přirozený cit nám praví, že můžeme, ba máme

se brániti; a nelze-li jinak vlastního života uchrániti, nežli zabítím nespravedlivého útočníka, je dovoleno i jej zabít. A co je dovoleno jednotlivci, je též dovoleno celku, národu, státu. Ba státu přímo ukládá jeho povinnost, aby životy a statky svých poddaných hájil, kdežto jednotlivec může se jich zří. Válka jako čin sociální obrany vyplývá z poslání státu, a je tudíž s hlediska přirozeného zákona dovolena.

Rozumí se, že mluvíme tu o válce obranné. Válka útočná, již vede národ, aby statky nebo územím druhého národu se obohatil, má vždy ráz loupeže. — Tím však, jak všichni moralisté dokazují, není řečeno, že by stát na ochranu svých nezadatelných zájmů nesměl prvý podniknouti útok na svého nepřitele, který ohrožuje jeho statky, a měl čekati, až tento skutečně jej napadne. Rozdíl mezi defenzivní a ofenzivní válkou je vlasně jen čistě technický, a nikoli ideově různý. Neboť často nejlepším obhájením životních zájmů státu je předejiti útok nepřitele vlastním útokem. »Nejlepší defenzivou

je *offensiva*, říkají strategové; a proti této zásadě s hlediska křesťanské ethiky nelze ničeho namítati, jakmile pro vedení války je »*justa causa*«. Spravedlivá, podstatná, a následky války vyvažující příčina.

Při této válce ovšem pilně má stát k tomu přihlížeti, aby jeho vojsko nedopouštělo se ničeho, co je mimo rámec obrany. Každé vášnivé vraždění nevinných, neúčinců, pálení a plenění, je nedovolené. V tom moderní strategie, jež prohlašuje za svůj cíl nikoli zabít, ale odporu t. j. dalšího boje neschopným učiniti nepřítele, je humánnější dávných, pohanských dob. A jestli se za většího vojevůdce považuje ten, který množství nepřátel zajal, nežli onen, který je pobil, opět spatřujeme v tom přiblížení se válečnickví k duchu křesťanské filantropie, která život člověka prohlašuje za statek jeho nejdražší. —

Jestli některé křesťanské sekty středověké, na př. Nazaréni, Čeští bratři a j. válku s hlediska křesťanského považovali za hříšnou, byl to jich mravní rigorismus, kterého možno hledati ve státu ideálním, ale kterého nelze uskutečniti v nynějším stavu lidstva. Je také pravda, že i někteří církevní otcové prohlašovali, že křesťanu není dovoleno vstoupiti do vojenského stavu. Ale neučili tak proto, že by zásadně snad byli proti válce, ale spíše proto, že měli na zřeteli veliká mravní nebezpečí, jež z tehdejšího vojenského způsobu života hrozila jich křesťanské víře a křesťanskému životu. (*Tertullian*, de corona milit. g. *Origenes*, adversus Celsum V. 33.)

Církev však ve své převážně většině vždycky válku, z obranných motivů vedenou, prohlašovalo za spravedlivou a dovolenou. Písmo sv. četnými doklady ze Starého i Nového zákona ji v tom utvrzovalo.

V Starém zákoně obšírně se vypravuje, kterak Židé vedli četné války na své cestě z Egypta do země kananejské. Josue byl velikým vojevůdcem, který musil země téměř krok za krokem dobývat. I sám Hospodin nejednu válku Izraelitům přikázal jako boj trestný proti nepřátelům, na př. Amalekitským. Válkou též je trestal, kdykoli odvrátili se od Božího zákona, a válkou je též z rukou nepřátel vysvobozoval. Soudcové národu byli v prvé řadě vítězní vojevůdcové israelští.

Starý zákon vidí všudy ve válce metlu, které používá Bůh k trestání národů. (V. Mojž. 28. 25. Jerem. 4. 5. Ezechiel 5.) Mojžíš udává také pro Izraelity zvláštní řád, válečný. (V. Mojž. 20.)

Ale Nový zákon, novou říši Messiášovu líčí proroci jako *říši míru a pokoje*. Ba ve stálém míru vidí onen podstatný rozdíl mezi dobou přítomnou, plnou svárů a bojů, a očekávanou dobou příští. *Isaiáš* prorok sní o budoucí slávě, kdy národové »*zkují meče své v radlice a oštipy své v srpy*, kdy nepozdvihne národ proti národu meče, aniž se více budou cvičiti v boji«. (Isaiáš 2. 4.). Podobně i *Michéáš* vítá dobu, kdy »národové rozkují meče své v radlice, a kopí své v motyky, kdy nevezme národ proti národu meče a nebudou se učiti více bojovati.« (Mich. 4. 3.).

To je však obraz křesťanského státu *ideálního*, v němž všechna srdce budou proniknuta takou láskou, že nebude hněvu ni nenávisti, ni svárů, protože nebude křivd a násilí. K tomuto ideálu má lidstvo spěti; ale k němu v tomto stavu hříšnosti nikdy úplně nedospěje. To věru je jasným přesvědčením všech, kdo lidstvo znají v jeho vášních, sobectví a svárlivosti. A kdyby i vskutku duchem Kristovým skrz na skrz byl ten či onen stát byl proniknut, je otázkou, zda by se nemusil chápati zbraně, když by sousední říše jej znepokojovala a ukládala o statky jeho poddaných. Říše nejpokojnější nemůže žiti v míru, když se to jejímu sousedu nelíbí.

V Novém zákoně sám Ježíš Kristus, prohlédaje u věky budoucí, předpovídá: »*Budejte zajisté slyšeti boje a pověsti o bojích. Hleďtež, abyste se nezkomoutili, nebo musejí tyto věci býti, ale ještě není konce*.« (Mat. 24. 6.). Prohlašuje, že války na této zemi, pokud lidstvo bude ve svém nynějším hříšném stavu, nepominou. To však nemá křesťany pohoršovati, že až do konce světa bude se tak dít. — Jindy užívá Spasitel sám podobnosti o válce, poukazuje na to, že kde chce věsti válku, má napřed uvážiti sílu vojska svého. (Luk. 14. 31.). *Sv. Petr* přijímá setníka Kornelia v Caesarei do církve, prvního mezi pohany, a neukládá mu za podmínku přijetí víry, aby se stavu svého zřekl. (Skut. apošt. 10.). *Sv. Pavel* chválí pak ty muže, kteří »silní učinění jsou v boji a zaháněli vojska cizozemců« (Žid. 11. 34.). To jsou doklady Nového zákona pro dovolenost války v říši křesťanské.

Z církevních otců a učitelů vzpomeňme aspoň výroku sv. *Augustina*. Praví: »Když Bůh nebo některá zákonní vláda přikazuje, podnikají se války i od dobrých proti násilí odbůjcův. Jinak by Jan, když

k němu vojínové přišli, aby pokřtěni byli, řkouce: »A my, což máme činiti?« byl jim řekl: »Odhoďte zbraň, vojenský svůj stav opusťte. nikoho nebite, neporaňte, nezabíjejte nikoho.« Poněvadž však věděl, že oni toto ve válkách činíce, vražedníky nejsou, *nýbrž sluhové zákona, ne křivd vlastních mstítelové, ale spíše veřejného blaha hájitelové*, odpověděl jim: »Žádného neutiskujte, ani křivdy čiňte, a dosti mějte na svém žoldu.« (Contra Faust. 22.). Podobně sv. *Basil*, sv. *Rehoř* a j.

Z toho je patrné, že naprosto nelze tvrditi, že válka odporuje křesťanské ethice. Jest ona ovšem sociální zlo, ale křesťanství má za účel následky její umenšovat a mírniti, když nelze v nynějším stavu lidstva, právě tak, jako nelze hřích, nemoc a jiná zla, se světa válku odstraniti.

A jako církev vždycky se snažila, aby urovnala spory mezi národy a zabránila válce, v níž vydány jsou v nebezpečí všechny hmotné a nejednou i mravní statky národů, tak zase za dovolenou prohlašovala vždy válku, jež byla vedena na ochranu a obhájení těchto statků národa. Ona žehnala zbraně, taseň na obranu, ona modlí se za bojo-

vníky. I papežové vedli války. Ovšem pfeš to neustávali nabádati vždy válečící národy ke smíru, podporovali všechny mírové snahy, snažili se krutosti válek mírniti. Na *synodě clermontské* (r. 1915.), jež byla kolébkou výprav křižáckých, prohlásila mir Boží, *trengam, treviam Dei*, který před tím, jenom v některých provinciích, platil za všeobecný církevní zákon. Dle něho klid zbrani měl paňovati od adventu do oktávy Zjevení Páně, a od neděle devítniku až do oktávy Hodu Božího svatodušního; konečně v každém témdni od západu slunce ve středu až do východu slunce v pondělí.

Církev nemohla prohlásiti válku za nedovolenou, ale jak z dokladů těchto patrné, snažila se války všemožně omeziti, a hrůzy její zmírniti. Kdyby duch víry hlouběji pronikal srdce jednotlivcův, a přikázání lásky, jak je Ježíš Kristus prohlásil, pilna nitro, nebylo by nenávisiti, loupeží a vražd, a nebylo by třeba tasiti mečů na odvracení jejich. Církev k ideálům vede a lidskou mysl povznáší. Ale je si též dobře toho vědoma, že ideální stát vzájemné lásky při křehkosti lidské nikdy nestane se zde skutečností. (Pokračování.)

SMĚS.

Na počátku školního roku. Klidná rozvaha o důležitosti školní výchovy zvítězila nad ojedinelými hlasy, které nemohly se vybaviti z myšlenky, že by škola mohla též fungovati za poměrů nynějšími válečnými událostmi mimořádně vzrušených, a jež toužily po odročení počátku školního roku na dobu pozdější. Školní rok byl zahájen ve svůj obvyklý čas a práce školní pokračuje celkem jako za normálních poměrů. V místech, kde je více školních budov, a kde ta či ona byla postoupena k vojenským účelům, dvě různé školy, omezeny na polodenní vyučování, střídají se v téže budově. I to, pokud víme, nepřivodilo žádných zvláštních nesnází. Žactvo na to záhy uvyklo. A jak je viděti, lze snadno zvyk překonatí zvykem. A čas vyučování ve škole strávený, blahodárně působí na mysl učitelstva i mládeže. Mysl se uklidňuje, a všichni, kdo ve škole pracují, jsou nyní nuceni aspoň na čas upoutati mysl k jiným věcem, nežli k vzrušujícím zprávám z bojiště. Tak se vlastně osvědčuje, co dávno bylo názorem všech

velikých vychovatelů, že *škola má býti nervy utiňujícím a nikoli nervy rozrušujícím ústavem.* r.

Pacificism! Heslo pacifistů, jemuž známá propagatorka mírového hnutí, *Berta Sutnerová*, ve svém spise dala tak vroucí výraz, nestalo se v národech skutkem a sotva kdy cele se uskuteční. Ale v nynějším ruchu válečném přece v jednom směru se uplatnilo. Stranické boje a zápasy jednotlivých táborů politických buď pominuly zcela nebo se scvrkly na minimum. Ve zálečném zápase národů, bojujících na život a na smrt, všechny ty boje jednotlivých politických stran a stávkových zájmů jeví se tak malichernými a ubohými. A jestli nyní na poli válečném druh druhu ochotně pomáhá zapominaje svého různého národního, či náboženského či politického přesvědčení, věru, že jich příklad měl by sloužiti i nám, kteří nejsme na bojišti, k podobnému jednání. Hleďte, ať společně nebezpečí jednotí i nás, učitelstvo i kněžstvo, ke svorné další práci. Ať se zmenší ona napatost, beztak uměle jednotlivci vyvolávaná, zmenší vzájemná nevráživost a nedůvěra, a všichni spojime ruce ke svorné práci za lepší budoucností národa.

Kěž zmizí z časopisů ono pranýřování jedněch druhými, a všichni, přes různost osobních názorů, spojí se ve svornou práci k etickému povznesení mládeže. Cesty mohou být rozličné, ale vůli mějme všichni svornou. r.

Na poli válečném. Jak v plenární schůzi zemské školní rady, dne 22. září konané, bylo konstatováno, je, kromě učitelů domobranců druhé výzvy a kromě nyní k přehlídce povolovaných ročníků 1892 až 1894, ke službě vojenské povoláno v Čechách 2615 českých a 1757 německých, tedy celkem 4372 učitelů. — Byl též jednomyslně přijat návrh, že žádati od učitelů, ve službě se nenalézajících, bezplatnou substituci za učitele, do zbraně povolovaných, je nepřipustno. Také nyní, ve válečné době jest platný substituční zákon v plném rozsahu a c. k. okr. šk. rady mají se jím řídití.

Abrahamoviny. Dne 17. října 1914 slaví 50té narozeniny profesor c. k. české realky v Č. Budějovicích, *Šimon Pokoj*. Narodil se dne 17. října 1864 na Brabci v politickém okrese Kamenice n. L. v Čechách. Studoval v letech 1877/8—84/5 na c. k. vyšším gymnasiu v Jindřichově Hradci, 1884/5—85/6 na theologickém ústavě v Linci, 1886/7—88/9 na theologickém ústavě v Č. Budějovicích, kaplanoval od 1. srpna 1889 do 15. září 1893 při proboštské duchovní správě v Jindřichově Hradci a od r. 1893 jest profesorem c. k. české vyšší realky v Č. Budějovicích. Vedle prací školských zabývá se také literaturou pedagogickou. Sepsal a vydal: *Církevní dějiny pro střední školy*. V Praze 1897, 1906, 1914. *Dějiny zjevení Božího ve Starém zákoně*. Pro střední školy. V Praze 1904, 1913, 1914. *Dějiny zjevení Božího v Novém zákoně*. Pro střední školy. V Praze 1904, 1913, 1914. *Dějiny církevní a stručné dějiny zjevení Božího v Starém zákoně*. Pro třetí třídu škol měšťanských. Přesně dle osnovy pro Čechy. V Praze 1908. *Dějiny církevní*. Pro třetí třídu škol měšťanských. Přesně dle osnovy pro Moravu. V Praze 1908. *Věrouku*. Pro vyšší třídy reální. V Praze 1912. *Chrestomatii biblickou*. Pomocnou knihu k vyučování náboženství katolickému na školách středních. V Praze 1912. *Věrouku*. Pro vyšší třídy gymnasiální. V Praze 1913. *Mravouku*. Pro vyšší třídy reální. V Praze 1914. *Mravouku*. Pro vyšší třídy gymnasiální. V Praze 1914. Pro Ordinariátní list diecése budějovické psal pojednání: *Jaká zkáza hrozí rodině křesťanské z možného vítězství nauky*

socialně demokratické (r. 1897). Jakým způsobem měl by se oslavití konec 19. století na jednotlivých farních osadách? K čemu by se mělo poukazovati zvláště v kázáních, aby lid byl poučen jak o osudech církve katolické, tak o blahodárném vlivu jejím na společnost lidskou právě v tomto století (r. 1899). Které staré, ryze katolické zvyky a domácí pobožnosti až dosud se zachovaly v diecési budějovické a jak by se jich dalo použiti ku vzrušení katolického života (r. 1901). Duchovní směr časový ukazuje k tomu, že třeba jest, aby pastýřské vyučování mělo převahou ráz apologetický. Co jest vyučování apologetické? Čeho šetřiti velí opatrnost v kázáních apologetických (r. 1906).

Vliv tisku na výchovu mládeže. Dr. *Josef Ebrle* ve své pozoruhodné knize: *»Tisk-velmocí«* uvádí často vyslovenou frasi: *»Kdyby dnes přišel sv. Pavel na svět, stal by se novinářem, a sv. Dominik za našich dob by nezakládal řád kazatelský, ale řád žurnalistů.«* Že v slovech těch je značná dávka hyperboly, je zřejmo. Jistě by tito duševní velikáni založili znovu zase svoje věkovité díla. Ale citovaný výrok chce snad naznačiti, že by věnovali též značnou pozornost tisku. Pokud máme na zřeteli tisk vůbec, ať již knižní, drobný či denní, nelze nikterak jeho vliv na dospívající mládež podceňovati. »Tisk je kulturní mocí. On uvádí dítě, jedva se naučilo čísti, v zázračný svět pohádky a zůstává často hlubší a trvalější dojmy, nežli může docílit soustavné a pravidelné vyučování školní. Tisk ovládá hochy i dívky v kvetoucím věku obrazovnosti, ať jim již před oči staví veliké postavy minulosti v dějinách nebo je uvádí v tajemství života zvířecího či rostlinného, ať jim ukazuje poklady země a moře, anebo jim zjevuje záznaky hvězdného světa. Budoucimu mladému muži tisk je často v té či oné formě ukazovatelem na křížové cestě životem. V jeho snaze z mladistvé nejasnosti a nejistoty myšlení dospěti na pevnou půdu ustáleného světového názoru, je mu tisk často vůdčí hvězdou« (Jahrbuch der christlichen Gewerkschaften 1914).— Žádný věk není tak ovládnán obsahem tisku jako mládí. Z toho zajisté plyne pro nás přirozená a nejvyšší důležitá povinnost, abychom všimali si bedlivě, co naše mládež čte, a spolu se jí starali o přiměřenou, zdravou, křesťanskou četbu. Špatný tisk lze zlatí zase jenom tiskem; ovšem dobrým. r.

Vychovatel* vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletě 3.50 K. Do krajů německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hovo. Alumním, klerikům a studentům slevuje se deset procent a sběratel do-tane na 10 exemplářů jedenačtyř zlatna.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres.reklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákoví, prof. na Smíchově, Ferdinandovo náb. Pro učít. přílohu přijímá rukop. Vl. Jelínek, učitel v Břevnově a Prahy, pro Vestník Katechetský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově 992.

Methody experimentální paedopsychologie a jich význam. — Způsobné chování. — Úprava služného středoškolských professorů náboženství. — Biblické děje a biblické osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. — Feuilleton. — Směs. — Literatura.

Methody experimentální paedopsychologie a jich význam.

Jako moderní agrikultura zabývá se vědeckým zkoumáním *půdy*, její analýs, vlastnostmi, chorobami rostlin a pod., tak moderní paedagogika pilně obrací svůj, zřetel *k duši dítěte*. »*Psyché*,« to veliké tajemno v našem nitru, ta záhadná půda, do níž každý vychovatel chce s úspěchem sítí, stala se předním a hlavním předmětem vědeckého pozorování.

Že pro výchovu a její metody toto zpytování dětské duše má nesmírnou cenu, ba že zdar výchovy je v první řadě podmíněn pokud možná nejlepším vniknutím do duše žákovy, jest samozřejmo. Že by však výsledky *experimentální psychologie* přinesly nové poznatky, objevy dříve neznámé, nelze tvrditi. Ony pouze potvrzují to, co staří, zkušení vychovatelé bystrým svým zrakem dávno v dětské duši již postřehli. Jenom že tito viděli a poznávali okem prostým a bystrým, co moderní pracovníci v dětské duši chtějí poznati »okem vyzbrojeným«, t. j. pomocí různých pomůček a nástrojů.

Všimněme si nejprve některých method pozorovacích, jež moderní vychovatelství užívá. *Přímé metody*, jimiž nitro žákovy hledí poznati, uvádějí odborníci obyčejně *dvě*:

1. *Metodu dotazníkovou*. Vychovatel sestaví řadu účelných a vystižných otázek, na něž žáci, ovšem bez podpisu svého jména, anonymně, dle nejlepšího svého vědomí mají odpověditi. Odpovědi mají jaksí informovati vychovatele o žákově názoru, jeho duševním rozvoji a niveau.

Ze tu mnoho pro vychovatele zajímavého přijde na jevo, dokazuje zkušenost. Že by však bylo možno tomuto způsobu zpytování dětské psychy přikládati absolutní nějakou cenu, přední vychovatelé popírají. Hlavně u malých dětí tato metoda úplně selhává.

Touto methodou jali se zkoušeti nitro mládeže hlavně *američtí psychologové*, napodobující tak methodu národohospodářské statistiky. Odtud přešla i do Evropy, a má mezi německými paedopsychology své četné pěstitele. Známý pro-

fessor paedagogiky, *Fr. W. Förster* o ní zcela jasně praví: »Považuji toto celé enquetové zřízení v celku za americké hračkařství bez hlubší ceny, a bylo by lze této metody zpytování dítěte užiti jenom v zcela omezených případech, a to u dětí, která mi již dlouho důvěřují!« (*»Schule und Charakter«*. Zürich. 1912. str. 352.). Ovšem je pravděpodobno, že příležitostně, v pravý čas dané, ústní otázky daleko jsou účelnější, abychom v nitro mladých duší vnikli, nežli dotazníky hromadně rozdané, a jíž svým účelem často suggestivně na mysl otázaného působí. —

Pokud se týče náboženského uvědomění a života mládeže, veliký materiál v té věci zpracoval německý paedagog *Pohlmann* (*»Beitrag zur Psychologie des Schulkindes«* Lipsko. 1912.) Z jeho studie uvádíme pouze to, že náboženské představy dítěte jsou anthropomorfní (což ovšem není výhradní názor dětí, ale názor všeobecný), čistě smyslové, a jsou více opakováním toho, co slyšely od dospělých. Tyto představy všelidské ovšem si dítě podle svého rozumu dokresluje a doplňuje, na př. nebe jako síň, plnou hraček a her, Bůh zapisuje hříchy, poroučí andělům, co mají dělati, atd. — Modlitba dětí jest spíše výsledkem návyku než aby plynula z vnitřní potřeby ducha. Modlí se, aby něčeho od Boha dosáhly. Spínání rukou zdá se mnohým dětem býti nejhlavnějším. Ze všech těchto jevů uzavírá *Pohlmann* takto: »Tyto údaje zajisté nesvědčí o tom, že dítě naší náboženskou výchovou je naváděno k životu v duchu křesťanského náboženství. Křesťanství žije toliko na jeho rtech; jeho náboženské citění jest však prázdné. A tam, kde dítě snaží se křesťanské nauce více se přiblížiti buď upadá do fantastických kombinací, anebo dospívá (hlavně u věku vyšším) k pochybnosti o její skutečnosti.« —

Ovšem bylo by nesprávně z toho vyvozovati, co nepřátelé školní náboženské výchovy by z toho nejraději vyvodili, že náboženské vyučování nemá pro dítě valnou mravní cenu. Neboť co tu *Pohlmann* o náboženském uvědomění vypravuje, zajisté lze tvrditi o všelikém jiném uvědomění a citění mládeže v poměru k jich rodičům, příbuzným, učitelům žákům atd. Z těchto fakt lze pouze vyvoditi, že jest to *pochoď velmi nesnadný a pomalý, kterým vstěpované představy z povrchu přecházejí v nitro, z periferie v centrum a takořka v krev dítěte.* Že mravní sebeuvědomění je process velmi těžký. A ostatně nelze to, co *Pohlmann* u dětí konstatoval, viděti také u dospělých? Nejsou i mezi nimi, u nichž »žije křesťanství pouze na rtech?« A co dím jenom křesťanství? Nežije často i úcta, spravedlnost, pravdomluvnost, abych tak řekl, ctnosti čistě občanské a společenské, na rtech nejednoho člověka?

O školní výchově mravně-náboženské mám již své ustálené názory. Již dávno vyšel jsem z toho, abych věřil v omnipotenci školy. Jsem přesvědčen, že v pravdě náboženský život v dětském srdci rozvíjí se jenom tehdy, když náboženský duch žije v rodině. Jenom tehda nebude náboženství jenom na rtech, ale i ve srdci dítěte. Jakmile však náboženský život pohasí u rodičů, je těžko v srdci dítěte jej roznititi. *Škola může jen výchovu domácí podporovati, ale nikoli ji nahraditi.* Toho při množství předmětů, velikém počtu žáků, povahou rozdílných, od školy naprosto žádati nelze. *Zbožnost a mravnost národa nezávisí tak od větší či menší zdatnosti školního vyučování, jako především od ducha, jaký vládne v jednolliových rodinách.* »Tam, kde v domě žádné zřetelné stano-

visko se nezaujme k posledním a vyšším otázkám lidstva, ale oči dítek stále se upírají na pozemské záležitosti, tam i největší horlivostí proniknutý učitel náboženství nedocílí žádných všeobecných a trvalých úspěchů. (Weimer: »Haus und Leben als Erziehungsmächte.«) Škola ve své nynější formě výchovného vyučování může jedině theoretický podklad náboženského uvědomění utvrzovati a posilovati: praktický život náboženský v prvé řadě může dáti jedině domov.

(Pokračování.)

Způsobné chování.

(Podává Jan Nep. Jos. Holý, O. Praem., farář v Holišově.)

Ačkoli se způsobnost jeví vždy na venek slovem, chováním a p., má přece vlastní *hlubší původ* v nitru člověka. A tak třeba na způsobnost nejen pohlížeti jako na prostředek život si zpříjemniti, nýbrž třeba ji pokládati za ctnost. A jestliže *sv. Pavel* praví: »Smilstvo a všeliká nečistota, neb lakomství nebudízi ani imenováno mezi vámi« (Eph. 5, 3.), a dále: »Všechno slušně a dle řádu se děj!« (I. Kor. 14 40.), nebo: »Dávejte všem, co jste povinni; komu daň, tomu daň, čest, komu čest!« (Řím. 13 7.), zdaž tu nedává vlastně pokyny způsobnosti a pravidla zdvořilosti? Sám božský Spasitel učí způsobnosti slovem i skutkem neboť dí: »Když budeš pozván na svatbu, nesedej na první místo « (Luk. 14, 8.), a prorok o něm svědčí: »Nebude křičeti ani nebude přijímati osoby ani nebude vně slyšen hlas jeho.« (Is. 42, 2.). Jestliže sám Kristus nám dal všim svým chováním krásný příklad způsobnosti a zdvořilosti, můžeme ji zajisté *křesťanskou ctností* jmenovati.

Způsobnost je vlastnost, kterou člověk jak šlechtným smýšlením, tak chováním jiným se líbí. Způsobnost povznáší i ostatní dobré vlastnosti člověka. Rozum, srdce, povahu vzdělávati jest bez odporu s velikou námahou spojeno, ale také potřebí ochotně poslední ruku k dílu výchovy přiložiti, abychom totiž vzdělání dítěte dokončili a korunovali ozdobou šlechtné způsobnosti a zdvořilosti.

Kolik případů je v životě, kde syn a dcera napřed se taktním chováním u lidí uvádějí a přízně jich získávají, aby přivedli později poklad svých vloh a znalostí k úplné platnosti? Ano, způsobnost jest tak důležitá, že v obyčejné mluvě způsobné děti nazýváme dobře vychovanými a vzdělanými. —

Ale tato stránka výchovy má své obtíže. Neboť předně: *způsobnost vztahuje se na celého*, tedy jak vnitřního tak zevnějšího člověka; jak na jeho smýšlení, tak na jeho slova a skutky. V pravdě způsobný člověk má šlechtné, dobré, mírné srdce; volí svá slova, jest čistotný a pořádný v oděvu, střídmy v jídle a pití, laskavý k nižším a sobě rovným, uctivým k výše postaveným, příjemný při hře, klidný při výhře i prohře, laskavý ke všem. Za druhé: pravá způsobnost ukazuje se *vždy a všude*. Na ulici i v kostele, ve veřejných místnostech i v otcovském domě, u známých i neznámých. Ano i o samotě nebo ve společnosti, v nichž se zdá dovoleno chovati se libovolně, určuje způsobnost spasilné meze, kterých nikdy překročiti nesmíme, nechceme-li tím zadati lidské důstojnosti. Za třetí: *Způsobnost je vždy spojena s jakousi námahou a sebezpřemáháním*. Nepříjemné jest leckdy některé návštěvy konati, namáhavé je o oděv

a o čistotu těla řádně pečovati, každému příslušnou čest vzdávati. Ovšem snáze jest se vznešeným pohrdáním nedbati pravidel způsobilosti a vychloubati se převlastkem »nevybroušeného drahokamu.« Zdali je to čestnější, jest však velice pochybno. Jen podivín pohrdá společenskou zdvořilostí; ale často vězí za tím jen pohrdlivá pýcha. Umělá skromnost jest zakrytá marnivost.

Navykejme děti záhy této malé námaze, přidržujeme je, když k jiným osobám neb o nich mluví, aby vždy užívaly obvyklé titulatury, zvykly říkati: pan učitel, pan farář, pí. doktorová atd. Netrpme neslušnou chůzí, přílišný smích, nedbalé sezení, hltavé jídlo a pití, nohy přes kříž dávati, ústy mlaskati, hlučně zívati; slovem žádné nezpůsoby a neslušnosti.

Ať děti co možná stýkají se s děmi způsobilými. Vštěpujme jim především šlechtnost duše, lásku k bližnímu a zbožnost. To jsou pevné základy pravé zdvořilosti. Člověk v pravdě zbožný jest také způsobilý, každému dá, čím jest mu povinen: čest, úctu a laskavost. Snad leckdy nezná některých pravidel přísné etiketty, ale nezdvěřilým není. Neboť »zbožnost jest ke všemu užitečná,« di sv. Pavel.

V moderním životě pozorujeme často nezpůsoby. Vstoupí návštěva; přijímá se s největší příznivostí, vyptává se po vzájemném zdraví, říkají si rozličné zdvořilosti a to v přítomnosti dětí, které všechny tyto zdvořilosti běrou za bernou minci. Sotva však návštěva odešla, ihned se před dětmi hubuje na nudnou návštěvu nebo se rodiče posmívají jazyku staré paní, zvědavosti její dětí, staromodnímu oděvu, hloupým řečem, zkrátka: nezůstane nic dobrého na »vítaných« hostech. Jest to způsobilost? Jest v tom pravda a láska k bližnímu? Za takových okolností stává se způsobilost, která má sprostředkovati příjemné styky mezi lidmi, čirou komedií, přetvářkou a lží.

»Jest jisto,« praví *Weisz* (Apologie I. 12), »že by nedostal mravnímu úkolu člověk, kdyby se chtěl spokojiti jen zevnější maskou společenské způsobilosti, jak se často děje při světské zdvořilosti, která do očí pochlebuje a za zády se vysmívá, na venek s vybranou mluvou s lidmi zachází a uvnitř s vybranou pýchou jimi pohrdá. Ale i ten by povinnosti své jako člověk a křesťan jen z polovic dostal, který by mluvil, že postačí vnitřní smýšlení, a že na zevnější výraz netřeba přikládati váhy. Zevnější formy v pravdě jemného chování souvisí s vnitřní ctností často mnohem více, než by se mínilo. Nesnadno lze věřiti, že pravá láska k Bohu a bližnímu, pravá skromnost, jemnost a čistota srdce bez jemných způsobů by mohla obstáti. Pro mnohá, zvláště ne mladá, nezkažená srdce jsou tyto formy způsobilosti vedle konání nadpřirozené ctnosti modlitby a vědomí přítomnosti Boží skoro jediným přirozeným prostředkem zachovati si čistotu srdce uprostřed velkých pokušení. Pravá zevnější způsobilost jest silným štítem nevinnosti srdce.«

Někteří míní, že pro křesťana stačí klásti důraz na nadpřirozené, přirozené, čistě lidské není třeba dbáti. — Při takovém způsobu myšlení a jednání nelze se diviti, že svět křesťanství odcizený, který pod vzděláním nerozumí skoro nic jiného, než zevnější zjemnění, tak těžko lze získati pro naši víru a a náš život. Jakmile zbožnost míní, že nemusí dbáti pravidel jemného obcování, vzdává se lidskosti.

(Dokončení.)

Úprava služného středoškolských profesorů náboženství.

Píše prof. Dr. LUBOMÍR PEIR.

(Dokončení.)

Přes tento příznivý ohlas, jež vzbudil spravedlivý požadavek středoškolských katechetů ve sněmovně, říšská rada, obávajíc se, aby hrozící obstrukci pragmatika učitelská nebyla odložena, ne-li zmařena, odmítla pustiti se do debaty speciální, již by byla každá změna elaborátu ze subkomitétu vyšlého podmiňovala, a přijala pragmatiku en bloc, bez jakýchkoli změn. *Zmíněná resoluce, subkomitétem k § 66. učitelské pragmatiky připojená, byla tedy jediným ziskem akce ústředního spolku středoškolských učitelů náboženství.*

Ponevadž však učitelská pragmatika musila ještě projíti sněmovnou panskou a dojíti jejího schválení, učinil český odbor středoškolských profesorů náboženství, účinně jsa v tom Jeho Eminenci panem kardinálem Skrbenským podporován, poslední pokus, aby panskou sněmovnu pohnul k uzákonění svrchu zmíněného svého požadavku. Všichni členové komise, z panské sněmovny ustavené, již svěřeno bylo projednání pragmatiky učitelské, dožádání byli za doporučení toho, aby k § 66. učitelské pragmatiky přidán byl jako poslední *alinea* tento passus:

„Učitelům náboženství budiž do osmi let započítána v pětileté přídavky a v pensi doba, již byli po dosažení úplné approbaci středoškolské strávili na školách obecných a měštanských nebo v duchovní správě.“

Také panská sněmovna a zvláště čeští její pairové uznali svrchovanou oprávněnost tohoto požadavku středoškolských katechetů, ale z těchže obav jako sněmovna poslanecká, aby totiž za nejistých poměrů parlamentních uzákonění učitelské pragmatiky nebyl^o změnami zdrženo nebo zmařeno, přestala na pouhých přáních ve formě resolucí pronesených, z nichž jedna formulovala i stanovisko panské sněmovny ve věci výhodnějšího započítávání let katechetských. Hledíc k tomu, že osobnosti, jež přicházejí v úvahu pro vyučování náboženství na středních školách, jmenovány jsou jen po přísném výběru a když získaly bohaté zkušenosti, tedy ve věku pokročilejším, a oceňujíc vysoký význam vyučování náboženství na školách, komise pokládala spravedlivým, aby vyšla vstříc tomuto podnětu resolucí

„C. k. vláda se vyzývá, aby do nejvyšší výměry osmi let započítala středoškolským učitelům náboženství do pětiletých přídavků a pense léta po dosažení úplné approbaci středoškolské na školách obecných a měštanských strávená.“

Aby se stejně přihlédalo i k létům po dosažení approbaci *v duchovní správě* stráveným, k tomu komise panské sněmovny se nepřiklonila pro odpor ministra kultu, jenž poukázal na překážky zásadní a na předsudky, jež by z toho pro jiné obory vznikly.

Jak zákon z roku 1907 ve svém dodatku k § 9., tak poslanecká a panská sněmovna ve svých resolucích uznaly tudíž nesrovnalost z pozdního jmenování středoškolských katechetů vzniklou, a obě sněmovny vyzvaly vládu, v tomto případě ministra vyučování, aby v mezích § 9. zákona ze dne 14. února 1907 nesrovnalost tu odčinil.

Celá řada středoškolských katechetů, kteří přes svůj nárok na započítání osmi let za vděk zítí musili započítanou dobou mnohem kratší, nabyta těmito resolucemi jistě oprávnění k novým žádostem, aby ministr vyučování moci mu

zákonem z r. 1907 dané ve smyslu obou resolucí plně využil. Proto překvapilo velice, když někteří středoškolská katecheti v poslední době svoji žádost na ministerstvo vyučování obnovili, že zemská školní rada žádosti ty petentům prostě vrátila s podotknutím, že ministerstvo kultu již jednou o žádosti té bylo rozhodlo, ba v jednom případě i s poznámkou o nevhodnosti obnovené podobné žádosti. Postup ten jest arci naprosto ilegální, neboť je-li středoškolský profesor povinen své žádosti ministerstvu předkládati cestou předepsanou, t. j. skrze ředitelství ústavu a zemskou školní radu, jest zemská školní rada stejně povinna žádosti ty adressátu zaslati.

Česká sekce středoškolských professorů bude se domáhati podpory nejd. episkopátu rakouského u c. k. ministra vyučování, aby ve svém dobrém zdání, k němuž ho zákon opravňuje, šetřil souhlasného přání obou sněmoven a v mezích své moci odstranil nesrovnalost, již středoškolská katecheti ve srovnání se světskými silami tolik jsou zkracováni.

K vůli úplnosti dodávám, že z Moravy učiněn byl pokus docílití toho, aby dle analogie s fakultou filosofickou za zkoušku způsobilosti k vyučování náboženství na středních školách pokládáno bylo *absolvování* fakulty theologické, a aby tudíž do státní služby započítávána byla léta po *vysvěcení* pozbytá. Lze pochybovati, že by Ordinariáty upustiti chtěly od požadavku zvláštního průkazu způsobilosti k vyučování na škole střední, zvláště nyní, kdy všechny biskupské Ordinariáty v Čechách své požadavky při zkouškách kandidátů učitelského úřadu náboženství při školách středních nově formulovaly. Jak mně posl. Mons. Dr. C. Stojan sdělil, byl také moravský petent s touto žádostí odmítnut. Jeho Excellence biskup Zschokke projevili vůči řečenému poslanci názor, že by takové pojímání způsobilosti přičilo se konkordátu; naproti tomu pronesl se vůči těmž poslanci ministeriální referent ze *způsobu approbace k vyučování náboženství jest interní záležitostí církevní*, do níž ministerstvo zasahovati nemůže a nechce.

Jak je známo, přes všechn spěch obou sněmoven učitelská pragmatika dosud uzákoněna nebyla. Upravujíc příznivěji jednak služební poměr suppletů, jednak pense vdovské, poskytuje středoškolským katechetům jen výhodu zvýšení druhé, čtvrté a páté kvinkvenálky o 100 korun.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Za doby své vlády složil Sachar knihy o kouzlech a kouzelnictví, aapečetil je pečeti Šalomounovou a ukryl je pod jeho trůnem. Když pak Šalomoun zemřel, vyndali je satanové a rozšiřovali jimi pověru pod jménem Šalomounovým. Když chtěli poznati a ukázati, že se na trůně Šalomounově nalézá skutečný démon, šli a počali před ním čísti zákon Mojžišův. Démon toho sněsti nemohl a zmizel s trůnu a zahodil pečeť a prsten Šalomounův do moře. Z rozkazu Božího dostal se onen prsten do jakés ryby. Rybu tu daroval rybář Šalomounovi za to, že mu pomáhal při práci. Šalomoun ji zase dal své manželce, aby ji připravila. Když ji otevřela, vyšlo z ní světlo, že byl osvěcen celý dům. Šalomoun vzal onen prsten na svůj prst a hned se mu všechno tvorstvo kla-

nělo. Jakmile se zase ujal vlády, dal přivésti démona Sachra svázaného, a hodil ho se všemi jeho přívrženci do moře.

Tedy přikázal Bůh, aby byli k Šalomounovi přivedeni běsové celého světa. Větrové je v okamžiku shromáždili, a tu spatřil Šalomoun prapodivné postavy. Někteří měli tvář na ramenou, a z jejich úst vycházely hořící jiskry; jiní chodili o čtyřech nohou, měli modré oči, zelenou tvář a černé tělo. Někteří měli obličej a tvář jako lví a těla slonů, a vydávali zvuky oslí. Mezi těmi pozoroval Šalomoun satana, který byl půl pes a z poloviny jako kočka s velikým rypákem. I tázal se ho: »Kdo jsi ty?« On odvětil: »Ó, proroku Boží, já jsem Mahr ben Hafáf ben Kilhá ben Žaz'ám, jehčž sebou nosival Noe.« — »A jaké máš zaměstnání vlastně?« On odvětil: »Hru a pití vína; já vytlačuji vinnou šťávu z hroznů a dávám ji lidem pít jako víno. Kdo je pije, ten se jím zachmuří. Přebývám v jednom údolí Indie. My svádíme lidi k pití vína, hrám na harfu, ku lži, klamnému svědectví, vraždě a jiným hříchům.« — Tak se jednotliví satanové představovali Šalomounovi, a on poručil, aby byli svázáni řetězy a pouty. Jednoho spatřil, který byl hroznější všech ostatních; oheň šel mu z úst a štěkal jako pes, krev kapala s jeho vlasů a po straně měl meč a nůž. I toho se tázal Šalomoun po jeho zaměstnání a on pravil: »Žádná krev se neprolévá na zemi beze mne. Řetěz, který vidíš na mém hrdle, je z krve Abelovy.« I toho chtěl Šalomoun svázat. Ale on pravil jemu: »Nečiň tak, já svolám všechny obry, a slíbíme tobě, že nebudeme za tvého panování nic zlého prováděti.« Šalomoun ho tedy nechal na svobodě. Mnohé jiné však spoutal.

Šalomoun byl velice zbožným a vykonával předepsané modlitby velmi pravidelně. Jednoho dne zapomněl na denní modlitby a nastal večer. Bůh vrátil pro Šalomouna slunce o několik stupňů zpět, aby mohl Šalomoun vykonati ony modlitby ještě za dne.

Eliáš a Chidr.

Z ostatních biblických osob pozdější doby vynikají v pověstech nejvíce Eliáš, Jonáš, Baruch, Esdráš a Ester. Jest zajímavo, pozorovati, jak tu snesla někdy pověst vlastnosti a činy jedné anebo více osob na svou zamilovanou osobu, bez ohledu na místo a dobu dějů.

Východní pověsti mluví tak často o mytické osobě jakéhosi Al-Chidra, (o němž již jsme se zmínili ve vypravování o Mojžíšovi). Jméno to značí: ten ZELENÝ, proto že jest stále zelený, živý, a píše to jméno v našich písmenech velmi různě: Chidr, Chudr, Chidher, Khidr, Khudr, Cnadir. Jemu se připisuje, co jest vypravováno o Henochovi, Hudovi, Eliáši, Alexandru Velikém, on jest i sv. Jiří, snad i eg. Horus a j. Dle jiných znění byl Chidr jinou osobou než Eliáš a Alexander, ale žil s nimi. Chidr se dostal do ráje a nalezl tu pramen živé vody, t. j. vody, která oživuje. I svlékl se a vešel do vody a pil z ní, a stal se tak nesmrtelným. Pak se postavil u pramene a stál tam nepohnutě, až přišel Alexander Veliký. V okamžiku, kdy řekl Alexandru: »Tu jest ten pramen!« ztratil se Alexandru, a tomu zůstal pramen zavřen, a proto Alexandr nemohl dosáhnouti nesmrtelnosti, jak by si byl přál.

Dle persko-řecké pověsti ukazoval Eliáš Chidrovi cestu k prameni života. Když se tam dostali, chtěli se posílit jídlem a nápojem. Ku chlebu vzali usušenou a nasolenou rybu, kterou dal jeden z nich napřed do živé vody. Ryba tam ožila

a vyklouzla mu z ruky, tak že ji až po dlouhé námaze zase chytili. Z toho seznali, že jsou u pramene života a pili z něho oba. Eliáš byl hlídačem toho pramene, který se nalézá v ráji, kde arcif Eliáš žije.

Po Sibyllině věštbě dostává se zbožným, kteří jsou určeni pro ráj, s nebe nápoje, jako med sladkého. Židé měli pověst o tajemné studni, jejíž voda zázračně oživuje. Když táhli z Egypta, dostalo se jim takové vody pro zásluhy a ctnosti Marie, sestry Mojžíšovy. Po Mariině smrti jim byla však studnice vzata a ponořena do jezera Tiberiadského. Někdy se vynoří a působí svou zázračnou mocí na ty, kteří se tam právě koupají. Kdys šel (dle Talmudu) jakýs málomocný do Tiberias, aby se vykoupal v jezeru, a tu právě vystoupila studničná voda Mariina, a on byl očištěn a uzdraven. Na otázku, kde jest ta studně, odpovídá výklad: »Kdo vystoupí na horu Ješimon, spatří v jezeru Tiberias jakoby malý cedník; to jest studně Mariina.« U alchymistů znali také Mariinu lázeň, balneum Mariae, v níž si připravovali horko, jehož bylo třeba ke kameni mudrců. Židovka Maria, kterou stotožňují se sestrou Mojžíšovou, vynalezla prý mnohé chemické sloučeniny, snad lučavky. Starý řecký spisovatel Ostanes dí, že byla dcerou sábského krále; Nizami zase praví, že byla syrskou princeznou, která navštívila Alexandrův dvůr a seznala od Aristotela, jak se dělá zlato. Zmínku o tom má Ventura: »O způsobu přístrojení kamene filosofického« (vydal O. Zachar) str. 123.

Chidr by byl vedl Israelity pouští z Egypta a Rudým mořem jako sloup. Při »stoku dvou moří« ho nalezl Mojžíš. To bylo vykládáno o stoku moře řeckého a perského, jinak o zálivu perském při ústí Eufratu a Tigridu, jinak také o místech pramenů Eufratu a Tigridu, které byly v ráji. Nyní jest úlohou Al-Chidrovou, chrániti lidi a pomáhati jim. Někdy může býti ve dvou osobách. Chodí stále po světě, Chidr po moři a Eliáš po souši, a sejdou se v Miná u Mekky v den »zastávky poutníků«. Řekům dělá tutéž službu sv. Mikoláš, patron námořníkův. Chidr jest zaměněn také s Heliem, ale to jest Ali Mohamedánů; i s Fineem ho lze stotožňovati; ten udělal na zemi 12 zázraků a přijde na konci světa jako Eliáš ve zvláštní úloze. Duch Boží sám (dle sem. jest to i vitr) přenáší al-Chidra z místa na místo. K němu se můžeme modliti vždycky; on to zví, ať jest kdekoliv. V pátek prý navštěvuje po řadě mohamedánské svatyně; jeden pátek jest v Mekce, druhý v Medině, třetí v Jerusalemě, pak v El-Kúba a v Et-Túr. Jí pouze dvakrát týdně a hasí svou žízeň z pramene Zemzem v Mekce a pak ze Šalomounova vodovodu v Jerusalemě. Někdy se také koupá v Siloe. Asi míli severně od rybníků Šalomounových jest jeden z jeho mnohých náhrobků a při něm jest jaksi dům choromyslných. Sem vodí choré lidi ze všech tří domácích náboženství; tu je přivazují k řetězu a ponechávají je na dvoře někdy i 40 dní při chlebu a vodě, řecký kněz nad nimi čítá evangelium, někdy je dle přání také mrskají — a oni prý se tu uzdravují. U kaple sv. Jiří u Ben-Hinnom usmrtil prý před soudným dnem Kristus Antikrista. Eliáš jest dle mínění horlivců při každé obřizce přítomen; o Velikonoci se mu dostává u Židů pohoru vína a přiboru. Armeni zase se domnívají, že když jim upadne kousek chleba na zemi, jest přítomen Mar Žiržis (Jiří), který si ho tak vezme.

U onoho náhrobku Chidrova se prý stalo nedávno něco neobyčejného. Řecký kněz tam podával v chrámu sv. přijímání. Jak známo, dává se u nich chléb do vína a pak se obé lžičkou podává. Nějakou nehodou se mu stalo,

že se utrousila částečka, když ji lžičkou podával k ústům přijímajícího. Padla na jeho obuv, v té a v kameni pod obuví udělala se ihned díra. Knězi udělala se rána v noze, na kterou potom zemřel. Po čase sem přišel člověk, mající osklivou nemoc, a klekl si právě na onen kámen se znamením po částece Největějšího, a modlil se za své uzdravení a v okamžení se uzdravil. Pověst o tom se záhy rozšířila; lidé sem chodili a vodili sem nemocné, kteří se na onom kameni uzdravovali. I sultán Moskovitů o tom zaslechl a žádal si toho kamene pro svůj lid. Poslal vojínem list do Joppe k řeckému patriarchovi, a žádal, aby byl kámen vyňat a zaslán do Joppe. Patriarcha byl sultánu zavázán vděčností, a proto vykonal ihned jeho přání; kámen byl vzat a dovezen do Joppe, ale když ho chtěli bárkou dovézt na válečnou loď, odrážel sv. Jiří sám malou loďku od velkého korábu. To oznámili patriarchovi; kámen byl s velikou úctou vrácen do svatyně Chidrovy a jest tam dosud. —

Eliáš přijde dle Mal. 3^{1, 23} jako posel před hrozným dnem, objeví se na zemi, jak vykládáno dle Mt 17, 10; 27, 47, 49; 16, 14; bude bojovati spolu s Mojžíšem proti zvířeti posledních dob (Zjev. 11, 3). V básni »Muspilli« zvané, z knihy Ludvíka Německého, jest tato naděje také vyličeána; v bájích slovanských přemáhá Eliáš dábla anebo Jidáše bleskem a hřměním. — »Až přijde Eliáš« značí odklad na dlouho, na věčnost, jako »ad calendas Graeca«. — Na onom světě Eliáš budí Abrahama, Isáka a Jakoba, myje jim ruce a čeká, až se každý pomodlí; kdyby se ti tři modlili společně, vyvolali by Messiaše před časem! —

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Výchovné prvky výcviku vojenského.

Píše EM. ŽÁK.

(Pokračování.)

Z dějin známi jsou národové, u nichž všechna výchova mládeže měla za účel vyvíjetí zdatné válečníky. Vítěznými válkami stali se tyto národové světovými. Na dávných *Rimanech* spatřujeme toho nejtypičtější doklad. Jich známá: »*virtus romana*« vypěstěna byla v dobách válečných. I u *Spartanů* výchova mládeže měla za účel získati statečné obránce vlasti. Bičování jinochů před oltářem Artemidiným mělo je uvykatí snášení všelikých strastí v době bojovné. Jinoch, který nejvíce ran snesl, bómónikés, vítěz u oltáře, všeobecně byl považován za nadějného válečníka. I výchova starých Germánů směřovala k tomu, aby vypěstěn byl v mládeži duch bojovný a ona záhy zvykala obtížím válečného žití.

Ovšem tím nikterak není řečeno, že v této výchově bylo též s dostatek kulturních prvků, a že by se slušelo vrátiti se k těmto methodám. Vzpomeňme jen stálých

válek a téměř ustavičných bojů mezi kmeny indianskými a Negry, a poznáme ihned, že přímý výchovný vliv válka nikdy nemá. Ale že válkou mnohé ethické stránky v lidstvu se probuzejí, pouhý pohled na nynější chování mnohých lidí, vojinů a nevojinů, nám dokazuje. Leč o tom později.

Za to je nesporno, že *výchova vojenská* má v sobě mnoho živoucích, ethických prvků, způsobilých k výchově pevného a přímého charakteru. Navykání k naprosté poslušnosti, jak se jeví v exercirce, je snad v tom směru nejdůležitější. Mladý muž uvyká jí »podle předpisu«, přesně a řádně jednati, a tak nabývá porozumění pro to, že jednotlivec musí se podřobiti a přizpůsobiti celku. To je důkladná škola pro výchovu lidské vůle. Je však potřeba, aby nováčkům také s *hlediska psychologického bylo vyloženo*, proč se ten či onen úkon na nich žádá, jaký jest jeho cíl.

Tato naprostá poslušnost vojína k rozkazům představeného, je tu výborným *obrazem a symbolem oné poslušnosti, kterou má naše tělo osvědčovati vyšší součástce naší přirozenosti, duši*. »Škola vojenského drillu je takofka pomocnou školou pro emancipaci člověka od tyrannie subje-

ktivních stavů,« pravi *Förster* (Schule und Charakter str. 168.) »Ein jeder Mensch ist ein Krieger«, napsal v tom smyslu *Nietzsche*.

»Kde však tento drill člověka mravně otupuje, toho není příčina v přísném řádu, ale v tvrdém nakládání s vojny, jež s vlastními cvičeními ničeho nemá společného. A ostatně je dávnou zkušeností, že u řádných vojnů ona naprostá poslušnost vojenských rozkazů i dlouho potom, když vojenské povinnosti dokončili, je patrna v přesném a důkladném vykonávání i oněch povinností, které člověk sám si uloží. Právě těchto psychologických účinků nemělo by se zapomínati při celkovém paedagogickém posuzování této přísné kázně. A jestli dnes v tak mnohých kruzích vládne ona živá nechuť proti všemu, co připomíná vojenskou kázeň, pak příčina toho je v onom snižujícím tonu a všechnu čest urážejícím způsobu, který, bohužel v tak velkém stupni nejednou proniká celý system,« pokračuje *Förster*. »Nejpřísnější kázeň u mužstva dovede vždy inteligentní představený spojití s jeho lidskou svobodou a důstojností.«

Jdu kolem vojenského cvičiště. Vidím řadu vojnů státi ukázněně, beze hnutí, bez hlesu, hledících jedním směrem, tváří k představenému. To vše na jediný rozkaz. Kdo nerozumí účelu tohoto rozkazu, povrchní pozorovatel, snad vidí v tom týrání cvičených. A přece kolik výchovné síly je v tomto rozkaze! Vojín učí se tak přemáhati všechny vnější, nahodilé popudy a dráždění k rozptýlení pozornosti, a zvyká soustřediti všechnu svoji mysl k jednomu cíli. Byť to či ono jej sebe více lákalo a dráždilo, on musí svoji vůli upjati jedním směrem. V tom je veliký cvik vnitřní duševní koncentrace. *A není to právě nejjasnější stránka každého pevného charakteru. Je dovede odolati všem vnějším pokušením a nahodilým dráždidlům a jde vždy za jediným cílem?* On život svůj řídí z nitra na venek, a nikoli, jako při lidech tékavých a duševně rozříštěných se stává, u nichž všechny vnější popudy z periferie mají vliv na proměnlivou náladu jich nitra.

V době, kdy vládnou nepochopená a nepromyšlená hesla o »volném vývoji osobnosti«, o svrchovaném právu na individualitu, ovšem tyto naše názory nejsou časové a zdají se zpátečnické; ale je vždy třeba uvážiti, kam až právo individualismu a volného vývoje muže sahali, a kdy tento moderní »individualismus« stává se opravdovým ne-

bezpečím pro okolí a pro všechnu kulturu. *Smiles* ve své »*Moudrosti života*« pravi: »Poslušnost, podrobenost, kázeň, odvaha čini může vůbec a vojina zvláště.« A jiný anglický myslitel, muž vzácné intuíce a filantropie, *John Ruskin*, napsal: »Z nepodadného materiálu mládí často jen vojenská kázeň dovede vytvořiti sílu. Lidé, kteří by za jiných okolností upadali v netečnost nebo nevázanost, jsou zachováni ušlechtilějšímu životu službou, která energii jejich nejen probouzí, ale také řídí.«

Je mnoho mužů, bývalých vojnů, kteří nepokrytě vyznávají, že *pořádku, poslušnosti, přimasti naučili se ve své vojenské službě*. — Oproti tomu snad může jiný poukázati na to, že nejednoho dobrého jinocha život v kasárnách k nepopsání proměnil, ba zkazil. Ale tohoto zjevu není příčinou vojenská instituce, zřízení samo, nýbrž špatné okolí, v němž se ocitl. Život v internátech, jež sledují výchovu k určitému stavu, má nesporně mnoho dobrých stránek; ale též nejeden stín. A kdo chce se dát zkazit, zkazí se všude. I ve škole, mezi špatnými spolužáky. A přece proto nikdo nebude odsuzovat školství samo. A tak je i s životem v kasárnách. Ostatně nemáme pražádné záruky, že by ten, který ve svých letech, službou vojenskou povinných, upadl v mravní chyby a úkony, nebyl by v tytéž chyby upadl i v jiném stavu.

Ve výcviku vojenském snad více, nežli kde jinde, uplatňuje se hluboké slovo *Michelangelovo*: »Maličkosti tvoří dokonalost, a dokonalost není maličkostí.« V tom není pedanterie bezduchého dressu, ale jednotící idea, že k dokonalosti vede přesné plnění *všech* povinností. Je to prostě uvývání přesnosti i v malém. »A kdo v mále věrný jest, i v mnohém věrným bude«, pravi Písmo sv.

Kde však zůstává se neukázněnému a nevychovanému člověku v malých věcech libovůle a hostejnost, kde se mu přilíží zjevně dává na vůli, že je naprosto stejno, kterak je chápe a vykoná, tam hrozí vážné nebezpečí, že tuto libovůli a hostejnost přenese na věci důležité, poněvadž nemá toho rozhledu a jasného poznání, aby hlavní rozeznal od vedlejšího, důležité od méně důležitého. —

Již *Plato*, vida všeobecný rozklad názorů a mravů své doby, pravi: »Ve Spartě je více pravé filosofie, než všude jinde na světě.« Ona spartánská kázeň, jež ve všem sledovala jediný cíl, vypěstiti řádného muže-

bojovníka, a která vše k tomu cíli přizpůsobovala, tento pravý a jednotný řád měl vočích velikého mudrce mnoho výchovného. A to bylo: život k určitému cíli, k určité ideji vésti; vůli sousměřovati k jistému životnímu úkolu. V tom je vlastní jádro vši výchovy. To znamená: pěstiti osobnost v člověku, a nikoli zůstaviti jej v prázdném individualismu, v němž vše, dobré a zlé stejně vysoko vzrostlo.

Mladý člověk chce se podrobiti, chce poslouchati. Ale musí mu býti jasno, že tato poslušnost jest v zájmu celku i v zájmu jeho vlastním. Musí se mu poroučeti ve jménu svobody. »Anarchismus jest lidské přirozenosti naprosto cizí; a kde se vyskytuje, je vždy jenom ovocem paedagogických poklesků těch, kdo své autority nedovedly pravým způsobem užívati«, praví Förster. (Staatsbürgerliche Erziehung. Str. 64.)

(Pokračování.)

SMĚS.

Inter arma. Co v nynější válečné době nad jiné doléhá je vedle tragických úmrtí četných mladých mužů, přátel a příbuzných, kteří hrdinně padli na bojišti, a vedle stálého rozrušování událostmi, v nichž se jedná o osudy říši, také stále vzrůstající drahota životních potřeb. S nimi, kdo jen může, provozuje větší či menší lichvu; začínaje prvním výrobcem až do posledního prodávče. A že k tomu samo obecnostvým úzkostlivým opatřováním zásob do budoucna značnou měrou přispívá, nelze zamlčeti. Zde více klidu a méně bázně bylo by na místě. Nejhuře ovšem jsou v tom ti, kdo odkázání jsou na měsíční plat, gažistě. Jím nikdo nepřidá, ba oni ani nesmějí se hlásiti o nějaké výjimečné zvýšení platů, ale každý chce na nich více. Proto právem »Český Učitel« ve svém čísle 29. října obrací se na Zemskou správní komisi, aby zatímní přídatky učitelstva o 10% nyní zkrácené, doplnila na nominelní výši. Jestli stále a stále hledají se prostředky, kterak opatřiti práci pro nezaměstnané a čeliti nebezpečí hladu, je jistě stejně důležité pečovati, aby i zaměstnaní, ale chudě placení, nebyli vydáni v šanc bídě a děláni dluhů. Souhlasíme s názory »Č. U.« když on píše:

»Šetřiti se chce nejprve na nás, kteří máme málo a kdož všechen příjem odevzdáváme do rukou živnostnictva a obchodnictva. Tentokrát si kde kdo vzpomněl, že šetřiti bude nejprve — na škole. Zdá se býti pravdě nepodobno, že na příklad u ministeria veřejných prací tak nepatrně hodnotí se morální význam řádné pokračovací výchovy a učby řemeslné mládeže, že zastaveny byly subvence na pokračovací školy. Zdá se víře nepodobno, že naši školdozorci bystře přišli na nápad opatřiti substituce mobilisovaných buď zcela

zadarmo nebo na škodu a útraty učitelstva ostatního, a je nepochopitelno, že se hledá finanční spása v tom, když se všechno ulehčeni starším učitelům zruší a škrtně se každá mimořádná, skoupými články předpisů nedoložená položka, — a přece to vše se stalo jako doklad, že pořád ještě u nás považováno je lidové školství za něco luxusního, v čem lze se nejprve omeziti.«

Nedostatek politické výchovy a jasného politického programu nikdy se nejevil v tak smutném světle, jako v době nynější. Každý s pozorností a s nedočkavostí nervosně napiatou sleduje události válečné a při tom je trudno pozorovati, kam toho či onoho sympatie se kloní. Nejkrásnější protivné názory se tu jeví často až v podivném romantismu politických utopí do budoucnosti. Nefantastičtější náhledy se obievují přímo epidemicky. To vše je následek naší rozrvanosti, ne nepodobné chování nedospělého člověka, jehož obrazovnost je vzrušena dobrodružnou, fantastickou četbou. Bylo by nejvyšší v čase, aby jasně bylo jako náš program hlášáno, co chceme: Mohutné, silné Rakousko a v něm rovnoprávnost všech národů. V tom je naše naděje a naše spása. r.

Věda a víra »Věda sice dává člověku vládu nad přírodou, ale není s to, aby zbavila nás chudoby duševní, aby upokojila touhy duševní. Žádnou z vyšších hodnot nezabezpečuje člověku věda, ani touha po spravedlnosti, ani víra v život po smrti. »Ne věda, ne umění nebo literatura,« volá Francouz Fouillée, »dají nám spasení, protože nemají léku proti naší duševní rozviklanosti a mravní zvrhlosti, nýbrž jedině náboženství.« »Dejte mi víru,« volá mladý francouzský autor Em. Faguet.«

(Dr. Jos. Kratochvíl ve své přednášce O renaissanci křesťanství a moderním myšlení.)

r.

Svatí. O výchovném významu životopisů svatých píše prof. Dr. Fr. W. Förster takto: Dnes v mnohých kruzích se myslí, že svatí dobře se sice hodí na pilíře starých chrámů anebo do muzeí. aby byli vystaveni na odív anebo archeologicky byli registrováni, — ale skutečný život, že ma býti ušetřen takových výstředností. V pravdě však potřebujeme oproti výstřednostem materiálního smýšlení více než kdy jindy vznešené výstřednosti v sebezapírání. Také je nám potřebí v době, v níž tolik klamu, parádivosti a hry i v dobročinnosti se šíří, naprosto heroických vzorů, kteří dospěli v lásce od zdání k podstatě, od polovičatosti k dokonalosti. (Staatsbürgerliche Erziehung str. 194.

Náboženská výchova. — Pozruhodné návrhy pronáší německý školní inspektor, Dr. Sigism. Rauch v 6. sešitu časopisu: »Pädagogische Blätter für Lehrerbildung« o náboženském vyučování. Obrací se proti oněm reformátorům náboženského vyučování, kteří nám vytýkají, že se před dětmi »věčně jen o náboženství mluví«, ale málo se peší »náboženské citění« mládeže. Práví velmi případně: »Známe dobře onen způsob zbožnosti, jež nesnese mnoho řeči, jež je tichým, hluboce vniterním chvěním duše, které se vůbec slovy nedá vystihnouti, a které se léká tvrdostí dogmatického výrazu a shovává se jako plž, ve svém domečku. I my máme úctu před takým náboženským stavem, jemností a dobrém vkusu. Ale popíráme, že tato zbožnost je náboženstvím; jest to filosofická zbožnost. A zde je právě ona propast, přes níž nemůžeme si rukou podatí. Známe jinou zbožnost, jež s počátku je potřebou duše a hlasitě volá, a jež ponenáhu přechází v duchovní blaženost a pak ještě hlasitěji plesá. Tato zbožnost je mohutnější; není to nedělní nálada, ale každodenní síla. O ní mluvíme, ona uchvacuje i hrubší duši rolníkovu, ona dává dítěti v jeho srdečně bláhové pozemskosti prožívatí tuchy podivuhodné blaženosti. Ona netoliko že je dosti silna slovo snéstí, ona roste a silí slovem, zápasem se slovem.

Proč můžeme v chrámě rok co rok, po celý život, slyšetí kázání na staré texty? Proč nám není na škodu, že »už vše to víme«, co kazatel praví? Poněvadž jimi zbožnost v našem srdci se posiluje, poněvadž city nezastarají a nekončí se jako »učebná látka«.

Proto nežádáme méně vyučování, ale zbožnějšího vyučování náboženství. Ovšem učitel nemůže užívatí těchže prostředků, jako kazatel. To však nic neznamená. Ať užije jiných prostředků k témuž cíli. Kolik učitelů připraví se modlitbou ke své hodině? A byt to byl *Lessingův* »jediný pohled k nebi«, vděčný na úkol, který nastává, a prosící za dary, jichž k němu potřebuje«. — Dr. Rauch, zdá se, lépe dětské duši porozuměl, nežli oni reformátoři náboženského vyučování, kteří odvolávajíce se na »potřeby dítěte« hlásají své požadavky, při tom však vlastně své duševní stavy vkládají do dětské duše. r.

LITERATURA.

Vzdělávací četba katolická mládeže. Vydává »Jednota čes. katol. učitelstva v království Českém«. Redaktor Alois Dostál. Ročník XI. Administrace v Praze-II. Žitná ulice čis. 26. nové. Tiskem a nákladem družstva Vlast v Praze, 570—II. Sbirka tato, jež vychází šestkrát do roka ve volných lhůtách, přinesla v ročníku tomto »vybrané povídky a básně« různých a osvědčených pracovníků, jako Aloise Dostála: »Výměnou«, »Vynalézaví«, »Vylosovaný pohár«, »Všechny předešel« a »O vánočním trhu«; Jana Ježka: »Svatovítský chrám v lidových pověstech«. »Když Pán Ježíš chodil po světě« a »Ptákomluva«; B. Ledvinková: »Ptáček poslem« a »Sochař Modřínský«; Jaroslava Frant. Urbana: »Šudný den«; Otakara Jakoubka: »Čtyřnozí umělci« atd. Básničky a přání mají zde: Ludmila Grossmannová-Brodská, Frant. Šebestík a Jos. Hais-Týnecký. Doporučujeme mládeži naší vřele tuto sbírku jak pro pečlivě vždy vybraný obsah, tak i pro láci; předplácí se na celý rok toliko 60 haléřů (jednotlivá čísla prodávají se po 10 h). takže za tento nepatrný obnos i ditky chudší tuto opravdu vzdělávací a zároveň zábavnou četbu snadno si pořídití mohou — jen jest třeba čas od času na četbu tuto upozorňovatí!

Jos Fabian:

Katolíci pamatujte zvláště v dnešní době na naši knihtiskárnu!

Vychovatel vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 K. Do krajů německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních samí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko zahrovné. Alumnům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáct zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předpl. a adres. reklamače, jež se nepatří a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákoví, prof. na Smíchovské, Ferdinandovo nám. Pro učít. přílohu přijímá rukop. Vl. Jellínek, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník Katočský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchovské 992.

Methody experimentální paedopsychologie a jich význam. — Způsobné chování. — Z akademických řečí r. 1914—15. — Biblické děje a biblické osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. — Feuilleton. — Směs. — Literatura.

Methody experimentální paedopsychologie a jich význam.

(Pokračování.)

Často se poukazuje na výhody *společného vychovávání mládeže ve škole*. Zde jest prý nejpřiměřenější půda k pěstění t. zv. občanských ctností budoucího občana. V theorii to vše je pravda, a nelze s toho hlediska ničeho proti tomu namítati. V praxi ovšem vyhlíží to jinak. Výchova ve společenských ctnostech, jakou škola bez odporu může podporovati, daří se však pouze tam, kde dítě z domova je k ní řádně připraveno. Když cit pro spravedlnost, pravdomluvnost, mírnost, obětavost atd. v dítěti již doma byl pěstěn protože rodina jako společnost dítek různého věku, povah, zaměstnání atd. jest prvním, přirozeným a proto i nejlepším místem k výchově mládeže.

Tím ovšem nechci podceňovati výchovný význam školy. Ale tolik je jisto, a toho žádný zkušený vychovatel nebude popírati, že vliv rodiny, prostředí, v němž dítě v mimoškolní čas žije, a vlivy, které na mládež po jejím propuštění ze školy působí, jsou nepoměrně mocnější, nežli výchovný vliv školy. Neboť jsme toho, bohužel, velmi často svědky, že vše, co dobrého škola zbudovala, za několik let po odchodu ze školy v dospívající mládeži bylo vyhubeno.

K několika poznámkám o dotazníkové metodě experimentální paedopsychologie ještě poznamenávám, že professor náboženství na gymnasiu v Mnichově, *Dr. Jakob Hoffmann*, nedávno vydal u Herdera ve Freiburgu knihu: *«Die Erziehung der Jugend in den Entwicklungsjahren.»* — V ní vypisuje, kterak rozzesal na své bývalé žáky, bez ohledu na jich nynější povolání, dotazník, v nichž je žádal za upřímné a pravdivé zodpovězení následujících otázek: 1. Jak lišil se váš život v době rozvoje (a to od 13. do 15., a od 15. do 21. roku) od vašeho života předchozího a pak následujícího? K čemu měl jste v této době zálibu ve čtení a ve studium? Jaké náklonnosti vás ovládaly vzhledem k mravnímu životu? Byly to nálady a náklonnosti trvalé? Jaké bylo vaše vnější a vnitřní chování ke kolegům a k učitelům? Které boje a poblouzní musil jste přetrpěti?

— 2. Jaké vlivy, v dobrém i špatném směru, měly na váš rozvoj domácí výchova, knihy, přátelé, kostel, hudba, umění, přírodní zjevy, případy úmrtí, osobní vnitřní boje, neštěstí atd? Které z těchto vlivů ve zvláštní době působily zvláště mocně? — 3. Změnil jste v době svého rozvoje svůj názor životní a světový? Které byly stupně tohoto rozvoje? Ke kterému světovému názoru jste dospěl? — 4. Vystupovaly jednotlivé periody rozvoje v mravním a intelektuálním životě náhle? Co považujete za jich rozhodující příčinu (pocit strachu, výčitky svědomí, touhu po chvále, vědomí povinnosti, mladistvou lásku, vzpomínku na Boha, touhu po zdokonalení atd.)? — 5. Prožil jste doby náboženských pochybností a mravního laxismu? Vystupovaly v době vašeho rozvoje? Kterými city byly provázány? — 6. Věříte, že váš intelektuální a mravní život byl závislý od tělesných stavů? —

Že podobné otázky žádají vysoký stupeň intelligence, a důkladné sebezpytování a sebepoznání, aby na ně tazatel dovedl přesně a věcně odpovědět, rozumí se samo sebou. A jestli již u dospělých zodpovědění těchto otázek činí značné obtíže, čím více u nedospělých, kteří nejsou často s to vlastní motivy svého jednání vystihnouti?

2. Dalším prostředkem k poznání duše dítěte je *metoda denníková*. Vychovatelé dělají si bedlivé zápisy o tom, kdy a které mravní jevy, které názory a úsudky, které činy u dítěte se vyskytují. Jako v nemocnicích vede se denní žurnál o každém stavu pacienta, zapisuje se jeho teplota, konstatují se všechny jevy, které nemoc provázejí, a denně se zapisují na lístek, který nad hlavou pacientovou bývá umístěn, tak jednotlivé mravní stavy, duševní defekty i přednosti dítěte bedlivě se zaznamenávají, aby na jich základě mohli si ti, kdo dítě vychovávají, učiniti náležitý obraz o jeho individualitě.

Znám několik škol, v nichž do zvláštní příruční knihy, v níž každý žák má svoji stránku, zaznamenávají se poklesky žáků. Takový »denník« je »in nuce« počátkem metody denníkové. A že valně přispívá k tomu, aby všichni učitelé žáka vnikli v jeho psychu, není třeba připomínati. Zapisují-li se však jenom vady a nedostatky (fysické i mravní) jenom některých žáků, proč by se nemohly konati záznamy o všech žácích? A to nejenom o jich špatných, ale i dobrých vlastnostech?

Ba právě u nezbedných žáků a těch, kteří školní kázní ve své nevychovanosti a slabosti vůle jenom stěžejí se podrobují, je nejvýše záhodno všimati si i jejich *dobrych sklonů*, na př. ctižádostivosti, touhy po uznání, vyniknutí, jejich chuti stále něco konati a tvořiti a podob. Neboť ono zlé, které v nich vybujovalo, lze jediné překonati dobrým, které v nich se tají.

Ovšem i tato metoda nedá nám cele vniknouti na dno duše žákovy. Neboť první a základní motivy mnohého mravního činu zůstanou nám velmi často skryty. A když je chceme z dítěte vyzvědět, stane se, že dítě buď je zamlčí, všelijak vyzdobí, anebo často samo není si jich vědomo. Také nelze zapomenouti, že v prvé řadě sluší míti na zřeteli povolání vychovatelské, a práce pozorovací a zaznamenávání nesmí jí býti nikterak na závalu.

Že tato statistika denníková o chování žákově, jeho poklescích a trestech mnoho světla přináší k poznání mravní kvalifikace žákovy, je jisto. Také je s prospěchem, ba nezbytno, aby v denníku bylo pečlivě zaznamenáváno domácí a

společenské prostředí, v němž žák se nalézá. Stav a poměry rodičů, poměry bytové a podob., na duševní vývoj dítěte působí zajisté vlivem neobyčejným. —

3. Nejúčinnějším prostředkem k poznání duše žákovy — jak tvrdí nejpilnější její pěstitel, německý vychovatel *Meumann*, je pokus, *experiment*. Mravní názory žáků hledí poznati *Meumann* tím, že jim vypráví různé příhody a události, a pak s dětmi zapře o nich rozhovor. Ony samy musí pověděti, jak se jim tyto události líbí, proč to či ono jednání považují za špatné, a jiné zase za dobré, kterak by samy v podobných případech jednaly atd. Tyto výpovědi mají jaksí odkrýti mravní jejich názory. —

Že může s úspěchem takto »experimentovati« jenom ten učitel, který si získal naprostou důvěru svých žáků, a kteří proto k němu dovedou býti zcela upřímnými, netřeba snad dokazovati. *Meumann* sám doznává, že »mnohé dítko zakrývá hlubiny svého citového žití před dospělými jistou svatou čistotou.« A přední pracovník v oboru dětské psychologie, *W. Stern*, dokládá: »Vládne mocný odpor určité, k nejhlubšímu bytí vlastní individuality náležející vlastnosti, před jinými, ba i před sebou samým odhalovati.«

Jiný způsob experimentu vidí *Meumann* v tom, že ukáže dítkám nějaký obraz a vyzve je, aby je nějaký čas bedlivě pozorovaly. Potom obraz schová a děti samy mají vypovídat, co na obraze viděly. Ovšem, že popis obrazu nebude ihned správný a úplný, proto otázkami je potřebí jich výpovědi zdokonalovati. Při tom ovšem intelektuelní výše u dítěte, jeho mravní sklony, možno bystrému pozorovateli zachytiti.

Praktičtí staří učitelé, i když jim o experimentální paedopsychologii se nezdálo, dávno činili podobná pozorování. Započali mluvit o nějaké události v zemi, v kraji či v osadě, která byla všeobecně známa. Svoji v pravdě heuristickou methodou Sokratovou poněáhu poznali mínění dítek o ní, jich mravní názory, a nyní snažili se je korigovat, špatné vyvracetí tím, že názory jednoho dítěte stavěli proti názorům druhého, správné proti nesprávnému, pomáhali jim, že sami dospívali k poznání pravdy. To bylo a je jedině účinná metoda, aby děti dospěly k správným mravním pojmům, nikoli morálku jen kázat, ale k morálce vychovávat.

r.

Způsobné chování.

(Podává Jan Nep. Jos. Holý, O. Praem., farář v Holišově.)

(Dokončení.)

Víme, že šat nedělá muže. Ale přes to není lhostejno, jaký šat kdo nosí; zvláště chce-li získati svět, v jehož očích šat je všechno.

Litujeme upřímně, že se za zevnějšími pěknými formami nezřídka skrývá hrubý, sobecký, nemravný duch. Ale máme snad proto se domnívati, že se má duch nepřijemně, odporně jeviti, chce-li zůstati šlechetným? Jak často můžeme viděti že duch, který mnil, že může bez zevnějších forem obstáti, nedbáním způsobných forem suroví! Kdo člověka zná, ví, že ducha lze zušlechtiti jen přísnou zevnější kázní. Kdo chce tedy celého člověka a dokonalý svět utvořiti — a to chce křesťanství — má hleděti z vnitřního a zevnějšího, ze smyslného a mravného, z přirozeného a nadpřirozeného vytvořiti nového tvora.

Proto by měl každý považovati za svou svatou povinnost, ukázati světu, že je to blud, když tvrdí, že snaha po ctnosti a dokonalosti křesťanské vede k drsnosti, k uzavřenosti a nevlídnosti. Kdo to míní, nepoznal ještě správně nadpřirozený život. Kdo v pravdě k podobným obžalobám podnět dává, měl by uvážiti, že zbožnost, která nedbá spravedlivých požadavků způsobilosti, zdvořilosti v přirozeném životě, vždy vzbuzuje vážné pochybnosti, zdali jeho náboženský život obstojí v každé zkoušce.

Milost není nepřítelem přirozenosti, nýbrž její ozdobou a dokonalostí. To jest právě úkolem našim, aby přirozené a nadpřirozené nenuceně vešly v dokonalé spojení, a umění dosáhnouti toho jest mistrovským kouskem křesťanského života.

Čeho nám třeba, jsou prosté, zbožné, přímé povahy; lidé, kteří věrně plní povinnosti křesťanské; křesťané, kteří k vůli křesťanskému duchu a nikoli z lidských ohledů jsou lidé neúhonní, celí, úctyhodní, svědomití, způsobilí, zdvořilí. Právem praví biskup (Jan Saresber) ze středního věku: »I když by to někdo za něco světského pokládal, já alespoň nedovedu náboženství jako duši celku odloučiti od zevnějších forem života a obcování, ano mně jest každý projev způsobilosti konáním náboženským, ctnostným.«

Ale také třeba varovati před přemrštěnými požadavky. Kdo život svůj za světil vysokým a vážným cílům, má důležitější věci na práci než stále hleděti aby jeho šat neměl záhybů, by byl vždy bez nejmenší poskvrny.

Právem praví sv. *Teressie*, která přece sama šlechtickým chováním svět naplňovala obdivem: »Máme vyšší úkoly. Máme se líbiti Bohu. Ano, kdyby postačilo *jednou* se těmto zdvořilostem přiučiti. Takto se však móda mění stále. Není mi ještě padesát let, ale jak často jsem zažila změny v titulaturách, ve způsobu psátí psaní a v podobných věcech. Skoro by bylo potřebno zříditi stolici, abychom vždy o nejnovějších zjevech mohli býti poučeni.«

Čím více však se tato neřest šíří, a čím větší váhu na takové titěnosti kladou lidé, kteří tím dlouhou chvíli a vnitřní prázdnotu vyplniti chtějí, tím jest omluvitelnější, jestliže mužové práce a vážnosti si jich nevšímají, tím jest pochopitelnější, když konečně pocífuji pravou ošklivost proti takovým titěnostem, které často mají za účel mouchy cediti a ducha umrtvovati.

Děti šlechtného smýšlení budou i zevně příslušnou úctu projevuati před každým důstojenstvím a vrchností, všude ve společenském obcování budou ukazovati příslušnou způsobilost a zdvořilost dle napomenutí sv. apoštola: »*Láskou bratrskou se milujte, uctivostí vespolek se předcházajte!*« (Řím. 12, 10.) V těchto slovech je obsažena podstata pravé způsobilosti. Apoštol praví nejenom: »Milujte se,« nýbrž i »Uctivostí se vespolek *předcházajte.*« Šlechtnost a mírnost povahy nedovolí dětem žádnou surovost, zvláště surovost, která se jeví pustošením stromů, sadů, osení; z úst jejich nevyjde nepočestné slovo.

Jsou způsoby, kterých *vyžaduje lidská důstojnost*, a proto všude a vždy platnost mají. Sem patří v prvé řadě zakrývání a výkony, z nichž se ubohost našeho těla zvláště jeví. Dále sem patří zachovávatí čistotu a pořádek vůči všem; býti neumyt, nečesan, objevovati se v ošumnělém šatě, platí všude za nezpůsob, když to tělesná práce neomlouvá. Sem také patří: mluvití, když máme ještě jídlo v ústech, jísti na ulici, před jinými o loket se podpíratí, na osoby ostře se dívatí, na ně zevlovati a pod., což se u dětí nemá trpěti. —

Aby se děti naučily způsobům, k tomu je nejdříve *potřebný příklad dospělých*. Kde to nedostačuje, aby si děti způsobům přivykly, má se každý přestupek vážně a určitými slovy zapovědět. Není-li neznalost příčinou, jestliže se dítě proti způsobnosti hruběji provinuje, jest to obyčejně znamením, že schází vyšší mravnost, vlada ducha nad nezřízenou smyslností.

Při děvčatech třeba ještě důtklivěji přihlížeti k tomu, co se hodí nebo sluší. Mnohé, co se hochu promíne, považuje se u dívky za znamení nedbalé výchovy. Nad to ženská křehkost a ješitnost potřebuje ještě více, aby se ohledy na způsobnost v mezích udržela.

Jsou však také způsoby, které nemají vztah k lidské důstojnosti, které však zvykem všeobecně v jisté době a u jistých národů mají platnost. Děti mají býti k těmto způsobům přivikány, protože nedbalost v pravidlech zdvořilosti budí špatný předpoklad a často se pocituje jako urážka. Na př. zaklepání na dvěře, smeknutí, povstati před představenými, varovati se jistých slov a rčení. Obyčejně se pokládá za nevzdělaného, kdo toho nedbá.

Nezpůsobné chování může člověku ve světě často velmi škoditi. Zvláště vzdělání posuzují chyby proti zdvořilosti přísněji než mravní poklesky. Způsobné chování získává přízeň mladým lidem podobně, jako hezký obličej nebo šat.

I v náboženských záležitostech jsou formy způsobnosti, kterých třeba si všimati, jestliže nechce se člověk proviniti neuctivostí nebo dáti pohoršení, na př. v kostele se smáti, mluvit, na chor na zpěváky zevlovati, koše, jiné věci do kostela bráti a pod.

Největší část projevů zdvořilosti jsou výrazy úcty, přízně, skromnosti; a i když se projevy tyto dějí ze zvyku, přeče se jimi stavi meze hrubosti a sobeckosti. Vychovatel může děti povzbuzovati, by při pozdravu nebo jiných projevech zdvořilosti i podobné city v sobě vzbuzovaly, aby slova v duchu a v pravdě vyslovovaly.

Jako vosk teplotou každou formu přijímá, tak lze i nepřátele zdvořilostí k laskavosti přivést.

Jsou rodiče, které učí děti již záhy tomu, co způsobnost a zdvořilost vyžaduje; ale jsou také velmi mnozí rodiče, kteří toho nečiní, a jejichž děti proto teprve ve škole třeba seznámiti s pravidly způsobnosti a zdvořilosti.

Učitel má proto přede vším děti navykati, aby při vkročení do školy smekaly, aby dvěře tiše otvíraly a zavíraly, by učitele při vchodu a odchodu slušně pozdravovaly. Má je upozorniti, by včas potřeby užívaly kapesníku, na podlahu neplivaly, při kašlání a kýčání ruku dávaly před ústa, nemá jim dovolovati nehty ukousávat, hlasitě zívati, mezi vyučováním jísti, o lavici se loktem podpírat, s rukama v kapsách odpovídati, nebo při odpovědích se šatem si hráti a pod.

Na mnohých uvedených nezpůsobech jsou vinní rodiče, jak jsme podotkli. Děti napodobují jen, co doma viděli. Ovšem má učitel nezpůsobům je odnaučiti, ale má to činiti tak, aby při tom vážnost rodičů netrpkla. Nejlépe se děti nezpůsobům znenáhla, bez velkého říkání, odnaučují.

I pro *způsobné chování mimo školu* má učitel dáti příslušné pokyny a bdíti nad zachováním jich, pokud to možno.

Ukaž jim, jak mají učitele a jiné osoby na ulici pozdravovati, kterým úctou jsou povinny. V menších místech mohou děti naváděny býti každého dospělého a i cizí osoby zdraviti, které do obce přijdou. *Dle chování školních dětí*

na ulici často cizinci — a to ne neprávem — *soudí o místní škole*. Učitel upozorní děti, že se nesluší jiným do řeči skákati, že se sluší pozor dávat, když nás někdo osloví; když něčemu neporozuměly, že se mají zdvořile omluviti a o výklad prositi, že se nesluší nechati oslovení, otázky bez odpovědi, že se nesluší při rozmluvě příliš těsně k někomu se blížiti, nebo ho za rukávy nebo šat táhati a pod.

Jako vychovatel má děti k způsobilosti a zdvořilosti nabádati, tak ovšem má sám také jich dbáti. Jeho chování k dětem ve škole, k představeným, k rodičům, ke kolegům, ke všem lidem, vzdělaným i nevzdělaným, jest velmi důležitou! Zevnější způsobilost získá mu mnoho vážnosti. Nezpůsobilost, surovost, všechny od něho odvrací, vzbuzuje hnus a odpor, a vážnost stavu tím trpí. Již k vůli sobě, také však k vůli dětem, měl by učitel v tom ohledu velikou pozornost sobě věnovati. Od učitele se vyžaduje čistota, pořádek a jednoduchost. Nedbalost k sobě jest skoro ještě horší než přílišná ozdobnost. Jak odporný dojem dělá učitel s neupravenými, dlouhými vlasy, nečistými zuby, zamazaným šatem a pod.

Učitel má zachovávat zevnější klid a důstojnost, vládu duše nad tělem. Učitel, který i při menších vlohách a znalostech příjemně vystupuje, platí obyčejně více než učitel, který má lepší vlohy a vědomosti a zevnějšku nedbá. Již jest tomu tak, že zevnějšek dělá větší dojem, poněvadž hned bije do očí.

V obcování má učitel dbáti přirozené zdvořilosti a způsobilosti. Poněvadž lidé tvoří řetěz, kde jeden článek drží druhý, mají zevnější formy veliký význam. Kdo chce ve společnosti lidské žiti a v ní významnější místo zaujímati, má dbáti způsobů.

Toto zachovávání etikety, kterou třeba rozlišovati od pochlebování a podlizavosti, právem se žádá od muže ve veřejném postavení, a ještě více od vychovatele mládeže. Ovšem jest zdvořilost jen zevnější obal, a nemá ceny, jestliže srdce jest špatné. Ale největší počet lidí přece dle toho soudí o celém člověku, a proto by učitel všude narazil, kdyby se proti tomu hrubě provinil.

Z akademických řečí r. 1914—15.

(Přednesl univ. professor Dr. FR. KORDAČ.)

Obsahem letošních řečí jest: Ježíš Kristus a Jeho *říše pravdy a svatosti. Kristova osoba a Kristovo dílo*. — Jakožto »Messiáš« čili pomazaný král duchovní říše pravdy prohlásil se Kristus sám před Pilátem na jeho otázku: »Ty tedy jsi králem?« »K tomu jsem na svět přišel,« odvětil Kristus, »abych vydal svědeckví pravdě.«

Jedná se o pravdu náboženskou, stanovící objektivní poměr člověka k Bohu; — o pravdu, která tvořila a podnes tvoří nejhlubší záhadu lidského myšlení a snažení.

Kristova říše pravdy a svatosti, jest zároveň říší *míru*. Kristus byl předpověděn (Gen. 49) jakožto »Šiloh« t. j. pacifikátor, mírodárce. Hned při Jeho narození bylo heslo Jeho Duchovní říše ohlášeno slovy: »*Sláva na výsostech Bohu, a na zemi pokoj lidem dobré vůle.*«

V přítomné době hrůzy evropské války, zdá se zanikati veškerá vážná rozvaha o Kristu, králi míru a Jeho říší pravdy a svatosti. — Ale čím větší jsou

válečné hrůzy a čím hroznější ztráty lidských životů a hmotných statků, — tím mohutněji propuká elementární silou ustrašených lidských srdcí — touha po praníu síly a útěchy říše pravdy Kristovy a po uplatnění hesla Jeho říše: »*Pokoj lidem dobré vůle.*« —

Ano, »*lidem dobré vůle.*« V těchto slovech spočívá tajemství míru národů neb války. Kristova říše pravdy a svatosti má býti dle slov samého Krista *kvasem*, obrozujícím veškeré národy světlem božské víry a teplem lásky k Bohu a bližnímu. *Spojením zákona spravedlnosti se zákonem lásky křesť. má se zrodit v lůně křesť. národů blahodárný plod míru a pokrok jeho kulturní práce.* Justitia et pax osculatae sunt. Spravedlnost a mír polibily se.

Ale tento cíl *úplné* vlády pravdy a lásky říše Kristovy zůstává zde na zemi zářícím *ideálem*, k němuž nejšlechternější poddaní krále Krista neustále snaží se spěti, ale cíle toho dosahují až po bolestné cestě kříže, za stálých bojů pravdy a lži, ctnosti a hříchu, práva a bezpráví.

Sejmete s lidstva temno rozumu klamem a bludem, který se šíří slovem i písmem, sejmete s něho vašeň vůle a osvěťte rozum světlem čisté pravdy a zahřejte srdce teplem lásky — a učinili jste lidi *dobré vůle*, jimž by padnul pokoj a mír jako zralý plod v klín. I pohanští klassičtí básníkové téměř veškerých kulturních národů tento ztracený ráj božské říše pravdy a svatosti nadšeně opěvují: »Aurea prima sata est aetas, quae vindice nullo, sponte sua leges — servabat .«

Bezprostřední příčinou válek států a národů, aspoň v naší době, jsou zájmy politicko-národohospodářské. — K jejich vyrovnání navrhoval již v XVII. století důmyslný a všestranný filosof *Leibnitz evropský areopag míru*. Jeho předsedou měl býti papež, jakožto mezinárodně neutrální a vlivuplná posvátná autorita náboženská. — Ale nad křesťanským filosofem Leibnitzem zvítězil nekřesťanský a nelidský politik a diplomat stol. XVI. *Macchiavelli* svou zásadou politiky bez ethiky. Tehdejší caesarism a moderní imperialism si ji osvojili heslem: »*Macht geht vor Recht.*« Pruský král Bedřich II. ji vyjádřil řečí moderního militarismu ukázav na batterii děl slovy: »*Ultima ratio rerum.* Ejhle poslední důvod veškerých záležitostí.« —

Toť jsou nehlubší příčiny válek: životní názor bez Boha a bez Jeho zákona.

Tato moc moderních ideí, prosáknuvších s trunů a universitních učitelských stolic do nejširších vrstev lidu, přinutila i našeho míru nejmilovnějšího císaře a krále, Františka Josefa, k výzvě svých národů, aby odrazili útočnou moc zbraní zbraněmi. Koho nezadrží od bezpráví hradba mravního zákona, ten ať narazí a se rozrazí o neprolomnou hradbu věrných císaři a říši národů se zbraní v ruce.

Za dnů našich tak mnohý deklamuje proti válce, ale skutky svého života ji připravuje. Jsou to skutky života, jmenovitě veřejného, bez Boha a Jeho zákona. Mnozí se s Leibnitzem v zájmu míru i autority papeže dovolávají, — ale Macchiavelliho politiku bez ethiky sledují. Doklady toho jsou i u nás notoricky známy.

Moc veřejného mínění bez Boha a Jeho zákona, která i odporující vladaře donucuje k válce, podobá se dravému proudu, který veškeré hráze mezinárodního práva nejprve poznenáhla podemílá, a pak násilně trhá. K rozvodnění toho proudu přispívá svou kapkou každý jednotlivec svým moderním názorem bez Boha a Jeho zákona v životě soukromém i veřejném. V naší době zachvátila

tato rakovina ducha společenský organism v takové míře, že nastala krise léčení železem a ohněm. Cesta k dokonalému uzdravení a trvalému míru vede nejprve ke Kristu, králi míru. On jediný dává jednotlivcům i národům mír, který »svět dáti nemůže,« protože ho nemá, jsou-li jen dobré vůle, aby plnili zákon *spravedlnosti* dávající císaři, co je císařovo, a co jest Božího, Bohu. Se zákonem spravedlnosti nechť se snoubí zákon obětavé *lásky*. Výkvět národů rakouských obětuje na válečném poli svou krev i život, obětujeme raněným a v chudobě a nouzi jich pozůstalým aspoň přebytek svého majetku.

Před sto lety byla po hrozné francouzské revoluci a evropské válce uzavřena »*svatá aliance*« tři mocnářů, aby »na *základech křesťanských*« byl zaručen mír trvalý. Jak bylo základů těch v 19. století šetřeno, s bolestí vzpomínají věřící křesťané, a varují: »Discite moniti.« Učte se z historie.

Modleme se a pracujme ve službách lásky křesťanské jakožto obětaví křesťané a věrní říši občané, aby válka, hroznější všech válek věků minulých, měla po vítězném tažení mír trvalejší, požehnaný novým kulturním rozkvětem říše Rakouské na základech pravdy a svatosti říše Kristovy. —

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů.

(Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Vypravování o Jonášovi.

A stalo se slovo Hospodinovo k Jonášovi, synu Amitai, takto: »Vstaň, jdi do Ninive, velikého města, a varuj jeho obyvatele přede mnou a hlásěj jim: Neobráte-li se od svých špatných cest a od svých násilností, tak vás Hospodin, israelský Bůh, zničí!« A slyšel Jonáš slova, jež k němu promlouval Hospodin, a řekl sám k sobě: »Poslal mne Jahve kdysi k obyvatelům Jerusalema, a já jsem tam hlásal: Vaše zloba vystoupila až ke mně: již jen krátká doba, a Jerusalem bude zničen, a vy budete odvedeni do cizí země! A slyšeli to synové israelští a ulekli se, a obrátili se k Hospodinu svému; on však litoval toho zla, kterým jim hrozil, a neprovedl toho. A pozorovali pak synové israelští, že se slova Jahve nesplnila, a pravili mně: Lež jsi ohlašoval ve jménu Hospodinově! Neboť neposlal tebe, abys nám taková slova hlásal, nýbrž ty jsi si je sám vymyslí! — A nyní mám jíti do Ninive a jim jménem Jahveovým říci: Přejde na vás ku konci veliké neštěstí?! A oni se toho uleknou a obrátí se k Hospodinu, a on bude toho, čím hrozil, zase litovati, a ten cizí lid mně řekne: Falešný a lživý prorok jest tento muž! — Není mi to již dosti, že jsem v očích svého lidu opovrženým, mám býti opovrženým i u cizích a dalekých národů? Uteku od Jahve a nepůjdu do Ninive, do nečisté země, kde se proroctví Hospodinových nikdo nebojí.«

Výklady židovské doplňovaly tu, že byl Jonáš jednou dříve poslán do Jerusalema, že tam kázal a lid obrátil, že se pak jeho hrozba nesplnila a lid ho počal jmenovati »lživým prorokem«. Dle jiných výkladů nechtěl se odebrati do Ninive proto, že nechtěl přispívati ku pomoci a záchraně nepřátelům israelským, nechtěl, aby snad se neukázali Ninivetští hodnějšími a poslušnějšími, než byl lid israelský.

A vstal Jonáš a chtěl uprchnouti do Taršíše, a šel proto do přístavního města Joppe. A stalo se, když se dostal do města a přišel k mořskému břehu a tázal se lidí, kteří tam stáli: »Můžete mi snad říci, kdy asi odtud nějaká loď vyjede do Taršíše?« odpověděli mu oni: »Bude to ještě mnoho dní trvati než ta loď, která předvířem vyjela do Taršíše, se zase vrátí.« A doslechl Jonáš tuto zprávu a bylo mu úzko. Tu však zdvihl Jahve veliký vítr a povstala veliká bouře, tak že se ta loď Joppenská, která vyjela do Taršíše, zase musila vrátiti do přístavu, aby se zachránila. Spatřiv to Jonáš, zradoval se a řekl: »Teď vím, že bude má cesta šťastnou!« A zašel Jonáš k správci lodí a dal jemu 4000 zlatých denárů za převoz, vybral si místo ve spodku lodi a sedl si tam. Jinde stojí, že zaplatil 40.000 denárů, aby bylo tím prokázáno, že byl Jonáš zámožným.

A když se vzdálila loď poněkud od břehu, vyslal Jahve veliký a prudký vítr, který způsobil vysoké vlny, že byla loď na pokraji záhuby. Při tom spozorovali lodníci, že lodí, které pluly kolem nich, netrpěly žádným větrem, což jim bylo jasným znamením, že byla pouze jejich loď sama navštívena onou prudkou bouří. Tím byli velice polekáni a pravili: »Jsmo syny sedmdesáti různých národů a každý jest zde ve jménu svého boha. Ať volá každý ke svým bohům, a onen bůh, který nám v naší úzkosti přispěje a odejme od moře to prudké zuření, bude naším bohem, a budeme mu sloužiti a jemu se všichni klaněti.« A učinili tak, jak si řekli, a volali velikým hlasem k svým bohům. Moře však neustávalo od svého bouření, ano bouře a vítr rostl a stával se vždy hrozivějším.

Zatím, když tonuli všichni u velikém strachu, byl Jonáš na svém místě a spal a chrápal. Tu přišel k němu správce lodí (kormidelník) a řekl jemu: »My jsme všichni odevzdáni na smrt a ty tu spiš? Vstaň a rci mi, z kterého národa jsi?« Jonáš odpověděl: »Jsem Hebrejec!« Řekl pak správce lodí: »Slyšel jsem, že jest tvůj bůh velmi mocný a veliký. Vzávej ho ty, snad udělá jeden z těch velikých divů, jež způsobil kdysi na moři!« Jonáš však mu řekl: »Tato bouře povstala pro mne, a vím, že se moře dříve neupokojí, dokud mne do něho nevhodíte.« A poručil správce lodí, aby metali los, a los padl na Jonáše. A pozorovali to všichni lidé a pravili: »Teď poznáváme, že mluvil onen Hebrejec pravdu! Ať ho jen hodí do moře, abychom snad pro jednoho člověka všichni nezahynuli!« Správce lodí však řekl: »Nesmíme hned prolévat krev! Vyhodíme nejdříve všechny lodní věci do moře, abychom snad ulehčili lodi, a pak se budeme snažiti, abychom se dostali k břehu.« A vházeli všechno lodní nářadí do moře, a pracovali, aby se dostali ku břehu, což se jim však nezdařilo, neboť moře bylo stále stejně bouřlivé. I řekl jim Jonáš: »Neřekl jsem vám, že se moře neupokojí dříve, dokud mne tam nevhodíte?« Tu vzali Jonáše a ponořili ho do moře až po kolena. A hle, moře ustávalo od svého zuření. Radovali se tomu všichni a vytáhli zase Jonáše z vody. Tu se počalo moře znovu bouřiti, a báli se opět, že snad všichni v té bouři zahynou. Rychle vzali Jonáše a ponořili ho do vody až po pás; vlny se po té ihned ztišily a bouře ustala. Když pak Jonáše zase z vody vyzdvihli, počala bouře znovu a hrála si s lodí, tak že byli všichni u veliké úzkosti. Pak vzali konečně Jonáše a hodili ho do moře.

(Dokončení.)

FEUILLETON.

Výchovné prvky doby válečné.

Píše EM. ŽÁK.

(Pokračování.)

Nebyl by pravým učitelem a vychovatelem mládeže, kdo by přítomného ruchu válečného nechtěl se ve škole dotknouti a ze zjevů, které válku provázejí, nevyvodil též mravní jich hodnoty. Neboť válka probouzí hlasy všech kovových jicnů všechny city, dříve většinou spící, v srdci lidstva. Na jedné straně divokost, odvažu, v níž člověk »pohrdá smrtí«, a která hraničí v nejednom případě na krutost nepřátelství; na druhé straně však vyvolává v duši zbožnost, důvěru v Boha a jeho pomoc, účinnou lásku k bližnímu, milosrdenství, oddanost k panovníku, jako nejvyššímu pánu a představiteli státu, a sjednocení národů i jednotlivců, na vzájemnou pomoc odkázaných.

Válka je v lidské naší nynější přirozenosti a v tomto pozemském stavu *nezbytným zlem*. Ale jako v oekonomii Boží každé zlo má za účel hříšné lidstvo trestati, ale spolu též vésti je k pokání a k polepšení, tak i válka, z dopuštění Božího začatá, má své výchovné stránky. V hustých a dlouhých stínech války, jež hrůzně doléhají téměř v každou rodinu, možno zřítí i blaživá, potěšující světla. —

Znamé slovo *Ciceronovo* z jeho obhajovací řeči »pro Milone«: »*Inter arma silent leges*« ukazují ovšem válku po její neblahé, devastační stránce. Zaměněné heslo: »*Inter arma silent musae*«, rovněž zdají se tomu nasvědčovat, že kultura, hlavně aesthetická a ethická, zle trpí dobou válečnou.

A přece dějiny o tom svědčí, že pod prapory válečnými zrál nejen literární či vědecký talent, který školou bojů vypracoval se v největšího genia světa.

Smiles ve své známé výchovné knize: »*Povinnost*«, odvolává se na *Bruceovy* »*Obrazy klassické a historické*« prostě konstatuje nezvratný fakt, že velcí literární geniové minulosti za svých mladých let byli neméně nadšenými a obratnými válečníky.

Z dějin řeckých je známo, že *Sokrates*, *Atschylos*, *Sofokles* a *Xenofon* byli muži, kteří ve vlasteneckých válkách bojovali, a všichni potom stali se ozdobou domácího písemnictví.

Podobně bylo i v Římě. Z bojovníků jeho největším byl *Caesar*; a ten zároveň náleží pro jasnost a přesnost, stručnost a plastiku svého stylu mezi přední jeho spisovatele. I velký římský básník, *Horác*, byl v mládí vojínem, a bylo mu Brutem svěřeno velení nad jednou legií.

Největší básník středověku, *Dante*, byl přítomen jako vojín v bitvě. V době nejslavnějšího rozvoje španělské literatury všichni přední básníci Španělska byli též vojiny. *Lope de Vega* byl vojínem národní armády. Slavný autor: »*Don Quixota*« *Cervantes*, vyznamenal se v námořní bitvě u Lepanta. Sám o sobě říkával, že »kopi nesmí otupiti péra«.

Největší dramatik španělský, *Calderon*, nejprve byl rovněž vojínem.

Francouzský filosof, *René Descartes*, oddal se také vojenskému stavu. On zúčastnil se ve vojště vévodů bavorského bitvy na Bílé hoře. V době válečného oddechu zabýval se rád problémy mathematickými a filosofickými.

Že dva velcí světci církve katolické, zakladatel řádu, sv. František z Assisi a Ignác z Loyoly, byli též vojiny, je všeobecně známo. Válka nejenou vlévá železo do krve, a budí síly, jež by jinak dřímaly, ba zhynuly. — Byl rozmach jich genia v nějaké kausální spojitosti s jich vojenským povoláním? Není o tom pochyby. Poslušnost, cvik a kázeň, jichž přísnou školou prošli, měla jistě i účinek na vývoj jich povahy. Ona soustředěnost myslí v dobách válečných zocelila jejich tvůrčího genia. —

V prvé řadě, co válka vyvolává, je návrat k Bohu. Oživení náboženství.

Válka, jako všechny elementární otřesy lidským nitrem, vzbuzuje víru a zbožnost i v těch duších, které dávno projevům náboženským se odcizili. Vojín ocitá se v nebezpečí života a ví, že není v jeho moci nebezpečí zdotati. Cítí svoji slabost, a co dříve v duši jeho odumřelo, nyní hlásí se k životu: důvěra v Boha. I ti, kdo nejsou v poli válečném, cítí mocný otřes ve svém nitu; modlí se za své příbuzné a přátele, kteří bojují v poli.

V »*Hochlandu*«, předním katol. měsíčníku německém, vojenský duchovní sděluje své zkušenosti, které učinil za války. Právě mezi jiným taktó: »Již ve dnech hrozičného válečného nebezpečí měl jsem den co den ráno sta vojínů na bohoslužbě. Každý všední den byl dnem Páně v nejlepší smyslu.

Vždy víc a více plnil se náš starý chrám muži, kteří byli povoláni k praporu. Vážně a slavnostně hleděly jich oči, mužné bylo jich chování; s jich čela a očí bylo možno vyčísti jich pevnou, četla vůli spravedlivé věci vlasti po vůli Boží věrně a bez váhání sloužiti. Plane náboženská síla v těchto mužích, hledajících svého Boha, jež má do sebe něco otřásajícího. Nemohu nepoznamenati, že všechna tato sta vojínů dobrovolně, bez služebního vyzvání přicházejí do chrámu a přijímají sv. svátosti. Zde *Bůh koná missii pro muže*. Co nedokáže v době pokoje kněžské slovo a hlas zvonů, to způsobuje v bouři válečné hlas Boží. Probouzí srdce k rozpominání, k přemýšlení o posledních, nejvyšších pravdách života, zástupy proudí ke chrámu, aby hledaly ruku Toho, který píše stránky dějin světových. Když při této bohoslužbě pozorují hluboké, zbožné pohnutí mužských srdcí, myslím si: »Ó, svatá válko, která takové, dosud skryté náboženské city v národě rozvíjíš, tebe Bůh prozřetelně přijal v plán řízení světa, aby duše lidu, náboženství, opět pozdvihlo se v staré svoji síle.« —

Když bohoslužba v chrámě je skončena, jedu s několika sty posvěcených hostií k předním strážím a hlídajícímu poliřstvu. Rychle utvoří se kol me v širém poli kruh 50—100 vojínů válečně vyzbrojených, jimž září z očí jasná radost, poněvadž v rukou svého faráře vidí kalich se svatým chlebem, jenž jim je zárukou Boží přítomnosti, požehnaní a pomoci.

Taková slavnost večere Páně v širém poli dojmá mne a všechny přítomné, i evangelické důstojníky, co nehlouběji a nemíjí se s účinkem, který teprve před tváří nepřítelů přichází k plné platnosti. Pohledy a slova mnohých vojínů projevují vroucí zbožnost, že Bůh, Spasitel, tak láskyplně je vyhledává v hořké, vážné, těžce osudné hodině. A taková, lidí i anděly potěšující slavnost povznáší a utěšuje ducha, zahřívá srdce a zoceluje vůli k hrdinným činům, o nichž nyní každý téměř den docházejí nás zprávy.

Valná většina vojínů, kteří se v posledních dnech se mnou, svým duchovním správcem, sblížili, je vlastně na to hrdá, že cítí se nástroji v rukou Božích. I nálada zdejšího obyvatelstva povznáší srdce. Celý svět chce nějakým způsobem k tomu přispěti, aby v těžkých bojích za čest říše něco vykonal. V chrámech se neustále lidi modlí; sta lidí hlásí se dobrovolně k nějaké službě

válečné, v nemocnici, kancelářích a pod.

A při tom všude panuje veliké nadšení, jež vyrovnává vše, co dříve bylo v rozporu . . . I zde se jasně ukazuje, že pravý »miles Christi«, vojín Kristův, je též řádným obhájcem vlasti.« —

Potud z listu katolického německého kněze, který působí ve svém povolání na bojišti.

Válka silně též budí lásku k vlasti a k panovníkovi. Není třeba dlouhých o tom výkladů a vysvětlivek, každý, kdo sleduje ruch, který válka vyvolává, transporty vojínů a vojenských potřeb, bezděky to pociťuje. Ví, že jedná se o osud jeho země, a byť nebyl sám přímo dotčen tímto ruchem válečným, přece jen hluboce cítí, že bojuje se o jeho vlast, blahobyt, národnost. Na bojišti, byť ono daleko bylo vzdáleno vlasti, rozhoduje se její osud. — Ve válce osvědčuje se i láska k panovníkovi. Panovník, jediný rozhodčí o válce a míru, zajisté běře na sebe velikou zodpovědnost, vypovídaje válku. Co myšlenek, úvah, modliteb, těžkých chvil a těžších starostí, předchází, než odhodlá se podepsati válečnou proklamaci! Před svým národem a před celým světem prohlašuje a vykládá, proč nebylo mu možno zachovati mír. Toto úzké spojení válečných událostí s osobou panovníkovou, rozmnožuje u poddaných soucit s ním, důvěru a lásku. Svazky národu s panovníkem se upevňují, poněvadž všichni stejně nesou starosti i bolesti, celou tíhu doby válečné. —

Jest také na příkladech z událostí, jež válku předcházejí, ukázati, že sluší i v ní zachovati povinnou úctu a zdvořilost k nepřátelům. Odvolání vyslanců oněch zemí, s nimiž vypukla zápletka válečná, je prvním projevem nejostřejšího mezinárodního napjetí. Při tom sluší upozorniti, že vlády všemožně o to se starají, by vyslanci nepřátelené země s naprostou bezpečností, klidně, se zachováním každé pocty, opustili zemi. Panovníci dávají jim k dispozici své dvorní vlaky. Pečují takofka svojí zodpovědností a svým jménem za jich nerušený odchod. V tom se jeví pravá úcta k repräsentantům nepřátelského státu. Akt rytířskosti a kulturní povinnosti. — Kéž by i v životě všedním, společenském, veřejném, soukromém i politickém byl tento mrav vždy zachovávan! Potom by řečník jiné strany a stoupenců jiného programu nemusil se lekati, že opustí schůzi s ranami a krvěninami

podlitinami. Tento akt státnické zdvořilosti, vyprovodití s úctou ze země zástupce zneprátené mocnosti, měl by se státí příka-

zem i v životě politických stran. A co máme za samozřejmo vůči cizincům, nemá též platiti oproti našincům, lidem domácím?

(Pokračování.)

SMĚS

Kulturní potřeby a válka. »*Věstník*« zemského ústřed. spolku učitelských jednot, který nyní nastoupil místo »*Českého Učitele*«, píše na svém úvodním místě v čísle 1. takto:

»Otázka nezaměstnanosti objevila se v celé ostrosti v nynější době, takže politické i samosprávné úřady jsou nuceny jí se zabývat. Mezi nezaměstnané počítají se dělníci opuštěných, nepracujících závodů, zřizenci zesláblých obchodů a pod. Méně se při tom myslívá na dělníky na poli kulturním. Ba, možno říci, že se na ně téměř zapomíná. Tvrdý osud, přetvrdý. Dělník, živící se fysickou prací, může dostati práci, práce se pro něho vyhledává, ale kde nalezne přiměřenou svým silám, svému významu práci pracovník kulturní? Malíř žije se prodejem svých obrazů, ale kdo dnes od něho koupí obraz? Sochař portretista žije se modelováním portretů, ale kdo se dnes dá umělci portretovati? Tyto věci považují se v této době za něco, naž se nemá ani mysliti. Nedávno bylo ukázáno v jednom pražském deníku na to, v jaké hmotné situaci ocitlo se spisovatelstvo, které dosud odkázáno bylo na výtežky svého pera. Knihy přestaly se kupovati a tím i vydávati, a spisovatelé ocitli se na holé dlažbě. A nikdo si na ně ani skoro nevzpomíná! To je kulturní skvrna dnešní doby, je to také sociální kaz. Vzniká tak třída nezaměstnanců, na něž nikdo nepomýšlí, aby jim kruté postavení ulehčil. To zrovna řeže. Je dražší mouka a jiné spotřeby tělesné, ale proto není ještě tak zle, aby se z toho mohla vyvozovati bída tak veliká a tak všeobecná, že by odstrkovati se musily potřeby duševní a tím vrhati na kulturní pracovníky zlo nezaměstnanosti.

Nezaměstnanost je jedním z drsných rubů dnešní válečné doby. Ale nečiňme temnou tuto stránku ještě drsnější. Veřejnost naše není válkou tak ochromena, aby na dílo kulturních pracovníků musila se dívatí jako na přebytečný životní luxus.

Podepisujeme i my, a prosíme své přátele, aby i oni na katolický tisk a naše podniky nezapomínali.

Vrchní školní rada Dr. Jiří Kerchensteiner, který stojí v čele mnichovského školství, slavil 29. července své 60. narozeniny. Původně byl učitelem, později studoval ještě gymnasium v Augsburgu, na to věnoval se studiu matematiky a fysiky. Působil na gymnasiu, až pro své vynikající práce paedagogické postaven byl v čelo mnichovského školství. Svým názorem je liberál; ale proti náboženskému vychování mládeže, kde rodiče ho žádají, nikterak se nestaví.

r.

LITERATURA.

Promluvy. Cyklus II. Výklady o sv. Písmě. Napsal P. Fr. Žák F. J. Schváleno k. a. ordinariatem v Praze a řádovým představenstvem. Cena K 1.40. Tiskem Cyrillo-Methodějské knihtiskárny V. Kotrba v Praze. Nákladem Věstníku.

Horlivý dp. P. Frant. Žák počal před časem vydávati jakožto přílohu Věstníku Mariánských družin cykly praktických promluv, a sice vydán hned po 1. sešitu I. cyklu, jenž jinde objemnější, cyklus II. obsahující dvacet a dvě promluvy o Písmě sv., a to: Obsah sv. Pisma jsou dějiny vykoupení. Písmo sv. je inspirováno. Jsou v Písmě sv. bludy a omyly náboženské nebo vědecké? Zásady církve při výkladu sv. Pisma. Písmo sv. a vědy světské. Mojžiš. Mojžiš je spisovatelem Pentateuchu. Obsah Pentateuchu je pravdivý. Vypravování Genese není čerpáno z východních mythů. Výklad hexaemera ideální a konkordanční. Výklad hexaemera visionářský. Výklad prvního třídenní. O původu života na zemi. Výklad druhého třídenní. Stvoření člověka. Sobota. Původ člověka dle bible a darwinismu. Význam lidské řeči. Řeč prvních rodičů. Jednota pokolení lidského atd. Jak kazatelé, tak řečníci mohou si z cyklu tohoto dosti zajímavé látky vybrati a mnozí tak jistě také učiní. Doporučujeme.

J. Zaletěl.

Vychovatel" vychází 1. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půletně 3-50 K. Do krajů německých předplácí se na „Vychovatele" 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Pánům knihkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel" se jim dává toliko zahrovné. Alumnům, klerikům a studujícím slevuje se deset procent a sběratel dostane na 10 exemplářů jedenáctý zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele" jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zašle se předpl. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zasílány buďtež Em. Žákovi, prof. na Smíchovské, Ferdinandovo náb. Pro učít. přílohu přijímá rukop. Vl. Jelínek, učitel v Břevnově u Prahy pro Věstník Katechetský přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchovské 992.

Americké školy a náboženství. — Z akademických řečí r. 1914—15. — Biblické děje a biblické osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. — Feuilleton. — Směs. — Literatura.

Americké školy a náboženství.

(Podává prof. Dr. LUB. PETR.)

Bylo by nesnadno jmenovati po Americe druhou zemi, jež by se stejným úsilím snažila se dohoniti, co bylo v oboru školství zameškáno. Náklad na státní školy byl v desíti letech *zvojnásoben*, a dosáhl r. 1910 již jedné milliardy dolarů.

Ale nejen stát i jednotlivci předstihují se v ušlechtilé této snaze ku zvelebení školství a bohatými dary, o nichž se nám nesní, umožňují všem občanům americkým přístup k požehnání vyšší výchovy a vyššího vzdělání. Nemine téměř dne, jenž by nepřinášel zpráv o bohatých odkazech a darech, z nichž některé jdou do millionů.

Bijí-li tyto dary do očí závratností obnosů, nezasluhuje proto menšího uznání a povšimnutí obětavost, s jakou chudý dělník, s jakou široké vrstvy lidové snaží se povznéstí své *školství katolické*, v němž na rozdíl k bezkonfessiálním školám státním zdůrazněna jest náboženská výchova mládeže. I zde čísla mluví nejvýmluvněji. V roce 1911 vyučováno bylo 1,540,000 dětí v katolických školách, na něž vydáno bylo přes půl druhé milliardy dolarů. *Devět desetin učitelských sil tvoří řeholníci.*

Tímto utěšeným rozvojem katolického školství jest také vyvráceno mínění, s nekatolických stran šířené, že bezkonfessiální škola jest v Americe nejvíce přirozenější a nejvhodnější formou. I historie usvědčuje toto tvrzení z omylu. První školy Spojených států spočívaly na podkladě náboženském: a považovaly náboženství za podstatnou část učebné osnovy.

První školy americké byly založeny katolickými misionáři na pokřestění a vzdělání Indiánů. Již na druhé cestě Kolumbově provázeli Kolumba do Ameriky Františkáni, a s pozdějšími badateli přicházeli do nynějších Spojených států Jesuité a Dominikáni. Na popud šlechtetného Las Casa Španělsko vydalo r. 1516 nařízení o stavbě kostelů a škol ve všech krajích Nového Španělska. Trvají tedy katolické školy v Americe již plných čtyři sta let. Nejstarší universitou americkou jest ka-

tolická universita v San Marcos v Limě (Peru), založená r. 1551. O dvě léta později, osmdesát tři roky před puritánskou kolejí harvardskou v Nové Anglii, založena byla katolická universita mexická. Jak v New-Mexiku tak ve Floridě byly již před rokem 1600 školy katolické.

Za svůj rozvoj katolické školství v Americe nejvíce vděčí Jesuitům. Oni to byli, kteří zakládali první školy farní a dali jim nynější formu. Zřizovateli školy domorodcům i bělochům bylo první jejich péčí. Roku 1677 zřídili si již školu pro studia klassická.

V době kolonisace všechny náboženské společnosti snažily se po způsobu katolíků školou zachovati si svoje učení, kterýžto stav trval v podstatě své i potom, když provedena byla rozlučka církve od státu. Obce a stát subvencionovaly školy různých vyznání podle počtu jejich příslušníků a ještě roku 1850 bylo všude, jediný New-York vyjímajíc, vyučováno v elementárních školách náboženství.

Pro národní školství Spojených států bylo štěstím, že válku o svobodu (1775—1777) postavila v čelo mladého národa muže pro výchovu nadšené. Hned první praesidenti činili seč byli, aby poznesli školství svého lidu. Roku 1785 praesident komise pro západní oblast vymohl na kongresu nařízení, aby v každé obci Spojených států, vládoucí šesti čtverečními mílemi veřejného majetku, věnován byl třicátý šestý, někdy i osmnáctý díl školám. Roku 1834 podělila vláda svými přebytky jednotlivé státy, jež buď zcela, buď z části věnovaly je účelům školským. Protestanští kazatelé, vedeni snahou zakládati především semináře pro vzdělání duchovenstva, zanedbávali školy obecné a střední.

Před občanskou válkou (1861—1865) bylo národní školství v jižních státech ještě velmi opozdilé; ale od té doby zorganizovaly si i tyto státy své školství, ač dosud v pěti, Floridě, Lousianě, Mississipi, Santh Carolině a Texasu není zavedena nucená návštěva školní.

Že tímto rozvojem školy vzdělání stalo se dnes opravdu majetkem obecným, vyplývá z ubývajícího počtu analfabetů. Za analfabety pokládá vláda všechny ty, kdo překročili desátý rok svého věku a neumějí čísti ani psáti. Před čtyřiceti lety analfabetů bylo ještě 20%; dnes už jen 7·7%. Z těch domorodých bělochů 3%, přistěhovalých 12·8%, Negrů 30·5%.

II.

Důležitou stať v dějinách americké výchovy tvoří odpověď k otázce, jak mohlo býti náboženství vypuzeno z americké školy, v níž vždy zaujímalo čestné postavení a jak se toto opatření na lidu samém vymstilo.

Bezpříkladné rozmnožení kofessí ve Spojených státech, praví ve Pharu (čís. 3., roč. 5.), *P. Felix M. Kirsch*, člen řádu kapucinského, v Severní Americe působící, jehož názory tento článek reprodukuje, působilo ve školské otázce americké mnohé neshody a nepříslušnosti, jimiž zvláště od polovice 19. století, kdy náboženský život klesal a rostla nevěra a svobodné zednářství, připravována byla nálada pro bezkofessijní školu.

Ještě r. 1827 byla celá země nemálo pohoršena návrhem, jež učinil *Horace Mann* v zákonodárství massachusettském, aby na příště nebyly již povolovány státní dotace různým školám kofessijním. Ale silným nastěhováním katolických Němců a Irů do Ameriky myšlenka Mannova nabývala v *protes-*

lantských kazatelích horlivých přívrženců a stala se konečně zákonem. Odtud Mann bývá otcem bezkonfessijní školy zván.

Vůdčím lidem tehdejším nedostával se široký rozhled otce veliké Unie, a zapomenuta byla tehdy již slova, jimiž se byl veliký *Washington* se svým lidem loučil: *»Neprávem by si dával jméno vlastence, kdo by pracoval k tomu, aby zvrátil náboženství a mravnost, tyto nejsilnější sloupy lidského štěstí, nejpevnější pilíře lidských a občanských povinností . Necht jest jemně vzdělanosti sebe příznivější účinek na duchy zvlášt vhodně uzpůsobené přiznáván, rozum i zkušenosť nepřipouštějí naděje, že by se v pravdě národní mravnosti mohlo dařiti vyloučením náboženských zásad.«*

Chyběl oné době i bystrozrak *Jeffersonův*, jenž byl sice horlivý přívrženeck zednářstva a osobní přítel známého *Payne* ale přes to si byl vědom, že *zdrárná výchova lidových tříd bez náboženství jest nemyslitelna*, a proto také jako praesident Spojených států blahosklonným listem ujistil neworleánské Voršilký nejhojnější podporou a přízní se strany vlády.

Ale všechny rozumové důvody přehlušeny byly tendencí doby. Protestantské sekty měly s jedné strany příliš málo vyznavačů, aby si brzy mohly vydržovati konfessijní školy vlastní, s druhé strany při své roztržiténosí žárili na úspěchy škol katolických. Vedle toho zdál se lákavým výchovný system, jenž svou všeobecností vzbuzoval naději, že v myslí přistěhovaleckých dětí rychle zahladí stopy národních a náboženských rozdílů. Přispívaly k tomu také názory evropského radikalismu a německého volnomyšlenkářství. Konečně velmi čile si počínající svobodní zednáři podporovali horlivě system, vedoucí k rozvratu všech pozitivních náboženstev a k podemletí principu autority po stránce politické a sociální.

Začátek s bezkonfessijní školou učiněn byl r. 1842 v New-Yorku. Po něm rozšířila se i do jiných zemí a brzy ve státech Illinois, Ohio, Nebrasce, Wisconsin prohlášeno bylo nezákonným i dosud všude obvyklé čtení protestantské bible.

Ale *naděje, jež byly kladeny do bezkonfessijních škol, zklamaly*. Ohrožují náboženskou víru děti stejně jako rovnoprávnost všech občanů. Rodiče, chtějící dáti svým dětem vychování náboženské, jsou nuceni vedle škol veřejných vydržovati si i školy vlastní.

Ústavy většiny států požadují sice mravního, ale beznáboženského vyučování ve škole. Zhoubný vliv tohoto systemu byl často již prozíravými protestanty uznán. Tak řekl praesident *Iaft*: *»Vím, že jsou lidé, kteří by rádi Boha ze školy vyhostili; ale moje pevné přesvědčení jest, že láska k Bohu se docela dobře snáší s láskou k otčině, a že výchova, jež obé učí, jest nejlepší zárukou příštího žákova štěstí.«* A *Eliot*, jenž byl čtyřicet let praesidentem Harvardské university, doznává nepokrytě: *»Nedá se popříti, že země všeobecně jest zklamána výsledky obecné výchovy lidové.«*

Zklamání to opírá se o skutečné důvody. Spojené státy mají více vražd, více rozvodů, více krádeží, než všechny evropské země dohromady, a víc poklesků proti mravopoctnosti než celá Evropa i s asijskou částí Ruska. Ve Spojených státech jsou vyslovenější pohané než v Japonsku. Jeden z nejučenějších lékařů země, *Austin O'Malley*, dokazuje z autentických pramenů, jak nízkou cenu má lidský život v Spojených státech, kde ve dvanácti letech od r. 1898 až

1910 zavražděno bylo 112.892 lidí, o tři tisíce víc, než jich padlo ve čtyřleté americké válce občanské. Jen ubití na místě (lynchování) bylo za jediný rok 231, a v posledních dvou desetiletích bylo jich víc než poprav. Podivná jest také justice, hovějící principům falešné a nebezpečné humanity. Za 21 rok (1888—1909) bylo ve státě New-Yorském z 500 vrahů jen pět popraveno a devadesát potrestáno vězením. Čtyřista pět vyvázlo bez trestu. Rozvody množí se tak, že připadá již na každou *dvánáctou* rodinu. Podle posledního sčítání lidu z r. 1910 bylo 156.176 mužů a 185.101 žen rozvedených, to je již 3% všeho obyvatelstva mužského a 4% ženského. A do toho nejsou počítáni ti, kdo se po rozvodu znovu oženili. Mezi rozvedenými jest 994 hochů a 3715 děvčat, již ještě nedosáhli 15. roku věku svého.

Za tato smutná fakta vděčí Spojené státy beznáboženské škole, jak v poslední době i vynikající protestanti dosvědčují. Jejich výpovědi jsou výmluvnými dokumenty pro naléhavou potřebu návratu náboženství do školy i dvacátého století.

(Dokončení.)

Z akademických řečí r. 1914—15.

(Přednesl univ. professor Dr. FR. KORDAČ.)

»Ecclesia . . . magnum et perpetuum est motivum
credibilitatis . . .« Vatic. s. III. Const. de fide c. 3. —

Křesťanství se objevuje uprostřed lidstva jakožto historická událost světového významu. A jako taková se dokazuje historickým svědectvím.

A tu obracím Vaši pozornost v době náboženské negace a skepse na svědka, který stál u kolébky křesťanství, a který stojí v XX. století uprostřed Vás, uprostřed veškerých národů a hlásí se k svědectví o Kristu. Jest to dvoutisíciletá *katolická církev*, která, jakožto společnost tvoří morální *osobnost*, sociální individualitu. Ona to byla, která proslovila *první křesťanské kázání* ústy své první hlavy, *sv. Petra*, k Židům i pohanům v Jerusalemě v den seslání Ducha sv.; *ona* doprovázela *sv. Pavla* na jeho apoštolských cestách v Malé Asii, v Řecku a v Itálii; *ona* doprovázela *všecky apoštoly*, když »svědčili o Kristu v Jerusalemě, v Judsku v Samaří a ve všech končinách světa.« Ona jest osobností morální *jednotou*, ale ve svém organismu rozeznává též círke partikulární, dle různých národů a krajů: církev jerusalemskou, antiochenskou, efeskou, korinthskou, římskou, alexandrijskou atd.

Dříve než byly sepsány knihy Nového zákona byly tyto *první* obce křesťanské již založeny, jejich představení, ku př. Titus na Krétě, Timotheus v Efesu s příkazem Pavlovým ustanovení: »*O Timothee, depositum custodi*« (2 Tim. 1, 13.) »*Timothei, zachovej zálohu víry neporušenu; opatřuj, co jsi slyšel ode mne mnohonásobnými svědky.*« Tyto prvoobce křesťanské prožívaly již heroickou dobu prvních křesťanů vyznavačů a reků - mučedníků, když *příležitostně* a doplňkem k ústnímu podání čili tradici byly sepsány knihy sv. evangelií a epištol, jako epištol ke Galatským, Korinthským, Efeským, Římanům, Židům atd. Takto plnili apoštolové *příkaz* Páně, jenž zní: »*Jděte a učte;*« a nikoli *sedněte a pište*. Řídili se též *příkladem* Krista samého, který nepsal, ale kázal. Tento zákon vzniku křesťanství uplatňuje v 2. století *sv. Irenej* (adv. haer. III, 4), slovy: »*Což kdyby byli apoštolové písmo ani nezanechali, nebylo by nám se řídití tradicí, jižto odevzdali těm, kterým církve svěřili? Tomuto řádu se podrobují*

mnohé kmeny barbarů, kteří v Krista věří *bez písma*, majíce psané v srdcích svých *Duchem svatým*, zachovávajíce pilně spásonosné staré *podání křesťanské*. —

Tertullian, bývalý římský právník, (de praescript. c. 21.) stanoví praktickou normu rozlišení pravdy a bludu u víře takto: »Co *hlásali* apoštolové, t. j. co jim *zjevil* Kristus . nelze jinak dokazovati, než svědectvím těchže církví, které apoštolové založili kázáním, slovem a později epištolami . Každé jiné učení jest předem usvědčeno ze lži, prozrazujíc učení proti pravdě církví apoštolských, (tudíž) Kristových a božských.«

Ejhle *formální princip*, jímžto se stali Židé i pohané křesťany, a jímžto křesťanství se zachovalo neporušeno. — Jest to princip *socialní autority církve*: fides ex auditu; víra vzniká slyšením a uposlechnutím apoštolského kázání slova Božího. (Řím. I.).

To konečně po smutné zkušenosti doznávají i orthodoxní protestantští theologové ku př. *Kahnis* ve své dogmatice (č. II. str. 25) dosvědčuje: »O všeobecné a *vylučně autoritě Písma neví stará církev ničeho*. V apoštolské i poapoštolské době bylo to živé slovo, *tradice*, které křesťanské obce *založilo a v jednotě je udrželo*. *Autorita Písma spočívala na autoritě církve*, jak to vyjádřil sv. *Augustin* (c. ep. fund. c. 5.): »Evangeliím bych nevěřil, kdyby mne nedržela autorita církve.«

Tradice víry křesťanské není snad nějaká nezaručená pověst z minulosti, šířená ústním vypravováním nekritického lidu. Nikoliv, náš korunní svědek o Kristu, katolická církev, dokládá svou tradici, své ústní podání, odkazem na své dokumenty pravdy. To jsou v první řadě knihy *písma* Starého i Nového zákona, které církvi k neporušenému zachování a objektivnímu výkladu byly předány (»*traditi*« Trid. a Vatic.). K Písmu se druzí *symbola* čili vyznání víry. Na prvním místě *Apoštolské* vyznání víry, protože svým původem sáhá do prvního století křesťanstva a které svým obsahem obetkává jako arabesky formulí svátosti křtu, určenou slovy Kristovými: »Učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.« Po něm následují symbola oekumenických sněmů od nicejského až k vatikánskému.

Dokladem třetím jest *liturgie* čili posvátné obřady, jimiž centrální tajemství krvavé oběti kříže a nekrvavé oběti v Eucharistii reálnou řečí symbolů se znázorňuje a od věků k věkům neporušeně podává. Jsou to především tři hlavní liturgie orientálská, řecká a latinská. Byly světu označeny již nápisem kříže, který byl »psán hebrejsky, řecky a latině.« —

Dokladem dalším svědectví církve jsou »*Acta martyrum*,« úředně sepsaná svědectví mučedníků prvních křesťanských století, svědčících o víře křesťanské nejen slovem, nýbrž i svou krví. Dokladem jest obsáhlá *literatura* křesťanských *apologetů a sv. Otců*, představitelů i profánní kultury své doby. Dokladem jsou dvoutisícileté *dějiny* církve katolické, proti jejíž překrucování pomníky vědy a umění protestují. Zde »*saxa loquuntur*.« — Toto svědectví církve katolické o Kristu není svědectvím jen *dvou* neb *tří* svědků, kteří i v hrdelném právu doštačují; zde máme svědectví *celého* kulturního světa.

Bude nám, draží křesťané, zkoumati před forem rozumu personalie tohoto korunního svědka katolické církve a jeho pověřující dokumenty, právě naznačené.

Ale tolik jest každému soudnému již nyní jasno, že *fysiologickým zákonem* vzniku a vzrůstu stromu křesťanství ze zrna horčičného, jeho počátku byla *autorita* učících a *povinnost víry* slyšících, »obedientia fidei.« (Řím. I.) Z toho

logickou nutností následuje: Jen kde se fyziologický zákon vzniku a vzrůstu stromu křesťanství *neporušeně zachová*, tam jeho zdravý život a plod křesťanské kultury *potrvá*. — Nám v XX. století, jako křesťanům druhého a třetího století, jedná se o to, co hlásali *apoštolové*, t. j. co jim zjevil *Kristus*. A to nelze jinak dokázati, než svědectvím těch *církví*, které apoštolové založili kázáním živého slova Božího. —

Kořenem autority, tradice i písma se nám objeví autorita Toho, jenž se světu slovy ohlásil a skutky dosvědčil: »Já jsem cesta, pravda a život.« — Ježíš Kristus, král říše pravdy a svatosti v církvi katolické. —

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů

(Podává universitní profesor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Pokračování.)

Určil pak Hospodin, aby zvláštní ryba rozevřela tam v té chvíli svou tlamu a pohltila Jonáše. Jonáš se dostal tak do vnitra ryby a spatřil tam, jak visela na vnitřnostech ryby perla, a svítila jako slunce o polednách. A díval se Jonáš očima ryby oné jako oknem a viděl vše, co se nalézá v moři a jeho hlubinách. A pravila mu pojednou ona ryba: »Já se o tebe velice strachuji, neboť se dnes přiblížil tvůj konec.« Jonáš se velice ulekl a tázal se: »Viděla jsi snad něco, že ke mně tak mluvíš?« Ryba odpověděla: »Věz, že mne dnes leviathan (mořská obluda) pohltí.« Privil Jonáš: »Doveď mne tedy k leviathanovi a já tě ochráním od smrti!« A ryba ho přivedla v okamžení k leviathanovi, a Jonáš promluvil k němu takto: »Přišel jsem a sestoupil jsem, abych shlédl tvé bydliště.« Leviathan řekl: »Co máme my společného?« Řekl Jonáš: »Chtěl jsem viděti tu rybu, kterou určil Hospodin k hodům spravedlivých.« (Podle pověsti byl leviathan nesmírně veliký a Bůh určil, že bude jeden exemplář, tedy právě tento leviathan, zabít a připraven k hodům spravedlivých v nebesích.) Leviathan se ulekl a odstranil se a vzdálil se od Jonáše na dva dni cesty. Jonáš řekl pak rybě: »Zachránil jsem tě od záhuby a nyní chci tebe prositi, abys mne vedla na místa, jejichž poznání jest srdci člověka příjemno.« — »Pouze řekneš-li mi, co jsi s leviathanem hovořil?« Jonáš jí to slíbil a vypravoval rybě, jak byl leviathan stvořen a k čemu jest ještě určen.

Mezi tím dostali se do Rudého moře. Tam spatřil Jonáš mnoho stezek na dně mořském, a ryba mu to vše vysvětlovala: »To jsou cesty, kterými kráčeli synové israelští, když přecházeli suchou nohou rudé moře.« Dle pověsti měl tam každý ze dvanácti kmenů svou zvláštní cestu. Farao egyptský pak prý tam byl na dně držán padesát dní, až uznával moc Boha. Pak mu ukázala ryba ještě tu hlubinu, kde se synové Korachovi ustavičně modlí za svého otce.

A zůstal Jonáš v nitru ryby tři dni a tři noci, a nic se k Jahve, po celý ten čas nemodlil. A řekl Jahve: »Já jsem prokázal Jonášovi dobro a přichystal jsem pro něho zvláštní rybu, aby to měl v ní pohodlné; ale on na mne zapomněl a nyní se ke mně pranic nemodlí! Teď ho uvedu do vnitra jiné ryby, kde to bude velmi úzké, pak bude ve své úzkosti volati ke mně!« A připravil Jahve pro Jonáše rybu matku, ve které bylo tři tisíce a padesát milionů rybek. A přišla tato ryba k oné a pravila: »Jahve mne poslal, abych pozřela proroka, jenž jest

nyní v tobě: jestli ho vyvrhneš, tak ho pohltím a odplavu; jestli ne, tak rozevru svou tlamu a pohltím tebe i s prorokem.« I řekla první ryba: »Jaké znamení můžeš mně dát, že jsou slova tvá pravdivá?« Tato pravila: »Pojď se mnou k leviathanovi, a on ti dosvědčí, že mně dal Jahve takový rozkaz.« Přišly pak obě k leviathanovi a on pravil: »Hrál jsem si večer před Jahve a slyšel jsem, jak dával této rybě, rozkaz, aby pohltila muže, jenž se nachází v tvém nitru.« Tu vyvrhla první ryba proroka, a druhá ho pohltila.

Nyní nalézal se Jonáš v nitru ryby, v němž se již tlačilo tolik millionů rybek, a bylo mu tam hned velmi úzko, a počal modlit se k Jahve a volal: »Bože a Pane všehomíra, kam mám před tebou utéci? Prokaž mně svou milost a zachraň a vysvoboď mne!«

Tu rozkázal Jahve rybě a ta ho vyvrhla 968 parasang daleko do země. V midraši jest udáno 965 parasang, podle součtu číselné hodnoty písmen ve slovech verše 11. hlavy 2.: Wajjaqe-et-Ioná el-haj-jab-bašáh; to však dělá 964. A rozhlížel se Jonáš v té krajině, v níž se teď nalézal, a poznal, že jest zcela opuštěna, že tam nejsou ani lidé ani zvířata. Díval se na své šaty, a hle, ty byly zcela spáleny horkem, které panovalo ve středu té ryby. Sáhl si na svou hlavu a seznal, že nemá tam prázdných vlasů, že mu všechny slezly. Tu zvolal: »Spravedlivý jsi Jahve ve všem, co jsi mi učinil!«

A stalo se slovo Jahve k Jonášovi podruhé: »Vstaň!« — A bylo Ninive město velmi veliké; bylo tam dvanáct bazarů (tržnic), tržních čtvrtí, a v každém bazáru bylo 12 000 lidí, a v každém bazáru bylo 12 vchodů a každý ten průchod měl 12 dvorů a v každém dvoru bylo 12 domů a v každém domě bylo dvanáct mužů, sami silní mužové, a každý z nich měl po dvanácti synech.

A přišel Jonáš na trh a hlásal tam, co mu Hospodin poručil, a bylo slyšeti jeho hlas na 40 dní daleko. A slovo to dostalo se též k Osnapparovi (Assurbanipal), králi města Ninive, a sestoupil tento ihned se svého trůnu, roztrhl roucha svá, a oblékl se v roucha kající a poručil veškerému lidu svému: »Postěte se po tři dni, vy a vše to, co máte!« A postili se všichni, král i obyvatelé, jejich ženy a děti, ano i jejich dobytek. Třetího dne přinesly na rozkaz králův hladové kojence a jejich matky, ano oni oddělili telátka od krav. Kojenci zdvihali ručky své k matkám a volali: »Smilujte se nad námi, ať nezahyneme před vašimi očima!« A volaly dítky a mečela telátka a řvala. Tu dostavil se Osnappar král, vyzdvihoval děti k nebesům a volal: »Odpusť nám naši nepravost pro tuto nevíňátka, která v ničem nehrěšila!« A volalo tak vše za smilování a hleděli, aby veškeré násilí napravili a nespravedlivě nabytý statek nahradili. A Jahve viděl jejich konání a odpustil jim jejich nepravost.

Když pak to vše Jonáš viděl, padl na svou tvář a modlil se a pravil: »Pane, odpusť mi, že jsem chtěl prchnouti od tváře tvé! Teď znám tvou sílu a tvou moc a seznal jsem a vidím, že není nikoho, kdo by se tobě vyrovnal milosrdenstvím a dobrotou!«

A v tom okamžení přiletěly mouchy a komáři a mravenci a blechy a předpadly Jonáše, pokryly jeho holou hlavu a píchaly ho tak prudce, že si přál smrti. Tu dal Jahve, že vyrostl za noc keř skořcový, jenž měl 275 listů a chránil Jonáše před úpalem slunečním. Po té však přišel červ a zkazil kořeny toho keře, tak že uschl, a Jonáš trpěl zase náramně slunečním žářem; přišly podruhé

mušky a mouchy a komáři a mravenci na něho a trápily ho, že si v slzách přál, aby přišla na něho smrt. A tázal se ho Bůh: »Proč pláčeš?« A řekl Jonáš: »Pro ten záračný strom, který se tak krásně zelenal a nyní uschl.«

Závěrek bývá tu jako v bibli. Někde ještě jest přidáno, že ho obyvatelé vyprovázeli a že mu přáli požehnání na cestu. Po 40 letech pak umřel.

(Dokončení.)

FEUILLETON.

Válka a její výchovné prvky.

Píše EM. ŽÁK.

(Pokračování.)

Sv. Augustin praví »*Belligerare ... malis videtur felicitas, bonis necessitas.*« (De Civ. Dei. 4, 15.) »Jenom zlým zdá se válka štěstím, dobrým je nutností.« Slzy, které válka vynutí, oběti, jichž si žádá, mezery, které způsobí, jsou citelné po dlouhá léta i na straně vítězů.

Ale jako všechny hrůzy a utrpení má i válka potěšující a povznášející, světlé stránky. Ona, jak jsme již dříve pravili, má důležitou úlohu v rukou Prozřetelnosti. Válka má podle téhož církevního učitele »mravní zkázu lidstva napravití, má šlechtné a vznešené smýšlení lidí v ohni svízeli a útrap posílit a povznést, aby lidstvo stalo se buď zralým pro lepší svět, anebo aby mohlo plnit v tomto světě nové úkoly.« (De Civ. Dei 1. 1.) —

To, co nazýváme »pozemským mírem«, je často velmi daleko toho, co mnil Kristus pokojem, který světu přinesl; často není s to tento mír, jak mu svět rozumí, uspokojiti onu zdravou touhu lidského srdce a pravý rozvoj života národů.

Neboť mír je pokoj, ticho, *vykvetající z pravého pořádku*, je to »*tranquillitas ordinis*«; harmonie mnohých v jednotě, životní cit správně učeněného, zdravého organismu.

A jak silně bývá tento mír oťesen bojem jednotlivých stran v národě, jak bývá ohrožen revolučními proudy, sociální nespokojeností, národnostními rozpory a třenicemi! A jak rychle válečná vichřice rozehnala tyto mraky, umlčela starou nenávisť a spory! Vzpomeňme na stálé třenice jednotlivých politických stran. Na hrozby sociální demokracie, jež svorně volala ústy

svých poslanců ve všech lidových sborech zákonodárných: »Na militarismus nepovolíme ani jediného muže a nedáme ni jediného haléře.« A jindy hlásala: »Internacionální sociální demokracie svojí resistencí znemožní každou válku.« A opět: »Chceme revoluci.«

A čeho byli jsme svědky? V německém říšském sněmu jednomyslně, tedy i hlasy všech sociálních demokratů, beze vší debatty, bylo hned na počátku válečné doby povoleno 5 miliard na potřeby válečné. — Kterak si to vysvětlíme? Snad tím, že »vis major«, státníci sami, by si povolili tyto výdaje? Že snad sociální demokracie učinila z nouze ctnost? —

Rozhodně ne. Všichni sociálně-demokratičtí poslanci vycítili tíhu zodpovědnosti. Poznali, že i zájmy dělnických pluků válkou jsou ohroženy, že se jedná i o jich vlastní stoupence. Vichřice válečná shroutila celý jich program, který dá se zcela pohodlně budovati v době míru, ale jako dům z karet se rozpadá tam, kde jde o zájmy celonárodní. —

A kde zůstala ona internacionála? Nyní jsme toho svědky, že sociální demokrat francouzský a anglický bojuje proti soudu německému, rakouský proti ruskému a srbskému, atd. *Internacionála ukázala se snem.* Zájmy všenárodní oživily; příslušnost národní a soucítění s celým národem rozplášily fantasmie internacionály. Ukázala se takým fantomem jako sen o věčném míru, nebo tužby dávných chiliastů. Cítění s národem jako celkem ožilo, protože vědomí národnostní příslušnosti je hluboce zakořeněno v lidské přirozenosti jako vědomí příbuzenství rodového. I zde platí slovo *Horácovo*: »Naturam si furca expellas, usque tamen recurret.« Myšlenka na společnou vlast, společné zájmy, jež válkou ocitly se v nebezpečí, překlenula všechny rozdíly a odstranila aspoň na dobu válečnou všechny spory.

A dále ještě. Všichni hlubší myslitelé svorně si stěžovali *na materialistický směr doby, na nedostatek mravního idealismu a smyslu pro obětavost*. I zde válečná doba vyvolává pozoruhodné zjevy. Povrchní, lehkomyšlní lidé stávají se vážnými, vystupuje všeobecné prohloubení a zvniternění lidstva.

Každý cítí, že v krvavém, válečném zápasu jde o osudy říší, národů, o klidný, nerušený rozvoj kultury, o vývoj každého jednotlivce.

Kdo sleduje nynější život v Německu, nadšení celé říše pro válku, onu nezdolnou víru v budoucí vítězství, onu krajní obětavost civilního obyvatelstva a hrdost vojáků na nynější jich posláni a úkoly, nemůže odepřít úcty a obdivu těmto duševním zjevům. I u nás podobné úkazy lze pozorovati, byť ovšem v menší míře, poněvadž duch militaristický nebyl nikdy u nás tak pěstěn a posilován jako v říši německé. Ale vědomí příslušnosti k naší »širší vlasti«, o níž jde našim nepřátelům v první řadě, nesporně velmi zmohutnělo. Každý se cítí nejenom Čechem, ale i Rakušanem. —

A dále ještě.

Kultura, jakmile dospěla k určité výši, vždycky svádí k jisté nádeře, k přepychu a pohodlí. Vyvolává nebezpečí mravního úpadku. Připomínám jenom onen francouzský »kult ženy«, který vlastně znamenal požívačnost a vzrůst smyslnosti.

Válka vynucuje vážné myšlenky; skýtá dojemné příklady obětavosti a sebezapírání. Ona často ukazuje nicotnost a pomíjivost všeho pozemského. Ona také všechnu dosavadní kulturu snižuje na *nižší úroveň a zmenšuje míru našich obyčejných požadavků*. Začínáme si vážit toho, čím jsme dříve pohrdali. Válečný chléb místo nejmennějšího pšeničného, místo rychlíku rádi jsme zavděk vzali vlakem nakladním, místo cesty do ciziny spokojili jsme se krátkým pobytem na venkově, neměli jsme každý den ráno své noviny, také divadla a zábavy ztratily na své přitažlivosti. Každý, byť jeho příjmy nikterak se nezmenšily, stává se střádem, v nejistotě věcí budoucích.

A ještě dále: Všem těm, kdo odešli do války, a tak vytrženi byli ze středu života rodinného, stanou se *svazky příbuzenské, jakmile šťastně domů se vrátí, daleko dražšími a posvátnějšími*. Manžel bude si více

vážiti své manželky, bude více milovati své děti, a také ovšem naopak: pozůstalí doma mnohonásobně více budou si vážit v jejich kruhu vráceného vojína. Jasně si uvědomí, jak *veliké a nebezpečné úkoly vložila válka na bedra mužova, a jak sladké je dobrodiní míru*, jehož dříve si nikdo neuvědomil. Jako každý váží si svého zdraví tak, jak sluší, teprve tehdy, když vážně bylo ohroženo, tak svazků rodinných a manželských budou si lidé vážit tím více, čím víc byly vystaveny nebezpečí, že smrtí v době válečné budou zprětrhány.

Ženská emancipace, která se zvrhla ve zjevy žen-mužatek, která chtěla ženu dostatí vsudy v ony obory, které podle přirozeného zařízení Božího náležejí mužům, také jistě *zreviduje svůj program*. Jestli snad jediný vyskytl se případ ženy-bojovnice ve vojště srbském, je divno že ženy-bojovnice za rovnoprávnost s muži, ba ani ony divoké suffražetky anglické, se nepřihlásily doplnit armády mužů. Podivno, jak anglické suffražetky stichly a nehlásí se, když nejvyšší vojenská správa tak pilně shání nové sbory armádní a stěžuje si na nedostatek hlásících se mužů-dobrovolníků! Válka zmírnila, ba na čas udusila vše, co v jich programu bylo nezdravého a nepřiměřeného.

Mausbach ve svém pojednání »o spravedlivé válce a její účincích« (Hochland. 1. sešit 1914—15) dokonce tvrdí: »Tisíce žen proniká láska a to...ha a hrdá důvěra k vzdáleným mužům a synům spolu s pocitem jistého zahanbení nad svým rodem. Nyní probouzejí se dávné ctnosti ženiny, vážnost, zbožnost a hrdinský duch v té síle, že plní obdivu a dojati stojíme před matkami, které bez nároku osm i deset synů vyslaly na bojiště. Již odvrací se čistý německý smysl žen od moderních výstřelků svobody a rozkoše, stává se proti zdůrazňování smyslné draždivé v oděvu a vystupování. V době, kdy zjev bojovníka snaží se vystřihati všeho nápadného a skvoucího se, kdy lesk kyrassů a helmic ustoupil prosté modrošedé, nenápadné uniformě, musí řádné ženě zdáti se naprosto nedůstojným, aby její uměním mody upoutávala na sebe obdivující a žádostivé pohledy.«

Ovšem to jsou namnoze jenom ctnosti okamžiku, heroické probuzení se ctností; ale můžeme přece doufat, že zůstávají v duších své hluboké stopy, až vrátí se žádoucí, sladké doby míru a pokoje. (Dokončení.)

SMĚS.

Neuvěřitelné. »*Věstník*« českého učitelstva ve svém čísle z 20. listopadu píše: »*Učitelské platy vážně ohroženy.*« Jak se dalo předvídati, Zemská správní komise rozhodla učiniti řadu opatření úsporných, jež vejdu v platnost o Novém roce. Nejvážnější jsou ohroženy, jak se nám z dobře informované strany praví, platy učitelské. Měly býti sníženy vlastně již od 1. října a pro tento termín svedeny byly v poslední schůzi zemské školní rady ostré potyčky zvláště mezi příznivci rychlého spojení a ochránci učitelstva. Rozhodnutí o snížení učitelských platů prý nedá však na sebe již dlouho čekati. Stane se tak prý v nejbližších dnech. Naproti tomu vyslovuje se naděje, že podaří se aspoň zarazit chystané rovněž zmenšení počtu učitelstva vůbec a uzavření některých škol.« —

Že pohnutá doba válečná ukládá zemi značné finanční oběti a nutí k spofivosti, je zajisté samozřejmo. Že by však zemská komise v době, kdy mimořádnými poměry a ještě více přímým *lichvařením* téměř všech, kdo životní potřeby produkují a kdo mezi producenty a konsumenty zprostředkují, všechny životní potřeby nesmírně byly zdraženy, chtěla učitelstvo na příjmech, potřebám doby stěžii vyhovujícím, zkrátiti, toho nelze přece snad se obávati. K takému prostředku úspor komise, jak pevně doufáme, se nepropůjčí. r.

Dětský den ve prospěch sirotků po padlých českých vojinech a dětí strádajících následkem událostí válečných. Od roku 1910 konají se každoročně 2. prosince se svolením úřadů školních na školách všech kategorií na památku nastoupení J. V. císaře a krále Františka Josefa I. na trůn a podle Jeho hesla: »*Vše pro dítě,*« slavnosti zvané *Dětský den*, jichž výtežek byl vždy velmi značný příjem České zem. komise pro ochranu dětí a péči o mládež v království Českém. V letošních poměrech válečných České zemské komisi připadl k řadě velikých povinností dosavadních úkol nový: *pečovati o sirotky po padlých českých vojinech a děti strádající následky událostí válečných.* Komise rozhodla se pořádati letošní pátý *Dětský den* ve prospěch oněch ubožáčkův a doufá, že přijem jeho vzhledem na účel, pro který jest letos pořádán, převyšší příjmy Dětských dnů

dřívějších a umožní komisi, aby mohla se ujmouti všech sirotků po padlých hrdech a dětí strádajících válkou, jež se hlásí a budou hlásiti u ní o pomoc a zaopatření. Proto prosí Česká zemská komise, aby v místech, kde nebude možno uspořádati slavnosti programové, pořádány byly *sbírky ve prospěch sirotků po padlých českých vojinech a dětí strádajících následky událostí válečných.* Námaha a práce s tím spojená bude hojně odměněna. Všem, kdo se jí zúčastní, vděčiti budou *sirotci po padlých českých vojinech, děti po vojinech invalidních a vůbec děti strádající následky událostí válečných.* — Doufáme, že naši přátelé použijí v této době válečné dětského dne a další též doby ke sbírce ve smyslu paedagogickém. Poukažme dětem na veliké oběti, jež vojíni na se vzali, a na jich nebezpečí a strádání v širém poli, tváří tvář nepříteli. Vysvětleme, že je na čase, aby i ony v jich prospěch dovedly něco si odepřít, mimořádných, *zbytečných a přece obvyklých vydání se vstríhati,* a z těchto úspor vlastních ke sbírce snažili se přispěti. Tedy ne nový apell, jako obyčejně se stává, na kapsu rodičů, ale povzbuzení k šetrnosti a k vlastní obětavosti dítek. Jenom tak spojíme se sbírkou důležitý výchovný moment soucitu a účinné lásky k trpícím. r.

Uznání zásluh. Odborný učitel měšť. školy v Praze-VII., p. *Emil Luňáček*, byl pro své zásluhy o horlivé pěstování chrámového zpěvu jako dlouholetý ředitel kůru vyznamenán papežským řádem: »Pro Eccl. et Pontifice.« P. učitel Luňáček vždycky se vyznamenával svojí rozhodností, s jakou funkce ředitele kůru zastával, nelekaže se posměchu a zostouzení v »pokrokových« listech učitelských. Ignoroval je; byly mu směšnými a žalostivými výbuchy hněvu i — závisi. Jeho přátelé, kteří záslužnou jeho činnost školní znají, kteří na své oči sledují, jak o výchovu mládeže horlivě se stará, a při tom s neutuchajícím nadšením svých funkcí jako ředitel kůru se chápe, neupřou mu své uznání a jistě mu k zaslouženému vyznamenání ze srdce, upřímně blahopřejí. r.

Česká sekce středoškolských učitelů náboženství v Praze konala svou schůzi 29. října 1914 ve čtvrtek v kn. arc. semináři. Přítomni byli M. Kocmich, Jos. Šprongl, Em. Žák, Fr. Trnka, Dr. Jos. Kaš-

par, Dr. Orel, Houra, Dr. Smrček, Soldát, Matějka z Berouna, Dr. Čihák a jednatel.

Předseda Dr. Lub. Petr omluvil se pro nutnou příčinu a v dopisu žádá jednatele, by za něho schůzi řídil.

V pohnutých a velevážných poměrech válečných sešli se katecheté středoškolské po prvé v tomto školním roce, by pohovořili o otázkách stavovských. Jednatel čte protokol minulé schůze, který schválen, a za předsedu kol. J. Špronglem byl podepsán.

Jednatel vítá do pražského středu kolegy Dra. Jos. Kašpara a Dr. J. Smrčka, kteří jmenování tímto rokem na ústavy pražské, a přeje jim hojně zdaru v novém působišti; děkuje za příkladnou horlivost kol. Matějkovi, jenž tak rád až z Berouna schůzi se účastní. Pro mimořádné a smutné poměry válečné i činnost spolková ochromena zvláště co se týče uložené přes prázdniny revise učebnic středoškolských, rovněž pochována na čas i služební pragmatika.

Prof. Em. Žák navrhuje, by podána byla sekci *žádost k ministerstvu kultu a vyučování* o poukazání určité a přiměřené kvoty pro učebné pomůcky na náboženství, jako jest tak učiněno pro dějepis, filologii, přírodní vědy, přírodopis, fysiku, chemii, kreslení.

Navrhovatel nemá na mysli kvotu z dotace na knihovnu učitelskou, neboť zde má právo katecheta navrhnouti odborné vědecké dílo, nýbrž zvláště určitý obnos na pomůcky náboženské (mapy, obrazy biblické, historické, liturgické, slohů církevních), kde často závisí katecheta na libovůli ředitelově anebo sboru, nemaje zákonnitého práva. Tím se stane, že pro velký náklad na pomůcky jiné při nejlepší vůli své a ochotě nevymůže si zakoupení nejnuttějších pomůcek pro vyučování náboženství.

Návrh tento po věcných poznámkách některých kolegů byl přijat, a uloženo funkcionářům, by jej připravili a přednesli v příští schůzi. Debata se rozpředla o mluvních cvičeních při vyučování náboženství, předepsaných ministerstvem kultu a vyučování čís. 3 B 2294/2 ai 1912, a z. š. r. čís. 65.182 ze dne 18./11. 1913. Někteří kollegové učinili pokusy zavést se žáky připravenou rozpravu o některé látce z apologetiky, z morálky a to se zdarem.

K tomu připojuje jednatel poznámku, že dle výnosu ministerského a jeho slovného znění není dovoleno vlastně nějaké řečnické

cvičení (to je vyhrazeno pro češtinu), nýbrž lze v mezích látky předepsané a na způsob zkoušení dovoliti žákům delší řadu myšlenek o některé pravdě náboženské správně a logicky přednésti. K tomu se vztahuje řečené nařízení, by žáci učili se mluvití souvisle, správně a logicky.

Konečně rozpředl se rozhovor o dotazníku a vyplňování otázek v něm uvedených konsistořím, každý rok stejných, o novém nařízení o přidělování zkušebních kandidátů náboženství pro střední školy a j.

Jednatel navrhuje, by v každé schůzi bylo rokováno o některém tematě z učebné látky náboženské k vůli informaci a methodickému postupu. Přijato. Pro příští schůzi přednese Dr. Jos. Kašpar referát o nesmrtnosti duše dle své připravené pro tisk dogmatiky.

Když jiných návrhů nebylo, jednatel s díky kolegům za hojnou účast schůzi ukončil.

Dr. Jos. Hanuš,
jednatel.

Belgie. My, čeští katolíci, s jakousi posvátnou úctou pohlíželi jsme vždy k Belgii, kde při vládě udržovala se katolická strana, proti níž ovšem spojení liberálové, sociální demokrati a svobodní zednáři stále štváli a její existenci od jedněch voleb ke druhým vždy vic a více ohrožovali. Na krásně rozvětvený belgický obchod, průmysl, blahobyť, četnou železniční síť, školství, jich katolickou universitu lovaňskou, slavného kardinala *Merciera*, předř.ího spisovatele a filosofa neoscholastického, předsedu akademie věd, hleděli jsme s obdivem. Proto k jich nynějšímu osudu, kdy stali se největší obětí války, hledíme s plnou soustrastí. Belgie za nynější svůj stav děkuje liberální straně a její spojencům. Katolická strana hodlala proti německému vpádu a průchodu německých pluků zemi protestovati a chovati se zcela passivně. Citila příliš dobře nebezpečí, které zemi hrozí. Ale liberálové a svobodní zednáři již dříve smluvili spojenectví své s Francií, ovládli svými listy veřejné mínění a získali pro ně i samého krále. Nyní celá země pyká za tuto liberální politiku. Francie a Anglie ovšem slibují zrušit zemi »bohatou náhradou«. Uvidíme jich štědrost! Ale mnoho od těchto spojenců Belgie neočekáváme.

Stručná methodika vyučování katol. náboženství pro učitelské ústavy. Se-stavil Ad. Fux, bývalý professor při c. k. učitelském ústavě, člen zkušební komise pro

školy obecné a měšťanské v Příboře, ředitel ústavu ke vzdělání učitelek v. v. Čtvrté nezměněné vydání. Kniha ta schválená jest kn. arcib. konsistoří v Olomouci a připuštěna jako pomocná kniha speciální metodiky náb. vyučování k příruční potřebě kandidátů a kandidátek učitelských ústavů c. k. zem. šk. radou v Čechách a na Moravě, kn. arcib. konsistofemi v Praze a v Olomouci a bisk. konsistofemi v Brně, v Budějovicích a v Král. Hradci. Cena výtisku 1 K. Vydána jest tiskem družstevní knihtiskárny v Hranicích na Moravě. Nákladem vlastním 8° str. — Již první vydání knihy té bylo přijato kritikami velmi příznivými. (Komenský č. 49. r. 1893., Vychovatel č. 31. r. 1893., Čech č. 245. r. 1893 a j.), a není divu, že jest ceny trvalé, tak že dožila se v době poměrně krátké IV. vydání. Spisovatel působil jako professor a ředitel učitel. ústavu přes 30 let a snesl v knize té své bohaté zkušenosti paedagogicko-didaktické a methodické. Co do objemu jest kniha sice stručná, ale obsahem jest bohatá, jelikož podává v krátkosti všecko, čeho jest třeba věděti tomu, komu jest se zdarem vyučovati sv. náboženství. I při vyučování metodiky na theologických fakultách v biskup. seminářích doplněna může býti kniha ta živým slovem učitelovým § 22. »Org. statutu pro ústavy učitelské« a učebné plány duchovních vrchností nařizují speciální metodiku vyučování pro IV. roč. Kniha jest sestavena dle nejlepších spisů methodických, ale podržela nicméně svůj samostatný charakter. Psána jest slohem lehkým, prostým, nikoliv tím známým »kantorským«, jenž odpuzuje. Spisovatel počíná si veskrz jako zkušený rádce, čímž knížka zamlouvá se tím více. Doufáme, že i toto IV. vydání bude s povděkem přijato a hojně při náb. vyučování užíváno. — K dostání jest v knihkupectví V. Kotrby v Praze-II., Pštrosova ulice č. 198.

LITERATURA.

Výbornou příručku pro apologetiku professorům náboženství dal do ruky prof. Dr. Josef Novotný svou knihou: Světem k Bohu. Vydána jako 21. číslo knihovny Obnovy v Hradci Králové r. 1914. (Nákl. Politického družstva tiskového. Cena 6 K. Str. 460.)

Málo jest dosud pomůcek českých pro apologetiku na školách středních. Vedle známé Apologie křesťanství od P. Vychodila jsou překlady v katolické vzdělávací knihovně: Dra Ant. Podlahy překlad Duilhé de Saint Projetovy Apologie, a Dra Zahna: Věda a učenci katoličtí (přelož. Dr. Hazuka).

Vodítkem a vzorem při zpracovávání zajímavé látky byla autorovi apologie Projeťova; ovšem obohatil ji studiem novějších autorů z jiných národů a výběrem z děl našich spisovatelů českých. Cílem knihy této jest přivést čtenáře své ku pravému klidu duše, založenému na víře katolické, a to vědeckým pozorováním světa zevnějšího a duše lidské.

Studiem přírodních věd přicházíme ku Stvořiteli a víře v něho, která neodporuje vědeckým poznatkům.

Rozdělení látky jest velice přehledné a praktické, kniha, která má ráz vědecký, psána srozumitelně i pro méně vzdělané, podávajíc vysvětlené základy problémů vědeckých. Důkazy existence Boží jsou provozeny citáty nejnovějších učenců, kosmologický (stopy Boží ve vesmíru, vývoj země, stopy Boží na zemi), biologický (co je život, stopy Boží v přírodě organické — v říši rostinné, stopy Boží v říši živočišné), anthropologický (o člověku, stáří, původ člověka, theorie Darwinova, rozdílné znaky člověka a zvířete), teleologický (účelnost ve světě, v životě zvířat), psychologický, o duši lidské; velice důkladně probráno o podstatě duše, podstatný rozdíl mezi duší zvířecí a lidskou, o nesmrtnosti duše, důkaz mravní se zákona mravního a svědomí.

Vložena stať o kosmogonii biblické, její poměr ku vědě. Autor končí knihu výkladem o poměru vědy k víře a církvi jako podporovatelce vědy a pravého pokroku. Kniha tato jest vskutku výbornou pomůckou pro bohatost obsahu a citátů pro katechety středoškolské, ale také poučnou četbou pro všechny, kdož chtějí se také seznámiti s nynějšími proudy na poli náboženském a vyzbrojiti se důkazy proti námitkám na základy náboženství vedeným.

Dr. Jos. Hanuš.

Katolíci pamatujte zvláště v dnešní době na naši knihtiskárnu!

Vychovatel* vychází i. a 15. každého měsíce a předplácí se v administraci celoročně 7 korun, půlletně 3-50 K. Do krajů německých předplácí se na „Vychovatele“ 8 korun, do ostatních zemí 9 korun. — Panům knihkupcům slevujeme 25 procent a „Vychovatel“ se jim dává toliko za hově. Alumům, klerikům a studentům slevuje se deset procent a sběratel tiskane na 10 exemplátů jedenačty zdarma.

VYCHOVATEL.

Časopis věnovaný zájmům křesťanského školství.

Orgán

Jednoty českého katol. učitelstva v král. Českém.

Majitel a vydavatel: Družstvo Vlast.

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR: gymn. prof. EM. ŽÁK.

Administrace „Vychovatele“ jest ve vlastním domě v Praze, Žitná ul. č. 570-II. — Tam zaslá se předp. a adres. reklamace, jež se nepočítá a nefrank. Rukopisy pro hlav. list, zprávy časové, knihy a časopisy zaslány buďtež Em. Žákoví, prof. na Smíchově, Ferdinandovo náb. Pro učít. přílohu přijímá rukop. Vl. Jelínke, učitel v Břevnově u Prahy, pro Věstník katechetický přijímá rukopisy redaktor Jaroslav Slavíček, katecheta na Smíchově 992.

Naším přátelům. — Americké školy a náboženství. — Volné kapitoly z dějin církevního zpěvu. — Biblické děje a biblické osoby v pověstech Židů a Mohamedánů. — Feuilleton. — Směs. — Literatura.

Naším přátelům.

Za těžkých poměrů pro odvětví knihtiskařská a nakladatelská letošní rok začal, za těžších ještě končí. Stávka sazečská, mzdový boj, byly toho příčinou, že nemohli jsme prvá čísla našeho nejstaršího českého časopisu pro křesťanské školství, »Vychovatele«, v obvyklou dobu a v těch rozměrech vydati, jako v klidných a urovnaných poměrech vždycky se dalo. A naši věrní odběratelé, díky jejich shovívavosti a lásce, mimořádné tyto okolnosti pochopili, naši snahu uznali, a obtíže, naskytující se při expedici Vychovatele, upřímně omluvili. —

Nynější pak doba válečná poměry v tiskárnách ještě více ztížila, a obracejíc všechen zájem k světovému zápasu účastněných říší, a hlavně našeho staroslavného mocnářství a drahé vlasti, pozornost od kulturních proudů a směrů, jež v knihách a časopisech nejzřetelněji se zrcadlí, značně odvrátila. Je přirozeno, že velká hodina válečných zápasů, jež každému pozorovateli širšího rozhledu byla blízká, ale mimo očekávání dříve udeřila, strhuje všechnu pozornost na sebe. Inter arma silent musae. —

Ale nám všem je jasno, že válka v oekonomii Boží prozřetelnosti má nejen svůj trestný, ale i polepšující a povznášející význam. Je to bouře, jež láme, ničí, pustoší, ale též občerstvuje, oživuje a pozdvihuje. A jsme-li nyní hlavně svědky oněch prvních a nejbližších následků doby válečné, doufáme, že budeme též účastníky oněch vzdálenějších, ale též utěšujících jejich důsledků. Že svět, vyrušen hroznou ranou ze svého klidu a pohodlí, jak materialistický sklon a nevěrecké proudy vždycky je plodí, začne vážněji a hlouběji nazíratí na život a na jeho duševní, hlavní základ. —

Potřeba víry, vnitřnějšího duchovního života, všudy se hlásí. Ctnostem, vyvolaným tísní doby, skoro všude dává se onen hlavní a jediný trvalý základ, *náboženství*.

A v této době úkol křesťanského tisku bude tím větší a důležitější. Nikoli kámen, který dává nevěrecký tisk, ale chléb, který šíří víru, bude žádán a hle-

dán. A duši, která cítí svoji prázdnotu, neuspokojí lesklá frása, ale posilující pravda, životodárné slovo, jež vyšlo z úst Kristových.

Sílu slova Božího nejzřetelněji vidí naši kněží, bratři, kteří působí na bojišti a v nemocnicích; ji vidíme i my všudy, kde úzkost, smutek a strach napadly slabé duše. Veliké slovo Kristovo: *»Co se bojíte, malověrní?«* zvučí světem.

Věříme pevně, že krvavá lázeň, v kterou téměř celý svět je pohroužen, bude mu poučením, a spolu povznešením mravních jeho sil duševních. Že křesťanskému tisku nastanou nové práce a nové úkoly.

Proto obracíme se na své přátele, své bratry u víře, na duchovní i světské vzdělavatele školní liché národní, aby nám zůstali věrní, nás podporovali a mezi svými známými šířili pro nás zájem, podporu a porozumění.

Ne ten pokrok, který znamená cestu po šikmé dráze k propasti mravního nihilismu, a který je na konec hrobem idealismu a všeho vyššího života, ale *pokrok v Kristu*, který řekl ono hluboké, a nejednou nepochopené slovo: *»Já jsem cesta, pravda a život«* je naším heslem a naším cílem. K tomuto pokroku jsme pracovali; o ten budeme ze všech sil svých i nadále se přičiňovati.

»Vychovatel« bude i v budoucnu seznamovati své čtenáře se směry a proudy dřívější i nynější paedagogiky, bude pilně registrovati, co v nynějším, neobyčejně čilém ruchu vychovatelském je hodno pozornosti; bude ve své theoretické i praktické části podávati svým čtenářům vše, co je nutno znáti všem pracovníkům na roli národní výchovy mládeže, kteří chtějí zůstati na výši doby.

Prosíme všechny své spolupracovníky a své čtenáře: Podporujte nás. Podporujte nás svým pérem, svojí láskou, svým živým zájmem o úkoly a metody pravého vzdělání mládeže. Podepřete nás svoji podporou mravní i hmotnou. Upevněte i rozmnožte řady našich přátel a odběratelů.

Redakce.

Americké školy a náboženství.

(Podává prof. Dr. LUB. PETR.)

(Dokončení.)

Ještě r. 1909 byl známý psycholog a praesident clarkské university, *G. Stanley Hall*, zapřisáhlým odpůrcem náboženské výchovy mládeže. Ale o dvě léta později důkladnější studium dovedlo ho k opačnému názoru:

»Ač jsem protestant, jsem přece přesvědčen, že u mládeže nedá se mysliti úspěšná výchova mravní bez náboženského pruku. Dnes souhlasím úplně s katolíky, že to byl přehmat, sesvětšiti státní školu tak, aby se stala líhni bezbožnosti.«

Při pozdější příležitosti poukázal *Hall* na Francii jako na odstrašující příklad důsledků bezbožecké školy, a žádal naléhavě, aby náboženství dostalo se dřívějšího místa v americké škole: *»Katolíci jednali v této věci moudře, a všechen lid by se měl pozvednouti jako jeden muž a žádati, aby tak podstatný prvek výchovný nebyl ze školy vylučován.«*

Před vlastní obcí doznal jeden z nejváženějších duchovních *presbyterianských*: *»Jedinou církví, která úkol výchovný svých dětí správně řeší, jest katolická církev. Katolická farní škola bude příčinou, že v Americe katolické církvi připadne vítězství nad všemi ostatními konfessemi; jí jest souzeno státi se obecnou církví země.«* —

Jest ještě v dobré paměti, jak na prvním mezinárodním kongressu pro mravní výchovu od 25.—29. září 1908 v Londýně konaném, Američan *Felix Adler* naproti francouzskému a německému zástupci rázně hájil pravdy, že *mravní výchova bez náboženského podkladu jest nemožnou zřídou.*

Podobně na kongressu episkopátu ve Washingtoně r. 1898 pravil Dr. *David H. Greer*: »Pouhé rozumové vzdělání nestačí opravdové výchově k čistotě. Vzdělanost a celá výchova musí býti oduševněna náboženstvím. Episkopálové nemohou se spokojiti přítomným školstvím státním, ježto náboženství jest ze školy vyloučeno. Tyto školy nemají pouze prostředkovati vědění a vzdělání, nýbrž především vychovávají žáky k pravým křesťanům.«

Také katolický kongress pro náboženskou výchovu r. 1912 v *St. Louis* konaný obvinil jednomyslně beznáboženskou školu z toho, že bázeň Boží zmizela ze srdce lidu, »Pro záchranu lidu nutno jest vrátiti se ve škole ke dřevnímu systému náboženské výchovy,« prohlásil kongres. — —

Ještě před padesáti léty byly by podobné odsudky lidového systému výchovného vyvolaly v celé zemi bouři protestu; ale výsledky beznáboženského vyučování otevřely zatím oči i nejúpornějším zastáncům školy americké. Střízlivého pozorovatele, jenž vyznati musí s *Herbartem*, že účelem výchovy jest vy. pěstění mravného, pevného a silného charakteru, naplňuje podivem, že vtipný Yankee přes půl století může setrávat v tak povážlivém omylu. Ale kde náboženské předsudky se ke slovu přihlašují, tam zůstává bez účinku i slavená Američanova *second sober thought* (druhá rozvážlivá myšlenka).

Protestanté doufali, že nedělní vyučování náboženské, nedělní škola, dostačí náboženské výchově dítěte. Ale tento sen rozplynul se v niveč před drsnou skutečností. Předně navštěvuje nedělní školu méně než 50% dětí, takže dobrá polovička Američanů dorůstá bez jakéhokoli vyučování náboženského, a pak od nábožensky rozbredlé školy nedělní nelze vůbec mnoho vlivu na vůli dítěte očekávati. — Jest zjištěno, že ze všech dětí, jež mezi desátým a dvacátým rokem do nedělní školy docházely, jen asi 25% se později k některému pozitivnímu vyznání přihlašuje. *Čtyřicet procent všeho obyvatelstva Spojených států nechodí do kostela; pět a dvacet procent neuznává ani Boha.*

V Americe bývají zákonodárná sedění a sedění kongressů po dávném obyčeji zahajována modlitbou. Když r. 1911 kaplan senátu kánsaského vyzval senátory, aby před zasedáním se s ním pomodlili hlasitě Otčenáš, bylo jich jen osm, již jeho přání mohli vyhověti. Kazatel podělil pak senátory modlitebními knížkami a v nejbližší schůzi již polovička senátorů říkala Otčenáš zpaměti. Charakteristická drobnost.

Přihlížíme-li tedy k dnešnímu náboženskému stavu Spojených států, můžeme říci bez nadsázky, že celé vrstvy lidu jsou prosáklé pochybovačností a agnosticismem. Příčina toho jest zřejma a bývá poctivými protestanty také přiznávána.

Tak praví methodista v new-yorské *Literary Digest*: »Americké školy národní jsou semeníštěm nejen neřestí, ale i nevěry. Stát udělal by líp, kdyby miliony věnoval na podporu škol náboženských, neboť je přirozeno, že v bezkonfessijních školách vychovává se nevěra; jen vrátí li se zase náboženství do školy, může naše země býti zachráněna.

Neobyčejně příznivé svědectví náboženským školám americkým dává *statistika školního vzdělání trestanců* v největších káznicích amerických. Podáváme zde číslice z káznice, zřízené pro východní kraj Pennsylvanie.

V oblasti té dochází třetina dětí do školy katolické. R. 1890 bylo z 89 provinilců pod 21 rok starých, jeden a šedesát žáky veřejných škol, a jen tři žáky farních škol katolických. Ze všech provinilců, kteří byli r. 1902 ke káznici odsouzeni, bylo 371 vychováno ve školách veřejných, 14 ve školách soukromých (náboženských), a 33 dílem ve školách soukromých, dílem ve školách státních. Čtyřicet čtyři trestanci, do 21 let staří, obdrželi výchovu ve školách státních, čtyři v katolických. To nejsou ojedinělé případy. Pět ku 350 jest poměr soukromých škol ke státním r. 1903. V roce 1904: 8 ku 406 R. 1905: 9 ku 399, r. 1906: 8 ku 348, r. 1907: 9 ku 367, r. 1908: 9 ku 542.

Školami soukromými míněny jsou tu školy katolické i protestantské. R. 1890, kdy obě tyto kategorie byly ve statistice vedeny odděleně, bylo provinilců z katolických škol 3, z protestantských 4.

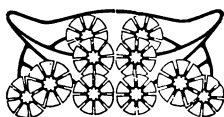
Vůči takovým faktům musí vzbuditi radostný ohlas, že se nyní docela i dvě akatolická združení, *Religions Education Association a National Institution for Moral Instruction* věnují výhradně náboženské výchově mládeže. Právem pronesl r. 1912 komisař národní výchovy *P. P. Claxton*, v listě k praesidentu katolické koleje sv. Ignáce v San Francisku svůj úprimný podiv nad obětavostí, již katolici škole osvědčují.

Na základě objevů smutného mravního stavu na školách veřejných snažil se r. 1909 jiný komisař, *E. E. Brown*, činiti propagandu hojnější náboženské výchově mládeže. Ale poněvadž dle jeho mínění »dějinným vývojem a socialními poměry přítomnosti jest znemožněno, aby náboženské vyučování do státních škol zase bylo zavedeno,« přimlouval se státní tento úředník za to, aby *týdně půl dne bylo věnováno náboženskému vyučování v různých kostelích*.

Skoupý tento návrh nedávno energicky odmítl pittsburghský biskup *Canevin*. »Sto šedesát sedm hodin týdně máme tedy věnovati věncem tohoto světa a jen jednu království Božímu a jeho spravedlnosti! Padesát dvě pravdám věčným a 8708 různým oborům světského vědění!« —

Sdílejíce se o toto přesvědčení, zřizují si nyní i protestanté na mnohých místech školy vlastní. R. 1905 měli episkopálové již 69 chlapeckých a 89 dívčích škol. A luteráni v témž roce 5552 školy farní s 247.871 dětmi. Většina těchto německých škol luteranských jest ve vnitrozemí. Konečně i Židé začali v posledních letech v New Yorku zakládati si náboženské školy vlastní. —

Jak patrnó, učiněné zkušenosti s beznáboženskými školami státními jsou nejlepšími doporučovateli soukromých škol konfessijních, jež se nejen rozmnožují, ale získávají i u obyvatelstva Spojených států stále rostoucí přízeň a uznání.

Volné kapitoly z dějin církevního zpěvu.

(Středoškolské exhorty pro třídy vyšší.)₄

Dr. DOBROSLAV OREL.

I

Církevní zpěv doby apoštolské.

Dne 22. listopadu slaví se svátek *sv. Cecilie*, patronky církevního zpěvu. Cecilie byla za císaře Marka Aurelia mučena a r. 178 stala. Byla pochována v cypriské rakvi v katakombách sv. Kalixta při silnici Appiově. Její hřbitov stal se pohřebním místem papežů III. století. Později bylo tělo její přeneseno do chrámu sv. Cecilie v Římě. — V první antifoně církevního officia se praví, že Cecilie v srdci svém Bohu zpívala, když hudba hrála při jejím sňatku s Valeriánem. Tato slova dala podnět, že jí malíři v XV. stol. vyobrazovali, jak hraje na varhany (*Raffael*). Vroucí zbožnost a nadšení jest ono »tertium comparationis«, jímž naplněna byla duše sv. Cecilie, pějící chvály Bohu, a jímž má přetékat duše umělcova, zabývajícího se církevní hudbou.

S tohoto ideálního stanoviska jest sv. Cecilie patronkou hudby. Ji k počtě věnováno budiž několik kapitol o církevním zpěvu, o němž každý intelligent má aspoň tolik vědět, kolik se učil z jiných oborů lidské kultury. První kapitola platiti bude *církevnímu zpěvu z doby apoštolské a prvních církevních učitelů*.

1) Nejprvnější otázka, která tane na mysl všem, kteří zajímají se o historii zpěvu křesťanského, zní: *Jakého původu jest zpěv křesťanský?* Odkud se vzal chorál, onen jednohlasý zpěv ve volném rytmu řečnickém? Je dítkem křesťanským, či byl ve svých složkách již v dobách předkřesťanských?

První křesťané byli původně židy nebo pohany. Židé znali ze synagogy zpívati starozákonní žalmy a přestupující ke křesťanství nemohli tohoto umění rázem zapomenouti.

Z pohanův zvláště Řekové vypěstili si svůj, od orientalců lišící se systém hudební, který již v šestém století před Kr. dosáhl svého klasicismu. Tehdy, jak dí *Hostinský* v »Hudebních rozpravách«, rozdělila se lyrická hudba ve dva proudy: *chorický*, v němž dosáhl výše umělecké sborový zpěv *jednohlasý*, a *melický*, pěstěný na řeckých ostrovech maloasijských, v němž hlavní roli měl zpěv *solový*. Když Řecko pozbylo samostatnosti, přestěhovaly se oba proudy řecké hudby do nových Athen, do Říma. — Římané přisvojili si hudební umění řecké, a nelze popíti, že ke křesťanství přestupující Řekové a Římané vnesli do křesťanského zpěvu tradice antické, které nabyly platnosti vedle živlů orientálních.

K otázce prvé: *Jakého původu jest zpěv prvokřesťanský*, lze tedy odpověděti slovy zakladatele moderní hudební vědy, *Dr. Ambrosa*, profesora konservatoře v Praze, pak ve Vídni, a učitele korunního prince Rudolfa, následovně: »Hned v počátcích dob křesťanských vidíme, jak elementy z *Palestiny* a *Hellady* jako dva proudy se spojují. Z hebrejské hudby vzala hudba křesťanská nádech posvátnosti, z hudebního pak umění Řeků vnější formu a ušlechtilost.«

A na základě těchto vytvořilo křesťanství v desíti stoletích zcela samostatně, dle své individuality zpěv pozoruhodné jednoty, plný života, jednoduchý a vznesený zároveň.

2. *Kdo zpíval v prvních dobách křesťanských?*

a) Celebrant od oltáře, jáhen a lektor, později též podjáhen, buď též od oltáře nebo z ambony, z řečniště, jež byla v choru, kde byl umístěn pěvecký sbor kněží. Zpěv služebníků u oltáře nazývá se *accentus* (cantus ad populum = zpěv k lidu).

b) Cvičený sbor pěvecký, umístěný v choru před oltářem, přednášel stále i proměnlivé části ke mši sv. Zpěv jeho zove se *concentus* (sborový zpěv).

c) S tímto chorem zpíval někdy i *lid*, a to na východě častěji než na západě. Lid vkládal zvláštní úryvek, zvaný *antifona*, po jednotlivých verších žalmu nebo chvalozpěvu, které přednášel chor. —

3. *V jaké řeči byly zpěvy liturgické?* V dobách prvotních užívalo se vedle latiny též syrštiny a řečtiny. Latina teprve v pozdějším věku nabyla převahy nad řečtinou a syrštinou. Nejen v Římě, nýbrž i v Gallii a Anglii zpívaly se některé části v jazyku řeckém i latinském. Stopy řečtiny jsou dosud v improperiích na Veliký pátek a v *»Kyrrie eleison«* při mši sv.

4. *Jaké zpěvy zpívali první křesťané?* V prvé řadě perly starozákonní poesi lyrické, žalmy. Kromě starozákonních zpěvů rozlehal se katakombami a basilikami zpěv evangelií, epištol, zpěv celebrantův (praeface, Pater noster), písně duchovní, sv. Pavlem zvané *odai pneumatikai*, jež nebyly nic jiného, než improvisace na základě okamžitého jednotlivcovy nadšení a individuálního nadání básnického. Byly prvním křesťanům tím, čím nám jsou písně národní.

Tolik v přehledu o zpěvích liturgie *apoštolské*.

5. Šířením cirkve do všech končin země podlehala mešní liturgie a liturgické zpěvy vlivům jednotlivých zemí; lze na nich nalézt ve vedlejších věcech různosti a úchytky, ač jádrem jejím vždy a všude zůstaly úkony, které Kristus konal při založení a ustanovení mše sv. při poslední večeři. Tak možno v Miláně obdivovati se zpěvům liturgie ambrosiánské, v Římě liturgii římské; od nich lišila se liturgie gallikánská, různé liturgie východní, z nichž důležitou byla liturgie sv. Basila a sv. Jana Chrysostoma. Ve století VII. k nim přistupuje ve Španělsku liturgie mosarabická, upravená sv. Isidorem Sevillským.

Pro západní církev má důležitost liturgie sv. Ambrože. Milánská církev měla totiž své liturgické zvláštnosti a její zpěv pode jménem sv. Ambrože se rozšířil po celé Itálii, i v samém Římě. Sv. Ambrož, milánský biskup (374—397), zavedl do své liturgie *hymny*, které přinesl z východu na západ sv. *Hilarius Piktavský* († 369). Sv. Augustin o tom píše: Ariánský dvůr v Miláně dal sv. Ambrože s jeho věrnými r. 385 zavřítí ve svatém týdnu do basiliky, poněvadž ji nechtěl vydati ariánům. Sv. Ambrož učil tu křesťany zpívatí hymny, jež sám složil a jež brzy došly obliby jak u vrstevníků, tak i u pozdějších. Bylo pak zvykem nazývatí hymny ambrosiánskými i jiné, jež se jim podobaly. Složeny byly v metru a každá slabika měla po jediné pouze notě, aby i při průvodech mohly je zpívatí zástupy lidu. Zpěvy ambrosiánské v novější době vydal *Amelli*.

Ač zpěv liturgie milánské velmi se rozšířil a zatlačil zpěvy ostatních liturgií, přece nestal se majetkem všeho křesťanstva. Jest však ve vývoji zpěvu církevního důležitým článkem, protože pozdější zpěv *gregoriánský* není ničím jiným, než výsledkem dle určitých pravidel opraveného zpěvu Ambrožova. Právoplatnou formu

dal zpěvu církevnímu papež *sv. Rehoř Veliký*. Jím počíná *doba rozkvětu a vrcholu* církevního zpěvu, doba druhá.

Liturgickým zpěvem církve apoštolské a doby prvních círk. učitelův je tedy *jednohlasý latinský chorál* beze všeho průvodu nástrojového — *vox verbi divini*.

Biblické děje a bibl. osoby v pověstech Židů a Mohamedánů

(Podává universitní professor Dr. JAR. SEDLÁČEK.)

(Dokončení.)

Poznámky ke knize Jonášově.

Pisatel knihy Jonášovy měl v úmyslu předvésti nám v proroku Jonášovi skutečnou osobu, vypsati skutečný děj. S jeho stanoviska dlužno také celý ten spis vykládati, má-li býti vyložen správně. Udaná jména míst potvrzují dějinnost spisu toho. Avšak podání a vykladači způsobili tu veliký zmatek, že nelze dobře určití jednotlivá udaná místa a stotožniti je s místy nynějšími, jak bychom si toho přáli.

Rodné a pohřební místo proroka Jonáše není v jeho knize jmenováno; podání je hledalo na různých, od sebe velmi vzdálených místech. V knize Králů jest jmenován jakýs Jonáš. Je-li totožný s prorokem Jonášem, pak jest jeho rodné místo v *Geth-ha-Hefer*, které klade sv. Jeroným k Tiberias. Za jeho doby prý tam ukazovali Jonášův hrob. Bylo by to Diocaesarea, nynější el-Mešhad.

Ji tvrdí, že se narodil u Diospolis, t. j. u Liddy, a že tam měl i svůj hrob.

Židovské podání spojilo jméno proroka Jonáše s ději *Eliáše* a *Elisea*. Soudili, že byl Jonáš synem oné vdovy ze Sarepty, u níž Eliáš prodléval. Rabbi Levi psal, že byl Jonáš z kmene Ašerova, rabbi Johannan zase míní, že byla jeho matka z kmene Ašerova, ale jeho otec ze Zabulonova kmene, a sice proto, že leželo Gath-Hefer v kmeni Zabulon, Sarepta pak v Ašer. Knihy Seder Olam a Jalkut Sim. jej spojují s Eliseem, jakoby byl Jonáš oním prorockým učeníkem, jehož poslal Eliseus k Jehu do Ramot Galaad.

Příčina toho spojení byla jednoduchá: Matka onoho vzkříšeného mladíka pravila dle 1. Kr 17, 25 k Eliášovi: »Nyní seznávám (vím), že jsi muž Boží a že slovo Boží v tvých ústech jest pravda«. Z toho soudili, že se její syn nazýval »syn pravdy«, hebrejsky: Syn *Amittaj*, syn toho, který měl pravdivé slovo Boží v ústech. — Pak hledáno arcíř jeho rodiště v *Sareptě*, nynějším Sarafend, mezi Tyrem a Sidonem.

V Jonášově knize jest jmenováno přístavní město pro jízdu do Taršíše *Joppe*. To místo jest nesporně Jaffa, Joppe; tam není nyní žádné památky na proroka Jonáše.

Chtěl lodí utéci do *Taršíše*. Již sv. Jeroným uvádí různé výklady o tom, kde by leželo Taršíš. Flavius je hledal v *Tarsu* Cilicie, na pravém břehu Kydnu v Malé Asii. Abarbanel míní, že to byl *Tunis*, řecký překlad by je byl nalezl v *Kartagu*. Jiní to hledali v Indii, kde leželo by též město Ofír, sv. Jeroným také poznamenává, že by mohli Hebreové slovem Taršíš míniti jednoduše »moře« vůbec a uvádí proto místa žalmu 47, 8 a Isaiáše 23, 1.

Obyčejně jest však Taršiš vykládáno o *Španělsku*. Tartessus byla fénická osada, buď za Herkulovými sloupy, anebo spíše při ústí Baetis, Kvadalkvíviru; aramejsky i fénický by to znělo Tartiš.

Lodníci byli pohany; každý měl jiné božstvo, k němuž za bouře volal. Byli dle toho z různých krajín, což by bylo lze říci o Féničanech.

Ryba vyvrhla Jonáše kdesi, odkud se odebral do Ninive. Míst těch, kde ukazují, že byl Jonáš rybou vyvržen, jest značný počet.

Na jihu Palestiny by bylo na hranicích Filistie a Severní Arabie hledati místo, které uvádí Herodot jménem Janysos, snad nynější Chán Junán (Junús), Jonášova hospoda. Mohamedáné tam mají mešitu a vypravují, že tam kdesi Jonáš odpočíval.

Vypravují či vykládají mnozí, že udělal Jonáš s rybou, v jejíž nitru byl, dalekou cestu, že se tak dostal až do Černého moře a byl pak nedaleko Ninive vypuštěn. Josef Flavius praví, že byl v lůně veliké ryby tři dni a tři noci, a že byl pak vypuštěn na břehu Pontu Euxinu; dle toho ukazovali to místo u Trebizondy, ale také u Cařihradu.

Poutníkům se ukazuje obyčejně místo mezi *Kaifou* a *Akkou*, jakoby byl Jonáš tam obdržel nový rozkaz, by šel do Ninive. Na cestě mezi Sidonem a Bejrutem jest Chán-en-Nebí-Júnus, i tam by byl mohl přistáti. Blízko Alexandretty jsou Jonášovy piliře, Syrské brány; i tam kladli ono místo. Dle jiných nejistých výkladů vyvrhla ryba Jonáše tak, že dopadl právě před branou města Ninive, 965 parasang daleko:

Na zříceninách Ninive stojí obec *Nebi Júnus*, kde ukazují také hrob Jonášův. Náhrobky východních světců bývají často na více místech.

FEUILLETON.

Mravní prvky doby válečné.

Píše EM. ŽÁK.

(Dokončení.)

Válka je elementárním, živelným ořevem lidské společnosti. Jest zlo, jež Bůh dopouští, aby lidstvo trestal a trestem přiměl k polepšení. Všechny duševní snahy válek dostávají jiné směry. Mnohé ctnosti, v lidu dřímající, dostupují svého nejvyššího napjetí, ukazují se mravní kvality národů.

Roku 1876 napsal jeden z největších křesťanských spisovatelů ruských, známý autor »Bratři Karamazových«, »Viny a smíru«, a j. *F. M. Dostojevský*, delší stať, pojednávající o vlivu války na duchovní směry lidstva, a uveřejnil ji v dubnovém čísle »*Dnevniku Pisatelja*«. Nadepsal ji »*Paradoksalnost*«, protismyslnost. Protože chce líčiti nikoliv ničící, rozkladné, ale —

což se asi mnohým zdá protismyslným — tvůrčí, výchovné stránky epochy válečné. Aby nikoho neurážely názory Dostojevského o potěšujících následcích války, aby mu nevyčítali jeho společníci, kterak že on, hluboký křesťan, může spatřovati ve válce blahodárné nějaké účinky, klade myšlenky své v ústa jakéhosi paradoksalisty, snílka, nerozumy. Ale není pochyby, že tímto »pošetilcem« je Dostojevský sám.

Podávám zde obsah článku Dostojevského v stručném výtahu, a čtenáři nebude asi těžkým, aby vše, co zdáti se mu bude snad přehnaným a upřílišeným, uvedl na pravou míru. Názory autorovy jistě jsou zajímavý. Právě asi toto:

Bláhový nápad, že válka jest bič pro člověčenstvo. Naopak, nejužitečnější věc. Jen jeden druh války je hoden nenávisťi a vskutku je zhoubný; to je válka domácí, bratrovražedná. Umrtvuje a rozvrací stát, trvá vždy příliš dlouho a činí národ zvířetem na celá staletí. Ale politická, mezi-

národní válka přináší jen zisk v každém směru a proto je nezbytná.

Především je lež, že lidé jdou se navzájem zabíjet. To nikdy nebývá na počátku války. Naopak: jdou obětovat vlastní život, musí býti především připomenuto. A to je něco jiného. Není vznešenější idey, než obětovati vlastní život, bráně svých bratří a vlasti, aneb háje zájmů své otčiny. Bez velikomyslných ideí člověčenstvo žiti nemůže, ba mám podezření, že lidstvo právě proto má rádo vojnu, aby bylo účastno vznešených ideí. Cítí toho potřebu.

Všichni se okamžitě vzpruží, nadšení stoupá, není ani slechu o obvyklé apatii nebo dlouhé chvíli jako za míru. A potom, když se válka skončí, jak rádi na ni vzpomínají, ba i po porážce. A nevěřte, jestliže za války lidé na potkání, kývajíce hlavami, řkají: »To je neštěstí! Čeho jsme se dočkali!« To se říká jen ze slušnosti. Naopak, každý cítí ve své duši svátek. Víte, k některým ideám je velmi těžko se přiznati. Lidé řeknou: »Zvíře, zpátečník« a odsoudí ho. A toho se každý bojí. Nikdo se neodhodlá vojnu chváliti. —

Velkomyslnost hyne za dlouhého míru a místo ní vzniká cynismus, lhosejnost, nuda a leda snad zlostný posměch, a i to jen více pro zbabavu než vážně. Možno určitě říci, že dlouhý mír dělá lidi zatvrzelejšími. Za dlouhého míru sociální převaha vždycky se sklání na stranu všeho, co jest v člověčenstvu špatného a hrubého, hlavně na stranu bohatství a kapitálu. Poctivost, lidumilství, sebeobětování cítí se, cení se a vysoko se váží ještě hned po válce; ale čím déle trvá mír, všechny tyto krásné, velkomyslné vlastnosti blednou, schnou, zamírají a bohatství a ziskuchtivost uchvacuje všechny. Zbude na konec jen licoměrství — licoměrství poctivosti, obětavosti, povinnosti, takže si jich snad budou i dále ještě vážiti přese všechnen cynismus, ale jen pěknými slovy, pro forma. Pravé poctivosti nebude a zbudou jen formule. Formule poctivosti — to je smrt poctivosti.

Dlouhý mír rodí apatii, sprostotu, rozvrat, otupuje city. Radosti se nezjemňují, nýbrž hrubnou. Hrubé bohatství nemůže se radovati z velkomyslnosti a vyžaduje si radovánek skromnějších, bližších k jeho zaměstnání, t. j. k ukojení choutek tělesných. Radost stává se masožravou. Tělesné choutky vyzývají chlipnost, a chlipnost jest vždycky surová. Nemůžete to popít, protože nelze

popít hlavního faktu, že sociální převaha za dlouhého míru na konec vždycky se sklání k hrubému bohatství.

— Ale což vědy a umění? Což se mohou rozvíjeti za války?

Vědy a umění rozvíjejí se vždy v první periodě po válce. Vojna je obnovuje, osvězuje, probouzí, posiluje myšlenky a dává podněty. Za dlouhého míru vědy zahluchnou.

Ve vědě se objeví šarlatánství, honba po efektech a hlavně utilitarismus, protože se zachce také bohatství. V umění totéž; zase honba za efektem, za něčím rafinovaným. Prosté, jasné, velkomyslné a zdravé myšlenky nebudou již v módě; bude třeba něčeho méně postního, bude třeba uměním buditi vášně. Znenáhla ztratí se cit pro míru a harmonii, vznikne křivení citu a vášní, tak zvané *zrafinování citů*, jímž cit jen hrubne. Všemmu tomu umění podléhá vždycky na konci dlouhého míru. Kdyby nebylo na světě vojny, umění zahluchlo by úplně. Všechny lepší myšlenky dodává umění vojna, boj. Jděte na tragedii, pohleďte na sochy: na př. Horatius Corneillův, nebo Apollo belvederský, zabíjející netvora

Křesťanství samo přiznává fakt vojny a předpovídá, že meč nezajde do konce světa. Je to zajímavé a překvapuje to. Neví osobně pochyby, že ve vyšším mravním smyslu opovrhne válkou a káže bratrství. Já sám první se budu radovat, až z mečů nakovají rádel. Ale otázka: kdy to může býti? A stojí-li za to, kovati nyní z mečů rádla. Bohatství, hrubé požitkářství, rodí lenost a lenost rodí otroky. Má-li otrok býti udržen v otroctví, jest nutno odniti mu svobodnou vůli a možnost osvěty. Poznámám ještě, že za dlouhého míru množí se zbabělost a nepoctivost. Člověk svou přírodou je velice náchylný k zbabělosti a nestoudnosti; vím to dobře podle sebe. Snad právě proto zrovna dychtí po válce a má tak rád vojnu. Vidí v ní lék. Vojna rozvíjí bratrskou lásku a spojuje národy.

Nutí je, aby si navzájem sebe vážili. Vojna osvězuje lidi. *Lidumilství rozvíjí se nejvíce na bojišti.* Je to skoro podivný fakt, že vojna méně lidi rozezlívá, než mír. A skutečně nějaká politická urážka v době míru, nějaká drzá smlouva, politický nátlak, hrdopyšný dotaz, jaký nám na př. r. 1863 podala Evropa, rozezli mnohem více, než krvavý boj. Vzpomeňte si: nenáviděli jsme Francouze a Angličany za

Krymské války? Naopak, ještě jsme se sblížili s nimi, jaksi jsme se s nimi spřiznili. Zajímalo nás jejich mínění o naší chrabrosti, hýčkali jsme jejich zajatce. Naši vojáci i důstojníci v dobách příměří přicházeli k předním strážím a div se neobjímali s nepřáteli, ba i vodku s nimi pili. Rusko s radostí o tom čítalo v novinách, ale nepřekázelo nám to, abychom se velkolepě bili. Duch rytířství se vzdmáhal.

O materiálních zhoubách války ani mluvit nebudu. Kdož by neznal zákona, dle něhož po válce všechny síly jakoby se nově rodily? *Hospodářské síly země vzrůstají desateronásobně*, jakoby z hromového mračna spustil vydatný déšť na zprahlou půdu. Těm, kdo za války utrpěli, všichni hned pomáhají, kdežto za míru celé kraje mohou dříve vymřít hladem, než se pohne a věnujeme zlatku.

Prostý lid za války sice trpí mnohem více než vyšší vrstvy obyvatelstva, ale při tom získává mnohem více než ztrácí. Právě lidu válka poskytuje nejlepší a nejvznešenější účinky. Kdybyste na př. vy byl nehumannějším člověkem, přeče se pokládáte za vyššího, než je prostý člověk. Kdo měří dnes duši dle duše, dle křesťanské míry? Měří se dle kapsy, moci, síly; a lid to dobře ví ve svých massách. Tu nevzniká v něm závist, nýbrž jakýsi nesnesitelný pocit mravní nerovnosti, příliš urážlivé pro prostého člověka. Dávejte svobodu, pište nové zákony, ale nerovnost nezmižijte z nynější společnosti. Jediným lékem je vojna. Jest to lék ochranný, okamžitý, ale lid jej přijímá s radostí. Válka povznáší ducha lidu a jeho vědomí vlastní důstojnosti. *Válka srovnává všechny v době bitvy a smiřuje pána i otroka v nejvyšším projevu lidské důstojnosti, když obětuje život za společnou věc, za všechny, za otčinu.* Což myslíte, že massa, nejtemnější massa mužiků a žebráků, necíti potřeby projevit skutkem velkomyslné city? A čím by tato massa v době míru mohla projevit

svou velkomyslnost a lidskou důstojnost? Vždyť my i na jednotlivé projevy velkomyslnosti v lidu pohlížíme, sotva je pokládáme za hodny naší pozornosti, leckdy s úsměvem nedůvěry, leckdy jim vůbec nevěříme, a leckdy aspoň s podezřením. Uvěříme-li přeče v hrdinství některé jednotky, hned děláme hluk, jakoby se přihodilo cosi neobyčejného. Výsledek je ten, že náš obdiv a naše pochvala se rovná opovržení.

Za války vše to mizí samo sebou, a nastává doba úplné rovnosti v hrdinství. Prolitá krev je drahá tekutina. Společný vznešený výkon velkomyslnosti tvoří nejpevnější svazek živlů nerovných svým třídním postavením. Velkostatkář i mužik, bojující spolu v dvanáctém roku, byli si bližší, než doma ve vsi za doby míru. Vojna dává masse příležitost, aby mohla sebe si vážit a proto lid ma vojnu rád. Skládá o vojné písně a dlouhou potom naslouchá pověstem a legendám o ní prolitá krev je drahá tekutina! Mluvte, co chcete; válka za *našich dob* je nezbytná; bez války svět by se propadl, anebo aspoň by se proměnil v jakýsi sliz, v jakési mrzké bláto, otrávené hnilobou « (Nár. Listy 7. října.)

Krajnosti se stýkají. Jeden z největších lidumilů projevuje tu názory, jež cele se shodují s názory největších, tvrdých válečníků nové doby, Napoleona a Moltke-ho. To jsou názory zajisté velmi pozoruhodné. Názory lidí, kteří vedle temných, krvavých stínů, zničených životů a zmařených statků, vidí též světlé, oživující a vzpružující stránky doby válečné.

A my přejeme si jenom jednoho. Aby po všech útrapách a hrůzách, které g'gantický zápas národů má v zápětí, opravdu ukázaly se v těžce elementární, obrodné ale i mravní, národy povznášející prvky doby válečné. Aby Mars, který v rukou svých nese smrt, pod pláštěm svým přinesl též obrození života, rozkvět a mravní osvícení a posílení národů.

SMĚS.

Výročí 66. nastoupení J. Veličenstva našeho císaře a krále na trůn oslaveno dne 2. prosince za dnešních pohnutých dob válečných, všudy s mimořádnou, povznášející okázalostí a slávou. Města vy-

zdobena byla prapory, všudy konány slavnostní bohoslužby, akademie, přednášky atd. Věrnost a oddanost národů rakouských ukázala se ve světle nejvyšším.

Zatímní přídávky na rok 1915. Dle zprávy »Fr. Schulzeitung« z 28. listopadu jednala o nich deputace německého zemsk. spolku učít. dne 17. listopadu s praesidentem

zemské, správní komise, hr. Schönbornem. Dle jeho odpovědi rozhodnutí o přidavcích na rok 1915 se dosud nestalo, *ale možno očekávat, že nejméně dosavadní zatímní přidavky dle nového stavu učít. osob z 31. prosince 1914 budou moci býti povoleny.* Správy škol byly právě vybidnuty, aby posílaly výkazy o tom, na jaké zatímní přidavky mají jednotliví učitelé nárok v roce 1915 dle loňské výměry, při čemž rozhodujícím dnem má býti 31. prosinec 1915.

Věstník zemského ústředního spolku jednot učitelských ve svém úvodníku ze 4. prosince t. r. pochvaluje si projev poslance, socialistního demokrata, *dra. Soukupa*, který učinil jako obecní starší na pražské radnici dne 23. listopadu. Týž pravil mezi jiným takto: *»Válka nepotrvá věčně a přijde zase doba, kdy umlknou děla a ztichnou mitrailleusy, kdy slunce míru, kultury a humanity znovu bude líbat svými paprsky nová pokolení lidská, kdy na hrobech padlých vyrostе osení nového života a generace nové vzpomínat budou válečného dramatu, jež snad v dějinách evropského lidstva bude posledním* *Těto budoucnosti hledíme i my dnes zmužile a otevřeně vstříc.* I my věříme, že nesmírné oběti na krvi a statcích vzdějších, jež přinášíme a ještě přineseme, *nebudou přineseny nadarmo, ale že i nám, kteří jsme od staletí spíati osudy svými s osudem našeho soustátí, přinesou život nový a život lepší! Národ náš, tolikrát přibitý na Golgátě svého utrpení a pochovaný ve sklepení dějin, přečkal těžké doby a přečká vítězně i dobu nynější. Nezahynuli jsme v minulosti, nezahyneme ani v budoucnosti.*

Toho jistě přejeme si i my všichni. Ale se jedním rozdílem. Budoucí šťastný osud národu nezajistí ani kulturní program plnoprávného dědice *»Českého Učitele«*, který vylučuje náboženství ze školy a pracuje pro výchovu po vzoru Francie, ani sociálně-demokratický program *dra Soukupa*, založený na ateismu a materialistickém pojmání dějin dle učení Marxova. Budoucnost národa pojistí jedině jeho duševní kapitál a idealismus, kotvíci ve víře a náboženství. *»Ne samým chlebem živ je člověk, ale každým slovem, které vychází z úst Božích,«* řekl Kristus. A to platí o národech stejně jako o jednotlivcích. Pánové by mohli přemýšlet na základě historie, které zjevy vždycky předcházely rozklad a pád antických

národů, a dle toho varovati současné generace před zjevy podobnými.

Polské gymnasium v Praze. Jedním z přemnohých důsledků, které světová válka s sebou přinesla, jest zřízení polského gymnasia v Praze. Poláci, kteří pro válečné hrůzy a po obsazení části Polska Rusy ztratili na čas domovinu, převezeni byli do našich Čech a Moravy v počtu asi $\frac{1}{3}$ milionu (dosud).

Ponevadž mezi vystěhovalci jest dosti mnoho studentů, zemská školní rada polská vyhověla přání mnohých rodičů zříditi gymnasium v Praze, a došla podpory u zemské školní rady české. V městech venkovských byli tam nebo v okolí dlejší polští studující zařazeni do místních středních škol; studenti polští (většinou Židé) mluvící německy, přijati do německých škol pražských.

V Praze zemská školní rada vykazala se svolením obce vinohradské pro gymnasium polské budovu reálného gymnasia na náměstí krále Jiřího.

Zápis byl po tři dny od 5—7 listopadu, ač žáci přijímání jsou dosud.

Nyní jest všech 8 tříd s počtem žáků dosud neurčitým; ještě se stále přihlašují noví. Ve třídě každé 10—20 studujících, celkem asi 126 mimo asi 20 studentů, kteří nemají v ruce vysvědčení, a některé privatistky, kterým ministerstvo má teprve povoliti vstoupiti do gymnasia. Studenti jsou většinou katolíci, Židů všech jest 11. Studenti jsou ze všech končin Polska, i několik Rusinů. Obleženy jsou ve studentský stejnokroj polský s označením třídy na límci kabátu. Počet stříbrných proužků udává třídy nižšího gymnasia.

Vyšší gymnasium nosí obdobně příslušný počet zlatých proužků.

Na čepici v předu mají odznak ve věnci buď G nebo R, zda jsou z gymnasia nebo z reálky a to buď stříbrný nebo zlatý, jsou-li z nižšího nebo vyššího gymnasia. Vyučování jsou v tom směru, jak studovali v Polsku, jsou tedy na tomto gymnasiu všechny typy zastoupeny (reálka, reálné a pouhé gymnasium).

Professoři jsou také z různých středních škol polských; ředitelem jest professor Dr. Schneider. Vyučování děje se každé odpoledne od $\frac{1}{2}$ 2 hod. do $\frac{1}{2}$ 6— $\frac{1}{2}$ 7 hod. Bohoslužby své mají dle dohody buď ve Spálené ulici v chramu Nejsv. Trojice, nebo u Karmelitánů na Malé Straně.

Jak dlouho bude se vyučovat, ovšem naprosto neznámo; než vyučování počato s chutí jak se strany profesorů, tak i žáků.

Dr. Hanuš.

Národní učitel — zakladatel řádu. Němečtí katolíci oslavovali letos 50. výročí smrti učitele *Filipa Hövera*, který působil v Cáchách a založil církevně schválenou družinu »Chudých bratří svatého Františka Serafinského«. Jeho štipení se od té doby valně rozšířilo. V městečku Bleyerheide u Cách vzniká krásný jich mateřský dům se školou pro mládež, v němž je škola obecná i pokračovací, příprava a učitelský ústav. Zde je také učitelský ústav hollandský, a mnozí věrou nadšení učitelé již odtud vyšli, aby v duchu křesťanském působili ve školách missijních. Dne 19. července roku 1910 dostalo se této náboženské družině cikerního schválení sv. Otcem, Piem X.

r.

Učebnice náboženství katolického pro vyšší třídy gymnasií. Napsal *Šimon Pokoj*, c. k. professor české realky v Č. Budějovicích. *II. Mravouka.* Schválena nejdůstojnějším knížecím arcibiskupským ordinariátem v Praze dne 10. prosince 1913, čís. 16.223; biskupským ordinariátem v Čes. Budějovicích dne 21. října 1914, čís. 10.426; a vysokým c. k. ministerstvem kultu a vyučování dne 6. listopadu 1914, čís. 46.754. Cena 2 K 10 h. V Praze v c. k. školním knihoskladě. —

Ufедní posudek o této učebnici uvádí: Kniha má tyto přednosti: 1) po stránce *methodicko-didaktické* vyniká tím, že vhodně navazuje na poučky známé z katechismu, čímž nacvičení učiva usnadňuje. Otázky známé z katechismu dávají katechetovi příležitost, aby opakováním pouček, známých žákům ze tříd nižších, připravil nové učivo. Tím také dává učebnice návod ku pěstování součinnosti žactva při výkladu látky. 2) Učebnice jest *praktická*. Všimá si důležitých časových otázek a pojednává o nich způsobem klidným, pozitivním. S výhodou je, že kdekoli naskytne se příležitost, poukáže také na zákony světské, jakých norem dle zákona světského třeba šetřit. 3) *Zcela nové a obsahově cenné stati* podává zvláště ve článcích: Mravoučná literatura česká. Přehled filosofických soustav morálních, Mírové hnutí, Konference haagská, Stávka, O úroku, O majetku soukromém,

a j. 4) Je přiměřena *humanitnímu* vzdělání gymnasií. Uvádí hojně citátů latinských ze spisovatelů světských i církevních, které svojí vhodností podepírají poučky náboženské. Učebnice vyniká v mnohém ohledu nad dosavadní učebnice mravouky.

Učebnice náboženství katolického pro vyšší třídy reální. Napsal *Šimon Pokoj*, c. k. prof. české realky v Č. Budějovicích. *II. Mravouka.* Schválena nejdůstojnějším knížecím arcibiskupským ordinariátem v Praze dne 10. prosince 1913, čís. 16.223, biskupským ordinariátem v Č. Budějovicích dne 21. října 1914, čís. 10.426, a vysokým c. k. ministerstvem kultu a vyučování dne 6. listopadu 1914, čís. 46.754. Cena 2 K 10 h. V Praze v c. k. školním knihoskladě. — Ufедní posudek praví: Učebnice mravouky činí skutečně úplný celek s věroukou těchto spisovatelů. Obě knihy učebné mají na zřeteli žáky vyšších tříd středních škol s vyučovacím jazykem českým a to především žáky reálek. Již tím dán jest knihám téměř poněkud jiný ráz nežli učebnicím gymnasiím; vynechána všechna latina a i výrazy latinské a řecké bylo nutno vysvětlovati etymologicky a věcně. Kniha udržuje stále postup velkého katechismu a zajistí s prospěchem, neboť rozšiřuje tím jen víc a více znalost pravd mravoučných, nabytých na škole obecné i nižší škole střední, a připojuje mnohé důvody, jimiž pravdy v duši upevňuje. Celkový úsudek posuzovatelův o předložené mravovědě jest příznivý. S prospěchem jest, že učebnice vyčerpává přiměřeným způsobem celou látku učebnou a činí tak ve článcích, uspořádaných — pokud jen možno — dle otázek velkého katechismu. Byla to práce nesnadná a možno vyznati, že se panu spisovateli úplně vydařila. Učivo jest vybíráno věcně správně, každý článek jest úplný celek, vysvětlený mnohými poznámkami a doložený četnými citáty z Pisma sv. a spisovatelů světských i církevních. Důležité jest zároveň, že pan spisovatel běře zření k četným časovým otázkám, spadajícím v obor mravovědy katolické, uvádí je, vysvětluje a odůvodňuje. To vše děje se formou jasnou a srozumitelnou, takže po stránce formální učebnice mravovědy činí zadost všem požadavkům paedagogicko-didaktickým. Po stránce jazykové jest učebnice rovněž dokonalá, psána jsouc jazykem čistým. (Věstník minis. z r. 1914, str. 617).

Věstník katechetský

k XXIX. ročníku „Vychovatele“

Ročník XVII.

Rediguje:

Jaroslav Slavíček.

V PRAZE.
TISKEM A NÁKLADEM DRUŽSTVA VLAST.
1914.

OBSAH:

I. Články.

- Lecturis salutem red. 1.
Seznam členů spolku katechetů v král. českém.
Ant. Benda 2—10.
K úpravě učitelských a katechetských platů. Ant.
Benda 10.
Zápis o valné hromadě Spolku (6. ledna 1914).
Jaroslav Vlasák 17—29.
Zatímní přídavky katechetům a učitelům na
obecných a měst. školách pro rok 1914. Ant.
Benda 33.
Úprava učitelských platů v Praze. Ant. Benda
strana 35.
O zpěvu chrámovém. Em. Cívka 33.
Z praxe pro praxi. V. Lankaš 44, 65, 81, 115,
181.
Zkušební řád ku průkazu způsobilosti katechetské
pro školy měšťanské v církevní provincii Pražské
Otisk z Ordin. listu 49.
K úpravě učitelských platů v Praze. A. Benda 61.
Duchovní cvičení pro kněze v roce 1914 99.
Katechetické hnutí posledních let, red., 113.
Na prahu školního roku 1914—15 red., 129.
Francouzská škola za třetí republiky, Jaroslav
Slaviček 130, 146.
O malbě našich kostelů 139, 153.
Pomocné knihy k vyučování náboženství potřebné
155.
Zda lze vytvořiti charakter bez náboženství, red.,
str. 161.
Výchova k modlitbě. J. N. dle dra Gatterera 169.
K dětskému dni (9/12 1914). V. Poledne 177.
Encyklika sv. Otce o nynější válce 178.
Nové upravené „kalendarium perpetuum“ pro
českou církevní provincii (Z Cyrilla) 180
Vbuzení tří božských ctností a litost okonalá,
dle Gatterera J. N. 183.

II. Promluvy nedělní a sváteční.

Neděle po Zjevení Páně.

- I. ned. po Zjev. Páně (o svěcení neděle). Frant.
Malý 13.
IV. ned. po Zjev. Páně (bouře-sv. Ignác). Frant.
Malý 29.

Neděle postní.

- IV. ned. postní (chléb andělský) Fr. Malý 38.
V. ned. postní (kterým lidem je P. Ježíš skryt).
Fr. Komárek 40.

Cyklus exhorto po velikonočních.

Prof. Em. Cívka.

- O katolických missiích:
1. základní myšlenka katolických missií.
2. rozvoj katolických missií.
3. práce a oběti missonářovy.
4. ovoce práce missonářovy.
5. missonář, posel míru.
6. missonář, průkopník vědy a vzdělání.
Neděle po sv. Duchu.

- I. ned. po sv. Duchu (sv. nejsv. Trojice). Frant.
Hradský 80.

- III. ned. po sv. Duchu (o lásce mateřské). Jan
Plesinger 86.
IV. ned. po sv. Duchu (potřeba zpytování svě-
domí). Jos. Pavlišta 89.
IV. ned. po sv. Duchu (4 momentky ze života
sv. Petra). Fr. Malý 91.
Cyklus o nesmrtnosti duše. Dr. Lub. Petr.
I., II. III. 101.
IV., V., VI. 117.
XVI. ned. po sv. Duchu (začátek škol roku). V.
Půlpán 134.
XVII. ned. po sv. Duchu (o lásce k Bohu) Vác.
Půlpán 136.
XVIII. ned. po sv. Duchu. (homilie) L.

Advent.

- I. ned. a ventní („přijde soudit.“). F. Malý 166.
II. ned. adventní (Lurdy, záchrana naší doby).
Prof. Em. Cívka 185.
III. ned. adventní (Cena přízně Boží). Jos. Pav-
lišta 188.

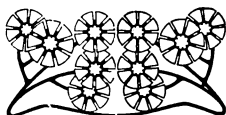
III. Exhorty sváteční a příležitostné.

- Promluva příležitostná. Stan. Suda 124.
Konec škol. roku (o pozdravu). Fr. Malý 108.
Posvěcení chrámu (jak se tam chovat?). Frant.
Malý 118.
Všech svatých (hřbitove, hřbitove). F. Malý 151.
O sv. Martinu (23. ned. po sv. Duchu). Frant.
Malý 164.

IV. Různé zprávy.

- C. k. správní soud o klasifikaci 16.
Kdy lze vynechat obvyklé modlitby po mši sv.
16.
Obrazy ke katechismu 16.
Zkoušky do měšťanek 31.
Napoleontův katechismus 32.
Plnomocné odpustky u prvního sv. přijímání 47.
Návrh nového katechismu Simplex 48.
Katechetské museum brněnské 78.
Prodloužení binanční fakulty na další rok 78.
Důležit. rozhodnutí o účasti dětí školou povinných
na náboženských cvičeních 79.
Připomenutí nařízení o prvním sv. přijímání 79.
Protiv přílišnému sportu 80.
Miscellanea biblica 80.
Kam s dětmi fyzicky slabými 80.
Veliký katechismus katolický ilustrovaný 93.
Činnost I. skupiny katechetů brněnské diecése
za rok 1913 93 a 111.
Vyučování katechismu na školách římských 95.
Druhý kongres pro katechetiku 95.
Katecheta a redaktor katech. listu kardinálem 95.
Katechetský kurs v Krakově 95.
Nová bible česká 96.
Návrh nábož. učebnice 96.
Podávání žádosti za změnu místa 110.
Důležité rozhodnutí o kvinkvenálních zatímních
katechetů (případ moravský) 110.
Co souditi o vyučování katechismu „svými slovy“
112.

- Atra dies 28. června r. 1914 126.
 Idealisování Husa 127.
 Nejsvětější Trojice a její zobrazování 127.
 Dějeprava biblická pro české hluchoněmé 127.
 Sjezd katolic. učitelstva ve Francii 128.
 Kolleje pro výchovu kněží pro vystěhovalce 128.
 Atra dies 20. srpna r. 1914 134.
 Duchovenstvo ve válč. řadách 143.
 Výhody členů „spol. Emeritů“, 143.
 Nové vydání breváře na r. 1914 143.
 Paedag. katol. kurs slovinsko-chorvatský 158.
 Historie katechismu 158.
 Náboženství, předmět povinný, (komické vyřízení úředníka magistrátu pražského) 159.
 Kdo vymohl dekret kutnohorský? 160.
 Katecheta biskupem 160.
 Metodické obrazy k vyučování o svátostech 160.
 Katecheté v Srbsku 160.
 Papežská hymna (původ její) „z Cyrilla“ 174.
 Pokyny dětem v době války 174.
 Statistika kleru v době války 174.
 Theorie a praxe 176.
 Bonita spořitelna 176.
 Z Albanie 176.
 Polský katechismus v Bosně 176.
 Svátek sv. Cyrilla a Methoděje 178.
 Stanovisko Vatikánu v evropské válce 190.
 Duchovní správa na válč. poli a u raněných dopravovaných drahou 190.
 Volná jízda pro kněze doprovázející raněné 190.
 Lze neplnom. odpustků získati víckrát za jeden den? 190.
 Říšský soud o náboženství děti rodičů bezkonfessionálních 190.
 Vyučování náboženství a válka 190.
 Úprava učitel. platů ve Slezsku 191.
 Kromě toho zprávy: úřední, konkursní, personální, o spolkových a výborových schůzích, o činnosti jiných spolků katechetických, recenze důležitých spisů katechetických, nekrology, zprávy z bojiště, o sbírce Červeného kříže atd.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA »VYCHOVATELE« K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smichově č. 992

Lecturis salutem. — Spolek katechetů v království Českém. — K úpravě učitelských a katechetských platů v království Českém. — Neděle I. po Zjevení Páně.
Z praxe a různě.

Lecturis salutem!

Věstník katechetský, *organ* Spolku katechetů v království českém a odborů katechetských v něm sdružených, podává permanentní obraz činnosti Spolku a jednotlivců.

Je resonanční deskou katechetských snah domácích i cizích.

Dosavadní důvěra s hora a z dola je nejlepším dokumentem, že Spolek i list jdou *správnou cestou* ke svému *zdokonalení*.

Otázka *samostatného* listu není již tak vzdálena, aby nemohla býti řešena *s dobrou perspektivou* v budoucnost.

Vede k tomu úvaha, že časopis má pro spolek *ohromný význam*, byť byl jen měsíčníkem.

Burcuje z lethargie, posiluje v úmorné práci, pobádá k činnosti, rozptyluje předsudky, přináší nové myšlenky, nutí revidovat život, jeho program i cíl.

Ale i jiné věci musí býti přesně zjištěny a to nikoli na ideálním nýbrž *reelním základě*, aby Spolek nepustil se do díla problematického a dle slov Písma »ne illudeant ei dicentes: *Coepit aedificare et non potuit consummare*«.

Samostatnost listu i v dosavadním útvaru je zabezpečena † vdp. not. Škrdlem, jenž s potěšením viděl v něm i ve Spolku zrealizovanou svou myšlenku založení Spolku katechetů.

On, bystrý organisátor, říkával: »*Váš Spolek je mou rehabilitací; ukázal, že má myšlenka byla dobrá.*«

A to proto, že členstvo vložilo správu Spolku v ruce na výsost schopného předsednictva a také výboru.

Proto činnost Spolku byla *zvláště letos úspěšná*.

Pominuly i stesky z řad členstva, byť neoprávněné, že Spolek nic nedělá; členstvo zmoudřelo a ví, co je agitace tichá, nehlučná, nefrásovitá.

Neobyčejný počet *soukromých dotazů* od členů, zodpověděných redakcí, předsedou, jednatelem přesvědčil mnohého kollegu, že *dobrá rada* zkušeného přítele je *nad zlato*. Tak Spolek se stává *útlukem* a *šitém* mnohých.

Taktní jednání předsednictva získalo Spolku vlivných přátel a dovedlo přesvědčiti o spravedlivosti našich požadavků.

Probudí to ony blanické rytíře, kteří dosud myslí, že není čas, vstoupiti do Spolku?

Spolek není půdou, kde by se řešily otázky politické, neboť *stavovských* je tolik, že s těží zbývá pro ně čas ve Spolku a místo v časopisu.

Program listu je tedy katechetský kat'exochén a naše politika: *»Omne ad majorem Dei gloriam et salutem animarum.«*

S tím heslem a s důvěrou v pomoc Boží jdeme vstříc roku 1914.

Spolek katechetů v království Českém.

Referuje Antonín Benda.

Valná hromada Spolku katechetů v království Českém usnesla se 6. ledna 1913, aby byl vytištěn ve *»Věstníku katechetském«* podrobný seznam všech členů spolku katechetského k budoucí valné hromadě r. 1914, nebude-li lze toho roku vydati kalendář katechetů česko-slovanských.

Poněvadž kalendář ten vydán býti ještě nemohl, usnesl se výbor spolku katechetského ve schůzi 17. prosince 1913 jednomyslně, by přání valné hromady se splnila a v lednovém čísle *»Věstníku katechetského«* podrobný seznam veškerého členstva se uveřejnil.

Kéž by tento seznam byl vzpruhou ještě těm, kteří dosud jsou a to bezdůvodně mimo spolek, ač přece výsledků činnosti a práce spolkové plnou měrou účastní se stávají!

Důležitost i význam Spolku našeho za dnešních poměrů musí uznati každý nepředpojatý kněz katecheta, uznal-li to sám mnohý laik-poslanec.

Zápisné jednou pro vždy jsou 2 koruny a členský roční příspěvek 3 K; kdo odbírá *»Vychovatele«*, k němuž jest přílohou náš *»Věstník katechetský«*, platí ročně 7 K. Mimo to požívá Spolek náš mnohých výhod, jichž seznam každému členu na požádání se zašle. Jedna z nejpřednějších je, že veškeré členstvo jest povinno za každého svého zemřelého člena sloužiti mši svatou.

Členové Spolku katechetů v království Českém jsou čestní, zakládající, činn a přispívající.

Členové čestní jsou 2, zakládajících členů jest 12, činných pak a přispívajících jest 304.

Arcidiecése Pražská má 173, diecése Králové-Hradecká 69, diecése Budějovická 43 a diecése Litoměřická 19 členů; 87 katechetů na obecných a měšťanských školách v království Českém dosud členy spolku katechetského nejsou.

R. 1913 přistoupilo za členy spolku katechetského 22 katechetů, 3 členové-katecheté zemřeli a 2 členové vystoupili.

Spolek katechetů v království Českém má již 3 odbory zřízené na základě svých stanov § 5., odstavec k: a to v Plzni, v Kladně a v Č. Budějovicích.

Poslední odbor ustavil se 11. prosince 1913 a nejdůstojnější biskupský Ordinariát v Č. Budějovicích sdělil Spolku katechetů v království Českém, že zprávu o založení odboru katechetského v Č. Budějovicích přijal na milé vědomí a přeje jak celému Spolku tak i nově zřízenému odboru hojného zdaru.

Bylo by dobře, kdyby takový odbor ustavil se také v Pardubicích a v Mladé Boleslavi. Jest věru za dnešních poměrů pro katechetu palčivá práce na roli školské a katecheta potřebuje tu často rady a poučení, jehož se mu právě může v tomto odboru dostat. Odbory jsou ve stálém styku s ústředím Spolku katechetů v království Českém. Kdož tedy dosud členy spolku katechetského nejste a jste dobré vůle, učíte tak ihned, aby přítomná i budoucí doba našla nás připraveny všechny.

Organisujeme se pod ochranou svých nejdůstojnějších představených, kteří budou v bojích našich a v práci naší zajisté těmi nejlepšími rádci a vůdci!

Bez boje to již sotva bude, jak přítomná doba nasvědčuje. A kdo chce zvítěziti, musí býti připraven. Jen tak viribus unitis obhájíme vznešenou nauku Kristovu ve škole a pro školu a spolu i svá skrovná a spravedlivá práva.

Podrobný výčet všech skutečných činných a přispívajících členů Spolku katechetů v království Českém podán jest alfabetycky dle jednotlivých diecézí v království Českém na základě katalogu kleru z r. 1913. Buďte-li snad v čem pochybeno, budiž laskavě nedopatření to promínuto a budiž dobrotivě oznámeno redakci »Věstníku katechetského«, by chyba se napravila pro příští úplný seznam všech katechetů, v němž členové skuteční poznamenáni budou hvězdičkou.

U jednotlivých členů spolku katechetského připojen jest charakter jich postavení, působiště, rok narození a ordinace.

Členové čestní.

- J. M. Dr. Josef Burian, probošt kollegiální kapitoly u sv. Petra a Pavla na král Vyšehradě.
 J. M. Msgre. Dr. Jan Sedlák, apoštolský protonotář, generální vikář a sídelní kanovník v. v. kapitoly metropolitního chrámu Páně u sv. Víta v Praze.

Členové zakládající.

- Coufal Tomáš, farář, Záboř n. L.
 Černohouz Jan, em. děkan hostivařský, kons. rada, Bubeneč.
 † Msgre Dr. František Hrádek, generální vikář a sídelní kanovník v. v. kapitoly metropolitního chrámu u sv. Víta v Praze.
 † J. M. Kalous Ferdinand, probošt a světicí biskup kollegiální kapitoly v Staré Boleslavi.
 Kotrba Václav, majitel knihtiskárny, Praha-II.
 † J. M. Msgre Dr. Krásl František, probošt a světicí biskup v. v. kapitoly metropolitního chrámu Páně u sv. Víta v Praze.
 Maděra Antonín, děkan a čestný kanovník, Kladno.
 Ctihodný konvent školských sester »Notre Dame«, Kladno.
 Postřihač Antonín, duchovní správce na Karlově v Praze.
 J. M. Msgre Dr. Jan Sedlák, apoštolský protonotář, generální vikář a sídelní kanovník v. v. kapitoly metropolitního chrámu Páně sv. Víta v Praze.
 Taftl Emanuel, katecheta měšť. škol v Praze.
 J. M. Msgre Dr. Tumpach Josef, apoštolský protonotář a sídelní kanovník v. v. kapitoly metropolitního chrámu Páně u sv. Víta v Praze.

Členové činní a přispívající.

Pražská arcidiecése.

- Bafha Josef, katecheta mšk., Kolín, 73—96.
 Bayerle Josef, katecheta mšk., Praha-VIII, 69—95.
 Bečvář Václav, » obšk., Žižkov, 70—98.
 Bednář Josef, mšk., Kladno, 68—93.
 Benda Antonín, » Praha-VII., 68—92.
 Beran Antonín, obšk., Žižkov, 70—95.
 Bíca Karel, » Nusle, 77—02.
 Biedermann Max, mšk., Příbram, 66—89.
 Bradáč Bohumil obšk., Příbram, 82—07.
 Brůna Jaroslav » mšk., Vysočany, 73—00.
 Bukovský František, katecheta obšk., Plzeň, 80—03.
 Bulant Antonín, mšk., Praha-III., 62—87.
 Bušek Jaroslav, Benešov, 70—92.
 Cepník František, » , Planá, 63—87.
 Cigánek Vincenc, obšk., Kladno, 70—99.
 Cihlár Václav, mšk., Hostomice, 71—94.
 Čapek František, » , Praha I., 73—96.
 Červásek Eduard, obšk., Rozdělův u Kladna, 85—09.
 Červinka Václav, mšk., Královice, 56—81.
 Čihák Jan, obšk., Žižkov, 70—96.
 Čurda František, mšk., Vršovice, 76—98.
 Davídek Václav, » Spálené Poříčí 76—02.
 Diviš Čeněk, obšk., Žižkov, 82—06.
 Dubovský František, » , Mirošov, 87—11.
 Dušek Karel, » mšk., Dobříš, 60—90.
 Dvořák Xaver, professor na vyšší dívčí škole, Praha-II., 58—82.
 Dvořák Jaroslav, katecheta mšk., Praha, 71—96.
 Dvořák Gerlach, převor O. S. N. na Strahově v Praze.
 Dýcka Josef, katecheta obšk., Vršovice, 81—05.
 Dyrnák Václav, » » , Kročehlavy, 74—99.
 Eysman Vilém, » mšk., Škvřňany, 74—98.
 Fährnich Vojtěch, katecheta mšk., Král. Vinohrady, 62—86.
 Fencel Karel, » obšk., Praha-VIII., 77—01.
 Flum Jan, mšk., Praha-II., 52—84.
 Hála Václav, obšk., Král. Vinohrady, 76—01.
 Halbich František, mšk., Smíchov, 61—87.
 Halík Ferdinand, » , Praha-VII., 66—91.
 Dr. Josef Hanuš, c. k. gymn. professor, Král. Vinohrady, 76—98.
 P. Havelka Basilius, katecheta obšk., Plzeň, O. S. Fr. Ser.
 Havlák Vilém, farář, Hobšovice u Slaného.
 Herynk Matěj, katecheta obšk., Kladno, 81—05.
 Hladík František, » Vršovice, 81—05.
 Hoffmann Josef, Král. Vinohrady, 76—99.
 Holík Bedřich, Žižkov, 75—97.

- Holub Josef, katecheta obšk., Michle, 85—10.
 Holoubek Josef, » » , Žižkov, 77—00.
 Honický František, katecheta mšk., Beroun, 72—97.
 Houra Václav, c. k. professor reálky, Karlín, 70—93.
 Hradil Jan, katecheta mšk., Kouřim, 78—04.
 Hrudka Václav, » obšk., Smíchov, 74—99.
 Hudek Jan, » » Dejvice-Šárka, 77—00.
 Hyněš Otakar, c. k. gymn. professor, Plzeň, 62—87.
 Chochola Václav, katecheta obšk., Příbram, 69—92.
 Chyba Vojtěch, » » , Praha-VIII., 77—00.
 Janáč František, » na doč. odp., Šlapánov, 75—00.
 Janota Václav, » mšk., Praha-III., 68—90.
 Janota Václav, » » , Vlašim, 77—03.
 Javorský Antonín, » obšk., Kladno, 74—97.
 Jiráček Bohumil, » mšk., Král. Vinohrady, 66—92.
 Jiruš Václav, » obšk., Praha-VII., 79—05.
 Jonák Josef, » mšk., Praha-VII., 71—97.
 Jurdán Martin, » mšk., Smíchov, 53—79.
 Kadavý Josef, » » , Nusle, 72—00.
 Kadeřábek František, katecheta paedagogia, Plzeň, 70—95.
 Kasan Antonín, » » mšk., Plzeň, 65—90.
 Klus František, » » obšk., Plzeň, 80—03.
 Kobosil Josef, » » mšk. a lycea, Plzeň, 65—89.
 Kodl Rudolf, » » , Bubeneč, 76—00.
 Koehler Bedřich, » » Plzeň, 67—89.
 Konopík Jan, » » Král. Vinohrady, 69—94.
 Košák František, » » Plzeň, 70—94.
 Kotrch Václav, probošt v Roudnici nad Labem.
 Koudelka Karel, katecheta mšk., Kostelec n. Labem.
 Koukl Mikuláš, » » , Praha-VII, 77—03.
 Králík František » » obšk., Plzeň, 81—06.
 Kratina Karel, » » , Žižkov, 81—07.
 Krátký Jan, » » , Plzeň, 72—97.
 Krupka František, kaplan., Bubeneč,
 Kraus František, katecheta obšk., Michle, 89—12.
 Křemen Alois, » » , Košíře, 69—93.
 Kudrna Ladislav, » » , Smíchov, 81—05.
 Kudrna Josef, administrator u sv. Apollináře v Praze-II.
 Kunz Václav, katecheta obšk., Praha-VII., 71—95.
 Kutina Václav, » » mšk., Bubeneč, 77—01.
 P. Lahůlek Milo, » » obšk., Ord. capuc. kvardián v Kolíně.
 Laub Karel, » » Plzeň, 79—03.
 Levý Mikuláš, em. katecheta v Praze-VIII., kněz deficient t. č. Gmünden.
 Liška Václav, kaplan, Kladno, 76—03.
 Loukota František, katecheta mšk., Praha-II., 68—95.
 Macháček František, » » Vctice, 73—95.

- Mareš Emanuel, katecheta mšk., Praha-VIII., 70—94.
 Mazánek Eduard, » , Hořovice, 81—09.
 Maule Emanuel, obšk., Král. Vinohrady, 72—96.
 Možiš Alois, mšk., Nusle, 73—96.
 Mudra František, obšk., Nusle, 83—07.
 Myška Alois, » , Nusle, 79—03.
 Nádvorník Julius, mšk., Kralupy n. Vlt. 75—00.
 Nejedlo Josef, » , Smíchov, 69—94.
 Nerad František, » obšk., Praha-VII., 78—04.
 Nováček Jan, katecheta obšk., Praha-VIII., 79—03.
 Novák Jindřich, mšk., Uhlířské Janovice, 65—88.
 Oliva Arnošt, Slaný, 75—99.
 Pánek František, Velvary u Kralup n. Vlt.
 Fazdera František, » , Unhošť, 76—01.
 Pěkný Josef, obšk., Král. Vinohrady, 74—98,
 Pešek Bohumír, » Nusle, 75—99.
 Pešek Emanuel, mšk., Žižkov, 67—93.
 Penc Antonín, » Kladno, 61—89.
 Pič Jaroslav, mšk., Plzeň, 75—97.
 Pilát Josef, » obšk., Pchery u Slaného.
 Pilný František, katecheta obšk., Praha-VII., 80—05.
 Pilný František, c. k. školní rada, prof. nábož. v. v., Plzeň 41—70.
 Pinčoševský František, katecheta mšk., Smíchov, 68—90.
 Pokorný Bohumil, obšk., Kladno, 72—97.
 Prantner František, mšk., Roudnice n. Labem, 83—07.
 Procházka Antonín, obšk., Praha-VII., 75—98.
 Procházka Josef, » , Smíchov, 78—01.
 Procházka Rudolf, supl. katecheta c. k. reálky, Plzeň, 77—00.
 Provazník Antonín, katecheta mšk., Žižkov, 64—91.
 Průcha Alexander, » , Plzeň, 74—96,
 Průša Vojtěch, obšk., Praha-VI., 85—08.
 Přítel Jaroslav, » , Král. Vinohrady, 78—02.
 Ptáček Jan, duchovní správce »Valentinum« v Praze-VIII., 70—95.
 Dr. Ignác Rath, katecheta obšk., Král. Vinohrady, 73—98.
 Rod Josef, » , Kladno, 82—08.
 Roudnický Alois, » Žižkov, 77—00.
 Sahuha Josef, mšk., Král. Vinohrady, 74—98.
 Satinský Emanuel, » obšk., Bráník u Prahy, 85—11.
 Sedlák Václav, katecheta mšk., Rokycany, 55—70.
 Silný Václav, » , Žižkov, 74—01.
 Simon František, » , Nusle, 75—99.
 Soldát Josef, c. k. professor reálky, Vršovice, 79—02.
 Slavíček Jaroslav, katecheta mšk., Smíchov, 71—94.
 Stiebor Jan, katecheta c. k. gymn., Slaný, 75—97.
 Strnad František, katecheta mšk., Praha-II., 71—96.
 Studnička Otakar, » , Praha-I., 71—95.
 Suchomel František, » Vršovice, 70—96.

- Suchoradský Antonín, katecheta mšk., Praha-II., 67—92.
 Svatuška Pavel, katecheta paedagogia, Příbram, 77—02.
 Šauer Josef, katecheta mšk., Praha-VII., 75—98.
 Šeda František, katecheta mšk., Plzeň, 71—85.
 Šiller František, » , Český Brod, 84—08.
 Šindelář Karel, obšk., Nusle, 82—05.
 Šmakal Alois, mšk., Benešov, 62—88.
 Šnajdr Josef, » , Rokycany, —
 Špale Antonín, » , Slaný, 75—99.
 Šprongl Josef, c. k. professor reálky, Král. Vinohrady, 60—85.
 Štamfest Bedřich, katecheta mšk., Karlín, 64—91.
 Štella Josef, » , Pečky na dráze, 77—01.
 Štětka Bohumír, obšk., Plzeň, 62—87.
 Šubr Josef, » Kralupy n. Vlt. 88—11.
 Tatzauer Josef, Vršovice, 82—06.
 Tichý Antonín, mšk., Podolí u Prahy, 78—01.
 Tichý František, obšk., Plzeň, 81—05.
 Tíkal Václav, mšk., Karlín, 62—88.
 Tůma Josef, Žižkov, 69—95.
 Uher Prokop, obšk., Plzeň, 78—01.
 Vacek Václav, mšk., Kostelec n. Černými lesy, 83—10.
 Vajs Václav, obšk., 82—05.
 Vávra Prokop, mšk., Praha-VIII. 69—91.
 Vedral Václav, » Rakovník, 88—11.
 Vitek Václav, » , Král. Vinohrady, 66—91.
 Vlasák Antonín, obšk., Žižkov, 76—00.
 Vlasák Jaroslav, » , Smíchov, 82—05.
 Vondrášek Tomáš, katecheta mšk., Plzeň, 66—90.
 Vošahlík Karel, Plzeň, 71—95.
 Vrátný Václav, » Sedlčany, 80—03.
 Wilhelm Matěj, » obšk., Žižkov, 81—04.
 Th.C. Wollmann Leopold, katecheta mšk., Příbram, 73—95.
 Zeman Martin, » obšk., Nusle, 79—04.
 Zíka Jaroslav, Plzeň 79—02.
 Žák Emanuel, c. k. professor gymn., Smíchov, 63—85.
 Železný Václav, katecheta mšk., Praha-II., 64—87.

Král-Hradecká diecése.

- Adam Antonín, katecheta mšk., Pardubice, 70—94.
 Balcar Aemilián, farář a em. katecheta, Choltice, 62—86.
 Beneš Bohumír, katecheta mšk., Bělohrad Lázně, 73—95.
 Bláha Karel, » , Ronov n. Doubravou 74—98.
 Blínka Jiří, em. » Vamberk, t. č. Kopřivnice na Moravě.
 Boštík František, » obšk., Pardubice 83—07.
 Coufal Tomáš, farář, Záboř n. Labem.
 Černý Josef, professor c. k. reálky, Jičín, 74—98.

- Čihák Emanuel, katecheta mšk., Nový Bydžov, 73—95.
 Donát František, farář a em. katecheta, Železnice, 63—87.
 Dostál František, katecheta mšk., Hradec Králové, 77—01.
 Dušek Josef, » » , Jablonec n. Jizerou, 80—06.
 Dvořák František, professor lycea, Chrudim, 67—81.
 Dvořák Alois, katecheta mšk., Kostelec n. Orlicí, 60—83.
 Forman Josef, » » , Německý Brod, 67—90,
 Gottwald Ferdinand, katecheta mšk., Náchod, 69—92.
 Grégr Antonín, » » , Přelouč, 75—99.
 Halama Vincenc, Pardubice, 73—98.
 Havel Josef, Nový Bydžov, 82—07.
 Havran Václav, Habry, 73—99.
 Hernych Vojtěch, » , Kostelec Červený, 76—01.
 Hladký Josef, » » , Jaroměř, 72—96.
 Hodura František, professor nábož., Německý Brod, 74—97
 Hoke Josef, katecheta mšk., Chrást u Chrudimi, 73—00.
 Hornof Vladimír, c. k. professor, Hradec Králové, 70—93.
 Hrnčíř Josef, katecheta mšk., Jilemnice, 68—93.
 Hubert Karel, katecheta mšk., Nový Bydžov, 75—97.
 Chaloupka Josef, katecheta, mšk., Německý Brod, 83—06.
 Jelínek Karel, Heřmanův Městec, 67—90.
 Ježek Josef, » , Náchod,
 Jirásko František, lycea, Jičín, 72—96.
 Jirka Karel, mšk., Opočno, 79—02.
 Jirsa Josef, » , Žamberk, 63—88.
 Jiříček Petr, Dašice, 70—94.
 Kacářík Bohumil, Litomyšl, 74—98.
 Kaska Vít, Hronov n. Metují, 71—94.
 Kavan Jan, Hlinsko, 62—87.
 Klenka František, » , Bohdaneč, 75—98.
 Kobza Bohumil, Týniště n. Orlicí, 84—06.
 Kohout Josef, » , Jeníkov Golčův, 70—96.
 Kollert Antonín, » , Náchod, 76—01.
 Komárek František, Týniště n. Orlicí, 76—00.
 Konárovský Josef, Vysoké Mýto, 79—02.
 Kozel Jindřich, Přebyslav, 85—08.
 Kvasnička Václav, » , Skalice Česká, 73—98.
 Laštovička František, katecheta mšk., Litomyšl, 65—88.
 Lazák Jan, » Polička, 66—90.
 Lonský Jan, Bystré u Poličky, 74—98.
 Martinek Václav, Dvůr Králové n. L., 70—94.
 Mašina Josef, » Kutná Hora, 79—03.
 Motálek Tomáš, obšk., Dvůr Králové n. Labem.
 Oliva Otakar, » mšk., Dolní Královice, 81—05.
 Dr. Josef Palička, c. k. gymn. professor, Nový Bydžov, 76—98.
 Paukert Václav, katecheta mšk., Hořice, 70—93.

Pořícký Jan,	Ledeč, 77—02.
Pospišil Stanislav,	» , Čáslav, 78—02.
Procházka Jan, pens. katecheta mšk.,	Bohdašín, 76—97
Pícha Josef,	» , Kyšperk, 78—01.
Rubík Antonín,	» , Rychnov n. Kněžnou, 60—87.
Řezníček Jan,	Kostelec Červený, 75—98.
Schovanec Jaroslav,	» , Jičín, 75—98.
Sokol Jan,	Vysoké Mýto, 70—95.
Stanislav Josef,	» , Nechanice, 68—94.
Stříbrný Václav,	Chlumeck n. C. dlinou, 78—02.
Světelský Josef,	Třebechovice, 74—97.
Šebestík František,	» , Polná, 74—97.
Špáta Josef,	Čáslav, 67—90.
Vančura Antonín,	Hořice, 73—98.
Zelinka Josef,	Chrudim, 77—01.

Budějovická diecése.

Bárta Šimon, c. k. gymn. professor,	Č. Budějovice, 64—89.
Baštýř Josef, katecheta mšk.,	Chlumeck u Třeboně, 77—01.
Bejček Jan,	» , Březnice, 71—95
Břicháček František, farář,	Putím u Písku, 66—91.
Cumpe Josef, katecheta mšk.,	Týn n. Vltavou, 68—91.
Černický Otomar, katecheta mšk.,	Klatovy, 76—01.
Dvořák František,	Kardašova Řečice, 68—90.
Jarka Jan,	» , Č. Budějovice.
Hakl Jan,	obšk., Č. Budějovice, 88 11.
Hůrský František,	mšk., Č. Budějovice, 78—01.
Janás Vojtěch,	» , Lomnice n. Lužnicí, 74—97
Javůrek František,	» , Pelhřimov, 68—91.
Jedlička František,	obšk., Č. Budějovice, 65—90.
Isrlr Karel, c. k. gymn. professor,	Pelhřimov, 66—89
Kalenský Karel, katecheta obšk.,	Písek, 79—05.
Kotlaba Josef,	mšk., Trhové Sviny, 75—99
Kryza Jan,	» , Jindřichův Hradec, 73—96.
Laitl Jan, em. katecheta a děkan,	Blatná, 65—90.
Lausekr Ludvík, katecheta mšk.,	Jindřichův Hradec 81—95.
Malý Jan, katecheta mšk.,	Sušice, 66—91.
Musel Josef,	» , Tábor, 66—91.
Nekut Jan,	» , Kumžak.
Novotný Josef, katecheta mšk.,	Tábor, 70—94.
Pavelka Václav,	Domažlice, 71—95.
Petr Jan,	» , Chýnov, 76—99.
Pilbauer Bedřich,	» , Bernardice, 80—05.
Priher Jan, em. katecheta vodňanský, t. č.	Stupná, 54—78.
P. Sak Eugen, Ord. Praem., katecheta mšk.,	Milevsko, 62—86.
Sklenář Jan, katecheta mšk.,	Pacov, 70—95.

Smitka Jos.,	Jistebnice, 74—97.
Suda Stanislav, »	» Blovice, 79—02.
Svoboda Antonín, katecheta mšk.,	Pisek, 79—02.
Synek Stanislav, »	Veselí n. Lužnicí, 75—99.
Šabalka František,	Sušice, 75—98.
Šteidl Gustav »	» Č. Budějovice, 69—93.
P. Vaněk Řehoř, Ord. S. August. definitor,	Domažlice. 64—90.
Vítek Alois, katecheta mšk.,	Mladá Vožice, 81—04.
Volf Jan, »	Klatovy, 63—88.
Vonášek Josef, »	» Žirovnice, 82—07.
Frá Westfal Jan, Ord. Melit., katecheta mšk.,	Strakonice, 66—89.
Zadák Emil, katecheta mšk.,	Stráž u Třeboně,
Zeman Václav,	Blatná, 80—06.
Žlábek Karel,	Přeštice, 72—96,

Litoměřická diecése.

Cerman František, katecheta mšk.,	Semily, 63—87.
Černý Josef, »	» Bakov, 80—03.
Davídek Václav, c. k. reál. professor	Mladá Boleslav, 67—93.
Havelka Václav, katecheta obšk.,	Mladá Boleslav, 81—06.
Hradec Josef, »	» Dobrovice, 79—03.
Kolečko Karel, katecheta mšk.,	Mšeno u Mělníka,
Komeda Josef, »	» Louny, 69—92.
Linhart František, »	» Turnov, 66—89.
Peroutka Emanuel, katecheta mšk.,	Mnichovo Hradiště, 82—05.
Petříček Josef, »	» Týn-Rovensko, 69—94.
Prokoš František, farář,	Železný Brod,
Pršala Josef, c. k. gymn. professor,	Mladá Boleslav, 58—81.
P. Rájek Karel, katecheta mšk.,	Bělá u Bezděže, 61—86.
Rosol Ferdinand, »	» Dolní Hamr, 80—08.
Slavík Václav,	Mělník, 71—94.
Slováček Jaroslav,	Železný Brod,
Ševčík František,	Mladá Boleslav, 75—00
Švec Josef,	Turnov, 64—89.
Trojan Štěpán,	Nymburk, 59—84.

K úpravě učitelských a katechetských platů v království českém.

»Národní Listy« 23. prosince 1913 č 350. a po nich různé denní listy přinesly zprávu, že zemská správní komise království českého učinila o úpravě učitelských a katechetských platů 22. prosince 1913 definitivní usnesení, jež stalo se jednohlasně. Komise schválila tu t. zv. provisorní úpravu platů učitelských a katechetských; o které se své doby usnesla bývalá permanentní školská komise sněmu království českého.

Obsah této úpravy je tento

1. učitelům obecných škol beze zkoušky spůsobilosti zvyšuje sed osavadní

plat 900 K na 1100 K: po zkoušce spůsobilosti budou učitelé obecných škol míti základní plat 1600 K a 10 trienálek po 200 K.

2. Katecheté na obecných školách budou míti platu 1800 K a 9 trienálek po 200 K, při čemž se jim první trienálka přiřkne již po dvou letech.

3. Učitelé škol měšťanských budou míti základního platu 2200 K a dostane se jim 10 trienálek po 250 K.

4. Katecheté na měšťanských školách budou míti základního platu 2450 K a 9 trienálek po 250 K; první se jim dostane již po dvou letech.

5. Zemský příspěvek na zlepšení učitelských platů městským školním okreseům bude obnášeti: a) městu Praze 270.000 K, b) městu Liberci pak 55.000 K.

6. Remunerace substitutům, dosud nedosazeným do služby školské, dosud 720 K činící, bude zvýšena na 1000 K na školách obecných a na 1400 K na školách měšťanských.

7. Platy industr. učitelek zlepši se o 650.000 K.

Platnosti nabudou tato ustanovení dnem 1. ledna 1914 s podmínkou, že zemi dostane se na r. 1914 připověděných 9 milionů korun na státních údělech a provede veškerá tato opatření zemská školní rada.

Úpravou platovou stoupnou zemské výdaje:

1. na učitele škol obecných o 8,305.000 K, 2. na katechety obecných škol o 45.000 K, 3. na učitele měšťanských škol o 2,420.000 K, 4. na katechety měšťanských škol o 230.000 K, 5. ve prospěch Prahy a Liberce o 325.000 K, 6. na industriální učitelky o 650.000, celkem tudíž o 12,075.000 K.

Na úhradu tohoto vyššího nákladu povoleno bylo správní komisí pro r. 1914 3 miliony korun, zbytek doplněn bude výtěžkem ohlášených údělů státních ve výši 9 milionů korun.

Finanční efekt tohoto zvýšení je počítán dle účetních závěrek za rok 1910; počítá-li se dle účetních závěrek za rok 1912, jeví se zvětšená potřeba na zlepšení učitelských platů 13,700.000 K, tudíž proti roku 1910 částkou větší o 1,700.000 K.

Vzestup potřeby na zlepšené učitelské platy činí při dosavadním počtu škol a tříd ročně 850.000 K.

Pro zmíněných 1.7 mil. K nemá správní komise dosud nijaké úhrady.

Zpráva tato podávala věru krásná »těšínská« jablka a to právě před vánočními všem těm, kteří jako na jistý novoroční dar čekali s toužebností na tuto úpravu.

Aby předčasné radosti interesentů této úpravy předešla, přináší c. k. korespondenční kancelář toto sdělení:

»Různé denní listy přinesly tyto dny zprávy o usneseních zemské správní komise, jež týkají se *úpravy platů učitelských v Čechách*, které však, jak se z kompetentní strany dovidáme, nikterak *neodpovídají skutečnosti*.

Pravý stav věci jest naopak tento: Zemská správní komise království Českého pomýšlí dle svého usnesení ze dne 22. t. m. poskytnouti učitelstvu přiměřené peněžní částky pro rok 1914, poněvadž definitivní úprava platů učitelských té doby nemůže býti provedena. Ke krytí tohoto mimořádného a následkem vše-

obecné hmotné tísně učitelstva nanejvýš nutného výdaje zamýšlí zemská správní komise použití částky *tří millionů korun*, která vybývá dle rozpočtu na rok 1914 jemuž dostalo se nejvyššího schválení a kromě toho částky *nejvýše devět millionů korun* ze státních údělů, jež pro případ uskutečnění malého finančního plánu lze očekávati.

Poněvadž tyto úděly po zákonu ještě nestávají, *nebylo lze vůbec ještě učiniti konečného usnesení* v příčině zmíněných příspěvků pro učitelstvo.

Zcela nemožno však bylo, aby se pro uvedený účel věnovala *vyšší suma než 12 millionů korun*, poněvadž zemský rozpočet pro rok 1914 musel býti sestaven dle zásad nejvyšší hospodárnosti a již poskytnutí této částky 12 millionů korun mělo nevyhnutelně v zápětí, že se nedostalo na mnohé jiné, stejně naléhavé požadavky.

Po této zprávě lze dobře poznati, že jakási úprava platů učitelských a katechetických se stane skutkem. V jaké výši a v jakém rozsahu to bude, nelze dnes naprosto tvrditi.

Zdá se, že je v celé té věci chaos a neupřímnost jako před tím.

O tom svědčí zase nová zpráva c. k. telegrafní korrespondenční kanceláře, která dovídá se z příslušného místa toto o úpravě učitelských platů :

Na základě usnesení zemské správní komise království Českého ze dne 22. t. m. povoleny býti mají učitelstvu na školách obecných a měšťanských v r. 1914 přídavky do výslužného nepočítatelné, při jichž vyměřování vzaty byly za základ zásady tak zv. provisoria, na němž se usnesla permanentní školská komise v r. 1912. Poněvadž však úplné provedení těchto zásad bylo by nyní vyžadovalo nákladu korun, 13,420.000, kdežto zemská správní komise, jak známo, k účelu tomu toliko 12 millionů korun poskytuje, musila při tom býti provedena redukce na přídavcích, jak je provisorium v roce 1912 stanovilo. Té se docílilo přibližně tím způsobem, že se stejnoměrně ode všech přídavků, jež se povolití mají, srazí, 10 procent. Takto snížené přídavky vyplácti se budou učitelstvu v měsíčních lhůtách předchozích současně s platem; *ovšem s výplatou začít se může teprve pak, až tak zv. malý finanční plán bude uzákoněn*, a tím také zajištěny budou nové státní úděly, jichž se zemím dostati má, a jež částkou nejvýš 9 mill. korun určeny jsou na učitelské přídavky. Jakmile podmínka tato bude splněna, poukáží se přídavky ty se zpětnou platností od 1. ledna 1914.

Proti této úpravě učitelských platů postavilo se sdružení německých poslanců z Čech, kteří se ve schůzi 29. prosince 1913 po ostré kritice usnesení pražské zemské správní komise, aby zvýšení příjmů učitelů na školách obecných a měšťanských sníženo bylo o 10 procent, jednohlasně usnesli, aby ministerskému předsedovi, jakož i presidentu zemské správní komise podán byl co nejdůraznější protest a aby žádáno bylo obnovení provisoria, jež v roce 1912 školskou a finanční komisí bylo usneseno. Za tou příčinou hodlají vstoupiti v bližší styks českými stranami.

Poněvadž pak deputaci německo-rakouského učitelského svazu dostalo se poslancem Pachrem od ministerského předsedy hr. Stürgha ujištění, že počínajíc 1. lednem 1914 úděly za všech okolností přikázány budou zemím i v případě nepříznivého postupu v projednávání finanční reformy v parlamentu, jest oprávně-

něná naděje, že se přece dostane 1. lednem 1914 aspoň částečné úpravy platů učitelstvu škol obecných a měšťanských.

Kéž celé toto jednání nevyzní zase na prázdno a učiní se spravedlivé věci zádost!

Antonín Benda.

Neděle I. po Zjev. Páně.

(F. ANT. MALÝ.)

Svěcení neděle.

Dozněly zvuky vánoční. Murdové se navrátili do své krajiny. Podivná hvězda na obloze uhasla. Matky zavražděných nemluvňátek se již poněkud upokojily ze svého zármutku a Herodes těšil se nadějí, že dítě Ježíš není už na živu. A zatím, jak víte, Ježíš ušel úkladům Herodesovým útekem do Egypta, tam zůstal až do smrti jeho a potom se navrátil se svými rodiči do Nazareta. Co pak až do svého 12. roku činil, čím se obíral, jakou řeč vedl k matce nebo k sv. pěstounovi — to všecko nevíme. Proč nevíme? Protože sv. evangelisté ve svých knihách o tom nic nepoznamenali.

Až teprve dnes vypravuje nám sv. Lukáš, kterak mladičkový Ježíš ubírá se s Marií a Josefem na slavnost do Jerusáléma a jak tam nejraději a skoro pořád zdržuje se ve chrámu Páně. Milé děti, poznáváte, jaký příklad vám tu poskytuje dvanáctiletý Ježíš? Volá k vám, abyste i vy milovali chrám Páně! Abyste svědomitě zachovávali III. Boží přikázání! Abyste *světili neděli!*

Uvažujte se mnou tedy dnes o tom: I. *proč* a II. *kterak má se neděle světiti . . . ?*

I.

Nuže, *proč* se právě *neděle* světiti má? Na to mám kratičkou odpověď. Protože je to den Páně, protože je to den zasvěcený Bohu Otci, Synu i Duchu svatému.

a) Bůh *Otec* totiž počal v neděli t. j. v první den tvořiti svět a pronesl slovo: »Budiž světlo!« Pak teprve *stvořil* oblohu, tělesa nebeská a ostatní tvorstvo. Proto napsal sv. Augustin: »Cihodný je tento den, v němž první světlo spatřeno jest!« A hned ještě připojuje: »V neděli synové israelští suchou nohou přešli Rudé moře. V neděli jim začala manna padati na poušti. V neděli byl Ježíš pokřtěn v Jordáně, v neděli z vody víno učinil v Káni Galilejské a v neděli *ustal z mrtvých.*«

b) Ano! ano! V neděli za časného jitra dokonal *Syn* Boží svým zmrtvýchvstáním naše vykoupení, jež byl započal svou první krvavou mší svatou na kříži. Vy ani nechápete svým nedospělým rozumem, jak byste měli býti svému Vykupiteli za tuto nesmírnou obět vděční! Kdybyste chromému dali zdravý úd, dali jste mu mnoho — a bude vám jistě vděčen. Kdybyste hluchému zjednali sluch, dali jste mu mnoho — a bude vám za to vděčen. A kdybyste slepému vrátili zrak, v tom okamžení bude vám vroucně děkovati. Ale když P. Ježíš svou smrtí nebe nám otevřel a svým vzkříšením v neděli záruku nám dal našeho zmrtvýchvstání, neměli bychom Mu za to vděční býti? Neměli bychom světiti den Páně, jak On si přeje? Nezasluhuje toho za svou lásku Ježíš Kristus?

c) Nezasluhuje toho za své dary *Duch* sv., který 50 dne po velikonočních v neděli sestoupil na apoštoly?

Nezasluhuje toho celá nejsv. Trojice, abychom světli neděli? Ach, ovšem! V neděli máme velebiti Boha Otce, který v ten den vyšel z hrobu. Velebiti máme Boha Syna, který v ten den vyšel z hrobu. Velebiti máme Ducha sv., který nás stále milostí svou obdařuje. Zkrátka, milé děti, světiti máme neděli! Činíte tak? Světíte skutečně den Páně, jak se sluší [na křesťany? Milé děti, vězte, že ne jednou, ne dvakrát, ale 52krát stojí psáno v Písmě sv., že máme světiti den Páně.

II.

A co dí v té příčině katechismus? »Neděli **světíme, když** od práce služební odpočíváme. předepsaným službám Božím obcujeme a bohumilé skutky konáme.«

a) Proč máme v neděli od práce *odpočívati*? Protože všichni zde na světě jsme jako poutníci a protože odpočinku ve své pouti a v práci nutně potřebujeme.

Pracovati musíme všichni, není-liž pravda? Neboť, jak pje básník?

Zákon práce dán je světu,
všude život, všude ruch.
Synu! Jako ptáka k letu,
ku práci tě stvořil Bůh.
Praci v ráj se pouště mění,
rostou chrámy z pustých skal!
A Bůh jen dle práce cení
život, jež ti daroval.

Avšak pracovati stále tělem nebo duchem je nemožno; nutno odpočívati. A k tomu je neděle.

b) Ale v neděli nemáme pouze odpočívati, nýbrž předepsaným *službám Božím* obcovati. Vám je, milé dívky, předepsána mše sv., a pak i slovo Boží neboli exhorta. Ó věřte mi, že dobře vím, jak tuto svatou a snadnou povinnost vykonáváte. A dobře znám ty, kdož z vás v neděli na službách Božích nikdy nescházejí! Abyste poznali, jak záslužný skutek konají, slyšte příklad!

Pohanský císař Dioklecian pod trestem smrti zapověděl křesťanům návštěvu chrámu v neděli. Avšak sv. Saturnin, sv. Viktorie a jiní nedali se odstrašiti. Když byli jati a mučeni, pravili statečně: »Svěcení neděle jest u nás tak přísnou povinností, že kdo jí nevyplní, dopouští se zločinu. Co na nás jest, my dle možnosti svou povinnost konáme vždy a nikdy ve sv. shromáždění scházeti nebudeme, kdyby nás to život státi mělo!« A dějepis vypravuje, že skutečně mučedníci tito zemřeli pro svěcení neděle a sice r. 304.

Slyšeli jste, děti? Nuže, prosím vás, ani vy nezanedbávejte své povinnosti, leda byste snad nemocni byli.

c) Ostatně, co myslíte? Stačí jenom: od práce odpočívati a službám Božím obcovati? Nestačí. Máme také v neděli jiné *bohumilé skutky* konati. Nejdete-li na procházku, čtete si ve slušné knize nebo pracujete školní úkoly, nebo potěšte nemocného nebo jdete na hřbitov a pomodlete se za zemřelé! Buďte ujistěni, že P. Bůh všechny vaše kroky vidí a počítá a požehnáním splatí vám, když neděli po křesťansku světíte

Bohužel, mnozí lidé na to zapominají a neděli všelijak znesvěcují. Je to smutný zjev.

Je tomu asi 60 let, co dvě děti: dívka 13letá a hoch 10letý pásli svá stáda, ovečky a kozy, na stráních, hory, která se zove *La Salette* a je ve Francii. Jednoho dne zjevila se jim P. Maria jako krásná paní sedící na kameni, pod níž později vytryskl léčivý pramen. Děti se velice ulekly. Ale sv. Panna, z jejichž usazených očí zářila добрota, kynula jim přívětivě a volala je k sobě blíž. Pak jim řekla toto: »Milé dívky! Na světě rostou hříchové, množí se rouhání a neděle se zne-
svěcuje. Syn můj vztahuje už ruku, aby trestal svět, ale já se přimlouvám. Řekněte lidem: chtějí-li ujít trestu, ať se chrání rouhání a světi den Páně!« Zjev na to zmizel. (V místech oněch byla později postavena krásná svatyně.)

Slyšeli jste, děti, které 2 hříchy nejvíce urážejí Pána Ježíše: rouhání a zne-
svěcování neděle. Pamatujte si to a řekněte to také svým rodičům! Poproste jich, aby vás vždycky posílali do kostela a aby tam také sami s vámi chodili jako Maria a Josef putovali s dvanáctiletým Ježíškem k slavnosti do dalekého chrámu Amen.

Z praxe a různé.

Spolek katechetů v král. Českém.

konal dne 17. prosince 1913. o 3, h. odř. VII. výborovou (řádnu) za přítomnosti členů výboru, (omluvil nepřítomnost Košák z Plzně) náhradníků a hostů. Předseda po zahájení přistupuje ihned k programu.

Stanoví se valná hromada opět na 6. ledna s obvyklým pořadem, k němuž letos přidán bod, »schválení činnosti výboru«. Smlouva s Vlastí o Věstníku letos vyprší, předseda ji předčítá a žádá o rozhovor. Kol. Dvořák žádá, aby V. vycházel za 14 dní, opatřen obálkou s inserty o nových publikacích. Po delší debatě přijato: 1.) Smlouvu prodloužit na 1 další rok, 2.) Valná hromada ať splnomocní zvláštní výbor, který by tento rok pracoval o zřízení samostatného Věstníku při Vlasti třeba jako dosud. Předseda bude v té věci jednat. Usneseno podati na 1 člena žalobu pro trvalé neplacení příspěvků, ježto úmyslně neodpovídá na vyzvání, ani na advokátní upomínku. Dle usnesení loňské valné hromady vyjde v 1. čísle Věstníku seznam všech členů Spolku přehledně; chybí dosud asi 86. katechetů. V Budějovicích utvořil se dle spolkových stanov dne 11. prosince 1913. odbor; předsedou jest Š. Bárta, profesor, jednatelem Jan Hák, katecheta; od něho slibujeme si oživení a prohloubení spolkové činnosti na jihu. Pokladník V. Hála přednáší zprávu pokladní.

Aktiva:

1.) pošť. spořitelna :	537.— K
2.) vinoh. zálož. (práv. fond):	186 46 »
3.) » »	1263.44 »
4.) pokl. hotovost	28.32 »
5.) na dlužích	567.— »
	2582.72 K.

Passiva:

1.) Za Vychovatele I. pol.	575.75 K.
2.) akciiov. tiskár.	9.— »
3.) Christl. paed. Bl.	4.— »
4.) předseda výlohy	40.81 »
5.) pokladník »	15.— »
6.) knihovnik »	1.20 »
7.) jednatel »	15.— »
	660 76 K.

Aktiva:

2582.72 K

Passiva:

660 76 »

Spol. majetek 1921 96 K

Po té přednáši předseda zprávu o *situaci úpravy platů*, referuje o svých krocích u rozhodujících činitelů a po poznámce kgy Sahuly rozpřádá se debata. Kga Hála upozorňuje na povážlivý rozdíl platů, který nastane po úpravě mezi katechety škol. obec. a měšť. ač obě kategorie mají těž studia, zkoušky. Přednáší zevrubně propracované memorandum opřené mnoha pádnými důvody a žádá předsedu a jednatele, aby co nejdříve patřičné kroky v této záležitosti učinili. Přijato po delší debatě jednohlasně

a předseda další kroky zařídí. Jednáno pak o *katechismu*; smlouva s Unii jak ji kol. Konopk učinil se schvaluje jednohlasně, opravený návrh opiše se na stroji a zašle se nejdříve pražskému Ordinariátu k chválení; přijat ve svazek členstva dr. *Motálek Tomáš*, katecheta *Králové Dvůr*. Tim bez volných návrhů skončeno. VI.

C. k. správní soud ve příčině klasifikace prospěchu žáka J. H. v náboženství vydal usnesení ze dne 20. září 1913, č. 8156.

C. k. správní soud zamítl podle §§ 2. a 21. zákona ze dne 22. října 1875, č. 36 ř. z. z r. 1876, usnesením ze dne 20. září 1913, č. 8156, bez dalšího řízení stížnost F. M. . . a, pekařského pomocníka v Ž., a A. H. . . ové, švadleny v Ch., podanou do rozhodnutí ministerstva, kultu a vyučování ze dne 8. listopadu 1912, č. 30. 180, týkající se klasifikace prospěchu žáka J. H. . . a v náboženství v I. a II. čtvrtletí školního roku 1910—11.

Správní soud vycházel při tom od následujících úvah:

Poměr, který jest na veřejných školách národních mezi školou, pokud se týče, osobami učitelkými s jedné a mezi žáky s druhé strany, co do provádění vyučování, není poměr právní, z něhož by pro žáka buď proti škole, nebo proti učiteli bylo možno odvoditi subjektivní nároky na domáhání se řádným pořadem instancním určitého způsobu potřebného vyšetření vědomostí žákových pro stanovení prospěchu v jednotlivých předmětech vyučovacích, pokud se týče, tomu přiměřené známky na dotýčných vysvědčeníh čtvrtletních.

Pravidla, vztahující se ke zkoušce, pokud se týče ke klasifikaci jednotlivých žáků během školního roku jsou toliko součástí služebních povinností osobám učitelským náležející, jichž porušení mohlo by dáti jen podnět k disciplinárnímu řízení s učilem anebo k zakročení úřadů dozorcích.

V přítomném případě bylo s podáním A. H. . . ové, která sama je označila jako stížnost dohlédací, od školních úřadů také jako se žádostí za úřední zakročení naloženo, a žádané opatření, jež se mělo státi cestou dohlédací vydaným rozhodnutím odepráno.

Ježto však nikdo nemá subjektivního nároku, aby žádal za výkon práva dohlédacího z úřední povinnosti, nemohlo také býti porušeno žádné právo stěžovatelů tím, že v odpor vzatým rozhodnutím bylo potvrzeno, pokud se týče, odmítnuto žádané

opatření, z kteréž příčiny také není dán v § 2. cit. zákona předepsaný předpoklad pro dovolávání se správního soudu.

Pokud však stížnost ještě uplatňuje, že v odpor vzatým rozhodnutím odvolání do zamítnutí žádosti stěžovatelů za přezkoušení žáka J. H. a vyřízeno nebylo, jeví se tato námitka podle §§ 2. a 5. cit. zák. nepřijatnou, poněvadž rekurs na ministerstvo neobsahoval nijakého odstavce, v němž by si do toho stěžováno bylo.

Kdy lze vynechatí obvyklé modlitby po mši sv.? N. 4. 15. 370.

Posv. kongregace obřadů rozhodla dekretem ze dne 20. června 1913 (viz Ord. List 1913. č. 8, str. 91) takto: Modlitby po mši sv. nařízené papežem Lvem XIII. mohou býti vynechány sloužili-li se tichá mše sv. »cum aliqua solemnitate«, na př. při prvním sv. přijímání neb generálním sv. přijímání, při sv. birmování, při ordinaci neb při svatbě; taktéž následuje-li po mši sv., aniž by kněz od oltáře odešel, nějaký, dle liturgických předpisů správný, posvátný úkon neb nějaká pobožnost.

Z kníž. arcib. konsistoře v Praze, dne 3. prosince 1913.

Odpověď z redakce na dotaz: K. v P.: Ani okresní školní rada, ani místní, ani c. k. zemská školní rada nemůže v této věci co do *prvního* sv. přijímání něco rozkazovati neb určovati, neboť c. k. ministerstvo vyučování výnosem z 19. března 1887 č. 24/206 rozhodlo, že určití dobu ku prvnímu přijetí sv. svátosti je *věc* kněze.

Obrazy ke katechismu, jak sdělují mnichovské »Katech. Blätter« a jichž volba byla svěřena komitétu katechetského spolku mnichovského, jsou již v práci; má vyjít 12 obrazů ve 4 seriích a to první serie obsahuje: nejsv. Trojici, vtělení a vykoupění, druhá: anděla strážného, skálu Petrovu, věrné duše, třetí: kult svatých, relikvií, mučedníků, čtvrtá: Boží Tělo, modlitbu ranní a při jídle. Těmi seriami má býti znázorněno 1. učení o Bohu, 2. o víře, 3. křesťanský kult a život. Autorství svěřeno malíři Augustinu Pacherovi. První serii vydá Kösel nakladem svým ještě letos. Jsme zvědaví, zda konečně tyto obrazy zhoší se těch vad, jimiž posavadní vydání tu a tam laborovala.

Konkurs: Definitivně obsadí se místo katechety: na měšťanských školách ve *Velvarech*. (do 1. února 1914 inkl.)

C. k. okr. školní rada v *Kralupech* 4. prosince 1913.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA »VYCHOVATELE« K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

Zápis o valné hromadě Spolků katechetů v království Českém. — Neděle IV. po Zjevení Páně. — Z praxe a různé.

Zápis o valné hromadě Spolku katechetů v král. Českém, konané dne 6. ledna 1914 v Praze.

(Podává Jaroslav Vlasák, bývalý jednatel Spolku katechetů na Smíchově.)

Za nevlídného, deštivého počasí scházeli jsme se tentokráte do spolkových místností restaurantu p. J. Slámy v Křemencové ul. Praha-II. Přes to sešli se 43 členové a pozoruhodné bylo, že mezi nimi bylo mnoho venkovských z Kladna, Kralup, Velvar, Mnich. Hradiště, Roudnice, Dobruška, Světlé n. S., Kard. Řečice, Unhoště. Pražští pp. kolegové jak z počtu vidět, nedali se ve velkém počtu ze sváteční siesty domácí spolkovou pozvánkou vyrušit; beata quies! O třetí hodině zahájil předseda valné shromáždění, vítá shromážděné se zvláště venkovské a čte omluvné přípisy: J. M. apoštolského protonotáře Jana Sedláka, generálního vikáře, J. M. probošta Buriana zvláště vřelý příspěvek, provázený applausem přítomných; koi. Košáka z Plzně, Paukerta z Hořic, notáře Sedláka t. č. z Merána a zakládajícího člena, papežského knihtiskaře a nakladatele p. V. Kotrby. Všichni přejí jednání zdar. Pak představuje zástupce nejd. k. a. konsistoře p. prof. Em. Žáka ze Smíchova a žádá ho, aby Jeho Eminenci, nejd. arcipastýři referoval o tomto valném spolkovém shromáždění a přednesl ode všech členů Spolku projev synovské úcty, lásky a oddanosti.

Pak vzpomíná zesnulých v Pánu členů kgů: *Jindř. Rotty* z Mnich. Hradiště, *Jana Královce*, profesora ze Soběslavi a *Bedřicha Kráčmery* z Prahy; přítomní doprovázejí ji uctivým povstáním ze svých míst.

Po té těmito slovy promlouvá k členstvu z místa předsednického:

»Vážené shromáždění! Milí kolegové a přátelé!

Zahajuji na základě § 16. spolkových stanov dnešní valnou hromadu za 17. správní rok a vítám vás všechny co nejsrdečněji. Byl bych si z plna srdce přál, aby tato valná hromada byla čteněji obeslána členy pražskými a z předměstí! Tato valná hromada byla řádně a v čas úřadům ohlášena a spolu v denních listech publikována; dle presenční listiny přítomni jsou 43 členové.

Ke dnešní valné hromadě zaslali pozdravné dopisy a žádají býti omluveni: J. M. vsdp. Msgr. Dr. Jan Sedlák, generální vikář arcidiecese pražské, J. M.

vsdp. Msgre. Dr. Josef Burian, probošt kollegiální kapituly na posvátném Vyšehradě, vldp. Václav Sedlák, k. a. notář a katecheta t. č. v Meránu, dpp. Fr. Košák, katecheta měšť. škol. v Plzni, Václav Paukert, katecheta měšť. školy v Hořicích a pan Václav Kotrba, papežský knihtiskař v Praze.

Nejdůstojnější Ordinariát pražský jmenoval svým zástupcem k dnešní valné hromadě vldp. k. a. notáře Emanuela Žáka, c. k. gymnasiálního profesora ze Smíchova. Vítám Vás, veledůstojný pane, co nejsrdečněji v našem kruhu a přál bych si, aby Vám tato účast byla příjemnou. Spolu pak ihned vznáším k Vám to uctivé přání, abyste dobrotivě Jeho Eminenci, našemu nejdůstojnějšímu Arcipastýři referoval o činnosti spolkové tak, jak ji z dnešního jednání valné hromady poznáte a spolu tlumočil J. E. neochvějnou lásku, vřelou úctu a nejoddanější hold veškerého členstva Spolku katechetů v království Českém.

Posmrtnou vzpomínku věnuji zde v Pánu Ioni zesnulým spolučlenům: Jindř. Rottovi, Janu Královci, Bedřichu Kráčmerovi; kež Všemohoucí dopřeje jim věčného pokoje a odmění je hojnou měrou za úmornou práci na vezdější roli školské! Spolek náš zachová je v milé paměti. Prosim, abyste povstáním uctili jejich památku. (Přítomní povstávají ze svých míst.)

O dějinách Spolku a jeho činnosti za uplynulý rok promluví kollega jednatel. Pro sebe vyprošují si jen několik slov.

Odstupuje dnes z místa předsednického mohu s plným svědomím a vědomím i otevřeným hledím tvrditi, že výbor Spolku našeho vyřídil vše, co bylo jednotlivci nebo odbory katechetskými žádáno, i co bylo uloženo valnou hromadou dnes rok. (Výborně!)

Co se týče úpravy platů katechetských, sděluji, že jsem ji měl stále na paměti, pokud zasedala permanentní komise školská při sněmu království českého a nespustil jsem jí s očí ani tenkrát, když císařským patentem ze dne 26. července 1913 byl sněm český rozpuštěn a dosazena Zemská správní komise pro království české. Když bylo zřejmo, že zemská komise hodlá upravit aspoň částečnou úpravu platů učitelských, tu ihned intervenovali jsme ve příčině platů našich s kgou Robertem Hermuthem, zástupcem katechetů německých u J. Exc. hraběte Vojtěcha Schönborna, presidenta Zemské správní komise i na ostatních místech kompetentních. (Pochvala.) Po posledních zprávách v denních listech o úpravě platů učitelstva škol obecných a měšťanských byla právě započata akce ve prospěch katechetů škol obecných, kteří dlouhá léta dle nynější praxe budou museti na místa škol měšťanských čekati. Z taktických důvodů nebylo uveřejňováno o úpravě naší ničeho a také uveřejněno nebude. (Správně!)

Podrobně bylo vždy o ní jednáno na členských a výborových schůzích.

Co se týče úpravy našich platů, prohlašuji veřejně, že jsem se jí věnoval s veškerým úsilím, ač se mi nadhodilo, že jsem passivní a že věci zůstávají ve Spolku ležeti! Členům výboru děkuji za podporu co nejsrdečněji a mám jen to vřelé přání, aby můj nástupce pracoval ve všem pro Spolek tak, jako pracoval sem já. (Souhlas.)

j Milí kollegové! Končím s tou opravdovou a vážnou prosbou k Vám přítomným a těm nepřítomným laskavě ji vyřídíte:

•Budmež vždy a všudy na svém místě jak ve škole tak v kostele, majíce hojnost trpělivosti, mírnosti a pokory! Budmež opravdovými kněžími katechety s úctou a láskou pohlížejíce ku svým představeným! Jen tak získáme si přízeň,

podporu a lásku i úctu těch, bez nichž obejít se nemůžeme. Cum prudentia, diligentia et moderamine vřdy v před!« (Výborně! Pochvala.)

Když dozněla pochvala přítomných vyžádal si slovo kga František Dvořák, katecheta z Kard. Řečice a delegát Odboru Budějovického a praví asi následovně: »Přináším přítomným pozdrav od kolegů z českého jihu, z Odboru budějovického, přináším i dík Spolku za vše, co pro své členy konal i vykonal a prosím výbor, a předsedu zvlášť, aby vytrvali na svém místě a dále horlivě zastávali zájmy katechetů.« (Souhlas.) Pak přikročeno k bodu programu. sub 2.) kga Pešek navrhuje, aby se zápis o loňské valné hromadě nečetl, ježto * byl uveřejněn v Věstniku a jednání by se zbytečně prodloužilo. Přijímá se jednohlasně. Proto žádá předseda jednatele, kgu Jaroslava Vlasáka ze Smíchova aby přednesl zprávu Jednatelskou za XVII. správní rok 1913. Jednatel přednesl ji pak jak následuje:

»Velectěně shromáždění! Milí kolegové!

Dle programu pro dnešní valnou hromadu máte při bodu šestém posouditi respektive schváliti činnost výboru, representujícího Spolek katechetů v král. Českém v uplynulém správním roce 1913. Vím, že mnohý z Vás, i z nepřítomných mnozí nesledovali tuto činnost výboru s takovým zájmem, aby teď s jasným přehledem zasednouti mohl na stolec soudný. Tato neúčast a bezzájemnost mnohých na podnikáních a pracích spolkových znemožnila by jim tedy dnes pronést úsudek správný v tak důležité věci. Usnadniti jim tento výkon bude tedy úkolem této zprávy jednatelské, ve které zběžně a přehledně obeznámí se znovu s činností Spolku katechetů v roce minulém.

Následkem resignace na členství ve výboru kgy Smitky z Jistebnice u Tábora a požadavku stanov o členech z výboru vystupujících obsazeno bylo při loňské valné hromadě 6 míst výborových takto: 1. *Fr. Dvořák* z Kard. Řečice zvolen za diecesi budějovickou, 2. *Jindř. Rotta* z Mnich. Hradiště za diecesi litoměřickou, 3. *Václ. Paukert* z Hořic za diecesi Král. hradeckou, 4. *Jan Konopík* z Král. Vinohrad, 5. *Václ. Bečvář* ze Žižkova, 6. *Matěj Herynk* z Kladna. Všichni počtění byli volbou jednohlasnou. Náhradníky jmenováni byli kolegové: 1. *Bedř. Stamfest* z Karlína, 2. *Josef Tatzauer* z Vršovic, 3. *Matěj Wilhelm* ze Žižkova, 4. *Mikuláš Koukl* z Prahy-VII. *Revisory účtů*: 1. *Fr. Čurda* z Vršovic, 2. *Václav Janota*, Praha-III. *Revisory knihovny*: 1. *Al. Myška* z Nuslí, 2. *Karel Sindelář* z Nuslí. Všichni zvolení volbu přijali. Takto zcelený výbor sešel se hned po valné hromadě ku své I. schůzi a sestavil se tímto způsobem: předseda *Ant. Benda* Praha-VII., místopředseda *Jan Konopík* Král. Vinohrady, jednatel *Jaroslav Vlasák* Smíchov, pokladník *Václav Hála* Vinohrady, knihovník *Václav Bečvář* Žižkov, redaktorem Věstniku potvrzen i na dále *Jaroslav Slaviček* ze Smíchova.

V tomto složení výboru nastala během roku úmrtím kgy Jindř. Rotty změna; na jeho místo nastoupil náhradník kga Bedř. Stamfest. Když byli tito funkcionáři dle stanov ohlášení úřadům církevním i světským, došel pro Spolek přípis nejd. k. a. konsistoře de dto 15. ledna 1913 č. 391, jímž zvolený předseda Ant. Benda potvrzuje se ve svém úřadě. Předseda vykonal návštěvu u Jeho Eminencí, nejd. arcipastýře, o níž referoval na páté členské schůzi; při této návštěvě projevil J. Eminence svoje sympatie s úmyslem Spolku o pořízení stálého musea katechetických pomůcek. Výbor Spolku může i dnes s potěšením konstatovati, že celoročním svým jednáním žádným způsobem nepoškodil sympatií, které dosud Spolku z kompetentních míst věnovány byly; naopak přáním jeho bylo dosažení

sympatie od slova přivést ke skutkům. Pakli-že nám se to vždy nedařilo na všech místech, skládáme tuto pevnou naději ve výbor příští.

I v letošním roce učinila smrt nevíтанou návštěvu v řadách členstva a hlasem neúprosným odvolala tři milé naše bratry z této vezdejší lopoty do míst věčného klidu. Dne 21. února 1913 zemřel kga Jindř. Rotta z Mnich. Hradiště, dne 24. května 1913 Jan Královec, professor na učitelském ústavě v Příbrami a 27. srpna 1913 Bedřich Kračmera z Prahy od sv. Kříže Většího. Spolek nese zvlášť bolestně ztráty kgy Jindř. Rotty, člena výboru, který po dlouhá léta pro Spolek pracoval, tak horlivě na schůze jezdil, vzácnou ochotu ke každému podniku projevoval a mnohou dobrou radou Spolku prospěšným byl. Jeho památka zůstane v dějinách Spolku zapsána vždy způsobem trvalým vděčností. O úmrtí každého z nich uvědoměno bylo členstvo jednak zvláštním oznámením jednak v novinách s prosbou o obětování 1 mše sv. za spásu jejich duší. Odpočiňtež v pokoji, po boji!

Aby předsednictvo Spolku seznávalo přání členstva, jejich stesky a stížnosti, náladu, aby některé důležité věci ponechány byly rozhodnutí samotným členům a řešeny byly z různých hledisek i názorů, šlo za osvědčeným příslovím: »quot capita, tot sententiae« a svolávalo dle možnosti schůze členské; bylo jich v letošním roce osm. Na nich jako obvykle sdělovány byly zajímavé případy praxe školní uváděny a srovnávány případy z různých míst, což pro orientaci katechetů v dnešní době je pravým dobrodíním. Venkovským kolegům na jejich dotazy zasílány byly rady i odpovědi. U příležitosti 100leté památky Boleslava Jablonského jednáno o tom, aby jeho Růže Sionská, Moudrost otcovská (hlavně tato) vydána lacino nákladem Spolku a rozdávana dětem při různých příležitostech, hlavně na odchodnou ze školy. Jednáno o jednotném zpěvníku pro mládež školní, probírány nově vydané dotazníky pro katechetů, snášeny zkušenosti s novou osnovou minimální. Jednáno opět o vlastním časopise Spolku katechetů, s kteroužto záležitostí nutně se musí již něco začít, ježto jednání o ní přichází každoročně stále a stále do proudu, což svědčí o neshladitelnosti její se světa a akutnosti při vzrůstu členstva. Trpce stále vytýkáno od mnohých členů Spolku, že Věstník vychází jen jednou za měsíc a tím obsah jeho velice je omezen a tím neuspokojuje. Stesky zajisté vážné a jak z poslední schůze výboru a z přání »Odboru budějovického« vím, jistě dnešní valná hromada v té věci nějaký krok už učiní.

Ježto otázka úpravy platů ani v roce minulém nebyla rozřešena, jest přirozeno, že na každé schůzi členské mělo už své ustálené místo jednání o platech, o každém novém kroku v tom směru; členové pohliželi v této záležitosti s důvěrou k svému předsedovi, který tuto záležitost vzal za svoji a jak z jeho referátů víme, způsobem neúporným o zdárný výsledek se zasazoval. Ti z kolegů, kteří schůze nenavštěvovali a nebo venkovští nemají ovšem ani potuchy co Spolek v této záležitosti konal, jaké překážky musil překonávat, protože z taktických důvodů nic uveřejněno nebylo a nebude; proto jejich názor na zásluhy Spolku a na jeho význam v této věci bude asi prapodivný. Doporučujeme jim o tom blíže se informovat u funkcionářů, svých diec. zástupců a trochu úvahy.

Při třetí schůzi členské dne 5. března 1913 uspořádal Spolek krásnou přednášku kgy Fr. Dvořáka z Kard. Řečice na počest 100letých narozenin Boleslava Jablonského; kollega působící v rodišti zmíněného básníka pietním způsobem

oslavil ve Spolku tuto památku českého kněze básníka a vychovatele. Projektována byla ještě přednáška kgy Tatzauera o katakombách římských se světelnými obrazy ale z technických důvodů v poslední chvíli byla odložena na příznivější poměry. Výbor sešel se k poradám loňského roku celkem osmkrát; šest schůzí bylo řádných, dvě mimořádné; mimo mnohá důležitá usnesení, smlouvy atd., povolil i toho roku výbor peněžitou podporu v nemoci a to kgovi J. K. t. č. v Du brovníku 50 K a V. Z. z Chr. 30 K, což přijato s vřelým uznáním. Práce uložené Spolku členstvem vykonávány byly kromě schůzí ve zvláštních odborech a schůzích pracovních. Tak 18. června zvláštní schůze pracovníků radila se o zkušenostech s *novou osnovou*, probírala třídu za třídu a vypracovala opravný návrh dle těchto poznatků; tento elaborát poslán opět nejd. k. a. konsistoři k dalšímu řízení. Doufáme, že tam na tyto práce vzat bude patřičný zřetel, jsouť to přání zkušených školních praktiků.

Dílo katechismového návrhu pro školy obecné dokončeno bylo letos zrychlenou akcí kgy Konopíka. Komise dokončila práci, kga Konopík učinil s Uníí smlouvu o vytištění návrhu a rozeslání všem členům zdarma, takže Spolek neměl s tím žádných výloh. Na výborové schůzi 9. července 1913., usneseno počkati na opravné návrhy členů; po prázdninách, když došly, srovnala je též komise na schůzích dne 22. 28. listop., 2. 4. 6. a 11. prosince. Schůze závěrečná byla 22. prosince. Na výborové schůzi 17. pros. smlouva s Uníí schválena a usneseno opravený návrh na stroji na čisto přepsat, zaslat nejd. k. a. konsistoři k recenzi a domáhat se jeho schválení jako pomůcky školní. Do tohoto stadia vstoupila dnešním dnem práce počatá od r. 1909.

Při loňské valné hromadě uloženo bylo na popud jednatele kgům Přítelovi, Tatzauerovi, Slavičkovi, Kouklovi a jednateři, aby zvýšený zřetel a péči obrátil k uskutečnění dávno želaného plánu, *stálého musea* pro pomůcky k vyučování náboženskému. Tato komise sešla se třikrát k poradám, jak především opatřiti basis celého podniku t. j. místnost. Po první schůzi jednáno bylo s nakladatelem p. Kotrbou. Týž ve svém listě projevil Spolku ochotu propůjčiti k témuž účelu místnost potřebnou, ale s podmínkou, až jak dopadne jeho akce o zřízení obchodních místností na Ferdinandově třídě u Uršulinek. Ježto ale k žádnému pozitivnímu výsledku čekáním se nedošlo, vyslána byla deputace po druhé schůzce k monsign. Jaenigovi na Skalku. Ten projevil ochotu propůjčiti pro museum zahradní pavillon. Předneseno na výborové schůzi schválena i půjčka 200 K na adaptaci potřebná, ale komise, kterou tam výbor poslal, rozhodla, že by oprava a úprava pavillonu stála velké peníze a definitivní držba takto opraveného nebyla by nikým Spolku trvale garantována, proto od toho upuštěno na radu zkušených osobností. Při třetí schůzce jednáno a tomto výsledku a ustanoveno jednati ještě s nejdůstojnějším opatem Albánem na Slovanech. Protože však komise uznala prospěšnost spojení musea s nakladatelskou firmou, která by jediné mohla nové pomůcky vystavovati, stále novinkami v tom oboru doplňovati (Spolek by na to finančně nestačil) a neúspěšnost kroků u činitelů pořadných, a ježto dle referátu p. předsedy z audience u Jeho Em. vidí, že i on má o to zájem, aby takový podnik pro vyučování náboženství ve škole velepotřebný existoval, zastavila další svoji činnost na tak dlouho, až by informaci u Jeho Eminence v té věci světlo nastalo. Předkládajíce tyto své kroky, třebaš dosud bez-

úspěšné, ale poctivě činěné, dnešní valné hromadě, žádáme za nové instrukce a splnomocnění v té věci.

Spolek žádán byl v uplynulém roce zejména od venkovských členů o intervenci u nadřízených úřadů církevních i světských, týkajících se právních případů, služného, osudu katechetů výpomocných, ustanovování zatímních katechetů ze škol obecných za zatímní na měšťanky na úkor starších čekatelů, urychlení systemisování místa, zvýšení služného atd. Po přání člena Spolku p. probošta Kotrcha intervenoval předseda i ve prospěch katechetů z duchovní správy ve příčině vyměřování remunerace za vyučování náboženských hodin. Spolek přidružil se k petici středoškolských profesorů náboženství proti spojování kaplí školních s tělocvičnami. Ti členové, v jejich zájmu Spolek zakročil, projevíli mu svoje uznání a ocenění, čím jest katechetům rozptýleným po celém království jednotné centrum v Praze.

Právního fondu letos použito nebylo.

Po celý uplynulý rok nespouštěl Spolek se zřetele svého *platovou* otázku a požadavky katechetů; při každé nové zprávě se vyskytnuvší, při každé nové eventualitě zařizoval předseda dle toho nové jednání a kroky u příslušných činitelů. Při nedávném uveřejnění prozatímní úpravy vyšla na jevo i práce Spolku v tom směru: započítání 4 let studia theologického ve formě 1 trienálky do základního služného a první trienálku po dvou letech, čímž odstraněn křiklavý a nespravedlivý nepoměr mezi námi a učitelstvem ve stejném fyzickém věku. Než pracováno bude na úpravě definitivní, podnikne Spolek ještě připravenou akci ve prospěch katechetů škol obecných, kteří majíce tytéž zkoušky a studia a jsouce větkem mnohdy starší než mnohý kollega z měšťanky, pocítovali by trpce velký rozdíl mezi sebou a kollegy ze škol měšťanských.

Projevují na tomto místě přání, aby těm 82 ma nečlenům zaslána byla zpráva dnešní valné hromady gratis na účet Spolku, aby poznali, že i oni vědomostí vázání jsou Spolku katechetů a mají povinnost k němu přistoupení, jak toho prostá povinnost stavovská žádá.

Pokládám ještě za nutné seznámiti Vás po stránce *organisační* o pohybu členstva; jak již jsem shora uvedl *zemřeli* během roku 1913. *tři* členové; ze Spolku *vystoupili dva* a to: Vojtěch Trojan, kaplan u sv. Haštala v Praze a Jos. Bouzek, spirituál k. a. semináře v Praze, tedy žádný z katechetů, což jest jistě potěšující. *Vrátil* se do Spolku loni vystoupivší kga Fr. Tichý z Plzně, což jenom svědčí o jeho správném nazírání na Spolek. *Nových členů* přijato bylo v uplynulém roce 22, takže Spolek čítá dnes 2 členy čestné, 12 zakládajících, 304 přispívajících a činných. Z těch co do charakteru k vůli zajímavosti uvádím, že 1 je probošt, 1 převor, 1 děkan, 6 farářů, 1 duch. správce, 1 c. k. školní rada, 3 kaplani, 2 katecheti ve výslužbě, 3 profesoři gymnasií, 5 reálných, 4 z reálných gymnasií, 2 z paedagogií a 1 z vyšší dívčí školy; katechetů obecných a měšťanských škol 271. (dnes hlásí se opět ještě 4 noví členové) Mimo Spolek stojí dosud asi 82 kollegové, které i letos snažil se jednatel vlídným pozváním ze stavu zatvrzelosti probuditi, leč marně; snad podaří se tak mému nástupci, což by bylo mým nejvřelejším přáním.

Aby každý mohl se o stavu členstva informovati a na nečleny působiti, vydá Spolek v 1. čísle Věstníku letos seznam členů, jak to na loňské valné hromadě přijato bylo.

Dne 11. prosince minulého roku ustanovil se v Českých Budějovicích řádně dle stanov Odbor Spolku katechetů v Král. Českém, jenž jistě splní naděje Spolku v něj kladené pro oživení a prohloubení činnosti Spolkové na jihu, a z jeho středu jistě vyjde pro Spolek mnohá dobrá rada a pomoc; co mu přejeme do začátku je hlavně *bratrská svornost*, členů. Předsedou zvolen byl profesor Šimon Bárta, jednatelem kollega Hakl. Nejd. bisk. Ordinariát budějovický vzal zprávu našeho Spolku o zřízení dotyčného Odboru v Č. Budějovicích na *milé vědomí* a vyslovuje přání mnoha zdaru Odboru i celému Spolku. Ohlédneme-li se po spolkovém životě v roce uplynulém, jest nutno doznati, že jeho tempo bylo trochu jiné než v dobách minulých; nepokojné a bouřlivé doby světa okolního pronikly i v život spolku; byly však bohudík rozvahou interessovaných zmírněny a docela i paralysovány; nemluvě o malých nedorozuměních, mám na zřeteli resignaci předsedovu, potom však odvolanou a »smírčí soud«, který po přání jednoho člena výboru byl svolán, 13. července 1913 se sešel a sestavil a stávající rozpor rozsoudil. Třeba tu poukázati na vzácnou disciplinovanost obou sporných stran, které rozsudek soudu přijaly a jemu bezpodmínečně se podrobily; slouží to jen ke cti oněm členům. Protože »kasta« nepolepšitelných dlužníků ze sportu utěšeně rostla, rozhodl se výbor se vši přísností v jednom případě pro cestu právní.

Spolek *representoval* se v dané příležitosti i na venek a že se o něm ví, dokázaly i příписy a jednání »Okrašlovacího Spolku v Klanovicích« (v záležitosti celebranta pro lázně o prázdninách.), »Svazu českých spolků estetickovychovných, paedagogia katol. v Bubenči a j. V hojném počtu účastnil se pohřbu nejen členů i kollegy nečlena a jiných zasloužilých kněží († notáře Škrdle, † faráře Doláka), zastoupen byl při různých slavnostech, při sjezdu katolíků v Kolíně (předsedou), při odhalení pomníku Julia Zeyera (jednatelem) atd. Na kněžských schůzích eucharistických a Zemské rady katolíků byla by bývala z našich kruhů účast vždy větší, kdyby doba nebyla položena v den školního vyučování.

K oslavě 50ti letých narozenin Jeho Eminence vyslána 3 členná deputace a Věstník slavnostním způsobem tuto událost připomenul, za což dostalo ze Spolku díky J. E. V *korporacích*: Zemské Rady katolíků, Ústřední Matice Školské a Národní Rady má Spolek na dále své delegáty. Na knihovnu spolkovou vzpomenuli prof. Vřešťál, prof. Sedláček, prof. Vacek, zejména poslední větším počtem knih. Musím na tomto místě podotknouti, že naše knihovna neplní svůj úkol, obsahuje mnoho knih pro katechety bezvýznamných a proto ke dnešní valné hromadě mnohé z nich vyříděny a rozdány budou členům. Odtud malý zájem pro knihovnu; má-li katecheta ji vyhledávati, musí tam najíti pomůcky nejnovější a potřebné pro svoje působení. Tuto péči v tomto směru nechť uloží dnešní valná hromada knihovníkovi a výboru na srdce.

Spolkové zprávy přinášel z jiných listů ochotně »Čech« a ohlášení schůzí »Národní Politika« také; všechny schůze konány byly v těchto místnostech p. J. Slámy, který s největší ochotou vždy nám vyšel vstříc, na což by členové pražští i venkovští, kteří musí použiti hostince, neměli zapomínati; dojdou zde útulného pobytu, pohostinského přijetí a katolických novin.

Ke konci apelluji na valné shromáždění, aby návrhy a usnesení, která dnes zde se stanou, vedlo v evidenci, byly-li provedeny čili nic a na jejich realizování neústupně trvalo.

Pokud se týče úmrtních oznámení a vybídnutí k persoluci mše sv. za zemřelé členy, přijal výbor po delší zralé úvaze názor, že by bylo pro velké výlohy s každým oznamováním spojené lépe, připojit seznam zemřelých vždy celoročně k pozvánce na valnou hromadu; tím zjednoduší se i práce i výlohy a doufám, že valná hromada proti tomuto názoru zásadně se nepostaví, ale že přijme jej za svůj. —

Velectěné shromáždění!

Vylíčil jsem Vám dosti obšírně celou činnost Spolku katechetů v království českém za XVII. správní rok, maje na zřeteli ten účel, abyste, až přistoupíme k jednání o bodu VI. »schválení činnosti výboru« měli o této jasný názor. Proneste jen klidně a veřejně zde vše, s čím Jste spokojeni nebyli, aby v příštím roce státi se mohla eventuelní potřebná náprava, podejte zde svá přání a náhledy ale také ochotně ruku k jich vykonání!

Neztrácejte zájmu na pracích Spolkových, pečujte o jeho rozkvět a náležitou váhu a chraňte jej jako vzácný květ před škodlivými vlivy.

Pro příští léta mám jen jedno nejrůcnější přání pro Spolek: »Vivat, crescat, floreat!« (Výborně!)

Tato zpráva jednatelská sledována s patričníou pozorností, přítomnými schválena jednohlasně a bez poznámky a předseda vzdal provázen souhlasem přítomných jednateli za její sestavení vřelý dík. Po tom přihlásil se o slovo kga Slavíček ze Smíchova a uvádí, že kga Košák z Plzně zaslal mu výroční zprávu o činnosti Odboru plzeňského se žádostí, aby ji zde přednesl. Předčítá tedy následující:

»V. výroční zpráva »Kroužku katechetů« v Plzni.«

»Kroužek Katechetů« v Plzni nekonal v roce 1913 žádné velké schůze, jako v letech minulých, nepřízeň doby a nálada tomu nedovolovaly. Za to tím horlivěji pracováno ve schůzích členských, jichž bylo 19 a jichž účastnilo se zpravidla 10—12 členů. Skoro všem schůzím přítomen byl dobrý přítel a rádce, k. a. nábož. komisař, c. k. školní rada, vdp. p. Frant. Pilný, který mnohou radou, účinným povzbuzením a vzácnou zkušeností přispěl k činnosti naší. Devatenáctá schůze, 17. prosince 1913, byla schůzí výroční a zároveň 100. od založení kroužku před pěti lety.

Hlavní práce v tomto roce nesla se za snahou upravit osnovu náboženského vyučování na škole obecné. Kroužek hned při svém počátku jal se pracovat o osnově na základě zásad výtečného odborníka univ. prof. Dra Götlera, a měl již návrh osnovy připravený. Když však vydána byla »minimální osnova«, dle které nařízeno počátkem školního roku 1912—13 na všech školách vyučovati, práce odložena. Referáty o zkušenostech získaných s minimální osnovou tvořily jádro jednání mnoha schůzí. Všimáno si však i jak jinde v osnově se pracuje a sem dlužno zařaditi *vzpomínku na f kol. Rottu a jeho práce o osnově litoměřické diecese a pojednání o nové osnově diecese budějovické*, která uznána, zvláště v některých třídách, za krok ku předu. Po zkušenostech nabytých s minimální osnovou přijato podniknouti *revisi osnovy kroužkem pracované*. Jednáno o tom v několika schůzích a práce ta blíží se svému ukončení.

Katechismus, vypracovaný komisí katechismovou Spolku a všem členům zasláný, byl na dvou schůzích *probrán a posouzen*, návrhy a opravy kolegou referentem na určené místo zaslány.

Velké pozornosti těšily se schůze, na nichž pojednáno: *o obrazech v katechismu pařížském, o synodě budějovické a věcech katechetů se týkajících*; *o dotaznicích*, jež třeba katechetům a nábožen. komisařům ke konci škol. roku vyplňovati, jakož i obě schůze, na nichž podán *referát o výborových schůzích spolku v Praze*, dne 5. března a 9. července. Za druhé poslán kroužkem přepis uznání, úplné důvěry a zároveň prosby za setrvání v důležitém pro všechny katechety úřadě, předsedovi spolku vdp. Ant. Bendovi. Prohlášení své i žádost obnovujeme i v dnešní valné hromadě!

Z další činnosti kroužku budiž poukázáno aspoň k některým menším rozhovorum časovým, jež namnoze velký zájem a živou debattu vzbudily a byly příčinou, že z Kroužku podniknuty kroky jednak na zamezení zla, jednak k nápravě a učiněna jiná vhodná zařízení. Předmětem rozhovorů těch bylo: První sv. přijímání, kdy je stanoviti, aby při stěhování žactva ze školy na školu nenastaly zmatky. Zkušenosti při přípravě na sv. biřmování. Služby Boží ve všední dny a správy škol. Služby Boží v neděli v pozdní hodinu a žactvo. Služby Boží pro několik škol zároveň, dozor a zpěv. Žáci do škol měšťanských dojíždějící a docházející z cizích obcí a návštěva služeb Božích. Stvrzenky o návštěvě služeb Božích. Den Dušiček a školní mše sv. Náboženství ve školách pomocných. Vyučování náboženství starokatolickému na školách v Plzni. Skioptikon při vyučování náboženství. O knihách ve školních knihovnách. Žáci přespolní, jejich volný čas a veřejná čítárna. Učebné pomůcky. Místa katechetská. Definitiva. Schůze učitelské a úprava platů. Pasivní resistance učitelů, a m. j.

Kroužek také obrátil se s uctívou a odůvodněnou žádostí ku. k. a. kon-sistoři, aby katechetům nastupujícím na místo těch, kteří na jinou školu přecházejí, vzavše si dovolenou, a původního platu se vzdávají, celý plat s místem, které je vlastně uprázdněno dočasně, a jež oni zastávají, spojený byl poukazován.

Kroužek zastoupen byl při všech významnějších událostech místních, kde toho třeba bylo (založení Marian. družiny kněží, instalace purkmistra atd.), a všimal si jak ze zprávy této patrnou *všeho toho, co se zájmy katechetskými sou-viselo*. Vytykáno bylo na schůzi kněží v Plzni, dne 30. prosince 1913, že měl by se kroužek postarati, aby v době vánoční vyšla vhodná kniha pro mládež K tomu však kroužek není kompetentní, to mohl by snad Spolek, ale je to vlastně povinnost kněží literátů a katolických spisovatelů vůbec! Katecheté, jak z Kroužku, tak i celek podpory by pak jistě neodepřeli.

K další činnosti ku prospěchu katechetů všech i jednotlivců, vyprošujeme celému spolku i všem odborům na Pánu Bohu požehnání, na vlivných činitelích podporu, na čle.nech lásku a horlivost pro věc katechetskou a vzájemnou svornost a součinnost!

Po přečtení této zprávy a po vysvětlení některých věcí v této zprávě přistupuje předseda dle programu k bodu 4. *zprávě pokladní*.

Předkládá ji pokladník kga V. *Hála z Vinohrad* takto :

Příjem v r. 1913:

1. pokladní hotovost z r. 1912:	K 37·73
2. hotově od členů	K 192·—
3. Pošt. spořitelnou	K 1784·28
4. Od svazu paedag	20·—
	<hr/>
	K 2034·91

Příjem K 2034·91

Vydání K 1717·75

Zbývá K 316 75**Vydání v r. 1913.**

Cestné k výbor. schůzím	K 122·40
legitimace do divadla	K 6·—
podpory členům	K 115·—
tiskoviny	K 23·—
Za 2 knihy Vrbovy	K 20·—
Časopisy	K 21·50
Jednatel. zpráva	K 16·—
Vydání správní	K 220·37
Družstvu Vlast	K 1149·02
Pošt. spořitelně v	K 19·97
Katol. Besedě	K 4·—
	<hr/>
	K 1717·26

Majetek Spolku: 31. XII. 1913.

1. V pošt. spořitelně	K 144·31
2. pokl. hotovost .	„ 114·44
3. Vinohrad. zálož.	„ 963·94
4. „ „	„ 186·46
5. Dluhy u členů	K 542·— !!!

K 1951·95

Po této zprávě pokladní, při níž jako obyčejně pozornosti se těšila položka: »na dlužích členstva« (rozuměj členské příspěvky) přihlásil se o slovo kga Janout z Radlic a žádal, aby peníze spolkové uloženy byly v Československé záložně, abychom tak podporovali naše podniky; protože pokladníkovi ale dle výkladu předsedy je to příručnější ve spořitelně vinohradské, ježto působí v místě, nebyl návrh Janoutův dostatečně podporován. Revisor účtů kga Janota vyslovuje se po zevrubné revisi o vedení pokladny velmi pochvalně a předseda vzdává i pokladníkovi i revisorům srdečný dík. Zpráva schválena a doporučené absolutorium uděleno jednohlasně.

Pak následovala *zpráva knihovníka* kgy V. Bečváře. Týž uvádí toto »Na začátku loňského roku zakoupena byla pro spolkovou knihovnu: »Bericht über die Verhandlungen des Kongresses für Katechetik« Wien 1913. Mimo to daroval vdp. prof. Vacek naší knihovně 70 knih, z nichž cennější jsou tyto:

1. Pěkně vázané dva díly »Pastýřského bohosloví« od Dra Skočdopoe.
2. Starověda biblická od Mlčocha (neváz.)
3. Zpovědnice od dra Pecháčka.
4. Postní kázání od V. Beneše Třebízského.
5. Melkovy promluvy k studující mládeži vyšších tříd.
6. Religiöse Vorträge f. die reifen kathol. Jugend. od Horáčka,
7. Tridentský katechismus.
8. 7 ročníků »Časopisu katol. duhovenstva« (od r. 1880—1886)
9. Hanušův »Rozbor filosofie Tomáše ze Štítneho«.
10. Pospíšilův »Rozbor filosofie sv. Tomáše Aquinského.
11. Spis filosofický »De ente et essentia« od Votky a Vojáčka.

12. M. Janů: »Duch. cvičení velikonoční pro dospěl. stud. mládež.«

13. Harrers: »Christkatholische Erbauungsreden f. studierende Jünglinge.
Dárci byly vysloveny upřímné díky.

Výpůjček bylo za celý rok pouze 14, což se přičítá tomu, že knihovna je přístupna pouze o členských a výborových schůzích, když je přítomen knihovník a pak tomu, že každý člen má svoji domácí knihovnu s nejpotřebnějšími pomůckami, jaké skýtá naše knihovna. Proto knihovník apelluje, aby zakupovány byly pro knihovnu knihy jen takové, které jednotlivec koupiti si nemůže, anebo potřebné pro celou korporaci, ale vždy hlavně potřebné pro praxi katechetovu. Aby členové spolku seznali obsah knihovny, sestavil knihovník před loňskými prázdninami k žádosti dp. Václava Červinky, katechety v Královicích, v 9. čísle loňského »Věstníku« seznam cennějších knih. Při konané podrobné revisi za pomoci kollegy jednatel dp. Jaroslava Vlasáka ze Smíchova byla celá řada knih z dědictví po † kollegovi dp. Janu Šmejkalovi, jakož i jiných odkazův a darů rozříděna a označena signaturami.

Při té příležitosti byly všechny knihy oprášeny, pak odborně správně rozříděny a některé, zvláště méně cenné a potřebné nebo neúplné a staré vyřaděny a výboru k dispozici dány. Při poslední revisi vykonané kollegou revisorem dp. Šindelářem z Nuslí, bylo shledáno, že knihovna má 394 svazky, počítaje v to i nevázané brožury. Z lepších knih byly vyřaděny dva díly staršího vydání Skočdopolova »Pastýřského bohosloví«, trojdielný německý lidový katechismus Spiragův. Knihovník doporučuje knihy vyřaděné věnovati buď plzeňskému nebo budějovickému odboru katechetů. Děkuji upřímně při této příležitosti kollegovi jednatele dp. Jaroslavu Vlasákově, katechetovi na Smíchově, za účinnou pomoc při revisi a pořádání knih, kollegovi předsedovi za rady a knihaři panu J. Hovádskovi, za bezplatné zapůjčení bedny na knihy.

Intervenoval jsem prostřednictvím dp. Kratiny, katechety na Žižkově u sestry zesnulého prof. vdp. Jana Zitka, o věnování jeho knihovny Spolku; knihy ty však obdržel synovec zesnulého, nastávající bohoslovec.

Konečně žádám, aby slavná valná hromada schválila tuto moji zprávu po vyslechnutí kollegy revisora. Revisor, kga Šindelář, potvrdil stav knihovny uvedený knihovníkem a také on žádá, aby se zakupovaly novější potřebné pomůcky. K slovu hlásí se jednatel Jar. Vlasák a praví, že tato žádost opakuje se rok od roku a že ji opakuje soustavně jeden po druhém: jednatel, knihovník, revisor; táže se, kdo že se tedy má o to starat? Omlouvá knihovníka, který bojí se výboru provozujícímu úsporný systém, přijíti s větší položkou na oči. Ale tyto peníze nejsou přec vyhozeny! Další debaty o té věci súčastnili se kollegové Slaviček, Bečvář, Strnad, Přitel a Dvořák. Dyrink z Kročehlav navrhuje, aby každý člen zaslal vždy knihovníkovi svůj návrh o koupi nových pomůcek, ježto knihovníkovi není možno všecko věděti, co nového vyšlo v literatuře. V tomto směru nechť tedy pp. členové upozorňují p. knihovníka. Zpráva knihovní po té schválena a předseda děkuje p. knihovníkovi za jeho péči a práci.

Pak přistupuje předseda k bodu 6. a žádá valnou hromadu o schválení činnosti výboru v r. 1913, respektive o otevřeně a upřímně přenesení výtek a oprav; hlásí se k slovu kollega Mareš z Libně a praví: »Myslím, že mluvím za celou valnou hromadu, projeví-li nejen souhlas s činností výboru za

uplynulý rok, ale projevím-li i důvěru a největší uznání za práce podniknuté a pronesu-li k předsedovi zvláštní apell, aby ve funkci předsednické i nadále vytrval!« (Potlesk.)

Předseda děkuje kolegovi Dvořákovi a tím i venkovským kolegům i přítomným, jichž jmenem kga Mareš promluvil za důvěru, ale prohlašuje rozhodně, že volbu předsedy již nepřijme. Kga Pešek opětuje k němu apell Marešův jako přítel k příteli.

Při nastalém hlasování o schválení činnosti výboru, stalo se schválení této jednoduše, proti ní nevyšlo se nikdo.

Přistoupeno bylo potom k volbám do výboru; dle stanov vystupují z výboru: Vlasák Jaroslav, Pešek E., Dýcka Jos., Paukert Fr.; volí se komisse pro ustavení kandidátů. Navrženi kgové Provazník, Pešek, Strnad této funkce nepřijali, tedy pověřeni tím kgové: Vlasák Jar., Pešek E., Herynk.

Schůze na tu dobu přerušena.

Po kratší poradě shora uvedených pokračováno opět v jednání a kga Provazník žádá, aby volba provedena byla akklamací, což se přijímá. Po prohlášení kgů Vlasáka J. a Peška E., že volbu do výboru letos už nepřijmou, navrhuje komisse těchto pět kandidátů: 1. Koukla Mik., 2. Pilného Fr., 3. Tatzauera Jos., 4. Paukerta Fr. za diec. Král. hrad., 5. Peroutku Jos. za litoměřickou diecesi.

Za náhradníky: Bedř. Štamtesta, Vlasáka Jaroslava, Dýcku Josefa, Wilhelma Matěje.

Po osobní poznámce kgy Šedy ze Světlé n. Sázavou, zvolení navržení jednoduše, zvolení pak všichni přijímají, Tatzauer vyslovuje podmínku klidné práce. Revisoři účtů, knihovny a delegáti v korporacích i redaktor »Věstníku« zůstávají k přání valné hromady ve svých funkcích.

Roční příspěvek členský zůstane nezměněný, smlouva s Vlastí o »Věstníku« prodlouží se na rok a výboru se ukládá zaříditi vážné jednání o samostatném časopise místo přílohy. Oznamování úmrtí v každém případě k vůli úspoře velkého vydání a psaní odpadne, a stane se tak jen jednou za rok spolu s valnou hromadou. Vyřazené knihy vyžádal si kga Dvořák pro Kardašovou Řečici.

Volné návrhy nedošly žádné; kga Hála přednáší, vyžádav si slovo, memorandum pečlivě sestavené pro akci ve prospěch úpravy rozdílu mezi platy katechetů obecných a měšťanských škol. Valná hromada vyslechla je pozorně a s důvody tam uvedenými souhlasila; kolegovi pronesena nejen pochvala, ale i přání zdaru k tomuto podniku a slib účinné pomoci.

Kga Dvořák připojuje k tomu vřelou prosbu, aby Spolek nezapomněl trudného osudu katechetů výpomocných, zvláštní praxe obsazování míst katechetských na českém jihu, kde některá větší místa jsou bez katechetů, ač místo je tam systemisováno, doporučuje Jedličkovo »Serafinské dílo lásky«, dílo katechety lidumila a některé knihy do knihovny.

Naposledy vyžádal si slovo zástupce nejd. k. a. Ordinariátu vdp. professor, k. a. notář Em. Žák; vybízí katechety, aby podporovali svůj Spolek, oceňuje jeho práce jak v oboru paedagogickém tak v otázce materiální t. j. úpravy platů. Předseda projevuje mu za jeho slova i účast vřelý dík provázený souhlasem př.

tomných. Po čtyřhodinovém takměř jednání končí předseda vřelým doslovem tuto valnou hromadu.

Smíchov, 13. I. 1914.

Jaroslav Vlasák,
bývalý jednatel.

I. výborová schůze (ustavující)

konána hned po valné hromadě, aby výbor ustanovil funkcionáře. *Přítomni:* Benda, Hála, Bečvář, Tatzauer, Peroutka, Pilný, Herynk, Dvořák. *Náhradníci:* Štamfest.) Vlasák Jarosl., Wilhelm.

1. *Volba předsedy:* kga Benda prohlašuje, že volbu za předsedu žádným způsobem nepřijme. Po domluvách členů ji přece přijal. *Mistopředsedou* ponechán opět kga Konopík Jan, Král. Vinohrady; zpráva o tom se mu zašle. Při volbě *jednatele* vybízení kgové Tatzauer, Koukl, Pilný, jediní to možní kandidáti, aby některý z nich funkci přijal; po delším jednání a kombinování ustanoveně, aby tato práce se usnadnila rozdělením funkce; i přijal *jednatelství* kga Koukl Mikuláš, Praha VII., k jehož ruče a pomoci přidán jako *zapisovatel* kga Pilný Fr., Praha VII., *Pokladnictví* přijal opět Václ. Hála z Kr. Vinohrad, *knihovnictví* V. Bečvář ze Žižkova a *redaktorství* Jar. Slaviček ze Smíchova.

2. *Přijati noví členové:* Jos. Janout z Radlic u Smíchova, Alois Dvořák z Náchoda, Viturka Emerych z Klatov.

3. *Návrhy:* kga Jaroslav Vlasák žádá, jak už v jednatelské zprávě uvedl, aby oněm 82 nečlenům zasláno bylo toto číslo »Věstniku« jednající o val. hromadě *gratis* na účet Spolku, aby se aspoň něco o Spolku dověděli, s výzvou, aby konečně už přistoupili. Přijato jednohlasně a uloženo redaktorovi ku provedení.

Kga Dvořák navrhuje, aby pro spolkovou knihovnu zakoupen byl »Bohovědný slovník naučný«, k čemuž kga Vlasák činí výhodnou nabídku. Bude později projednáno. Tím skončeno.

Jaroslav Vlasák.

Neděle 4. po Zjev. Páně.

Bouře.

Frant. Malý, kaplan u sv. Jindřicha v Praze.

1.) Když slyšíte anebo čtete, milé dívky, o *bouři* mořské, obyčejně si ji představujete jako silný déšť spojený s hromobitím a krupobitím. Není-liž pravda? Ale není tomu vždycky tak. Neboť poslyšte! Já jsem jednou plul po moři z Terstu do nedalekého známého letohrádku Miramaru. Byl jasný den, nad námi se kle-nula čistá, modrá obloha a loď nás unášela lehounce k našemu cíli. Avšak najednou se zdvihl silný víchř, vlny se vzduly jako hory a v okamžiku nastala bouře mořská. Představte si naše udivení: žádné mraky, žádné blesky a přece mohutná bouře! Kdo jí způsobil? Kdo nás vydal do nebezpečství utonouti ve vlnách? Nikdo jiný to nebyl nežli lství *větrové*.

Podobní větrové také způsobili bouři, o které vypravuje dnešní evangelium. Moře galilejské čili jezero genezaretské, po němž se plavil Spasitel s apoštoly, je totiž velmi úzké a dlouhé, a tudíž se stává, že když víchř prudce zavane, vlny se počínají zmitati a uvádějí menší loďky rybářské do velikého nebezpečství.

Nebudete se diviti tedy sv. apoštolům, že při bouři malomyslně volali: »Pane, zachraň nás, nyní jsme!« A již také jistě chápete, proč P. Ježíš, když se probudil, přikázal nejprve větrům, aby se utišily; načež teprve utišilo se moře samo.

2.) Milé dítky, již jsem vám několikrát povídal, že sv. evangelia jsou psána pro naše poučení, pro všechny doby a časy a že mají vždycky ještě jiný *hlubší význam*, nežli jak se na první pohled zdá. Jaký asi význam má tedy evangelium dnešní? Sv. otcové přirovnávají lodičku na rozbouřeném moři k Církvi sv. katolické — a tvrdí, že ona bouře mořská byla předobrazem nesčetných pronásledování, jež Církev až dosud vytrpěla, trpí a možná že i v budoucnosti trpěti bude.

Milé děti, věřte mi, že Církev Boží zakusila už bouře veliké! Anglický dějepisec Macaulay (čti: mekóle) napsal: »Církev katolickou nemůže už nic potkat, co by ji už bylo nepotkalo.« A vy dobře víte, děti, z dějin, že největší bouře proti lodičce Kristově zuřila v prvních 3 stoletích, ve kterých ubozí křesťané prožili 10 pronásledování tak hrozných, že se zdálo, jakoby lodička Kristova již již tonula. Ale neutonula — zásluhou neohrožených mučedníků křesťanských.

3.) Svátek jednoho z nich slavíme právě dnes. Je to *sv. Ignác*, o jehož životě vám několik slov povím:

Sv. Ignác byl vychovancem miláčka Páně sv. Jana a sv. apoštolů Petra a Pavla; kteří jej vysvětili na kněze a ustanovili později za biskupa v Antiochii.

Jak starostlivě sv. biskup tento po celých 40 let diecési svou řídil! Jak ji hájil, světlem sv. víry osvětloval, modlitbou a vzorným příkladem svým zavlažoval! Jak posléze radostně mučení své podstoupil — o tom věrohodnou zprávu zanechali jeho 3 věrní přátelé, kteří jej doprovázeli celým životem až ke hrobu.

A tito sv. mužové zaznamenali, že za živobytí sv. Ignáce dvakrát veliká bouře proti lodičce Kristově se zdvihla. *První bouři* sv. biskup šťastně překonal. O sebe se ani nebál, ale spíše o to péči měl, aby neztratil nikoho z malomyslných křesťanů. Rozumíte mi? Aby nikdo z bázně před smrtí víru nezapřel a tak nezahynul věčně

Když se první bouře utišila, radoval se sice z toho k vůli věřícím, ale přece kormoutil se v myslí své. Proč se asi rmoutil? Protože dosud nedosáhl sám koruny mučednické. Nezdá-li se vám to, drahé dítky, býti pohádkou: aby slabý člověk toužil po ukrutné smrti? A přece to není žádná pohádka, nýbrž je to dějepisná pravda, že sv. Ignác upřímně toužil po mučednictví, jehož konečně dosáhl.

Tehdejší císař *Traján* totiž zvítězil nad mnohými národy, zpyšněl a zamýšlel dobytá vítězství dovršiti ještě vítězstvím nad Kristem a jeho lodičkou. Za tou příčinou vydal kruté zákony proti oněm křesťanům, kteří se neklaněli pohanským bůžkům. Tou dobou nacházel se císař právě v Antiochii na pochodu proti Arménům. Sv. Ignác použil této vzácné příležitosti, aby obhájil ubohé křesťany. Co učinil?

Předstoupil neohroženě před samotného císaře, káral jeho kruté zákony a zvrhoval pohanskou modloslužbu. Císař se tázal: »Cožpak my se neklaníme pravým bohům?« Sv. Ignác odvětil: »Bloudíš, ó císaři, pokládáš-li modly pohanské za bohy. Jeden toliko jest Bůh, který stvořil nebe i zemi a moře a všecko co se v nich nalézá. A jeden jest Kristus, jednorozený Syn Boží, do jehož království si jednou žádám přijíti.«

Císař se ptal: »Mluvíš o tom, jenž pod Pontským Pilátem ukřižován byl?«
 »Ano!« odpověděl biskup »O tom mluvím, který pro hříchy naše ukřižován byl a ježž my v srdci svém nosíme.« »Ty že nosíš ukřižovaného v sobě?« tázal se udivně císař. »Ano! Neboť psáno jest: Přebývati budu v nich a procházeti se mezi nimi.« (II. kor. 6, 16.)

Po této odpovědi vydal císař tento rozsudek: »Poručím, aby Ignácius, jenž tvrdí, že v sobě nosí ukřižovaného, byl svázán, vojáky do Říma odveden a tam divokým šelmám za pokrm předhozen byl k obveselení lidu!« Uslyšev tento ortel smrti sv. Ignác se modlil takto: »Děkuji Tobě, Hospodine, zes mne hodným učinil dokonale k Tobě lásky svázav mne železnými okovy!«

Pak ochotně přijal okovy, rozloučil se v lásce s věřícími a ihned od surových žoldnérů veden byl do Seleucie na břehu mořském. Tam vstoupil na loď, která jej odvézti měla do dalekého Říma.

Ó milé dítky, co myslíte, s jakými asi city sv. biskup tuto poslední plavbu po moři konal? Plakal a nařikal? Ach, nikoli! Ale jako k nějaké hostině — tak ubíral se k mukám. Ano, ještě více! Protože předvídal, že křesťané v Římě z veliké lásky k němu všechno vynaloží, jen aby jej zachovali při životě, co myslíte, že učinil? Napsal jim napřed krásný dopis, ve kterém jich úpěnlivě prosil, aby nižádným způsobem nepřekáželi jeho umučení

Konečně po velikých útrapách a bouřích mořských doplu! ku břehům italským a blížil se v okovech k Římu. Zarmoucení křesťané v zástupech mu spěchali vstříc a přemnozí líbajíce roucha jeho žalostně nařikali. Ale on potěšiv je, padl na kolena a modlil se; ne za sebe, ale za celou Církev prose P. Boha, aby se bouře pronásledování po jeho smrti utišila.

Ježto pak v ten den v divadle římském konati se měly nejslavnější zápasy, k nimž největší množství krvelačného lidu se shromáždilo, sv. Ignác téměř úprkem do Říma byl veden, bez meškání do divadla přivlečen a šelmám předhozen. A hle, sv. jeho touha se naplnila: dravá zvěř roztrhala tělo jeho tak, že jen některé silnější kosti zbyly. (To se stalo r. 107.)

Přátelé sebrali tyto sv. ostatky a nesli je z Říma až do Antiochie na vlastních ramenou s velikou uctivostí jako převzácný poklad . .

4.) Jaké naučení odnesete si z dnešní exhorty? Vzpomeňte si, kterak sv. Ignác o sobě tvrdil, že nosí ukřižovaného v srdci svém! Bylo to pravda? Ano, mohl tak tvrditi vším právem a nazývá se proto theoforos* čili bohonosný. Neboť Spasitel náš dobrý přebývá v každém srdci čistém, nevinném a zbožném. Mé milé děti! Vaši rodičové, přátelé a my vychovatelé vaši, nemáme vroucnějšího přání, než abyste i vy v srdci čistém, nevinném a zbožném nosili Krista. Abyste Krista nosili v srdci svém nejen po zpovědi, nejen po přijímání, ale vždycky až do své smrti. Amen.

Z praxe a různé.

Zkoušky do měšťanek. Každoročně přicházejí na začátku školního roku mnozí žáci a žákyně z různých farností ke zkoušce do druhé třídy měšťanské školy. Nábo-

ženství bývá považováno za popelku a kněží sami často k tomu mínění přispívají. Žáci a žákyně konající zkoušku do II. třídy měšťanské, bývají z pravidla připravováni ze

všech předmětů mimo náboženství. Zda se tím nevzbuzuje myšienka, že náboženství je předmětem méněcenným mezi předměty? Měli by tudíž kněží vyučující ve vyšších třídách před odchodem uleváků otázkati se, půjde-li některý do měšťanské školy? Přihlásí-li se některý a řekne-li, že chce dělati zkoušku do II. třídy, ať mu důkladně připomenou, by se naučil I., II., V. hlavní části katechismu a biblické dějepřavě a nějakou tu hodinku mu obětují na potřebný výklad.

Také se stává, že žáci z měšťanské školy dělají potom zkoušku do *ústavu učitelského* nebo do *střední školy, realky*. Co má dělati katecheta z měst. školy při známce z náboženství? Přihlíží-li k tomu, že z látky pro první třídu předepsané žák málo co věděl nebo nic, měl by mu snížití známku na vysvědčení propouštěti. Učiní-li tak, sotva zůstane v milé paměti žákově, pakli toho neučiní, vydává se v nebezpečí špatného úsudku katechety středoškolského. Zkoušející katecheta na měšťanskou školu musí se někdy spokojiti s vědomostmi mírně řečeno pranepatnými. Proč? Protože by často vydal kněze, který dotýčeného žáka vyučoval, nálezům rodičů, kteří by se divili, proč právě z náboženství tolik žáků zkoušky neudělá. To je několik pozeruhodných myšlenek ve »Věstníku moravském«, které hodi se i na poměry naše.

Napoleonův katechismus: Porážka Napoleona u Lipska měla vliv i na katechetické vyučování v německých provinciích jemu podrobených. »Katechismus ku potřebě všech církví říše francouzské« byl rázem odstraněn a opět zaveden ten, který byl před ním. Stalo se to císařským dekretem ze 4 dubna 1806. První článek tohoto dekretu zněl: »Na návrh našeho ministra kultu dekretujeme následovně: K uplatnění 39. článku zákona z 18. Germinalu, rok 10, budiž ve známost uveden katechismus připojený k tomuto dekretu a schválený od J. Eminence p. kardinála — legáta a budiž ve všech katolických církvích říše jediné užíván.« Nařízení biskupa z Cách (Markus Antonius Berdolet) — kteréžto biskupství trvalo od 1807 až do znovuzřízení arcidiecése kolínské — datované 1. ledna 1807, ukládalo duchovním správcům, užívati jediné a výhradně jmenovaného katechismu veřejně, nařízení při mši sv. po kázání přečísti a kde třeba i vyložití. — Toliko 6 let trvala jeho oficiální platnost. Dne 29. června 1814 vydal generál-gouverner od dolního

a středního Rýna energický dekret, kde se čte: Ačkoli již všichni páni generálního vikariátu byli uvědoměni o jmenovaných nařízeních, jimiž se potlačuje a odstraňuje katechismus Napoleonův, jsem přece nucen, ještě všeobecně onu náboženskou knihu výslovně zakázati a opět zavěsti užívání toho katechismu, který dříve v oběhu byl. (V diecési trevírské sáhli opět ke starému katechismu Kanisiovu).

Drobnosti: Slánské hejtmanství bylo rozděleno od 15. listopadu 1913 na hejtmanství slánské a kralupské. Nová c. k. okr. šk. rada zasedá již v Kralupech n. Vlt. — Svátek Nejsv. Jména Ježíš od příštího roku bude slaven vždy v neděli mezi 2. a 5. lednem (případně 2. ledna) — Katechety obecných a měšťanských škol překvapila zpráva Pražských novin ze dne 18. ledna 1914: »Za příčinou prudkých mrazů nesúčastnila se *studující* mládež povinných nedělních exhort a bohoslužeb z *úředního* (?) nařízení.« Zaznamenáváme jako něco neobvyklého a neoprávněného.

Definitivně ustanoveni byli katecheté: *Karel Kolečko*, na měst. škole chlap. ve *Mšeně* (okr. mělnický); *Josef Komárovský*, na měst. škole chl. ve *Vysokém Mýtě*.

Josef Havel na obec. škol. dívčí na Novém městě v *Paroubicích*; *Václav Bečvář*, na I. obec. škol. dívčí v *Zižkově*; *Karel Kalenský*, na obec. škole chlap. v *Pisku*.

Konkursy: *Definitivně* obsadí se místo katechety při měšťanské škole chlapecké ve *Vysokém* n. J. (inkl. do 22. února 1914). C. k. o. š. r. v *Jilemnici* 3. ledna 1914.

Zatímně obsadí se místo katechety při obecné chlapecké a dívčí škole v *Táboře* na Novém městě.

S místem tím spojeno jest základní služné 1600 K a aktivní přídavek 240 K. (inkl. do 7. února t. r.)

C. k. o. š. r. v *Táboře* 28. ledna 1914.

Vyzvání: *Kolegům katechetům diecése královéhradecké!* Na vybidnutí Katechetského Věstníku orgánu Spolku katechetů v království českém hodláme založiti odbor spolku katechetů též v naší diecési. Dostavte se proto v úterý 17. února ve 2 h. do »Adalbertina« v Hradci Králové, kde o tom bude jednáno.

Frant. Dostál,
katecheta v Hradci Králové.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA »VYCHOVATELE« K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

Zatímní přídatky katech. a učitelům na obec. a měšť. školách pro rok 1914. — Úprava učitelských platů v Praze. — Exhorta na ned. IV. v postě. — Promluva na neděli smrtelnou. — O zpěvu chrámovém. — Z praxe pro praxi. — Z praxe a různě.

Zatímní přídatky katechetům a učitelům na obecných a měšťanských školách pro rok 1914.

Konečně stalo se něco! C. k. správní komise pro království České poskytla katechetům a učitelům na obecných a měšťanských školách zatímní přídatky pro rok 1914.

Vydané vynesení c. k. zemské školní rady ze dne 26. ledna 1914 č. 8026 zprávu tu potvrdilo.

C. k. okresním školním radám dáno na vědomí, že »za souhlasu zemské správní komise království Českého povolují se pro rok 1914 počínaje 1. lednem učitelstvu a katechetům na veřejných školách národních, až do případné jiné úpravy platů učitelských během roku 1914 *měsíčně do pense nevpočítatelné přídatky* a to zatímním učitelům bez zkoušky způsobilosti 15 K, zatímně ustanoveným učitelům II. tř. 30 K.

Všechno ostatní učitelstvo obdrží měsíční přídatky podle délky služby po zkoušce způsobilosti pro školy obecné, po případě po prvním ustanovení na základě vysvědčení dospělosti a to tak, že na místě pětiletých přídatků nastupují trienálky, avšak o 10% snižené. Odborní učitelé definitivní dostanou zvýšení služného o 180 K ročně, substituti na obecných školách měsíčně 21 K.

Za příčinou informace podávám c. k. zemskou školní radou do podrobná na měsíční lhůty rozpočtené poukazy jak pro katechety tak pro učitelstvo.

Nejsou nezajímavé.

Školy obecné.

I. A.

Substituti, kteří ještě nebyli ustanoveni ve školských službách (§ 3. zák. o zastupování učitelů) měsíčně K 21.

1. Zatímní učitelé bez zkoušky způsobilosti se stávající remunerační 900 K měsíčně > 15.
2. Zatímně ustanovení učitelé II. třídy měsíčně > 30.

Služba školní na zkoušce způsobilosti pro školy obecné, po případě po prvním definitivním ustanovení na základě vysvědčení dospělosti čítá méně než :

3. Definitivně ustanovení učitelé II. třídy se
služební dobou od — let až do méně 3 let měsíčně K 30.

»	»	» 3	»	5	»	»	» 45.
		5		6	»		» 30.
		6		9	»		» 45.
		9		10			» 60.
		10		12			» 45.
		12		18			» 60.
		18		20			» 75.
		» 20		21			» 60.
		21		24			» 75.
		» 24		25			» 90.
		» 25		27			» 75.
		27	a více				» 90.

4. Definitivně ustanovení učitelé I. třídy se
služební dobou od — let až do méně 3 let » —.

»	»	» 3	»	»	»	» 5	»	» 15.
		5				6		» —.
		6				9		» 15.
		9				10		» 30.
		» 10				12		» 15.
		» 12				15	»	» 30.
		» 15				18	»	» 30.
		» 18				20	»	» 45.
		» 20				21		» 30.
		» 21				24	»	» 45.
		» 24				25	»	» 60.
		» 25				27		» 45.
		» 27				30	»	» 60.
		» 30	a více					» 60.

I. B.

K a t e c h e t i .

1. Zatímně ustanovení katecheti s pevným platem měsíčně K 15.
Služba školní od prvního ustanovení ve službách školních

čítá méně než:

2. Definitivně ustanovení katecheti se
služební dobou od — let až do méně 2 let měsíčně K 15.

»	»	» 2	»	»	»	» 5	»	» 30.
		5				8		» 30.
		8				10	»	» 45.
		» 10				11		» 30.
		» 11				14	»	» 45.
		» 14				15		» 60.
		» 15				17		» 45.
		» 17				20	»	» 60.
		» 20				23	»	» 60.

služební dobou od 23 let až do méně 25 let	měsíčně	» 75.
» » 25 » » » » 26 » » »		» 60.
26 » » » 30 » » »		» 75.
» 30 a více		» 60.

Školy měšťanské.

I. A.

1. Provisorní síly » 15.

2. Zatímní odborní učitelé, kteří jsou současně definitivně ustanovení na školách obecných a jichž služba školní po zkoušce způsobilosti pro školy obecné, po případě po prvním definitivním ustanovení na základě vysvědčení dospělosti čítá méně než:

služební doba od — let až do méně 3 let	měsíčně	K 15.
» » » 3 » » » » 5 » » »		» 30.
5 » » » » » » »		» 15.
6 » » » » » » »		» 30.
9 » » » » » » »		» 45.
» 10 » » » » » » »		» 30.
» 12 » » » » » » »		» 45.
» 15 » » » » » » »		» 45.
» 18 » » » » » » »		» 60.
» 20 » » » » » » »		» 45.
» 21 » » » » » » »		» 60.
» 24 » » » » » » »		» 75.
» 25 » » » » » » »		» 60.
» 27 » » » » » » »		» 75.
» 30 a více » » » » » » »		» 75.

Služba školní po zkoušce způsobilosti pro školy obecné, po případě po prvním definitivním ustanovení na základě vysvědčení dospělosti čítá méně než:

3. Definitivní odborní učitelé:

služební doba od — let až do méně 3 let	měsíčně	K 15.—.
» » » 3 » » » » 5 » » »		» 33·75.
» » » 5 » » » » 6 » » »		» 15.—.
6 » » » » » » » »		» 33·75.
9 » » » » » » » »		» 52·50.
10 » » » » » » » »		» 33·75.
12 » » » » » » » »		» 52·50.
15 » » » » » » » »		» 52·50.
18 » » » » » » » »		» 71·25.
20 » » » » » » » »		» 52·50.
21 » » » » » » » »		» 71·25.
24 » » » » » » » »		» 90.—.
25 » » » » » » » »		» 71·25.
27 » » » » » » » »		» 90.—.
30 a více » » » » » » » »		» 90.—.

I. B.

Katecheti.

1. Zatímní síly s pevným platem			»	»	30.—.
2. Zatímní katecheti, kteří jsou současně definitivně ustanovení na školách obecných a jichž služební doba od času prvního ustanovení ve školských službách obnáší					
služební doba od	— let až do méně	2 let			» 30.—.
	2	» 5			» 45.—.
	5	» 8			» 45.—.
	8	» 10			» 60.—.
	10	» 11			» 45.—.
	11	» 14			» 60.—.
	14	» 15			» 75.—.
	15	» 17			» 60.—.
	17	» 20			» 75.—.
	20	» 23			» 75.—.
	23	» 25			» 90.—.
	25	» 26			» 75.—.
	26	» 30			» 90.—.
	»	»	30	» a více	» » » 75.—.

Služba školní od prvního ustanovení ve službách školních čítá méně než:

3. Definitivně ustanovení katecheti:

služební doba od	— let až do méně	2 let	měsíčně	K 33·75.	
	2	» 5	»	» 52·50.	
	5	» 8	»	» 52·50.	
	8	» 10	»	» 71·25.	
	» 10	» 11	»	» 52·50.	
	» 11	» 14	»	» 71·50.	
	» 14	» 15	»	» 90.—.	
	» 15	» 17	»	» 71·25.	
	» 17	» 20	»	» 90.—.	
	» 20	» 23	»	» 90.—.	
	» 23	» 25	»	» 108·75.	
	» 25	» 26	»	» 90.—.	
	» 26	» 30	»	» 108·75.	
	»	»	30	» a více	» » » 90.—.

Z těchto poukazů je zjevné, že nebylo vyhověno učitelstvu a katechetům ve smyslu § 32. návrhu zákona permanentní komise školské z r. 1912; neboť poukazuje se přídavků jen 90% a zatímní katecheti a zatímní učitelé nedostanou přídavků stejných jako definitivní síly učitelské.

Zatímních katechetů v té příčině ujaly se sdružené spolky katechetů českých a německých v království Českém a podaly společně snažnou žádost k c. k. správní komisi pro království České a k c. k. zemské školní radě v Praze, aby zatímním katechetům poskytnuty byly zatímní přídavky v té výši jako katechetům definitivním. Osobně pak v této věci intervenovala na kompetentních místech deputace katechetů obě národnosti. V deputaci byli za Spolek kate-

chetů v království Českém Antonín Benda, katecheta měšť. škol v Praze-VII., t. č. předseda, Václav Hála, katecheta obecné školy na Král. Vinohradech, a Vojtěch Chyba, zatímní katecheta obecné školy v Praze-VIII.; za německé diecesánní spolky katechetské Robert Hermuth, katecheta měšť. školy německé v Karlíně.

Deputaci této, která zároveň tlumočila na kompetentních místech nejsrdečnější dík za poskytnutí zatímních přídaveků pro r. 1914, bylo sděleno, že v přítomné době není možno pro finanční poměry zemské zatímním katechetům něčeho více poskytnouti; zlepšili-li se však finanční situace zemská, že v prvé řadě jistě pamatováno bude zatímních sil učitelských všech kategorií.

Doufejme! Trpělivost přináší růže.

Antonín Benda.

Uprava učitelských platů v Praze.

Jakmile provedena byla částečná prozatímní úprava platů učitelských na venkově vynesemím c. k. zemské školní rady pro království České ze dne 26. ledna t. r. č. 6026, a to ve způsobě měsíčních přídaveků do výslužby nepočitatelných, nastala městu Praze nutná povinnost přikročiti k rozřešení otázky, jak upravit platy učitelstvu pražskému.

Tato otázka je tuze složitá a obtížná. Padají tu na váhu nejen zvláštní sociální poměry učitelstva velkoměstského, ale i zřetele hospodářské a kulturní.

Se zřetelem k těmto zvláštním poměrům pražským, jakož i v uvážení, že zredukovati dobrovolné přídávky nelze, hledán modus, který by efektivně příjmy pražského učitelstva zvýšil, finančně byl proveditelný a založen byl na určitých, pevných, spravedlivých zásadách: Pilným propočítáním nejrůznějších eventualit a finančního efektu, kteréž velmi obtížné práce účastnilo se s krajní ochotou všechno konceptní úřednictvo škol. referátu, dospěl referent dr. Horák a s ním zvláštní poradní komise za předsednictví náměstka starostova cís. r. Jos. Schröttera konaná k poznání, že pro učitelstvo i obec nejvýhodněji bude, zruší-li se dosavadní dobrovolné přídávky a na místo nich dá se učitelstvu takové zvýšení, kterým upraví se úhrnné platy učitelstva pražského do té míry, která dána je návrhem zákona o právních poměrech učitelstva dle usnesení referentského komitétu permanentní školské komise sněmovní a to, pokud jen lze, v celém jejím rozsahu po stránce platové, ale ovšem s příslušnými korekturami se zřetelem k zvláštním poměrům pražským.

Dotkla by se tedy úprava nejen služného a trienálek, ale i přídaveků aktivních, funkčních a příbytečného a účtována by byla pro každého jednotlivce tak, že by zvlášť se uvedly požitky zákonné, pro příspěvek do pensijního fondu rozhodující.

Aby úprava pražská dotkla se i pensijních poměrů učitelstva zatímného, kterému svrchu řečený návrh školské komise přiznává nárok na definitivu ad personam, bude třeba také zatímnému učitelstvu zabezpečiti dobrovolně výslužné, kteréžto vítané a pro poměry zatímného učitelstva rozhodující, velmi cenné opatření dá se snadno uskutečniti přiměřenými, asi 4 proc. srážkami do pensijního fondu. Rovněž tak bude lze zabezpečiti i učitelstvu definitivnímu dobrovolně výslužné i z toho rozdílu, který vznikne po odečtení požitků zákonných do pense spočitatelných od požitků celkových dle osnovy školské komise,

Ještě pak sluší vyvarovati se nesrovnalosti, jaká vznikla macešským odbytím učitelů I. třídy. Tu dostane se těmto učitelům po 10 letech služby stejného zvýšení služného jako učitelům odborným, t. j. o 200 K, čehož bude lze dosíci tím, že kategorii ředitelů a řídicích učitelů nedá se prozatím 75 proc. aktivního přídávku, jak komise školská stanoví, ale jako dosud jen 50 proc.

Podle těchto proposit obdrží tedy u porovnání s dosavadními příjmy ředitelé a řídicí učitelé na služném zvýšení 200 K a trienáلكy dle návrhu školské komise. Řídicí učitelé a učitelé I. tř. přes 10 let sloužící dostanou zvýšení svého služného rovněž o 200 K, ale trienáلكy o 50 K menší než učitelé odborní. Učitelům II. tř. sloužícím do 5 let zvýší se služné zatím o 200 K, do 10 let o 400 K a to do doby zákonného provedení návrhu školské komise, kdy se jim služné nově zvýší. Zatímni učitelé II. třídy získají zlepšení trienáلكou, ježto dosud kvinkvenáلكy neměli.

Vedle toholepší se ředitelům funkční přídavek o 50 až 100 K, řídicím o 50 K. Aktivní přídavek bude zvýšen u ředitelů o 152 K, u řídicích učitelů o 180 K, odb. učitelů o 304 K, učitelů I. tř. o 320 K a učitelů II. třídy o 160 K. Odborní učitelé dostanou po třiceti letech starobního přídávku 300 K, učitelé I. tř. 200 K. Příbytečné zvýšeno bude u ředitelů a říd. učitelů o 400 K.

Takovou úpravu platů učitelských dle »Národních Listů« proponuje královské hlavní město Praha!

Stane-li se skutkem tato úprava, pak nebude naprosto odpovídati sociálním, drahotním a bytovým velkoměstským poměrům učitelstva. Proč? Příklad to vysvětlí. Dobrovolné přídávky v určitém případě činí 650 K. Zvýšení podle proponované úpravy obnáší 1004 K. Poněvadž dobrovolné přídávky se zruší, *zvýší se požitky v celé zákonné úpravě pouze o 354 K před dosažením starobního přídávku, tedy ani ne o celou jednu korunu denně.*

Domníváme se, že nebylo ještě v královském hlavním městě Praze na místech kompetentních proneseno poslední slovo. Vždyť ve výše uvedeném případě ve venkovských okresích školních získává se jen na zvýšeném služném a trienáلكách i po odřážce 10%, 630 K mimo dobrovolné přídávky, jež obce benevolentně ponechávají, a mimo aktivní přídavek.

Antonín Benda.

Neděle 4. v postě.

Chléb andělský.

1. Za starších dob kvetl v Itálii bohatý a slavný rod *Frangipánů*. Jméno toto, jež v české řeči znamená tolik jako : drobitel neboli lamač chlebů, obdržel tento šlechtický rod ve století VII. Když totiž rozvodněná Tibera způsobila mnoho škod, neúrodu, hlad a zmatek, tu ve chvíli všeobecné úzkosti povstal v Římě znamenitý muž jménem Crescens Piceleoni, který ze vzdálených krajin skoupil značné zásoby obilí a potravin a vlastníma rukama mezi hladový lid je rozdával. Z vděčnosti, že podle vzoru Páně chléb nutným lámal a dával, změnil národ dosavadní jméno jeho a nazvali jej frangipánem, t. j. drobitelem a lamačem chlebů.

Milé dítky! Nebyl-li P Ježíš také dobrodincem lidí? Nebyl-liž drobitelem a lamačem chlebů? Rozpomeňte se na obsah dnešního evangelia! Když viděl

lačné a nuzné, nasycoval je a učinil k vůli nim nejen tento zázrak, nýbrž i nesčetné jiné. Byl tedy P. Ježíš frangipánem v ohledu *tělesném*.

Ale i v ohledu *duševním*... Neboť při poslední večeři proměnil chléb ve své Tělo a ustanovil Svátost Oltářní. Jemu tedy nestačilo z lásky k lidem opustiti nebe, zde na zemi strastiplný život vésti a na kříži umřítí. Ale před svým odchodem na věčnost nám tu zanechal nejvzácnější dědictví, t. j. Svě vlastní Tělo, abychom jím sytili své duše při sv. *přijímání*. Jaké to tajemné dědictví. Jak užitečné! Jak bohaté! Ó zdali si toho dědictví křesťané váží?

2. Znal jsem pečlivého a starostlivého *otce*, poctivého a pracovitého muže, který s pomocí Boží a vlastním přičiněním z nepatrných začátků dodělal se kvetoucího obchodu a značného jmění. Ale když si konečně chtěl odpočinouti a ve sladkém klidu požívatí ovoce své námahy, začal jej Bůh k sobě volati. Smrti on se nelekal, ale přece nerad brzo odcházel. Svolav k loži svou rodinu, takto mluvil: »Milé děti! Vám odevzdávám vše, čeho jsem nabyl a nashromáždil. Jak víte, v chudobě jsem započal, tisícovou krůpěj potu jsem prolil, mnohou noc ve starostech jsem nespal a mnohou radost jsem si odepřel, jen abych vám zabezpečil život pohodlnější nežli byl můj. O prosím vás — a tu sepal rukou svých — uživejte svého dědictví rozumně a vaňte si ho! Tak dokážete vděčnost svému umírajícímu otci!«

Milé dítky, co byste nyní řekly, co byste řici musely, kdybyste slyšely, že synové onoho otce brzy zapomněli otcovských slov a dědictví jeho pranic si nevážili? Řekli byste, že je to černý, trestuhodný nevděk

A hle! Dobrý náš Spasitel zanechal dítkám svým dědictví ještě cennější! Sebe samého totiž v nejsv. Svátosti jim zanechal! Chléb nebeský jim dal všecku libeznou chuť v sobě mající! Ó zdali si lidé váží tohoto dědictví? Zdali všichni křesťané tento *andělský chléb* rádi, hodně a často požívají? Ach požívali by, jen kdyby věděli, jaké milosti v jejich duších působí!

3. Nuže, jaké *užitky* působí v nás hodné sv. přijímání? Zopakujme si to podle katechismu:

a) Sv. přijímání *spojuje* nás za prvé s Pánem Kristem, který pravil: »Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.«

b) Sv. přijímání *osvěcuje* náš *rozum* právě tak jako vycházející slunce zapuzuje temnotu a světlo přináší. Už tedy víte, proč na oltáři hořívá světlo, když se uděluje sv. přijímání?

c) Sv. přijímání *posiluje* naši *vůli*, neboť ze Svátosti Oltářní Spasitel k nám volá: »Pojďte ke mně . . . « Kdo tedy musí mnoho trpět, měl by často přijímati, aby se posilnil. A také vám, děti, ze zkušenosti mohou říci, že zrovna lidé, kteří nejvíce trpívají, nejraději svátostmi se posilňují.

Kterási zbožná dívka musila se při úplném vědomí podrobiti bolestné operaci. Avšak ona ani slůvkem při operaci nestěžovala si na své bolesti. Tomu velice se divil operující lékař a tázal se, odkud čerpá tolik zmužilosti? Dívka odpověděla: »Pane doktore, bolesti mé nejsou tak velké, jak si myslíte. Neboť je vlastně trpíme dva: polovici P. Ježíš a polovici já.« Zbožná dívka přijala totiž před operací velebnou Svátost a chtěla tedy říci: Rozdělený bol jest bolu půl — a P. Ježíš při sv. přijímání přišel ke mně, aby se se mnou dělil. (Spirago.)

d) Které milosti působí ještě sv. přijímání? Očištuje ode hříchů *všedních*, chrání ode hříchů smrtelných a zhlazuje časné tresty za hříchy.

e) A konečně poskytuje nám *záruku*, že se budeme jednou věčně radovati. Proto také kněz, když podává lidem sv. Hostii, pokaždé říká: »Tělo Pána našeho J. K. ostříhej duši tvou do života věčného Staň se!« Není-li tedy vpravdě drahocenné to dědictví, jež nám Kristus v nejsv. Svátosti zanechal!

4. Avšak, pozor, milé děti! Chceme-li tohoto dědictví podle přání J. Krista dobře užívat, musíme se k sv. přijímání náležitě *připraviti*. Hlavně podle *duše*!

Ó kéž byste věděli, jak velikou péči vynakládali na přípravu ke sv. přijímání všichni světcové! Jak zkoumali dříve srdce své a duši svou, zdali tam nezapomněli sebe menší prášek hříchu! Sv. Alois na př. vždycky po celé 3 dny před sv. přijímáním použil každého volného okamžiku, aby se buď modlitbou nebo zpytováním svědomí na onu duševní hostinu přichystal. Ráno při probuzení byla první jeho myšlenka: sv. přijímání, a poslední, když večer ulehl. Proto se stal velikým světcem a patronem křesť. dítek. Kéž byste ho v tom následovali!

Ale i podle *těla* máte býti k sv. přijímání připraveni: lačni a v nejčistším obleku. Roku 1889 konali Redemptoristé missie v nejchudším kraji království anglického. Chudé dívky nechtěly s počátku na jejich kázání choditi, protože neměly obuv a tedy se styděly. Avšak kazatel vyprávěl, že i P. Ježíš byl chudý, snad i On chodíval bos a jistě miloval chudobu. Dívky si tedy daly říci a pilně pak chodily na kázání, kdež se připravovaly na sv. přijímání. Když nastal ten posvátný den, tu některé nejchudší dívky dostavily se sice čistě oblečené, ale přece jen zase bosé. Bezprostředně před sv. přijímáním opakoval kněz, kterak Ježíš miluje chudobu a pokoru. A ejhle! Některé bohatší dívky honem svlékly obuv a přistoupily bosé ke stolu Páně.*)

Jenom milý P. Bůh ví, které z těchto hodných dítek více milosti získaly při sv. přijímání, zda bohaté neb chudé. Ale tolik je jisto, že při sv. přijímání záleží hlavně na čistotě duše Na to si, milé dívky, vzpomeňte, až budete v postě přijímati zase sv. Svátosti. Amen.

Frant. Malý.

Promluva na neděli smrtelnou.

Napsal FRANT. KOMÁREK, katecheta ve Vamberku.

»Ježíš pak se skryl.« (Jan 8, 59.)

Církev svatá dnešního dne zahaluje fialovou rouškou na oltářích kříž. Obřad tento vhodně naznačuje to, co nám o Pánu Ježíši vypravuje dnešní sv. evangelium; totiž, že »*Židé chápali se kamení, aby házeli na něho. Ježíš pak se skryl a vyšel z chrámu.*« A proč se hotovili nepřátelé Kristovi k tak tvrdému a násilnému skutku? Proč smrti hrozili Spasiteli? Pro pravdivá slova, která jim Pán Ježíš vážně a upřímně řekl. Pravdu tu chtěli odméniti kamením. Ale Pán Ježíš tentokráte ještě se vyhnul jejich zlobě a se skryl.

A jako Kristus Pán se skryl před tehdejšími svými nepřáteli, kteří usilovali o Jeho bezživotí, tak i dnes jest mnohým lidem skryt a zahalen v takové temno,

*) Katechismus-Erzählungen, Kempten 1901. str. 102. Exhortator může tento příklad nahraditi jiným.

jak tmavá jest ona rouška, která dnes halí kříže na oltářích. Oppověď pak na otázku, kterým lidem jest Pán Ježíš skryt, učinme předmětem dnešního našeho rozjímání.

Božský Spasitel jest skryt především těm lidem, kteří Ho neuznávají za pravého Boha a vznešené tajemství Jeho svatého vtělení popírají. Rozum těchto lidí jest pýchou tak zatemněn, že k nim Kristus ve své božské záři neproniká a proniknouti nemůže a proto jest jim skryt. Tito nevěřící ve své pošetilosti nejen se nehlásí ke Kristu jako k Bohu svému, nýbrž ve své zlobě jdou tak daleko, že Jím pohrdají, Jej urážejí slovy, skutky i celým životem, ba i rozmanitým způsobem Jej pronásledují.

Židé dle dnešního evangelia chápali se kamení, aby jím házeli po nenáviděném Spasiteli. Dnešní nepřátelé Kristovi chápou se jemnějších prostředků, spíše duchovních, aby jimi působili Pánu Ježíši zármutek a bolest a úctu Jeho ze srdcí lidských vypudili. — Jak často za nynějších dob jest Kristus Pán urážen a tupen v novinách, různých časopisech, knihách, ba i v různých schůzích. Nadávky nejhoršího druhu, potupy, rouhání a urážky ostřejší a bolestnější než nejtvrďší a nejhrubší kamení jsou metány na božskou osobu Ježíšovu, aby ji zranily, rozedraly a zničily a to i od mužů, kteří se vydávají a jsou považováni za vzdělané.

Již při pouhé myšlence na ty zlobné výlevy nepřátel Kristových zachvívá se úzkostlivě věrné srdce křesťanské, milující všele Spasitele a naplňuje se bolestným zármutkem nad tímto bohopustým jednáním. Myslím, že v té příčině nynější nepřátelé Kristovi překonali bývalé nepřátele Jeho mezi židy, o nichž se zmiňuje dnešní sv. evangelium. —

Židé za času Pána Ježíše byli takovými předsudky proti Němu naplněni, že nedali si trochu práce a námahy, aby k té jasné pravdě dospěli, že Kristus Pán jest pravý Bůh. Jejich zloba a nenávisť byla větší nežli dobrá vůle dáti se poučiti a proto násilně potlačili přirozenou touhu srdce lidského, aby dospěli a pronikli ku pravdě. — Proto místo toho, aby k Němu prosebně ruce své spínali a po příkladu onoho malomocného volali: »Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nad nami;« chápali rukama svýma kamení, aby jím na Pána Ježíše házeli. A Kristus se jim skryl.

Podobně se chovají i dnešní nepřátelé Ježíšovi. Jsou zcela neteční k různým výstrahám, napomenutím a poučováním, které církev sv. ústy kněží jim podává. Dovedou se vyhýbatí celá léta kázáním, nedají si ani té nejneopatrnější práce, aby hledali v knihách dobrých poučení a dpracovali se k jasné pravdě o svém Vykupiteli. A proto zahaleno jest jim to »*Věčné světlo*«, které připravil Bůh před obličejem všech lidí k zjevení pohanům a k slávě lidu svého israelského.« (Luk. 2, 31.—32.)

Nepochybují o tom m. dr., že vy máte v srdcích svých pevnou víru v Ježíše Krista, jako pravého Boha, vám že není božský Spasitel skryt, nýbrž ve své plné božské záři osvětlen, ale jest potřebí, abyste tuto víru i po celý svůj život si zachovali. Vždyt božství Pána Ježíše dosvědčují jak výroky Písem sv. tak i jeho zázraky.

Již ve Starém Zákoně předpověděno o Něm ústy proroka Isaiáše: »*Dítě narodilo se nám a nazváno bude jméno jeho předivný Rádce, Bůh silný, Rek udatný, Otec věčnosti, Kniže pokoje.* (Is. 9, 7)

A v Zákone Novém kromě přečetných jiných známý jest výrok sv. Jana: »*Na počátku bylo Slovo a Slovo bylo u Boha a Bůh byl Slovo.*« (Jan 1, 1.—3.) Apoštol pak, který nechtěl ani svým spoludruhům uvěřiti, že viděli Pána Ježíše, z mrtvých vstalého, vyznává božství Ježíše Krista slovy: »*Pán můj a Bůh můj!*« (Jan 20, 28.)

A co mám říci o těch nesčetných zázracích, které Pán Ježíš za svého pobytu na zemi konal a které vám m. dr. při vyučování náboženském dostatečným způsobem byly vyloženy a vysvětleny? Zajisté jste se mnou přesvědčení pevně, že nemohl jich konati nikdo jiný, leč sám Bůh. Jak vám známo, zázraky ty konal Pán Ježíš na přírodě, pak na lidech nemocných, zlým duchem posedlých a dokonce i na lidech mrtvých. — Božství P. Ježíše zvláště nezvratně dokazuje moc Jeho křísiti mrtvé. Proto se na ni výslovně Kristus P. dovolává, řka: »*Jako Otec můj mrtvé křísí a oživuje, tak i Syn, které chce, oživuje.*« (Jan 5, 21.)

K tomu přistupuje člověkem nedostižná svatost života božského Spasitele, na kterou se veřejně odvolává ve výtce ke knížatům kněžským z dnešního evangelia. »Kdo z vás bude mne trestati z hříchů?« a důstojným, v pravdě božským způsobem obrací se k nim slovy: »Jestliže pravdu mluvím vám, proč mi nevěříte? Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší, protože vy neslyšíte, že z Boha nejste.« (Jan 8, 47.)

Nuže, m. dr. držte se věrně a pevně své víry v Ježíše Krista, jako Boha! Ať váš rozum jest vždy tak jasný a srdce tak čisté, aby vám Kristus Pán nebyl skryt a zahalen, nýbrž zářil vám v celé své božské jasnosti a kráse. Pak můžeme s jistotou očekávati, že za naši víru nás odmění božský Pán světlem věčným, Amen.

O zpěvu chrámovém.

Napsal EM. CÍVKA.

Na Boží Hod vánoční byl v »Čechu« feuilleton od prof. Žáka, ve kterém si pan spisovatel stěžuje na úpadek lidové písně chrámové, a za jednu z příčin tohoto zjevu pokládá moderní, neliturgickou hru, nevhodné a dlouhé mezihry mnohých pp. varhaniků. Každý kdo si všimá zpěvu chrámového, přisvědčí zajisté z plna srdce p. spisovateli. Ovšem každý též ví, že nevhodný doprovod není jedinou příčinou, že zpěv chrámový klesá; příčiny jsou zajisté mnohé. Hlavní se mně zdá ta, že starší pokolení, jež rádo v kostele zpívalo a jež za církevní zpěv a hlasitou modlitbu ve chrámě se nestydělo, vymírá, a mladší, jiným duchem jsouc odkojeno, nenalezá jednak radosti ve zbožné písni, jednak i na školách nevštěpuje se mu dostatečnou měrou láska a chuť k písni církevní.

Někde je poněkud vinen i duchovní správce. Kdo ve škole nikdy o kostelní písni se nezmíni, kdo s učitelem anebo s varhaníkem se nesmluví, které písně se mají zpívat, kdo ve svých kázáních nikdy na krásy našich církevních písní neukáže, kdo nikdy věřícím nepřipomene, jak záslužná a Bohu milá je zbožná píseň a že, »dvakrát se modlí kdo zbožně zpívá«, ten ať se nediví, že se posvátná píseň ve chrámě málo ozývá.

Ale nejen duchovní správce, i katecheta má si zpěvu kostelního bedlivě všimati a jej ze všech sil podporovati.

Není ovšem každému dáno, aby byl výborným zpěvákem a hudebníkem, ale lásku k zbožnému zpěvu, radost z pěkné písně chrámové cítí zajisté každý. Zbožná píseň jest výronem vroucího citu náboženského, jest nadšeným projevem srdce Bohu oddaného, a tento cit neměl by katecheta všemožným způsobem oživovati a rozněcovati? — Děje-li se tak všude?

Na mnohých obecných i měšťanských školách je zvykem, že dá katecheta řediteli seznam kostelních písní, jež se ve školním roce zpívají a ředitel v konferenci, nebo zvláštním oběžníkem oznámí vždy v příhodný čas, kterou píseň mají učitelé se žáky nacvičiti. Katecheta za vhodné příležitosti požádá též učitele a otázke se ho, zdali již žáci píseň umějí. V hodině náboženské při liturgickém výkladu každé doby roku církevního, aneb před důležitým svátkem, připomene katecheta žákům, kterou píseň budou při službách Božích zpívati a vybídne je, aby všichni kostelní zpěvníky s sebou nosili. Velmi prospěje, když ze zpěvníku dá přečísti — anebo sám přečte — příslušnou píseň, vysvětlí význam a obsah písně (i některých slov), upozorní na ráz a melodii písně a je-li trochu zpěvákem, zazpívá sám, nebo společně se žáky některý verš. Pochválí, když žáci v kostele dobře zpívali a pokárá, zpozoruje-li nějaké nedostatky.

Na škole *měšťanské* dorozumí se katecheta s učitelem zpěvu a požádá ho, které písně by měl nacvičiti. Před adventem, postem, nebo některým důležitým svátkem, ať se spojí se svolením ředitele několik tříd a zkusí se společně zazpívati příslušné písně. Tomuto společnému zpěvu bude katecheta vždy přítomen. Koná-li se exhorta ve školní budově, hodí se velmi dobře vykonati takovou zpěvní zkoušku ihned po exhortě.

Písně ke mši sv. buďtež vybrány takové, které se na osadě zpívají, a — pokud možno — opravdu mešní, t. j. takové, jejichž jednotlivé slohy odnášejí se svým významem k částem a modlitbám mše sv. Jenom když nejsou takové mešní písně ve zpěvníku, lze užití i jiných, k významu doby neb svátku se hodících. Je-li na některou dobu písní několik, ať se střídají, a ať se neopakuje stále: »Bože před Tvou velebností«, a k pozhnání: »Svatý, svatý, svatý«. Pořizuje-li se pro školu nový zpěvník kostelní, buďtež do něho vloženy vedle starých i nové, opravdu mešní písně. Jak krásná jest na př. píseň adventní: »Vyros, nebe, Spasitele«, nebo velikonoční: »Základ cirkve jest na skále«, a přece chybějí obě ve mnohých zpěvnících.

Na *střední* škole pozorujeme též, že chrámový zpěv stále klesá. Slabá příprava z obecné školy, špatný příklad dospělých, úpadek zpěvu vůbec, zpěvníky bez not, liknavost a netečnost k úkonům náboženským, doba změny hlasové, jsou asi hlavní příčiny tohoto neblahého zjevu. Proto jest zvláštní povinností katechety, aby zpěvu kostelního bedlivě si všímal a jej horlivě podporoval.

S učitelem zpěvu, který bývá též varhaníkem poradí se a domluví které písně se budou zpívati, a seznam jejich napíše sobě a dá též varhaníkovi.

Není třeba opakovati, aby vybral katecheta — pokud možno — jen písně mešní, a jiné známé dovolil zpívati jenom někdy, aby se nezapomněly, anebo jen po pozdvihování a po mši sv. Sem náležejí na př.: »Narodil se Kristus Pán«, »Nesem vám noviny«, »Chtíc aby spal«, »Třetího dne vstal Stvořitel«, »O, Jesu, spásu moje«. Po mši sv. se hodí písně: »Hospodine pomiluj ny«, v adventě: »Zdravas buď, Panno Maria«, v době velikonoční: »Vesel se, nebes Královno«, po sv. přijímání: »Anděle Boží, strážce můj« atd.

Na mnohých ústavech jsou zapsáni do zpěvu všichni žáci první třídy, vyjma ty, kteří nemají řádného hudebního sluchu, a učitel zpěvu cvičí s nimi postupně mešní písně na ústavě obvyklé. Ale i ve vyšších třídách jest potřebí buditi zájem ke zpěvu. Katecheta vybidne a povzbudí žáky, aby se dali do zpěvu zapsati, vysvětlí výhody a užitek učení toho, pochválí ty, kteří pilně zpěv navštěvují. Čím silnější jest sbor vycvičených zpěváků, tím pevnější a lepší je společný zpěv v kostele, tím snáze lze provésti někdy i umělé vložky zpěvní na kůru, aneb celé mše zpívané.

V hodině náboženské před začátkem nové doby roku církevního oznámí žákům, které písně se budou zpívati, dá přečísti — zvláště v nižších třídách — oznámenou píseň, vysvětlí obsah a význam. Požádá ředitele, aby dovolil dvakrát, třikrát do roka společný zpěv kostelní z několika tříd, a aby tomuto cvičení věnoval půl hodinky z některé poslední hodiny vyučovací. Tomuto cvičení ovšem katecheta jest vždy přítomen.

V exhortách promluví za vhodné příležitosti o kráse, velebnosti a významu zpěvu církevního, vysvětlí původ některých starobylých písní, vyloží význam některých veršů, cituje úryvek z některé písně atd.

»Láska je vynalezavá«. Komu na tom záleží, aby zpěv kostelní se povzněl, ten nelituje času, námahy a peněz, ten přemýšlí stále, čím by ochotu a lásku k posvátnému zpěvu roznil. Nejlepší odměnou jest mu pak velebný hlahol ve chrámě se rozléhající, aneb aspoň vědomí, že vykonal vše, co vykonal mohl.

Z praxe pro praxi.

V. Lankaš.

Msgr. Dr. Engelb. L. Fischer patří rozhodně mezi originální representanty klassické filosofie v době novější. U nás snad ještě není tak znám, jak by si zasloužil, ač již sem tam bylo i u nás na něho upozorněno. Tolik je jisto, že díla jeho zaslouží největší pozornosti, a že studium jich odmění každého mnohonásobně za námahu a čas jim věnovaný. Msgr. Fischer vydal i své životopis: »Erinnerungen und Grundsätze aus meinem Leben.« Autobiografie jsou vždycky plny kouzla a přitažlivosti. Lákají nás, toužící nahlédnouti hloub do nitra toho neb onoho vynikajícího ducha, který snad dosud byl pro svět uzavřenou knihou. Jsa již dávno obeznámen s dílem tohoto výborného filosofa našeho, samozřejmě toužil jsem, seznati bližší jeho život, jeho snahy, jeho tužby, jeho strasti, krátce toužil jsem poznati ho bližší jako člověka a jako kněze. Jeho »Erinnerungen« mou touhu krásně splnily. Je to knížka rozmlilá a upřímná. Věrně dle hesla jeho »Nahe und klar immerdar« líčí nám Msgr. Fischer běh svého života, své radosti a strasti, své snahy a tužby, líčí nám život v pravdě zasvěcený práci a pravdě.

Jeden z účelů knihy jest i účel *didaktický*. Msgr. Fischer chce knihou i prakticky prospěti. Míni, že mnozí, zvláště duchovní, mohou mnohému se z ní učiti a v ní nalézt si mnohé podněty. Skýtáť tato kniha spolu praktické, konkrétními, prožitými příklady ilustrované a vlastní zkušeností osvědčené pastorální poučení. Svě pastorální zásady shrnul Msgr. Fischer v II oddílu: »*Geistliche u. wissenschaftliche Tätigkeit*«. S nimi chceme se tu bližší seznámiti,

a) Bohoslužby. Prvou snahou jeho bylo, aby se na svém místě vždy důkladně obeznámil s tamějšími církevními poměry. Pak kladl si otázku: Nepotřebují v leččem nápravu, a je možno jich napravit? Hlavní zásadou byla mu tu pravda: *»Péče a podporování zájmů Boha, Církve a křesťanského lidu musí vždy v mém snažení státi na prvním místě; neboť k tomu jsem zavázán svým povoláním. Všeobecné blaho musí proto mi býti více než můj osobní prospěch a má individuální pohodlnost.«*

Tímto nepopěrně správným principem, který by měl býti vodítkem každého kněze, řídil se Msgr. vždy a všude. Především hleděl, aby *obřady bohoslužebné, zvláště mše svaté, byly důstojně odbývány.* Žádá toho především kategoricky čest Boží a věc sama a za druhé na lid působí to velmi příznivě. Lid, i krajích v nichž vzdělání jeho není dosud veliké, dbá velice na to, jak vedou si kněží při obřadech církevních, a bývá tím buď povznesen, nebo pohoršen. Mnozí nevědí ani, jak pěkně se u oltáře točí a chodí a tím nejsou ani ke cti náboženství a církve, ani lidem k zušlechtění a povznesení.

Msgr. Fischer vypravuje tu příhodu ze svého kněžského mládí. Sloužil kdysi v sousední obci, kde konal návštěvu, i mši svatou. V poledne přišel do tamější fary ubožák, chudý duchem i penězi, takový ubožák, že jeho farář ho nepustil ani k svátostem. Svou duchovní inferioritou ale zajímal psychologicky tehdejšího mladého Fischera, který též se s ním dal do řeči. Za řeči projevil tento ubožák nejrůznější a nejpodivnější náboženské názory. Najednou pravil k němu. *»Viděl jsem tě dnes ráno také v kostele.«* (Tykal ovšem.) *»Tak«* — odvětil Fischer. *»Co pak jsem dělal v kostele?«* — *»Sloužil jsi mši svatou,«* odvětil, *»ale pěkně jsi to provedl, velmi pěkně, — koukej, tak jsi to dělal,«* a zvedl své ruce jako k modlitbě a ukázal mu, jak stál u oltáře. Pak otočil se pomalu a řekl: *»Tak jsi to udělal — pomalu a pěkně, ne jako potrhlý švec. A jak pěkně jsi poklekal zase klidně vstával, ne jako na zem hozený a vymrštěný gumibalon. Děláš to lepší než náš farář.«*

»Jak žasl jsem — píše Fischer — nad jeho výroky! Neboť jak byl bych se domýšlel v tom tělesně a duševně zmrzačeném, zcela nevzdělaném člověku takového smyslu pro krásu.« Jasně z toho vidíme, jak i nejnížší lidé mají jistý estetický úsudek a jak ostře hledí na všechny pohyby úřadujícího kněze. A později často zaslechl od lidí: *»Na bohoslužbu pana N. N. nejdu; počíná si při nich nehezky.«* Proto umínil si Fischer hned s počátku své působnosti, vždy při bohoslužebných funkcích důstojně si počínati a všeho se vystříci, co mohlo by poranití smysl pro krásu nebo slušnost. *»Jsem proto — píše — vždy při svých pohybech u oltáře klidný a odměřený, ne rychlý a také ne prkenný. Proto zachovávám zlaté středocestí i v čase při všech funkcích. V pevně stanovenou dobu jdu přesně na dané znamení zvonkem k oltáři. Neboť je-li duchovní v tom nedbalý a nepořádný, bude tak i lid, a brzo, jak zkušenost učí, zahostí se všeobecný zlořád.«*

K sloužení tiché mše sv. potřebují obyčejně i s předepsanými modlitbami na konci někdy celou půl hodinu, někdy méně; při requiem něco méně; při zpívané $\frac{3}{4}$ hodiny a při slavné mši sv. skoro hodinu. To zachovával jsem od počátku své kněžské činnosti až podnes. Nemohu tudíž schvalovati, odbývají-li kněží své církevní funkce příliš rychle! Je nemožno, aby svatou obět přinášeli důstojně, aby vše správně vyslovili a pravou nábožnost cítili. A kde není posled-

ního, tu nejsme ani Bohu milí, a vycházíme, co do milostí na prázdno. A následek toho jest, že ve svém kněžském povolání jdeme ne v před, ale v zad, až konečně, jako zkušenost učí, s ním úplně praštíme.«

b) Kázání.

Nemenší pozornost věnoval mladý Fischer i dobrému spravování *kazatelského úřadu*. Jeť i ten nesmírně důležit. I tu musíme lidu, ať již v městě, ať na venkově, podávati nejlepší a nejvhodnější zě svého duševního majetku, ovšem pokud je to pro něj vhodné. Je to nutno nejen v zájmu náboženství a lidu, ale v zájmu kněze samého, ježto právě, aniž by toho snad zamýšlel, dobrým kázáním lidem duchovně imponuje a tak si upevňuje a stupňuje svou vážnost a svou autoritu. Nesmíme snad mysliti, že pro obyčejný lid je to dosti dobré, mluvíme-li to neb ono na kazatelně. Toť názor úplně zvrácený, neboť *duchovní má lid duchovně povzvedati*; a proto musí sám výše státi a důkazy toho podávati i ve svém kázání. Lidé všimnou si toho ihned, má-li duchovní i ducha, nebo je-li více v něm těla než ducha. A vidí-li více těla než ducha, již jeho vážnost poklesá a tím i hlavní podmínka jeho zdárného působení.

Fischer připomíná tu komický výrok jistého sedláka, který byv tázán: »Máte prý nového duchovního, jak jste spokojeni s ním?« — odpověděl: »Kázat moc neumí, ale za to mši slouží jako čert.« — Toť skvostné charakterisování uzavírající v sobě důležité praktické naučení: totiž, že duchovní, chce-li ve své osadě požívati patřičné vážnosti, musí i na to dbáti aby důstojně konal bohoslužby, i aby stále dobře kázal, jinak snad dostane se mu podobné charakteristiky.

Proto řídil se Fischer v kazatelství těmito zásadami: 1. »Především musí kázání míti *karakter pravdivosti*; neboť k tomu je kněz na kazatelně, aby vydával svědectví pravdě, a aby kázal spasné pravdy. Proto nesmí kněz také nic přeháněti; neboť každé přehánění je více méně kus nepravdy; má tudíž svá slova předem uvážiti; v paměť vtisknouti, a ne snad jen na zdař Bůh mluviti. Ovšem k tomu patří *náležitá příprava*.

»Tu počínám si — uvádí dále — takto: nejdříve několik dní napřed pročtu pozorně nedělní nebo sváteční evangelium, uvážím je krátce a zvolím si všeobecný předmět své řeči a ten si v hlavě ihned rozčlankuji. Dva nebo tři dny před kázáním přikročuji k propracování celku, jež se děje pravidelně samostatně, beze vší pomoci, a jež i od začátku až do konce si napíši. (Tak počínal jsem si po 25 let své duchovní činnosti. Sem tam ovšem uspokojil jsem se i skizzou, na jejíž základě jsem pak kázal, což se mi až dosud vždy dobře podařilo.) Druhého dne následuje studium, které je tím lehčí, čím samostatněji jsem dříve věc propracoval. Tak ovládám pak látku dokonale a jdu klidně a jistě na kazatelnu. A ježto jsem si jist i své řeči, nepotřebuji při mluvení ani tak mocně duševně, namáhati se neboť co přednáším, není něco pouze naučeného, ale můj vlastní majetek. A tak mělo by býti u *každého* kazatele.

2. Kázání at jsou *populární a lidová*; neboť jsou určena pro lid a musí proto odpovídati jeho stupni vzdělání a pochopení. Není-li tomu tak, pak míjejí se zřejmě svým cílem a nejsou k ničemu. Je tudíž pošetilo, konáme-li před prostými lidmi, z nichž přece větší díl posluchačstva se skládá, učená, vysoko se nesoucí kázání. Ti, kdož tak káží, káží více pro sebe, aby se chlubili, ale ne pro lid.

Mysleme jen na nejvyšší ideál křesťanského kněze: na božského Spasitele. Jak prosté, jednoduché, jak lehce srozumitelné byly jeho řeči a přece jak vysoce významné a eminentně důležité. Dí-li se tudíž: kázání mají být populární, není tím nijak řečeno, že mají být triviální. Ne, triviální nikdy. Necht' jsou vždy bohatého obsahu, ale tak připravena a spracována, aby lid jich s užitkem a radostí mohl požívat i a zažívat.

(Dokončení.)

Z praxe a různé.

Z našich rovů: † dp. *František Janáč.* býv. katecheta na Smíchově t. č. v pensi ve Šlapánově u Voticí zeměl v Pánu 19. února 1914 na rakovinu žaludku. Narozen 1875, vysvěcen 1900. R. i. p. — Kollegové členové upozorňují se na milou povinnost obětovati mši sv. za tohoto v P. zesnulého spolubratra. —

Trpký jest chléb mnohého katechety; co musí často prožít nežli jakéhosi definitivního postavení, nikterak přiměřeného jeho dlouhému studiu, se dodělá! Jak divně se mnozí, i ti, v jejich středu žije, na katechetu divají, jakoby byl, kdo ví jak situován a práce jeho snadná! Leč krátké konce katechetů jinou řečí tu mluví. Ještě v živé paměti máme mladistvého na Smíchově nezapomenutelného kollegu Jarosl. Pihlera a tentokrát ještě mladšího kollegu hlásí neuprosná smrt. Frant. Janáč 38letý kollega obecné školy chlap. na Smíchově. Působil v duch. správě v Křečhoři, Ohaři, pak jako katecheta v Košířích a nejdéle při V. obecně na Smíchově, naposled při II. Měl jsem často příležitost s ním se stýkati a měl ke mně důvěru. Nezhojitelná nemoc žaludeční přinutila jej po 8mém roku služebním k dovolené, pak nastoupil službu opět ale nemoc přinutila jej odejti v ústraní svého rodného Šlapánova se 400 zl. pense, které přes rok jen požíval. Trpěl dlouho, věděl snad co ho čeká a trpěl hrdinně; nenařikal, lidí se spíše stranil a na Boha skládal víc než na operační nůž. Vedl prostý život řádného kněze, byl šetrný, uzavřený, ale dobrého srdce; je to vidět z toho, že při svých výlohách s léčením své nemoci věnoval k své smrti 100 K slepým dívkám na Kampě, 25 K »Vlasti«, 25 K »Vincentinu«, 25 K »Útulku sv. Josefa«, 25 K »Sv. Bonifáci«; a na svou duši nezapomněl: 300 mši sv. si ustanovil; ty cifry mluví samy. Měl i pro spolkové snahy porozumění a svého času byl i členem výboru Spolku katechetů. Odešel klidně a svatě!

Vypravili jsme se s kollegou Hrudkou za smíchovské katechety do Šlapánova prokázati mu poslední službu; měl krásný, tklivý pohřeb, že až srdce zabořelo — vždyť každá při tom pomyslí na sebe! Klidně odpočivej po utrpení, mrtvý příteli; Bůh jistě upravil Ti odměnu lepší za Tvé práce, nežli jsi měl!

Jaroslav Vlasák.

Plnomocné odpustky u příležitosti prvního sv. přijímání: 1. *plnomocné odpustky* těm, kdož po prvé přistupují ke sv. přijímání, pomodlí-li se nábožně na úmysl sv. Otce. — 2. *plnomocné odpustky* jejich pokrevným příbuzným až do III. stupně včetně, když se súčasní slavnosti sv. přijímání, sv. zpověď vykonají, ke stolu Páně přistoupí a na úmysl sv. Otce se pomodlí. — 3. odpustky *sedmi let a sedmi kvadragen* všem věřícím, kteří aspoň se srdcem skroušeným slavnosti této se súčasní. — Povolení tak hojných milostí od sv. Otce pro slavnost prvního sv. přijímání je důkazem, jak velice sv. Otcí na tom záleží, aby den prvního sv. přijímání byl dětem učiněn slavným a krásným, aby jim pro celý život zůstal nejen nezapomenutelným, ale aby také byl dnem hojných milostí pro rodiny a celou křesťanskou obec.

Návrh nového katechismu. Vyšel ve Vídni u H. Kirsche pod titulem »Katholischer Katechismus für Kinder«, bearbeitet von *Simplex*. Obsahuje 228 stran textu katechismu, cena 1 K 50 h. Má to být prozatím návrh a za anonymem skrývá se asi známý pracovník o katechismu polském; navštěvuje tomu »imprimatur« v Tarnově. Autor připojuje úvod, v němž vykládá zásady, dle nichž katechismus pracoval. Připojuje jej k biblické dějepřevě Elsterové a proto sledují stránky katechismu od str. 279—507., jako připojení k oné bibl. dějepřevě; Uchyluje se úplně od katechismu rakouského a nedělí katechismus ani dle Canisia, ani Bellarina, ani Deharba, ale dle katechismu Řím-

ského a pojednává v části 1. o víře, v 2. o modlitbě a naději, v 3. o příkázáních a povinnostech, ve 4. o svátostech a v 5. o mši svaté. Všude podává při zpracování nástin výkladu napřed, připojuje modlitby a poukazuje na známé písně, jichž obsah, kde třeba vykládá. Vše dle nejnovějších požadavků katechetických. Při učení o církvi vykládá i její krátké dějiny v deseti obrazech. Je tu tedy něco obdobného, co podnikl Spolek katechetů v král. českém, vydav elaborát »Katechismus nábožen. katolického pro školy obecné« (84 str. textu, cena 60 h) dle návrhu komise katechismové nákladem české Grafické akc. společnosti »Unie« v Praze t. č. již zadaný ke konsistoriálnímu schválení.

Mnichovský spolek katechetů měl valnou schůzi 12. ledna t. r. Po zprávách funkcionářů první předseda sdělil dodatečně o výsledcích prací komisí pro obrazy z církevních dějin a katechismu. Vykonány pak nové volby a jsou tu opět známá jména: Stieglitz, dr. Göttler, Fiedler, Murböck, dr. Hartmann, dr. Mayer a j. Pak pokračoval beneficiát Jud ve svých obrazech v obšírných skizách pro třetí třídu. Následovala debata o důležitých otázkách. Aby návštěva schůzi byla hojnější, zvoleni byli důvěrníci pro jednotlivé farnosti a hodina schůzi má býti v sakristiích vyvěšena. Bibliothekář navrhoval, by bylo jednáno s Ordinariátem o zjednání místnise pro knihovnu, ježto v lokálu není dostatečného místa pro ni. První předseda navrhoval, aby důležitá jednání spolková byla stylisována a všem členům oznamována. Dr. Mayer sděluje, že královská školní komise zrušila zákaz, jimž bylo omezeno vyučování dětí slabomyslných a méně nadaných, laickými katechetskými silami ženskými. Na konec pokladník urguje nedoplatky, jež ovšem nejsou v té výši jako ve spolku našem. Členský příspěvek stanoven 4 marky.

Korutanský spolek katechetů 19. listopadu měl II. valnou schůzi v Celovci. Potěšitelným bylo, že mimo četné katechety byl přítomen i kníže biskup dr. Kaltner s 5 členy kapitoly a theologové čtvrtoročtí, jež vedl prof. katechetiky dr. Michael Gatterer S. J. Po zprávách funkcionářů promluvil srdečně J. M. ndp. biskup a vyslovil své potěšení z četné účasti na schůzi a činnosti spolku a pobízel k další neunavné práci. Následoval referát o zavedení oficiálního diecézánního zpěvníku a o práci téhož komitě, za cíle debatty. Předseda, děkan

Unterlaggauer oznámil katechetický kurs v Celovci, projektovaný v prvních dnech září t. r. Pak byl podán referát o náboženské učebnici Pichlerově pro 3. třídu, ordinariátem doporučenou na zkoušku, o čemž bude dána zpráva Ordinariátu. Spolek má 156 členů. Zpráva končí zminkou, o nynějším stadiu úpravy služného katechetů, které jest: Na školách obecných 2200 K, na školách měšťanských 2400 K. Kvinkvenálky pro obě kategorie à 200 K. Katecheté měšť škol mají 360 K příbytečného od zemské šk. rady a katecheté na obecných školách mají příbytečné od místní šk. rady (v Celovci 420 K.)

Spolek německých katechetů pražské diecése měl čtenou schůzi 19. listopadu. Místo předsedy Sinika, jenž t. č. dlel na léčení ve Wörishofenu předsedal místopředseda Pöller. Hankovetz (Cheb) přednášel o zkušenostech posavadních s minimální osnovou, která vzbudila čilou debatu a návrhy na některé změny.

Spolek německých katechetů diecése litoměřické měl 19. listopadu valnou schůzi v Ústí n. L., na níž byl přítomen kapitulář msgr. Josef Kovář, jakožto zástupce konsistorní. Bohatý program zaujal 3 hodiny. Počet členů 73. Vedle výboru spolkového pracovaly odbohy (sekce) ústecký, děčínský, liberecký (tento měl 4 schůze). Poukázáno na výhody, jež spolek získal členům. Msgr. dr. Kovář rozhovořil se o modlitební knížce a zpěvníku »Manna« a uvedl zásady, dle nichž byla sestavena. Následovala poutavá přednáška: »O nábožensko-mravní přípravě školní mládeže pro život«. (Herrmann, gymn. prof. v Ústí). Dále referát (Štefan) o rozhodnutí ministerstva vyučování o počítání kvin-kvenálek.

Salcburský spolek katechetů po dlouhém respiriu opět dává o sobě zprávu. Členů 238. Výbor uvažoval o úpravě katechismu a pak učebnou osnovou předepsanou pro rok 1913—16, o níž návrhy budou posléze podány Ordinariátu. Bibliothéka vzrostla na 200 čísel, pojištěna proti ohni.

Konkursy: *Definiivně* obsadí se místo katechety: 1. Při měšťanské škole chlapecké v Praze-VII. na Maninách (do 31. března t. r. inkl.) C. k. o. š. r. pro české školy obecné a měšťanské v Praze 3. února 1914. — 2. Při VI. obecné škole dívčí v *Ližkové* (do 9. dubna t. r.) C. k. o. š. r. v *Žižkově*; 20. února 1914.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA »VYCHOVATELE« K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

Zkušební řád k průkazu způsobilosti katechetské pro školy měšťanské v církevní provincii Pražské. — Cyklus řečí o katolických misiiích. — K úpravě učitelských platů v Praze. — Z praxe a různé.

Zkušební řád k průkazu způsobilosti katechetské pro školy měšťanské v církevní provincii Pražské.

A. Podmínky připuštění ke zkoušce.

I. *Ke zkoušce mohou býti připuštěni*, kdož se vykáží:

1. Dokončeným studiem středoškolským.
2. Studiem bohosloveckým s dobrým prospěchem vykonaným.
3. Pěstěním studia bohosloveckého po vysvěcení.
4. Vzorným, nejméně dvouletým působením v duchovní správě neb jiném církevním povolání.

II. *Žádost řádně doloženou za připuštění ke zkoušce jest řídit na Ordinariát cestou příslušného vikariátního úřadu počátkem ledna a počátkem července.* Doklady těmi jsou:

1. Vysvědčení maturitní.
2. Absolutorium ze studií bohosloveckých.
3. Litterae formatae a jurisdikční dekry.
4. Vysvědčení o zkouškách do té doby v quinquenniu vykonaných.
5. Vysvědčení o vzorném životě, působení a schopnosti, dané od úřadu vikariátního, jenž si vyžádá též vysvědčení náboženského inspektora, kde týž ustanoven.

B. O zkoušce.

I. *Lhůta zkušební jest dvakrát do roka, v období jarním a podzimním; dny zkoušky žadatelům ke zkoušce připuštěným budou v čas oznámeny.*

II. *Zkouškou jest prokázati:*

1. Znalost náboženského učiva předepsaného pro školy měšťanské.
2. Paedagogicko-methodickou zdatnost, správnost mluvy a znalost textu učebnic.
3. Znalost církevních a státních zákonův a předpisů, jež se týkají nábožensko-mravní výchovy žactva a povinností i práv katechetových,

III. *Způsob zkoušky.*

Zkouška děje se :

1. *Písemně* pracemi klausurními, při nichž není dovoleno užívatí pomůcek mimo Písmo svaté s konkordancí :

- a) Vypracováním exhorty o daném tematě.
- b) Rozluštěním praktického paedagogického neb katechetského případu s doložkou příslušných zákonných ustanovení a důkladným theoretickým odůvodněním. Odevzdanou práci přijme dozírající, označí ji udáním času a svým jménem, maje péči o to, aby hned se dostala příslušnému examinerovi.

2. *Ústně* :

- a) Z věrouky a mravouky na základě Velkého katechismu se stálým methodickým zřením k biblické dějepřavě.
- b) Z liturgiky.
- c) Z dějepisu církevního se zvláštním zřením k dějinám církve v Čechách.
- d) Z apologetiky.
- e) Z paedagogiky, dějin vychovatelství, methodiky a školských zákonův.

3. *Prakticky* :

- a) Přednesem exhorty vypracované.
- b) Výstupem katechetským v měšfanské škole o tematě, jež se mu oznámí den před tím.

4. *Jazykem vyučovacím škol*, pro které způsobilost se prokazuje. Žádá-li kandidát prokázati způsobilost k vyučování i v druhém zemském jazyku, určí se mu způsob průkazu toho.

5. *Trvání zkoušky* :

- a) Z jednotlivých předmětů vyměřeno nejméně patnácti minutami pro každého kandidáta. Délku praktického výstupu určí příslušný komisař.
- b) Celé zkoušky vyměřeno třemi dny, z nichž jedno půldne určeno práci písemní a jedno praktickému výstupu katechetskému.

IV. *Zmírnění a prominutí zkoušky.*

1. Kandidát, jenž způsobilost částečně neb cele jinak prokázal, může též ke své žádosti *částečně neb cele* zkoušky této sprostěn býti.

- a) Částečného zmírnění dojíti se může průkazem o zkouškách v quinquenniu, o rigorosu odbytém, o farním konkursu a o odborné literární činnosti.
- b) Úplného prominutí dojíti se může průkazem o dosažení theologického doktorátu a o zkoušce způsobilosti ke katechetství středoškolskému.

2. *Částečné zmírnění a prominutí může však omezeno býti* požadavkem zkoušky z paedagogiky, methodiky a katechetiky se znalostí školních zákonů, po případě též praktickým výstupem.

3. *Zmírnění neb prominutí to uděleti přísluší Ordinariovi.*

V. *Výsledek zkoušky.*

1. *Prospěch zkoušky* posuzuje se :

- a) Z jednotlivých předmětů, hledíc ke zkoušce písemné ústní, jednotnou známkou velmi dobře, dobře, dostatečně, nedostatečně.
- b) V celku posudkem prohlašujícím kandidáta velmi dobře neb dobře způsobilým, nebo nezpůsobilým částečně neb úplně.

2. *Nezpůsobilost.*a) *Pozůstává*

- a) částečně z nedostatečné známky z jednoho předmětu;
- β) úplně z nedostatečného prospěchu ve dvou neb více předmětech.

b) *Zavazuje:*

- a) *Je-li částečná*, k opravě z téhož předmětu ve lhůtě, která se mu určí.
- β) *Je-li úplná* a souhlasí-li Ordinarius, k opakování celé zkoušky ve lhůtě, která se mu určí.

3. *Způsobilost.*a) *Prokazuje se:*

- a) Velmi dobrou, má-li kandidát z jednotlivých předmětů alespoň polovinu známek velmi dobrých a ze žádného předmětu známku dostatečnou.
- β) Dobrou v ostatních případech approbace.

b) *Opravňuje:*

- a) K tomu, aby kandidátu bylo vydáno vysvědčení způsobilosti pro katechetický úřad po stránce odborně-vědecké, platné pro celou církevní provincii Pražskou.

β) K tomu, aby approbovaný kandidát ucházeti se mohl v celé církevní provincii Pražské o určité místo dle těchto ustanovení:

- αα) Jde-li o místo ve vlastní diecesi, jest mu od Ordinaria vyžádati si vysvědčení o způsobilosti k tomuto místu. Základem tohoto vysvědčení teprve podá žádost za místo k úřadům školským.
- ββ) Jde-li o místo v jiné komprovinciální diecesi, jest mu žádati u vlastního Ordinariátu za vysvědčení o vlastnostech osobních. Vysvědčení to vydá Ordinarius petentův přímo Ordinariovi uprázdněného místa, jenž posoudí způsobilost žadatelovu vzhledem k místu samému, a vydá o tom v příznivém případě vysvědčení, opravňující k ucházení se o místo vypsané. Nešetření těchto ustanovení může míti v zápětí odepření kanonické misse.

VI. *O zkušební komisi.*1. *Zkušební komisi tvoří:*

- a) předseda a jeho náměstek,
- b) čtyři examinátoři,
- c) sekretář.

2. *Zkušební komisi ustanovuje Ordinarius.*3. *Zkušební komisi přísluší:*

- a) Usuzovati o přípustnosti kandidátově ke zkoušce v případě, že byla o votum tázána.
- b) Podávati předsedovi zapečetěné otázky pro zkoušku písemní.
- c) Dozírati po případě ke zkouškám klausurním.
- d) Zkoušeti z příslušných jednotlivých předmětův, a navrhovati při klasifikační konferenci známku z nich, při čemž vota paria dirimuje předseda.
- e) Ověřovati podpisem známky sekretářem do matriky zapsané.

VII. *O taxách.*

1. *Kandidát jest povinen zaplatiti příslušnou taxu* pro kousistorní kancelář, a to:

- a) O zkoušce K 10.
- b) Za absolutorium zkušební K 5,

c) Za každé další vysvědčení způsobilosti K 2.

2 V případě částečného neb úplného opakování zkoušky platí se taxa znova, částečným obnosem K 5 neb celkovým K 10.

C. O závaznosti zkušebního řádu.

I. Rád tento zavazuje z úchvaly celého episkopátu Českého jako zákon provinciální ve všech diecésích Českých.

II. Závaznost dotýká se veškerého kleru v církevní provincii pražské, světského i řeholního, pokud aspiruje k místu katechetskému.

III. Platností nabývá zákon tento dnem 1. ledna 1914, se zpětnou závazností v příčině nutné žádosti za vydání vysvědčení způsobilosti k určitému místu katechetskému dle B. V. 3. b. β.

IV. Výklad a změna tohoto zákona. přísluší zákonodárci, jimž je celý episkopát český.

Dáno v Praze, o svátku Obřezání Páně, dne 1. ledna 1914.

† Leo Cardinalis de Skrbenský,

Archiepiscopus Pragensis et Metropolitā.

† Josephus Episcopus Reginaehradecensis.

† Josephus Antonius, Episcopus Bohemo-Budvicensis.

† Josephus Episcopus Litomericensis.

Em. Cívka :

Cyklus řečí o katolických misiích.

Neděle I. po velikonocích.

Základní myšlenka katol. misií.

Radost čistá, svatá, vstupuje v době velikonoční v srdce naše. „Kristus vstal z mrtvých, i my jednou z mrtvých vstaneme“, zaznívá plesem v duši věřícího křesťana. Ale nejen aby posílil naději, nýbrž, aby též utvrdil víru naši, vstal Pán Ježíš z mrtvých. *Neustal-li Kristus z mrtvých, marné jest kázání naše, marná jest i víra naše,* volá sv. Pavel.

Vzkříšením Kristovým posílení ve víře a utvrzení v božství Spasitele rozcházejí se apoštolové po seslání Ducha sv. po celém světě, hlásajíce evangelium všemu stvoření. Ve vyprahlá srdce pohanů padají jako krůpěje teplého májového deště nadšená slova věrozyřestů Kristových, zkyprují a proměňují pomocí Ducha sv. duše lidské v úrodné lány, kde kličí a rostou něžné květiny víry, naděje, lásky i ostatních křesťanských ctností. A království Boží na zemi — církev Kristova — roste a mohutní jako úrodný strom a národové mnozí hledají i nalézají útěchy a pravého klidu v ratolestech jeho.

Ale tato činnost apoštolská dosud není dokončena. Více než dvě třetiny všeho lidstva neznají pravého Boha a Jeho Syna, Ježíše Krista.

Proto vycházejí každý rok zástupové nadšených hlasatelů do cílích, nehostinných krajů pohanských, aby tam rozžehali světlo pravé víry a přiváděli nové členy do ovčince Kristova.

Mnozí z vás slyšeli zajisté o těchto mužích hrdinských, mnozí snad i četli o jejich útrapách a obětech, a podívovali se v duchu jejich statečnosti a ohnivé lásky, jež se neleká žádné oběti, ani smrti mučednické.

Abyste s větší ještě úctou a podivem hleděli na tyto křesťanské bojovníky, abyste tím více si vážili naší svaté církve katolické, jež takové hrdiny v lůně svém chová a do celého světa vysílá, chci vám v tyto neděle povelikonoční vylíčiti stručně působení katolických missionářů mezi pohany.

Který jest základ katolických missií? tážete se zajisté nejprve. Na tuto otázku chci vám dnes s pomocí Boží odpověděti.

Slavný učenec *Max Müller* rozdělil všechna náboženství na světě na náboženství, jež konají missie a jež nemají missií. Věru duchaplné to rozřídění. Církev, jež koná missie, jest živá, a která jich nekoná, jest mrtvá.

Proč pěstuje katolická církev missie? Snad odpovíte: »Poněvadž Pán Ježíš sám rozkázal apoštolům: *»Jděte do celého světa a kažte evangelium všemu stvoření.*« Ovšem, ale tažme se dále: »Proč dal Pán Ježíš tento rozkaz?« Čili jinak: *»Hlásala by církev víru, konala by missie, i kdyby jí toho Pán Ježíš nerozkázal!«* — Chceme-li dospěti až k prvnímu začátku myšlenky missijní, musíme v duchu zaletěti daleko prostory a věky do minulosti, až k začátku všeho stvoření, musíme se povznést k Původci všeho tvorstva, až k samému trůnu Božímu. Tam v nevstíhlých hlubinách lásky Boží jasně září myšlenka missijní.

Bůh jest láska, a láskou nekonečnou miluje celý svět, zvláště však člověka. Z pouhé lásky k nám stal se Bůh člověkem, dítětem, za nás zemřel v nevýslovných mukách a bolestech na kříži. Z lásky k nám založil církev a dal jí sedm pramenů milosti, sv. svátostí, z pouhé lásky k nám sestupuje jako host v nejsvětější svátosti do srdce našeho, aby se s námi spojil a nás potěšil. A proč tak činí? Poněvadž duši naší od věčnosti miluje a poněvadž v duši člověka zří svůj obraz, který jí vtiskl a který jí Jemu podobnou činí. Kde jest duše lidská, tam jest i Boží láska. Bůh nečiní mezi lidmi rozdílu žádného, nevyjímá ze své lásky ani žida, ani pohana, bělocha nebo černocho. On chce, aby všichni lidé byli spaseni.

Již v *Starém Zákoně* ozývá se jasným akordem myšlenka missijní, myšlenka spasiti všechny národy. Arcioci Abrahamovi slibuje Bůh: *»V tobě požeňnána budou všechna pokolení země.*« — a toto zaslíbení pětkrát opakuje. Proniknut hlubokou úctou k božskému Stvořiteli a Králi celého světa žádá si Žalmista Páně, aby celá země a zvláště pohané oslavovali Pána: *»Zvěstujte mezi národy slávu Jeho a mezi všemi lidmi dívy Jeho.*« (Ž. 95, 3). *»Chvalte Hospodina všichni národové, chvalte ho všichni lidé.*« (Ž. 116, 1.) Tato touha po oslavě Boží i pohany vyznívá v žalmu 66. v dojemnou modlitbu missijní: *»At tebe oslavují národové. Bože, at tebe oslavují všichni národové!«* A jindy vidí již napřed žalmista zástupy pohanů, k pravému Bohu obrácených a Jej chválicích: *»Všichni národové které jsi učinil, přijdou a klaněti se budou před tebou, Pane, a oslavovati budou jméno tvé.*« (Ž. 85, 9.)

Ještě jasněji září myšlenka missijní u proroků, kteří předpo vidají Vykupitele jenž bude Spasitelem nejen Židů, ale i pohanů. Zvláště *Isaiáš* vidí již prorockým zrakem světovou církev: *»Vstaň, osvět se, Jerusaleme, neboť přišlo světlo tvé. I choditi budou pohané ve světle tvém a králové v blesku východu tvého.*« (Is. 60, 1. 3.) A přirovnává církev Kristovu k hoře vysoké, kam se pohnou všichni národové, budou se učiti cestám jeho a choditi po cestách jeho.« Pak zavládne

světový mír: *»I zkoují meče své v radlice a oštěpy své v srpy, nepozvedne národ proti národu meče, aniž se více budou cvičiti v boji. (Is. 2, 2. 4.)*

V *Novém Zákoně* nabývá myšlenka missijní již úplné jasnosti a dokonalého splnění.

Když zvěstoval archanděl Gabriel Panně Marii, že bude matkou Syna Božího, řekl: *»Ten bude Veliký a kralovati bude v domě Jakobově na věky a království jeho nebude konce. Dříve než se Spasitel narodil, zapěla jeho Božská matka: »Od této chvíle blahoslavenou mne nazývati budou všichni národové.«* A jakmile se Spasitel narodil, oznamuje anděl pastýřům: *»Zvěstuji vám radost velikou, která bude všemu lidu.«* K jeslím Betlemským spěchají se poklonit tři náčelníci národů východních, a staříček *Simeon* ve chrámě volá: *Nyní propouští Pane, služebníka svého podle slova svého v pokoji; nebo viděly oči mé spasení tvé, které jsi připravil před obličejem všech lidí, světlo k zjevení pohanům a k slávě lidu svého israelského.*

První slova, jimiž Božský Spasitel začal veřejnou činnost svou, zněla: *»Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské. (Mat. 4. 17.)* Království nebeské jest ono království, jehož věčné trvání předpověděl archanděl Gabriel. Jest to ona říše duchovní — církev, kterou přišel Spasitel založit a rozšířit po celém světě, říše, o níž tolik krásných podobností pověděl, a o které ještě několik hodin před svou smrtí mluví k Pilátovi. O tomto svém království poučuje sv. apoštoly po svém vzkříšení až do svého nanebevstoupení, do tohoto království spásy chce uvésti všechny lidi, a proto káže apoštolům: *»Jděte a učte všechny národy.«*

Všechny národy sjednotiti pod jedním vůdcem, všechny zachrániti od záhuby a přivésti ke trůnu Beránka, o němž tak nadšeně mluví sv. Jan ve své Apokalypsi, — toť úkolem nástupců sv. apoštolů, učitelského úřadu církve, toť úlohou katolických missií. Missie nejsou tedy nic jiného, než práce k všeobecnému rozšíření a uskutečnění říše Páně, království Božího na zemi.

Jaká to vznešená práce, jaký krásný a záslužný cíl!

Missie konati, pravou víru hlásati, není snad nějakou libůstkou, nebo vedlejším zaměstnáním naší církve, nýbrž jejím hlavním úkolem, její nejpřednější povinností. Spasitel řekl: *»A budeť kázáno toto evangelium o království (Messiášově) po všem světě, na svědectví všem národům. (Mat. 24, 14.)* Chce-li býti naše církev zvána *»jediná, samospasitelná«*, nesmí býti neposlušna svého Zakladatele, musí tak dlouho vysílati věrozvěsty k hlásání evangelia, dokud žijí na světě národové ve tmách pověry, bludu a pohanství. —

Láska Boží ke všem lidem, aby spásy došli, aby se stali členy království Božího od Krista zde založeného, jest tedy hlavní, *základní myšlenkou katolických missií.*

Za nekonečnou lásku svou zasluhuje zajisté Pán, abychom i my Jemu srdce své věnovali, zasluhuje, abychom se též přičinili, aby byl poznán, ctěn a milován i od lidí, kteří Ho dosud neznají. Láska k Bohu, touha po oslavě Boží a láska k lidem, aby došli všichni blaha věčného i časného, pudila sv. apoštoly, žene i missionáře do krajin vzdálených hlásat víru Kristovu.

Známý spisovatel *Fr. W. Förster* líčí velkolepé pokroky elektřiny, jež rychle přiblíží a spojí i nejbzdálenější kraje světové, a pak praví: *»Mnohem světlejší a krásnější bude budoucnost, až láska k bližnímu rozšíří se v lásku i k nejbzdále-*

nějšimu, až smilování a spravedlnost nezastaví se na hranicích užší vlasti, nýbrž přeskočí jako elektrická jiskra telegrafní do všech končin zemských, až nejenom každý dům a každá země s jena bude telefonem s jinými domy a zeměmi, ale až i každý zármutek a každá bolest spojeny budou se slovem útěchy a soucitu, a žádné úzkostlivé zvolání neozve se bez ohlasu a bez pomoci.« (Jugendlehre. 52.)

Moji drazí! Jest snad ideál, těmito slovy naznačený, nemožnou utopii?

Hle, celé legie katolických missonářů pracují ze všech sil, aby tento ideál uskutečnily a velké sbory přátel missii ze všech křesťanských národů spojeny jsou účinnou láskou s těmito neohroženými apoštoly i s ubohými pohany. Kež by všichni křesťané rozniceni byli tímto svatým ohněm všeobecné lásky bliženské, kež by všichni rádi a ochotně spolupůsobili na vznešeném dile missijním, jehož nadpřirozený cíl vyjádřil Spasitel slovy: *»Tento jest život věčný, aby poznali tebe, ó Bože, a kterého jsi poslal, Ježíše Krista.«* Amen.

Neděle II. po velikonocích.

Rozvoj katolických misii.

řiši *»vycházejícího slunce«* — v Japanu — nedaleko budhistického poutního místa Nikko řítí se se skály mohutný proud — vodopád Kegonský. Jemná, svěží tráva, stále svlažovaná miliardy vodních krůpějí, jež září v paprscích slunečních jako démanty všemi duhovými barvami, prostírá se jako měkký, nádherný, koberec kolem vodopádu. Na tomto nádherném koberci nalezena byla jednoho dne r. 1908 roztráštěná mrtvola mladého Japonce, který skokem se skály ukončil svůj mladý život. Byl to vzdělaný mladík, který svojí žízeň po pravdě hasil vodou z otrávených studnic západní kultury. Poznal mnohé nauky i systémy filosofů, obdivoval se velikému pokroku vědy, zvláště na poli práce a techniky, ale jeho srdce uspokojeno nebylo, zůstalo prázdné, rozervané. *»Člověk je dílo slepé náhody, jednodenní jepice bez ceny, bez významu; Bůh, duše, budoucí život jsou pouhé přeludy, jenom hmota nepomíjí, je věčná.«* Tak slýchal z úst slavných učenců, a takovými naukami byv otráven, zoufal si a skokem se závrtné výše skončil svojí pozemskou pout. Na hladké kůře blízkého cypřiše vyryl mladistvý samovrah své *»credo«* a poslední pozdrav soudruhům s vybidnutím, aby ho následovali ve věčné *»nic«* — v Nirvanu. A jeho příklad tak mocně působil na mysle mladistvé, že v jediném měsíci listopadu r. 1908 — 180 mladých Japonců hledalo a našlo smrt ve vodopádu Kegonském. To je zajisté smutné ovoce moderní kultury pohanské!

Ano, hrubá nevěra, jež naplňuje ducha nespokojeností, zoufalstvím a pohání k sebevraždě, otravuje mnohé vzdělané pohany; velká zatemnělost rozumu ve věcech náboženských, pošetilá pověra, často s ukrutností spojená, úžasná bída duševní i tělesná, svírá mnohé nevzdělané a surové národy pohanské. To jsou ty ovce zbloudilé jež chce Božský Pastýř přivést do svého ovčince, jak praví v dnešním sv. evangeliu: *»Mám i jiné ovce, které nejsou z tohoto ovčince; i ty sluší přivést a hlas můj slyšeti budou.«*

Jsouc poslušna přání svého Zakladatele vysílá církev katolická každý rok na sta věrozvěstů do krajin pohanských, aby tam rozžehali světlo pravé víry,

aby přiváděli ovce zbloudilé do ovčince Kristova. Tak činila církev od dob nejstarších ve všech stoletích, tak činí až podnes.

Pozorujeme dnes bedlivěji tuto *missijní činnost církve naší*.

Prvními missionáři byli sv. apoštolé. Poslušni jsouc rozkazu Páně rozešli se asi r. 42 z Jerusálema do okolních zemí a hlásali víru Kristovu židům i pohanům. Největších zásluh o rozšíření církve získali si — jak známo — sv. apoštolé Petr a Pavel. Mladistvou církev nenáviděli však mnozí židé a pohané a pronásledovali i zabíjeli její vyznavače skoro 300 let. Přes všechny útrapy a pronásledování církev Kristova nezanikla, nýbrž jako zrno horčičné rostla a se šířila nejen v přední Asii, Syrii, Armenii, ale i v Itálii, Gallii, Macedonii, Řecku a v jiných provinciích římských.

Až za Konstantina Velikého ediktem Milánským r. 313 vysvobozena byla církev z těsných katakomb a požívajíc úplné svobody a podporována jsouc přízní mocnářů rychle rostla a mohutněla. V pátém, šestém a sedmém století, zvláště působením mnichů — Benediktinů, ujala se víra Kristova v Irsku, Anglii, Nizozemí, Německu a v některých zemích nynějšího Rakouska.

U nás zazářily ve století devátém dvě jasné hvězdy z východu: sv. Cyrill a Methoděj, missionáři slovanští, kteří Moravanům a Čechům jazykem srozumitelným hlásali slova spásy. Strom církve české, skropený krví sv. mučedníků Ludmily, Václava a Vojtěcha, sílil, mohutněl a brzy po celé vlasti naší rozprostřel ochranné haly své.

Ve století 13. a 14. nesli pochodeň víry mniši Františkáni a Dominikáni do východní Asie, — a v Novém věku, když touha po objevení nových zemí pudila smělé cestovatele přes nesmírné oceány, všude za těmito badateli a cestovateli kráčeli s křížem v ruce též katoličtí věrozvěstové, hlásající pravou víru pohanským národům.

Ochrannými mocnostmi katolických missií byly zpočátku Španěly a Portugalsko, od století 17. však hlavně Francie poskytovala vydatné pomoci a ochrany v zámořských krajinách katolickým biskupům a missionářům.

Kromě Františkánů a Dominikánů zúčastnili se na díle missijním také Karmelitáni, Kapucíni a jiní duchovní řádové. Největších zásluh o rozšíření víry získali si zajisté *jesuité*, kteří razili cestu církvi Kristově nejen v osadách *zámořských* od Portugalců, Španělů a Francouzů založených, ale vnikli i do neodvislých říší východoasijských, do Indie, Číny a Japanu. Tam na dvorech mohamedánských a pohanských knížat, nabyvše leskem své vědy a učnosti mocného postavení a vysokých úřadů s velikým úspěchem rozševali símě víry křesťanské i mezi vzdělanými pohany.

První místo mezi missionáři-jesuity zaujímá veliký apoštol Indů *sv. František Xaverský*. Tento světec hlásal víru Kristovu 8 let v Přední Indii a déle než 3 léta v Japanu. Založil v těchto zemích četné křesťanské osady a pokřtil mnoho tisíc pohanů. Roku 1552 chtěl se odebrati do Číny kázat evangelium, ale na malém ostrůvku u břehu čínského skončil opuštěný v nízké chatrči; maje věku svého 46 let.

Ani v době nejnovější, ve století 19. a 20, v době páry a elektřiny, v době světového rozmachu obchodního, nezapomíná katolická církev na své božské poslání a vysílá každý rok sbory nadšených věrozvěstů, do nehostinných krajin pohanských.

Na podporu missií založeny byly mnohé *spolky*, jež hlavně penězi a modlitbou dílo missijní *podporují*. Nejstarším je spolek *Lyonský* ve Francii, založený r. 1822 jenž vydává missijní časopis: »Věstník díla šíření víry«, též v českém jazyku, a měl r. 1912 8 milionů korun příjmů, z čehož ve Francii sebráno 3 mil. 100 tisíc franků. Ve Vídni působí od r. 1829 spolek *sv. Leopolda* založený hlavně ku podporování missií v Severní Americe. Sodalita *sv. Petra Klavera* založená r. 1894 má asi 60 tisíc členů a podporuje missie v Africe. Vydává též časopis »Echo z Afriky« v devíti řečech a má mnoho příznivců zvláště v Čechách a na Moravě. Že dosud nevymřela srdce soucitná, jež hojnou almužnou snaží se ulehčiti práce missionářů, dokazují značné a hojné dary v každém čísle tohoto missijního časopisu uveřejněné. Pouze za rok 1913 sešlo se na darech v Pražské filiálce pro africké missie 31.687 K 2 h.

Zvláštní zmínky zasluhuje spolek *Dělství Ježíšova*, založený v Paříži r. 1843, jehož členy jsou dívky, které svými halěři pomáhají missionářům vykupovati pohané děti z otroctví. Minulého roku bylo tímto spolkem vykoupeno 23 tisíc pohaných dětí a vychováno v řádné křesťany. Kterak z malých pramének — halěrů — veliká řeka, obrovská summa peněz povstává, dokazují právě sbírky tohoto spolku, v němž za minulý rok sebráno bylo od katolických dětí 4 miliony korun na podporu missií.

Mezi všemi zeměmi, jež zajímají se o katolické missie, stojí na prvním místě *Francie*, odkud nejen nejvíce missionářů vychází, ale také — až do nejnovější doby — největších podpor a darů missiím se dostávalo.

Z Francie pochází též slavný missionář a neohrožený bojovník proti obchodu s otroky v Africe: kardinál *Lavigerie*, který zemřel r. 1892. Jsa arcibiskupem Alžírským a apoštolským správcem v Tunisu, poznal důkladně z vlastní zkušenosti, i z vypravování missionářů, veliké útrapy a strasti zotročených černochů a proto zasazoval se horlivě, aby otroctví, tato neřest důstojnost lidskou nejvíce snižující, bylo potlačeno a vyhubeno. Vydal se na cestu do Evropy, navštívil Paříž, Londýn, Brussel, líčil ohnivými barvami hrůzy otroctví a vybízel na pomoc vlády i lid křesťanský. Slova Lavigerieho padala v úrodnou půdu, hojné dary se scházely, dobrovolníci se hlásili, spolky ku provedení lidumilných úmyslů kardinálových se zakládaly. Působením Lavigerieho a členů řádů od něho založeného — Bílých Otců bylo mnoho tisíc ubohých černochů z poroby otrocké vykoupeno a přijetím víry Kristovy a sv. křtem povýšeno do vznešeného stavu pravé svobody Synů Božích a učedníků Kristových.

Nejvyšší dohled má a ochrannou otcovskou ruku nade všemi missiemi drží nástupce sv. Petra, papež římský. R. 1622 zřídil papež Řehoř XV. zvláštní sbor kněžský k šíření víry, zvaný *propaganda de fide*, a kromě toho založeny v Římě, Paříži, Steylu v Holandsku i jinde semináře a ústavy ke vzdělání budoucích missionářů. Papežové vždy štědrě missie podporovali, odcházející věrozvěsty laskavě povzbuzovali, jim žehnali, s bedlivou pozorností práce jejich sledovali a potřebnou moc duchovní i mnohé výsady ochotně jim udělovali.

Nyní pracuje v zámořských missiích 12.500 kněží, mezi nimi asi 5000 kněží, domorodých. Jim vydatně v záslužném díle pomáhá 23 tisíc katechistů a řeholních bratří a sester missijních.

Věru, veliký to zástup, silné vojsko: 35 tisíc nadšených, horlivých Božích bojovníků! Ale vzpomeneme-li si, moji drazí, na ty miliony pohanů, na ty ne-

smírné lány lidských srdcí, ztvrdlé, nezorané, nezkyprené, kde ani jedno símě nauky Kristovy dosud není zaseto, musíme zajisté zvolati: »Práce i žeň byla by hojná, ale dělníků málo.«

Než podivno! Není dosud nedostatek dělníků, kteří se hlásí ku práci, není nedostatek obětavých, nadšených hlasatelů víry, ale nedostává se peněz, aby tito bojovníci byli do tak vzdálených krajin vypraveni, není peněz, aby nutné, nové stanice missijní byly zakládány a vydržovány.

Jaké to smutné a zahanbující přiznání! Na mnohé spolky, korporace, ústavy sbírá se horlivě, shromažďují se ochotně veliké peníze, ale na účel nejvznešenější, na zachránění a získání duší nesmrtelných mnozí katolíci zapomínají, ani nechápou potřebu a důležitost díla tak záslužného.

Či jest něco vzácnějšího a drahocennějšího než duše lidská? Jakou cenu má lidská duše? »Větší než lesk slávy,« odpovídá sv. František Xav. »Větší než celé knížetství,« praví sv. Alois. »Větší než sám život,« volají sv. mučedníci. A pravda věčná, Božský Spasitel dí: »Duše lidská má větší cenu, než celý svět, jest tak drahá a vzácná, jako krev Syna Božího.«

Nuže, m. dr., otevřme ochotně srdce svá volání a prosbám matky naší církve, jež nás vybízí a žádá, abychom jí přispěli k záchraně duší nesmrtelných, pospěšme jí ku pomoci k získání nových členů do ovčince Kristova! Věnujme rádi almužnu, dárek, příspěvek na dílo tak záslužné a bohumilé — jaké jsou missie katolické, těšíce se slovy sv. Františka Salesského: »Kdo by jen jedinou duši Bohu získal, ten nezahyne.« Amen.

Neděle III. po velikonocích.

Práce a oběti missionářovy.

Ve chrámě missijní společnosti »Božského slova« ve Steylu, v jižním Nizozemsku, koná se každý rok dojemná slavnost: »Loučení s odcházejícími missionáři.« Chrám je slavnostně ozdoben. Na hlavním oltáři leskne se veliký kříž, okrášlený květinami a zářícími svícemi, na antependiu vyšíť je nápis: »Praedicate evangelium omni creaturae.« Po slavných bohoslužbách světi převor kláštera missijní kříže, pak činí promluvu k budoucím missionářům, napomíná je k trpělivosti a vytrvalosti a přeje jim Božího požehnání k apoštolské práci. Potom přistoupí ke každému věrozvěstovi a podáváje mu posvěcený křížek s Pánem Ježíšem praví: »Viz, synu můj, stálého svého průvodce na svých apoštolských cestách, viz svého ochránce v každém nebezpečí, viz svou útěchu v životě i smrti. Amen.« Kříž, tuto jedinou zbraň v boji pro Krista vkládá do chvějících se rukou missionáře, na kříž tiskne mladý bojovník Boží své rty ve vroucím políbení vytrvalé lásky a neochvějně oddanosti k svému Mistru a Pánu. Za zpěvu žalmů koná se pak průvod chrámem a slavným požehnáním s nejsvětější svátostí ukončí se tato dojemná slavnost.

Naplnění vroucí láskou ke Kristu a provázení požehnáním církve, milých rodičů a přátel vydávají se mladí missionáři na dalekou cestu do krajin pohanských. Jak se jim povede? Co uchystal jim Pán?

Na tyto otázky odpovídá Božský Spasitel v dnešním sv. evangeliu: »*Vy budete plakati a kvileti, ale svět se bude radovati.*« Co předpověděl Pán Ježíš sv. apoštolům, týká se i jejich nástupců, křesťanských věrozvěstů.

Veliké útrapy a oběti, namahavé práce, často i mučednická smrt očekávají katolického missionáře.

Vylíčím vám dnes život a oběti jednoho z těchto neohrožených bojovníků Kristových, missionáře biskupa Hamera, který v Čině r. 1900 zahynul smrtí mučednickou.

Biskup *Ferdinand Hamer* pocházel z vážené a zbožné rodiny v Nizozemsku. Ze šesti synů věnovali se tři stavu duchovnímu. Jeden byl františkánem, druhý Jesuitou a třetí Ferdinand stal se členem missijní společnosti »Neposkvrněného srdce Panny Marie«. Již v útlém mládí vynikal Ferdinand zbožností a vážností, a za svých studií byl pro svou pilnost a tichost vzorem všem svým spolužákům. Vroucí láska k Bohu a Matce Boží vedla ho do stavu duchovního. R. 1864 byl v Utrechtu vysvěcen na kněze. Několik let před tím sešli se v Belgii čtyři horliví, nadšení kněží, kteří si umínili, že založí spolek missionářů, který by šířil viru Kristovu v říši čínské. K těmto horlivcům přidal se i mladý kněz Ferdinand Hamer, a již r. 1865 vydali se všichni do Říma, aby si vyžádali od sv. Otce pozhnání k apoštolské práci své.

Zbožní rodiče těžce sice nesli odchod milovaného syna svého, ale nebránili jeho svatému úmyslu a udělili mu na dalekou cestu upřímné pozhnání.

V Římě přijal papež Pius IX. velice laskavě mladé bojovníky Páně, pozhnal jim i jejich dílu a doporučil je pod mocnou ochranu Panny Marie a anděla Strážce.

V Marseillu vstoupili naši missionáři na loď a po dvou měsících dopluli šťastně do Pekingu, hlavního města v Čině, odkud po krátkém odpočinku dostali se do *Šiwantse*, hlavní missijní stanici v Mongolsku. Tam měli zůstat, až by seznali mravy a zvyky Číňanů a osvojili si dostatečnou znalost řeči čínské. —

Život plný oběti a sebezapírání začíná. Tu stojí mladí bojovníci Páně v zemi úplně cizí a neznámé, vzdálení tisíce kilometrů od svého domova. Vše je tu nové, zcela jiné, než jak byli uvyklí. Jako těžký balvan padá stesk na srdce missionářovo, oko zarosené slzou upírá se s touhou do dálky, tam, kde asi leží drahá otčina, kde žijí a vzpomínají milí rodiče, bratři a sestry. Než tu uchopí se ruka kříže na prsou zavěšeného a hle! mocný proud milosti Boží pronikne zkormoucené srdce missionářovo, oko zazáří, postava se vzpřímí: »Nejsem sám, je se mnou Ježíš, čeho bych se bál?« A již zaplašena bázeň, veta po slabosti, s důvěrou v Boha a s radostnou ochotou chápe se missionář obtížné práce své. —

Mongolsko, kde měli missionáři belgičtí působiti, jest země velmi hornatá a studená. Celé území apoštolské činnosti missionářů, dvakrát tak veliké jako Rakousko-Uhersko, bylo rozděleno na čtyři díly. Část severovýchodní, zvaná »*Černá voda*«, byla přidělena Ferdinandu Hamerovi. Bylo tam 21 vesnic, v nichž žilo asi dva tisíce křesťanů. V největší obci Kuliteu, jež měla asi 400 obyvatel, usadil se P. Hamer, maje s počátku na pomoc čínského kněze P. Lina. Nejprůběžnější budovou katolickou byl chrám, ale jak bídný a ubohý, spíše stodole než stánku Páně podobný. Chudičký, papírem polepený oltář s dřevěným křížem, šest cinových svícňů, jednoduchý kalich a trojí prosté, mešní roucho byly celým jeho bohatstvím. Chudé bylo též obydlí missionářovo. Nízká chatrč, jejíž okénka

dle ĀínskĀho obyĀeje byla zalepena papĀrem, v malĀ svĕtĀniĀce s nejpotřebnĕjším nĀbytkem bylo prostĕ klekĀtko největší celĕho pĀbĀtku ozdobou.

Jako pravĀ apoštol byl P. Hamer i s mĀlem spokojen. ZĀhy pĀrĀpĀsobil se obyĀejĀm ĀĀnskĀm, navykl si zvlĀstnĀ stravnĕ, zvykl nepohodlĀ a rĀznĀm obtĀzĀm a ponenĀhlu pĀekonal i největší pĀekĀzku: nauĀil se ĀĀnsky tolik, Źe mohl sĀm zastĀvatĀ veškerĕ duchovnĀ pĀrĀce.

Ve svĕm dopise, kterĀ v kvĕtnu r. 1876 domĀ zaslal, pĀiše: »UmĀm jĀ Źe dosti ĀĀnsky, pĀrĀce se nelekĀm a Źnavy neznĀm. PokĀtil jsem jĀ mnoho pohanĀ, ale velice mne bolĀ, vidĀm-li ještĕ tolik uboŹĀkĀ, kterĀ pravĕho Boha neznĀjĀ, vidĀm-li tolik budov modlami naplnĕnĀch. Jedinou mou Źtĕchou jest horlivost zdejřĀch kĀestnanĀ a jejich zboŹnost pĀi sluŹbĀch BoŹĀch. ĀĀnanĕ jsou nĀrodem zpĕvnĀm, modlĀ se zpĀvajĀce. ZpĀvajĀ si rannĀ modlitby, zpĀvajĀ modlitby pĀede mřĀ sv., pĀi mřĀ sv. i dikuĀinĕnĀ po sluŹbĀch BoŹĀch. Zpĕvem uĀĀ se dĕti katechismu a společnĕ odpĀvajĀ tĕŹ nauĀenĕ ĀlĀnky vĀry a mravĀ.«

TĀi ĀtvrtĀ z kaŹdĕho roku strĀvil P. Hamer na cestĀch. Putoval od osady k osadĕ, den i dva dni cesty Āasto od sebe vzdĀlenĕ, aby navřĀtil tamĕjřĀ kĀestfany a novĕ Kristu zĀskal. Sedĕti 17 hodin v sedle na koni nebylo mu obtĀiŹ, mongolskĀ zima s 35° pod nullou neodstrařĀla ho od dalřĀ apořtolskĕ cesty. V nĕkterĕ obci zdrŹel se tĀden i dĕle. SlouŹil mřĀ sv., slyřel zpovĕdi, podĀval Tĕlo PĀnĕ v nejsv. svĀtosti, kĀtil dĀtky i dospĕlĕ, anebo doplĀoval obĀady kĀestnĀ, Źehnal svazkĀm manŹelskĀm, kĀzal a vyklĀdal pravdy sv. nĀboŹenstvĀ, uĀil dĀtky, lĕĀil a zoapĀřoval nemocnĕ, napomĀnal liknavĕ a povzbuzoval malomyslnĕ.

Ano, rozmanĀtĀ jest Āinnost katolickĕho missionĀře. MĀ bĀti vřem vřim. MissionĀr je nejprve knĕzem, kazatelem a katechetou, Āasto je tĕŹ uĀitelem, uĀĀ Āisti, psĀti, poĀĀtati, zemĕ- i dĕjepisu, zhotovĀ si sĀm uĀebnĕ pomĀcky, nakreslĀ mapu, uleje ze sĀdry globus, napĀiše takĕ uĀebnici, katechism, dĕjepravu, modlitĕbnĀ knihu a postarĀ se, aby byla vytiřřtenĀ. MissionĀr je Āasto stavitelem, zednĀkem, truhlĀřem a rolnĀkem, je soudcem a rĀdcem, je lĕkařem a ořetřovatelem nemocnĀch.

Nezdĕlanĕmu divochu jest zkrĀtka missionĀr muŹem, kterĀ vřecko vĀ, vřemu rozumĀ i vřude mĀŹe pomoci.

A pĀre, aĀkoliv missionĀr vřem jenom dobĕ ĀinĀ, mĀ mnoho nepřĀtel, bĀvĀ nenĀvidĕn, tupen a ani Źivotem nenĀ bezpeĀen. Jak Āasto se stĀvĀ, Źe missionĀr s velikou nĀmahou si zbuduje skrovnĕ obydli, postavĀ chudiĀkou kapli, a v noci ruka zloĀinnĀ zaloŹĀ oheĀ, kterĀ za hodinu strĀvĀ vře, co s takovĀmi obĕtmi za mĕsĀce vystavĕl. NeŹ bojovník KristĀv neklesĀ na myslĀ, nezoufĀ, nĀbrŹ znovu chĀpe se sekery, pily, kladiva a zednickĕ lŹice a s dĀvĕrou v Boha zaĀĀnĀ zase svou pĀrĀci. —

Roku 1878 stal se P. Hamer apořtolskĀm vikĀřem v *Kansu*, pohraniĀnĀ provincĀ ĀĀnskĕ, a byl na biskupa posvĕcen. V tĕto provincĀi byli kĀestnanĕ velmi nenĀvidĕni. ZvlĀřtĕ vřřřĀ tĀřdy obyvatelstva byly nepřĀteli kĀestnanĀ a mĀstokrĀl byl jejich protivnĀkem největřim. KĀestnanĕ byli zastrařeni a zanedbĀvali svĕ nĀboŹenskĕ povinnosti.

Biskup Hamer staral se horlivĕ, aby povznesl kleslĀ Źivot nĀboŹenskĀ. Vystavĕl 7 kapli, zaloŹil malĀ seminĀř k vychovĀnĀ domorodĕho kleru, stavĕl řkoly, sirotĀince, Źtulky pro starce a nemocnice. Je s podivenĀm, co pořidil tento apořtol pouze z darĀ a almuŹen, jeŹ mu byly z Evropy zasĀlĀny.

Po třináctiletém působení v Kansu byl poslán biskup Hamer zase do Mongolska, aby se ujal vrchní správy missií v zemi *Ortos*. Tam na nesmírné prostoro, k níž náležela i poušť Gobi, žilo 3200 katolíků a 500 katechumenů, jež spravovalo 12 missionářů. Za desítiletého působení biskupa Hamera stoupl počet katolíků na 6000 a katechumenů na 3000, škol přibýlo 34, takže bylo všech 52 s 900 dětmi.

Snad se zdá někomu počet ten nepatrný, ale uváží-li se nenávisť pohanů, chudoba země, drsné ponebí a ohromné vzdálenosti jednotlivých obcí, je to zajiště krásné ovoce nevýslovné námahy a velikých obětí.

Po třicetiletém horlivém působení pozoroval biskup Hamer, že jeho zdraví jest otřeseno a síly vyčerpány. Než nebylo mu dopřáno skončiti klidně život svůj, Bůh připravil mu vzácnou odměnu za jeho práce — korunu mučednickou.

R. 1900 vypuklo v Číně povstání, zosnované boxery, a za bouří vzniklých povražděno bylo 20, dle jiných zpráv 40 tisíc nevinných křesťanů, mezi nimi 4 biskupové a 45 missionářů. Obětí této bouře byl i horlivý missionář biskup Hamer. Pohané usekli mu prsty u pravé ruky, aby nemohl žehnati, mučili a trápili ho několik dní, konečně vyřízli mu srdce z těla a usekli hlavu, kterou na kůl nabodli. Až do posledního okamžiku zůstal statečný apoštol klidný a trpělivý, nenařikal, nezlořečil, nýbrž dle příkladu svého Božského Mistra modlil se v mukách za své nepřátele.

Za rok potom postavili občané Nijmegští svému rodáku-mučedníku nádherný pomník, a celý katolický svět doufá, že brzy bude obraz tohoto pravého apoštola na oltáře povýšen. —

Pokloňme se, m. dr., v duchu tomuto neohroženému bojovníku a vzpomínajíc jeho velikých obětí a strastí, jakož i námahy a útrap i jiných missionářů, snášeje též ochotně všechny kříže a soužení, jež Bůh na nás sesílá. Pamatujme, že tyto kříže a útrapy jsou též projevem dobroty a lásky Boha všemohoucího, který je dopouští na své věrné, aby je zkušel a tím více pak odměnil.

»Není jistější známky, že někdo náleží do počtu vyvolených Božích, leč když v životě zbožném a svatém soužením, utrpěním a nedostatkem navštěvován bývá«, praví sv. Alois. »*Kdo nese kříže svého a nejde za mnou,*« praví P. Ježíš, »*nemůže býti mým učedníkem.*« (Luk. 14, 27.) »Proto považuj za velikou strast, nemůžeš-li pro Boha trpěti a buď ujištěn, že kdo nic netrpí a koho svět chválí a miluje, není dalek pádu«, volá sv. Vincenc de P.

Ano, jenom ten, kdo s Božským Spasitelem ochotně kráčí cestou křížovou, vejde s Ním jednou v nebeskou slávu. Amen.

K úpravě učitelských platů v Praze.

Úprava učitelských platů v Praze tak, jak o ní referovaly »Národní Listy« (viz článek »Úprava učitelských platů v Praze« ve Věstníku katechetském č. 3. roč. XVII. str. 37.) nestala se skutkem, a mám domnění, že podobná úprava an v úmyslu takovém nebyla proponována, nýbrž že se měla spíše článkem tím vyvolati akce ku precisování takové úpravy, která by aspoň částečně vyhovovala sociálním, drahotním a bytovým velkoměstským poměrům učitelstva.

Učitelstvo skutečně také se dožadovalo ihned úpravy, kterou sbor obecních starších král. hlavního města Prahy v r. 1912 přijal, aby tak konečně naléhavým

potřebám učitelstva bylo vyhověno. V této úpravě učitelských platů byli katecheté postaveni ve všech požitcích na roveň učitelstvu vyjímaje aktivních přídavků, katechetům počítány jen jako učitelům svobodným. Ale ani tato úprava nebyla přijata a sbor obecních starších královského hlavního města Prahy v zasedání svém dne 2. března 1914 přijal pro úpravu učitelských platů v Praze návrh ankety k tomu zvlášť zvolené, jehož precisování svěřeno bylo mag. radovi a referentu školnímu JUDru Františku Horákovi.

Návrh na úpravu učitelských platů,

jež sbor obecních starších král. hlavního města Prahy jednomyslně dne 2. března 1914 schválil, zní takto :

1. aby učitelstvu obecných a měšťanských škol pražských poskytnuty byly na místě dosavadních dobrovolných jeho přídavků a v náhradu i na místě »zatímních přídavků«, stanovených zemskou školní radou v dohodě se zemskou správní komisí od 1. ledna 1914 počínaje až do odvolání, nejděle však až do nové zákonné úpravy učitelských požitků vůbec a na účet zákonné úpravy této i v předpokladu skutečné výplaty zemského příspěvku *dobrovolné zatímní přídavky osobní* za modalit, stanovených pro udílení dobrovolných osobních přídavků dosavadních a s náležitým zřetelem k dobrovolným přídavkům učitelstvu již poskytovaným, a to v maximální výši až do plné difference mezi zákonnými požitky dosavadními a požitky, navrženými osnovou perman. školské sněmovní komise, při čemž však vzato býti má za základ služné učitelstva škol obecných 1400 K, pak po pětiletí 1600 K, a po desíti letech 1800 K ročně, jakož i aktivní přírůstek ředitelů a správců škol pouze ve výši 50 proc. zvýšených aktivních přídavků učitelských ;

2. aby učitelstvu svobodnému vyměřeny byly přídavky tyto stejnoměrně s učitelstvem ženatým tak, aby svobodní nezískali oproti skutečným úhrnným požitkům dosavadním efektivně více, nežli ženatí a dále, aby každému jednotlivci dostalo se aspoň takového přídavku, jakého by se jemu dostalo dle zásad cit. vynesení zemské školní rady oproti zákonným požitkům dosavadním, jakož i aby nikdo na svých úhrnných dosavadních příjmech nebyl zkrácen; případné difference vyrovnány buďtež ve formě přiměřených doplňků až do nabytí jinakého zvýšení požitků ostatních a na účet budoucího zvýšení tohoto ;

3. aby také z těchto dobrovolných zatímních přídavků osobních vyměřován byl dobrovolný přírůstek k výslužnému učitelstvu vůbec a zatímnímu učitelstvu se službou aspoň pětiletou, jež by dle cit. osnovy zákona nabytí mohlo definitivy ad personam, aby zabezpečeno bylo až do skutečného nabytí definitivy *dobrovolné výslužné* dle analogie pravidel platných pro udílení dobrovolných přídavků k výslužnému ve smyslu snesení sboru obecních starších ze dne 6. února 1911 a za podmínek snesením tímto stanovených, jak interpretovány byly snesením rady městské ze dne 1. dubna 1913 č. 2537-VI., příspěvky na toto dobrovolné výslužné, resp. dobrovolné přídavky k výslužnému do městských důchodů odvedené, buďtež v případě vystoupení ze služby učitelské, resp. neschopnosti ke službě bez nároků na výslužné neb odbytné (ve smyslu osnovy) vráceny ;

4. aby potřebný náklad až do úhrnné výše 722.000 K ročně hrazen byl jednak zaručeným zemským přírůstkem okrouhle as 265.000 K, jednak dosavadním nákladem na dobrovolné přídavky okrouhle 330.000 K a na úhradu schodku

v r. 1914 per 127.000 K, aby použito bylo praeliminované k tomu položky 75.000 K, a k tomu dodatečně povolen byl peníz 52.000 K pro učitelstvo škol obecných a měšťanských a 10.000 K pro třídní učitelky městské vyšší dívčí školy a učitelky přípravy, a to na účet rozpočtu mimořádného na rok 1914;

5. aby rada městská byla zmocněna udělení jednotlivcům dobrovolné tyto zatímní přídavky osobní v mezích těchto návrhů;

6. aby v zájmu jednotného a stejnoměrného řešení otázky event. budoucích dobrovolných učitelských přídaveků ve všech částech Velké Prahy navázáno bylo závčas jednání se účastněnými obcemi předměstskými za účelem dosažení vzájemné dohody;

7. aby ihned zakročeno bylo o výplatu zemského příspěvku na rok 1914 k úhradě nákladu na tuto provisorní úpravu platů učitelstva pražského z dotace povolené k tomu cíli zemskou správní komisí.

Dle tohoto návrhu zvýšení platů, jež po započtení dobrovolných přídaveků do požitků nových získají *jednotlivci*, jeví se takto na školách českých:

1. ředitelé měšť. škol		od 1478 K — 1678 K ročně
2. řídící učitelé		» 950 K — 1250 K »
3. katecheti	a) škol měšť.	460 K — 1104 K
	b) » obec.	100 K — 628 K
4. učitelé odb.	a) definitivní	254 K — 1004 K
	b) zatímní	510 K — 954 K
5. učitelky odb.	a) definitivní	210 K — 1154 K
	b) zatímní	150 K — 610 K
6. učitelé I. tř.	a) definitivní	20 K — 620 K
	b) zatímní	28 K — 328 K
7. učitelky I. tř.	a) definitivní	72 K — 720 K
	b) zatímní	328 K — 328 K
8. učitelé II. tř.	a) definitivní	668 K — 760 K
	b) zatímní	340 K — 1268 K
	c) extra statum	240 K — 340 K
9. učitelky II. tř.	a) definitivní	240 K — 740 K
	b) zatímní	340 K — 1168 K
	c) extra statum	340 K — 540 K

Zvláštní význam této úpravy pro učitelstvo jeví se v těchto směrech

1. celá úprava bude provedena v podstatě *najednou* bez oněch odiosních 10% srážek, s nimiž počítá stadium zatímní úpravy částečné, i odpadnou spory o způsob částečných úprav prozatímních a poměry učitelské budou upraveny do jisté míry trvale;

2. odpadá *křiklavý nepoměr* provisorního zvýšení požitků učitelstva zatímního oproti definitivnímu při úpravě částečné dle návrhu zemské správní komise neboť dostane se trienálek také učitelstvu zatímnímu;

3. učitelstvu zatímnímu s pětiletou službou od zkoušky způsobilosti se zajišťuje invalidní zaopatření aspoň z městských důchodů a stejným způsobem zlepšení výslužného učitelstvu již odcházejícímu a to bez valného rizika;

4. po uzákonění osnovy školské sněmovní komise bude možno z *dodatečného* příspěvku země, vyměřeného ze zbytku celkového nákladu, kterýžto příspěvek jevil by se pak *effektivně* jako úspora městských důchodů, poskytnouti učitelstvu nové dobrovolné přídavky.

Ovšem jako snad každá *zásadní* úprava platová, tak i tato úprava přináší jednotlivcům výhody *velmi rozdílné*, od minus 200 K, až do plus 1678 K ročně. Na školách českých, až do plus 1828 K ročně na školách německých; avšak při úpravách takových nelze přece přihlížeti k *okamžitým* výhodám či nevýhodám jednotlivců, nýbrž jest na zřeteli míti jedině prospěch celku.

Že tato úprava dotýká se stejně katechetů jako učitelů, svědčí elaborát vypracovaný mag. radou a školním referentem JUDrem Frant. Horákem, v němž uveden i katecheta, který bude míti novou celou úpravou ještě úbytek 72 K. Jinak ale *spravedlivě* zase v elaborátu tom poukázáno k tomu, že se katechetům počítají k dobru důsledně při zvýšení, přídavcích starobních i aktivních, jakož i při pensiování čtyři léta v náhradu delších studií.

Doposud tato nová úprava k výplatě poukázána nebyla. Proslýchá se, že se vypláceti bude dle nové celkové úpravy prvního dubna t. r.

Až budou známy faktické poukazy nové celkové úpravy platů učitelských v Praze, bude možno reagovat. na nepromyšlený úsudek jistého obecního staršího — (ač mohl týž pán dobře se informovati, protože si mohl a měl elaborát mag. rady Dra Frant. Horáka dobře prostudovati), — *»že »tato nová celková úprava« bude vítána katechetům a ředitelům a ne učitelstvu.«* Ant. Benda.

Z praxe a různé.

Spolek katechetů v král. Českém konal 4. února první *členskou* schůzi. Jednáno bylo o letošní úpravě platů. K četným stížnostem vysvětleno a doznáno, že letošní tak zvaná úprava platů je pouhou výpomocí. Pak ujednány petice o výpomoci zatímních katechetů. Sdělována různá praxe osvobodování školní mládeže od návštěvy služeb Božích v zimních měsících. — Dne 18. února konala se druhá *členská* schůze. Předseda oznamuje stručně pro poučení zajímavý předmět mnohých dopisů došlých. — Jednáno o propouštěcích vysvědčeních. Na obecné škole podpisuje katecheta všechna propouštěcí vysvědčení, na měšťanské ve třetím ročníku. — Předseda sdělil výsledek deputace v záležitosti zat. katechetů u c. k. správní komise a u c. k. zem. šk. rady v Praze dne 14. února. Deputace poděkovala na těchto místech za výpomoc pro r. 1914 a prosila za další přízeň. Petice uznány jako oprávněné. — V dotazech byla stížnost na výklady nemravných pohlednic blízko škol a rada k odpomocí. — Žactvo na feriálních osa-

dách nabádati se bude k plnění náboženských povinností ve dny nedělní a sváteční.

Koukl.

Drobnosti: Ord. list č. 2 upozorňuje kněžstvo, že v Karlových Varech je nadání: »Elisabeth-Rosen-Stiftung.« jež má za účel churavým ze stavu vzdělaných bez rozdílu náboženství a národnosti léčení v Karlových Varech usnadniti, poskytujíc jim mnohých výsad. Chudší kněží z arcidiecése, kteří potřebují léčení v Karlových Varech, podejtež do 20. března t. r. své žádosti řízené na purkmistrovský úřad v Karlových Varech a doložené lékařským vysvědčením k. a. Ordinariátu v Praze, kterýž je zašle purkmistrovskému úřadu s doporučením.

Definitivně ustanoveni byli katecheté na měšť. školách: *Emerich Viturka* v Klatovech, *Antonín Bulant* v Praze VII.

Konkurs. *Definitivně* obsadí se místo katechety: při měšť. šk. chlapecké ve *Vysokém n. Jiz.* (do 24. dubna 1914.) C. k. okr. šk. r. v *Jilemnicích* 6. března r. 1914.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA »VYCHOVATELE« K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

Z praxe pro praxi. — Cyklus o katolických misiích: IV., V., VI. neděle po velikonočních.

— Z praxe a různé. —

Z praxe pro praxi.

V. LANKAŠ.

(Pokračování.)

3. Kázání at jsou i *zajímavá*; jimi musíme buditi pozornost posluchačův a ji i udržovati čilou. Toho docílíme nejen vhodně volenými tematy, odpovídajícími vzdělání i náladě lidu, ale i zpracováním. V tom zachovávám až podnes s výsledkem methodu: *klásti často otázky*. Přiostrím totiž pravidelně předmět své řeči v úvodu v jeden nebo několik problémů, a podám v provedení, jež zase často ve formě otázek a odpovědí se rozvíjí, rozřešení.

Toto počínání, jež psychologicky je zcela na místě a zdůvodněno, je velice důležité, ježto se jím budí a stále udržuje zájem posluchačův; neboť tím, že dáváme posluchačům jaksi náboženské hádanky, vedeme je ku přemýšlení. Když ale po úvodu při sdělení tematu sdělíme i hlavní obsah své řeči, jak ponejvíce všichni kazatelé činí, pak další vývody jsou bez větší zajímavosti, ježto již předem známe podstatu, a ostatek je jen jejím rozvedením.

4. Kázání buďtež *časová* a to v dvojím vztahu, ježto je i dvojí doba církevní a světská. S tím dvojím časem musí počítati i kázání. Především odpovídejtež době církevní. Proto opírejte se ve svých kázáních *pravidelně* o dotyčné evangelium, nebo o nedělní nebo sváteční myšlenku. Jen výjimečně odchýliti se smíme od této zásady a pak musíme to motivovati. Ne-li, pak možno nám oprávněně vytknouti: své thema jsi přivlékl násilně, ježto jsi asi nic kloudného nevěděl, — nebo předmět kázání byl ke dni jako pěst na oko! Tak jeden z bratří v patrocínium našeho farního kostela, na sv. Gertrudu, zuřivě kázal o pekle. Lidé byli tím nemile dotčeni a vyslovili se proti tomu a ještě dodnes jmenují ho »Höllensprediger«, ačkoliv již nekáže, ani o pekle, ani o nebi, ani o Bohu, ani o čertu, ani o čem jiném, ale jak se říká, dává si kázati, totiž — »Gardinenpredigten.«

Ale nejen církevní době, ale i světským časovým poměrům at kázání odpovídají. Rozhodně i na ně třeba vzíti ohledu; musíme lid osvititi, uplatňují-li se ve veřejnosti zvrácené náboženství nebo mravního života se dotýkající názory a musíme jej varovati před proticírkevními, nebezpečnými časovými směry, jako na př. nyní je »hnuti pryč od Říma.«

Tak jednal i sám Kristus: varoval před falešnými proroky své doby, a to hlavně před fariseji a sadduceji. Ovšem zvráceně bychom jednali, kdybychom v kapitole o falešných prorocích vždy jen o farisejích a sadduceech hovořili; neboť pro přítomnost nemají již významu; ale chceme-li svými kázáními působiti na své současníky, pak musí odpovídati i potřebám doby, na ně se vztahovati, krátce časová býti.

5. Ať jsou i *praktická*, t. j. musíme chtít svými řečmi i něco působiti; neboť jinak jsou málo, neb vůbec bezcenná. Pouze theoretické, akademické přednášky patří na katedru, ale ne na kazatelnu. Tu platí zvláště slovo Goethovo ve »Faustu«. »Grau, Freund, ist alle Theorie.« Obzvláště šediva jsou všechna theoretická kázání, t. j. ony vývody na kazatelně, jež jsou bezvýznamny i pro časný i pro věčný život. Pro lid jsou bez užitku a tudíž pryč s nimi! Čím praktičtější je kázání, t. j. čím více ovlivňuje, příznivě ovlivňuje jednání lidské, tím lepší jest.

6. Přednes kázání musí býti *přirozený*; neboť nepřirozené je protipřirozené a odpuzuje proto. Varujme se též před t. ř. »kazatelským tonem«, jež tak často možno slyšeti, neboť týž je nepřirozený a uspává. Čím přirozeněji od srdce a z přesvědčení mluvíme, a dle toho i důležité momenty vhodně akcentujeme, tím raději jsme posloucháni a tím více působíme svou řečí.

7. Konečně kázání nebudtež příliš dlouhá; neboť jinak unavují a jsou tudíž pro posluchače bez užitku. Ba lidé jdou na taková kázání neradi, nebo vůbec nejdou. Obyčejně ať trvají půl až $\frac{3}{4}$ hodiny, sváteční kázání i $\frac{3}{4}$ až hodinu. Americká kázání 5 minutová jsou opačný extrem příliš dlouhých řečí a nelze jich proto, poněvadž všechny extremy za nic nestojí, aspoň ne u nás doporučiti. V Americe, kde hlavní zásadou je: čas jsou peníze, snad jsou na místě, ale u nás nebyl by lid ve své většině s nimi spokojen, vyjímaje lehkomyšlných, kteří vůbec nic nechtějí věděti o kázání. Ale dle nich nesmíme se ovšem řídit.

Toť zásady, jichž jsem dodržoval při správě tak důležitého úřadu jako je kazatelský, až podnes a mohu říci: vždy jsem dobře pochodil. Jsou lidé, kteří, jak mi sami říkali, ještě dnes znají obsah mých kázání, jež jsem před 30 léty konal! A jak často bylo mi podotčeno, že při mých kázáních čas tak rychle uběhne, že by mohli ještě dále mi naslouchati. Toť mi důkazem, že mé kazatelské zásady jsou správnny; neboť dobré kázání je to, jež posluchače neunavuje, ale přitahuje a baví, jež tudíž v duchu a srdci jeho utkvívá a v životě nese dobré ovoce.«

c. Svátost pokání.

Jako úřadu kazatelskému, tak i správě svátosti pokání věnoval Fischer jako kněz největší péči. Především hleděl v této věci zavést na své štaci lepší pořádek. Až dosud jen v jisté, v kostele ohlášené dny, se zpovídalo. To měl za nedostatečné, ježto ve farnosti bylo mnoho zbožných lidí, kteří měli živější náboženskou potřebu. Snažil se proto přemluvit svého chefa, aby mohl na všechny neděle a svátky ráno zpovídati, což mu bylo povoleno. A výsledek dokázal, že měl pravdu; neboť každé neděle a každý svátek přicházeli lidé, jednou více, podruhé méně. Ano, mnozí přijímali sv. svátosti týdně, a jedna z nich přicházela týdně i z odlehlé jiné farnosti, konajíc cestu $1\frac{1}{4}$ hodiny, jen aby mohla k zpovědi a přijímání.

(Pokračování.)

Prof: EM. CÍVKA:

Cyklus řečí o katolických missiích.

Neděle IV po velikonocích.

Ovoce práce missionářovy.

Jistý náčelník indiánský, z divokých krajín západu severní Ameriky, cestoval kdysi do velikých měst na východě ležících. Když se vrátil, tázali se ho jeho rádcové, co se mu zdá nejpodivnějším z toho, co na svých cestách viděl. I odpověděl náčelník:

»Když jsem navštívil veliké a nádherné chrámy bělochů, a když jsem slyšel jejich dojemné modlitby a zpěvy k »Velikému duchu«, pomyslně jsem si: Tito lidé znali křesťanství již celá století a přece nám ho nepřinesli. To mně bylo ze všeho nejpodivnějším.«

V těchto slovech skrývá se zajisté veliká a zasloužená chvála našeho náboženství. Ano, jenom náboženství křesťanské upokojuje úpině ducha lidského, činí člověka šťastným zde na zemi, a blaženým na věčnosti.

Na otázku dnešního svatého evangelia: »*Kam jdeš?*« »Který je tvůj cíl?« Jenom křesťanství odpovídá zcela správně a uspokojivě. Dle svědectví sv. Augustina dali učenci pohanští na tuto otázku 280 různých odpovědí, ale ani jedna z nich nebyla správná.

Toto jasné světlo, jež zaplavuje zcela temnotu duševní, toto pravé náboženství, rozžehují a rozšiřují missionáři katoličtí. Obrovské jsou práce, nesmírné jsou útrapy a nevýslovné oběti těchto rekovných hlasatelů víry — slyšeli jsme o nich v minulé promluvě — ale utěšené jest též ovoce, *blahodárné jsou výsledky apoštolské práce těchto hrdinů* — a na ty dnes pohlédněme pozorněji.

Který jest hlavní účel katolických missií? Obrácení pohanů a rozšíření pravé církve Kristovy. Slyšte několik číslic! V Asii před sto lety leželo takřka dílo missijní v sutinách, dnes je tam víc než 6 milionů *domorodých* katolíků. V Africe bylo na začátku minulého století katolíků nepatrná hrstka, dnes je jich tam 800 tisíc. V Americe bylo jich několik tisíc, nyní více než jeden million. V Australii nebylo před sto lety skoro žádných katolíků, dnes hlásí se tam k církvi katolické 200 tisíc domorodců. Všech obrácených na víru Kristovu od objevení Ameriky jest 30 millionů, spíše více, nežli méně.

Zajisté obrovské to číslice! Ale mnohem větší a podivuhodnější jest změna přijetím křesťanské víry způsobená.

Pohané neznají pravé lásky k bližnímu. V *Číně* kvetou různé spolky politické i sociální, ale založiti spolek na zmírnění bídy a nouze lidské, nenapadne tam nikomu. V provincii *Kwangsi* dali mandarini r. 1812 vykopati před městem velikou jámu, a naházeli tam dříví petrolejem nasáklé. Potom dříví zapálili a do ohně naházeli 39 ubohých malomocných, kteří v nevýslovných mukách v plamenech zahynuli. (Köln. Volkszeitung 11. Ján. 1913.)

V *Indii* stavějí útulky pro stará a nemocná zvířata, ale pro staré a nemocné lidi není tam asylů žádných. Nejsmutnějším ovocem necitelného pohanství jest *otroctví* a — zvláště v Indii — *kastovníctví*. Členové jedné kasty nesmějí s lidmi jiné kasty mluvit, jísti vůbec s nimi se stýkati; vyvržený *Paria* musí až na 90 kroků vyhnouti se brahmínovi, má-li ho potkati.

Když vypukla v Africe hrozná epidemie — spavost, připadl na černochoy veliký strach. Aby se nenakazili, vypudili nemocné z chatrčí a zahnali je do lesních pustin, aby tam zahynuli hladem, nebo divou zvěří byli rozšápáni. Teprve missonáři ujali se těchto ubožáků, vystavěli pro ně chatrče, sytili je a ošetřovali.

A jako o tyto nebohé, starají se missonáři o všechny nemocné a trpící; s andělskou obětavostí je vyhledávají, těší je, léčí jejich rány a bolesti, stavějí pro ně nemocnice a ošetřují každého s takovou láskou, jako by to byl sám božský Spasitel.

V Africe za posledních desetiletí zřídili katoličtí missonáři 2200 nemocnic, útulků a jiných dobročinných ústavů. Více než 1 million trpících nalezlo tam laskavého přijetí a ošetření. V Číně vystavěli 70 velkých nemocnic a 270 sirotčinců. V Indii ve 200 chudobincích a útulcích bylo ošetřováno od katolických řeholnic a řeholníků za jeden rok 12 tisíc ubožáků.

A s jakou hrdinnou obětavostí konají katoličtí řeholníci tyto skutky lásky! Když vypukne v Jerusalemě epidemie morová, ihned jeden františkán se přihlásí za duchovního správce a ošetřovatele nemocných. Slouží mši sv. ve zvláštní kapli a celý den stráví mezi nemocnými. Denně zaznívá jeho zvonek z kaple a když umlkne, vědí v klášteře: »Již klesl, podlehl nákaze« — a za hodinu jiný již nastupuje jeho místo.

Jak hroznou nemocí jest malomocenství, víte zajisté všichni. Je to nenáhly, odpor vzbuzující proces hnilobný v živém těle. Jisté nebezpečí nákazy činí tuto nemoc hroznější než mor, cholera a žlutou zimnici. Kdo má tolik odvahy a lásky, aby malomocné ošetřoval?

Na ostrově *Trinidad* ošetřovali malomocné do r. 1868 placení černí opatrovníci. Ale stav ubožáků a poměry v nemocnici byly tak hrozné, že se tam bál i lékař vstoupiti. Tu povolal anglický místokrál *Gordon* 15 ošetřovatelek, milosrdných sester z Francie. Na Velký pátek vymývaly sestry po prve nemocným jejich rány. S podivením tázal se jich protestantský lékař: »Vy chcete v tomto pekle zůstatí?« A představená odpověděla: »Ano my chceme u jeho bran alespoň několik duší pro nebe získati!« Za několik měsíců zemřelo z 15 sester 9, ale jiné se opět přihlásily a vstoupily na jejich místo. —

Lze naléztí někde nádhernější a spanilejší květy lásky k bližnímu?

P. Damian, který 16 let, úplně jsa od světa odloučen, sloužil malomocným na ostrově *Molokai*, až nákazou zemřel, měl nástupcem řeholníka *P. Duttona*, bývalého protestantského důstojníka. V Surinamě zemřel malomocností *P. Bakker*, druhý to *Damian*. Na Madagaskaru *P. Beyzym*, († 1912), v Nové Kaledonii *P. Villard* a jinde jiní obětovali se ve službě těchto nešťastníků. — Jaký to heroismus a jaká láska!

Tak pomáhají missonáři k zmírnění bídy tělesné, a kdo vyličí jejich zásluhy k zmírnění bídy duševní?

Pravou věrou osvěcují zatemnělý rozum, milostí Boží, sv. svátostmi i svým příkladem zušlechťují srdce lidská a naplňují je radostí a spokojeností, pohanům dříve neznámou. Vyučující mládež potřebným vědomostem přispívají katoličtí missonáři též ke vzdělání a duševnímu povznesení obrácených národů. Všude vedle chrámů a kaplí stavějí také školy. Nyní je všech missijních škol 18 tisíc, mezi nimi 400 vyšších a několik vysokých; vzdělává se v nich 800 tisíc žáků,

Dějiny neznají zajisté větších dobrodinců, kteří by více učinili pro tělesné i duševní blaho lidí, nežli či i katoličtí missionáři. Kdo nezná blahodárné a obětavé činnosti našich věrozvěstů, ten věru nečetl nejkrásnějších stránek našich dějin světových.

Několik promluv by nestačilo, abych vám dostatečně vylíčil, jak změnily a zušlechtily katolické missie celé osady i krajiny; jenom malý příklad vám uvedu na pamět.

Ve Skalném pohoří, na západě Spojených států Severoamerických, leží ukryta v zeleni stromů kvetoucí osada indiánská. »*sv. Pavel*« nazvaná. Kde před 30 lety mával surový divoch kopím a tomahawkem, tam rozsévá dnes pokojný rolník obilná zrna v úrodnou půdu, kde dřívě zavznívaly divoké válečné písně, tam hrají si a vesele pokr. kuji děti indiánské. Čerstvá voda z horských pramenů svádí se umělými kanály a železnými rourami do příjemných zahrad i kamenných domů, jež se podobají švýcarským dvorcům alpským. Útulná škola stojí uprostřed osady a zkvétá bez pomoci a bez příspěvků vlády. — Rozkošný obrázek, spanilá idylla v divoké poušti! A kdo vykouzčil ten div? Jediný kněz — missionář.

Na protestantské missijní konferenci v indickém *Madrasu* první úředník po guvernérovi posoudil před několika lety činnost katolického missionáře takto: »Nevím, čemu se mám více podívat, zdali horlivosti a obětavosti katolického kněze, nebo změně, kterou způsobil. Vy mluvíte o samovraždách, bidě a opilství Pariů. Ujišťuji vás, že v katolickém Arkotu není nic takového. Neznám střidnějších, šťastnějších a vzdělání přístupnějších lidí, než tyto dřívě opovržené venkovany. A to vše dokázal jeden katolický missionář. Proto vám, pánové, radím a přeji, aby vaše společnost konala své dílo s takovým duchem a sebezapřením, jako je konají katoličtí missionáři.« — Můžeme li si přátí lepšího uznání a větší chvály z úst jinověrce? —

Slyšte dále, s jakou horlivostí a zbožností zúčastňují se křesťané v pohanských krajinách služeb Božích a s jakou dychtivostí a pokorou přijímají sv. svátosti, zvláště nejsv. svátost oltářní!

»Vstup do našeho kostelíka«, píše missionář *M. Douders* ze střední Afriky, »zřídka, velmi zřídka nalezneš jej prázdný. Stále klečí na hrubých rohožích zástup zbožných černochů. »Mluví se svým Králem«, tak jmenují svou modlitbu k božskému Spasiteli. A tato rozmluva trvá nezřídka hodinu, i déle. V přestávce vyučování, nebo když jdou malí černoši ze školy, beze všeho pobízení spěchají do kaple poklonit se Pánu Ježíši v nejsv. svátosti. Otvírám-li ráno v 5 hodin kostelík, stojí venku již zástup věřících, kteří čekají na mši sv. v 6 hodin slouženou.«

Na služby Boží v neděli a ve svátek jdou mnozí novokřesťané z daleka i kolik hodin cesty, někteří přijdou již v sobotu a přenocují před chrámem, aby nezmeškali. Též otcovské napomenutí Pia X. o častém přijímání nejsv. svátosti nalézá u nich nejochtnějšího souhlasu. Ze správ missionářů se dovidáme, že většina křesťanů přistupuje každou neděli ke stolu Páně, nebo alespoň jednou za měsíc, mnozí však i všedního dne.

V malé osadě ve střední Africe, v níž žije 250 katolíků, přistupuje každou neděli k sv. přijímání 150 věřících, všedního dne obyčejně 30.

Jistý africký missionář vypravuje:

»Od toho dne, kdy jsem zavedl mezi mládež pobožnost k božskému Srdci Páně a časté přijímání nejsv. svátosti, pozoruji značný pokrok ve všem dobrém. Děti rádi přicházejí do chrámu Páně a varují se bedlivě každého těžkého hříchu. Časté sv. přijímání je zcela změnilo a zdokonalilo. Nedávno pravil mi mladý černochoch: »Otče, naši náčelníci tvrdí, že dáváš dětem nějaký zázračný lék proti nečistotě a aby nemluvily nic neslušného.« »Opravdu,« odpovídám, »ty znáš také ten lék.« »A který je to?« tázal se černochoch. »Ten, jehož i ty často užíváš, hodné přijímání nejsv. svátosti oltářní.«

Jakou radostí bývá naplněno srdce missionářovo, když vidí tuto horlivost i blahodárné změny, jež působí milost Boží v nově obrácených křesťanech! Tato čistá radost duševní, to blahé vědomí, že nepracoval a netrpěl nadarmo, že mnohé duše zachránil a přivedl k pastýři nejvyššímu, Ježíši Kristu, to jest zajisté ta jediná odměna, zde na světě, za všechny jeho práce, oběti a útrapy. —

Kéž bychom si též připravili často podobnou radost duševní! Tázete se, kterak? Když vykonáš, milý příteli, bedlivě všechny své povinnosti, necitíš-li večer sladkého uspokojení ve své duši? Když věnuješ almužnu chudému, nebo dáš dárek na missie, nerozlévá-li se čistá radost ve tvém srdci? Když uctivě a pokorně přijímáš Pána Ježíše v nejsv. svátosti oltářní, nezpívá-li duše tvá radostný hymnus andělský? Když vlídně napomeněš druhá chybuujícího a vidíš, že tě poslechl a se polepšil, neplesá-li srdce tvé, že jsi zachránil duši bližního?

Moji draží! Po takových radostech dychtíte, takové horlivě vyhledávejte! Ne jako vám nabízí svět, radosti smyslné, které jsou sladkým jedem, jenž příjemně chutná, ale člověka ničí a otravuje. Jenom kdo zalíbení má v radostech čistých, duševních, okusí jednou radostí vyšších, nebeských, o nichž praví Písmo sv.: »*Ani oko nevidělo, ani ucho neslyšelo, ani na srdce lidské nevstoupilo, coby připravil Bůh těm, kteří ho milují.*« Amen.

Neděle V. po velikonocích.

Missionář — posel míru.

Když se narodil Spasitel v Betlemě, oznámil anděl pastýřům: »Zvěstuji vám radost velikou, která bude *všemu lidu.*« Ano, pro všechny lidi stal se Syn Boží člověkem, všem lidem chtěl zjednatí vykoupení a spásu věčnou a již zde na zemi blahý pokoj a mír. »Sláva na výsostech Bohu a na zemi *pokoj lidem* dobré vůle,« zpívali andělé nad Betlemem.

Šiřiteli tohoto pravého pokoje jsou hlasatelé víry Kristovy — katoličtí missionáři. Nebeská nauka Kristova proměňuje a zdokonaluje celého člověka. Činí z lidí divokých mírné, ze surových jemné, z hněvivých a mstivých trpělivé, z nestřídmých střídmé a vlévá svatý pokoj a mír do duše lidské.

Ale nauka Kristova, jež hlásá rovnost všech lidí před Bohem, usiluje též o pokoj společenský, o klidné spolužití lidí různého původu, různých jazyků. Náboženství Kristovo žádá stejných práv pro slabé i mocné, pro chudé i bohaté. Spory a neshody káže vyrovnati po dobrém, vzájemnou ústupností a dobrotou. Kolik lidských životů zmařeno, co drahocenné krve lidské bylo již vylito ve

válkách z pouhé hrabivosti a to nejen od pohanů, ale bohužel i od křesťanů, kteří se neřídí láskyplným učením Kristovým!

Jsou to smutné kapitoly v dějinách, kdy národově mocnější snažili se nejenom podmaniti sobě, ale i zcela vyhubiti národy slabší, známo jest, jak »auri sacra fames« — neblahá touha po zlatě, po bohatství, hnala mnohé špatné křesťany do Nového Světa, aby v nově objevených zemích — zvláště v Severní Americe — olupovali a hubili domorodé obyvatele, Indiány, kteří snadno mohli býti láskou křesťanskou získáni a v pokojné, pilné občany proměněni.

Za těchto dlouhých bojů mezi bělochy a Indiány získali si katoličtí missonáři velikých zásluh. Zabránili mnohemu krveprolití a mírným vyjednáváním *snažili se zjednati mír a pokoj* mezi rozvaděnými národy.

Na několika listech těchto krvavých dějin devatenáctého věku jest zlatým písmem napsáno jméno *P. Desmeta*, katolického missonáře. Věnujme mu dnes upřímnou vzpomínku!

Nejmocnějším kmenem mezi Indiány ve Spojených Státech severní Ameriky byli *Dakotové* čili *Siouxové*. Ústřední vláda Spojených Států dlouho marně se namáhala, aby tyto divochy odvrátila od kočovného, loveckého způsobu života a přiučila je pokojnému životu rolnickému na vykázaných územích t. zv. rezervacích. Rudokožci zoufale se bránili a vzpírali všem pokusům i úmyslům vládním a způsobili často vojsku Spojených Států citelnou porážku. Teprve působením kněze, missonáře *P. Desmeta* nastal obrat k lepšímu.

Petr Desmet pocházel z Belgie a byl, jak praví jeho životopisec, rozeným missonářem. Živá, pevná víra, hrdinná obětavost, vroucí láska k dušem nesmrtelným pojila se v něm s jemnou, veselou myslí a nelíčenou vídností. Co tento muž vykonal, je věru podivuhodné. Sedmnáctkrát přelavil se Atlantickým oceánem, třikrát Tichým od Oregonu až k Mexiku, dvakrát obeplul z New Yorku skoro celou americkou pevninu, několikrát procestoval Francii, Itálii, Nizozemí a Anglii a každý rok urazil asi 15 tisíc km divokými prériemi, lesy a pohořími.

Tento kočovný život byl nutnou podmínkou jeho missonářské činnosti. Tehdáž bylo ve Spojených Státech velmi málo katolických kněží a proto bylo se obávat, že protestantské sekty samy se zmocní misii mezi pohanskými Indiány. Aby se tak nestato, zřídil *P. Desmet* jakýsi létací sbor z několika kněží, kteří pospíchali od kmene ke kmeni a sítě pravé víry do srdcí ochotných rozšévali. Tím připravovali půdu trvalým misii, a kdyby ústřední vláda nebyla věrolomnou, byly by dnes všechny kmeny indiánské katolickými a civilisovanými.

R. 1848 pobyl *P. Desmet* delší čas u Dakotů, aby lépe poznal lid a připravil půdu stálé misii. Ačkoliiv byli Dakotové mnohem divočejší, nežli jiní Indiané, byl přece missonář přijat ve mnohých obcích s velikou radostí a jako vyslanec »Velikého Ducha« velmi byl ctěn a vážen. Bohužel měl *P. Desmet* málo spolupracovníků a proto nemohl zřizovati stálé stanice misijní.

Téhož roku byla objevena v Kalifornii bohatá ložiska zlata a z celého východu hrnuli se tam četní zástupové. Nedbajíce úmluv s Indiány, procházeli běloši územím rudokožců a mnohá příkoří jim činili. Indiáni se bránili, bělochy přepádávali a vraždili. Vláda Spojených Států nabízela Indiánům na 15 let jistou částku peněz a různé zboží, jestliže svolí, aby jejich územím vedly volné cesty pro bělochy.

K projednání této smlouvy nebyli však vysláni úředníci vládní, nýbrž vyhlédnut byl P. Desmet, o němž vláda věděla, že zná dobře zemi i lid a požívá u rudochů zvláštní obliby a vážnosti. Missionář vydal se hned ochotně na cestu. Po šestinedělním namahavém pochodu dorazil se svými průvodčími k tvrzi Laramie, u které se shromáždilo více než 10 tisíc Indiánů, z různých kmenů, zvláště Dakotů. 23 dní trvalo vyjednávání a dýmka míru putovala z ruky do ruky.

Při tom nezapomínal P. Desmet též na své apoštolské poslání. Ve zvláštním stanu sloužil každý den mši sv., a chodě od kmene ke kmeni vykládal pozorným divochům pravdy náboženské. Když vysvětlil 10 Božích přikázání, řekl mu pohlavár kmene *Ogallasů*: »Otče, dosud jsme neznali slov Velikého Ducha.« My jsme často lhali, loupili a vraždili, my jsme činili všechno, co nám slova »Velikého Ducha« zapovídají. Zůstaneš-li však s námi, abys nás poučil, přičiníme se, abychom se polepšili.« Jaká upřímnost dýše z těchto slov prostého syna přírody!

Působením P. Desmeta byly návrhy vládní ochotně od Indianů přijaty. Rudokožci, neznajíce ještě úskoků a neupřímnosti vládní politiky, slíbili, že věrně splní všechno, k čemu se zavázali. Také P. Desmet se těšil, že nastane nyní divochům doba pokoje a míru. Ale jak brzy dožil se trpkého zklamání!

R. 1853 a 1856 přeplavil se P. Desmet do Evropy, aby přivedl nové pracovníky a sebral potřebné peníze na založení missijních stanic mezi Indiany.

Brzy potom spěchal neunavný missionář zase jako apoštol míru k pobouřeným Indiánům. Vláda nedostála totiž svým slibům, oklamala rudokožce, vyhnala je z jejich území a vykázala jim vzdálené, neúrodné krajiny k obývání. »Žaloby Indianů na bělochy«, tak psal P. Desmet, »jsou velmi hojné a pomsta utlačovaných často krutá a barbarská. Ale Indiani jsou mnohem méně vinní než běloši, kteří je stále dráždí a k hněvu popouzejí.«

Nebylo lehkou prací utišiti tyto divochy, tolikrát oklamané. Zvláště r. 1868 bylo vzbuření Indiánů všeobecné a krvavá válka zdála se neodvratnou. Tu vstoupil mezi rozbouřené divochy ctihodný kmet-missionář a žádá pokoj a mír. A hle! Skoro všechny kmény sklonily se před ním a uposlechly jeho slov. Jenom kmen nejbojovnější s 5000 válečníky nechtěl o míru ani slyšeti a odtáhl do vzdálené pustiny, jsa připraven k útoku. I odebral se P. Desmet s několika mírnými Indiany do ležení vzdorujících divochů, aby je k míru naklonil.

»Každý běloch, který by se opovážil sem přijíti, byl by synem smrti,« vzkázali pohlaváři missionáři, »tebe však chceme slyšeti.« Když byla vykouřena dýmka míru, zahájeno rokování. P. Desmet pozvednuv ruce k nebi prosil »Velikého Ducha« za osvětlení a pak mluvil celou hodinu. Připomenul nezištné pohnutky, které ho k nim přivedly, ličil nerovný boj rudokožců se silnějším protivníkem a ujistil je, že »veliký otec z Washingtonu« přeje si, aby všechno nepřátelství uhaslo a nabízí jim vše, čeho třeba, aby orbou, chovem dobytka, poučováním a školou lepší existenci si připravili. Řeč missionářova byla vyslechnuta za hrobového ticha. Po krátké poradě pozvedli se pohlaváři a začali mluvit. P. Desmet velice svědomitě zaznamenával tyto řeči a my čtouce je, diviti se musíme, jak moudře a duchaplně dovedli divoši odpovídati.

Poslání missionářovo zdařilo se dokonale. Divoši uvěřili a slíbili dále s vládou vyjednávat. Neohrožený apoštol míru vrátil se s osmi zástupci bojovného kmene k vojsku vládnímu, a oznámil skvělý výsledek svého poslání. Všeobecný mír byl

uzavřen, válka, která by byla stála Spojené Státy jistě 200 milionů dollarů, šťastně byla zažehnána.

»Nikdy nezapomeneme vzácných služeb.« napsal generál Stanley, »nikdy neustaneme se obdivovati nezištné obětavosti P. Desmeta, který ve věku 68 let za slunečního úpalu podnikl ochotně dlouhou a velmi nebezpečnou cestu jenom proto, aby zabránil prolévání krve a zachránil zástupy rudokožců.« Také ostatní generálové a komissari vládní vzdali statečnému missionáři ústně i písemně nejvřelejší díky.

To se stalo 1868. Ale za dvě léta odměnila se vláda americká obětavému missionáři tím, že smlouvu s Indiany zrušila a 80 tisíc katolických Indiánů vzala katolické církvi a odevzdala protestantům. To byla poslední trpká zkouška a těžká rána pro neunavného missionáře, jenž r. 1873 dokonil v St. Louis svou pozemskou pout.

Teprve nástupci P. Desmeta biskupu *Martinu Martyovi* podařilo se obnoviti missie mezi Dakoty a získati z nich asi 20 tisíc církvi katolické. —

A jako v severní Americe, tak i jinde starala se církev katolická vždy o zachování blahodárného pokoje a míru,

Taft, bývalý president Spojených států, když byl ještě guvernérem na ostrovech Filippinských, podal v Americkém senátu tuto zprávu: »Největší ranou, která stihla obyvatele Filippin, bylo zničení katolických obcí. Církev katolická byla tam záštitou míru a udržovatelkou veřejného pořádku. Proto bylo povinností vlády, aby byla chráněna. Katolická církev jest největší duchovní mocí světa. Nenáležím této církvi, ale kdo pozoroval její práci, ten musí uznati dobro, které stále působí.«

Moji drazi! Kdo by se neradoval, slyše tuto chválu naší sv. církve? A kdo by váhal přispěti této matce své, aby mohla ve všech zemích konati své božské poslání a rozsévati blaho a mír mezi všemi národy? Ovšem, jenom vyvoleným jest dopřáno, aby vládní byli v šiky hlasatelů víry a bojovníků Kristových, jenom některým jest možno značnými dary podporovati dílo missijní, ale jest ještě jiná podpora, kterou každý může poskytnouti dílu svatému, podpora, která nestojí žádné oběti, než trochu lásky a dobré vůle. A touto podporou jest — *zbožná modlitba*. Ano, modlitba za zdar missií, aby Bůh žehnal práci missionářů, aby obměkčil srdce pohanů k přijetí sv. víry, ta jest ještě potřebnější a mocnější, než jakýkoliv dar peněžité.

K modlitbě za missie vybízí nás církev slovy Páně. »*Proste Pána žní, ať pošle dělníky na vinici svou*«, za modlitbu žádá apoštol národů, sv. Pavel: »Protož prosím vás, bratři, abyste mi pomáhali svými modlitbami u Boha.« (Řím, 15, 30), za modlitbu žádají nás i missionáři, kteří dobře vědí, že bez milosti Boží, a bez požehnání Božího marně by pracovali a se namáhali.

Slyšte tedy, m. dr., ochotně napomenutí Božského Spasitele v dnešním evangelii: »*Proste a vezmete, aby radost vaše byla dokonalá*.« Modlete se nejen za sebe, ale i za horlivé missionáře a za požehnání jejich práci, obětujte své modlitby a sv. přijímání na ten úmysl, aby se brzy vyplnilo, zač prosí církev sv. na Velký Pátek: »Modleme se i za pohany, aby Bůh všemohoucí sňal vinu se srdcí jejich, aby opustíce modly obrátili se k živému a pravému Bohu a k jeho jednorozenému Synu, Ježíši Kristu, našemu Bohu a Pánu.« Amen.

Neděle VI. po velikonocích.

Missionář — průkopník vědy a vzdělání.

Ve čtvrtek slavili jsme radostný svátek Nanebevstoupení Páně. Dříve než vstoupil na nebesa, rozkázal Pán Ježíš apoštolům: *»Jdouce do celého světa, učte všechny národy, křtíce je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, učice je zachovávat všecko, co jsem přikázal vám; a aj, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání světa.«* (Mat. 28, 19 a 20.)

V těchto slovech jest jasně naznačena celá práce missijní. Ne násilím, ale poučováním, sv. křtem, příkladem a láskou měli apoštolé a jejich nástupci získati všechny národy říši Kristově. Jedinou útěchou a posilou v obtížné a namahavé jejich práci měl býti Spasitel, Božský Mistr, jenž jim slibuje: *»Aj, já jsem s vámi po všechny dny, až do skonání světa.«* Jak často potřebovali již hlasatelé víry Kristovy — zvláště v pohanských krajinách — této božské pomoci a posily! Kolikrát již vyplnila se slova dnešního sv. evangelia *»Ze synagogy vyloučí vás, ano přichází hodina, že každý, kdo vás zabije, domnívati se bude, že by tím Bohu sloužil.«* (Jan 16, 2. — Evangelia: Dr. J. Sýkora.)

Pouze v minulém, devatenáctém století, zahynulo mezi pohany smrtí násilnou, mučednickou, 200 katolických missionářů. A kolik těchto reků kleslo vysílením, únavou, zimnicí a jinými nemocemi v předčasný hrob! Představený jisté missijní společnosti dosvědčuje, že z jeho missionářů 75% zemřelo do 35 roku a jenom 3 dosáhli 41 let, ačkoliv všichni začali svoji práci v květu mládí, v plné mužné síle. *»Není nutno, abychom žili, ale je potřebí, abychom Bohu sloužili,«* tímto heslem Tertullianovým řídí se naši missionáři, a proto bez bázně pohlížejí smrti v tvář.

A přece, ač krátce živi, konají missionáři práce obrovské, výsledky jejich činnosti září jasným leskem a vzbuzují podiv všech nestranných pozorovatelů. Co dobrého a velkého vykonali u národů pohanských, jak přispívají k zmírnění bídy duševní i tělesné, k povznesení mravnímu, k všeobecnému vzdělání i k udržení míru a pokoje — o tom jsme již uvažovali v promluvách minulých.

Než katoličtí missionáři pěstovali a pěstují též s velikým úsilím a zdarem vědy profánní: národopis, zeměpis, matematiku, hvězdářství, jazykovědu i jazykozpyt. Zvláště v jazykozpytu a v studiu řeči jsou spisy mnohých missionářů základem, na němž pozdější učenci dále stavěli, jsou pramenem, z něhož mnozí poučení čerpali. Tuto *vědeckou činnost missionářů v oboru jazykovědy* chci vám dnes stručně vyličiti.

Slavný orientalista a jazykozpytec *Max Müller* († 1900) napsal: Nejhorlivějšími missionáři byli ti, jejichž jména žijí ve věčné vzpomínce nejen u národů, mezi nimiž působili, ale i učenců celé Evropy. Na činnost missionářů — jesuitů v Indii a v Číně bude vzpomínáno nejen v dějinách missijních, ale i v annálech akademií.

Zaletme v duchu do pohanské *Indie*. Tam má původ *sanskrt*, nejstarší dialekt staroindický, jenž se stal obcovacím a spisovným jazykem vyšších tříd, jako asi v Evropě latina, a v němž jsou sepsány prastaré památky indoevropské.

Prvním evropanem, jenž důkladně znal a ovládal tento starodávný jazyk indický, byl dle M. Müllera — missionář *Robert de Nobili*, který působil v Indii v 17. století. O spisech tohoto jesuity praví jiný znalec řeči indických, že pro bohatost myšlenek, pro přesnost a správnost výrazu budily obdiv i učených brahmínů a přivedly mnohé pohany k obrácení na viru Kristovu. Velikou slávu zjednal si svými spisy též missionář *Hanzleden*, který přes 30 let v Indii apoštoloval. Tento jesuita pokládá se za nejlepšího znalce sanskrtu. Sepsal mnohé spisy i gramatiku tímto jazykem a spolu s missionářem Pimentlem též slovník sanskrtský

Čestné zmínky zasluhuje také jesuita *Karel Příkril*, — zajisté původem Čech — jenž v 17. století působil v Indii a sestavil slovník a gramatiku řeči kánarské, dialektu to novoundického. —

Nyní žije v Indii víc než 3 miliony katolíků, nejvíce v arcidiecesi Kalkuttské. V indickém, obchodním městě Bombayi mají jesuité střední a vysokou školu se 1600 žáky.

Z Indii zaleťme v duchu do »*říše středu*«, do obrovské republiky čínské. *Čína* zůstala by Evropanů »terra ignota« — neznámou zemí — kdyby nebylo katolických missionářů, jimž se podařilo v 17. století dostat se do nebeské říše, ne tak jako hlasatelům víry, nýbrž spíše jako učencům. —

Professor čínštiny *Abel-Remusat* při otevření kursu pro čínskou řeč a literaturu r. 1814 v Paříži velebil činnost katolických missionářů těmito slovy: »V té době (ve století 17.) působil v Číně značný počet missionářů, kteří vynikali vědou i zbožností. Otcové Gerbillon, Leconte, Couplet, Gaubil, Prémare, Parreniu a mnozí jiní ozářili missie vědeckým leskem, dosud neznámým. Jejich díla obrátila pozornost obecnstva i učenců na Čínu, o níž tolik divného se vyprávělo. Těmto missionářům děkuje též Evropa za první ukázky děl čínské literatury.« I náš český orientalista (R. Dvořák) napsal: »Za prvá evropská spracování jazyka čínského a tím založení sinologie děkujeme katolickým missionářům, hlavně jesuitům.« (Nauč. slov., heslo: »Čína«, str. 793.)

Z velikého počtu těchto pěstitelů vědy a horlivých věrozvětvů jenom dva dnes připomenu *Jindřicha Prémarea a Antonína Gaubila*. Oba působili v Číně v první polovici 18 století dlouhou řadu let. Mluvnice: »Notitia linguae sinicae«, kterou sepsal Prémare, je dosud dílem velice cenným a vzácným. Spisovatel učí velice těžké řeči čínské ne suchopárnými pravidly, nýbrž praktickými příklady, různými příslovími a lidovými výrazy, jichž nasbíral a podal ve své knize skoro 12000. Pomocí *P. Hervieu* sepsal též Prémare velmi bohatý slovník čínsko-*latinský* a přeložil zdařile různé spisy čínské, dramatické i básnické. Missionář *Gaubil* dostal se do Číny r. 1723. Pro svou učenost a důkladnou znalost čínštiny a mandžurštiny stal se presidentem císařského kollegia v Pekingu a dvorním tlumočnickem. Obstarával též státní korespondenci mezi Čínou a Ruskem. Jeho neobyčejná znalost čínštiny byla mu klíčem k studiu dějin čínské astronomie a chronologie. Podporován byl hlavně missionářem *Köglerem*, jenž byl presidentem mathematického tribunálu a *Karlem Slavičkem* (Čechem?). Mezi spisy Gaubilovými klavní místo zaujímá pojednání o *čínské chronologii* a překlad *Šu-kingu*, knihy historických listin, jež obsahuje různé historické dokumenty z let 2357—627 př. Kr. —

Pěstující vědy nezapomínali však missionáři na hlavní svůj úkol rozšiřování církve Kristovy. V druhé polovici 18. století měla katolická církev v Číně již několik tisíc členů. Než mnohá pronásledování a pak zrušení řádu jezuitů přerušily další rozvoj a zmenšily značně počet vyznavačů Kristových. Teprve ve století 19. pomalu církev v Číně se zotavovala a nabývala nových členů. Dnes tam žije asi 1 mil. 300 tisíc katolíků.

Také v říši »vycházejícího slunce« — v *Japanu* byli missionáři velmi zdatnými pracovníky vědeckými. Za krátkou dobu ke konci 16. a na začátku 17. století nejenom skoro milion pohanů na víru Kristovu obrátili, ale též svými spisy jazykovědě a národopisu veliké služby prokázali. Portugalským mnichům *Alvarezovi, Rodriguezovi a Colladonovi* děkujeme za první vědecké zprávy o řeči japonské. Již r. 1595 vyšel v Amakuse v »Collegium Japonicum« (Otců Jezuitů) slovník portugalsko-latinsko-japonský, který vydal učenec Leon Pagés r. 1868 v Paříži v překladě francouzském.

Katolickým missionářům náleží také zásluha, že seznamovali Evropu s neznámou tehdejší říší japonskou. Zprávy, které skoro 200 let do Evropy zasílali, byly jediným spolehlivým pramenem, z něhož Evropané čerpali své vědomosti o zemi a lidech báječně říše »východní«.

Bohužel byla i v Japonsku v 17. století vinice Páně zpustošena a skoro úplně zničena, hlavně nepřítel Hollandanů, kteří popudili vládcu Japonské proti katolickým missionářům a katolíkům. Teprve v době nejnovější probudila se tam církev Kristova k novému životu a má asi 72 tisíc členů. —

Jako v Asii, tak i v Americe a v Africe prokázali missionáři svými studii řeči domorodých národů a sepsáním gramatik a slovníků jazykozpytcům služby neocenitelné.

Není možno, abych vám i jenom stručně nastídl tuto obsáhlou, vědeckou činnost hlasatelů víry Kristovy, slyšte toliko, co praví slavný učenec *Max Müller*: »Dokud nebylo slovo »barbar« ze slovníku lidského pokolení vymazáno a slovem »bratr« nahrazeno, dokud nebyla uznána práva všech národů jako členů jedné rodiny, jednoho pokolení, marně bychom hledali počátky jazykovědy. Teprve křesťanstvím nastala změna. Křesťanství zrušilo přehradu mezi židem a pohanem, mezi Řekem a barbaram, mezi černochem a bělochem. Bez křesťanství nebylo by žádné jazykovědy. Průkopníky této vědy jsou oni apoštolé, jimž byl kdysi dán rozkaz: »Jdouce do celého světa, učte všechny národy.«

Jakou radostí plesá srdce věrného katolíka, když slyší z úst tak povoláných takovou chválu a uznání! Kéž by jen všichni učenci tak spravedlivě soudili, kéž by bez předpojatosti vždy uznali zásluhy naší církve o vědu a vzdělání! Nežádáme si zajisté žádné slávy, ani marné chvály, přejeme si jenom objektivní spravedlnosti a poctivé nestrannosti. —

Moji drazí! Končím své promluvy o katolických misiích. Úvahy tyto budily zajisté v srdcích našich živé účastenství a upřímnou soustrast s našimi missionáři, kteří nesmírné oběti a útrapy snášejí v pohanských krajinách, budily v nás i radostné nadšení a podiv nad zďárnými výsledky a zásluhami, jež tyto hrdinové Kristovi získali si na poli charity a vzdělání. Ale také úctu a vážnost k naší církvi, víru v její božské poslání a věčné trvání, posilují v nás tyto zprávy ze zámořských misií.

Mnozí nepřátelé i katolíci malé víry, vidouce kterak mizí zbožnost a úcta k náboženství i k církvi v zemích našich, vidouce, jak mnozí z lehkomyšlnosti, pýchy, nebo ze zističných ohledů od církve, když ne zevně aspoň uvnitř v duši, odpadají, domnívají se, že je snad církev katolická vymírá, že blízká zahynutí. Nikoliv! Pohleďte. m. dr., na vojsko 40 tisíc Božích bojovníků — katolických missionářů! Ta církev, která dovede tolik svých členů nadchnouti, že z lásky k ní nelekají se žádných nesnází a protivenství, ano i život svůj dovedou za ni položit, ta církev, jež tisíce a tisíce nových členů každý rok získává, ta církev, která tak vzácné ovoce lásky a kultury vydává, ta církev, m. dr., nevymírá, nezhyne, ta má dosti životní síly a moci, aby dále trvala, aby všechny národy do lůna svého uvedla.

Radujme se z těchto úspěchů naší sv. církve a pomáhejme jí ochotně v její práci tak vznešené a záslužné! Čítejme rádi zprávy, časopisy a knihy missijní, podporujme modlitbou i almužnou svaté dílo horlivých missionářů! Tím zalíbíme se božskému Spasiteli a přispějeme dle sil svých k vyplnění jeho slov: *»Bude jeden ovčinec a jeden pastýř.«* Amen.

Prameny: »Die katholischen Missionen«. A. Huonder, S. J.: »Die Mission aut der Kanzel und im Verein«; F. Schvager S. V. D.: »Die Katholische Heidenmission im Schulunterricht«; J. Dählmann S. J.: »Die Sprachkunde und die Missionen«; A. Huonder S. J.: »Bannerträger des Kreuzes« a j.

Z praxe a různé.

Spolek katechetů v král. Českém konal 18. bř. třetí členskou schůzi. Zemská rada katolíků vyzvala Spolek k vydání nového zpěvníku. Předseda předložil rozhodnutí o kompetenci nejd. k. a. Ordinariatu. V některých případech započítána léta výpomocná, v jiných pro nevýhodně formulované vysvědčení způsobilosti zdržováno zákonitě zvýšení služného. Katechetovi na měst. škole jako učitelé plynou léta do pense a přísluší určování zákonitých zvýšení od prvního zat. ustanovení na obec. škole v nepřetržité službě. Spolek se stará o to, aby substituti nebyli ustanovováni, protože nemohou hmotně existovati. Tedy aspoň katecheté za remuneraci. Předseda referuje o poradní schůzi, mající za účel zříditi Ústředí katol. spolku Velké Prahy. Panu prelátovi Burianovi byla poslána gratulace k 60tým narozeninám. Zodpověděny dotazy o slevách na drahách pro návštěvníky přimoří jihoslovanského. Předseda oznamuje své potvrzení od Jeho Eminencí a přináší jeho otcovský pozdrav a ujištění Jeho blahověle.

Předseda prosil o urychlené schválení naší min. osnovy. Nejd. k. a. Ordinariatu podáno memorandum o zřizování katech. míst. Na vědomí vzata nová nařízení v Ord. listu o zkouškách a zkušebních termínech pro nastávající kněze.

Dne 15. dubna konána druhá *výborová* schůze. Přítomni zástupci z diecesí. Předseda vzpomíná † kgy Janáče a povstáním uctěna jeho památka. Odhlasováno, aby člen výboru účastnil se za spolek pohřbu člena. Odhlasováno přistoupení kgů katechetů J. Beznekra, O. Vorlíčka, Kv. Kratochvíla, K. Drdy a J. Jiříčka. Předneseny díky i stesky katechetů do úpravy. O návrzích z valné hromady jednáno a hlasováno. Den valné hromady zůstane. Věstník katech. při nynějších tiskař. poměrech nemožno rozšířiti, aniž samostatně vydávati. Pro knihovnu získán Bohovědný slovník se slevou. O katol. spisích nemožno ve Věstníku uveřejňovati dlouhé referáty. Nečlenům bylo posláno první číslo. Při nynější bídě finanční zemské komisí nelze vyhověti přáním

za osobní úpravu v petici obsaženým. Kga Dvořák z Kard. Ř. děkuje za knihy odboru darované. Piusverein poslal do knihovny: Pichler: Religionsbüchlein. Obce dávají os. přídavky pod různými tituly, na něž neplatí 25 š o hmotných poměrech, takže nelze vymoci stejné s ženatými, kde jsou různé zavedeny. Svatovácl. Matici odhlasovan přispěvek 5 K. Referát o katechismu katechetské katechism. komise a jeho doručení. Usneseno, aby pokladník hradil funkcionářům výdaje podle stanov. Zřízení odbočky pro lit. diecesi zůstává zatím zbožným přáním. Rozsáhlá a účinná agenda Spolku působila radostným dojmem. K.

Z katechetského kroužku budějovického. V Čes. Budějovicích ustavil se, jak známo, dne 11. prosince 1913 odbor »Spolku katechetů v král. Českém« dle vzoru plzeňského. Od svého založení konal odbor celkem 6 schůzí, na kterých jednáno hlavně o založení katechetského musea v Č. Budějovicích, o různých případech že školské praxe, o přípravě na první přijetí sv. svátostí a j. Největší schůze konala se o pololetních prázdninách 18. února; za přítomností venkovských kolegů. Na této schůzi bylo jednáno o nové osnově. Sděleny byly různé návrhy, načež pověřen užší výbor, aby z nich sestavil návrh jeden a potom svolal znovu schůzi. Tato schůze, na které již definitivně stanoví se naše odpověď nejd. bisk. Ordinariatu k návrhu osnovy a naše přání, bude se konati v poslední křížový den — 20. května t. r. — Upozorňujeme vldp. kollegy na tuto důležitou schůzi a žádáme, aby co možná v nejhojnějším počtu se dostavili, po případě své zkušenosti a návrhy k osnově písemně zaslali. Bližší bude ještě oznámeno.

Jan Hakl,

t. č. jednatel odboru.

Katechetické museum Jednoty kněží diecese brněnské. 1. První rok věnován myšlence, aby v něm byly *nejnutnější* pomůcky pro praktickou potřebu katechetů v duchovní správě. Za dotaci 300 K nakoupeny hlavně biblické obrazy, některé liturgické, církevně dějepisné a mapy; název museum byl ovšem dotud málo oprávněn.

2. V druhém roce štědrostí Jednoty pořízena *skříň* za 190 K a pro rok 1913 nově povoleno 300 K na pomůcky. Správce musea navrhl a katechetská skupina schválila zakoupení *různých modelů*: Jerusalema, domu arabského, mlýnu, lisu a pod. a předměty ze Svaté země, aby bylo vyhověno

ne tak praktické potřebě nejnižších stupňů, jako zajímavosti musea a odbornému zájmu pro vyšší stupně školské. Hned po valné schůzi požádán tehdejší vicerektor rakouského hospice v Jerusalemě J. Heger, aby nákup vhodných předmětů sprostředkoval. Týž ochotně svolil, ale radil, aby nákup byl učiněn příležitostně, za mírnějších podmínek. Ale v krátké době byl nucen převzít sám správu hospice a na to ochuravěl a pro churavost i místa se vzdal a nucen vrátiti se do vlasti — nemoha provésti zamýšlených nákupů.

Sotva o tom správce musea zvěděl, objednal hned vhodné předměty dle osobní dřívější domluvy a rady universitního profesora dra. J. Sedláčka v Praze přímo u nakladatelstva v Londýně. Objednávka učiněna koncem listopadu 1913, ano i peníze napřed poslány, ale teprve v polovici února 1914 došla zpráva, že zásilka je již na cestě. Zakoupeny *modely*: Starého i Nového Jerusalema, svatostánku, synagogy, okolí jezera genesaretského, tábora v poušti, arabského domu, závinu knihy, biblických měř, mlýnu, lisu na olej, alabastrové nádoby, pluhu; biblický herbář, kobyly, štir — a tabulky s klínovými nápisy. originály z doby Abrahamovy.

Biblické obrazy doplněny sbírkou Schnorrovou; oddělení cirk. dějepisné obrazem papežů, biblickým atlasem; zeměpisné: pohledy z Říma a Palestiny. Z map zakoupen: obraz chrámu Herodova.

Na přání projevěné na valné schůzi r. 1913 obstarán po museum obraz, znázorňující vliv nemírného pití alkoholu na orgány lidské.

3. Rok 1914 má býti věnován hlavně *zařízení sbírky map a oddělení obrazů církevně dějepisných*. Také otázka *umístění musea* a pořízení nových skříní volá nalehavě po rozluštění.

Co se týče *umístění musea*, sděluje presidium »Jednoty«, místnosti spolkové, které posud byly od různých katolických korporací spolu používány, jsou poněmáhu připravovány k tomu aby v nich bylo museum umístěno. Presidium doufá, že během r. 1914 bude v nich museum účelně umístěno.

Prodoužení binační fakulty na další rok. Jeho Eminence nejdůstojnější pan kardinál a kníže arcibiskup, přihlížejce k potřebám věřících a hledě k resoluci S. Congr. Conc. z 23. listopadu 1907 (srv. Ordinar.

List z r. 1908, str. 87, odst. 5.), prodlužuje mocí apošt. fakult pravomoc binace v téměř rozsahu, jak výnosem ze dne 2. března 1910 čís. 2972 (srv. Ordinar. List z r. 1910, str. 25—26) povolena byla, *na další rok*, tudíž do 2. března 1915 inkl. *Z kníž. arcib. konsistoře v Praze, dne 4. února 1914.*

Důležité rozhodnutí týkající se účasti na náboženských cvičeních, jež obdržela tyto dny okr. škol. rada v Něm. Brodě co odpověď na dotaz, jak zakročiti proti otci D. z Polné, který brání synu (III. tř. ob. školy) účastniti se nábož. cvičení. *Cis. král. zemská školní rada pro království České.*

čís. I. — 3722/3 ai 1913
čís. z. š. r. 59807 ai 1913

v Praze dne II. března 1914.

*Cis. král. okr. školní radě
v Německém Brodě.*

Z rozkazu c. k. ministerstva kultu a vyučování ze dne 5. října 1913, č. 45267, ukládáme c. k. okres. škol. radě, aby v první řadě zjistila, zdaž dítko, o němž jde, účastní se nyní řádně vyhlášených cvičení náboženských, čili nic.

V případě kterém budiž o tom sem zpráva a spisy připojeny.

Není-li tomu tak, budiž strana ve smyslu a s výslovným dovoláním se na § 26. zákona ze dne 19. února 1870, z. z. č. 22., s poukazem na to, že řádně vyhlášená cvičení náboženská jsou částí vyučování náboženského, a tudíž zameškání jich pojednávají se musí jako zameškání vyučování školního vůbec a jest trestné, na kterémž stanovisku stojí i nálež říšského soudu ze dne 9. dubna 1913, č. 107., na zákonnou její povinnost *upomenuta*.

K tomu budiž doloženo, že z upomenutí toho není zvláštního opravného prostředku, a že setrvá-li strana nadále na svém nezákonném chování, bude proti ní, a to bez ohledu na jakýkoli opravný prostředek, jež by proti onomu upomenutí snad podala, dotyčně bez ohledu na podanou a ve spisech nalézající stížnost ministerskou dle § 28. téhož zákona, dotyčně zákona ze dne 8. září 1899, č. 54. z. z. postupováno a vydán trestný nálež, proti čemuž ovšem zůstane straně rekurs vyhrazen. V upomenutí tom budiž straně sděleno, že ministerská její stížnost došla věcného vyřízení v eventuelně zavedeném trestním řízení když by pak strana

na svém nezákonném chování ples to setrvala, budiž proti ní ve smyslu vyznačeného § 28. náležitě zakročeno a trestní nálež vydán.

Po uplynutí lhůty odvolací budiž o věci zpráva podána a spisy připojeny.

Za c. k. místodržitele:

Šmuclář.

Účast dětí školou povinných při náboženských cvičeních. C. k. zemská školní rada pro království České rozhodla dne 13. listopadu 1913. č. 65 429 takto: »Připomínáme, že jest vždy pánům učitelům náboženství včasné oznámiti příslušné správě školy, když se rodiče tvrdošjně zdráhají své školou povinné děti připustiti k účastenství při náboženských cvičeních, která podle školních zákonů řádně vyhlášena byla. Poněvadž nálež c. k. říšského soudu ze dne 9. dubna 1913, č. 108, (viz Ord. List 1913 č. 10. str. 108) o účasti dětí školou povinných při náboženských cvičeních byl v části IX. zdejšího Věstníku vládního z roku 1913 otištěn, jest nyní c. k. okresním školním radám dána potřebná informace, jak se ve shora uvedených případech zanedbávání náboženských cvičení školou povinnými dětmi mají zachovati.

Z kníž. arcib. konsistoře v Praze, dne 4. února 1914.

Pozn. redakt.: Kdo by sobě přál *více světla* v této věci, dostane se mu náležitá *informace* u předsedy Spolku. Adresa Vdp. Antonín Benda, Praha VII., Bělského třída č. 976.

Připomenutí nařízení o prvním sv. přijímání školních dítek. Ježto Svatý Otec ráčil v dekretu »Quam singulari« samém naříditi, aby dekret ten lidu *každoročně* v době ohlašování velikonočního prikázání v mateřském jazyku byl předčítán, připomíná Jeho Eminence, nejdůstojnější Arcipastýř, důstojnému duchovenstvu, aby překlad jmenovaného dekretu, uveřejněný v Ordin. Listu r. 1911 str. 53, na některou neděli postní věřícím přečeli.

Důstojným duchovním správcům a učitelům náboženství znovu se důtklivě připomíná nařízení, že třetí školní rok jest závaznou dobou, kdy školním dítkám jest nejsv. Svátost oltářní po prvé přijímali. I tam, kde byla povolena doba přechodná, nyní nabývá platnosti nové nařízení; důst. duchovní správcové pokládejtež

za velice vážnou povinnost, ve svědomí závaznou, přesně plnit toto nařízení.

Z kníž. arcib. konsistoře v Praze dne 4. února 1914.

Proti přílišnému sportu pozvává varovný hlas »Centralblatt für Vormundschafswesen« (IV., 21 t): Sport čili harmonická výchova těla vykazuje zhusta zjevy nikterak potěšitelné a naopak ukazující na vadnou jednostrannost. Tak při odvodu konstatuje vojenský lékař častou srdeční vadu, která zaviňuje neschopnost k službě vojenské. K poručenskému soudu dostávají se jinoši, u nichž sport ubil anebo zmenšil všecku chuť ku práci a sbořil všechny naděje rodičů. Učedník stěžuje si na mistra, že pro »kopanou« chce ho mistr propustiti, jelikož prý zanedbává práci, aneb pečlivý otec jistého gymnasisty stýská si, že jeho syn druhdy pilný zůstane seděti, jelikož se již tak neučí a neposlušný jest, a opět matka stěžuje si na syna, který hezký peníz ji domů nosíval, od té doby však, co sport pěstuje, pracuje nerad a nedbale a všude v brzku bývá propuštěn. Ty začátky vedou dále k úplné bezuzdnosti, štítění se práce, populčním toulkám a vůbec k tomu, čemu právě těmi hrami a spolky mělo se čeliti. To jsou nebezpečí, z nichž je toliko jedno východisko, že opět nutno zjůrazniti duchovní kulturu, která kdysi s rozkvětem humanismu přišla a z níž vypučel květ nejúspěšnějších myšlenek a činů. Připouštíme, že se kultura tělesná dlouhý čas pěstovala jednostranně. To však není důvodem, bychom přešli v opačný extrém. Kultura těla má býti jediné kulturou zdraví a to ve službě kultury duchovní. Tato je cíl a ona prostředkem.

Miscellanea biblica. Kletba Eliseova a trest 42 rozpuštělců (2 Král. 2, 23). Zhusta se předstávají Eliseus jako starý muž s hlavou lysou. Dle Correspondenzblattu (Šanda) lysá hlava nebyla by tehdy ještě bývala příčinou ku posměchu. Kromě toho oni rozpuštělci nebyli s to, lysé hlavy postřehnouti, ježto slušný Oriental má hlavu pokrytou. Tehdy bylo však Eliseus 30 let. Proto usuzuje (Šanda), že proroci rádu Eliseova asi nosili umělou tonsuru. Proroka poznali oni darebka dle pláště. A »lyšý« byla běžná nadávka prorokům Jahnovým. A ježto v Bethele byla právě škola prorocká, ona nadávka nebyla tam nic neobyčejného. A nepřátelské chování oněch obyvatel vůči proro-

kům Jahnovým vysvětluje to, že tam bylo hlavní sídlo modloslužby (telete). Zdálo by se, že by proti tomu svědčil zákaz v Lev. 21, 5, by v čas smutku kněží se nehodili a nestříhali. Ale Lev. 19, 27 nemluví o lysé hlavě, nýbrž zakazuje stříhati si vlas na spáncích. S tím souvisí dosavadní obyčej orthodoxních židů nositi rulíky vlasů na spáncích (peysy). Slovem: Kletbu Eliseova třeba posuzovati v duchu zákona Starého. Je to »trest za zneuctění proroka«. Medvědi druhu toho (ursus syriacus) jsou dosud na Libanonu a Antilibanonu.

Kam s dětmi fysicky slabými? Co děti opouští školy, a ani rodiče, ani učitel nevědí si rady, kam s nimi! Pro řemeslo jsou fysicky neschopní, a vůbec i pro každou intensivnější a déle trvající práci. Co s nimi? *Dr. Fischer* (Karlsruhe) navrhuje zřízení lesních pracoven pro ně, kde by nejdříve tělesně se zotavily, nabraly sil, ale při tom zároveň povolna i řemeslu se zaučovaly. Co se dnes činí pro fysicky slabé školní děti, dělo by se i pro fysicky slabé učně. Vydaje kryly by země, stát, obec, a i rodičové. Myšlenka ne špatná. **Lkš.**

Upozornění. Fotografie malomocných. Sděluji k četným dotazům, že fotografie malomocných (13×18 cm.) mám již jen 3 a stojí 4 K. J. Tatzauer, katecheta ve Vršovicích 563

Odpověď redakce P. v L. Komu patří remunerace školní za prázdniny? O tom zvláště bývá spor, když na př. kaplan začátkem prázdnin odejde a jiný přijde. Ale zdá se, že tato okolnost ani nemusila by býti předmětem sporu. Neboť jest přirozeno a také ve školství u úřadů světských za přirozeno se pokládá, aby remunerace za prázdniny patřila tomu, kdo právě za uplynulý rok učil. (Tak rozhodla i biskupská konsistoř brněnská naposled ve zvláštním případě 16. října 1913 č. 7045.)

Konkursy: 1. *Definitivně* se obsadí místo katechety: 1. při obecné škole divčích v *Kročehlevesch* (do 4. května t. r. inkl.) C. k. o. š. r. na *Kladně* 19. března 1914. 2. při měšťanské škole divčích v *Litomyšli*. (do 28. května t. r. inkl.) C. k. o. š. r. v *Litomyšli* 11. dubna 1914. II. *Zatímně* se obsadí místo katechety: při měšť. škole chlapecké v *Rožďalovicích* (inkl. do 16. května 1914). C. k. o. š. r. v *Jičíně* 1. dubna 1914.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA »VYCHOVATELE« K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

Z praxe pro praxi. — Promluva na svátek Nějsvětější Trojice. — Promluva na III. neděli po sv. Duchu. — 2. Promlavy na IV. neděli po sv. Duchu. — Z praxe a různé. —

Z praxe pro praxi.

V. LANKAŠ.

(Pokračování.)

»Jak radovali se lidé, že mají nyní takovou příznivou příležitost zpovídati se a přijímati a nemusí jíti do jiných obcí, aby ukojili své náboženské potřeby!«

Fischer dal si již tehdy záležeti, aby svátost pokání uděloval tak, aby přijímající z ní měli co nejvíce užítku. Proto v prvých letech nejen pročetl různé sem spadající spisy, ale i přemýšlel o tom častěji a své zkušenosti aplikoval, jen aby svou činnost na tomto poli více a více zdokonaloval. Dopracoval se těchto zásad, jichž se i dnes přidržuje. I tu v prvé řadě stála všeobecná zásada varovati se extrémův a držeti se zlatého středocestí, které zní: *ve zpovědnici nebuď ani příliš přísný, ani příliš shovívavý, ale laskavý jako božský Spasitel.* Ano, tento musí ve všem nám býti nejvyšší ideal! Proto již často položil si Fischer otázku: Jak počínal si Pán vůči hříšníkům? A Evangelium dalo mu vždy za odpověď, že byl *velmi laskav a milostiv* vůči nim a zvláště vůči *těžkým a zlým hříšníkům*, kteří k němu se obraceli. A proto vždy byl vůči i těmto Fischer, zvláště, jestliže již dlouho u zpovědi nebyli, pln ohledu, neboť, *čím více kdo nemocen, tím jemněji třeba s ním zacházeti.* Slabou třtinu nikdy nesmíme dolomit i doutnající knot nikdy plně uhasiti.

Je velkou chybou, je-li zpovědník vůči těžkým hříšníkům příliš ostrý a hrubý a ztěžuje-li jim chod do Canossy, neboť staví se tím v odpor s Kristovým jednáním a duchem náboženství, jež obzvláště je náboženstvím lásky, a pak nic dobrého tím nepořídíme, naopak, lidi jen odpudíme a popudíme proti knězi a církvi, tak že vícekrát již nepřijdou. Tak již mnozí byli spíše od nás odvráceni, než obráceni, ježto od praktikování náboženství, a konečně i od katolické víry odpadli. Dobrotou a mírností vyřídíme, jak v obyčejném životě, tak i ve zpovědnici daleko více než tvrdostí a přísností. Fischer zcela se řídil slovem sv. Františka Sal.: »Kapkou medu nachytáme více much než sudem octa.« To by si měli octoví duchovní důkladně a často připomenouti!

Kněz má býti přece zpovědním otcem, a ne zpovědním tyranem! Proto musí i svých svěřenců, chybí li jim, pokud může posouditi, nějaká podstatná

podmínka k hodnému přijetí svátosti pokání, v lásce a trpělivosti ujmouti a chybící doplniti. Pozoruje-li na př. — a to lehkou lze poznati, — že vyznání hříchů jest neúplné, nebo že lítost je nedostatečná, jest povinen, jim k tomu dopomoci. Tu ovšem nesmí se ptáti příliš *mnoho* a příliš *zvědavě*, a vždy *taktuplně*! Jinak stane se instituce zpovědní s celým duchovním stavem nenáviděnou a naplodí více zla než dobra. I na stupeň vzdělání a stav osob třeba vzíti ohled, předpokládáje ovšem, že jsou nám známy. S nevzdělaným budeme zacházeti jinak než se vzdělanec; s tím budeme mluvit vybraněji uhlazeněji; ale se všemi *slušně, dobrotivě a trpělivě*! Bylo by nespravedливо tudíž a i nesprávnou, kdyby zpovědník vždy, zcela všeobecně, chtěl předpokládati, že zpovídající se mají všechny nutné podmínky k hodnému přijetí svátosti pokání, a když následkem tohoto předpokladu je jen prostě vyslechl, jim rychle pokání uložil a rozhřešení udělil, jak se stává, jen aby rychle vše odbyl. Takový kněz by zřejmě *nebyl zpovědní otec* (Beichtvater), ježto by nebyl starostliv o blaho svých svěřenců, ale jen *zpovědní vyseďavač* (Beichtsitzer) a *poslouchač* (Beichthörer), jen absolvující mašina!

A jak rychle často taková mašina pracuje! Tak rychle, že mnohý zpovědník, jak zkušenost nepopěrně učí, potřebuje k vyslechnutí zpovědi, k uložení pokání a udělení rozhřešení v celku jediné minuty! Člověk by to nevěřil, ale pravda to je! Jako jsou kněží, kteří v 15 minutách odslouží mši a v 5 minutách odbudou kázání, jsou i kněží, kteří v minutě jsou hotoví ze zpovědi! Vskutku, nejvyšší rekord!

Že za takových okolností nelze mluvit o povzbuzující a spasné působnosti na zpovídajícího vzhledem k jeho nábožensko-mravnímu polepšení, je samozřejmo. Neboť jak možno v tak kratičké době tak mnoho provésti? Toť jednoduše — nemožno!

Proto Fischer vždy, až dosud, se cele odvracel od takovýchto naprosto zvrácených extrémů. O své praxi píše: »Nejsem ani příliš zdoluhavý, ani příliš rychlý ve zpovědnici, ale snažím se, abych zpovídajícím se krátce, ale přece jasně pověděl, co by je podnítilo a jim se hodilo. K tomu účelu používám pravidlem tu neb onu praktickou myšlenku z případajícího svátečního neb nedělního evangelia, nebo použiju k tomu ideu svátku. Tím vzniká změna a neopakuje se věčně jedno.« Již jako kooperator *založil si knížku*, v níž si psával, s udáním neděle a svátků, všeobecná zpovědní napomenutí, jež v ty dny udílel. Tak lehc si v paměť uvedl, co v ten neb onen den většinou řekl, a mohl se tak vyvarovati, aby opakoval častěji totéž napomenutí. Toť výborné zvláště vůči těm, kteří častěji, snad každý týden, nebo každých 14 dní přicházejí, a takoví jsou všude.

Neboť zpovídáme-li po léta týdně tytéž duše, není maličkostí, chceme-li jim pokaždé pověděti něco povzbuzujícího: A nečiníme-li toho, znechutí se celá věc a je bez účinku.

»Ó« — volá Fischer — »kolik dobrého lze vykonati, spravuje-li se řádně v duchovní činnosti svátost pokání. Ovšem patří k tomu: *duch, horlivost, takt a veliká trpělivost*, jakož i osvědčené zásady, dle nichž třeba jednati.«

Zásady Fischerovy tu uvedené, praktikuje on již jako kněz přes 30 let, a vždy s úspěchem, a nehodlá se jich proto již spustiti.

d) *Nemocní.*

Další předmět duchovní správy musí býti nemocní. Volají-li nás sami, neb jich příbuzní, tím lépe; — ne-li, a dozvíme-li se o tom od jiných, že tu neb

tam je někdo těžce nemocen, pak vyhledejme ho sami — a pozvolna, a opatrně, zcela dle jeho duševní a tělesné dispozice, mějme ho k tomu, aby buď ihned, je-li nemoc nebezpečná, nebo jinak při další některé návštěvě, přijal sv. svátosti. Nechce-li pacient ze strachu před posledním pomazáním, vlastně před smrtí, o tom ničeho vědět, pak nemluvme zprvu vůbec nic o posledním pomazání, ale jen o zpovědi a přijímání, což je přece hlavní věc a k čemu nemocný též spíše svolí.

Návštěvy nebuďtež příliš časté, abychom se nestali obtížnými lidem; ale nebuďtež též řídké; i tu zachovejme zlaté středocestí. Těžce nemocné, u nichž smrt každé chvíle nastati může, navštěvujme denně, ale na krátko, ostatní, dle okolností. Ve svých řečích projevme především zájem pro jich bolesti, dodejme jim odvahy a naděje a obveselme je! Jak dobře je, když duchovní to dovede! Pak touží nemocní a ti zdraví po něm a těší se, přijde-li opět. Ovšem patří k tomu i tu, jako všude, takt, který těžko si někdy osvojujati, když člověk již povahou není k tomu založen.

e) Škola.

Další okruh působení kněze je škola. Fischer měl za spoluučitele výborného muže, dobrého katolíka, poctivce, s nímž v nejlepší harmonii pracoval, a jehož škola tak vzorně byla vedena, že vždy byla mezi prvými. Důkaz, že býti dobrým učitelem a spolu *dobrym katolíkem*, se nevylučuje. Ba naopak, jedno druhým se jen doplňuje a zdokonaluje. A tak by tomu mělo býti všude. A kde tomu tak není, tu panuje jen jednostrannost a obmezenost, a ty nevedou k ničemu dobrému a zdařilému.

(Pokračování.)

Promluva na svátek Nejsvětější Trojice.

(1. ned. po sv. Duchu.)

Napsal FRANT. HRADSKÝ.

„Ve jménu Otce i Syna i Ducha sv.“
Mat. 28, 19.

František Jolianus, zbožný Říman, který zvlášť byl ctitelům nejsv. Trojice, rád hledal podobenství, kterými veliké toto tajemství lze znázorniti.

Jednou jda se svým přítelem za slunečního vedra procházkou, náhle se zastavil a nadšeně, jako u vytržení hleděl k obloze, zářící slunečním jasem, drže klobouk v ruce.

»Příteli, onemocníte úpalem,« volal na něho druh. Jolianus se vzpamatoval, pokryl hlavu a přistoupiv k příteli, jenž skrýval se ve stínu před sálajícími paprsky, pravil: »Věděl jsem, že tajemství nejsv. Trojice přirovnává se slunci, v němž lze rozeznávati trojí, slunce samo, světlo a teplo, ale prve ozářila náhle mysl mou zvláštní jasnost, tak že se mi zdálo, jakobych veliké tajemství třech osob v jedné přirozenosti zrovna viděl, v slunci samém Boha Otce, v světle slunečním Boha Syna, v teple Boha sv. Ducha. Děkuji Bohu za milost, že mi na okamžik podhalil závoj ze své bytosti. Ach, co uvidíme,« dodal, »až jednou popatříme na něj tváří v tvář!«

Zbožný Jolianus konal znamení kříže na čele, na ústech a na prsou vždy s příkladnou zbožností; od té doby znamenal se jím ještě pečlivěji. Pouhý tento úkon byl mu pramenem mnohých milostí.

Konejte znamení kříže vždy pečlivě a uctivě. Zbožné matky naše učily své dítky dělati kříž hned z mládí, chtěly, aby prvním pohybem rukou, jichž jsou schopny, uctívaly Boha trojjediného a posvěcovaly zároveň čelo, sídlo rozumu, ústa, jež tuto rozumnost projevují nejvzácnějším darem božím, lidu daným řečí, srdce, sídlo lásky a všech krásných citů. Jak milý byl zajisté Bohu tento první kříž dítek, neuměly ještě, ale obsahující chválu tak čistou a nevinnou, že člověk v dalším životě sotva kdy podobně uctí Boha svého.

Činíce kříž na čele, díme: ve jménu Boha Otce. Tak vyznáváme víru v Boha vůbec a v první božskou osobu zvlášť. Jest jeden Bůh, bez počátku a konce, jediná bytost nestvořená, sama od sebe, čirý duch, věčná moudrost. To jest ta veliká pravda, která osvobodila lidstvo od největších bludů a pověr, stala se základem pravé vzdělanosti a pokroku. Dovedu si dobře představití rozčilení vzdělaného a osvětleného pohana, jenž zašel si k soudu, kde vyslýchán byl křesťanský mučedník. Slyší ho mluvit: vašim bohům, Juppiteru, Marsu, Venuši a tisícům jiným se mám klaněti? Nikdy! Vaši bohové jsou nerozumné smyšlenky; modly, jež uctíváte, holý kámen a dřevo; hvězdy, před nimiž na kolena padáte, stvořená tělesa; polobohové, jimiž ožívujete vody, lesy, vzduch, báchorky. Jeden jest Bůh, čirý duch, nestvořený, věčný. A jak vyznavač mluvil jasně, jak přesvědčivě, jakoby tento Bůh sám mu to řekl. Pohan šel se podívat, zůstane-li tak sebevědomý na mučidlech a při smrti. Zůstal. Vzdělanec římský žasl. Rozhlédl se Římem, kde nemohl učiniti kroku, aby nepotkal se s nádhernou sochou nějakého boha anebo bohyně, a řekl si zamyšleně: to vše že je klam? Až do nejhlubších útrob se zvinil. Odpuzoval nauku mučedníkovu, ale přišla mu na mysl zas. Přemýšlel, hledal poučení u křesť. učitele. I stalo se, že jako když po temné noci ukazují se první paprsky zory, počalo svítati v jeho mysli. Cítil, jak temnoty, úžasné temnoty zastíraly mu život, a jak začíná rozuměti, co je člověk, co svět, odkud a proč je na světě, co je Bůh a j. Pochopil, že ráno blíží se lidstvu, ráno s nesmírným světlem, novým pokrokem, tuší podivuhodné probouzení světa. Pokleká vděčně, snad slzy polévají jeho tvář. Po prve dělá kříž na čele vyznávaje jednoho Boha. Za tím čelem, dí si, bydlí rozum lidský, tímto rozumem jej chápu, z tohoto rozumu, novou naukou osvětleného, vzejde nový svět. Pane, buď veleben!

Avšak proč má dělati zrovna kříž, znamení tehdáž potupné a proč má jej dělati také na ústech? Vysvětlují mu tajemství o věčném Synu božím. Slyší: díváš se do zrcadla a vidíš obraz svůj. Bůh dívá se do sebe a vidí obraz svůj v bytosti své. Tak rodí se z Boha jako původce, Bůh Syn, dokonalý odlesk Boha Otce. Ale tento obraz Boha Otce je božský. Není obraz v zrcadle, jako obraz v mysli, jako světlo slunce, ne, je to obraz božský, tak dokonalý, jako Bůh sám.

Tento Syn boží, toto Slovo věčné, tato druhá božská osoba se vtělila, aby nás vykoupila. Jest to Kristus. Nejprve nás učil pravdám o Bohu, o životě, o smrti, o věčnosti, o světě, o činech lidských, potom za nás umřel na kříži, aby zjednal nám ztracenou milost, bez které není spasení.

Už rozuměl pohan, proč vyznání víry děje se křížem. Veliký sen budoucnosti, jež tuší, uskuteční se skrze kříž Kristův. Tento Kristus jako Bůh jest duchovní slovo Boha Otce, totiž jeho první, hlavní podstatná, božská myšlenka, on stal se pro nás slovem mluvícím nauku spasení, učitelem pravdy boží. On jest cesta, pravda a život.

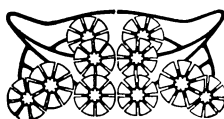
Tak asi vzdělaný pohan. Už chápal mnoho z víry, a to věci těžké, již zamiloval si kříž a ctil jej, již čítal žízňivě evangelia, zvláště řeči Páně. A výsledek? Řekl si: Tebe, Bože, poznal jsem rozumem, Tebe, Kriste, vyznávati budu řečí. A z pohana stává se nejen křesťan, nýbrž i mučedník. Jaký výsledek má býti u nás? Mysl věřící, čistá, božské věci milující, ústa zbožná, Boha a Krista chválící. Neposkvřňuj úst, jimiž vyslovuješ: i Syna jeho. Užívej řeči své především k tomu, bys zde a na věčnosti chválil Boha a dílo jeho, Krista, jenž je tvůj Spasitel.

Na prsou děláme kříž íkouce: i Ducha sv. Duch sv. jest láska Boha Otce a Syna. Proto se říká, že z obou vychází. Láska jest jako oheň, jenž vydává teplo. U nás jest sídlem lásky a citů srdce. Vše co jest svaté, jest posvěceno od sv. Ducha. I vaše srdce, jsouc v milosti, od něho jest posvěceno. Potom jest odleskem božské lásky, kterou Bůh Otec a Syn se milují, nebo božskou láskou je posvěceno. Tato láska boží v srdcích lidských vykonala divy. Ona sbratřila lidi, posvětila rodinu, stavěla chudobince a nemocnice, posílala missionáře do světa, obětuje se až k smrti. Vše co ve světě je vznešené, krásné, dobré, vše působí sv. Duch skrze lásku. A v nebi všechna krása a blaženost rajských obyvatelů jest ovoce této lásky.

Nejkrásnější Srdce P. Ježíše, poněvadž žádné srdce nebylo tak s božskou láskou spojeno jako ono. Po něm nejkrásnější srdce, srdce P. Marie. Děláje kříž na prsou, myslí na krásnou modlitbu Nejsvětější Srdce Páně, učiní srdce mé podle Srdce svého. Tak se svatostí, dokonalostí, citem přiblížíš Bohu, jak tvé srdce bude podobno Srdci Páně.

Umíral mučedník pod ranami pohanů. Už jen málo života bylo v něm. Sebrav poslední síly, zvedl pravici, požehnal křížem čelo, ústa a prsa řka: ve jmenu Otce, i Syna i Ducha sv., a vypustil duši. Po té klesla ruka a duše odletěla k Bohu. Žehnejte křížem každé dílo své, braňte se křížem proti pokušiteli, vyznávejte jeho víru v Boha Otce, Stvořitele, v Boha Syna, jeho obraz a našeho Vykupitele, v Ducha sv., lásku obou, našeho Posvětitel, těšte se křížem naději na věčnou spásu, povzdechňte si křížem s láskou k Bohu jednomu ve třech osobách.

Pak zajisté s křížem tím vypustíte duši a odevzdáte ji jejímu soudci, vykupiteli a posvětiteli, jednomu Bohu ve třech osobách, jenž ji oslaví slávou věčnou. Amen.

Promluva na III. neděli po sv. Duchu.

O lásce mateřské.

Napsal JAN PLEŠINGER, katecheta.

»Cti otce svého i matku svou .

V Paříži nalézá se proslulý ústav — francouzská akademie, — která opatřena jest velikými prostředky peněžními, aby skvostnými cenami odměňovati mohla vynikající výkony v oboru věd a umění. Však nedostávají své odměny jen malíři a sochaři, básníci a učenci, ale i umělci života, t. oni poctivci, kteří konáním křesťanských ctností dali zářící příklad svým krajanům. Mezi takové náleží zvláště dlouholetá věrnost sluhů k pánům, heroické skutky lásky k bližnímu, bezvadná čistota mravů, jakož i osvědčení lásky k vlasti. R. 1883 zřídil zámožný Francouz při jmenované akademii novou nadaci, jejíž úroky — ročně 1500 K — mají býti vyplaceny nejlepšímu dítěti Francie, které vyznamenalo se plněním čtvrtého božího přikázání zvláště vůči matce. Touto cenou chtěl zakladatel netoliko odměniti hodné dítě, ale i osvědčiti svou úctu k té nejlepší lásce, která se na zemi vyskytuje, k lásce t. mateřské, která ve své obětavosti a svém milosrdenství upomíná na dobrého pastýře, o němž řeč jest v dnešním evangeliu. Ten dobrý pastýř hlídá sice 100 ovec, ztratí-li však z nich jedinou, uchvátí jej taková láska k bloudící, divokými zvířaty ohrožené ovčičce, že opouští 99 druhých, aby hledal ztracenou. *»A když ji nalezne, vezme ji radostně na svá ramena, a když přijde domů, svolá své přátele a sousedy a dí jim »Radujte se se mnou, neb nalezl jsem ovci, která se ztratila.«* — *Právě tak jedná i matka*; proto uvažujme dnes o *lásce mateřské, zvláště o její důstojnosti.* —

Na jedné assyrské cihle, která nalézá se v britském museu, jsou zaznamenána písmem klínovým tato slova: *»Řekne-li člověk svému otci: Ty nejsi již mým otcem, musí vyplatiti summu peněz, jež odpovídá jeho majetku. Odřekne-li se však kdo své matky, pravě k ní: Ty nejsi déle mou matkou, musí zaplatiti velikou sumu jako trest, ztratí občanské právo a na čelo vypáleno mu bude potupné znamení.«* — Vidno z toho, v jaké vážnosti byla důstojnost matky, již u nejstarších národů země. A to právem, neb láska a obětavost matky k dětem nemá na zemi rovné, převyšuje ji jen nekonečné milosrdenství a láska boží k hříšníkům. Z mimořádných výkonů v kterémkoli oboru soudíme právem na neobyčejnou sílu; jak tedy neobyčejně velikou musí býti láska matky, když tak podivuhodné věci jest s to vykonalí pro své dítě. Láska mateřská ukazuje se ve své heroické velikosti zvláště v okamžiku nebezpečení, jež hrozí jejímu miláčku; ni oheň, ni voda, ni zeměřesení, ni nakažlivá nemoc nejsou s to, zastrašiti matku.◀

Zmužile, jako lvice, vrhá se do nebezpečení, aby své milované dítě vyrvala jícnu smrti. Pozorujte matku u lože nemocného dítěte, kde rozvine se celá síla její lásky! Tam, kde jiní lidé, i rodní bratři a sestry, ze strachu před nákazou vyhýbají se i pohledu nemocného, tam vytrvá milující matka s úsměvem, do něhož vkládá zdánlivě plno naděje, byť i jí při tom hrozilo puknutí srdce, bez nejmenší známky strachu neb úzkosti, těšíc svého miláčka. Je to skutečné ztělesnění slov velepisně: *»Silná jako smrt jest láska.«* — Když jiní lidé pocívuji ošklivost v blízkosti jejího trpícího miláčka, tu zvítězí v ní láska mateřská nad každým odporným pocitem; když jiných lidí trpělivost je vyčerpána

rozmary a svéhlavými často požadavky nemocného, skytá jediné matka obraz dobrotivé duše. Neb *láska* jest zároveň *dobrotou*. Když nikdo z údů rodiny nemůže se ubrániti pro únavu spánku, — jest to jediné matka vyčerpaná, na smrt znavená, zoufající, která vždy ještě vše vydrží, — neb *láska* jest také *trpělivostí*.

Kdo dovede jmenovati obět, které nebyla by schopna láska mateřská? Čeho tato láska vůbec jest schopna, to vidíme nejlépe na vzoru všech ženských ctností, na Matce Boží Marii. Celý její život byl jediným hrozným řetězem obětí, při němž meč za mečem pronikal její mateřské srdce. Představte si jen, jak Maria poženaná, na výšinách Golgothy stojí pod křížem svého zmučeného syna! Co vše při tom vytrpěla její něžná a citlivá duše! Příšerné dojmy místa popravního, — zlé pohledy fariseů, pohrdavé posušky saduceů, surové vtipy žoldněřů, hrozné proklínání zfanatisované luzy — to vše snáší slabá matka toho, který odsouzen jest k nejpotupnější smrti; avšak nedbá všeho toho, neb mateřská láska zachová věrnost i tam, kde zpronevěřují se silní muži, a provází srdce miláčka svého i na hrozné místo popravní. Nevidíme-li na Marii zářivý příklad lásky mateřské překonávající všechny překážky světa? A při tom byla Matka Boží přesvědčena o úplné nevinosti svého milého Syna! —

Láska mateřská jest však tak mocná, že nepřestává ani tam, kde jde o zachránění syna zavrženého. Zpozoruje-li pátrající srdce matčino svým bystrým pohledem, že její miláček octl se na scesti, že obcuje se špatnými lidmi a že jeho duševní spáse i jeho pozemskému štěstí hrozí nebezpečení, — pak teprv ukazuje se mateřská láska ve svém nejvyšším lesku a své důstojnosti! Jak nevyčerpatelná je láska mateřská v takových okamžicích života! Jak vážným — a přec jak zároveň laskavým stává se ton její řeči! Jak proudí jí slova srdcem otráasající se rtů! Jak snaží se vzdor a nepoddajnost synovu zlomiti neodolatelnou dobrotou! A jestli ani slzy ani prosby, ani výstrahy, ani hrozby nejsou s to polepšiti zaslepence, pak sahá mateřská láska k jediné zbraní, která ještě jí zbývá, k modlitbě. A jak dovede mateřská láska užívatí této zbraně! Jak vroucí modlitby vysílá k nebi, aby pro bloudícího syna vyprosila u trůnu Všemohoucího to, čeho potřebuje, nadpřirozené světlo pro jeho zatemnělý rozum, oheň lítosti pro ledovou kůru, která obaluje srdce zatvrzelcovo, povzbuzení jeho převrácené vůle, očistění jeho lživých rtů, božskou sílu pro jeho kolísavá předsevzetí, nové srdce a upřímné úplné obrácení. A při tom nemalomyslní nikdy láska mateřská; i kdyby někdo již nevěřil v polepšení jejího syna, kdyby nikdo již pro jeho zachranu nechtěl se ničeho odvážiti, kdyby i její dlouholeté modlitby zůstaly až posud nevyslyšeny, — láska mateřská neustává hledati ztracenou ovečku, neb veliká jest její víra, že prosby její přece dojdou vyslyšení. —

Kdo nevzpomenul by při tom na podivuhodné obrácení mladého *Augustina*, které hlavně bylo dílem vytrvalých modliteb jeho zlaté matky, *sv. Moniky*? Příliš brzo stíženo bylo její milující srdce mateřské bolesti nad tím, že její syn na filosofických školách afrických ztratil svou nevinost. Od toho okamžiku neustala dobrá ta matka ve dne v noci vysílati k nebi vytrvalé modlitby za obrácení svého miláčka — však nadarmo! Stále dále zapletal se pobloudilý mladík do bludů manichejské sekty a do osidel hřichu. Však čím hloub *Augustin* klesal, tím vroucnějšími, vytrvalejšími byly modlitby jeho matky. Ve své úzkosti jde *Monika* k biskupovi, žádajíc ho o radu. Biskupovi se zdá, že ho žena obtěžuje

věcí marnou, a on pronáší několik ostrých slov o Augustinovi zapadlém do bahna nemravnosti. Však tu počíná matka tak usedavě plakati, že biskup ustává v káráni a jako vnitřním osvicením poučen, pronáší slova prorocká: »*Non est possibile, ut filius tantarum lacrimarum pereat.*« Tato slova se skutečně vyplňují. V Milánu, kam přišel Augustin z Afriky, a kam provázela svého syna obětavá matka, působí na jeho mysl přednášky biskupa Ambrože a vznešenost křesťanské bohoslužby takovým způsobem, že nejprve pochybuje, pak bojuje, doufá, klesá, opět doufá, konečně však věřícím se stává a křtíti se dává, aby brzy na to stal se nejen knězem, ale i biskupem a jedním z nejslavnějších církevních otců. Dobrá matka dožila se ještě vítězství své mateřské lásky, však její radost nad tím netrvala dlouho, neb na zpáteční cestě z Itálie do Afriky byla v Ostiu zachváčena prudkou zimnicí, které také podlehla. Katolická církev přijala ji v řadu svých světců a slaví ji ve svých modlitbách pro její bezmeznou mateřskou lásku: »*Monica sancti, Augustini dupliciter mater, quia eum mundo et coelo peperit.*« —

M. př.! Více neb méně podobností mezi sv. Monikou a svou vlastní matkou najde jedenkaždý z vás. Jste-li dosud tak šťastnými, že vidíte svou dobrou matku mezi živými, nezapomeňte nikdy na úctu, lásku a vděčnost, kterou povinni jste té, která pro vás tolik vytrpěla, té, která nesčetné noci probděla u vašeho lůžka, trásla se o váš život a prosila Boha, aby ráčil uzdraviti její dítko! Slibte Bohu v této posvátné hodině, že zůstatí chcete vždy hodnými, abyste radost dělali té, která stále ještě tisíce vroucích modliteb vysílá k nebi za svého miláčka! Té, která s radostí obětovala by leta štěstí, aby uspořila svému synu jedinou bolestnou hodinu; té, která by šla žebrati, aby její dítko netrpělo hlad, té, která všechno, i smrt by snesla, aby dítku život zachovala. —

Vštipíte si, m. dr., pevně ve svou paměť, co vám pravím: Každého z vás čekají v životě mnohé hrozné dny; však nejhroznějším ze všech bude onen den ve který ztratíte dobrou svou matku. A jaká bolest pojme toho, kdo po dlouhé nepřítomnosti z otčiny, vrací se na křídlech touhy, aby ku svému srdci přitiskl dobrou starou matičku svou. Cesta vede podle hřbitova jeho rodiště — — — Starý hrobník pozná poutníka, kyne mu rukou, vede jej němě k čerstvému hrobu a šeptá: »Tady bydlí, nyní zasypána zemí a kameny, vaše mrtvá matka.« — Syn zbledne, jeho kolena klesají, hrozí mu mdloba, — však vzmůže se a dívá se tupě na malý rov, který skrývá ten největší poklad, který na zemi měl. Pak popatří hrobníkovi do očí, ukazuje prstem k nebi, vrtí hlavou a praví: »Mýlíte se, zde nebydlí mrtvá. Jak mohl by ten prostor, tak malý a úzký, obsáhnouti velikou lásku mateřskou?«

Běda dítku, které nemůže se klidně pomodliti na hrobu své matky. Hrozný obraz poskytuje svědomí nehodného dítěte, ve kterém hydra lítosti zvedá svou hrozivou hlavu a syčí »Tady leží pochována tvá mrtvá matka, předčasně zbělel jí vlas, předčasně churavěla, předčasně pukalo jí srdce, předčasně klesla v hrob. To vše je tvé dílo, nešťastníku! Ty stal jsi se katem své matky. Dovedeš se upamatovati na to, jak tě napomínala, varovala, prosila, zapřísahala, jak v slzách tonouc tě vybízela, abys změnil své smýšlení, krotil své vášně a počal nový život ve znamení ctnosti a přátelství božihó? — Nadarmo — tvé srdce zůstalo tvrdé jako skála; ty působil jsi starosti a hanbu svým rodičům, — tvůj otec umíral klna tobě a matce puklo srdce — — —

M. př., vzpomínejte na svou dobrou matku, kdykoliv vám některá práce zdání se bude těžkou! Vzpomínejte na svoji dobrou matku, kdykoliv zlý pokušitel ohrožuje vaši víru a vaši ctnost! Vzpomínejte na svou dobrou matku při modlitbě ranní a večerní, ve bdění a usínání, ve škole, v kostele, na procházce, — zkrátka: vždy a všude nechť obraz vaší matky jest tím andělem strážným, který jako ochrana staví se mezi vás a neštěstí, které vás ohrožuje. — Nezapomínejte, že i v Novém zákoně platí čtvrté přikázání boží: *»Cti otce svého i matku svou, abys dlouho žil a dobře ti bylo na zemi!«* Amen.

Promluva na IV. neděli po sv. Duchu.

O každodenním zpytování svědomí.

P. JOSEF PAVLIŠTA, kaplan v Kopidlně.

„A uzřel dvě lodi, any stojí podle jezeia,
rybáři pak vystoupivše z nich, vypírali sítě.“
Luk. 5. 2.

Milé děti! Rybáři apoštolové skončili únavný lov na jezeře genezaretském. Ústa jejich zamčena starostlivým mlčením, nouze vzbudila jim vrásky na čela a v očích každého hoří otázka nejistá: *»Jak bude dále? Jak přemůžeme hrozící bídu, když jsme nic neulovili?«* A přece tyto starosti nepřekážejí, by vykonali poslední povinnost svého díla a vyprali sítě blátem znečištěné. Jaký v tom příklad pro nás! My v duši své také síť máme a zveme ji svědomím, do níž za den nasytí se mnoho slov, myšlenek i skutků neužitečných, ano škodlivých spásé, avšak málo ryb dobrých, záslužných skutků. Tuto síť svědomí jsme povinni ke konci denního díla na sklonku každého dne vypratí a k zdárnějšímu lovu připravit. Povinnost tu nazýváme *každodenním zpytováním svědomí*. Uvažujme *kdo a co nás vyzývá ke konání této povinnosti*.

1. *Věhlasní mužové starověku* nás často vybízejí k povinnosti té a na sobě nám ukazují, že bedlivě ji konajíce dojdeme ctnosti, cti a vážnosti u lidí. Nej-přednějším z nich jest slavný filosof *Seneka*, jenž v knize o hněvu (3 l. de ira c. 36.) vypravuje o jakémsi Sextiovi, že na sklonku dne, dříve než usnul, tázával se duše své: *»Z čeho jsem tě dnes, duše, vyléčil? Které chybě jsi dnes vítězně vzdorovala? V čem jsi podlehla, v čem jsi zvítězila?«*

Krásně pak k tomu *Seneka* o sobě dodává: *»Já též užívám této zkoušky a každodenně se soudím. Když zhaslo již světlo a vše vůkol umlkne, rozbírám slova i skutky prožitého dne. Nic před sebou neskrývám, ničeho neopominu. Jestliže pak chyby se dopátrám, řeknu si: »Buď pozorným, abys toho poklesku již nespáchal, dnes ti ještě odpouštím .! Dnes jsi v této rozepři příliš prudce mluvil, podruhé nescházej se s nezkušenými!«* A jinde opět radí: *»Usvědčuj sebe. Chyby své jako provinilce k sobě volej, jako přísný soudce je suď a jako obhájce posleže jedne. Tak chraň sebe sama!«* Zdaž údívem nás nenaplní důkladnost při každodenním zpytování svědomí u pohana? A bylo mu jen prostředkem k slávě neb k ctnosti! Jak asi horlivě konal by je, kdyby znal tajemství věčnosti jako my křesťané, kdyby měl jasnou představu o přísném soudu božím, o trestu věčném i odplatě!

V *Starém Zákoně* pak nalezněš učitelem této povinnosti *královského pěvce Davida*, jenž se přiznává: »A rozjímal jsem v noci v srdci svém a přemýšlel jsem i zkoumal ducha svého.« (Ž. 76. 7.)

Jménem všech vznešených světců církve sv. tě poučí *sv. Jan Zlatoústý* o krásném zvyku tomto: »Když na lůžko své již ulehneš a nikdo těbe neruší, než spánek zavře ti víčka, svědomí své jako knihu před sebou otevři a na hříchy se rozpomínej, zdaž slovem, myšlenkou, skutkem jsi se provinil .« (Hom. 2 na ž.: 50.) Jest tedy každodenní zpytování svědomí cestou k ctnosti, k slávě a k mravní dokonalosti.

2. K povinnosti této nás též vyzývá *ustavičné nebezpečí smrti*. Dle úsudku počtářů každé tři vteřiny loučí se dva lidé se světem. Kolik as mezi nimi nešťastníků náhlou smrtí překvapených? Kolik as mezi těmi dětmi školních? Kdyby takový případ náhlého úmrtí jen jediný za 10 let mezi vámi, děti, se stal, již již dosti výstražné to upozornění nám všem k horlivému konání této povinnosti. Či nezdá se ti až přílišnou lehkomyšlností oddávat se spánku, jenž jest obrazem i bratrem smrti, bez modlitby, zpytování svědomí a vzbuzení lítosti? Vždyť to právě jest jediný záchraný prostředek pro duši hříchy stíženou, by unikla věčné zkáze. A nad to výstraha Pána Ježíše at nás povzbudí: »Kdyby hospodář věděl v kterou hodinu přijde zloděj, bděl by a nenechal by podkopati domu svého.« Také vy buďte připraveni, neboť Syn člověka přijde v hodinu, kterou netušíte.« (Jan 12. 39—40.)

3. Všimněme si *způsobu našeho života*. Snad někteří z vás mají otce kupcem. Co dělá kupec večer, když zavřel již obchod svůj? Počítá peníze a přemýšlí zda získal neb prodělal. Totéž činí pokladníci v záložnách a v peněžních ústavech, aby zvěděli, zda správně při výplatě peněz dodali aneb zda se nepřepečítali. A vy, když jste hráli o fazole, zdaž pilně jste nezkoumali zisk aneb ztrátu ze hry? Když tak bedliví jsme, jedná-li se o zisk časný, zdaž nemáme též účet klásti ve svědomí svém z každodenního života svého, bychom přesvědčili se zda znenáhla ztrácíme království nebeské aneb získáváme?

V knize Starého Zákonu, Velepísni zvané, vypráví se, (k. 3.) že král Šalomoun dal stříci lůžko své každodenně 60 ti silnými dobře vyzbrojenými bojovníky, by chránili jej proti všemu, co by strašlivě v noci jej překvapiti mohlo. Děti, víte dobře, že ďábel jako lev obchází v noci, hledaje jakby nás svedl k hříchu, zvláště proti čistotě, proto obklopme večer před spánkem lůžko své stráží: zpytováním svědomí, lítostí a úmyslem polepšení a prosbou k Bohu za odpuštění. Tato stráž jistě útoky ďábla od nás odrazí. Kdybychom pak v noci ze spánku procitli, aspoň vzpomeňme lítostně, jakby nám bylo, kdybychom pro hříchy své ocitli se ve temnotě věčné.

Děti Kristovy, připomněli jsme si všichni svatou povinnost, kterou jsme velmi často snad zanedbávali. Poznali jsme, jak nutna jest k mravní dokonalosti a k záchraně duše naší pro blaho věčné. Ode dneška konejme ji pravidelně při večerní modlitbě, osvědčíme tak věrnost a lásku k Bohu a odměnou nám bude spokojenost mysli zde na světě i jistota spásy na věčnosti. Amen.

Promluva na neděli IV. po sv. Duchu.

Čtyři momentky ze života svatého Petra.

FRANTIŠEK MALÝ, kaplan v Praze u sv. Jindřicha.

I. (Povolání.) Bylo to asi r. 30, kdy sv. Jan Křtitel na březích reky Jordánu volal k zástupům »Napravujte pokáním své hříšné duše, neboť už blízko jest Messiaš, kterého toužebně očekáváte!« A pravdu děl! Neboť jednoho dne kráčel podle Jordánu zaslíbený Vykupitel. Sv. Jan uzřev jej, prstem naň ukázal a nadšeně volal: »Tamto, hle, přichází Beránek Boží!«

Dva učedníci Janovi ze zvědavosti šli za P. Ježíšem. Což když byl zpozoroval, otázel se jich »Koho hledáte?« Oni odpověděli: »Mistře, kde bydlíš?« »Pojďte a vizte!« pravil P. Ježíš — a oba učedníci Ho následovali, u Něho zůstati a stali se jeho apoštoly. Jeden z nich se jmenoval Ondřej a druhý byl Jan, miláček a evangelista Páně.

Ondřej měl bratra jménem *Šimona*, který byl rybářem a také toužebně očekával Messiaše. K tomuto pospíšil tedy druhého dne Ondřej a jemu zvěstoval: »Šimone, našli jsme Messiaše.« Co učinil Šimon? Snad pochyboval o věrohodnosti té zprávy? Snad nedůvěřoval bratrovi? Ó nikoli! Opustil vše, odebral se ihned k Messiaši a stal se také jeho apoštolem.

Od té doby doprovázel Krista na jeho cestách a jenom občas vracel se ke svému zaměstnání rybářskému, aby obhájil skrovné živobyčí. Slyšel všechna Ježíšova kázání, viděl jeho zázraky a dobročinnění a spatřil Jej i proměněného na hoře Tábor. Kdo by se tedy divil, že přirostl k Pánu celým srdcem svým a to zvláště od té chvíle, co jej Pán nazval »Petrem t. j. skalou«, na které zamýšlel zbudovati svou Církev.

II. (Hřích.) Ale co vypravuje dále sv. evangelium? Že tato skáia povážlivě začala se viklati právě tenkrát, když měla vydržeti první důležitou zkoušku. Kdy to bylo, milé děti? Zopakujme si trochu biblickou dějepravu!

Když po 3 letech svého působení P. Ježíš na Zelený čtvrtek v zahradě zajat byl a veden ke Kaifášovi — dobře víte, že apoštolové se rozutekli. Jediné Petr a Jan v úzkosti a strachu povzdáli se ubírali za Mistrem, a Petrovi se podařilo dostat se se zástupem do nádvoří Kaifášova domu, v němž svatokrádežná rada židovská soudila Krista.

Byla chladná noc a Petr se posadil k ohni mezi vojáky, aby si ohřál ruce. Tu zahlédl jej vrátná a tázala se ho: »Ty jsi byl také v jeho průvodu?« Petr odpověděl: »Ani nevím, co mluvíš!« Ejhle, ten, který před chvílí chtěl Ježíše bránit mečem, kterak zapíral! Za chvíli řekla jedna děvečka: »Ty jsi byl také s Ježíšem.« Ale Petr to popřel podruhé. Tu vyvstal žoldněř Malcha a řekl: »Ano, ty jsi to! Viděli jsme tě v zahradě.« A hned ostatní pohližejíce naň volali: »Ano, je to on!« A hle, Petr skála, který ještě před hodinou sliboval Mistru věrnost až do hrobu, začal se proklínati řka: »Já neznám toho člověka.«

V tu chvíli kohout podruhé zazpíval a spoutaného Krista vedli nádvořím . .

I rozpomenul se Petr na své přísahy a sliby, poznal svou vinu, vyšel ven a hořce plakal. Sv. podání vypravuje, že pátek a sobotu, celé ty dny ztrávil nedaleko města v jeskyni a hořce oplakával svůj hřích. A my víme, že ani

pod křížem nestál vedle Boží Rodičky, protože se neodvážil vstoupiti na místo, kde kapala posvátná krev Ježíšova, když na kříži umíral. Tak veliká byla jeho lítost .

Ó drahé děti, jak vroucně bych si přál, abyste i vy upřímně litovaly hříchů svých, kdykoli jdete k sv. zpovědi! Aby vaše lítost byla nadpřirozená a dokonalá! Pak by vám P. Ježíš právě tak milerád odpustil i hřích největší jako jej odpustil i Petrovi

III. (Odpuštění.) Ano, odpustil mu Pán! Ba ještě více: po svém z mrtvých vstání jej docela nade všechny apoštoly vyznamenal a hlavou jejich ustanovil. Pamatujete se dobře?

Když totiž jednoho dne apoštolové lovili ryby v jezeře, zjevil se jim na břehu vzkříšený Spasitel. Sv. Petr skočil z lodičky do vody a plovat ku břehu, aby byl u Něho nejprvnější. P. Ježíš se ho pak tázal: »Šimone, miluješ mne více než ostatní apoštolové?« Odpověděl: »Pane, ty víš, že tě miluji.« Spasitel řekl »Pasiž beránky mé!« Potom tázal se ho po druhé: »Šimone, miluješ mne více než ostatní?« Petr odpověděl: »Pane, však ty víš, že tě miluji.« P. Ježíš řekl: »Pasiž beránky mé!« A třetí se ho ptal po třetí: »Miluješ mne (opravdu) více než ostatní?« Sv. Petr vzpomněl si na svůj pád a pravil smutně: »Pane, ty víš všechno. Ty víš také, že tě miluji.« Spasitel řekl: »Pasiž ovce mé!«

Ejhle, tak byl kající Petr povýšen za pastýře beránkův i ovcí t. j. za hlavu apoštolů, učedníkův a všech ostatních věřících! V této své hodnosti putoval po seslání Ducha sv. do Říma, kde jako náměstek Kristův řídil Cirkev 25 let

IV. (Smrt.) Když nastoupil na trůn krvelačný Nero, předvídal sv. Petr, dnové jeho jsou sečteny. Ačkoli se smrti nebál, nicméně uposlechl domlouvání křesťanů a jednoho časného rána prchal z Říma, aby si zachránil život. Ale vypravuje se, že najednou potkal P. Ježíše, jehož se udiveně ptal: »Kam jdeš, Mistrě?« P. Ježíš odpověděl: »Jdu do Říma, bych se tam dal ukřižovat.« Sv. Petr porozuměl dobře tomuto božskému pokynu a vrátil se ihned zase do města.

Braz na to byl jat a uvržen do strašlivého žaláře mamertinského u paty vrchu kapitolského. Žalář tento se skládal ze dvou komůrek nad sebou položených; otvorem v podlaze horní místnosti spouštěn býval vězeň do spodní komůrky, ze které se vrátil pouze jako mrtvola nebo jako odsouzenec k smrti.

Sv. Petr z vězení mamertinského vyšel sice živ, ale jen proto, aby vykonal cestu nejposlednější — k popravišti.

Podle římského obyčeje byl (právě tak jako Spasitel) nejprve zbičován a pak veden po mostě přes řeku Tiberu za město. Když se objevila bílá jeho hlava mezi přílbami žoldněů, šeptali si v davu křesťané: »Hle, Petr jde k Pánu!« a rozlehl se hlasitý pláč. Ale rybář jindy pokorný a schýlený kráčel vzpřímen, jakoby ne k smrti, ale k hostině se ubíral; a jeho tvář zářila radostí a nadšením.

Slunce chýlilo se k západu, když smutný průvod došel k místu, kde uchystán byl kříž a vedle kříže hrob. Užtev to sv. Petr, pravil ke katanům: »Protože není služebník hoden zemřítí tak jako Pán jeho, pověste mne na kříži hlavou dolů!« Stalo se dle jeho posledního přání.

A mezitím, co hlavou dolů visel a při tom vytrpěti musil celou stupnici nejhroznějších bolestí, modlil se jako Kristus nejprve za katany, pak za Církev, kterou opouštěl, a za celý svět. Když posléze jeho sv. duše opouštěla jeho »schránku tělesnou«, poněnáhu vysychaly v očích i slzy, které byl za svůj hřích po celý život proléval

Milé dítky, až budeme zítra vedle sv. Pavla i jeho památku slaviti, vzpomeňte si ještě jednou na 4 hlavní události z jeho života: na jeho *povolání*, na jeho *pád a poustání* a konečně na jeho *smrt*. Ale nejvíce myslíte na jeho dokonalou lítost, která mu nebe otevřela! Amen.

Z praxe a různé.

Veliký katechismus katolického náboženství ilustrovaný od dra. A. Podlahy je nejlepší ze všech v poslední době vyšlých, tak usuzuje proslulý W. Pichler ve článku: »Das Bild im Dienste des elementaren Religionsunterrichtes« uveřejněném ve Christlich. paed. Blätter č. 4., kde podrobuje kritice ilustrované katechismy vůbec. Praví: Obrázky, počtem 220 (z nichž jsou dva kolorované) jsou namnoze *výborné reprodukce mistrovských výtvarů církevního umění*. Od Führicha je jich 50, jiné od Dürera, Murillo, Veronese, fra Angelico Tiziana, Perugino, Raffaella, školy Beuronské; mezery vyplnil dovedný umělec Rudl. Takový-li skvělý výběr, tu přímo doporučuje se ilustrovati katechismus výtvarí různých umělců; v takové knize čísti je potěšením. A přece jsou tu i nedostatky. Murillův obraz neposkvrněného Početí je svými nuditami méně vhodný, krása madony Sixtinské pro mnohé nesrozumitelný atd. některým obrazům chybí výraznost kresby, což dle zásad experimentální paedagogiky je hlavní podmínkou záliby u dětí; dále i při té péči ve výběru různost stylu, jemuž nelze se vyhnouti (na př. Murillo: sv. Josef s dítětem str. 32. a Führich: Simeon s dítětem str. 34.) a různá velikost figur musí nezkušené děti zarazeti. Konečně při té rozmanitosti obrazů je těžko vydati je jako kolekci nástěnných obrazů; a přece takové je třeba, má-li býti obraz při vyučování dobře zužitkovan atd. *Dále zdá se, že tu byl úmysl ke každé lekci, pokud možno to bylo, dáti obrázek*. Je tudíž nadbytečno jestliže u otázky 123 jsou všechny předobrazy Messiaše, při IV. čl. víry

sedm obrazů, mezi nimi 5 tajemství bolestných růženců, pak u otázky 322 na jednom obraze (matka Páně dává sv. Dominiku růžence) všecka tajemství růžence v malých obrázcích kolem u otázky 323 celá křížová cesta a v přídavku modliteb ještě jednou celý růžence v jednotlivých obrazech. Příliš mnoho obrazů zavádí děti ku povrchnosti a na každém obraze něco umlsnouti: správně praví Schöbel: »Lépe jest, jeden obraz desetkrát prohlédnouti a vysvětliti než deset obrazů jednou«. Dále množství obrazů mate atd. atd. Mezi přednostmi ilustrací českého katechismu uvádí to, co ani v jiných starších nebývalo totiž znázorněný *život svatých* a to takových, jež se těší u českého lidu popularitě jako sv. Václav, Jan Nepom., Vojtěch. Tak obraz sv. Václava na 6 ilustracích a je pokynem zužitkovati života světců ve škole, netoliko podáním jednotlivých rysů, nýbrž celý život světcův aby tanul dětem před očima atd.

Tato chvála z pera odborníka proslulého je nejlepší rekomandací pro náš ilustrovaný katechismus.

Činnost I. skupiny katechetů brněnské diecése za r. 1913 (při Ježtoť kněžské) obsahovala 1 valnou schůzi, 2 schůze výborové a 4 praesidiální.

Činnost spolková:

A) Dle zpráv členů *o přípravě dítěte na I. sv. svátosti ve 2. školním roce*, přichází se k názoru, že po překonané počáteční nezvyklosti, již každá nová idea má v zápětí, začínají se myslí uklidňovati a na obnovenou vlastně původní praxi v církvi přivykat; ba shledáno, že ve mnohých případech byla ona příprava i hojným pramenem

radostí katechetů z lepšího prospěchu dětí a svědomitějšího plnění povinnosti se strany mládeže.

Umluvili jsme se, že budeme *navykatí* děti za daných příležitostí *častěji přistupovati ke sv. svátostem*, nežli to předpisy žádají. Ze mnohých míst máme zprávy, že počet častějších přijímání u školní mládeže stoupá potěšitelně. Jest ovšem potřeba dětí včas upozorniti, vyzvati a před většími svátky jim též ve vhodnou pro ně chvíli poskytnouti příležitosti ke sv. zpovědi. Dva po sobě následující svátky zasvěcené (na př. o vánocích atd.) podávají přímo do rukou praktické upotřebení teorie o častějším sv. přijímání dítek.

B) Debatováno o přesporních zácích na měšťanských školách. Je jisto, že denní cesty do školy i zpět z osad až i dvě hodiny vzdálených nejsou bez mravního nebezpečí pro mládež. Je to zlo, kteréž odstraniti není v naší moci; proto aspoň jest míti chování takých žáků cestou i za poslední přestávky ve školním místě vhodným, nepodezřelým způsobem ve stále evidenci. Na *mši sv. a exhortu* měli by »přespolní« přicházeti v neděle a svátky zasvěcené do místa školního. Ale je praxe obvyklá, že se od té docházky dispensují a vybízejí, aby ve svých farních kostelích mši sv. a kázání byli zbožně přítomni. Má to také pro místního duchovního správce tu výhodu, že se jemu a jeho vlivu tak snadno neodcizí, majíce s ním každou neděli co činiti. — Jest věci farářů, aby *vykázali* žákům v *kostele vhodné místo* a od nich požadovali, že mají zápisník na potvrzení návštěvy služeb Božích hned před příchodem do kostela v sakristii i odevzdávati a po službách Božích vyžádati a očekávati podpisu kněze.

Abý několikrát podepisování jména nevyžádalo si příliš mnoho drahého času knězova, osvědčuje se *dávati stvrzení razítkem. Pro stejnou praxi.* O svátých výročních, kdy nebývá společných služeb Božích školních, žádejme od žactva již napřed slib, že nevynechají bohoslužeb a kontrolujeme po svátečních prázdninách, zda jej též splnilo.

O zpovídání dítek přesporních rovněž vyměněny názory. Měli by přijímati svátosti tam, kde chodí do školy. Těžko jim ukládati, aby chodily k sv. svátostem ve svých farních kostelích. Mát i kněz tamní svoje povinnosti, snad i vyučování již o 8. hodině.

Jak to tedy zaříditi, by nebylo mrzutostí? Aspoň týden před oficiálním dnem sv. zpovědi školní oznámí ve třídách, že před nejbližším dnem feriálním, před zasvěc. svátkem neb v sobotu bude po skutečném odpoledním vyučování zpodobiti žáky přespolní, aby následujícího dne (feriálního, ve svátek neb v neděli) mohli pak ve svých farních kostelích jíti jen ke sv. přijímání. Až přijdou po sv. zpovědi domů, ať — možno-li týž den, anebo aspoň ráno přede mši sv. některý z žáků (dvouletná deputace) oznámí v sakristii, že prosí o sv. přijímání při mši sv. a *kolik* asi jich má přijíti. Kdo by se ostýchal z dospělejších žáků jíti ke sv. zpovědi ke svému katechetovi, budiž mu mírně a bez roztrpčenosti to dovoleno a připomenuto, že pak nezbyvá jiného, leč aby se účastnil sv. zpovědi s domácními, kdy pak bude přidělen některému jinému zpovědníkovi.

C. Aby oslaveno bylo i ve školách 16tému jubileum vydání ediktu Milánského, postaráno se o to na školách měst. a obec. vhodným výkladem na konci listopadu neb prosince, někde již před podzimním zpovídáním, mimo to exhortu o významu ediktu Milánského, buď o svátku sv. apoštolů Petra a Pavla nebo o slavnosti 8. prosince. Mládež byla poučena o odpustcích vůbec, zvláště pak jubilejních před sv. zpovědi na zač. škol. roku. Na mnohých místech bylo ještě i 7. a 8. prosince umožněno dětem přijetí sv. svátosti. Všeobecně pak připomenuto osvětlení oken v křesť. příbytcích v předvečer závěreč. slavnosti jubilejních.

D. O katechismu našem, jako učebnici školní, hovořeno téměř při každé schůzi. »Jus murmurandi« bylo sice uplatňováno, ale s druhé strany respektována též canonica oboedientia. O kolik bylo již napsáno brožur a knih o vadách náboženského vyučování. A trvalo léta, než vydáno tiskem několik návrhů nových katechismů, nebo než jich v Německu několik zavedeno a stačí čísti mnichovské »Katechetische Blätter« nebo vídeňské »Christl. paed. Blätter,« eby bylo jasno, že — zase mají vady a docela — jak přísnější kritikové vytykají — nemalé vady.

Ve Spojených Státech amerických užívají *katechismu Faerberova* a přece několik kněží odtud objednálo si u Benediktinů v Brně celá sta katechismů rakouských.

Ve skupině katechetské nepatříme k těm, kdož katechismus náš považují za dílo

absolutně dokonalé. Pokud jeho systému a stylisace se týče, jest dílem lidským a nečiní si nároků na bezvadnost. Nenáležíme však ani k těm, kdož po nějakém nezdaru v hodině prohlašují nad ním své anathema. Jest nám i žactvu dán do rukou, proto jest tu přemáhati i možnou nechuf proti němu jako školní učebnici dosavadní formy a pracovati s ním jak nejlépe možno. Nikde nikdo nepřikazuje, že příliš těžké odpovědi musejí se vtoukati do dětí. *Naše diecéšní osnova dává nám tu tak široké pole volnosti, že ji není v žádném světském předmětu.* (Dokonč.)

Vyučování katechismu na školách římských. Pád zednářského bloku Nathanaova měl příznivé výsledky pro vyučování náboženství ve římských školách. Římská obec vyrozuměla předsednictvo spolku katolických paní, který se vřele zasadil o vyučování katechismu ve státních školách, že školní místnosti po ukončení ostatních vyučovacích hodin mohou býti přenechány pro vyučování katechismu, že však obec podle zákona jest povinna jen k přenechání místností, nikoli však k placení katechetů. Tento výsledek katolických spolků jest sice velmi skrovný, ale jest přece lepší, nežli úplné vypuštění katechetického vyučování ve státních školách římských.

Druhý kongres pro katechetiku: Na prvním kongresu pro katechetiku ve Vidni bylo vysloveno přání, aby s pořádním druhého nebylo příliš odkládáno. Na druhém má býti pokračováno v pracích prvého. Má se konati tentokrát v Německu a přípravy svěřeny katechetskému spolku v Mnichově. Protektorát přijal arcibiskup Mnichovský a sjezd bude konán ve Würzburgu. Za základní téma přijato: *Obraz ve službě náboženského vyučování.* Nemá tu komise přípravná na mysl jen obraz nástěnný, ale i ilustrace v katechismu, biblické dějepřevě, modlitební knize; obrázky na památku dávávané, ba i náboženské obrazy doma na stěnách visící mají býti vzaty v úvahu. Obraz ve vyučování nejen na škole obecné, ale i ve všech školách. Základní otázkou pak jest: Jak působí obraz na duši dítěte? Doba kongresu bude oznámena později.

Katecheta a redaktor katechetského listu kardinálem. Ve Španělsku byl konan katechetský národní sjezd ve dnech 26.—29. června 1913. Ke sjezdu tomu, který byl konán ve Valladolidu, bylo přihláшено na 7000 účastníků mezi nimi 23 biskupů a

sám papežský legát španělský. Hlavní shromáždění konána byla v katedrále. V odborných shromážděních bylo prosloveno přes 240 přednášek a přijato 100 thesí. Se sjezdem byla spojena výstava katechetských pmůcek a večerní přednášky se světelnými orazy, jichž se účastnilo denně na 3000 o ob. Původcem a duší sjezdu byl kardinál arcibiskup Valladolidský, *Josef Maria Cos*, který, než se stal biskupem, byl mnoho let katechetou a po tři leta vydával měsíčník »Revista catequistica«. Za tři leta má se konati ve Španělsku druhý sjezd a to v Granadě.

Katechetský spolek arcidiecése olomúcké připojí se ke kulturnímu odboru Matice Cyrillomethodějské a uspořádá *katechetický kurs v druhé polovici roku 1914.* Tedy první katechetický kurs v zemích koruny Svatováclavské na Moravě v příštích prázdninách. — Na výborové schůzi jednáno dále o dosavadním způsobu inspekce katechetů dpp. knížecími arcib. komisaři a o *zástupci katechetských záležitostí v nejdůst. konsistoři.* — Dále o připravované učebnici pro první třídy škol obecných po stránce obsahové i obrázkové (Německy vydal dle zásad kongresu vídeňského Vil. Pichler.) — *Zpráva o prozatímní osnově* vydané pro školy obecné i měšťanské, vydané kníž. arcib. knihtiskárnou za 60 hal. Osnova pracována a navržena pilným pracovníkem dp. Frant. Mléčkou, katechetou v Napajedlech. »Křesť. škola« upozorňuje na ni i dpp. katechety v Království, protože nekopíruje vídeňskou, jako naše minimální, německými kollegy před rokem navržena. Spolek svolá v příhodné době krajinské schůze, na nichž bude podána od referentů zpráva o osnově dle získaných zkušeností.

Katechetický kurs v Krakově konaný v listopadu zakončen byl velikým sjezdem rodičů, na němž přednášelo několik profesorů, učitelů a kněží s arcibiskupem Symonem v čele a živě diskutovalo o poměru rodiny ke škole, o četbě mládeže, divadlech, alkoholismu, skautu a j. Sjezd zaslal též žádost na místodržitelství, aby přikázalo svým podřízeným orgánům, by baly a přesně vykonávaly nařízení ministerstva vnitřních záležitostí ze dne 18. září 1912. týkajících se divadel kinematografických. Zemské školní radě pak podána žádost, aby, hledíc na nesmírné mravní škody, působené stále kinematografy, vydala nařízení, že školní mládež není dovoleno choditi do těch divadel.

Nařízení to má zahrnouti všechny školy obecné, střední i soukromé. Výjimkou mohou býti představeni t. zv. poučná, schválená ředitelstvím v dorozumění s katechetou.

Nová bible česká. V jakém ovzduší nám kněžím jest pracovati, o tom neřeba šířiti slov. Z té příčiny měli bychom býti vyzbrojeni nejlepšími pomůckami. Toužíme po ideální knize katechismové a biblického dějepisu, vhodných knihách ke čtení pro mládež, životopisech světců, katolických vynikajících osob našeho národa, obrazů jich atd. atd. Ale než přistoupí se k opravě katechismu a biblického dějepisu, uzná každý, že nutno, aby bylo do češtiny přeloženo lahodně Písmo sv. a aby též ode všech Ordinariátů překlad ten byl schválen a jedině k užívání nařízen. Požadavek ten není maličerný, neof děti musejí se učít výrokům Písma sv. slovně. Ale čtème text Schusterův, Panholzův a katechismu jak často variuje byt' né věcně, slovně. A pochopíme, jak důležité je, aby bylo vydáno Písmo sv. dobře přeložené. A radujme se, že v té příčině opět učiněn krok ku předu. Dědictví sv. Janské vydalo již druhý sešit monumentálního díla Bible české. Nejlepší mužové se spojili ku práci té. Kde čtème jména drů. Tumpacha, Podlahy, Hejčla, Šykory, po tom sáhneme rádi jako po hruď zláta. A katecheta nalezne tu nejen dobrý překlad, ale i pokladnici cenných vysvětlivek. Papír jenž mylně pokládán byl od některých znalců za méně dobrý, jest dle úsudku nestranných odborníků trvanlivý, lehký, dřeva prostý. Byl zvláště pořízen pro toto dílo. Ukáže se to zvláště po vazbě jednotlivých svazků Bible; budou to svazky úhledné, lehké, v pravém slova smyslu příručné. Bylo by věru hanbou; ro kněze a pro katechetu zvláště, kdyby toto dílo velecenné a tak užasné levné mělo chyběti v jeho bibliothece. O této knize knih více než o které jiné platí pro kněze: Qui scit, ubi sit scientia, habenti est proximus. A je-li kdo odděratelem, nepřestávej na tom, doporučuj, aneb daruj toto dílo svým známým a svěřencům. Ó kolik je rodin, kde si váží bible koupené od agenta britické společnosti a jak vážili by si této, kdyby k nim pronikla známost její. Ignoranti nulla cupido. Budme tedy i tuto apoštolý slova Božího! Adresa: Administrace České Bible v Praze-IV., 35. (Hradčany).

Návrh náboženské učebnice: V »Křesťanské Škole« (IX. 14.) čtème návrh: »Snad

by bylo dobře upravití *pro nižší čtyři roky* učebnici náboženství v tom způsobu, aby byla jakousi katechetickou čítankou« (Srovn. něm.: Religionsbüchlein).

V té příčině neváháme sděliti s veřejností, že návrh takové učebnice právě podává ordinariátům ke schválení dp. *František Bláha*, katecheta v Morav. Ostravě:

Svou »Prvouku« určuje pro první tři školní roky. Vzal za podklad trojdílnou bibl. dějepisu J. Doležala t. j. užil bibl. článků z ní a k tomu dodal věty katechismové obsahu mravo a věroučného, drže se katechismu zavedeného, pokud ovšem ony věty jsou dětem srozumitelný. Co bylo obtížnější vyjádřil svými slovy, jak dítka ve škole nejsnáze samy to vyjadřují.

Prvouka bude opatřena barevnými obrázky, aby děti co nejvíce zajímaly.

Cílem příručky jest, podati dětem látku učebnou v celku t. j. na jednom místě, aby odpadlo hledání v katechismu, případně neustálé psaní na tabuli; a pak neustálé ukazování k přípravě ke svátostem, jak toho žádají osnovy novější.

Cena exempláře s obrázky kolorovanými byla by pry' 90 h; s obrázky nekolorovanými 50 h. (nekolorované by se nám nezamlouvaly, pozn. red.) ke článkům o svátostech budou zhotoveny obrázky nové.

Spolu s českou »Prvoukou« bude poslán překlad její polský tamější ordinariátům a později i německý ordinariátům, jichž se týče.

Prozatím uvádíme dílo toto jako zdárnou realizaci myšlenky svrchu navržené.

Konkursy: Obsadí se místo *definitivního* katechety 1. při měšť. šk. dívčí v *Rakovníku* (do 5. června 1914). C. k. o. š. r. v *Rakovníku* 11. dubna 1914. — 2. při měšťanských školách ve *Velvarech* (do 13. června 1914). C. k. o. š. r. v *Kralupech n. Vlt.* 24. dubna 1914.

!! Koupě !!

Koll. H. piše:

»Prodám *Doreovu bibli* — 1892 — české katol. vyd. — nová 139 K 20 h — vázaná — za 80 resp. 70 K«.

Nabídky pod značkou »Bible« do administrace »*Věstníku katechetského*«.

III. V kníž. arcib. konviktu ve Stříbře :

od 20.—24. července německy.

IV. V klášteře OO. Tovaryšstva Ježíšova u sv. Ignáce v Praze jazykem českým :

1. od 20.—24. července ;

2. od 24.—28. srpna ;

3. od 8.—12. září (turnus kněží sodálů).

Pozn. Počet míst je omezený ; přihlásiti se třeba i u sv. Ignáce ; přihláška u k. a. konsistoře nestačí.

V. V koleji OO. Redemptoristů u sv. Kajetána v Praze od 3.—7. srpna jazykem českým.

VI. V koleji OO. Redemptoristů na Svaté Hoře česky :

1. od 24.—28. srpna ;

2. od 31. srpna do 4. září.

VII. V klášteře Františkánském v Plzni, česky :

od 20.—24. července.

VIII. V klášteře Františkánském ve Slaném, česky :

od 20.—24. července.

IX. V klášteře Františkánském v Zásmukách, česky hned po ukončení školního roku. Určité dni budou sděleny novinami.

Pozn. U OO. Kapucínů v Roudnici duchovní cvičení se letos konati nebudou.

V řádových domech jiných diecézí.

X. V koleji OO. Redemptoristů ve Filippsdorfu u Georgswalde v severních Čechách jazykem německým :

1. od 20.—24. července ;

2. od 3.—7. srpna ;

3. od 31. srpna do 4. září.

Stanice dráhy : Georgswalde—Filippsdorf. Žádoucnou přihlásiti se v čas v řečeném klášteře.

XI. V koleji OO. Redemptoristů na Hoře Matky Boží u Králík (Grulich), jazykem německým :

1. od 17.—21. srpna ;

2. od 24.—28. srpna ;

3. od 21.—25. září ;

4. od 5.—9. října.

Stanice : Králíky—město.

XII. V klášteře OO. Redemptoristů v Chamu, německy (Exercitienhaus der P. P. Redemptoristen in Cham, Bayern, Oberphalz) :

1. od 27.—31. července ;

2. od 3.—7. srpna ;

3. od 24.—28. srpna ;

4. od 7.—11. září ;

5. od 21.—25. září ;

6. od 12.—16. října.

Přihlášky staňtež se na shora udanou adresu.

XIII. V bohoslovechem konviktu OO. Jesuitů »Canisianum« v Innomostí (Innsbruck, Tiroly):

1. od 21.—29. srpna (sedmidenní);
2. od 31. srpna — 4. září (třídenní).

Letošních duchovních cvičení jest účastniti se především oněm důstojným pánům, kteří v r. 1910 neb ještě dříve poslední exercicie konali.

Pp. účastníci necht učiní přihlášku nejen k. a. konsistoři (do konce června), ale především necht vyjednájí si v čas byt a zaopatření v dotyčných duchovních domech; kdo by po přihlášce pro nenadálou překážku exercicií účastniti se nemohl, necht představenstvu dotyčného domu ihned to oznámí, aby přijetí jinému žadateli mohlo býti poskytnuto.

Z kniž. arcib. konsistoře v Praze,
1. května 1914.

Cyklus o nesmrtelnosti duše.

Napsal prof. Dr. LUB. PETR.

Promluva I.

»Ó Athéňané, chodě městem vašim spatřil jsem oltář, ježž jste zasvětili jak nápis hlásá, neznámému bohu.

A mně jest dáno Toho zvěstovati, ježž zbožnost vaše cti, ač neznámého. Ten Bůh, jenž stvořil svět a vše co na něm, nebydlí v chrámech, které člověk staví a oběti mu netřeba lidských, to modré nebe nad hlavami nás všech je zářným, všeobsáhlým trůnem jeho. On dává dýchání a život lidem, zvěři, ptákům, rostlinám i hmyzu. On z jedné krve vyved' lidstvo všecko, by obývalo zem před tváří jeho, on vyměřil jim živobyť, časy, hranice bydlíšť, ježž on stvořil k tomu, by hledali ho, ač jim byl vždy blízko. Jím živi jsme, jím hýbeme se, jím jen trváme tady, jak váš básník praví.«

Tak před devatenácti sty lety nadšený apoštol z Tarsu před posluchačstvem athénským v areopagu shromážděným řešil pravdu o Bohu, věčnosti, vzniku světa, vzniku života. Tato pravda od nepaměti zaměstnává mysl lidskou, nikoli z pouhé zvědavosti, nýbrž proto, že s ní úzce souvisí jiná pravda, pravda o *jsoucnosti duše a nesmrtelnosti její*, pravda, k níž přirozeně upírá se všechen zájem lidský. Jest to pravda pro způsob a vývoj našeho myšlení a chování tak důležitá, že se jí nemůžeme dost často zabývati. Jí, otázce duše a její nesmrtelnosti, chci tudíž věnovati dnešní a několik příštích exhort.

*

*

Předem uvádím, že nemám v úmyslu podávati tu důkazy theologické. Neboť co Zjevení božihó se týká, to jsoucnost nesmrtelné duše na každé své stránce hlásá. *A vrátí se tělo do země, z níž jest vzato a duch k Bohu, jenž jej byl dal.* Vždyť všecko náboženství s touto pravdou stojí a padá.

Ale to tu shrnouti chci, co *rozum*, co *pozorování* na prospěch jsoucnosti a nesmrtelnosti duše přináší.

Duše ovšem nedá se chemicky rozložit ani mikroskopicky zjistiti. Ale člověk může to, co se přímému pozorování vymyká, ze vnějších projevů přemýšlením zachytiti a dokázati. To neplatí jen o duši. Koperník nepozoroval přímo pohyb země, nýbrž z pozorovaných jevů logicky jej dovodil. Kruhy Saturnovy jeví se v dalekohledu jako souvislé hmoty; a přece astronomové pokládají je nikoli za kruhy hmotné, nýbrž za kruhy z drobných oddělených družic se skládající. Zjišťují to nikoli přímým pozorováním, nýbrž logickým přemýšlením: kdyby kruhy ty byly souvislé, musely by se jejich vnitřní části pohybovati nejvolněji a vnější nejrychleji. Ale tomu tak není.

Jest tedy vedle poznatků z přímého pozorování odvozených ještě obor poznatků, k nimž dospíváme přemítáním, reflexí.

Tímto postupem dostáváme se i k poznání skutečnosti, že jest určité něco v nás, co liší se od těla, co řídí se vlastními zákony, něco čistě *duchovního*, co nazýváme duší.

Zákony ty jsou pravda, krása, dobro, a projevy jejich jsou věda, umění, ctnost.

Začneme úvahu svého předmětu *vědou*. Co jí rozumíme? Souhrn nepochybných poznatků, touž zásadou v jediný celek spojených. Náš rozum zjednoduše příčiny a účiny jevů tak dlouho, až se dají shrnouti pod jediný zákon.

Na každé věci jsou dvě stránky. Pomíjející a trvalá. Věda zabývá se tou trvalou, všímá si trvalých, podstatných znaků stromu, nepočítá však jeho listí.

Ke zjištění těchto podstatných známek dostává se duše srovnáváním, sevšeobecňováním, dohadováním přemýšlením, úkony nikoli hmotnými, nýbrž čistě abstraktními, *duchovními*. Jsou-li tyto úkony *duchovní*, jest zřejmě *duchovní* i jejich příčina.

Obraťme svůj zřetel k *umění*!

Umění jest jistě něco pozitivního, skutečného. Projevuje se v mistrných dílech, tvořících chloubu národů. Postavme se před takové dílo umělecké a zkoumejme jeho vznik a jeho účinek. Příčina jeho tkví v myšlence umělcově, která dílo stvořila, a účinek v duši, která prožívá umělecký dojem z díla. Umělcem proměňuje se hmota v něco duchovního a obráceně, zduševněnou hmotou proměňuje a zušlechťuje se naše duše na dílo hledící.

V čem pak záleží úkol umění? V podání krásna. Kterým pak způsobem umělec úkol ten uskutečňuje? Tím, že věrně podává skutečnost? Nikoli; pak by byl fotograf největším umělcem.

Umělec musí skutečnost roztaviti v ohni svého nadšení, své duše. Povznáší se přes omezenou, viditelnou krásu a hledá neviditelné, nekonečné. A tyto stkvělé tvary krásy, jež zahledá v čistě duchovém svém rozletu a jež ideálními zoveme, vtiskuje teprv umělec hmotě, z níž umělecké dílo tvoří. *Umělec vkládá duši do svého díla*, říkáme, promítá skutečnost svým osobitým duševním pojetím.

A všimněte si té zvláštní, výlučně *duchovní* řeči, toho zvláštního dorozumívání se duše umělcovy s duší divákovou! Jakým pak způsobem vnímáme krásno? Tím, že se rozechví v naší duši všechno to, co chvělo se v duši umělcově, že dílo umělcem produševnělé budí v nás city umělcovy a povznáší nás do jeho pojetí krásna, do oněch končin neurčitě tušených, kde jsou věčné zdroje krásna a kde na chvíli vidíte to, co v nich zahlédl umělec. Stojíce před chladnou

sochou, chladnou malbou, slyšíte prázdnou hudbu a říkáte neuspokojeně: umělec neměl co říci a proto nic necítíme. Jest to bez duše. Nejsou-li to záchvěvy čistě a čistě duševní, není-li to zvláštní řeč, v níž různé duše nikoliv orgány těla, nýbrž přímo se dorozumívají a rozechvívají?

A konečně *dobra* všimněme se, moji milí. Naše úkony vůle jsou *svobodny*. To jest tak nepochybně jako že v nich jest zase něco ryze duchovního. Jejich duchovní povaha projevuje se zvláště tím, že jsme s to časné statky a zájmy obětovati zájmům mravním. Nenáleží-li pojem dobra k ideovému řádu, jenž s tělem a krví nemá nic společného? Všechny různé projevy velkomyslnosti, oddanosti, obětavosti, matkou počínajíc, jež hotova jest umřítí za své děti, do vojáka, jenž za svou vlast život dává, do milosrdného bratra, jenž zřikaje se radostí světa, síly své všechny posvěcuje bidě, nemoci bratří, všechny tyto různé projevy zda nejsou zase něčím výhradně duchovním, co s hlediska pouhé hmoty, pouhé těla posuzováno, muselo by býti prohlášeno za nepochopitelnou pošetilost?

A nejsou-li k obětavosti způsobilí všichni lidé, jest jistě všemi vážena a ctěna. Ačkoliv je mnoho zlých lidí, praví *J. J. Rousseau*, jest přece jen málo těch, kdo jsou lhostejní k dobru. Víc než vědu a umění ceníme zásluhu těch, již stali se obětí věrného konání povinností, svého povolání. Ještě dnes ukazují s úctou v pompejském museu helmu a meč římského vojína, jenž neopustil svého stanoviště a zahynul na své stráži, zatím co všechno v šíleném zmatku prchalo z města, soptícím Vesuvem ohroženého. Zda nechvělo se vám srdce, když četli jste ve zprávách z balkánského bojiště, jak za hudby a volání slávy a zdaru vlastní bulharský pluk zacházel do dýmu dělových ran a projektilů, aby nevrátil se z něho ani jediný muž?

Poutníče, zvěstuj lakedemským, že my tu mrtví ležíme, jakož zákony kázaly nám!

Kdyby člověk jen ze hmoty záležel, jak byly by možny tyto krásné pocity heroické obětavosti, tyto rozdílly dobra a zla, a podiv a chvála dobra a odpor a zavrhování zla? Zda nejsou to zase hnutí ryze duchovní s tělesným chtěním a zájmem v přímém odporu stojící?

Jak krásný to pták, pravil přírodopisec před klecí orla ve svém bytě. Jaká síla perutí! Jaký dráp! Není-li to hotový triumf hmoty? Čím lepším můžeme my lidé se pochlubiti? V tom okamžiku zaslechl přírodopisec z vedlejšího pokoje modlitbu svého dítěte. Vešel k němu a viděl je klečící se sepjatýma ručkama a očkama k nebi nevinně pozdviženýma. Pochopil význam modlitby a děl: »Orel jest silnější než mé dítě, ale moje dítě pochází z Boha a modlí se k Bohu.«

Tak abych úvahu o duchovnosti duše shrnul: *Rozumová* práce člověka, jeho vnímání *krásna*, jeho konání *dobra* a úcta k dobru prozrazují, že v člověku jest vedle hmotného ještě jiný, duchovní svět s vlastními zákony a řády, prozrazují, že věčné zákony nevládnou jen ve světě hvězd, jak je byl Newton formuloval, ale i v duši naší, zákony, jež vyznařují do naší duše z říše věčné pravdy, věčného dobra a věčné krásy. Amen.

Promluva II.

Je známa a často opakována otázka ze Schakespearova Hamleta :

Být či nebýt?

Říci, že spánkem skončen

bol srdce, úskoků tisíc vrozených,

dědičných tělu — ba vytoužený

byl by to věru cíl! Umřít usnout! . . .

Uspnout? Snad míti sny? V tom je záhada!

Jaké as sny v tom spánku vzejdou, to nás zarazí!

To nás zarazí! Ach ano, kdyby smrt jen spánkem byla beze snů, kdož chtěl by nosit břímě a udýchávat se pod tíží života? Ale zda nevzpírá se v nás všechno tomuto pomyšlení? Zda není podivuhodně pečeť nesmrtnosti vlištěna nám, kteří z prachu země jsme a v prach se vracíme? Zda nejsou ve všech našich mohutnostech ozvěny věčnosti, svědkové, že stvoření jsme pro víc než pro těsné meze této země?

Tak *životní pud* náš žádá, aby život nekončil. Představte si, že bychom tisíciletí již byli žili, déle nežli slunce svítí, myslíte, že by tím naší touze žít a žít bylo dosti učiněno? Myslíte, že bychom ve chvíli umírání necítili i my pravdu slov básníkůvých:

Ó lžiproroci, kteří v marné pýše

v nic, díte, život jde a celý svět,

já žítí touze než vám věřím spíše

a smrti vzkřiknu v tvář, než klesnu zpět,

chci žít!

Člověk, ač jest bytost konečná, cítí rys nekonečnosti v sobě. Apelles, byv otázan, co maluje, odpověděl: věčnost. Také každé lidské nitro dí: chci věčnost. Jest to hlas nesmrtnosti, již Tvůrce vtiskl naší duši.

Ji prozrazují i jiné mohutnosti duše.

Lidský *rozum*, ač byl již do nezměrných tajů vnikl, neusiluje-li a netáhne-li dál a dál, či zastaviti chce se ve svém letu jako orel, když byl křídla rozpjal nad nejvyšším vrcholkem hor? Jest již rozum náš upokojen, že byl vnikl do tajemství hvězdných drah, do tajemství světla, elektřiny, magnetismu, do tajemství říše živočišné, rostlinné a nerostné, z nichž chvála Tvůrce stále zavznívá? Zdá se mu hmotný, ideový, citový svět dost již prozkoumán? Nikoli, Goethův výkřik: »Světlo, více světla!« jest výkřikem nás všech. Krištof Kolumbus, jehož veliký duch poznal, že země námi obývaná není bez mezí a po koncích jejích pátral, odpověděl svému lodnímu mužstvu, jež odbojně volalo: »Zpět!« povelem: »V před, v před!« a stanul brzo potom na březích Ameriky. Tak i duch lidský stále volá: »V před, v před!« Nemá klidu ani stání, touží po nekonečnu, absolutnu. Jako veliký koráb na úzké řece pro nedostatek vody a těsnost břehů jen zvolna v před se běře, ale plnou parou v běh se dává. Jakmile širého moře byl dostihl, tak i duch náš až v říši nekonečna prostor najde k plnému svému rozletu.

A co říci mám o lidském srdci? Jest k lásce stvořeno, jako pták k letu. Sám rozum byl by jen smutný dar, kdyby neměl sloužiti srdci. *Bossuet* pravil v tom smyslu: běda vědění, jež jest bez lásky a k lásce nevede. V řeči nebes i země jest milovati a milován býti tolik co šťasten býti.

Ale touhu lidského srdce po lásce a štěstí není lze tu na zemi ukojiti. I zdánlivě nejšťastnější mají své slzy a vzdechy. Již Šalamoun, když mu všechna moc a sláva a bohatství a poklady srdce zůstavily prázdny, zvolal: »Vanitas vanitatum, omnia sunt vana, marnost nad marnost, všechno jest marnost!«

Neukazuje-li tato neodbytná touha lidského srdce po štěstí stále větším a větším, že jen nekonečnem může býti ukojena a že jí pravého a úplného upokojení jen ve věčnosti hledati jest?

Také ostatní mohutnosti lidské přirozenosti potvrzují to. Bez mezí jest v člověku touha po činnosti a příznivými výsledky bývá jen tím více jitřena. Obrazivá síla staví člověku na oči novou a novou krásu a nemožnost dosíci vši krásy a vystihnouti vši krásu zarmocuje ho. *Virgil*, slavný básník latinský, chtěl spáliti svou podivuhodnou báseň *Aeneidu*. *Apelles*, nejslavnější malíř řecký, rozmrzen odhodil štětec. *Michael Angelo* smuten stál před svými nesmrtelnými díly sochařskými. Blesky, jež ozařovaly tvořícího ducha jeho pohasly a oči jeho obestíral smutek až k pláči. *Leonardo de Vinci* nedokončenou zůstavil svou slavnou *večeři Páně* v milánském refektáři kláštera Maria della Gratia. *Torquato Tasso* litoval že napsal svůj *Osvobozený Jerusálém*, ježž čítáme k nejlepším pracím světové poesie. Sotva, myslím, že kdo víc trpěl nespokojeností nad svými výtvary než já, děl slavný ruský malíř *Rjepin*.

Odkud všechn tento smutek? Odkud, že zmínění umělci nespokojeni byli svými výkony, protože co vytvořili, daleko zůstávalo za jejich představami nebo jak říkáme ideály, jež jim na mysli tanuly.

A dál? Kdo z vás moji milí, nepocítil dívaje se za letní noci k nebi plnému hvězd, zvláštní zastesknutí v srdci svém? Či srdce chladným zůstalo při pohledu na východ nebo západ slunce s hory pozorovaný? Kdo z vás nepocítil přání, shlednouti a proniknouti to, co hvězdná klenba nebes našim zrakům tak nelítostně zastírá? Sv. Augustin seděl na africkém pobřeží a přihlížel k západu slunce do mořských vln se nořícího. Stesk zmocnil se ho a pocit, že mu něco chybí. Tu zdálo se mu jakoby slyšel hlas: »Augustine, hledej nad námi.« Augustin vzhlédl vzhůru k nebi, kde zatím ze soumraku zlaté hvězdy byly proskočily, a spatřiv hvězdu na hvězdě, pln údivu nad nádherným tímto divadlem, zvolal: »O, vy krásné hvězdy zlaté, jste vy to, po nichž touží duše má?« A opět zdálo se mu, že mu hvězdy odpovídají: »Augustine, hledej nad námi.« Augustin vznesl se pak v duchu nad klenbu nebes až k trůnu Božímu, klekl tam v duchu na kolena a ovanut dechem věčnosti, pravil si: »Nyní jsi spokojena duše má, ne li? Bůh stvořil duši mou pro sebe a proto nemá klidu ani pokoje, dokud nespočine v Bohu.«*)

Dal-li Bůh moudrý a dobrý tyto touhy do našeho srdce, aby jich nesplnil nikdy? Či spíše vzpomínkou jsou na ony kraje, z nichž duše naše vyšla a předzvěstí nesmrtelnosti, k níž jest duše stvořena?

Být, či nebýt, ta jest otázka!

Lidé myslí, praví *Merežkovský* ve svém *Julianu Apostatě*, lidé myslí, že trpí hladem, žízni, bolestí, chudobou, ve skutečnosti trpí pouze myšlením, že snad Jeho není. To je jediné hoře světa. Kdo se odváží říci: Jeho není, a kdo ví, jakou třeba mítí sílu, abychom řekli: On jest! A přece Bůh tak se vtiskl do naší duše, tak

*) Použito P. Agostina de Montefeltro.

ji prostoupil, že pravíš-li, že Ho není, vzdáváš jsoucnosti jeho tutěž chválu a totěž svědectví, jako pravíš-li, On jest; neboť nechť diš co diš, tvé nitro jest Ho plno a tvá duše zní jeho ohlasy. Všechny světy, všechny hvězdy, i moře i země jsou sny přírody o Bohu. Proto jsou její výtvořiny tak krásné jako hra obláček bez začátku a konce.

Ale kdežto příroda jest jako spící matka Kybela s věčně zavřenými víčky: duše lidská otevřela oči, prohlédla a jest plna touhy patřiti Bohu tváří v tvář Amen.

Promluva III.

Svatý *Augustin* vypráví, kterak lékař jménem *Gennadius*, jenž pochyboval o jsoucnosti duše, vyléčen byl ze svých pochybností zvláštním snem. Lékaři zjevil se ve snu jinoch a oslovil ho otázkou: »Gennadie, vidíš mne?« Gennadius mu odpovídá: »Ano vidím, zcela dobře tě vidím.« Jinoch ptá se znovu: »Gennadie, vidíš mne svýma očima?« Gennadius odpovídá: »Ne, to není možno, mé oči jsou zavřeny.« — »Čím mne tedy vidíš?« — »Nevím.«

A za chvíli zase jinoch ptá se: »Gennadie, slyšíš mne?« — »Ano.« — »Slyšíš mne svýma ušima?« — »Ne, ty spí.« — »Čím mne tedy slyšíš?« — »Nevím.«

A zase: »Gennadie, mluvíš se mnou?« A lékař odpovídá: »Mluvim.« — »Svými ústy?« — »Nikoli, ty jsou zavřeny.« — »Čím tedy mluvíš?«

Gennadius procitl a tázal se sám sebe: »Kdože to v tobě viděl při zavřených očích a mluvil při zavřených rtech?«

Moji milí, není to jen ve snu, kdy svou duši přistihujeme *při samostatné činnosti*, jednající *mimo ústrojí* svého těla.

Jsmo záhloubáni do myšlenek a procházíme krajem. Již jsme jej minuli a teprv nyní vybrali jsme se ze svého přemýšlení a všimli jsme si, že ač krajinou šli jsme s očima otevřenýma, neviděli jsme z ní přece nic.

Nebo čteme knihu. Čteme, a najednou připadáme na něco, co nás v jiný myšlenkový běh uvádí, takže myslíme na něco zcela jiného. My však čteme mechanicky dál, přečteme stránku, dvě, tři, — a nevíme, co jsme četli. Musíme se vrátiti a čísti znovu. Co pak, že najednou tvary písma přestaly v nás vybavovati příslušné představy a pojmy, vždyť zraková čidla nepřestala fungovati.

To proto, že zraková čidla nejsou *pozorovatelem*, nýbrž nehmotná duše, a ta pozornost svou od četby jinam byla obrátila, přestavši ze zírání tvarů písma vybavovati příslušné představy a k obsahu jejich přihlídati.

Podobně věc se má s akustickým vnímáním jevů. Celý den neslyšeli jste tikání hodin, až když obrátili jste k nim svoji pozornost. A obráceně, někdy byste si velmi přáli neslyšeti jich, ruší vás ku příkladu v usínání, ale duši nechce se pozornost od nich odvrátiti. Je z toho zřejmo, že ve mně jest něco, co žije svým vlastním životem — duše.

Fysiologie učí, že asi v sedmi letech tělo člověka tak se změní, že není v něm jediné částičky z toho, co utvářelo je před sedmi léty. Krev způsobila výměnu látek, jsem tělesně úplně nový, jiný.

Ale i tehdy, když jsem se byl již několikrát proměnil, vím, že jsem to stále já, týž, který jsem si jako hoch hrával a pamatuji se na události a dojmy z nejtěplejšího mládí, kdy ve mně nic nebylo z toho, co fyzicky na mně jest nyní. Kde je, a kdo je ona konstanta, již tělo jest pouhým variantem?

Ovšem tvoří-li duše s tělem jedinou bytost — člověka — je přirozeno, že duše k tělu jest v určitém vztahu. Tělo jest nástrojem, duše virtuosem; virtuosu není lhostejno, je-li porouchán nástroj, na nějž hraje. Psychologové nazývají tento vzájemný vztah psychickým a fyzickým paralelismem, nebo jak říkáme prostěji: »Ve zdravém těle jest zdravý duch.«

Ale toto pravidlo zná výjimky a právě tyto výjimky jsou důležitým svědkem samostatné činnosti duše. Fyzický vývoj člověka jest asi ve dvacátém čtvrtém roce ukončen, ale duše začíná se v těchto letech teprv nejintenzivněji rozvíjeti.

Tělo chřadne k stáru a paralelně s ním ubývá i duši na svěžesti. Ale ne vždy:

Mnozí z nejslavnějších mužů ve vědě a umění, Plato, Sofokles, Michel Angelo, Tizian, Voltairé, Newton, Kant, Goethe, Humboldt zachovali si do nejpozdějšího stáří podivuhodnou svěžest ducha. *Smetana*, hluchý skládá nejlepší svá operní a symfonická díla. *Goethe*, umíraje, žádá si s podivuhodnou jasností ducha: »Světlo, více světla!« *Sv. Tomáš* na smrtelném loži vykládá nejtěžší a nejtajemnější knihu Pisma svatého, *Šalamounovu »Píseň písní«*. Řecký dramatik *Sofokles* v devadesátém pátém roce, krátce před svou smrtí, píše nejlepší svou báseň. Tělo je unaveno dlouhou poutí, sklání se k zemi, kdežto duše je čilá jako nikdy před tím, svěží a volná.

Jako rozum, tak dospívá i vůle často k nejkrásnějšímu rozkvětu ve smrti.

Viděli jste někdy matku umíratí mezi svými dětmi? Lásku mateřskou je vždycky veliká, po celý život; ale v umírající matce, hledící na děti, šlehá tato láska plamenem nejvyšším. Tělo stydne, srdce ustává v tepu, ale hasnoucí oko osvíceno jest jako okna v západu slunce zážehem lásky, a zmírající rty ještě v posledním napětí pronášejí slova: mé ubohé děti, co z vás bude!

Ač duše a tělo tvoří jedinou bytost, jsou přece v nás dva světy, v nichž různé zákony vládou. Zákony hmoty, jež nás stahují do prachu země a zákony ducha, jež odporuje zákonům těla, jak napsal sv. *Pavel*. Kdo z vás nepoznal trpkou bolest, pohrdání sebou samým, jestliže duchu vypadlo žezlo vlády a vy dali jste se do služeb těla v některé jeho nespořádané žádosti, nestřídmosti, nečistotě? A kdo nepoznal z vás zase onen šťastný pocit hrdosti a sebevědomí, když silou vůle dospěli jste k vítězství ducha nad tělem?

Odkud tento rozpor? Byl by možný bez jsoucnosti duše?

Tělu chce se jísti, a já se postím, tělu chce se spáti a já bdím. Trpím na těle, ale já zmužile přenáším se přes tuto bolest. *Mucius Scaevola* chce zabít krále Porsenu Řím obléhajícího. Dostává se až do jeho stanu, kde právě vojnům žold jest vyplácen, a *Mucius* maje písaře za krále, zabíjí písaře. Jest jat a vyznává neohroženě, komu platila jeho rána. Král hrozí mu mukami, neprozradí-li spoluvinníky.

»Tu viz,« odpovídá *Scaevola*, »jak vážím si bolesti, slávě li platí.«

A *Mucius* ani brvou nehýbaje, drží ruku v ohni, až z ní oharek zbývá.

Římané v dobách pronásledování často bývali svědky podivuhodného divadla: Mučedníka drásají šelmy, na kole lámou katani, ale mučedník pje píseň chvály, hymnus věčného života.

Plám se znova, jsou možna tato hnutí s tělesným zájmem a chtěním v přímém odporu jsoucí, není-li člověk nic víc než tělo a hmota? Odpovídám krásnou scénou z *Apologie Sokratovy*, již také končím: »Neprosím za milost,« děl slavný tento filosof před athenským lidem. »Veškerá vaše moc není ničím před svobodou lidského ducha. Můžete mne usmrtili Atheňané, ale co mi nemůžete odejmouti, jest svoboda a štěstí mé nesmrtelné duše. (Dokončení.)

Navštívení P. Marie.

(Konec roku školního.)

Pozdrav.

FRANT. MALÝ, kaplan u sv. Jindřicha v Praze.

Anděl Páně zvěstoval Panence Marii poselství a ona počala z Ducha svatého. Jakmile z poselství andělského seznala, že má býti Matkou Boží, neměla Maria ve svém nazaretském příbytečku žádného stání, ale vypravila se do města Hebronu v horách judských. Cesta byla sice dlouhá, ale sv. Panně sotva nohy stačily, jak »s chvátáním« pospíchala ke své tetě Alžbětě. Nevšímalá si po cestě ani olivových hájů ani stříbropěnných toků řek ani malebných měst ani koberců lučních, ale jenom toužila svěřiti své veliké tajemství dobré tetičce.

Když pak posléze dosáhla cíle své cesty a vešla do domu Zachariášova, »pozdravila Alžbětu«. Pozdravila tetu svou

Milé děti, to není nic divného, neboť se lidé odjakživa pozdravují při svých návštěvách anebo při setkání. Ale je otázka, zdali tyto pozdravy jsou vždycky správné? Čili jinými slovy: zdali také *vy* vždycky správně pozdravujete? O této otázce bych s vámi rád dnes rozmouval

Hned zpředu ale dím, že, chcete-li, aby váš pozdrav byl Bohu i lidem milý, musíte pozdravovati: 1. *napřed*, 2. *upřímně* a 3. *po křesťanskou*

P o j e d n á n í.

1. Že nemáme na pozdrav čekati, nýbrž sami každého **napřed** pozdraviti, o tom nás poučuje příklad mnohých osob vznešených.

Císař *Ferdinand* Dobrotivý na svých procházkách přívětivě sám pozdravoval venkovany na poli pracující a rád s nimi laskavě rozmouval. Což divu, že pak s náramnou radostí to vypravovali doma, na památku pro své děti to zapsali a poznamenali si i místo, kde dobrotivý mocnár s nimi byl hovořil. Kdykoli konal své denní procházky ulicemi pražskými, pozdravoval neznámé i chudé lidi co nejlidněji — on, vznešený mocnár. Proč je pozdravoval sám napřed? Protože své poddané miloval.

A, milé děti, není-li to sám *P. Bůh*, tedy mocnár nejvyšší, který nás také každého dne sám napřed pozdravuje? Jakmile se ráno probudíme, padá nám jeho zlaté světlo do očí — a není-liž každý ten papsrlek sluneční jakoby opravdový pozdrav Boha nejdobrotivějšího, který nás vroucně miluje?

A zdaž nebyla to P. *Maria*, Matka Boží, dívka nejvznešenější, která pozdravila napřed Alžbětu, ženu prostičkou? Nečekala na její pozdrav, poněvadž ji vroucně milovala.

Ano! Milé děti, pozdravení jest projevem lásky. Láska pak (dle slov sv. Pavla) se nenadýmá, nemá nic pyšného, ale každému napřed úctu vzdává a na pozdravení nečeká.

Z toho se, milé dítky, uče, že i *vy* se máte vespolek láskou a zdvořilostí předstihovati a každého napřed pozdravovati. Tuto povinnost máte konati nejen teď jako dítky školní, ale i později až *školu opustíte* — abyste vždycky pozdravovali napřed ty, kdož vás tu vyučovali. Či nemyslíte, že je to známkou nevďěčnosti a pychy, když chlapec nebo dívka, sotva školu vyšli, nechtějí napřed pozdraviti svých bývalých učitelů?

Ale i jiné lidi, hlavně starší, vždycky napřed pozdravte! Získáte si tak jejich přízeň a lásku!

2. A teď se v duchu vraťte do příbytku Zachariášova v Hebronu. Co vidíme? Když tam Panenka *Maria* vstoupila, pozdravila napřed staříčkou svou tetu. Jakými slovy pozdrav tento pronesla, o tom se Písmo sv. nezmiňuje. Ale já myslím, že v **upřímném** radosti klesla tetě své do náručí, oko její že se lesklo slzami upřímného štěstí, andělské její srdce že bilo rozkoši a ústa její že v **pozdravení upřímném** přála tetě všelikého požehnání nebeského. Za jisto jest, že upřímný byl pozdrav, kterým *Maria* uctila sv. Alžbětu.

Mé děti, pozdravujete i *vy* své představené, příbuzné a známé také tak upřímně? Ó já často pozoruji, že mnohé ty pozdravy lidí nevycházejí z upřímného srdce! Bývají to často jenom fráze čili pořekadla, která příkře odporují vnitřnímu smýšlení.

Jen pozorujte!

Někdo pozdravuje a vyjadřuje svému známému potěšení, že jej opět vidí — a zatím možná ho to mrzí, že jej potkal. Jiný praví »dobrý den!« a přeje tedy bližnímu dobré, ale jen ústy — neboť v srdci svém mu třeba nepřeje nic dobrého. Jiný volá: »má hluboká poklona« a snižuje se tak pod svého bližního — ale zatím v srdci svém se vysoko nad něj staví. Někdo pozdravuje: »má služba, služebník!« — ve skutečnosti však nemá ani tolik ochoty, aby bližnímu kamínek z cesty odklidil.

Milé děti, co myslíte že schází takovým pozdravům? Schází jim ne sice vždy, ale velice často upřímnost.

3. Abyste se tomuto podezření vyhnuli, pozdravujte nejlíp vždycky **po křesťansku!** Kterak po křesťansku?

Když se Pán Ježíš ukázal po svém vzkříšení apoštolům při zavřených dveřích, dal jim křesťanské pozdravení: »Pokoj vám!«

Kdykoliv apoštolové psali rozličné listy prvním věřícím, pozdravovali je skoro pokaždé po křesťansku slovy: »Milost vám a pokoj!«

Kdykoli kněz při mši sv. věřící v chrámě pozdravuje a k pozornosti vybízí, říká: »Dominus vobiscum« t. j. P. Bůh s vámi!

Kdykoli vchází do domu nemocného s Pánem Bohem, šeptá po latinsku: »Pokoj budiž domu tomuto!«

A když hodný člověk kráčí kolem rolníka neb řemeslníka neb dělníka v potu tváře pracujícího, volá po křesťansku: »Pomáhej P. Bůh!«

Avšak vy asi chcete věděti, který pozdrav nejlíp sluší vám, dětem křesťanským? Vám nejlépe sluší pozdrav: »Pochválen buď P. Ježíš . . . « U katolických Srbů lužických a na Slovensku jsem pozoroval, že i lidé dospělí se navzájem jinak nepozdravují než po křesťansku: »Pochválen . . . «

Ó milé děti, není-liž pravda, že krásněji zní »Pochválen . . . nežli dobrý den, dobrý večer! Oč něžnější jest pozdrav »Pochválen . . . nežli »má úcta«. Oč významnější jest pozdrav »Pochválen . . . , nežli »ruku líbám«, když ve skutečnosti ruku nelibáte? Oč rozumnější jest při odchodu říci: »S Pánem Bohem nebo Pochválen . . . nežli »poroučím se«.

Byla to zajisté láska a vděčnost ke Spasiteli, která přiměla naše zbožné předky, že zavedli tento křesťanský pozdrav: »Pochválen . . . Neboť toto přesvaté jméno »Pán Ježíš Kristus« v tomto pozdravu nám neustále připomíná velikou oběť, kterou Syn Boží za nás přinesl na kříži. Voláme-li: »Pochválen . . . , vybízíme k tomu i svého spolubližního, kterého jsme pozdravili, aby chváleno bylo jméno toto přesvaté až na věky věkův . . .

Na kliniku lékařské university v Bonnu dostavil se venkovan, kterému vyrostl na jazyku vřed. Slavný lékař prohlédl ubožáka a shledal, že je to nemoc velmi nebezpečná. Privil k nemocnému: »Chcete-li se uzdraviti, musíte si nechat vyříznouti vřed i s částí jazyka.« Nemocný zblednuv otázal se: »Ale zůstanu potom živ?« Lékař odvětil: »Na živu sice zůstanete, ale ztratíte řeč Nicméně vám radím, abyste se dal operovati hned.«

Když venkovan se přichystal k operaci, lékař vzal jemný nožík a taktro promluvil k ubožákovi: »Máte-li ještě něco na srdci, řekněte to nyní, protože po operaci už nebudete moci mluvit.« Ubožák sklopil zrak a chvíli přemýšlel, co by naposled promluvil. V místnosti panovalo hluboké ticho, neboť všichni s napjetím očekávali, co vyřkne.

A víte, milé dívky, co vyřkl? Pronesl zbožně a hlasitě křesťanský pozdrav: »Pochválen buď . . . « To byla jeho poslední slova; pak byla na něm provedena šťastná operace.

Ani já neznám lepších a významnějších slov, jimiž bych ukončil dnešní exhortu na konci školního roku, nežli křesťanský pozdrav: »Pochválen . . . až na věky věkův. Amen.«

Z praxe a různé.

Podávání žádostí za změnu místa.
Kníž. arcib. konsistoř upozorňuje tímto znovu, že jest nutno, aby ti, kdož žádají za změnu místa buď kaplanského neb katechetského (zatímního), podali své žádosti k. a. konsistoři cestou příslušného k. a. vik. úřadu nejdéle do 15. června. K žádostem později došlým nebude možno přihlídnouti, leč ve zcela výjimečných případech.

Z knih. arcib. konsistoře v Praze
1. května 1914.

Důležité rozhodnutí. Na jméně nezáleží! Řekněme Svoboda Jan složil zkoušku učitelské způsobilosti v listopadu 1907. Působil jako zatímní učitel na obecné škole v . . . ; c. k. zemskou školní radou byl ustanoven dne 6. září 1909 definitivním učitelem druhé třídy v . . . V květnu 1912 podrobil se zkoušce pro měšťanské školy a počátkem školního roku 1912—13 byl ustanoven c. k. okresní školní radou prozatímně na měšťanskou školu. Jak z uvedených dat vysvitá, měla

Janu Svobodovi připadnouti od 1. prosince 1912 prvá kvinkvenálka. Podal proto počátkem listopadu 1912 žádost za přiknutí prvního zvýšení pro stáří. Ale Jan Svoboda dostal tento přepis:

»C. k. zemská školní rada rozhodla výnosem ze dne 26. března 1913 čís. 34.213. že nelze přiknutí shora jmenovanému první zvýšení služného od 1. prosince 1912, poněvadž v době dopadu tohoto zvýšení služného jako zatímní odb. učitel postrádal definitivní vlastnosti, již § 5. zákona ze dne 25. prosince 1904, č. I. z. z. ex 1905 mimo jiných podmínek pro přiznání zvýšení služného požaduje.

Neboť shora jmenovaný byv výnosem c. k. české okresní školní rady v. z. dne 29. srpna 1912 č. 866/10 ustanoven zatímním odb. učitelem při měšťanské škole chlapecké v, *své dřívější definitivní vlastnosti učitele I. tř. pozbyl.*

Z tohoto rozhodnutí lze podati odvolání na ministerstvo kultu a vyučování ve lhůtě 14 dnů, počítajíc ode dne po doručení následujícího, u zemské školní rady v Brně.«

Je přirozeno, že Jan Svoboda podal rekurs k c. k. ministerstvu kultu a vyučování, v němž odvolává se na okolnost, že c. k. okresní školní rada nemohla zrušiti definitivní ustanovení c. k. zemské školní rady, což jasně dokazuje § 109. min. nařízení ze dne 29. září 1905 č. IX. a ještě jasněji vynesení c. k. zemské školní rady ze dne 25. dubna 1908 č. 5571, jimiž vydávají se podrobnější nařízení ku def. Řádu školnímu a vyučovacím. Odvolával se též na rozhodnutí správního soudu a zejména posledního rozhodnutí ze dne 3. května 1913.

Nastala doba dlouhého čekání! Koncem března 1914 došel stěžovateli tento důležitý výnos.

»Ministerstvo kultu a vyučování zrušilo dle výnosu ze dne 16. února 1914 čís. 41747/1913 na odvolání Jana Svobody, zatímního odb. učitele v zdejší výnos ze dne 26. března 1913, č. 34.213, kterým jmenovanému I. zvýšení služného nebylo přiznáno a sice jako nezákonný. Pro to bylo rozhodným uvážení, že Svoboda, jenž již na obecné škole chlapecké . . . definitivy dosáhl, této vlastností svým ustanovením za zatímního odb. učitele na měšť. škole chlapecké v

nepozbyl, takže mu, ježto skutečně na měšťanské škole působí, any jsou tu i jiné zákonem stanovené podmínky vzhledem na připadnutí zvýšení služného, § 5. zákona ze dne 26. listopadu 1914, čís. 1. z roku 1905 z. z. pro učitele měšť. škol určené zvýšení služného v obnosu 250 K ročně přísluší. Svrchu jmenovanému náleží tudíž první zvýšení služného ročních 250 K počínajíc dnem prosince 1912.«

Z uvedeného je jasně patrné, že všichni zatímní odborní učitelé na měšťanských školách dostanou kvinkvemálku 250 K a ne jak dosud bylo v praxi, že základní služné měli jako na škole měšťanské, ale kvinkvenálku ze školy obecné, tudíž 200 K. Dle tohoto moravského případu i v našem království ve prospěch zatímních učitelů resp. katechetů, jak se dovidáme, bylo zakročeno.

Činnost I. skupiny katechetů brněnských za rok 1913³ (při Jednotě kněžské). Pokračování.

E. Nelze jen zlehka přes formulí zpovědní přecházeti a uklidňovati se tím, že ona není nezbytnou částí sv. zpovědi a že při velkém konkursu poenitentů zpravidla se nepožaduje. Snad jen v nejkrajnějším případě bylo by možno odříkati zbožně zpovědní formulí sborově a spokojiti se jen s odříkáním hříchů. Na př. ke konci října uhodil-li již mrazy nebo při velikonoční časné sv. zpovědi, trvají-li ještě mrazy a děti jsou chatrně obuty a oblečeny. V předměstích brněnských není vzácným zjevem, že při takých příležitostech »přeslápuje« v kostele i celá řada »bosáků«. K takovým třeba mítí citu a vyzpovídati je před druhými, konečně již z praktického důvodu, aby nemohouce zimu vydržeti, snad »nezvali roha«.

Neznalost zpovědní formule bývá opětovnou příčinou, že poenitent sv. zpovědi, jak může, se vyhne — ze studu, že se tomu nenaučil neb zapomněl.

G. Předmětem dvou schůzí katech. skupiny byl *rozhovor o zvycích a obřadech při společném slavnostním prvním sv. přijímání školních dětí*. Zprávy podány z Husovic, Zábřovic, Brna, Rosic, Ivančic, Králova Pole, N. Rousinova, Slavkova a j. Všude se koná při podobné příležitosti slavnostní promluva buď před nebo po sv. přijímání, někde i před i po něm, někde hned po příchodu dětí do chrámu; všude přinášejí první komunikanti sebou svíce ozdo-

bené, někde vlastní, jinde místní školní radou darované, všude postaráno o to, aby dětem při samém sv. úkonu nepřekážely, neb aby se nestalo neštěstí. Všude dávají katecheté dětem památkou na sv. přijímání obrázky, po většině koupené jimi a z vlastní kapsy zaplacené. Poněvadž se jeví v nejnovější době v obrázcích těch snaha po přepychu, rozhodnuto dávat obrázky vkusné, ale nepořizovati nádherných. Za to stejně velké a snad i stejného vzorku k zamezení řevnivosti neb i závislosti.

Nebylo téměř jedné schůzky, v níž by se členové katech. skupiny neradili o *doplňení katechetického Musea*. Jest ono naší myšlenkou, kterou realizovala »Jednota« a svou blahovůli i nadále udržuje. Jak se Museum osvědčilo a zájem o náboženské vyučování názorné budilo, dokazuje množství objednávek na biblické obrazy účinných prostřednictvím našeho benediktinského knihkupectví a celé spousty dotazů. Je to důkaz všeobecného pochopení situace na poli novodobé katechetiky. V době, kdy vše kolkolem v doktrínách spěje za názorem a používá ho způsobem často až *nestředním*, nelze nám uzavíratí se v předsudky proti názoru vůbec a odvolávati se na známé »nunc cognoscimus in aenigmate«. Že bychom přílišným názorem či ili zbytečnou milost pomáhající a osvěcení Ducha sv., jak na II. katech. kursu v Mnichově se obával jistý katecheta, nelze bráti vážně.

H. Nemohli jsme uzavíratí oči před událostmi dne. Volání učitelstva po zlepšení hmotných požitků došlo odezvy i ve středu našm. Podali jsme zemským činitelům svá »pia desideria«, aby při úpravě platů učitelských nebylo opominuto katechetů a aby oni pro vysokoškolské vzdělání, jakož i pro okolnost, že jim nelze dě dosavadních norem stati se řediteli škol, byli zařadění do vyšší počátečné třídy platové.

Co souditi o vyučování katechismu »svými slovy«? Věstník katech. brněnských (dp. Kovář, katech. v Králově Poli) píše: »Je pravda, že mnohé otázky jsou dětem v katechismu obtížny. Tu mnohý katecheta obtížné odpovědi nahrazuje dětem snadnějšími. Snaha jistě dobrá, chvály hodná. Ale třeba uvážiti, či slovy tu odpovídají děti, dávající za odpověď těžkou — odpověď *svými slovy*?

Jen nepatrné procento žactva ve třídě dá odpověď přiléhavou a jen poněkud přes-

no, abychom se s ní spokojili. Ostatním ji musí katecheta nadiktovati, neb na tabuli napsati a se všemi nacvičiti. Katecheta ji tedy »svými slovy« stylisoval, dal jí novou, přípustně snadnější formu, stanovil pro ni jinou formulu. Děje-li se tak při větším počtu otázek — zavádí tím katecheta nový — vlastní katechismus. Je svou methodou spokojen, pokud vede žáky od první třídy až do poslední. Jak si odpovědi dle své vůle nacvičí, tak mu je děti reprodukují. Ale věc není bez mrzutosti a zvýšených pak obtíží, odejde-li katecheta na jiné působistiě, nebo přejme-li následujícího roku po něm třídu jiný učitel náboženství, zvyklý buď na úřední odpovědi katechismu, neb dokonce holdující rovněž methodě »svými slovy«.

Co jen dá práce nacvičiti zpovědní formulí (aspoň II. její část: vzbuzení nadpřirozené lítosti dokonalé) se žáky 3. třídy obecné, kteří v roce předchozím jsouce připraveni k prvním sv. svátostem, naučili se zpovědní formulí zkrácené. Aby se hodinu od hodiny zvláště na počátku školního roku plná formule cvičila a opakovala a ještě po půl roce, má-li jednotivce sám ji odříkati tolikráté mnohý vyjede z kolejí a neví pak kudy kam, leda podle osvědčeného zvyku »z kraje«.

Nechceme-li zabřednouti do chaosu »soukromých« katechismů, bude i tu nejlépe: při výkladu obtížných odpovědí příslušnou odpověď katechismu na několik, samostatným otázkami uvedených odpovědí rozčleniti, ale pak při opakování již jednotlivě požadovati slovy katechismu.*

Definitivně ustanovení byli katecheté: Emanuel Tajtl, měšt. šk. chl. u Kříže Většho v Praze, Josef Burda, obec. šk. chl. v Kobylišich, (okr. šk. karlínský.) Frant. Hoďura, obec. šk. chl. v Pardubicích (Nové město.) Zvláštním učitelem náboženství: Augustin Šírek, II. ob. šk. chl. v Chrudimi.

Na dočasny odpocinek byli dáni: Jakub Bozděch, katech. měšt. šk. chl. a div. v Soběslavi (šk. okr. brandýský).

Konkurs.

Definitivně obsadí se místo katechety při měšt. škole chlapecké v České Třebové (do 18. července t. r.)

C. k. o. š. r. v Lanškrouně.
30. května 1914.

ROČNÍK XVII.

ČERVENEC 1914.

ČÍSLO 7.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA ›VYCHOVATELE‹ K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

**Jubileum kněžského čtvrtstoletí
Jeho Eminenci nřdp. Leona kardinála ze Skrbenských.**

**„STET ET PASCAT IN FORTITUDINE TUA, DOMINE,
IN SUBLIMITATE NOMINIS TUI!“**

Z praxe pro praxi.

V. LANKAŠ.

(Pokračování.)

»Snahou mou — píše Fischer — po celou dobu mé činnosti bylo, abych vždy byl s učiteli v *přátelském vztahu*, ježto nejen jsem zapřisáhlý nepřítel všeho nepokoje a nesváru a nepřátelství, ale i jsem přesvědčen, že harmonie mezi duchovním a učitelem je nutná i v církevním i občanském zájmu. Proto snažil jsem se vždy, aby nenastaly mezi mnou a učiteli žádné difference, proto byl jsem často pln ohledu a šetrnosti a pokud možno byl jsem i přívětivý a ochotný. Tak vyšel jsem dobře s nimi, neboť i tu platí slovo andělův: Pokoj lidem *dobré vůle*. Na té dobré vůli pravidelně záleží nejvíce.

Co se týče vyučování náboženství, je, abychom docílili výsledků, *metoda* nesmírně důležitá. Ano, ale která? Jedni doporučují analytickou, druzí syntetickou. »Nedrším se ani jedné, ani druhé jednostranně houževnatě, ale, dle látky, použiji hned jedné, hned druhé, zcela dle Lindenovy zásady: »Analýsa, potřeba-li, synthesisa, možno-li.« Mnoho přijde i na *katechismus*, jehož musíme užívat. A ten ve formální stránce ve mnohém nevyhovuje, a to i malý i veliký. Odpovědi jsou často příliš dlouhé a příliš abstraktně pojaty a výrazy ne vždy šťastně voleny. Nežřídka chybí dvě nejdůležitější vlastnosti podání — *jednoducho*st a *srozumitelnost*. Naše katechismy prozrazují velice svůj scholastický původ. Stále ještě nosí na zádech abstraktně-vědecké skořápky. Mnohé výrazy jsou doslovně přeloženy z latiny a neodpovídají nijak tomu, co jimi míněno. Na př. »knechtliche Arbeiten« — služební práce, čímž rozumí se takové práce, které konají služebníci; ale ve skutečnosti, dle smyslu katechismu, jsou tím míněny i mnohé jiné práce, které dějí se od pánův a přece jsou v neděli zapovězeny. Výraz tudíž neodpovídá tomu, co jím míněno. Nejlépe je, řekne-li se: všechny *zbytečné tělesné práce*.

Na některých příkladech ukazuje Fischer, jak často se doslovně v katechismu překládá a tím hřeší. Činí to ti, kteří holdují zásadě: čím doslovněji překládá se z cizí řeči do vlastní, tím lépe. To jest ale nesprávná zásada; máť přece každá řeč své zvláštnosti, jichž třeba při překladu dbáti, nemá-li se činiti jazyku násilí a nemají-li se podávat často monstra. Hlavní věcí tudíž není »doslovnost«, ale správné podání smyslu.

Totéž platí i *pro nedělní a sváteční perikopy*, jež máme v kostele předčítati. I tu se často překládalo příliš otrocky, čímž hřešilo se proti jazyku. Při vydávání veřejných církevních knih měla by rovněž býti vynaložena největší péče a přesnost.

Práce, svědomitá a horlivá, již Fischer ve škole náboženskému vyučování věnoval, docílila též velmi dobrých výsledků, jak výroční zkoušky vždy prokázaly. Záleží ovšem při zkouškách mnoho i na tom, jak se kladou otázky. Nejrozumnější je, když inspektor *nezkouší žáky jen a jen sám*, ale i duchovní, který žáky vyučoval. Jsouť děti již zvyklé na způsob řeči svého učitele a rozumějí tudíž lépe jemu než cizímu inspektoru, a pak může tento i poznati, jak učitel náboženství si při vyučování počíná.

Kdo je jen »školomet« a jen na to hledí, aby děti odpovídaly přesně dle katechismu a k tomu i jeho otázky, nijak vnitřně nesouvisící, ale jen po-

různu, brzo odtud, brzo odjinud brané, zodpověděly, ten dozajista hodí se ke všemu, jen ne za náboženského inspektora, a je dozajista »křížem« pro příslušné kněze a učitele.

Poměr ku představenému. Svému faráři projevoval vždy plnou úctu, nikdy nejednal na svou pěst, vždy dotazoval se o jeho radu a svolení, střežil se všeho, co mohlo by ho nějak zraniti, byl skromný ve svém vystupování i ve svých nárocích, otevřený a upřímný ve svém jednání a při tom všem žádný *škarohlíd*. Tak ovšem dá se lehce a příjemně pospolu žiti. A Fischer těšil se vskutku úctě a důvěře svého chefa. Kde tyto vlastnosti pomocnému knězi chybí, ten nestane se svému faráři oporou, ale *tlíživým břemenem*, a farář je srdečně rád, když se co nejdříve toho břemene zbaví. Žádný div proto, mají-li mnozí faráři nechut a obavu před místy, kde je jeden nebo dva kaplani. Nejlépe by bylo, kdyby kaplani, zvláště ve větších městech, měli *svá obydlí a svou domácnost*, jak tomu na př. je v Münsteru ve Vestfálsku a jiných pruských městech. A to bude za čas i u nás — píše Fischer. Dobrá věc chce prý času!

»Jako jsem byl v dobrém vztahu — píše dále — s farářem a jeho lidmi, tak i s *farníky*. Ježto jsem svou povinnost konal ve škole i v kostele, k chudým i nemocným, ke každému byl laskav a pln ochoty, ať již byl bohat nebo chud. vysoce nebo níže postaven, a ježto s každým jsem to upřímně a srdečně smýšlel, byl jsem u všech oblíben, ač jsem nikdy úmyslně po popularitě se nedítil.« —

Politika. I politice věnoval Fischer čas a práci, ač k politickému životu nikdy neinklinoval. Na otázku, proč jako kněz se o politiku stará, odpovídal, jak obvykle se děje: »Poněvadž politika se též stará o duchovního a duchovní věci.« Ale říká se na liberální straně: »Vždyť politika je něco *světského* a proto neměli by se duchovní jí obíratí.« »Ano — odpovídal Fischer — a při tom si nechati sedřiti kůži.« Kdyby liberálové měli s tímto svým stereotypním tvrzením pravdu, pak by se duchovní nesměli starati ani o jídlo a pití, ani o obydlí a šaty, — neboť to vše jsou rovněž *věci světské*. Uvedený liberální názor, konsekventně prováděný, vede k absurdnosti a ukazuje tak svou zvrácenost. Pokud duchovní žijí ve světě, musí se starati i o svět a světské věci, ježto právě *světské je reálním základem duchovního*, jako tělo pro duši. A poněvadž duchovní tak dobře jako jiní jsou státními občany a platí daně, mají jako oni i práva, projevit svého přesvědčení při volbách všemi zákonně dovolenými prostředky a v politice spoluluviti i spolupracovati. Jen nemá duchovní jako duchovní považovati politiku *za svou hlavní úlohu* a i tu vždy ať si počíná *taktně, opatrně a mírně*; neboť jinak více zkazí, než napraví.

(Pokračování.)

Duchovní evičení pro kněze konati se budou r. 1914 tímto pořadem:

I. V kníž. arcib. semináři v Praze:

1. od 20.—24. července jazykem českým;
2. od 27.—31. července jazykem německým.

II. V kníž. arcib. konviktu v Příbrami:

- od 27.—31. července jazykem českým.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘILOHA »VYCHOVATELE« K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smichově č. 992.

Katechetické hnutí posledních let. — Z praxe pro praxi. — Cyklus o nesmrtnosti duše: Promluva IV., V a VI. — Exhorta příležitostná. — Z praxe a různé.

Katechetické hnutí posledních let.

Lze je znamenati více než desetiletí a zajímavo je zkoumati příčiny jeho.

Vyšlo z kruhu praktických katechetů a pojalo brzy ve svůj okruh i teoretiky; cílem jeho je zlepšení, zdokonalení katechismu a katechese.

Lví podíl má na něm Jihoněmecko a Rakousko. Zrodilo se ve spolku katechetském v Mnichově a projevílo se v jeho orgánu katechetickém »Katechetische Blätter«, které ostatně již před ním drahně let vycházely. Resonanční deskou jich byly opět »Christlich pädagogische Blätter« ve Vídni, orgán katechetů dolnorakouských a j.

Příčiny, z nichž hnutí vzešlo, jsou *negativní i pozitivní*.

Negativní jsou:

1. Vady a nedostatky jevící se *v katechismech a katechesi*, jichž následek je nespokojenost. Vady, jež byly pocíťovány *v katechismech*, byly zvláště tyto: Přílišný nadbytek látky, při němž nelze ani mysliti na prohloubení látky věro- a mravoučné, uváží-li se skrovný počet hodin vyučovacích, které jsou vyměřeny náboženskému vyučování; dále řeč abstraktní, nikoli dětská; konečně analytická metoda dle vzoru vědecké theologie (t. j. východisko od abstraktního, všeobecného; dle terminologie filosofie aristotelské měla by se tato metoda zvatí syntetickou).

Leč nutno přiznati, že v boji proti těmto vadám a nedostatkům, zašlo se, jak tomu vůbec bývá při takových hnutích vzešlých z praxe, příliš daleko na př. ve snaze po docílení dětské řeči, odstraňovaly se definice vůbec, přece však znenáhla názory se vytříbily. Posléze dospělo se k metě tohoto názoru: Ideální katechismus nemůže býti jen ovocem *theorie*, anebo ovocem jen *praxe*, nýbrž oba faktorové musí se tu spojití: *věhlasní theologové*, aby učebná látka byla úplná a správná a *proslulí praktikové*, aby forma pro mládež byla vhodná a účinná.

V katechesi opět poukazovalo se na vadnou metodu a to analytickou či exegetickou. Vůči ní navrhovali katecheté mnichovští metodu svou, kterou nazývali s počátku *psychologickou*, později dle svého hlavního repraesentanta Stieglitzovu; dnes obvykle se nazývá »metodou mnichovskou«. Mnohé námítky

proti metodě analytické dříve obvyklé, netýkají se ani tak léto metody, jako spíše jejího výlučného užívání a vedle toho i pohodlnosti mnohých katechetů.

2. Dalším negativním faktorem reformního hnutí jsou vady a nedostatky *ve vzdělání ke katechetskému úřadu*. Theorie katecheiky podávala se namnoze prostě, jako mechanický návod, snůška jednotlivých snad dobrých a praktických pravidel, aniž by však základní pravidla vydatně byla respektována; dřívější velicí theoretikové, zvláště Augustin Gruber, upadli v zapomenutí. Té vady nemá katechetika Jungmannova, ale je málo známa.

Lze slyšeti a čisti stesky, že právě praktického výcviku nedostává se nastávajícím katechetům a výcvik jich měl by se podporovati hospitacemi a praktickými výstupy pod dozorem praktického učitele. Leč i v tomto druhém punktu mnohý nedostatek lze vysvětliti nepříznivými poměry školními.

Positivní příčiny katechetického hnutí jsou:

Katechetské *spolky* s pravidelnými katechetskými schůzemi většího neb menšího rozměru, kde se podávají referáty a podněty k diskussím.

Katechetické *literární orgány*, z nichž jmenujeme význačně vídeňské: Christlich-paed. Blätter, mnichovské: Katechet'sche B'ätter a pro Severoněmecko: Katechetische Monatschrift (Münster).

Katechetické anebo paedagogicko-katechetické kursy, jež se slavily v posledních letech s úspěchem v Salzburku, Vídni, Lvově, Luzernu a j.

Konečně uvádíme tu i zřetel *ke didaktice profánní a paedagogice*, neboť i s této strany vzešlo mnoho dobrých podnětů a mnoho užitku pro katechetiku, ač i mnohá nesprávnost se ujala. Jsou tu pro katechesi podobná úskalí, jako pro homiletiku v profánní rhetorice, kdybychom jen prostě z ní chtěli pravidla přejmouti. Nesmí se zapomnouti, že účel katechese je zcela nadpřirozený, že katechese nejsou jen obyčejné přednášky a že při ní nejedná se o přirozené vzdělání všech sil duševních jako při profánní paedagogice a o získání přirozených ctností, nýbrž právě naopak o získání ctností nadpřirozených.

K tomu dodáváme. Dobrý katechismus je jistě důležitý, ale přece jen hlavním jest to, že účinek katechese závisí na katechetovi, totiž v tom smyslu, *že dobrý katecheta s méně dobrým katechismem více pořídí, než špatný katecheta s katechismem nejdokonalejším*,

Že se zřetelem na autoritu, učení biskupské nad katechetou stojí, netřeba připomínati.

Čeho tedy třeba *pro sebevzdělání katechetovo?*

Především:

1. vzdělání *theoretického*. Co se týká základních pravidel chváí se tu theorie něm. knihy Jungmannovy, ač s methodické stránky potřebuje doplnění.

2. dále vzdělání *praktického*, jak bylo nahore uvedeno.

3. řádného vzdělání *theologického* zvl. dogmatického, čehož se žádá i na kazateli; v té příčině unum necessarium je: Catechismus Romanus.

4. *kněžského smýšlení*. Kde toto je, tam řídí katechetu láska, tam vládne horlivost, která sta prostředků nalézá, o nichž pohodlí nemá ani tušení a oběti, jichž katechese žádá, činí snesitelnými. Kde je kněžské smýšlení, tam lze nalézti radost a potěchu, bez nichž se nepořídí u mládeže nic, tam najde se také porozumění pro nadpřirozený charakter katechese, jež touží sděliti nejen vědění,

ale i věřící smýšlení s katechumeny, nejen znalost článků věro- a mravoučných, ale i život z víry a proto přede vším buduje na milosti Boží a vše činí, čím by se mohla získati milost Ducha sv.

Poukázali jsme na kořen neblahých vad a nedostatků katechisování, slycháme i čteme, že chybovalo se i chybuje na theorii i praxi v seminářích a universitách, ale hlavní příčinou všech chyb, které se kdy staly na náboženském vzdělání mládeže je nedostatek theologického a asketického pokroku. Dějiny celé katechese i katechetiky to stvrzují.

r.

Z praxe pro praxi.

V. LANKAŠ.

(Pokračování.)

Při volbách do říšské rady mnoho toho Fischer ve světském ohledu nevykonal. Byl sice vyzván sousedy, aby založil politický spolek a odbýval volební schůze. Ale neudělal ani jednoho ani druhého. Neboť, jsou-li podobné spolky v mnoha místech vzhledem k místním poměrům nutny, jsou zase *jinde škodny*, zvláště tu, kde dosud nebylo potírajících se partají a kde lidé jen málo navštěvují hostince. A tak tomu bylo tehdy v působišti Fischerově. Lidé starali se tam málo o politiku; navštěvovali pilně kostel a věnovali se horlivě svému povolání; žili střídme a šetrně a hostince proto nenavštěvovali a žili i svorně. Proto Fischer nechtěl tu založiti světský spolek, ježto lehko mohly tím nastati různice, a lidé snadno si mohli zvyknouti na hostince. Jistě je *přehnané spolkářství*, jak dnes je v modě, škodливо.

Co dělal Fischer? Nejdříve pojednal o volbě při svých návštěvách nemocných i zdravých privátně, vyslechl náhledy lidí a projevil názor svůj. Pak pozval týden před volbou starosty k sobě, vyložil jim vše, doporučil kandidáta a sjednotil konečně všechny k volbě kandidáta katolického. »Dobře. — Podejme si ruce, že chceme věrně slovu dostáti, a Vy, pánové, odeberte se do svých osad a řekněte svým lidem, co jsme umluvili, aby všichni byli svorni při volbě. Volební lístky v čas dostanou. — Vám, pánové, děkuji za Vaši ochotu a doufám pevně, že se vše vydaří, neboť naši chalupníci jsou známi jako řádní lidé a jako takoví ukáží se i teď.« Tím byla schůzka skončena. Toť byla celá (uveden jen konec) řeč kooperatora Fischera! Krátká, ale obsažná! Kandidáta jim nijak *nevnutil*, ale *zastal se jich podle jich mínění* nejdříve a *ponechal jim jinak celou svobodu*. A to je v době, kdy vědomí svobody je tak silně vyvinuto, velmi důležité! Poroučí-li se tu přílišně, zvláště in politicis, odrazíme spíše, než přivábíme a zkazíme tak celou akci. Proto působí k násilí klonící se duchovní v naší době, jak zkušenost učí, velmi málo, za to ti, kteří počínají si taktně, laskavě a šetrně, dosahují mnoho. A výsledek akce Fischerovy? Kandidát, dr. Hauch, byl osadami jeho zvolen *jednohlasně*. A jak žasli sousedé! Ačkoliv Fischer zdánlivě nejméně vykonal, přece výsledek byl nejlepší. Pravíme, zdánlivě; neboť ve skutečnosti vykonal mladý kooperator více, ne sice přímo, ale *nepřimo*: svou **dosavadní předchozí církevní a sociální činností**. A toť hlavní věc! Kdo rok co rok v této věci svou povinnost koná a dovede si získat úcty a plné důvěry lidí, nepotřebuje pak, když dojde k rozhodnutí, jako na př. při volbách, žádné zvlášť velké činnosti a zvitěží přece.

Těmito zásadami řídil se Fischer později i jako farář. Vždy hleděl žít v pokoji a svornosti se svou osadou! *Vystříhal se všemožně všeho, co mohlo by rušiti soulad a činil vše, co by soulad udržovalo a sítilo.* Tot byla jeho vůdčí zásada! I tu zase hleděl své církevní povinnosti plniti přesně a řádně. Bohoslužby konal vždy důstojně a přesně v ustanovený čas, s ohledem na roční dobu a polní práce; neboť tu nesmí býti směrodatnou osobní pohodlnost kněze, nýbrž všeobecné blaho. I jako farář dodržoval zásady své o zpovědi.* Zase sedával každou neděli a svátek v kostele ve zpovědnici, ač to dosud nikdy v jeho farnosti nebývalo. Ale střežil se, aby v kázáních a cvičeních lidí vyzýval, jen v jeho kostele, t. j. u něho se zpovídati, ale i tu nechával každému plnou svobodu, což je jediné správné. Kázání zase pracovával samostatně a pečlivě a snažil se v nich podávati vždy něco nového a vábného, poučného a povznášejícího, aby tak lidi získával pro dobro. Duchovní nesmí si mysliti: »Pro sedláky je všechno dost dobré; tu netřeba se mnoho namáhati; nedocení toho.« Toť naprosto falešné názory, a kdo jim holduje, ten je na špatné cestě. Správně je: Prostí venkované mají často pro náboženství a pro to, co duchovní v něm vykoná, *jemnější porozumění* než měšťáci a vzdělanci, jako mají i *vice taktu* v jednání s knězem. A ti, kdož v městech s knězem slušně zacházejí, pocházejí ponejvíce z venkova. Proto snažil se Fischer i na novém místě i později ve Vircburku v kázáních vždy podávati něco opravdu zdařilého. Je to nejen v zájmu lidu, ale i v zájmu kněze; neboť získají-li lidé jednou přesvědčení, že jich duchovní správce nad nimi stojí nejen postavením, ale i *svým vzděláním*, pak teprve jim imponuje a požívá obzvláštní autority, čímž i jeho slova dosahují větší platnosti a váhy. Dnes *neplatí již tolik úřad, jako osobní zdatnost a duchovní povýšenost.*

K tomu musí přistoupiti u kněze i *stálé humání, přívětivé zacházení* s lidmi! Kněz nesmí z vysoka se na ně dívati a pánovitě s nimi jednati, — jinak nebude nikdy, v dobrém smyslu, populární, což musí býti, má-li u lidu něco působiti, — ale musí vždy všem, bohatým i chudým vyjiti vstříc pln lásky, mírnosti a trpělivosti.

Proto nesmí kněz býti nikdy *pašou své farnosti*; nesmí mysliti: vše musí v kostele a v osadě po mém jiti. Protože je »*rector ecclesiae*«, že musí též řízně regirovati. Tento náhled, je dle Fischera, velice pochybený, zvláště dnes, v naší moderní, po svobodě toužící době. Naopak, čím méně usiluje duchovní ve své osadě *na venek* panovati, tím více panuje v ní *vniterně* nebo v duchovním vztahu. — Důležitá věta, které bohužel málo je dbáno.

Nesmí též mysliti, že vše, co se mu jeví ve farnosti špatného, musí, pokud možno nejdříve, býti *radikálně* odstraněno, a každý nepořádek, že musí býti *ihned* napraven. I to je zvráceno a vede brzo k flasku a k rozporu a je počátek konce jeho působnosti. Staré, zarezavělé zvyky nedají se tak rychle ani u jednotlivce, a tím méně u většiny vykořeniti pouhým diktátorským rozkazem, — k tomu třeba mnoho opatrnosti, času a trpělivosti. Ano, mnohé nečnosti, jako na př. pozdě chodit do kostela, nebo stát vzadu v kostele, nedají se vůbec úplně odstraniti. Duchovní musí proto i dovésti leccos nepořádného *přehlédnouti*: *) nesmí mysliti, že vše v jeho osadě musí býti dokonalé. Tu na světě není vůbec nic dokonalého.

*) Bůh to dělá též při spravování světa. Vedle pšen ce nechává růsti i koukol a nevytrhá je hned, jakmile vyroste, ale čeká, čeká často dlouho.

Nejméně doporučují se násilné akce, chceme-li odstraniti zlořády. Děla to u lidí nesmírně zlou krev, chceme-li je absolutně nutiti, aby něco nedělali, nebo dělali. *Proto nesmí se i duchovní tak snižiti, aby ze sebe dělal policistu.* Dostačí, oznámí-li nabádavě a nadšeně farníkům pravdu, varuje-li je před právě hrozícím nebezpečstvím a vřele jim doporučí konati svou povinnost. Nedbají-li jeho slov, pak je to jich vina a oni musí nésti následky a zodpověděti své neštěstí. Tak dělal to i kdysi náš Spasitel, když na zemi dlel. Kázal slovem i skutkem, a kdož ho následovali, byli zachráněni, kdož ale toho všeho nedbali, zahynuli. Ale ke spáse *nenutil nikoho*. — všem ponechal pinou svobodu.

V náboženství je nátlak vždy zlem. Ano, právě tím se liší církev specificky od státu, že u ní vše se zakládá *na svobodě*, kdežto u státu řídí vše moc. Násilím nebo nátlakem pořídíme v náboženských věcech málo nebo vůbec nic, ale vždy věci jen uškodíme. *Proto nechej duchovní lidu tolik svobody, pokud jen možno!* Existují duchovní, kteří se o *mnoho* starají, kteří *mnoho* předpisů dělají. Zakazují lidem se vši prudkostí jisté části oděvu, na př. klobouky nebo jiné věci. To má Fischer za nedobry zjev. Píše: »O takové věci jako duchovní jsem se nikdy nestaral, ale vždy, když řeč o tom byla, uvedl jsem jen všeobecnou zásadu: strojiti se máme přiměřeně stavu a počestně, t. j. aby nám to bylo ke cti a ne k necti. I v této věci jsem vždy dobře pořídil. Kolik nepřátelství a mrzutostí by si mnohý kněz ušetřil, kdyby i vždy tak jednal.«

»Žádnému farníku bez potřeby neobmezují jeho svobody, ale ponechám mu osobní svobody tolik, kolik jen možno. Toho vyžaduje dnešní doba. Dříve mohl ovšem kněz řízněji vystoupiti a více poroučeti, ale dnes se to nedoporučuje, tu musíme se často spokojiti s podstatou nebo hlavní věcí, zvláště ve větších městech. Nyní nemůže již řídití obec moci, ale jen svou *duchovní* autoritou, *velikou moudrostí, láskou a mírností*.

Drsné, prudké, pánovitě a násilné charaktery nehodí se dnes do duchovní správy; zkazit více, než napravi. Nepřitahují lidi, ale odpuzují od sebe a Církve a odcizují je katolickému náboženství. Tot jedna z hlavních příčin, proč tak mnozí od Církve se odvracejí.

(Dokončení.)

Cyklus o nesmrtelnosti duše.

Napsal prof. Dr. LUB. PETR.

(Dokončení.)

Promluva IV.

Vezmeme-li do rukou kteroukoli učebnou knihu živočichopisnou, najdeme v ní zařaděného i člověka. Na začátku nebo na konci, podle toho, počíná-li kniha popisem nejnižších nebo nejvyšších představitelů říše živočišné. Jest to správné, neboť člověk, *homo sapiens* tělem svým, svou anatomickou stavbou, náleží nade vši pochybnost k říši živočišné, třebaže svou ústrojností a úměrností těla nad všechny živočichy vyniká. Člověk je mikrokosmos, dí *Aristoteles*, jenž v sobě zavírá bytí neživé hmoty, život rostlinný i smyslovost živočichů, jinými slovy, v člověku jest zastoupen i život vegetativný i sensitivní. Proto projevuje v celém svém ústrojí velikou podobnost s ústrojím živočichů. Zažívání, dýchání sprostředkováno jest týmiž způsoby jako u jiných živočichů.

Ale nejsou to jen tělesné podobnosti, jež mají živočichové s člověkem společny. Vedle schopnosti pohybu a citění shledáváme ve smyslových ústrojích i v chování zvířat určité stavy toho, že zvířata předměty a osoby poznávají, tedy způsobilost poznávací mají, že si předměty a osoby pamatují, tedy paměť mají, že svých zkušeností vlastních i cizích v případech obdobných užívají. Na B'ed-ském jezeře házeli jsme z verandy při snídání kousky housek rybám, jež po nich dychtivě lapaly. Pak přiblížil se rybář, hodil mezi ně udici a chytil jednu z nich. Toho dopoledne ryby pod verandou shromážděné házených drobtů se již nedotkly.

Zvířata mají i některou představu času. Známí jsou holubi u chrámu sv. Marka v Benátkách, kteří od tří čtvrtí na druhou hodinu odpolední mají obsazena okna protěšších prokurácií, věduce, že o druhé hodině, jak některý jejich dobrodinec nadací byl ustanovil, bude jim v těch oknech zrní sypáno. Mají určité představy, mají své sympatie k osobám, své sympatie nebo antipatie k určitým zvukům, znají pocity radosti, přichylnosti, bolesti, hněvu, bázně. Právem tudíž mluvíme o *duši zvířecí*.

Jakmile jsme toto slovo vyřkli, přirozeně hned vnucuje se nám důležitá otázka: Rozdíl duše zvířecí a lidské arci jest nepochybný; ale je tento rozdíl pouze stupňový nebo jakostný, jinými slovy, jest duše lidská jiné podstaty než duše zvířecí nebo liší se od ní pouze vyšším stupněm dokonalosti?

Jest ovšem pravda nepopíratelná, že znamenati lze podivuhodnou účelnost v konání zvířecím. Bobr, včela, pavouk jsou mistři stavitelé, mnozí živočichové lstně lapají svou kořist, jiní zásoby shromažďují na zimu, jiní do teplých krajin se stěhují, škodlivou potravu odmítají, v nebezpečnosti na ochranu svou přiměřené prostředky volivají, mrtvými se tvářejí, k stejnobarevné půdě se přikrčují a podobně.

Účelnost jest tu patrna. Ale předpokládá účelnost konu vždycky rozum, t. j. má účelnost jednajícího podmětu své jediné vysvětlení v rozumu, telletku?

Účelnost spatřujeme ve vzrůstu rostlinstva. Strom nejprve kořeny zapouští, potom kmen vztyčuje, konečně korunu rozestírá, listím květy i plody chrání, korou jako teplým šatem se halí, rány, jež mu byly zasazeny, vlastní činností zaceluje. Chtěli byste pro tuto nespornou účelnost připsati stromu rozum? Účelnost spatřujeme i u hmot neživých. Dáme-li zlomený krystal do isomorfní látky, usazuje se na něm roztok ten tak, že znenáhla ulomený krystal se dokrystalisuje, zahojí, zacelí; chtěli bychom tuto účelnost vysvětlovali intelektem krystalu? Tato účelnost, vyplývající z pevných řádů, z pevných zákonů fysických, předpokládá jen velikou moudrost, veliký rozum jejich původce.

Otázka tedy musí znít jinak: Jest u živočichů tato účelnost vědoma, vychází z přemýšlení, předchází jejich jednání úvahou a vědomí cíle? Neboť přemýšlení a vše, co z něho ve svých dalších důsledcích vyplývá, tvoří podstatu lidské duše.

Jestliže zvíře chápe, usuzuje předvidá, děje se to bez jasného vědomí. vždy pod nátlakem *vnitřní nutnosti*. Nazýváme tento neuvědomělý popud, jež živočicha k určitému počínání nutí, ač živočich nezná ani jeho příčiny ani jeho účelu, *instinktem, pudem*. Kdežto u člověka dlouho trvá než duše rozvine se,

než s to jest logicky mysliti, mluvit, určité práce konati, živočichů přichází již s určitými podivuhodnými, ale přesně vymezenými způsobilostmi na svět, jež prostě dědí. Způsobilosti ty jsou již v mláděti hotovy. Kuřata hned po vylíhnutí poznávají hlas matky, skrývají se pod jejími křídly před jestřábem, zobají jistě, ale za meze těchto dovedností, do přirozeností jejich vložených, povznést se nedovedou. Právě proto, že není podkladem jejich *myšlení*, znalost příčiny a cíle, právě proto nejsou schopny pokroku v těchto svých dovednostech. Jest v této činnosti věčná stabilita a neproměnná stejnost. Pavouci, jako za času faraonů, snuli své pavučiny, tak snují je podnes, včely a mravenci stavějí dnes právě tak, jako stavějí, když Virgil jejich čilost a dovednost opěvoval ve svých rozto-milých verších.

Zvířata chovají se k poznání příčiny naprosto apaticky. K otevření klece není třeba než pozvednutí háčku, ale uvězněný pták, třeba byl viděl nesčíslně-krát klec otvírati, spíše utluče se o stěny klece, než-li by zobáčkem háček prostě nadzvedl. Opice za chladných nocí přicházejí se k ohni hřát, ale prchají od něho, jakmile oheň vyhasíná. Nikdo nikdy neviděl, že by byly suché dříví kolem rozházené snesly a přiložily, tím méně, že by snažily se poznati příčinu ohně nebo oheň rozdělati.

Se stejným neporozuměním chovají se živočichové i k cíli, pokud nej-ou k němu instinktem puzení. Staří přinášejí mláďatům potravu po určitou dobu, jež pravidelně stačí k tomu, aby mláďata dovedla se sama uživiti, ale přestávají, když doba ta minula, i v tom případě, kdy mláďeti z některé příčiny bylo zne-možněno potravu si již hledati a opatřovati. Vidíme, že zvířatům nepřístupny jsou i nejjednodušší závě-ry, jakmile vyžadují přemýšlení. Není jediné hlásky a jedineho slova, jehož by papoušek nedovedl nápodobiti, ale dosud nikdo ne-slyšel, že by papoušek sám si byl slovo utvořil. Proč? Protože řeč není pouhým nahromaděním hlasek, nýbrž *ztělesněnou myšlenkou* a té se zvířeti nedostává *Schopnost zvířete přestává tedy tam, kde začíná myšlení, tedy tam, kde začíná člověk*; neboť myšlení tvoří podstatu duše, jím člověk stává se člověkem,

Rozdíl ten však vynikne ještě více, nepřestaneme-li pouze na tom, co nad smyslovost není povzneseno, nýbrž všimneme-li si také, k čemu způsobilá jest duše člověka v abstraktních pojmech Boha, mravnosti, sebevědomí, vynaléza-vosti, pokroku. K té stránce nemohli bychom však již přihlédnouti dnes v tom rozsahu, jak by toho důležitost žádala a zůstavíme si tudíž konečnou odpověď k naší otázce o povaze rozdílu duše zvířecí a duše lidské k exhortě příští.

Promluva V

Ukázali jsme si v minulé promluvě, že veškerá činnost a veškeré doved-nosti zvířat určeny jsou jejich instinktem, t. j. vnitřním pudem, jenž zvíře k ur-čitému počínání nutí, ač zvíře nezná ani jeho příčiny ani jeho účelu, a že schopnost zvířat přestává tam, kde začíná myšlení, tedy tam, kde začíná člověk. Proto také zvířata nepřístupna jsou závěrům, jež předpokládají přemýšlení.

Docela jinak jest tomu u člověka. Člověk jest stvořen, aby *myslil*, v tom spočívá jeho důstojnost, jeho povýšenost nad ostatními živočichy. *Myšlenka* jest to, jež tvoří podstatu člověka, bez ní nemůžeme si ho ani mysliti, dí *Pascal*. Člověku *jedině* příslušející způsobilost myšlení učinila člověka pánem přírody a

uschopnila ho *na nezměnitelném základě zákonů ducha a svobody vůle* k nejvyššímu pokroku v umění a vědě.

Kdo jest s to, aby lidské vynálezy spočítal, aby popsal stroje, jež člověk vymyslíl a skonstruoval, aby páry, magnetismu, elektřiny použil na prospěch a na radost lidí, na zvýšení jejich blahobytu?

Opice za chladných nocí přicházejí se k ohni hřát a odcházejí od něho, když oheň uhasí, pravili jsme před týdnem. Udržeti oheň jest již nad jejich sílu, tím více rozdělati jej. Dressurou lze je obému naučiti, i přikládati i oheň rozdělávati. Nuže, když byly s tímto tajemstvím seznámeny, zda-li pak dovedou, neříkám těžiti, ale alespoň zachovati svému rodu tento objev, jehož ohromnou důležitost člověk nemohl lépe pronést než bájí o Prometheu proti vůli bohů oheň na zemi snesším?

Docela ne. A nyní všimněte si člověka, co z toho objevu učinil! Jak daleka jest cesta od původního užívání ohně k přípravě pokrmu a zahřátí těla do jeho použití v našich strojích, v nichž sluneční teplo pravěku v uhlí zachycené a nahromaděné, proměňováno jest v kinetickou energii, v hybnou sílu, stroje pohánějící! Vzdálenost míst odstranil člověk telegrafem a telefonem, spektrální analýsi odporoval stálícím, tisíckrát než slunce vzdálenějším, jejich tajemství. Zvířata měla v těchto objevech vždy trpnou roli. Pokrok jest heslem člověka, ale *jen člověk* a žádná theorie zápasu o bytí nebo přirozeného výběru nebo náhlé dědičnosti není s to, aby vyrovnala tento rozdíl mezi člověkem a jiným živočichem se klenoucí.

Ale to jsme dosud jenom v předsíni lidského ducha.

Nejvyšší duchovní činnost lidská dá se charakterisovati abstraktní způsobností tvořiti a spojovati *všeobecné* pojmy a způsobností sebevědomí.

Člověk jediný jest s to rozeznávati se jako podmět ode všeho ostatního světa a spolu postaviti se svému vlastnímu Já za předmět, jež zpytuje a pochopiti usiluje. Tím jest mu umožněno nejen viděti v sobě jednotnou bytost, ale i vyšetřovati podstatu jiných věcí, a to tak, že abstraktním přemýšlením podstatu odděluje od hmotných podmínek a rozeznává příčinu a účinek. A to jest důležité, neboť bez pojmu své vnitřní duchovní jednoty, a tedy bez sebevědomí nebyl by člověk mohl dospěti od smyslného k nadsmyslnému, od různovtávnosti k jednotě, k společné příčině, k všeobecnému principu, t. j., nebyl by nikdy dovedl utvořiti vědu, vědění podstaty věcí, jejich příčiny a účinu. Jen člověk a nikdo jiný na zemi zná vědu a dějiny vědy. Utvořil si jí docela nový, netušený duchovní svět, jenž odedávna byl ideálním rájem ušlechtilých duchů a čistých srdcí.

Ale ani na tomto zajisté ohromném poli nekončí činnost lidského ducha.

Čím se duše lidská od duše zvířecí zvláště odlišuje, to jest tušení nekonečna, absolutna, jinými slovy, náboženské její založení. Lidské oko hledá za jevem podstatu, za pomíjejícím nepomíjející. Tím povznáší se myslitel nad pozemskost a časnost a vniká do oblastí nekonečnosti a věčnosti; jediný tento fakt, že člověk dovede se k takovým představám povznést, dokazuje víc než co jiného, že duch lidský povýšen jest nade vše, co ve smyslném světě postihujeme. Krásně to pronesl hvězdář Kepler: „Otče světa, který důvod přiměl Tě, abys pozemského, slabého tvora tak povzněl a učinil jej širokodaleko vládnoucím králem a takřka bohem: *myslímeť tvými myšlenkami.*“

Rozumové myšlení jest spolu základem mravnosti. Člověk jest svoboden, protože jest rozumný. Rozumem odhaduji a vůlí se svobodně přikloňuji k tomu, co rozum nejlepším shledal. K našemu účelu stačí ukázat, že mravní schopnost člověka, *mravnost*, tvoří novou rozeznačku, již se duše lidská od duše zvířecí liší. U zvířat není lze mluvit o mravním životě. To, co označujeme základem mravní kultury, život rodinný, šetrnost k nemocným a mrtvým, estetický cit, stud, lítost nenajdete v říši zvířecí. Mravnost jest specificky lidská. Člověk jedná s rozvahou a jest si vědom, že jest odpověden za následky svého jednání a to nejen společnosti, ale i vyššímu soudci. Pojem mravného mám, smím, nesmím, jest jen v lidském slovníku. Positivní obsah mravného vědomí může býti určen národem, časem, kulturou, ale vědomí povinnosti a vnitřní rozejití se se sebou samým, jestliže povinnost jsme zanedbali, jest všude podstatně stejné. Člověk nedovede tento hlas srdce, *svědomí* svoje upokojiti, dokud jeho napomináním nevyhověl. Rozhodl-li se proti nim, pak dostavuje se bolest, nevážnost k sobě, nespokojenost, výčitky svědomí. A domníváme-li se, že jsme ze srdce vytrhali poslední kořeny svědomí, přesevědčíme se jednou, že jsme se mýlili, že svědomí v nás ještě jest a zase k nám mluví. Nezdolnou sílu tohoto neúplatného soudece dokazují stejně zářivé příklady heroického pokání, jako smutné příklady zoufalství.

Jest třeba ještě to výslovně pronášeti, že duše lidská jest naprosto něco jiného než duše zvířecí a že v duši zvířecí není stopy po tom, co tvoří duši lidskou a co oprávnilo Platona k výroku: jsme z pokolení božního?

Duše zvířecí není duch, to jest pouhá síla myslící a chtěcí, duch, jenž nepotřebuje hmoty, aby mohl existovati a býti činným jako duch lidský.

Kant končí svou kritiku praktického rozumu slovy: Pohled na nesmírné množství světů, s nimiž po stránce hmotné souvisím, podlamuje mou velikost a důležitost; ale pohled do mého nitra, v němž mravný řád zjevuje mi život na živočišstvu a na celém světě smyslném nezávislý, povyšuje moje vědomí a moji cenu, poněvadž z věčného tohoto řádu souditi mohu na určení, jež není omezeno na podmínky, a hranice tohoto života, nýbrž do věčnosti přechází.

Promluva VI.

Víra v nesmrtnost duše tvoří základ všeho náboženství. Neboť bez víry v nesmrtnost duše jest náboženství, jak praví Müller, jako klenba na jediném sloupu visící anebo jako most, jenž ústí do propasti. Není tudíž divu, že se s touto vírou stejně jako s náboženstvím u všech národů a ve všech časech setkáváme. *Historickému* tomuto důkazu již Cicero přikládá veliký význam. Ukázav v té příčině na souhlas všech národů starověkých, praví: «v každé věci sluší souhlas všech národů pokládati za *přirozený zákon*.»

Svoje smýšlení projevují lidé *pomníky, skutky a písmem*. Všchny veliké pravdy proběhly věky v některé z těchto tří forem; ale žádná, jedinou pravdu v jsoucnost boží vyjímajíc, nenakupila více svědectví tohoto druhu než pravda o *nesmrtném životě duše*.

Pomníky této pravdy jsou především naše hřbitovy, jež obličujeme zdi, abychom je oddělili od jiné půdy, z níž práce kořistí, a abychom znesvěcení

chránili ostatky těl do nich uložených. Tenká vrstva země, již vděčná ruka květy zdobí, prostý kámen, jehož nápis za vzpomínku a za modlitbu prosí, mohutné mausoleum, jež památku zvětčuje zemřelého velikána, staré pyramidy, do nichž Egyptan ukládal balsamovaná a neprodyšně ovinutá těla svých drahých, kolumbáře, v nichž urny s popelem mrtvých k sobě se řadí, co jsou jiného než výrazem přesvědčení, že tam mrtví spí dlouhý sen, ale sen končící probuzením? Či znají i jiné bytosti na zemi, táže se *Chateaubriand*, mohly a pečují o popel svých příslušníků? Co jim záleží na kostech otců jejich?

Vnitřní své přesvědčení o životě posmrtném pronášejí lidé i svými *skutky*, jež výmluvněji ještě jsou než zbylé památky. Ti, kdo odešli od nás do krajů záhrobních, tvoří neviditelnou společnost kolem nás, s níž udržujeme tajuplné spojení. U všech národů setkáváme se s touto vírou v podstatě touž, byť v podrobnostech projevy této víry různé bývají podle představy posmrtného života více nebo méně hrubé a smyslné. Snad daleký kus cesty uraziti jest zemřelému do říše stínu: zlatý peníz ukládali proto Řekové ke svým mrtvým, aby zaplatiti mohli strážcům Hadu převozně přes řeku zapomenutí, potravou, zbraněmi a jinými potřebami opatřovali proto národové své zemřelé, aby vyzbrojili je k úspěšnému boji s mocnostmi jiného světa. V sedmém století ženy Vendů, polabských Slovanů, chtěly býti i po smrti svých choťů věrnými jejich družkami a proto upalovaly se na pohřebních jejich hranicích.

Ibn Foslan, arabský spisovatel IX. století, zůstavil nám popis *ruských* obřadů pohřebních, jichž byl svědkem. Deset dní lkali přátelé zesnulého u jeho mrtvoly. Otroci jeho byli otázaní, kdo z nich chce provázeti pána svého. Kdo se přihlásil, byl hned spoután. Táž otázka byla položena i jeho otrokyním, z nichž přihlásila se také jedna. K té chovali se pak jako ke kněžně a plnili ochotně všechna její přání. V určitý den uložili nebožtíka s jeho zbraní a šperky do bárky. Pak usmrtivše otroka, oblíbeného koně pánova a některá domácí zvířata, vložili je k němu do člunu, do něhož uvedli na konec i dívku. Ta zbavivši se svých šperků, zanotovala s pohárem kvasu v ruce píseň, v níž by byla ráda pokračovala. Ale stařena, již nazývali andělem smrti, ruče vtáhla ji do člunu a v témž okamžiku zabušili muži kyji do svých štítů, aby ostatní dívky nezaslechly výkřiků své družky, jež by je byly odstrašily od úmyslu zemřítí jednou za svého pána.

Rozkopy kurhanů v gubernii Novgorodské a obsah v nich nalezený, zbraně, nástroje, klenoty, kosti, pšeničná zrna nasvědčují, že staří Slované představovali si život záhrobný jako pokračování života pozemského a že opatřovali zemřelého vším, čeho mohl dle jejich představ v životě záhrobním potřebovati. Můžeme jíti ještě dál. Lidé doby kamenné, vrstevníci slujních medvědů, lidé, o nichž bychom se mohli domnívati, že v těžkých podmínkách životních měli naléhavější starosti, projevují již ve své péči o mrtvé vrozenou viru v nesmrtnost duše. Předhistorická anthropologie objevila ve způsobu pohřbívání mrtvých, ve hrobech tak zvaných skrěnců, nebo ve hrobech koster opírajících se o pravé ramě a pohlízejících k východu, základní myšlenku víry v posmrtný život.

Křesťanství zbavilo představu života posmrtného hrubých těchto přívěsků, ale osvědčování lásky zemřelým, přinášení pomoci zbožnými skutky doporučilo nám též a ve zbožných těchto pozdravech, jež posíláme za svými mrtvými, slyšíme stlumený šepot naděje, jež shledáním na věčnosti se těší.

A konečně i nekonečně mnohými *pisemnými* památkami můžeme se na potvrzení víry v život posmrtný doložit.

»Křesťané mají pravdu,« píše *Origines* proti *Kelsovi* »věřili, že odměnění budou na věky ti, kdo svatý život vedou, neboť to přesvědčení je jim společné se všemi národy.« Egypťané, jak víme z dochovaných památek písemných, věřili, že zemřeli v podsvětí z úst soudců pod předsednictvím velikého Boha shromážděných, přijímají ortel o životě svém posmrtném. Peršan chvěl se před Ahrimanem a jeho tmavou propastí, a těšil se vzpomínkou na příbytky světla, do nichž Ormuzd laskavě zavede své věrné. Řekové věřili ve svůj Olymp, v tmavý tartarus, v elysejská pole a ony stinné kraje, v nichž duchové bloudí s nesmířenými vinami svými. Keltové a Germané povzbuzovali se k boji nadějí ve věčný triumf ve Valhale, do níž Valkýry uvádějí vyvolené reky. »Oplakáváte lidi,« praví *indická epopej*, »a nemáte příčiny k pláči, neboť nikdy budoucně nepřestaneme trvat.« »Den, jehož se bojíš jako posledního dne života, jest jitřenkou věčného dne,« dí *Seneka*.

Když slavný francouzský učenec *Pasteur* zvolen byl do Akademie na místo zemřelého pozitivisty *Littréa*, bylo mu podle francouzského obyčeje promluvit řeč na svého předchůdce. *Pasteur*, rozebrav tehdy pozitivismus, ukázal na vnitřní rozpor, do něhož tento názor se zaplétá, ten totiž, že na jedné straně jen to uznati chce, co je pozitivní, skutečné a jisté, na druhé straně však nejpozitivnější fakt ze všech faktů, že totiž lidstvo všech věků v Boha a nesmrtnost duše věřilo a v této víře opory a posily docházelo, přezírá. »Veliká a patrná meze systému toho spočívá v tom, že pozitivistický názor na svět, s nejdůležitější z pozitivních idejí, s idejí nekonečna nepočítá. Co jest tam za hvězdným nebem? Nová nebe hvězd. Dobře. A za těmi, co jest? Duch člověka jest nepřekonatelnou silou stále a stále vracen k této otázce a nikdy nepřestane se tazati, co jest tam dál a ještě dál? Či chce se někde zastaviti ať v prostoru ať v čase? Málo prospívá mu říci, tam jsou prostory, časy, velikosti bez mezí a hranic. Pod tím není lze si nic představití. Kdo uznává jsooucnost nekonečna, a nikdo nemůže ji neuznávatí, chápe v této jsooucnosti víc nadpřirozenosti než je obsaženo ve všech dívech náboženství; neboť idea nekonečna má dvojí ráz, předně ten, že se neodbytně vtírá a po druhé, že jest nepochopitelná. Když tato idea stane se předmětem našeho přemýšlení, nezbývá než vrhnouti se na kolena. V tom okamžiku úžasu a úcty nemůžeme než prositi za ušetření svého rozumu. Hle, přes taková fakta přenáší se pozitivismus bez vysvětlení a bez důvodu!«

Moji milí! V důkazech o nesmrtnosti duše vyšli jsme z božího zjevení, jež nám pravdu tuto nade vši pochybnost staví. *Nebojte se těch, kdo tělo zabíjejí, ale duši zabítí nemohou.* Tak obrátili jsme se k rozumovým úvahám a ukázali jsme na duchovost, jednoduchost své duše a její nezávislost na hmotě. Ukázali jsme si, že duše lidská liší se od duše zvířecí nikoli vyšším stupněm dokonalosti, nýbrž úplně jinou podstatou, v níž zákon pravdy, dobra a krásy nejspodnější základy tvoří. Ukázali jsme si na panství ducha nad tělem v jeho myšlení a chtění, jež bývá často protilehlé žádostem těla. Ukázali jsme, jak duše ve svých myšlenkách a tužbách povznáší se nad prostor a čas a jak žije čistě svým životem, v němž jest tolik ohlasů z říše nekonečna. Dnes poznali jsme i tu pravdu, že víra v nesmrtnost duše jest majetkem všeho lidstva. Jestliže duše naše již nyní, kdy s tělem spojena jest, dovede žiti svým netělesným životem,

čím spíše bude moci samostatně ve věčnosti a pro Boha žítí a se rozvíjetí, až omezující ji žádosti těla nebudou již na překážku jejímu vývoji. Těmito úvahami utvrzení ve víře v život posmrtnými, můžeme končiti s básníkem:

A my až vynřem, ty se zjevíš zase,
jak pro naši jsi vtělila se dobu,
jak vždy, co člověk žije, v čase
jsi každému kvetla nad všednost a zlobu,
tak zase přijdou Tvoje kroky tiché,
ty velká, svatá, nesmrtelná Psyché.

Promluva příležitostná.

STANISLAV SUDA, katecheta v Blovicích.

Naplnění buďte Duchem sv. mluvíce vespolek
v žalmích, chválách a písničkách duchovních.

(Efes. 5, 19.)

»V létě vstávala babička ve čtyry, v zimě v pět hodin. První její bylo požeňnat se a políbit křížek visící na klokočovém růženci, ježž ona vždy při sobě nosila, v noci pak pod hlavou měla. Pak s Pánem Bohem vstávala, a jsouc ustrojena, pokropila se svěcenou vodou, vzala vřetánko a předla, *prozpěvujíc* si při tom ranní písně.«

Těmito krásnými slovy líčí Božena Němcová, kterak se naši předkové po ránu modlili. Vzdávali P. Bohu chválu modlitbou a zpěvem; uctivali svého Tvůrce nejen zpěvem, ale i srdcem. Dobře znali význam písní náboženských; nejen zpívali, ale zpěvem se i modlili, následující slov sv. apoštola Pavla: »Naplnění buďte Duchem sv., mluvíce v žalmích, chválách a písničkách duchovních a plesajíce v srdcích svých Pánu.«

I vy zpíváte v kostele při mši sv., mluvíte v písničkách duchovních ke svému Tvůrci, ale mnohdy — odpusťte — zdá se mně ten zpěv tak prázdný, bez citu, bez porozumění.

A přece jsou ty písně naše tolik krásné! Zpíváme li s porozuměním, dvojím způsobem uctíváme P. Boha: modlitbou totiž a zpěvem.

Uvažujme dnes o mešní písní »Tobě, Pane na výsosti«. Co nám píseň povídá, co při ní mysletí si máme, kterak ji zpívajíce zároveň modlití se můžeme?

První sloha smyslem svým uvádí nás do chrámu Páně, kde plní pokory před trůnem Božím, před svatostánkem, »s pokorou se klaníme«. Jdeme do kostela rádi, abychom se tam očistili od různých poklesků a chyb, a proto voláme: »srdce plná skroušenosti za obět přinášíme. Sejmi z nich, co nečistého!«. Než ve chrámu Páně čte se sv. evangelium, bývá kázání; i to chceme vyslechnouti a dle rad jeho se řídití — »uč nás o své stezky dbát, slibujeme všeho zlého bedlivě se vystříhat«

A sotva že úvodem při návštěvě kostela jsme se pomodlili, již kněz při mši sv. modlí se velebný chvalozpěv »Sláva na výsostech Bohu,« který nám připomíná nejen slávu a moc Boží, ale i narození Ježíšovo, kdy sami andělé na luzích betlemských nadšeně počáteční slova onoho chvalozpěvu pěli. A my? Nechceme

zůstatí pozadu za anděly, i my chceme velebiti Boha ve skutcích jeho, a proto nadšeně zpíváme dále: »Sláva Tobě, velký Bože, jenž jsi stvořil celý svět všechno Tvoji slávu hlásá, všechno zvěstuje Tvou moc.« — Co jsme proti Tvé moci a slávě? Nic — nepatrní červíčkové — o dej srdci našemu tu pravou pokoru!

Tam, kde pokora před Bohem se usídlí, tam musí býti i víra v Boha. Věříme v Tebe, Bože, »že jsi pravý otec náš,« že v moci Tvé jest náš život, že nám dávaš vše potřebné k životu pozemskému. Proto prosíme, dávej, čeho potřebujeme, i na dále. Než máme nejen tělo, ale i duši. Věříme, že jsi se postaral o obě, a proto rádi víru svoji slovy dále vyznáváme: »dals nám Syna jediného, by svou krví smyl náš dluh, vyslals Duchu svatého, by v něm ožil lidský duch.«

Zatím co varhany hrají, a my v duchu pokračujeme v modlitbě za dar víry, kdy volati máme s malomocným k P. Ježíši »Pane, posilni víru moji,« hle na oltáři kněz odhaluje kalich, obětuje chléb a víno, které při pozdvihování promění v Tělo a Krev. Zdaž nemáme spojití modlitby své s modlitbou kněze obětujícího? Ano! A proto rádi zpíváme: »Přijmi dary sluhu svého,« ale nejen je přijmi, »necht jsou, Otče, milé Tobě, jako zápal Abele.« Prosím, přijmi obět tu, Bože, vždyť vím, že obět ta přináší užitek nejen tomu, kdo ji obětuje a za koho jest obětována, ale i mně, který jsem jí nábožně přítomen. Pějte tedy z celého srdce zbožně: »Přijmy dary sluhu svého.« Posilujete nábožným zpěvem svým sebe ve víře a zbožnosti a kněze obětujícího také.

Ministrant třikrát zvoní, dává vám znamení, že blíží se nejvelebnější okamžik mše sv., že ve chvíli nastane proměňování. Věřící, jakoby si chtěli pospíšiti uctíti Krista svátostného, vyzývají anděly, aby spolu s nimi uctili toho, který za chvíli sestoupí v průvodu andělů na oltář. »Svatý, svatý prozpěvujte Tobě nebes kůrové .«

Největší zázrak stane se v malém okamžiku na oltáři: chléb proměněn bude v živé a pravé tělo, víno v živou a pravou krev Kristovu. O jistě »od propasti země lůnu až na výsost oblaků jest svět pln Tvých zázraků.«

Nastává v kostele ticho, umlkají varhany, poklekáte na kolena, hluboce se klaníte. Proč? Jen stříbrný hlas zvonku oznamuje, že Tvůrce, Vykupitel i Posvětitel náš sestoupil na oltář, aby se za nás obětoval. Zdaž nemáme bítí se pokorně v prsa a zbožně volati: »Tobě žiji, Tobě umírám, Tvůj jsem živý i mrtvý?«

A po pozdvihování i ten zvuk varhan jest mírnější, tklivější, jakoby nechťel Krista na oltáři rušiti. Vždyť »ve svátosti s námi obcuje teď Kristus Pán, Ten, jenž sídlí nad hvězdami, z lásky k nám zde zvolil stan.« Bylo by tedy slušno, abychom před ním stáli snad neuctivě a nepobožně? O nikoliv »sklánějte se zástupově všech věřících na zemi.« A vy, kteří jste poskvrněni hříchem, litujte jich, prostě za jich odpuštění, kajte se z nich. vždyť hle »soudce stojí před vámi.«

Bůh nechce smrti hříšníka, ale jeho polepšení! Proto se za nás obětoval na kříži krvavě, proto způsobem nekrvavým každodenně při mši sv. znovu za nás se obětuje. On nás neodpuzuje, ale chce, bychom jeho dítkami byli. Jak laskavě nás zve ke stolu svému: »Pojďte, dítky, k stolu Otce, spějte sem vykoupení!« Zde u stolu Páně posilujte duši svoji tělem Kristovým, tím chlebem nebeským, mannou rajskou, ovocem kříže. K čemu byla manna, již národ židov-

ský byl nasycen na poušti? Jen k nasycení těla; ale my máme více, my máme mannu nebeskou k nasycení duše. Od koho? — Od Boha, a proto »každý jazyk jej veleb.«

Mše sv. netrvá dlouho. Chýlí se ku konci a nám, když uctili jsme P. Boha, třeba ještě pomodlit se za přátele i nepřátele, za potřebné k životu tělesnému i za svůj národ, za svoji vlast. »O Bože, uděl požehnání svoji věrné rodině, žehnej církvi, žehnej vlasti, žehnej všemu národu.«

Jen některé myšlenky jsem vám, děti, naznačil, k nimž při mši sv. nás vedou slova známé mešní písně. Pokuste se sami dále o jednotlivých slovem písně uvažovati, spojíte se zpěvem i modlitbu. Budete-li tak často činiti, bude vám přítomnost při mši sv. milou, vy odejdete vždy po mši sv. z kostela posílení a osvěženi na duchu zase do obvyklého života. Budete sami cítiti, že jste nebyli při mši sv. roztržiti, že jste nešli nadarmo do chrámu Páně, ale že velebili jste Boha všemohoucího, jemuž čest a chvála na věky věkův. Amen.

Z praxe a různé.

†

Svatvečer sv. Petra a Pavla

28. června 1914

*zapsán jest krev v myslí národů naši
říše*

*Zákeřnou rukou klesly v Sarajevě
dva květy nadějně:*

nejjasnější následník trůnu

J. c. a k. V arcivévođa

František Ferdinand d'Este

a jeho choť

Žofie, kněžna z Hohenbergu.

*Ač srdce truchlí, skláníme se tu
pokorně před nevyzpytatelnou Prozřetel-
ností Boží,*

kteřá řídí život jednotlivců i národů.

*Kěž ta krev nevině prolitá
zrosí půdu Rakousko-uherska.*

*aby bylo silno ve víře a skutcích,
aby skutečnila se idea,*

*pro kterou žili a zemřeli vznešení man-
želé.*

*Nechť místo koruny pozemské, září
jim na věky koruna věčné slávy!*

R. i. p.

Spolek katechetů v Král. Českém
konal 8. července *výborovou* schůzi. Před-
seda zahájiv schůzi, věnuje posmrtnou vzpo-
mínku tragickou smrti zemřelému nástupci
trůnu arciknížeti Ferdinandu de Este a jeho
jasné choťi. — Jeho Eminenci poslal před-
seda blahopřání k 25. jubileu kněžství na
den 7. července a účastnil se slavnostní
mše sv. u sv. Vítá. — Přečten protokol
minulé vyb. schůze a schválen. — Debata
o minimální osnově. — Slavnosti dětského
eucharistického dne účastnili se mimo před-
sedu a jednatele i jiní kgové. — Debata
o průvodu Božího Těla a účasti škol. mlá-
deže na něm. — Sdělovány různé potíže
a místní vymoženosti. — Dotazník učitel-
stvo městské samo odvolalo jako akci ven-
kovského učitelstva. V takových případech
je vždy prospěšno a nutno čekat na roz-
hodnutí Spolku. — Dotazy o jednání s bez-
konf. dětmi. Předseda uveřejní ve »Věst-
níku« obšírné poučení. — Dozor na chod-
bě před raním vyučováním nemůže býti
katechetovi proti § 74. prováděcích naří-
zení diktován. — Zanedbání mše sv. v ne-
děli a ve svátek jest trestati jako neomlu-
vené zanedbání školy a snížením známky. —
Totéž a opomíjení sv. svátostí se má tře-
stati zároveň jako neposlušnost zákonů a kate-
chetů. — Známý majitel obch. školy zavede
na své škole vyučování náboženství a prosí
o radu. — Katol. kursu v Plzni účastní se

spolek svými delegaty. — Jednáno o podání katechizmu. Rozhodnutí od nejd. k. a. konsistoře ještě nedošlo. — Pokladní správa se schvaluje. — Osobní účast na spolkové schůzi poučí nejlépe každého člena, jaké množství věcí bylo vyřízeno, většínou velmi příznivě a jak vydatnou oporou je Spolek celému stavu a jednotlivcům. — Předseda přeje členům veselé prázdniny, aby nabravše nových sil, s chutí se vrátili ke vznešenému svému povolání a k bratrské horlivé součinnosti. — Končí schůzi po tříhodinné činnosti. K.

Idealisování Husa: že ve příčině osobí a života Husova jsou mnohé dohady a rozpory, dokazuje nové tvrzení, že Hus byl bez vousů. Padesát let malovali Husa s voussem a nyní poznávají jeho oslavovatelé, že se sami mýlili a lid klamali. Volnomyšlenkový »Havlíček« v č. 5. smutně oznamuje prohranou podobu Husa a píše »Na různých obrazech vidíme Husa všude s voussem. Tážeme se tedy, zda Hus nosil vous čili nic. O té věci napsal poučnou stať dr. Zikmund Winter ve svých dějinách krojů v zemi českých. Z ní se dovidáme, že Winter nevěří, že by byl Hus nosit bradu. Winter svůj názor opírá o fakta, že by o bradě Husově — kdyby ji byl nosil — byly mluvily prameny dějepisné, jako mluví o bradě Jeronymově a že Hus v ničem se nechtěl od církve lišiti, a že ani nosením vousů nechtěl následovati některé mnichy, jež neměl (!) u veliké účtě pro jejich život (?). Dále připomíná Winter, že po celé století patnácté a ještě na počátku šestnáctého byl Hus zobrazován bez vousů. Zejména jest vyobrazen tak v kronice Richenthalově, jejíž originál sice neznáme, ale dle něhož byly zhotoveny souhlasné kopie, které vesměs předvádějí Husa bez vousů. Také první vydané kroniky Richenthalovy s dřevoryty z r. 1483 předvádí Husa bez vousů. Podobně i v jiných památkách století XV. Naposled jest Hus bez vousů zobrazen v kancionálu kostnickém. »Hus tu vykládá svoje učení otcům na koncilu. Je oděn pospodu sutanou bledě fialovou, povrchu obšírnou doktorskou sukni tmavočervenou. Vlasy má dlouhé, vous nižádný, leda by chtěl někdo onu neobratnou čárku, která vede od nosu k bradě, vykládati za knír dolů visící. — V XVI. století najednou vyskytuje se Hus s voussem čím dále delším a zbytečno by bylo dokazovati, že tak stalo se od výtvarníků německých, *protestant-*

ských, od nichž brzy nový typ Husův dostal se do Čech a tu byl ochotně přejímán i dále rozmnožován i přeměňován. Čím dále tedy tím více bedlivým studiem ukazuje se povrchnost a mělkost novohusitismu.

Nejsvětější Trojice a její zobrazování. Univer. prof. dr. Josef Göttler potírá v mnichovských »Katechetických listech« č. 3., způsob, jakým nyní všeobecně je zobrazován Duch svatý v podobě holubice. V očích dětí i lidu snižuje prý se tím význam Ducha sv. Co smyslem zrakovým vniká do duše člověka, udržuje se tam lépe a trvaleji, určuje celou představu, než co přichází sluchem a ovládne konečně samo. Nejsou řídké případy, že lidé pokládají Ducha sv. za holubici. Na obrazech také bývá holubice nepoměrně malá proti postavám Otce a Syna, tedy pro smyslově usuzující dítě bezvýznamná, pcdřadná. I pozdějším poučováním nesnadno se dává dítě povzbuditi k opravdové účtě k Duchu sv., poněvadž první představa, podoba holubice, působí tak rozhodně. Bylo by psychologicky a paedagogicky správné, kdyby Duch sv. od počátku již dítěti také obrazně tak se přiblížil, aby byl znázorněn jako rovnocenný s oběma druhými postavami, kdyby také obraz ukazoval, co praví katechismus a katecheta, co dítě také snad opakuje, ale v duchu si nemůže vytvořiti. Když znázorňujeme v podobě lidské Boha Otce, jenž nikdy člověkem se nestal, proč ne také Ducha sv.? Středověk učinil tak nesčíslněkrát. V příloze »Katech. listů« jsou obrázky čtyři ze století XV.—XVIII znázorňující Nejsv. Trojici třemi osobami. Dr. Göttler vyvrací možné námítky ze stanoviska církevního a oznamuje, že mnichovský katolický spolek získal již moderního náboženského umělce, jenž by vytvořil s tohoto hlediska krásný obraz Nejsv. Trojice, určený pro školy. Byl podán již k církevnímu schválení. V příloze I. »Katech. listů« je otištěn obraz Aug. Pachera z r. 1913, ale nezamlouvá se, snad originál je lepší.

Dějprava biblická pro české hluchoněmé. *Lad. Koka*, katecheta daroval katech. skupině svoji »Dějpravu biblickou« pro české hluchoněmé, vydanou nákl. c. k. knihoskladu v Praze za 1 K 25 h. Kniha má 88 str. textu a 22 str. »Dodatků«, v nichž některé modlitby, některé poučky a zpodobnění zrcadlo. Obsahuje 2 titulní obrázky, symboly, St. Z. a Nov. Z., 84 obrázků v textě a 2 mapky. Děje biblické jsou tu podány

stručně, kratičkými větami, jak se pro děti vůbec sluší a patří. Zvláštností knihy jest »Krátký popis Palestiny« vsunutý mezi St. a N. Zákon a krásný celostranný obraz jako ilustrace článku 20. »Ježíš uzdravil hluchoněmého.« Za každým článkem připojeno případné upozornění a přidáno vhodné naučení, čímž jistě obnoví se v paměti žákově mnohá pravda vykládaná v katechismu a mnohá poučka o církevním roce, takže ihned patrna tu snaha autorova, působiti k tomu, aby mládež rok církevní fakticky »prožila.« Ilustrace vzaty jsou ze tří dějeprav: staršího a novějšího vydání dosavadní Schusterovy a pak z dějepravy Panholzerovy. Bylo snahou p. katechety Kokty, aby jeho dějeprava byla opatřena obrazy jinými, buď Reukauffovými nebo Schumacherovými, případně kolorovanými, leč správa c. k. knihoskladu na jeho přání nepřistoupila pro značné náklady s podnikem spojené. A jednotlivci, zejména českému, na vlastní náklad podobné knihy nelze pomyslně, leč ve snách. Kniha vydána pro děti neplnosmyslné; však hodila by se zcela dobře i pro nižší stupeň našich »plnosmyslných.« Než po víd. katech. kongressu, jenž i ve příčině nových biblic. dějeprav podal nejdůst. rakouskému Episkopátu přesně formulované resoluce, nelze nám nějakých zvláštních kroků po zavedení dějepravy podnikati.

Změna postního řádu o suchých dnech svatodušních a v měsíci září. Svata Stolica Apoštolská uváživši dobrotivě o potřebách věřících v nynější době, ráčila výnosem posv. Sboru Koncilového ze dne 31. března 1914 č. 17914/14 zmocniti nejdůstojnější Arcipastýře v církevní provincii Pražské, aby ulehčili postní příkázání o újmě a zdrženlivosti od masitých pokrmů *pro suché dny připadající v oktávě svatodušní a v měsíci září.*

Z této moci apoštolské dovoluje tedy Jeho Eminence, nejdůstojnější náš Arcipastýř, *pro tento rok 1914* všem věřícím pražské arcidiecése *požívatí masitých pokrmů* ve středu i sobotu jmenovaných suchých dnů v oktávě svatodušní i v měsíci září a promíjí (dispensuje) *závazek újmy* o všech třech dnech kvatembrových; v pátek kvatembrový zůstává v platnosti pouze zákaz požívatí masitých pokrmů, jako každý pátek celého roku. Jest tedy

dovoleno o všech jmenovaných suchých dnech i vícekrát za den se nasýtití.

Svata Stolica Apoštolská žádá však, aby věřící tuto úlevu Apoštolskou nahrazovali jinými dobrými skutky křesťanskými, zejména hojnou almužnou chudým.

Jeho Eminence proto ukládá důstojným duchovním správcům, aby tento výnos oznámili z kazatelny věřícím na Hod Boží svatodušní a v neděli dne 13. září 1914 i vybídli je k dobrým skutkům křesťanským: aby Boha stále uctívali vroucí *modlitbou*, zejména za dorost kněžský, aby *často* a hodně přijímali svaté *svátosti* pokání a nejsvětější svátost oltářní, jakož i aby prokazovali bližnímu křesťanské *milosrdenství*, zejména aby podle majetnosti hojně a štědrě podporovali chudobné.

Kněž. arcib. Ordinariát v Praze

6. dubna 1914.

Sjezd katol. učitelstva ve Francii.

Tento sjezd konaný v St. Etienne, byl nemalou důležitostí pro vývoj katolického školství v této zemi. Školní zákonodárství v Belgii, Holandsku a v Anglii bylo v několika referátech předvedeno, a při tom zjištěno, že toto zákonodárství se tam blíží ideálu spravedlnosti. Slečna Decaux, předsedkyně organizace katolických učitelek, mluvila proti státnímu monopolu při vzdělání učitelstva. Svoboda, volba paedagogických method, práva stávajících katolických a svědomí katolické byly by tím porušeny. Jiný zpravodaj žádal, aby ve zkušebních komissích zasedalo učitelstvo z katolických škol z jedné třetiny. Advokát Prenat, katol. protikandidát Briandův v St. Etienne, žádá, aby z komisí, které jednají o stížnostech do zákazu zřizovati nové školy, byli vyloučeni prefekti, učitelé státních škol, ježto jsou zaujati.

Kolej pro výchovu kněží pro vystěhovalce. Sv. Otec vydal nedávno Motu proprio, na základě kterého bude zřízena kolej, v níž budou vychovávaní kněží, určení za duchovní správce vystěhovalců.

Konkurs. Definitivně se obsadí místo katechety při chlapecké obecné a měšťanské škole dívčí v Soběslavi. (Do 15. srpna t. r.)

C. k. okr. šk. r. v Táboře.

1. července 1913.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA »VYCHOVATELE« K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smichově č. 992.

Na prahu školního roku. — Francouzská škola za třetí republiky. — Neděle XVI. po sv. Duchu a začátek školního roku. — Neděle XVII. po sv. Duchu. — Neděle XVIII. po sv. Duchu. — O malbě našich kostelů. — Z praxe a různě.

Na prahu školního roku.

V době pohnuté, bouřlivé, za třesku zbraní, *vracejí se* katecheté po době *neklidných* prázdnin.

»Bude škola či nebude?« Ozývají se hlasy, ale *rozumná úvaha* usuzuje, že právě *v těchto* dobách více než kdy jindy potřebuje mládež *výchovy* a *dohledu*, kdy otcové rodin odešli pod prapor vojenský.

Ovšem školy velkoměstské již dávno upraveny jsou za *nemocnice* pro raněné a vedle učitelů mladí kněží resp. katecheté odešli v *prvé výzvě* k mobilisaci a druhá výzva volá již koncem srpna jejich druhy starší.

Za zcela *zvláštních* poměrů a *nejistých* *auspicí* začíná tento školní rok.

Litici války zuřící na jihu, západu i východu evropském zadržeti chtěl slavně panující papež *Pius X.* a poslední síly své věnoval tomu eminentně blahodárnému dílu.

Leč právě co tyto řádky píšeme (20. srpna), *bleskurychle* šíří se zpráva, že *dnes v noci* zemřel v Pánu.

Ignis ardens! tak charakterisovalo jeho vládu známé proroctví o papežích.

Měl to býti ten *svatý* oheň, kterým sálalo srdce jeho a který po *dvě lustra* rozněcoval církev dle hesla: *Omnia instaurare in Christo?*

Anebo má to býti oheň války, který *příšerně* ozařuje jeho lůžko smrtelné? A kardinálové sjíždějí se k Římu, aby zvolili nástupce . . .

Kéž nesplní se proroctví primasa anglického Malachiáše, *jinak* bohudik *neautentické* o následujícím papeži, jemuž předpovídá heslo: »*Religio depopulata.*«

V dobách nejistých a zlých hledíme pomoc pro sebe a pro jiné u *Krista eucharistického* a stůjme *věrní pod jeho praporem*, na němž stkví se i náš program: »*Učil a dobře činil.*«

Francouzská škola za třetí republiky.

JAROSLAV SLAVÍČEK, katech. měšť škol.

Když císař Napoleon III. 2. září 1870 u Sedanu Němcům se vzdal, navrhl Jules Fabre v zákonodárném shromáždění sesazení dynastie napoleonské a 4. září byla proklamována republika.

Prvním presidentem republiky byl Adolf Thiers, ale nepohodnuv se se sněmovnou resignoval r. 1873 a jeho nástupcem se stal polní maršálek Mac Mahon.

Monarchisté a republikáni shodli se o nové ústavě, která v základě dosud je platna ve Francii. Již volby v prosinci 1875 byly vítězstvím republikánské levice a z nových všeobecných voleb v únoru 1876 dostalo se do *poslanecké komory* 360 republikánů proti 170 monarchistům, do *senátu* pak 149 republikánů proti 159 monarchistům. President Mac Mahon vzdal se pro své monarchistické smýšlení presidentství 30. ledna 1879.

Až po Mac Mahona inkluze byla republika církvi dosti příivá, neboť v parlamentě i ve vládě měli živlové monarchističtí jaksi vrch.

Ale hned po jeho odstoupení r. 1879 dostala se k veslu strana republikánská a odtud více méně chová se k církvi nepřátelsky, kteréžto nepřátelství vyvrcholilo v rozluce státu od církve 6. prosince 1905, což bylo cílem bezbožné francouzské republiky od jejího vzniku.

Za zástupce Mac Mahona zvolen Jules Grévy, který užíval svého vysokého postavení k obohacení své rodiny, ale když všecka špina na něho se provalila, odstoupil 2. prosince 1887.

Jím začíná v parlamentě a senátě éra různých proticírkevních zákonů, počítaje v to i *zákon školský*.

Původcem jeho byl Pavel Bert, který byl referentem »konkordátní komise« a ta měla pracovati pro úplnou rozlučku; ale tato rozlučka měla se v lidu připravovati, čili jak Paul Bert prohlásil, že se musí »změnití milieu (prostředí, t. j. lid dosud katolický), které rozlučku překáží.«

Lid měl se tedy ponenáhu odcizovati se Bohu a církvi a zvykati si, žiti bez nich, nepotřebovati jich. K tomu měly vésti i zákony proticírkevní školské ze dne 17. června 1871 a z 28. března 1882., jimiž bylo zavedeno bezplatné, povinné a všeobecné vyučování, nucená návštěva školní, při čemž *náboženství* z osnovy školní jako učební předmět *bylo vyloučeno*.

Školství mělo býti tak odkřesťaněno čili jak se stalo modou říkati *zlaicizováno*.

Rozumí se, že odpor proti vyloučení náboženství ze školy byl prudký a že proti sofistické argumentaci Pavla Berta bylo proneseno hojně námitek a protidůvodů.

Ve sněmovně poslanců byl arci boj beznadějný. Levice republikánská tak byla si vědoma své síly, že hlasovala pro pilnost návrhu t. j. by projednán byl v jediném čtení; viděti, jak měli na spěch.

Ale v senátě, kde nejen pravice, ale i centrum (tedy většina) byla proti a kde mimo to monarchistická oposice měla nejzdatnější řečníky a parlamentárníky, narazila vláda i levice na značný odpor. Vévoda z Broglie, J. Simon, Chesnelong a j. excelovali skvělými výtvy řečnictví.

Ohniskem boje byl zvláště čl. 1. a 2. zákona.

Art. 1. »Elementární vyučování obsahuje: *mravouku a nauku občanskou*; čtení a psaní; francouzštinu se základy literatury; geografii zvláště francouzskou; dějepis zvl. Francie až do doby přítomné; nejdůležitější známosti právní a národohospodářské všedního života; základy přírodopisu, fyziky a matematiky a jejich použití pro hospodářství, industrii a hygienu; zručnost a užívání nástrojů nejdůležitějších řemesel; základy kreslení, modelování a hudby; tělocvik; pro chlapce cvičení vojenské; pro děvčata ženské ruční práce.« — »Art. 23. zákona z 15. března 1850 se zrušuje.«

Art. 2. »Veřejné školy elementární mají prázdnou v *neděli a jeden den v týdnu*, aby rodiče, kteří si toho přejí, mohli dáti vyučovati své děti náboženství mimo školní budovu. — V soukromých školách může se vyučovati náboženství.«

Následující další články zákona Art. 3 — 18.

Při prvním čtení art. 2. byl pozměněn ve smyslu církvi příznivém; a při druhém čtením opět art. 1.

Ale sněmovna poslanců trvala neustupně na zachování původního textu a vláda dovedla si jen tím pomoci, že nové rokování senátu protáhla na $\frac{3}{4}$ roku t. j. až když senát částečně se obnovil na jaře r. 1882 a republikánský živel v něm se sesílil.

Při tom projednávání ovšem pravice obstruovala tím, že podávala i při ostatních člancích nové a nové návrhy a tak jednání protahovala bez konce do únavy.

Ale i potom návrh, jak se ra něm usnesla druhá komora, byl konečně přijat v senátě jen na nátlak a hrozbu ministra, že *v případě zamítnutí zákona bude předsevzata revise ústavy na škodu senátu*.

Jak bylo již uvedeno, vypočítává art. 1. zákona všechny učební předměty ve škole národní, ale na místě náboženství a mravouky (dle zák. z r. 1850) jmenuje jen mravouku. Tato izolace morálky bez náboženství byla terčem ostrých útoků se strany poslanců katolickomonarchistických.

Nejvážnější námitky vyslovil *vévoda z Broglie* a jeho řeč o art. 1. i dle soudu tisku liberálního tvoří výkon prvního řádu.

Aspoň v stručnosti uvádíme:

»Ano, jest morálka přirozená, rozumová, již člověk jest si vědom bez jakéhokoliv poučování lidského aneb božského; rozeznávání mezi dobrým a zlým toť nejdůležitější vrozená idea jakékoli rozumné bytosti, která v mysli člověka vzniká v tom okamžiku, kdy první pohled svůj vrhl na zemi a první hlas jeho se ozval ve svědomí.

Kdo by toho neznal, poučí jej nejen filosofie, ale i evangelium a církve; neboť církve této přirozené morálky nejen nikdy nezapřela, ale ji naopak vždy zastávala.

Ale zkušenost staletí a jednohokaždého z nás učí, že toto první síně morálky není s to, aby se vyvíjelo a udržovalo, že zůstalo by hrubým, nedostatečným, neplodným, kdyby nebylo náboženským vyučováním osvěcováno, zúrodňováno a posilováno.

Vyzývám kohokoli, ať mi ukáže jen jediný národ v celé řadě století, u něhož by se morálka vyvinula aneb také jen zachovala bez pomoci náboženství.

Morálka přirozená jest i ve svém nejvyšším vývoji neschopna, aby vedla jednotlivce ohněm pokušení a bojů života a nemajíc té ceny v praksi, nemá jí ani v teorii.

Jediný prostředek, jímž lze upevniti v duši morální sebevědomí, jest jeho osvicení skrze světlo s hůry přicházející a jeho zřetel na Soudce nejvyššího, který hlas svědomí dává svou mocnou sankci.

Nutnost podepřítí morálku náboženstvím je všeobecná, ale na výsost nutna zvláště u dětí.

Mladistvému věku v jeho vnímavosti a neurčitosti může morální vyučování na základě náboženství trvale vstřípiti zásady, kdežto morálka bez náboženství zůstává v mladých srdcích jen neurčité a povrchní stopy, které první dech života setře.*

Jiný řečník, aby doplnil tuto argumentaci, uvedl, že filosofické zdůvodňování morálky je dětem nesrozumitelné a zavrhnou-li se autorita náboženství, zbývá pro mravní zásady jen autorita učitelova, což samozřejmě je důvod slabý.

Konečně bylo také upozorněno, že oslabení morálního vyučování bude mít následek sesílení socialismu. Legitimista *Lorgeril* pravil: Nebude-li v době nynější, kdy zvláště než kdy jindy každý má na mysli radost a požitky světa, přirozená žádostivost držena na uzdě pevnou vírou v Boha spravedlivého, trestajícího neb odměňujícího, pak odváží se chudí všeho, jen aby se zmocnili bohatství, v němž žijí jedině blaho, a nelze mysliti, že by se nadchli pro ideální interesy na př. pro stát.

Na tyto námitky nedovedl zpravodaj nového školského zákona *Pavel Bert* mnoho odpovědět. Pravil jen tolik, že ve mnohých školách a to zvláště v řádových morální vyučování je považováno jen jako přívěsek učení dogmatického a legend svatých; představa dobra a zla v duši dítěte je spojena tak se zázraky a zjeveními, že vypadnou-li tyto z té souvislosti, ztrátou jich prý i vše ostatní se sřítí.

Jeho stoupenec *Chalamei* ukazoval jeden prý z mnohých (?) katechismů, na němž ukazoval bezcennost tehdejšího morálního vyučování.

Za to však senátor *Corbon*, jako protiřečník vévody z Broglie směle odkryl úmysly své strany a vlády a nepokrytě odsoudil celý katolicismus a skončil s emfází:

»Vítězný rozmach moderní společnosti proti církvi křesťanské, který revolucí započal a dále pokračuje, má svou příčinu v rozporu katolicismu s přirozeným poznáním. Dle katolické nauky je člověk na zemi proto, aby z hříchů se kál; pracovati má jen potud, aby se zachoval; hlavním jeho úkolem jest, aby si shromáždil poklady pro nebe. Jako doklad toho stačí uvést, že církevní svatí bez výjimky prohlášeni byli za svaté nikoli pro zásluhy a své spolubližní (!) nýbrž toliko pro jejich zbožnost.

Moderní člověk naproti tomu věří, že má věnovati se zemi, vědě a práci; ve práci nevidí trest nýbrž svou čest a slávu. »Žije dle hesla: Fais ce que dois, advienne que pourra!« Tato rozdílnost světových názorů vede i k různému pojetí povinnosti a práv lidských. Proto stoupenec moderní společnosti žádají vyučování světské mravouky nezávislé na vyučování náboženském.*

Řeč *Bregliova*, k níž opět se vracíme, v dalším podávala důkaz, že zákon o vyučování náboženství neohrožuje svobody svědomí ani *školních dětí* ani *učitelů*.

Neohrožuje svobody svědomí žáků, která zajištěna jest článkem zákona z r. 1833 art. 2., dle něhož rodiče mohou žádati osvobození svých dětí od vyučování náboženství, kteréhož ustanovení ani zákon z r. 1850 neruší, jak rozhodlo ministerské nařízení.

A pokud se týče svobody svědomí učitelů, té nelze bráti v tom rozsahu, jako svobodu dětí školních, ježto nikdo není nucen, aby byl učitelem. Od učitele nelze jen toho žádati, co by jeho důstojnost snižovalo, neboť tím by jeho autorita trpěla. Zákon však z r. 1850 neřádá na něm nic jiného, než to, co činí každý svědomitý otec, pečující o náboženskou výchovu svých dětí: doprovod do kostela a dozor, by se učily uloženému náboženství.

Aby ukázal věv. z Broglie, kterak naopak nový školní zákon ohrožuje svobodu svědomí, vyšel od věty, kterou vyslovil Pavel Bert, totiž, že náboženské vyučování ustavičně se vměšuje do ostatního vyučování.

Pravil, je-li to důkazem proti škole náboženské, pak je to rovněž pádným důkazem proti škole neutrální; neboť nelze-li odloučiti od ostatního vyučování náboženství, pak nelze odloučiti od ostatního vyučování ani beznáboženskost; nevěřící učitel bude projevovati svou nevěru v každém slově ano i v každém svém jednání. A věří-li kdo, že učitel dovede učiti morálce způsobem neutrálním, nechť se nezapomene na to, že není věty morální, o níž by se mohlo říci, že od některých filosofů nebyla potírána.

Řečník ukazoval program, který vydala *vrchní rada vyučovací* pro vyučování morálky v *učitelských seminářích*, který zmiňuje se o Bohu, životě budoucím, idej povinnosti a tak zaujímá stanovisko určité školy filosofické. Tento program snaží se sice tu závislost mravouky na náboženství zakrýti; na př. mluví o Bohu, ale přece jen ostýchá se označovati Jej za basi morálky a nazývá Jej toliko »cilem a korunou morálky, kondensací všeho vznešeného a svatého v lidském duchu.«

To je jistě mlhavější než ta nejtemnější definice katechismu a přece proti námitkám nikoli imunní a neutrální. Neboť přijdou jiní učitelé a řeknou, že nevěří na ty věci, že jsou stoupenci filosofie materialistické a že považují pod svou důstojnost učiti těmto věcem. Mohlo by se jim sice odpověděti, že názory ve škole nejsou volné a že ti, kteří se nechťi podrobiti oficiálnímu programu, jednoduše ať se vzdají učitelského povolání.

Přijde se tedy k téže konsekvenci, ať se podrží náboženství či nikoli. Ale kdo proklamuje školu neutrální, odporuje sám sobě.

Na konec pak uváděl řečník důkaz, že navrhované vyučování morálky ve skutečnosti nikterak nepovede k omezování svědomí materialisticky smýšlejících, jak před tím supponoval, nýbrž naopak stane se, že škola přes program nejvyšší rady vyučovací dříve neb později bude učiti materialismu a viru katolíků urážeti.

Táž myšlenka byla vyslovena i od jiných řečníků, kteří na to poukazovali, že jmenovaný program v radikálním tisku právě byl ostře napaden, dá'e že poslanec Barodet v návrhu zákona, který je předmětem obšírné zprávy Pavla Berta, žádal nezávislost morálky nejen na náboženství vůbec, ale i na idealistické filosofii a že Pavel Bert sám prohlásil, že vyučování nesmí přihlížeti vůbec k žádné náboženské hypotese a konečně že různí poslanci výslovně se přiznali k tra-

dici francouzské revoluce a tím i k usnešení konventu z r. 1793, dle něhož dětem před 13. rokem, t. j. před propuštěním ze školy, nemá se vůbec mluvit o náboženství.

Ty a podobné námitky byly předneseny při prvním čtení zákona od řečníků nejen pravice ale i centra, které s pravici tvořilo majoritu. Bylo viděti, že úsilí radikálů, znění zprávy Bertovy a zvláště výpad Corbonův proti křesťanské morálce uvedly ve vážné nebezpečí zákon při hlavním hlasování. To dobře postřehl ministr a jednotlivými výkřiky napomenutí snažil se radikální řečníky udržeti v mezích; pak v delším resumé rekapituloval výklad, který již dříve byl dal v komoře poslanců a jímž snažil se senát uklidniti ujišťuje, že i na dále bude se učiti ve školách staré morálce otců, že každý rozumný člověk uvitá každé tedy i filosofické odůvodnění morálky, že celý učitelský stav věří v Boha a nesmrtelnost duše a témuž i učiti bude, že žádná vláda neodvází se vyloučiti tyto Theodicee ze školy, neměla-li by býti v pravdě revoluční, že Pavel Bert, jakožto člen vrchní rady vyučovací spolu pojal ve svůj návrh program pro morální vyučování, o kterémž se zmínil věv. z Br glie a nebude ho podřívati a pod.

Ale jeho nasládlá slova vyzněla na prázdno. Promluvil ještě *Ť. Simon*, bývalý ministr vyučování, filosof a dřívější učitel. Slova jeho jako odborníka sledována byla s napiatou pozorností. V krátké a obratné řeči motivoval opravu, kterým by se ulomilo ostří zákona. Pravil, že souhlasí téměř ve všem s ministrem a přiznává, že národ francouzský není atheistický, ano že každým zjevem atheismu byl by národ do duše uražen. Ale přece namítá, že ministři jsou pomijející a přijdou lidé, kteří zavrhnou morální filosofii, kterou ministr Ferry hájí. Řečník upozornil na nedávné faktum, odstranění křížů z pařížských škol na popud obecní rady a praví, že republika musí se chrániti, by nebyla vydána špatnému podezření. Proto navrhuje, aby v čele art. 1, než se vypočítávají učebné předměty, byla vložena slova: *»Učitelé vyučují děti povinnostem k Bohu a vlasti.«*

Následoval potlesk a přijetí amendementu. Ale ani tento nepatrný úspěch nebyl trvalý. Napřed již zmínili jsme se, že komora poslanců toho nepřijala a senát při druhém čtení musil se podrobiti.

Parlament proměnil se tu v laický koncil, laické náboženství proklamoval, laické kněze dosadil. Senát roku 1881 usnáší se dle vzoru pověstného konventu a rozhoduje o bytnosti a kultu nejvyšší Bytosti.

To byl poliček, který Francie, nejstarší, ale licoměrná dcera dala církvi.

(Dokončení.)

Neděle XVI. po sv. Duchu a začátek roku školního.

VÁCLAV PŮLPÁN, farář v Nebuzeli.

M. d.! Za doby nejvyšší vzrušené sešli jsme se dnes. Když jsme končili školní rok, nenadáli jsme se, že doba prázdnin, doba klidu, stane se dobou války a boje, který zachvátí skoro celou Evropu. Národové rakouští, mezi nimi i Češi přinášejí četné oběti na ochranu říše rakouské a naší vlasti české. Jsou tam snad vaši vlastní bratři, kteří chrabře bojují a o něž ustaraný otec neb dobrá matka úzkostí se chvějí. Mnohý z vás má tam svého tatička a neví, zda a kdy ho uhlídá. Miliony jest těch, kteří bojují za naše blaho.

A co vy, slabé děti, učiníte na záchranu vlasti a sebe?

»I my chceme pilně pracovati, překonávati mnohé obtíže a přinášeti četné oběti ve škole i doma,« tak si umiňujete. Ano, tak to Bůh chce, nikoliv nařikati, ruce v klín složití, ale pracovati. Sešli jsme se dnes k takové ušlechtilé práci a scházeti se chceme každou neděli. Na základě sv. evangelia budeme se povzbuzovati k životu ctnostnému.

Dnešní sv. evangelium jest zvlášť pro nás poučné.

Pán Ježíš vešel do domu Farizea, aby tam jedl chléb a oni ho pozorovali. Chtěli jej postihnouti v nějakém nepěkném činu.

Patrně sami tam přivedli neb přivésti dali vodnatelného. Dle zákona Mojžíšova na rušitele soboty, dne svátečního, byla stanovena pokuta smrti, jak se dočítáme o člověku, který sbíral dříví v den sobotní a byl ukamenován.

Fariseové považovali také za rušení dne svátečního uzdravování nemocných.

Kristus Pán však jim dokázal, že uzdravování nemocných v den sobotní hříchem není, protože i zvířat v den ten se ujímáme, jsou-li v nebezpečí, jak o takové lidi neměli bychom dbáti! Proto na jeho otázku o oslu, volu nemohli odpovéděti.

Ano, právě v neděli a v den sváteční třeba konati dobře.

Neděle, den Páně, určen jest ke cti a chvále Boží, má býti svěcena modlitbou a jinými dobrými skutky.

Když je tak svátek vašeho tatíčka, vaší milené matičky, co činíte milé děti? Snažíte se v den ten radost jim učiniti.

A podobně mají křesťané, dítky Boží, konati radost v den Páně, o neděli a svátek, tomu Otci nebeskému, vzorným chováním a plněním Jeho nejsvětější vůle.

První křesťané mohou nám býti v tom krásným příkladem.

V neděli shromáždili se na nějakém místě a tu počala Bohoslužba čtením apoštolů a proroků. Po skončeném čtení měl biskup ke shromáždění řeč, aby je poučil a povzbudil. Pak se konaly společné modlitby, po nichž podal se biskupovi chléb a víno s vodou, který je Bohu při mši svatě obětoval a proměnil. Na to přistupovali věřící ke sv. přijímání. — V neděli čítávali duchovní knihy a navštěvovali nemocné. Naši předkové zde v Čechách vážili si té Boží neděle, kterou jen Bohu a duchovnímu čtení zasvěcovali. Odpolední dobu otvírali knihy své, Písmo svaté a z nich hospodář četl vždy hlasitě, dítky pak a čeledě poslouchali. Po přečtení Pisma sv. rozevírali tak zvané kroniky, v nichž zaznamenány byly události let minulých, zlé i dobré dny a tu čítával obyčejně syn nejstarší. A z těch kronik, z těch vlasteneckých dějin čerpali sílu pro sebe, naději pro sebe a utvrzovali se k té lásce vlasti. A přece tehdy musili ve všední dny pracovati cizím a sobě jen v noci musili si přispíšiti.

Slavní mužové a veliké svěťice ve svém mládí vyznamenávali se nelícenou zbožností. Sv. Cyrill, apoštol náš slovanský, již jako jinoch byl velice zbožný, světil dny Páně. Zbožnost ta byla mu andělem strážným uprostřed porušenosti mravní některých dvořeníň císařských i spolužáků, nad které vynikal ostrovtípem i pokrokem ve vědách.

Zajisté na něm patrna hojná milost Boží, kterou Bůh dává všem prosícím Jeho.

V sakristii chrámu Týnského v Praze stojí starožitný kříž, prostřední velikosti, o němž se dí, že stával v modlitebně svatě Lidmily, když ona v týnském dvoře sídlila. V noci se svým vnukem sv. Václavem chodívala do pozemní chodby

a tam sv. kříž uctívala. Naučila sv. Václava modlitbě, takže na každý den při kostele sv. Petra a Pavla v Budči vínem a světlem posluhovatí nezameškal. Když r. 925 v Řezně byl sněm, na nějž i sv. Václav byl povolán, z kostela do kostela po mších sv. až do poledne chodil.

Sv. Kazimír, královský princ polský, vykonav ranní modlitbu spěchal na mši svatou a pobožnost jeho byla tak veliká, že každý anděla se viděti domníval.

Ta slova a příklady kež nadchnou vás, milé děti, byste svědomitě po celý rok plnily třetí Boží přikázání a druhé přikázání církevní, ukazovaly se vždy čistými před tváří Boží a vyprošovaly si pro svá šlechetná přání a práce hojnost Božeho požehnání. Amen.

Neděle XVII. po sv. Duchu.

Napsal VÁCLAV PŮLPÁN, tarář v Nebuželi.

M d. ! Židům byla skrze Mojžíše mnohá přikázání od Boha dána. Fariseové a učitelé zákona hádali se bez přestání mezi sebou, nemohouce se dohodnouti, které z tolika přikázání jest největší. V té příčině by i na tři strany rozdělení: jedni pokládali za největší přikázání Boží, přikázání o oběti, druzí: přikázání o svěcení dne svátečního a třetí: přikázání o obřizce. Pro tuto nesjednocenost byly mezi nimi ustavičné rozbroje. Chtěje tedy jeden zákona učitel Ježíše v řeči polapiti, předložil mu k rozhodnutí, které dle Jeho soudu, z těch třech uvedených a od židů za největší považovaných přikázání, jest skutečně největší a byl jist, že ho polapí, neboť rozhodne li se pro jedno, zalíbí se jen jedné straně, ostatní proti sobě popudí, pakli nic neodpoví, bude považován za nevědomce a tím se připraví u lidu o veškerou vážnost a důvěru, bude nenáviděn a pak snadno bude lze osoby Jeho se zmocniti a Jej usmrtili.

Chytře to nalíčili, ale co zmůže všechna moudrost a chytrost lidská proti neskončené moudrosti Boží! Ježíš nepřikloniv se ani k jedné straně, prohlásil svobodně zcela jiné přikázání za největší v zákoně, přikázání, na které nikdo ani nepomyslel. Pravit: *Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého — a bližního svého jako sebe samého.* To jsou dvě největší přikázání —

Pojednejme o těchto přikázáních!

V knize moudrosti (13. 3.) vypráví se o kráse věcí stvořených. Jsou-li věci pozemské již krásné, jaká teprve jest krása Boha, jenž všechny věci ty učinil? Vždyť čeho někdo nemá, toho nemůže dáti jiným. Kdo půjčuje 100 kor., musí sám je mít. ba ještě více, jinak by nemoohl tolik peněz půjčiti. Z té příčiny musí mít Bůh všechny dokonalosti, jimž se na tvorech podivujeme. *»Nebesa hlásají slávu Boží a obloha nebeská zvěstuje dílo rukou Jeho.* (Žalm 19. 1.) Bůh jest bytost nejkrásnější a touto svou největší krásou vábí k sobě všechny duše a všechna srdce.

Jiná příčina lásky k Bohu jest, že poslal Syna svého jednorozeného na zem, aby nás vykoupil. Uvažujte jen ty oběti, jež na sebe vzal Syn Boží!

Proto nás napomíná sv. Jan: *»Milujme Boha, protože Bůh nás dříve miloval.* — Bůh nám neustále dobrodiní prokazuje, nebo nám dal všechno, co jest nám milo. Dává nám život, zdraví, denní živobytí, oděv, obydlí a mnoho

jiného. *Co máš, člověče, čeho bys byl neobdržel?* (1 kor. 4. 7.) Poněvadž však těchto dobrodiní stále požíváme, proto se stává, že si jich téměř nevážíme. Všimněme si jen těch dítek, které těchto darů nemají, na př. slepých, nemocných, chudých. Pak teprve poznáme, jak jsme šťastnými u přirovnání k nim a více zahoříme láskou k Bohu. —

Děti milují rodiče, kteří o ně tolik se starají, ba to činí jistou měrou i zvířata. Kdo by tedy nechtěl milovati toho, jenž ho stvořil, byl by horším jich.

Z těch příčin máme milovati Boha nade všecko, to znamená, že jsme připraveni i život obětovati, kdyby to musilo býti, bychom tak lásku k Bohu ukázali. To učinili tři mládenci v peci ohnivé v Babyloně, kteří nelekali se ani upálení, když odporovali modlářství.

Abraham byl hotov v oběť přinést jediného svého syna Isáka, aby vyhověl rozkazu Božím. Sv. František Sal. praví: Smíme sice vedle Boha milovati ještě jiné předměty, ale ani jediného z nich jinak, leč v Bohu a k vůli Bohu.

Sv. František z Assisi považoval lásku k Bohu za nejdražší statek a v převvědčení tom volával: *»Tys můj Bůh, můj Pán, mé všecko, což opakoval až do rána, takže spánek prchal.«*

Sv. Alois tak miloval Boha, že nelekl se oznámené smrti, ale radoval se že již brzy spatří Boha tváří v tvář.

Nebuďte ani vy, dítky, daleko za těmito světci, rády se přibližujte jim a tak k Spasiteli, který tak toužebně po vás volá: *»Nechte maličkých přijíti ke mně. neboť jejich jest království nebeské.«* —

Ale kdo opravdu Boha miluje, miluje i bližního.

Kdo by řekl, že Boha miluje a bratra svého nenávidí, lhář jest. Neboť kdo nemiluje bratra svého, kterého vidí, jak bude milovati Boha, kterého nevidí?

Té lásky k bližnímu neznal svět pohanský, ba ani židovský.

Pohan Boha neznal, neměl také lásky k bližnímu. Pohanický Kato radí staré otroky jako zvěř prodati. Císař Maximian dává je na loď vyvážeti na pustý ostrov, by tam zahynuli, starce vrhali s mostů do řek, se skal do propastí, dítky neduživě topili neb pohazovali, jak dosud se v Číně děje.

U židů bylo lépe, nicméně s otroky cizími nakládali tvrdě a cizinců nenáviděli.

Teprve učení Ježíše Krista: Že všickni jsme synové Boží, tedy vespolek bratři a vykoupenci téhož Spasitele, jimž uloženo jest zde na zemi Bohu se připodobniti, na věčnosti pak se s Ním spojití, přikázání Kristovo:

»Milujte se vespolek, jakož i já jsem miloval vás, potom poznají všichni, že jste moji učenníci. — »Miluj bližního jako sebe samého« — slova ta ten krásný příklad Kristův, jak nepřátele sám miloval — zlomila a sňala pouta otrocká, a zavedla zásadu rovnosti všech.

Drahé dítky, zadíváme-li se do prvních dob křesťanských u nás, vidíme zde mezi pohany probleskovati lásku k bližnímu.

I u nás bylo smutné otroctví, dítky prodávaly se a panovala neláska. Byl to český kníže sv. Václav, který životem svým prováděl přikaz Kristův: *»Miluj bližního.«* —

Že zítra je jeho svátek, vzpomeňme v krátkosti jeho účinné lásky k bližnímu. Sv. Václav, který byl v pravdě zbožný, miloval upřímně Boha, miloval též upřímně bližního.

Starostí sv. Václava bylo zaváděti a upevňovati křesťanství. Našemu národu byl pravým apoštolem. Dával po všech hradech stavěti chrámy a školy a povolával k nim kněží a učitele, dobře čině jim.

Toho času byl v Čechách obyčej, že chudí rodičové děti svoje v otroctví prodávali. Sv. Václav vykupoval otroky vůbec a tyto ubohé, v porobu dané děti zvláště a staral se o jejich křesťanskou výchovu. Vykupoval dlužníky z poroby a propouštěl je na svobodu. Přijímal pohostinu pocestné, chránil vdovy a sirotky, šatil a nasycoval je. Navštěvoval vězně, chudé a nemocné přinášeje jim útěchu i podporu.

Sv. Václav vynikal tichostí srdce, shovívavostí a smířlivostí. Aby zamezil krveprolití, sám se chtěl obětovati, jak známo z jeho boje s vévodou zlíckým Radslavem, který když prosil sv. Václava za odpuštění, došel ho. Ještě neobyčejnější důkaz lásky k nepřítelům ukázal, když 28. září 935 v Staré Boleslavi přepaden byl vrahem Boleslavem.

Ten řek do hlavy Václavovy, ale Václav silnější jsa chopil bratra, vyrval mu z ruky meč a povallil ho na zem řka: »Pro Bůh, co zamýšlíš? To ti, bratře, odpušť Bůh!« — Zatím spiklenci se sběhli, a Václav utíkáje byl dostižen u dveří chrámových, kde mečem Hněvovým byl proklán. Vzdychaje k Bohu vypustil duši.

Milé děti, na tomto knížeti našem máme nejlepší vzor nejen lásky k Bohu ale i k bližnímu.

Na plnění těchto dvou přikázání závisí naše spasení.

Za lásku k Bohu dostanete zase lásku Boží, za lásku k bližnímu řekne vám jednou při posledním soudu Kristus Pán: *Co jste učinili tomu nejmenšímu, tomu nejchudšímu, mně jste učinili — pojedte. požehnání Otce mého, vládněte královstvím připraveným vám od ustanovení světa. Amen.*

Neděle XVIII. po sv. Duchu.

Skiza na evang. sv. Matouše 9, 1—8.

Naučení *mravoučná*:

Muži, kteří toho člověka mrtvici raněného přinesli k Pánu Ježíši, velice mu tím dobře posloužili. Tak i vy, moji drazi, máte co nejochotněji sloužiti nemocným a těm, kteří vaši obsluhy a pomoci potřebují a dle možnosti máte jim činiti vše, co prospívá jejich tělu i duši.

Ti dobří, soucitní muži nemohli tomu bídnému pomoci sami, proto tedy se postarali o to, aby mu Pán Ježíš pomohl. Tak máte i vy činiti, když bídnému, pomoci potřebujícímu nemůžete sami pomoci — máte se totiž sami postarati o to, aby mu od jiných mocnějších lidí, nežli jste vy, zpomoženo bylo!

Nuže tedy, když vidíte nemocného, bidou a bolestmi utrápeného beze vsí obsluhy a pomoci ležeti — vy ale mu sami pomoci nemůžete, máte za

něho prosití rodičů a nemohou li ti pro viastní bídu jemu pomoci, máte za něj prosití lidí, kteří mu pomoci mohou!

Moji drazi! Co nemoc na těle, to působí hřích na duši; hřích je tedy nemoc duše. Nuže, poněvadž duše je mnohem vznešenější než tělo, tedy uzdravení duše má vždy předcházeti uzdravování těla.

Duše bývá uzdravena svatými svátostmi; svátostí pokání totiž, svátostí oltářní a svátostí posledního pomazání, především ale svátostí sv. křtu; tělo však bývá uzdraveno přirozenými léky.

Tělesnou nemocí stížený člověk má se především z hříchů svých upřímně, skroušeně a úplně vyznati, odpuštění jich či rozhršení dosáhnouti a pak svátost oltářní a svátost posledního pomazání přijmouti; nebo tomu sám Ježíš tak chce, poněvadž, nežli toho mrtvici raněného byl uzdravil, odpustil mu hříchy, když pravil: *»Odpouštějí se tobě hříchové tvoji.«*

Moji drazi! Nežli byl Pán Ježíš tomu mrtvici raněnému hříchy odpustil, napomenul jej, aby v srdci svém vzbudil důvěru; neboť mu pravil: *»Důfaj, synu!«* Pevnou tedy důvěru musíte mít v neskončené milosrdenství Boží, když chcete dojíti odpuštění hříchů.

Kdybyste tedy, moji drazi, do nemoci padli, nemeškejte dáti se zaopatřití sv. svátostmi — důvěřujte v Pána Boha, nebo On je neskončeně milosrdný, může tedy a chce vám hříchy odpustiti, když se z nich budete zpovídati skroušeně, upřímně a úplně a budete-li mít upřímnou vůli činiti za ně pravé pokání.

Naučení věroučná:

Některí ze zákoníků uslyševše slova Ježíšova: *»Odpouštějí se tobě hříchové tvoji.«*, považovali Pána Ježíše za rouhače. Ale Pán Ježíš hned dal jim poznati, že dobře ví, co oni o Ném myslí. On věděl tedy myšlení jejich. Vědětí myšlenky jiných lidí nemůže leč ten, kdo je vševedoucí. Pán Ježíš tedy ukázal zákoníkům, že vi jejich myšlení a že tudíž Pán Ježíš je vševedoucí.

Dále poněvadž zákoníci myslili o Pánu Ježíšovi zle a Pán Ježíš je z toho káral, když pravil: *»Proč myslíte zlé věci v srdcích svých?«*, patrně z toho, že se Mu nelíbilo jejich zlé myšlení. Pánu Bohu tedy zlé myšlení se nelíbí

Kdo se tedy chce P. Bohu zalibiti, musí se tedy varovati nejen zlých skutků, ale i zlých myšlení.

Posléz P. Ježíš rozkázal tomu mrtvici raněnému vstáti a on hned vstal a byl zdrav. Patrný to důkaz všemohoucnosti Ježíšovy. P. Ježíš je všemohoucí a tudíž pravý Bůh.

Lidé, kteří ten zázrak viděli, divili se a chválili P. Boha. Tak i vy, moji drazi, máte podivovati se moci Boží a P. Boha nejen ústy ale zvláště životem svým chváliti.

L.

O malbě našich kostelů.

Před časem rozepsal se o tomto tematě P. Alan Preinfalk O. S. B. v Horních Rakousích a úvaha jeho skýtá nezasvěcenému mnoho zajímavého a poučného.

Otázka, jak kostel dáti malovati, působila by mnohému knězi nemálo starostí u nás, kdyby nebylo u nás »Akademie křesťanské«, jejíž význam jako prostředníka v této příčině nelze ani doceniti.

Ale míti aspoň něco světla o těchto věcech není na škodu, ano je třeba každému, kdo si činí nárok na všeobecné vzdělání a jméno křesťana.

Neboť křesťanství již v prvních stoletích s obzvláštní zálibou užívalo maleb, a to pro výraznost, kterou dovedly dáti pravdám náboženským.

Při každé malbě chrámové ať jednoduché, ať bohaté platí zásada:

Malba musí se přizpůsobiti architektuře t. j. stílu, v němž kostel je vystavěn; malba se slohem má tvořiti harmonii.

Architektura nemá býti zatlačena malbou, nýbrž právě pomocí jí má vyniknouti.

Proto musí se činiti rozdíl mezi jednotlivými částmi chrámu, částmi *nesoucími* či konstruktivními (sloupy, piliře, žebra se svorníkem) a *nesenými* (stěny, klenbové výplně).

Rozdíl mezi nimi vynikne, jestliže *ony* dostanou těžké barvy a *tyto* barvy lehké čili jinými slovy při monochromické dekoraci *ony* tmavě *tyto* světle budou naznačeny, při polychromické dekoraci *ony* jak se říká dostanou *teplé* a *tyto studené* barvy.

Dle tohoto systému lze i při *monochromické* malbě docíliti krásného efektu.

Nejjednodušší malba, kterou mohou si dopřáti i kostely nejhudší, je *monochromní*. Tomu slovu nelze tu rozuměti v nejužším smyslu, jakoby celý kostel měl býti vymalován jen v *jediném* tonu barvy, nýbrž tento výraz praví, že každá část ať *nesoucí* ať *nesená* dostane jen po jedné barvě, takže celý kostel má vlastně jen dvě barvy a to: stěny a klenutí barvu lehkou a světlou a konstruktivní části barvu těžkou.

Tak na př. mohl by býti vymalován některý chrám takto: stěny a výplně klenutí bílým vápnem. Sloupy, oblouky, piliře temněji bílou barvou smíchanou umbrou a něco okru a černě, takže z toho vznikne směs šedě kamenná, hlavice sloupu s červeným podkladem a ornamentika, neb listoví na vypuklinách neb krajích zlateny. Potřebí jest málo zlata. I při šetrnosti lze s málem zlata způsobit mohutný efekt, užije-li se ho na pravém místě, tak že ožíví barvy ostatní a samo jimi vynikne, kdežto množstvím svým působí jindy dojem přeplněnosti.

Taková dekorace jednoduchá a nikterak drahá bude působiti dojem dobrým a důstojným zvláště je-li bohaté architektonické členění stavby a takovou práci dovede každý jednoduchý malíř za rozumného dozoru.

Má-li býti dekorace polychromická t. j. vícebarevná, pak běže se zřetel k barvám teplým a studeným. Umělci je známý tento výraz teplých a studených barev, laik ovšem potřebuje tu vysvětlení, kteréž krátce dáme.

Dle theorie o barvách rozeznávají se barvy primární, sekundární a terciární.

Primární barvy jsou: *žlutá, červená a modrá*; jmenují se tak proto, že to jsou barvy základní a nelze jich získati smíšením jiných barev. Sekundární barvy jsou též tři a povstávají smícháním tří základních: *oranžová* (ze žluté a červené), *zelená* (ze žluté a modré), *fialová* (z červené a modré).

Každá ze tří barev primárních má svůj kontrast v jiné barvě doplňující; kontrastem oranžové je modrá, zelené — červená, fialové — žlutá.

Terciérní barvy jsou směsi buď ze tří primárních anebo ze dvou sekundárních. A to: *olivová* (z oranžové a zelené), *červenohnědá* (z oranžové a fialové), *šedá* (ze zelené a fialové).

Každá z nich má opět svůj kontrast a to: *olivová* — *fialová*, *červeněná* — *zelená*, *šedá* — *fialová*.

Kontrastující barvy jmenují se též doplňující. Při směsi terciérních barev jest toho dbáti, by třetí barva nebyla přimíšena na velkém množství, neboť pak snadno povstávají špinavé barvy, nazvané proto, že nemají výraznosti, nýbrž že kolorit kalí a špiní.

Abychom se též vrátili k výrazům »teplé« a »studené« barvy a tyto výrazy vysvětlili, představme si kruh šesti poloměry na šest stejných dílů rozdělený a každý z těch šesti kruhových výseků krytý jednou z oněch tří primárních a tři sekundárních barev a to v tomto pořádku: červená, oranžová, žlutá, zelená, modrá, fialová, pak máme v jisté příčině před sebou prismatické spektrum barev, které je také v duze obsaženo. V tomto kruhu barev jsou první tři (červená, oranžová, žlutá) teplými; modrá — studená; fialová a zelená neutrálními barvami. Převládá-li ve fialovém červená (tak že slove červenofialová), působí teple; pakli převládá modrá (tak že slove modřefialová), působí chladně. Rovněž tak to jest s barvou zelenou: žlutozelená je *teplá*, modrozelená je *studená*. Sprostředkující barvou je žlutá. Má zajisté teplou barvu svou žlutostí a svým kovovým leskem je prostředníkem mezi tóny studenými a teplými a tak ke každé barvě se hodí.

Applikujeme-li tedy tuto teorii o barvách k zásadě nahoře pověděné, že *nesoucí* části mají míti těžší a intenzivnější tónové zabarvení, než části *nesené*, pak pro polychromickou dekoraci je tato stupnice:

Konstruktivní části mají míti barvy červenožluté, zlaté a vůbec takové, v nichž převládají *teplé* tóny a naopak stěny, náplně klenbové a j. mají míti tóny více *studené*, totiž modré a jiné směsi, v nichž modrá barva převládá. Rozumí se, že i při teplých i při studených tónech musí se stříci všeho divokého a křiklavého.

Barvný tón pro stěny jmenuje se též *lokální* tón. Náplně klenbové mohou býti o nějaké nuance světlejší, než lokální tón stěn. V kostelech renaissančních lisény a pásy považovati lze spíše za části dekorativní než konstruktivní a proto budou světlejší, nikoli temnější.

V gotických stavbách dělají se při polychromické dekoraci svorníky ve klenbě pestré s pozlacením a výplně klenbové mohou býti opatřeny stylisovanými květinami, které vybíhají z rohů. Jsou-li však výplně klenbové malé, jak to bývá při tak zv. klenutí hvězdovitém, upouští se spíše od květinové dekorace, aby tu nebylo přeplnění.

Dole končí dekorace v presbytáři vzorem kobercovým. Tyto kobercové vzorky nahoře končí v borduru, aby táž tvořila přechod. Rovněž okraje oken třeba malbou lemovati.

Ku pořízení vzoru kobercového v presbytáři je sice patronování dovoleno, jakožto pomůcka; ale ornamenty přece jest třeba tak namalovati, aby patronování nebylo znatelné.

Rozumí se, že jen takové vzory mají se voliti, které jsou v církevním slohu.

Při bohaté dekoraci mohou i baldachiny, konsoly a jiné pěkné části architektonické částečně pestře býti ozdobeny. Květinová lze částečně neb zcela po-

zlatiti; tak i krabule a j. Při gotických objektech jest žlábkovi modré, plošky dílem červeně, dílem zlatě, plošky křivé nejvíc červeně.

Temná zeleň je *dobrym* protikladem k červení, světlá zeleň opět k temné modři. Žlutová matná bělost působí klidně proti jiným třeba i intenzivním barvám. V kostelích renaissančních, kde architekturu oživuje bohatá štukatura, budou výplně spíše *temnější* než okraje. Při malování zvláště bohatém může býti užito hojně zlata tu jako pojítka, tu jako dělička ve formě stuh, tu jako úponkového ornamentu rozpínajícího se přes plošiny.

To vše, co dosud bylo tu řečeno, platí o *dekorativní* malbě, kterou dovede každý zručný malíř pokojů. V dekorativním malířství záleží především na čistotě a určitosti kontur, na harmonickém seřazení barev a na lehkém přehledném sestavení. Namnoze užívá se tu syté barvy se zlatem. Mnohé kombinace, které ve vlastním malířském umění jsou zakázány, tuto mohou býti dovoleny, ježto barvy jsou tu odděleny konturami. Byly-li skizzy provedeny od řádného umělce, pak může každý obyčejný malíř pokojů aneb natěrač další uskutečniti.

Zcela jinak tomu jest, běží-li o malbu *figurální*. Otázka, zda barevné obrazy na skle vhodné jsou pro chrám, často se luštila a jsou o tom nestejná mínění. Aniž bychom je chtěli podrobovati kritice soudíme: I v kostelích s malbou na skle jsou obrazy zcela vhodné, ať jako malba reliéfní ať jako konturová. Při konturové malbě má býti malíř aspoň dobrým kresličem; při reliéfní, tedy vlastním umění malířském, má býti umělec nejen dobrým kresličem ale i dobrým koloristou. Zákony o harmonii barev musí mu býti známy, má-li co zdařilého vykonati, tak že taková práce může býti svěřena jen řádnému malíři umělci.

Figurální malba má však také vyhovovati církevním požadavkům.

Jinými slovy má býti *pravá*, t. j. shodovati se s církevní a křesťanskou tradicí a pak také má býti křesťansko-ideální t. j. svému obrazu vtisknouti vyšší nadpřirozený charakter. Nedostačuje tu jen znalost techniky a zručnost v ovládnutí materiálu, nýbrž umělec musí znáti také církevní umění, liturgii, církevní poesii slovem celou tradici.

Také malířství stropů podobně jako dekorativní malířství musí se podříditi architektuře. V kostele čistě gotickém i figurální malba musí býti shodná se slohem. Držení figur, oděv, záhyby šatu mají míti charakter slohu. Byl by jistě anachronismus, kdyby na stěnu v prostředí ranní gotiky namalovány byly postavy s lehkým, pohyblivým záhybem oděvu a volným, nenuceným držením těla pozdní renaissance, aneb obráceně kdyby kostel barokní měl býti vyzdoben obrazy à la Dürer.

Dále dekorativní i figurální malířství mají ve chrámu jako v jeden celek splývati a nikoli se odlišovati, jinak obě vypadá tak, jako galerie obrazů, kde obrazy vedle sebe jsou bez ladu a skladu. (Pokračování.)

Z praxe a různé.

Spolek katechetů v království Českém pro Červený kříž. Vlastenecké nadšení, jevíci se nyní v celé říši naší, došlo nejvyššího ohlasu i ve spolku katechetů v

království Českém. Válka roznítla lásku k ohrožené vlasti a soucit s trpícími. Mnoho a mnoho kolegů členů jeví snahu co nejúčinněji přispěti obětem války skutkem. Za

tou příčinou činím ku všem dpp. členům našeho spolku a spolu i k dpp. nečlenům upřímné vyzvání, aby dali svůj souhlas k tomu, že 1% svého fixního ročního služebního příspějku ve prospěch Červeného kříže. Příspěvek od dpp. členů byl by ročně cca 10.000 K. Příspějí-li i dpp. nečlenové, vzroste příspěvek ten na 12—15 tisíc korun. Takový celkový příspěvek bude mít větší důležitost i význam, a více prospěje než příspěvky jednotlivců. Jak příspěvky ty zasílati, oznámí se co nejdříve. — Antonín Benda, t. č. předseda.

†

Jeho Svatost, papež Pius X.

20. srpna 1914.

Evropa a celý svět ve víru válečném a okamžik odpočívají a hledí k Římu a praví k sobě:

Apoštol míru zemřel.

Sotva že shasl, již veřejné mínění stávi mu slavobrány:

»Odešel velekněz, jemuž *náboženství* bylo první, umění diplomatické vedlejší.«

»Veliký *křesťanský reformátor.*«

»Strážce *cirkevní jednoty a ryzosti katolického učení.*«

»*Smířlivý a trpělivý* k nepřátelským vladám.«

»*Muž hluboké nábožnosti a neúmorné pile.*«

»*Léta pontifikátu jeho budou velebena.*«

Důstojnému duchovenstvu arcidiecése pražské. Těžká doba, která dolehla na naši vlast, vyžaduje zvýšené obětavosti všech stavů, hlavně ovšem těch, kdož jsou povoláni ozbrojenou rukou hájiti zájmů naší říše. —

Avšak i příslušníci jiných stavů a povolání bez rozdílu národnosti dávají v této době na jevo krajní ochotu pro všeobecné blaho.

Jest samozřejmo, že důstojné duchovenstvo, hlásající přede všemi účinnou lásku k bližnímu, nezůstane v těchto šlechtetných snahách pozadu.

Důkazem toho, že mnozí kněží i naši arcidiecése s radostnou ochotou spěchali na daný pokyn do válečné duchovní správy.

Než nutno vyplniti citelné mezery, které tu povstaly v duchovní správě arcidiecésní.

I v tomto ohledu dlužno ukázati lásku k nesmrtelným duším bratrskou solidaritu mezi kněžstvem.

Z těchto důvodů vidí se kníž. arcibiskupskému Ordinariátu ustanoviti:

1. Aby všichni kněží, dleci na dovolené, pokud zdravotní stav jim dovoluje, co nejdříve se vrátili na svá místa.

2. Aby všichni katecheté škol středních, měšťanských i obecných nabídli výpomoci podle potřeby v duchovní správě, zvláště též celebrovati mše sv. a k tomu cíli ohlásili k. a. ordinariátu nynější své bydliště.

Kníž. arcib. Ordinariát v Praze
7. srpna 1914.

Do válečných řad nastoupilo také duchovenstvo, tak z arcidiecése Pražské odešlo 50 kněží vykonávat na bojišti svůj duchovní úřad. Kež Pán Bůh provází kroky jejich ke blahu časnému i věčnému vojínů.

Výhody členů spolku »*Emeritenverein*« v různých léčebných místech jsme kdysi uvedli a dále sdělujeme: Spolek *Emeritenverein* přistoupil jakožto zakládající člen ke spolku *kněžskému sv. Josefa* v Gorici a tím získal pro své členy tyto výhody: Členové *Emeritenvereinu* nabývají všech výhod členů v léčebných domech (*Rekonvallescentenheime*) spolku sv. Josefa v Gorici, *Meraně a Ice ihned*, jakmile přistoupili za členy doživotní téhož spolku s *vkładem 50 K*, kteréžto výhody jinak by měli mít *teprve po době šestiměsíčního členství*. Výhody ty jsou: Byt, obsluha a lékařské ošetření *zdarma* a za stravování místo 5 K *tolíko 4 K*.

Jako úvodě spolku sv. Josefa dále používají další výhody *jizdného*, do lázeňských míst Gorice, Meranu, Iky na jižní dráze c. k. priv. rak. společ. jeti *ve II třídě* na lístek třídy III. Ale nutno v každém jednotlivém případě požádati předsedu spolku za dotyčný poukaz a k žádosti přiložiti 70 h v markách na výlohy.

Tytéž výhody poskytuje akciová paroplavební společnost uhersko-chorvatská na svých lodích v Dalmácii a do Dalmacie. Tu stačí prostá legitimace a osobní požádání u pokladny v přístavištích.

Nové vydání *breviře z r. 1914*. Konečně máme před sebou *Pustova* Ediio typica nového breviře.

Již *titul* breviře ukazuje změnu: obvyklá jména papežů (Klem. VIII., Urban VIII. a Lva XIII.) chybi a místo nich čteme rčení

»*aliorumque Pontificum*« a přídavek »*Pii Papae X. auctoritate reformatum*«.

Následuje *Approbační dekret* kongregace ritů z 25. května 1914 a zmínka o *historii* opravy breviře.

Pak je *úvodní bulla Pia V.* (jako ve starém breviři) z r. 1568, k níž se poji *bullae Pia X.* »*Divino afflatu*« z 1. listopadu 1911. Bully Klem. VIII, a Urb. VIII. a čtyři dekrety kongr. ritu jsou vynechány.

Odstavec »*De anno et ejus partibus*« s výkladem o zlatém čísle, epaktách atd. dnes málo účelným opět je tu, k němuž se poji tabelky pohybl. svátků jako dřívě. Nový je přídavek littera Martyrologii.

Následuje opravený *kalendář* pro jednotlivé měsíce; při svátcích s oktávou je znatelná kvalita oktávy na první pohled: Octava privilegiata I. ordinis, II. ordinis, octava communis, octava simplex (u svátků II. tř. na př. sv. Vavřince).

Následují pak: *rubricae generales breviarii* a to dle vydání roku jubilejního 1900, k čemuž se druží: *Additiones et variationes ad normam bullae: »Divino afflatu«*. Přerobování generálních rubrik se nestalo, ač bylo žádoucí pro přehlednost, leccos mohlo býti vynecháno na př. o suffragiích nyní odstraněných, symbolu Ath., responsoriích, pravidlech přeložení svátků a j. anebo aspoň hvězdičkou označeno jako bezvýznamné.

Na konci tohoto oddílu je následující *přehledné schema*:

Dominicae majores:

- a) Dominicae I. classis.
- b) Dominicae II. classis

Feriae majores:

- a) Feriae privilegiatae.
- b) Feriae non privilegiatae.

Vigiliae privilegiatae:

- a) Vigiliae I. classis (vánoční a svatodušní).
- b) Vigiliae II. classis (vigilie Zjevení P.)

Dle toho rozdělení seřaděny jsou svátky; pak katalog: *festa feriata*.

Jasně je rozdělení *oktáv*:

A. Octavae privilegiatae:

- a) primi ordinis: Paschae, Pentecostes.
- b) secundi ordinis: Epiphaniae, Corporis Christi.
- c) tertii ordinis: Nativitati Ascensionis.

B. Octavae communes:

- a) Oktávy svátků I. tř. (úplné).

b) octavae simplices (dupl. II. cl.) pouhá komemorace v den oktávy.

K tomu se poji *tabelky okkurenční a konkurenční* s pravidly připojenými.

Tim končí tato úvodní část nového breviře.

Následuje pak *text modliteb* se známým dvojím rozdělením Psalteria, pak Proprium de Tempore, de Sanctis a Commune Sanctorum.

Část »*festa pro aliquibus locis*« úplně zmizela; ostatní jako: offic. defunctorum, litanie všech svatých, commendatio animae atd. jsou tu.

Proprium diecésní t k hned asi nebude.

Začátek školního roku 1914/15 v král.

Českém. Dle došlých nás informací má dle rozhodnutí c. k. zemské školní rady v Čechách začít školní rok na všech školách obecných a měšťanských pokud jen možno v době předepsané, tudíž většinou 15. září. Vyučování vzhledem k finanční tísni má býti opatřeno bez přibrání pomocných sil a to sloučením tříd aneb rozdělením dle školních roků vzhledem k počtu dětí, vyučováním polodenním, sloučením a převzetím nižších tříd učitelkami a to i těch, v nichž jsou děti více než prvních dvou školních roků. Očekává se, že tam, kde v místech neb v blízkosti školy jsou sily učitelské bez zaměstnání, budou ochotny vyučovatí bez nároku na odměnu, aby mohly prokázati dvouletou dobu služby povinné ke skládání zkoušky způsobilosti. Kdyby snad bylo později nutno užítí některých škol k umístění nemocných a raněných, není třeba, aby vyučování přestalo, ježto bude lze užítí k vyučování jiných místností (tělocvičen, sboroven atd.) a místností v jiných veřejných budovách, ano v největší nouzi i v soukromých domech.

Definitivně ustanoveni byli katecheté:
Ferd. Čepelák v Praze-VII., (na Maninách).
Fantišek Marek na měst. šk. chl. a dív. v Nových Benátkách (okr. mladobol.).
Čeněk Diviš na obec. šk. dív. v Žižkově.
Ant. Procháška na obec. šk. dív. v Praze-VII.

Konkursy: Definitivně obsadí se místo katechety: 1. při měst. šk. chl. v *České Třebové*. C. k. okr. škol. r. v Lanškrouně 5. června 1914.

2. při ob. a měst. šk. chl. v *Soběslavi*. C. k. o. š. r. v *Táboře* 3. července 1914.

ROČNÍK XVII.

ŘÍJEN 1914.

ČÍSLO 10.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA »VYCHOVATELE« K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

Dne 3. září 1914 nově zvolený nástupce na stoliči sv. Petra

Jeho Svatost papež **BENEDIKT XV.**

Francouzská škola za třetí republiky.

JAROSLAV SLAVÍČEK, katech. měšf. šk.

Jak bylo řečeno souvisí se čl. 1. navrženého zákona školského článek 2.

Art. 2. »Veřejné školy elementární mají prázdnou od vyučování v neděli a jeden den v týdnu, aby rodiče, kteří si toho žádají, mohli své děti dáti vyučovat v náboženství mimo budovu školní. — Ve školách privátních může býti vyučováno náboženství.«

Poslanci Bert a Barodet, kteří byli původci tohoto článku, motivovali jej takto:

»Bude-li prý míti farář přístup do školy, již jeho dohled a odpor se strany učitele bude příčinou vzájemných sporů.

V konfliktu však vždy pochodí učitel zle, protože proti němu stát zakročiti může, kdežto proti duchovnímu nemá té moci.

Mimo to sluší nahlédnouti, že budova školní v neděli faráři neprospěje, protože v ten den nejvíc je zaměstnán v kostele a proto se nejlépe hodí, aby vyučoval tam.

A v den všední, který by mu byl vyhrazen k vyučování, nebylo by to lepší; nebo má-li obec školu, bývá škola obyčejně v blízkosti kostela a tudíž kostel je pro něho nejvhodnější; má-li obec více škol na různých místech, není farář s to, aby všechny navštívil.

A dále stát přece nebude přímo podporovati protistátní propagandu duchovenstva ve škole propůjčováním školních místností.

A konečně duchovenstvo belgické odmítlo užívati školních budov, které jim zákon z r. 1879 dával k dispozici.«

Ministr nedal se získati (na oko?) touto argumentací, nýbrž navrhl komoře tento text:

Art. 2. »Vyučování náboženství bude se díti na veřejných školách duchovními; a to buď v kostelních budovách anebo žádají-li si toho duchovní ve školních budovách v hodinu a za podmínek, které budou stanoveny školním řádem.«

Rozdíl mezi touto a předešlou stylisací je patrný. Kdyby byla bývala přijata stylisace ministrova, sotva by se co bylo změnilo na dosavadních poměrech.

Vyučování náboženství bylo by aspoň na pohled jako až dosud hlavním předmětem školního vyučování; bylo by se vyučovalo i pak ve škole jako dříve s tou toliko změnou, že dále by se nikoliv od učitele nýbrž od faráře; rodiče sotva by byli na tom postřehli cos nového, jistě však by v tom neviděli cos vadného.

Nicméně ministr pro tento návrh se příliš neangažoval, v komoře jen několika slovy se zmínil, že tento návrh pokládá za účelnější, a přenechal jiným, aby potírali sofismatické výklady Bertovy.

»Uváděli, jak to bude lid jitřiti, až budou viděti děti, any musí choditi na náboženské vyučování v zimě, neb za špatného počasí, do kostela vzdáleného a nevytopeného.

Dále jaký trapný dojem to vzbudí u obcí, budou-li viděti, že nesmějí užívati školních budov postavených za vlastní peníze a to k účelu, který jim předešlým leží na srdci a vůbec tento článek zákona že vtiskuje celému jednání znamení nepřátelství.

Minjstr nechtěl se pro tuto otázku rozejíti se stranou radikální a měl pravdu pokud soudil, že by i v pádu kdyby s tímto prorazil, sotva učinil zákon přijatelný klerikálům a proto podrobil se, když komora se prohlásila pro návrh Bertův a v senátu hájil artikl jak mohl.

Článek 3. zrušuje všeliký dohled duchovních na školu.

Vracíme se ještě k článku 1., který zrušuje vyučování náboženství a zavádí vyučování morální a s ním spojenou nauku občanskou (instruction civique).

Má to býti vyučování o hlavních ustanoveních státního zřízení a veřejného práva a výchovy lásky k vlasti a zvláště lásky k republice.

Nauka občanská má se vyučovati jednak ve zvláštních hodinách vyučovačích, jednak jako morální vyučování pronikati celé vyučování.

Dle P. Berta má se k ní bráti zřetel v hodinách dějepisných i při diktandu, cvičeních ve čtení ano i opisování.

Zavedení tohoto nového předmětu snažil se odůvodniti tím, že poukazoval na to, jak nesmyslné je, dovedou-li děti vypočítati na prstech 12 kmenů israelských, ale o volbách obecních a poslaneckých, na nichž přec budou míti účast, nevědí ničeho.

Jestliže škola nebude vyučovati dospívající občany o podmínkách životních státu, podpoří prý anarchii.

Nauka občanská, prospěšná v rámci každé státní formy, nezbytná je v demokracii, protože tu značí poučení o tom, jaká práva má panovník a jaké povinnosti.

I kdyby tato argumentace obsahovala zrnko pravdy, jsou tu přece protidůvody na snadě.

Nauka občanská vhání školu do stranického boje a oslabuje hlavní její cíl.

Byť se v ní dle učebního plánu učilo jen nejdůležitějším zřízením státním, jak tomu ve Švýcarech, Belgii, Itálii, přece jen je tu velmi snadný krok zneužívati vyučování k strannické propagandě.

Když pak v komoře a senátu bylo výslovně uvedeno, že nauka občanská má vychovávat republikány, tím eo ipso byla škola prohlášena za rejdiště stran.

A ta konsekvence! Kdežto ve jménu svobody svědomí odstranili vyučování náboženství, učitelům uložili, aby byli pro určitou formu vládní a v té politice aby vychovávali i děti, byť i ji tisíce rodičů zavrhovalo.

A jaké dvojstří! Nynější ústava nebude míti delšího trvání než ústavy předešlé a příští vlády budou jednou touto zavedenou naukou občanskou potírat republikánskou stranu, jako dnešní vláda druhé strany chce jí zdolat.

Nelze si tu konsekvenci jasněji znázorniti, než představíme-li si, že by byl tento návrh na zavedení občanského vyučování již r. 1833 přijat, jak byl navrhován.

Dle toho byl by se měnil program tohoto vyučování roku 1848, 1850, 1870 a od té doby aspoň dvakrát.

Mimochodem buď připomenuto, že P. Bert již v r. 1881 vydal takovou učebnici pod názvem »l' instruction civique à l'école« v Paříži a ta v r. 1884 již měla 14. vydání a toto poslední o 55.000 exemplářích. Abychom si učinili představu o zpracování této knížky, opatřené mimo to obrázky, uvádíme na př.: nutnost daní znázorňuje se tu potřebou budování silnic, vydržování četnictva, vojáků atd.

a poukazem na výpalné, kterým si vojsko svůj zastavený žold dovedlo vymoci. Svoboda, rovnost a bratrství uvádějí se tu jako hlavní ovoce revoluce. Zvláštním způsobem dělá se tu propaganda pro republiku zmínkou o civilní listě 30 milionů, která se musí platit monarchovi, obrázek naznačuje poměr této summy. V poslední kapitole líčí se černými barvami poměry dřívějšího režimu s doprovodem obrázků galejních zločinců, loveckých zábav šlechty, faráře sbírajícího desátek, dragonád atd. Knížku zavírá životopis Gambetty a pod ním slova: »Mou největší pýchou jest můj pomník ve Štrasburgu.«

Vedle nauky občanské nápadna ve vyučovacím plánu dle čl. 1. vojenská cvičení. Dle dodatečného nařízení mohou býti zřízeny v každé obci, v níž na veřejných elementárních a středních školách aspoň 200 žáků se zjistí, dokonavších rok 12., s dovolením praefektury školní batailliony, jimž budou přiděleni od vojenských úřadů kvalifikovaní učitelé. Žáci budou ozbrojeni puškami; uniforma není závazná, ale může býti zavedena. —

Poukázali jsme na hlavní ostří zákona školního ve Francii z roku 1882 ze dne 28. března, *vyloučení náboženského vyučování.*

Zákonem tím provedeno bylo jen to, co nastínila kdysi velká revoluce, ale čeho nemohla provést.

Ač na ministerských křeslech seděli úhlavní nepřátelé církve přece jak viděti přicházeli v rouše ovčím.

Ale přese všechnu přízeň, kterou pak zahrnována byla škola beznáboženská od státu, netěšila se přízni ve vrstvách lidu.

Počet žáků škol řádových rostl a v r. 1896—7 činil skoro polovinu počtu žáků škol laických.

»Aby školství státní nebylo poškozováno řádovým« s tou záminkou začal ministr president Combes brutální boj proti církvi.

A aby navnadil lhostejnou Francii kreslil perspektivu miliard, které vzejdou pro lid z konfiskace řádového jmění.

»Shasli jsme světla na nebi« volal s emfází zednář Briand po rozluce církve od státu a nepřátelé církve byli spokojeni.

A nenadála se oficiální zednářská Francie, že přijde ještě jeden akt, aby dovršil tragedii republiky a ten se odehrává právě v těchto dnech.

Kdo není raněn slepotou, cítí s tajemnou hrůzou, že přes Francii opět kráčí spravedlivý Bůh

Posvěcení chrámu.

(XX. ned. po sv. Duchu.)

Jak se tam chovat?

FRANT. MALÝ, kaplan u sv. Štěpána v Praze.

Jednoho dne — jak vypravuje bibie — procházel se *David* v komnatách svého paláce s prorokem Náthanem a rozmlouval s ním o zvelebení služeb Božích. Pojednou se zastavil a promluvil takto ke svému společníku: »Nedivíš se, že já přebývám v nádherném paláci, kdežto archa úmluvy jest uložena ve stanu chudíčkém? Tak to přece nemůže déle potrvati! Proto jsem si umínil budovati nádherný chrám . . . «

Tak se rozhodl nábožný král David a brzo činil velikolepé přípravy ke stavbě, kterou však teprve syn jeho Šalamoun provedl. Ó jak obrovské, přímo báječné byly poklady, jež David i Šalamoun věnovali ke stavbě této. Abyste si aspoň slabou představu učinili o tom mohli, prozradím vám, že jenom David nashromáždil k tomu účelu 3 tisíce milionů dukátů! Co teprve knížata lidu a co Šalomoun! Což divu, že zhotovený chrám jerusalemský počítal se mezi divy světa!

Což divu, že s tak velikou *uctivostí* chovali se v jeho prostorách zbožní Israelité! A přece byl chrám tento pouhým předobrazem chrámů křesťanských! Byl v něm přítomen P. Bůh? Ach, ovšem! Ale jen svou vsudypřítomností, právě tak jako je přítomen na př. v každé školní světnici. Byla tam uschována archa úmluvy s deskama přikázání, prut Aronův a trochu manny a více nic. A přece byl tak nádherný a takové úcty požíval!

Co mám nyní říci, děti drahé, o *chrámech katolických*, jejichž slavnost posvěcení dnes světíme? Co mám říci o chrámu našem? Je zde Bůh přítomen? Čemu nás učí víra? Že je zde ve svatostánku přítomen Ježíš Kristus, Bůh, nejen svou vsudypřítomností jako na každém jiném místě, ale viditelně, s tělem i s duší pod způsoby chleba a Nejsv. Sv. Oltární Ó děti milé, jste si toho vědomy, když sem přicházíte?

Kdyby takovým způsobem viditelným P. Bůh býval přítomen ve chrámě jerusalemském, jak uctivé by se tam byli chovali zbožní starozákonní! Jak veliké teprv poklady by David a Šalamoun byli nashromáždili ke stavbě jeho!

Než, nechci vás dnes žádati ani o peníze ani o poklady, ale chci vás poprositi za okrasu tohoto kostela takovou, jakou poskytnouti mohou chudí právě tak jako bohatí, lakomí právě tak jako štedří, vy právě tak jako vaši rodičové. Chci vás totiž dnes poprositi, abyste našemu chrámu Páně prokazovali vždycky *vnitřní a zevnější uctivost*. Porozumíte mi dobře, když mne dále pozorně poslouchati budete

Předně pokládejte kostel za svůj *druhý domov* a spěchejte sem proto rádi! Kdož by nemiloval svého domova?

Vždyť i ta *vlaštovička* miluje svůj domov! Ona sice odlétá na podzim k teplému jihu, aby nezahynula v našich třeskatých mrazech, ale na jaře se zase vrací s touhou a švitořením k rodnému hnízdečku — protože miluje svůj domov.

Nebo vzpomeňte *sami na sebe!* Jak vám na př. bylo, když jste první noc musili ztráviti v cizině? Jak spánek prchal od vašich víček! Jak jste vzdychali po domácí světničce! Jak jste si možná zaplakali? A to všecko proto, že se vám stýskalo po milovaném domově.

Když v dávnověku *babylonský* král Nabuchodonosor dobyl Jeruzaléma a lid odvedl do zajetí, také toužili títo ubozí po rodné domovině. »Při řekách babylonských« — tak píše prorok z doby oné — »tam jsme sedávali a plakali, když jsme se rozpomenuli na chrám, domovinu

Ó milé dítky, kéž i vás to táhne vždy sem do našeho kostelíčka jako ty vlaštovky pod rodnou střechu! Kéž i vy se cítíte zde šťastnými jako vlaštovičky pod domácí oblohou? A když nemůžete někdy sem přijíti třebaš pro nemoc, kéž je vám tak jako dětem israelským v poutech babylonských! Kéž i vy toužíte po tomto svém duševním domově, v němž jste byli pokřtěni, v němž jste byli u první zpovědi a u prvního přijímání!

Kéž ale také sem *ustupujete* a zde se *chováte* s povinnou *uctivostí*! Nežádám toho nadarmo!

Neboť mnohé dítky ba i dospělí křesťané *ustupující* do chrámu pře Nejsv. Svátostí neskloní náležitě a sice až k zemi svého kolena, ale činí pouhou poklonu. Tak se mi zdá, že taková poklona je spíše posměchem než poutou, a že se navlas podobá oněm posměšným poklonám. Jež katané kovali před zbičovaným Ježíšem.

Mnohé děti zase tak nedbale před svatostánkem klekají, jako by se bály, že se jim stane totéž co vyslanci athenskému Timagorovi. Co se mu přihodilo? Za to, že před králem perským Artaxerxem sklonil hlavu víc nežli se slušelo na vyslance athenskéhe, byl od svých krajanů — stat.

Do příbytku svých představených přicházíte s uctivostí, někdy až i dech zatajujete — nemáte-liž s tím větší uctivostí vstupovati do domu Božího?

Pohané se trásli před svými falešnými bohy. Turci nesmějí do mešity jinak vstoupiti nežli bosou nohou, nesmějí tam kašlati, na zem plivati ani z hluboka dýchat. A od vás, dítky, vyžaduje přítomný zde Kristus Pán, abyste *se zde chovali* uctivě a zbožně! Abyste se varovali veškeré roztržitosti, netečnosti, neuctivého držení těla, ohlížení, zbytečného šeptání anebo dokonce smíchu.

Je to snad mnoho, co se od vás žádá? Jistě že ne? Jen si konečně vzpomeňte, jak často bývá Spasitel od lidí urážen *mimo* chrám! Má býti urážen i na místě tomtu, které si vyhradil ku své cti a službě? To si, děti naše, na svědomí vzíti jistě nechcete.

Abyste se tedy zvláště při mši svaté uchránili všeliké neuctivosti a roztržitosti, pamatujte předně, že vás Bůh vidí! Modlete se a jednotlivé druhy modliteb střídajte: chvíli se modlete z paměti, chvíli z modlitebních knížek, chvíli růženec a pak opět zpívejte. Při tom se občas podívejte na oltář, abyste věděly, kdy klečeti a kdy máte státi. Tak budete v kostele pobožně přítomni, a doba na mši sv. strávená bude se vám zdát kratičkou.

Zbožný poustevník Mikoláš (von der Flüe, ve Švýcařích zemřel 23./3. 1487) měl jednou při mši sv. toto vidění: Uprostřed kostela vyrostl mohutný strom, který svými širokými větvemi a listy zastíňoval přítomné křesťany. Na větvích rozvilo se množství překrásných květů, které padaly na hlavy modlících se. Ale podivná věc. Zatím co na některých hlavách tyto květy rychle vadly, na ostatních zůstaly svěží a krásné. (Spirago).

Který je význam tohoto vidění? Strom s nesčetnými květy jest obrazem Božího požehnání. Dobrotivý Bůh sype květy svého požehnání na každého v kostele přítomného, ale toto požehnání má svůj blahodárný účinek jen u těch, kdož tu jsou *opravdu pobožně* přítomni.

To si, milé děti, pamatujte! Podle toho zařídte si zde svou přítomnost! To bude nejkrásnější *vnitřní i zevnější* okrasa tohoto stánku Božího, Amen.

Neděle XXII. po sv. Duchu.

(Svátek Všech Svatých.)

Hřbitove, hřbitove!

FRANT. MALÝ, kaplan u sv. Štěpána v Praze.

Spisovatel moravský Václav *Kozmák*, vypravuje takto: Když jsem šel jednou kolem našeho hřbitova, zahlédl jsem roztomilé 5leté děvčátko v nových šatečkách oděné spěchati k zavřené bráně hřbitovní. Opřelo se o ni, zabušilo jednou ručkou na černé latě brány a volalo: »Mami! Maminko, pojďte se podívat! Já mám nové šaty!« Ale nikdo se neozýval. Dívka volala znovu: »Ale, maminko, pojďte přece ven a podívejte se, jaké mám nové šaty!« Po chvíli začala oběma ručkama bušiti na vrata a naříkala: »Maminko, což mne nemáte ráda, že nejdete?« Ale opět nikde ani lísteček se nepohnul. Děvuška se dala do pláče a vracela se ke vsi.

Bylo mi jí líto — tak vypravuje spisovatel dále — a zavolal jsem na ni: »Dceruško, kam jdeš?« Podívala se na mne v rozpacích a stanula. »Neboj se! Dám ti obrázek. Proč pláčeš?« »Když se maminka nechce podívat, že mám nové šaty.« »A kde je maminka?« »Spí na hřbitově,« odvětila nevinná dívka. »Ty že už nemáš maminku?« »Nemám. Tak jsem šla k babičce a ta mi dala nové šaty.« »Tys je tedy nesla mamince ukázat?« »Ano! Babička mi řekla, že tu maminka spí. Ale ona se nechce podívat.«

Ach, milé děti, vy se usmíváte, ale jistě také litujete ubohé to nerozumné děvčátko. Kdo by nelitoval sirotečka?

Ale i vy půjdete v tyto dny na hřbitov, jehož brána nebude zavřena, ale celý den otevřena, dokořán otevřena. Ó jen tam jděte! Vždyť je ten hřbitov opravdu jako nějaká otevřená kniha, ve které lze čísti mnohou dojemnou pravdu. Přesvědčím vás o tom ve dnešní exhortě

1. Dříve nežli vejdete do té podivné zahrady ke hrobům svých drahých, napřed si vzpomeňte, co praví básník: »Stůj, noho! *Posvátná místa* jsou, kamkoli kráčíš!« Ach, ano! Vstupujete na posvěcenou půdu, v jejímž lůně odpočívají naši spolubratři a spolusestry a odpočívati budou až do dne posledního soudu. Je to svaté pole, kde lidská těla zaseta jsou jako nějaké Boží osení, které dle výroku Ježíše Krista sami andělé budou žnouti a shromažďovati do stodoly Otce nebeského. Není-liž to tedy skutečně místo posvátné?

Nuže, nezapomeňte na to a chovejte se tam slušně, skoro jako v kostele! Nemluvte tam příliš nahlas a nesmějte se! Neběhejte a nešlapejte po hrobech!

2. Jsou tam těch rovů celé řady, jeden vedle druhého. Jsou zasypané, zavřené; ale možná že některý jest ještě *otevřený*, nedávno vykopaný. Co asi v něm uvidíte? Hlínu ovšem, ale také několik kostí, zbytky zpráchnivělého dřeva a ztlelého roucha. A co v tom otevřeném hrobě jako v knize čísti budete? Totéž, co čteme v Písmě svatém a co jste už tisíckrát slyšeli: že totiž člověk není nic jiného nežli jen hlína, prach a popel. Takový konec čeká na každého, neujde mu žádný z nás: ani boháč ani žebrák, učený ani nevědomý, krásný ani zmrzačený, mladý ani starý.

Jsme jako dům vystavěný na písku. Půjde-li voda nebo zavane-li vítr, co se stane? Dům spadne. A tak je to i s námi: přijde smrt a zkosí nás, pochovají nás na hřbitově a nezůstane po nás nežli hromádka kostí, prach a hlína.

Ó jak jsou tedy bláhovi oni lidé, kteří si příliš zakládají na svém zevnějšku anebo jmění! Nežůstane po nich nic nežli pár ztrouchnivělých kostí

3. Až přijdete dnes na hřbitov, co tam ještě uvidíte? Uvidíte tam pomníky a kříže a na nich *nápisy*, jež označují jméno zemřelého, jeho stav a věk. Ó jak různé bývá *stáří* zemřelých! Stařec tam leží vedle mladíka, muž nejlepších let vedle dítky. A my živi — čemu z toho se učíme? Že se smrt obyčejně neptá, jak je kdo stár, ale že kosí lidi napořád.

4. Poznáte to, milí žáci, na př. u hrobu některého *dítka*. Snad jste ho znali. Představte si, jak krátký byl jeho život! Srdce jeho nebylo dotknuto ještě lstí a úskočností světa; duše jeho byla nevinná jako duše anděla. Ale pojednou ovanul je chladný dech smrti, dítko vadlo, uvadlo a skleslo v hrob. A marné byly slzy otce, marný byl nářek matky .

A takových hrobečků, jen si všimnete, jest na našem hřbitově mnoho, velmi mnoho. Odpočívají v nich vaši bratříčkové a sestřičky — zatím co vy jste zůstali živi a zdraví. Ó važte si svého života! Chraňte si své drahocenné zdraví, aby vás předčasně nezakopali vedle nich!

5. Zastavíte se třeba dále u rovu dorostlé dívky neboli *panny*. Také jste ji znali. Byla hodná. Družky měly ji rády, svět se na ni usmíval. Ale náhle pokynul anděl smrti, umíráček se rozhoupal a zvěstoval osadě, že zemřela. Dali jí do truhly na hlavu věneček myrtový a zasypali kvítím, nežli se nad ní zem zavřela.

Ó milé děti, nejsou-li věčně pravdiva slova Spasitelova, že smrt přichází někdy jako zloděj v noci, že přichází v tu hodinu, kdy se toho kdo nejméně naděje?! Ba ano! Všelicos se dá napřed vypočítat a určit, ale u smrti přestává všeliký rozpočet. Kolik lidí překvapila při oltáři; kolik při práci, na cestě, v cizině! Kolik ve spánku neb bdění!

6. Kolik *rodičů* vzala dítkám ubohým! Uvidíte jistě na hřbitově nad hrobem plakat také *sirotky*. Ještě před nedávnem měli dobrého otce, který je živil a líbal. Ale rozstonal se těžce a umírající jeho ústa daly dítkám navždy s Bohem .

Ó děti drahé! Važte si svých živých rodičů! Milujte je a poslouchejte jich! Neztrpčujte jim zbytečně života, aby vám snad brzo neumřeli a nezanechali vás tu jako sirotky!

7. Co ještě uvidíte, čeho si všimnete při návštěvě hřbitova? Uzříte tam i rovy *starců* a *stařen*. Dlouho dlouho putovali poutí života, mnohou bídu zakusili, mnohou ránu utrpěli, mnohé lidi mladší přežili — až konečně umdleni odebrali se k spánku věčnému.

Také oni volají k nám ze svých hrobů: memento mori, pamatuj na smrt! Pamatuj, že i ty umřeš, snad dnes, snad za rok, snad za více let — ale jednou jistě! . . .

8. Konečně se, milé děti, na své pouti hřbitovem zastavte, ale jistě se zastavte u sv. *kříže*, který je vztýčen uprostřed sv. pole. Pohlédněte naň a zamyslete se! Kolmé jeho břevno jako nějaký prst ukazuje živým i mrtvým nahoru k nebesům. Ukazuje na místo, kde přebývají andělé a svatí a duše všech zbožných osadníků, jejichž těla odpočívají ve hrobích. Tam se, milé děti, zastavte a poproste Boha, abyste také sami jednou do nebe se dostali.

A na konec exhorty bych vám ještě něco upřímného milerád pověděl. Když jedenkrát znamenitý biskup Bossuet kázal nad rakví a nad hrobem svého

přítele, ukončil svou dojemnou řeč takto: »Místo abych plakal u hrobu přítele svého, chci se raději sám ku šťastné a dobré smrti připravit.«

Milé děti, až budete na hřbitově nad hroby svých drahých státi nebo klečeti, neplačte příliš nad nimi, ale potěšte je modlitbou! Sami ale žijte tak, aby se jednou duše vaše radovala v nebesích, až tělo vaše odpočívati bude v hrobě! Amen.

O malbě našich kostelů.

Pokud se týče techniky malby kostelní, rozeznává se druhů patero :

1. Fresko, 2. Tempera, 3. Olejomalba, 4. Kasein, 5. Minerální barva.

1. Fresko, *al Fresko* (ital.) t. j. *na omítce*, nazývá se malba tím způsobem provedená, že barvy se nanosou na plochu před tím tence omítnutou směsí vápna s drobounkým pískem, dokud tato je ještě čerstvá; neboť jen s čerstvou malbou pojí se nanesené barvy tak, že schnouce potáhnou se jako jemnou smaltovinou, vzdorující zhoubě, časem neb nepohodou,

Malba fresková je nejtrvanlivější, nejvzácnější, ale též nejnamáhavější a nejnákladnější způsob malby kostelní.

Případněji lze říci, že je to *ideál* malby kostelní.

Její technika dlouhý čas ležela v zapomenutí.

Teprve studiem a pracemi Cornelia, Overbecka, Veita a jiných na počátku tohoto století dostalo se malbě freskové opět význačné role a užívá se jí opět při malbách monumentálních.

K této velmi obtížné technice freskové musí býti připravena vhodná omítka, úplně suchá plocha, anebo je-li to novostavba, úplně vyschlá zeď, k čemuž při novostavbách aspoň čtyř let třeba.

U starších kostelů musí stará omítka býti odstraněna, pak plocha se drsně vyklepá špičatým kladivkem, aby čerstvá omítka lépe držela.

Malta musí býti »hubená,« t. j. více pisku než vápna obsahovati, aby omítka nepopraskala; táž musí býti dále připravena ze směsi vápna aspoň dvouletého a pisku říčního dobře propraného.

Příprava takové malty je věc důležitá, neboť podmiňuje trvanlivost malby.

Na hrubý nához zdi nahodí se vrstva jemnější a na tu, když je zcela suchá druhý, zcela slabý nához z vápna a pisku a to je vlastní »plocha pro malbu« (Malgrund) a ta se musí 1—2 hodiny usaditi.

Z toho lze poznati, že malíř fresk musí míti po ruce zkušeného a spolehlivého zedníka, nechce-li tuto práci konati sám.

Na připravené ploše může malíř začíti svou práci.

Následkem toho musí prováděti práci svou kus po kuse, t. j. nesmí si dáti připravit větší plochu, než si troufá do večera pomalovati.

Neboť tato plocha nesmí býti zcela suchá, nýbrž jen potud, aby nepovolila ani pod nejnepatrnějším tlakem prstu.

Protože však malíř musí začíti malovati ihned, musí již míti své potřebné kresby pohotově.

Proto zhotovuje si malíř napřed kresbu v té velikosti, v jaké malba má býti provedena, tak zvaný karton, jež pak po částech přenáší dle potřeby na plochu, k jejíž ozdobě je určena.

Tyto kartony položí se na připravenou plochu a poklepají anebo ostrým písátkem ze slonoviny vytlačí linie či kontury do měkkého vápna.

Tyto po částech na čerstvou omítku přenesené barvy vyplňují se pak vodovými barvami.

Nejzpůsobilejší k malbě freskové jsou barvy t. zv. minerální či zemní a je-li omítka barvy do sebe vsává, třeba je nanésti několikrát po sobě.

Jiná obtíž mimo přípravu plochy jest zacházení s barvami.

Protože barvy vodové daleko temnější a hrubší se jeví než když uschnou a to děje se teprve po několika dnech, ano i při vlhkém počasí teprve za několik týdnů, musí malíř znáti barvy dokonale a jejich účinky předem dověsti uhadnouti, proto malíř fresek musí míti velkou znalost barev a v kreslení míti velkou jistotu, neboť musí pracovati od prvního črtu přesně, t. j. jak se říká »hned na čisto,« neboť malba nesnese korektury, leda naprostým otlučením nezdařile provedené části.

Třeba však, aby byl umělec velkého stylu, má-li se osvědčiti v malbě freskové.

Neboť kdežto nelze tu mysliti na okolnosti při obyčejných malbách, jež jímají oko lidské, tuto musí umělec ukázati svou velikost velkolepou komposicí, ve formě, charakteru a výrazu, slovem musí to býti umělec velkého stylu. Blízké zkoušky nesnesou malby toho druhu, protože vždy na sobě mají něco hrubého a suchého, pročež oko neznalé a nezvyklé nemůže jich posouditi. Třeba k tomu velikých a vysokých prostor. Malba fresková je pro dálku a proto malíř fresek musí býti mistrem v perspektivě.

Vasari píše: Mnozí z našich malířů osvědčují se v olejových a vodových barvách, ale malba fresková se jím nedaří, protože žádá na výsost síly, jistoty a rozhodnosti, ježto nějaká změna není tu snadno možná.

Malba fresková je tudíž obtížná a nákladná a mohou si ji dovoliti jen kostely, jež vládnou značným jměním.

A pro velké obtíže v technice může jen zcela zkušený a řádný mistr takovou práci převzít, takže jen málo umělců se fresce věnuje a málo jich v taje freska zásvěceno je.

Přes ty mnohé obtíže jest malba fresková nad jiné vděčná, jednak pro svou krásnou jasnotu a vážnost, jednak pro téměř neskonalou trvanlivost a zdařila-li se umělci, pojistí mu odměnu a slávu na staletí.

Skvěle výtvořily Rafaela a Michela Angela ve Vatikáně a v Sixtinské kapli jsou toho důkazem.

I starý Egypt zůstavil nám některé takové malby; podobně i Herkulánům a Pómpeji, jakož i katakomby již v nejstarších dobách křesťanstva byly zdobeny malbou freskovou.

Rovněž ozdobovala své chrámy doba románská a gotická; ale svého plného rozkvětu dosáhla malba fresková přece jen v době vláské renaissance, načež opět klesla, až byla na počátku našeho věku znovu vzkríšena.

A to v Římě, pak v Německu, ve Francii, v Belgii, v Anglii a j. Také naše vlast honosí se nejedním znamenitým výtvořem freskovým, ačkoli záhubní živlové a ještě více vášeň lidská v době náboženských válek zajisté i mezi nimi krutě řádily.

Z pozůstalých českých maleb freskových jmenujeme: mnohé malby na Karlštejně, v chrámě sv. Jiří na Hradčanech, v klášterní chodbě na Slovanech

(z doby Karla IV.), v chrámě sv. Vít, v mnohých zámečích a domech českých rodin šlechtických, v četných klášterech a kostelích v Praze i na venkově zvláště z doby pobělohorské.

Z moderních prací některé jsou: letohrádek Ferdinanda I. na Hradčanech, v kapli sv. Raffaela, v basilice karlínské, v loggii Národního divadla a m. j.

(Pokračování.)

Pomočné knihy k vyučování náboženství potřebné:

Církevní a biblické dějiny.

- Bible starého i nového zákona v 50 obrazcích. K 4.—
- Bobelka Frz., Katechismus der Kirchengeschichte für Volks- und Bürgerschulen, váz. K 1'40.
- Katechismus der biblischen Geschichte des alten und neuen Bundes für Volks- und Bürgerschulen. Váz. K 1'60
- Brüll Dr. Andr., Bibelkunde für höhere Lehranstalten, insbesondere Lehrer- und Lehrerinnenseminare, sowie zum Selbstunterricht. Váz. K 2'64
- Bürgel Frdr. W., Die biblischen Bilder und ihre Verwertung beim Religionsunterricht in der Volksschule. K 1'20
- Ecker dr. Jak., Katholische Schulbibel (Volksausgabe). Illustr. von Ph. Schumacher. 72 h.
- Ender A., Die Geschichte der kathol. Kirche in ausgearbeiteten Dispositionen zu Vorträgen für Vereine, Schule und Kirche. 18 K, váz. 24 K.
- Heilmann dr., Alt., Bibel-Bilder. Gedanken zur religions-pädagogischen Wertung biblischer Kunst. 3.—, váz. K 4'20.
- Hergenröther Jos. a Dr. J. Kirsch, Handbuch der allgem. Kirchengeschichte. I. Die Kirche in der antiken Kulturwelt. K 13'68, váz. 15'60.
- Keller K., Handbuch f. den Unterricht in der biblischen Geschichte. Altes Testament. Zum Gebrauch in Präparandenanstalten. 2'88, váz. 3'48.
- Knecht Dr. Frdr. J., Kurze biblische Geschichte für die unteren Schuljahre der kathol. Volksschule. 36 h.
- Pauker dr. W., Lehrbuch der Offenbarungsgeschichte I. Des Alten Bundes, váz. 1'70. II. Des Neuen Bundes. Váz. 2.—
- Podlaha Dr., Ant., Biblické dějiny Nového zákona pro školu i dům 2 K, váz. 4 K.
- Biblické dějiny starého i nového zákona pro školu i dům. 3 K, váz 4'80.
- Seidl Joh., Praktisches Hilfsbuch zu Panholzers grosse biblische Geschichte I. K 3'60, II. 5'40.
- Schoepfer Dr. Em., Geschichte des Alten Testaments mit besonderer Rücksicht auf das Verhältnis von Bibel und Wissenschaft.
- Schuster J. und J. B. Holzhammer, Handbuch zur biblische Geschichte. Für den Unterricht in Kirche und Schule, sowie zur Selbstunterricht. I.—II. K 27'60.
- Schwaborn Dr. G., Kirchengeschichte in Quellen u. Texten I. Altertum u. Mittelalter. 3'12
- Stieglitz H., Kleine Schulbibel mit Bildern v. Gebh. Fugel. 72 hal.
- Grosse Schulbibel mit Bildern von Joset Führich. Altes Testament. 90 hal. Neues Testament. 90 hal.
- Wagner F., Erzählungen aus der Kirchengeschichte für den Religionsunterricht in den Bürgerschulen. Váz. 1.—
- Wolfsgruber Dr. C., Kirchengeschichte Österreich-Ungarns. 4'80.

Výklad katechismu, biblické dějepavy atd.

- Davidek Václ., Methodický výklad nového katechismu. K 10'80.
- Deharbesche Mittler Katechismus neu bearbeitet von Jakob Linden. Katecheten-Ausgabe mit Anmerkungen. 2'88.
- Deharbes Jos., Grössere Katechismuserklärung nebat e. Auswahl passender Beispiele als Hilfsbuch zum katech. Unterricht. K 14'40, váz. 19'68.
- Dusil Fr., Výklad evangelních perikop nedělních. K 1'60, váz. 2'20.
- Gerigk H., Katechismuserklärung. K 3'84, váz. 4'44.
- Jägers J. H., u. L. Inderfurth, Der Katechet. Ausführliche Erklärung der kathol. Katechism. als prakt. Anleitung z. Katechisieren I. K 6'—, váz. 7'50.

- Ježek J., Výklad evangelních perikop svá-
tečnich. K 1.—.
- Kalivoda Fr., Praktický výklad středního
katechismu, K 750.
— Praktický výklad malého katechismu.
K 180.
- Kaulen Fr., Einleitung in die hl. Schrift
des alten und neuen Testaments. 480.
- Klose R., Erklärung d. römisch kath. Ka-
techismus in ausgeführten Katechesen. K
444, váz. 526.
- Knecht dr. F. J., Konkordanz der biblischen
Geschichte und des Katechismus, worin
dem Katecheten gezeigt wird, welche bi-
blischen Beispiele und Aussprüche beim
Katechismusunterrichte beigezogen werden
könen. — 60
- Knecht Dr. F. J., Praktischer Kommentar
zur biblischen Geschichte. K 840. Váz.
12.—.
- Lhotský Mat., Methodický výklad velikého
katechismu katol. náboženství. I. K 6—,
II. 140, III. 6—, díl IV. K 580, V.
K 230.
- Lugger Silv., Erklärung des vom österr. Ge-
samt-Episkopat approbierten mittleren Ka-
techismus. K 260, váz. 348.
- Macek V., Výklad evangelních parabol.
(Reči.) K 144, váz. K 204.
- Oberer F., Praktisches Handbuch für Ka-
techeten enthaltend den v. österr. Gesamt
Episkopat approb. grossen Katechismus
mit kurzen Wort- und Sacherklärungen.
2 Bände, K 9—, váz. 1260.
- Pakosta Vojt., Výklad katechismu. Příruční
kniha pro katechety. I. K 264, váz. 344,
II. K 192, váz. 272.
- Podlaha dr. Ant., Výklad katechismu. 6—.
- Seidl Joh., Katechetisches Handbuch. Method.
Erklärung des mittleren Katechismus I.
480.
- Schmitt Jak., Erklärung des kleinen De-
harbschen Katechismus K 264, váz. 404.
- Schwarz Jos., Erklärung des Katechismus,
Bilder für die Diöcesen Freiburg und
Rottenburg. 216.
- Tippmann Karel, Výklad biblické dějepavy.
I. K 240 II. K 320.
- Wagenmann L., Katechetisches Handbuch
zur Erklärung der sonn- und festtäglichen
Evangelien d. Kirchenjahres. Für Geistliche
Lehrer und Lehrerinnenanstalten. K 456.
- Wächtler W., Christenlehrhandbuch f. Seel-
sorger Katecheten und jedes christl. Haus.
Erklärung des oesterr. Gesamt-Episcopate
approb. mittleren und grossen Katechismus
d. kath. Religion. I. a II. K 620.
- Wiedemayr L., Erklärung d. v. österr. Gesamt-
Episcopate approbirten kleinen Katechismus
d. kath-Religion K 240, váz. 320.

Všeobecné příručky k vyučování náboženství.

- Augustina sv. Kniha o vyučování katechu-
menů. Přel. dr. Jokl. K —75.
- Baier Johs., Methodik d. Unterrichts in d.
kathol. Religion K 192, v. 264.
- Bauschke Paul, die Methodik des kathol.
Religions-unterrichts zunächst f. d. Volks-
schule. K 216, váz. K 3—.
- Bilczewski dr. Jos., Katecheta středních škol
jako duchovní správce studující mládeže.
Přel. dr. Jos. Tumpach. 50 hal.
- Blickle Vend. Zur Methodenfrage im katech.
Unterricht. K 120.
- Bobelka J., Religions-Unterricht f. das: I.
Schulj., váz. K 2—, II. Schulj., váz.
K 3—, III. u. IV. Schulj. (v 1 svazku)
váz. K 3—.
- Bürgel Frdr. W., Handbuch d. Geschichte
u. Methode d. kath. Religionsunterrichts.
K 480, váz. 552.
- Čížek Alois, Katholische Liturgik für den
Religionsunterricht an Bürgerschulen und
verwandten Lehranstalten. Váz. 130.
- Davídek Václ., Katechismus v příkladech.
K 120.
- Dreher dr. Th., Kleine katholische Apolo-
getik für reifere Schüler höherer Lehr-
anstalten. —84.
- Dreher Th., Leitfaden der kath., Religions-
lehre für höhere Lehranstalten. I.—V.
K 3—.
- Eising Joh., Die katechetische Methode ver-
gengener Zeiten in zeitgemässer Ausge-
staltung. 360.
- Ender A., Katechet. Dispositionen m. Ein-
leitungen u. Nutzwendungen zu Kate-
chesen in Schule u. Kirche n. d. gr.
österr. Katech. I. Bd. K 252.
- Abriss d. Katechetik für Lehrer- und
Lehrerinnen Bildungsanst. K 102.
- Färber W., Katechetisches Allerlei, ein Find
und Fragebüchlein als Hilfsmittel f. d.
katech. Unterricht. Váz. K 240.
- Frick Paul, Religionsstunden Lehr- und Le-
sebuch für kathol. Fortbildungsschulen.
Váz. 96 hal.
- Fuhr W. v. der, Der Religionsunterricht in
der Volksschule, Váz. K 240.

- Fux Adolf, Stručná methodika vyučování katol. náboženství pro učit. ústavy. K 1.—.
- Gatterer dr. M. a dr. Fr. Krus, Katechetik. 2. vyd. 4.—.
- Gersona Jana: Pojednání o tom, kterak je potřeba přiváděti dítky ke Kristu K —'68.
- Gürtler Ed., Otázky a odpovědi k vyučov. katol. nábož. v I. škol. roku K —'30.
- Hartmann J. B., Anschaulichkeit im Relig.-Unterricht Verwertg. d. Zeichnens. K 3'12, váz. 3'84.
- Hofer Ph., Die Methodik d. Bergpredigt des Herrn. N 2'40.
- Holzhausen Emer., Grundfragen der Katechetik. 1. u. 2. Heft, à K 3'—.
- Jánský K., Číselný katechismus pro školní dítky. K —'12.
- Ježek J., Praktická rukověť pro katechety. K 3'—, váz. V 3'80.
- Kalvoda Fr., Vyučování náboženství v 1. školním roce K —'40.
- Katschner Sim., Lehrbuch der Katechetik (Geschichte u. Theorie). váz. 4 08.
- Katechetik. Anleitung z. E. tlg. d. kath. Relig. Unterricht an Volks u. Bürgerschulen, für Lehrer und Lehrerinnen-Bildungsanstalten. Váz. K 3'60.
- König Dr. A., Katholische Religionslehre für die Oberstufe höherer Mädchenlehranstalten I. 2'16.
- Krieg Konrad, Katechetik oder Wissenschaft vom kirchl. Katechumenate. K 9'—, váz. 12'—.
- Kurs Katechetischer, vierter, münchener Ausgeführt Bericht im Auftrage des Kurskomitees, herausgegeben von Dr. Jos. Göttler. 4'32.
- Linden Jak., Katholisches Religionsbüchlein für die unteren Volksschulen. Váz. 36 h.
- Meunier W. H., Die Lehrmethode im Katech. Unterricht. K 4'80.
- Noser Fr., Katechetik. Kurze Anleitung z. Erteilg. des Relig. Unterrichts in d. Volksschulen für Priesterseminarien und Lehrerbildungsanstalten. Cena K 2'16, váz. 3'—.
- Osnova minimální učebná pro vyučování náboženství na pětiletých školách obecných. —'15.
- Pichler Wilh., Unser Relig. Unterricht. Seine Mängel und deren Ursachen. K 2'80.
- Podlaha dr. Ant., Velký ilustrovaný katechismus. Cena váz. K 1'60.
- Poučení stručné, katechetické o rozjímavé modlitbě. Cena 10 hal.
- Referate des Kongresses f. Katechetik. Řed. E. Holzhausen. 1 Heft 4'—.
- Ricker Dr. A., Kurzgefasete Theorie der Katechetik. 1'60
- Sauren W. J., Die Praxis d. 1. u. 2. Schulj. in kath. Volksschulen. váz. à 3'84.
- Die Praxis des Aufsatzunterrichtes in der Volksschule. K 2'64.
- Schäfer dr. Jak., Die Evangelie und die Evangelien-kritiker. Für die akademische Jugend u. Gebildeten aller Stande. Váz. 2'64.
- Schiefer Jos., Methodik des gesamten Religionsunterricht in der Volksschule unter Miteinbeziehung der Mittelschule. Váz. 3'36.
- Schiffels Jos., Handbuch für den gesamten Religionsunterricht auf der Unterstufe der kath. Volksschule. Cena K 2'88, váz. 3'60.
- Der gesamte erste Relig. Unterricht Ein Lehrbüchlein für die drei untere Schuljahre der Volksschule. K—'42, kart. —'54.
- Schubert J. W., Zur Reform des Katechismus u. d. Katechese. K 1'80.
- Škočdopole dr. Ant., Rukověť katechety. K 2'20.
- Spirago Frz., Spez. Methodik d. kath. Relig. Unterricht, K 2'70, váz. 3'30.
- Kathol. Katechismus f. die Jugend in Fragen und Antworten. K 1'02, váz. 1'32.
- Kathol. Volks-Katechismus. I.—III. 5'40.
- Lidový katechismus. I.—III. à K 2'— váz. v 1 sv. K 7'—.
- Thalhofer Dr. V., Handluch der katholisch. Liturgik. 2 Bde. K 24 —.
- Vidmar C. J., Methodik d. kath. Relig.-Unterrichts an allg. Volks- und Bürgerschulen. K 2'—.
- Wilmers W. Kurzgefastes Handbuch der kath. Religion. K 3'84, váz. 4'80.
- Vondruška dr. K., Církevní rok vysvětlený školní mládeži otázkami a odpověďmi. K 40'—.
- Zamazal Ant., Kreslení v hodině náboženství. K 2'40.

Objednávky vyřizuje

V. KOTRBA, knihkupectví, antikvariat, obchod hudebninami, PRAHA-II., Pštrosova ulice č. 198.

 Z praxe a různé.

Ze spolku katechetů v král. českém :

Provolání Spolku katechetů v království Českém ve příčině příspěvku pro »Červený kříž«, uveřejněné v dennících »Čech« a »Národní Politika«, došlo nevšedního ohlasu u tak valné části důst. členstva, že členská schůze, 5. září t. r. konaná, přistoupila jednomyslně na návrh předsedů a stanovila, aby všichni dpp členové i nečlenové z dobré vůle, ochotně a rádi příspěvkem jednoho procenta celoročního svého základního služného podpořili »Červený kříž« a tak sponstání obětí tou prokázali lásku k ohrožené vlasti a soucit s trpícími.

Částka tato budiž na přiložený chek zaslána buď *hned celá anebo ve dvou ratách 1. října a 1. listopadu t. r.* Chek se ochotně zašle. Qui cito dat, bis dat.

Při tom jest dobře i to uvážiti, že takový celkový příspěvek dpp. katechetů bude míti větší důležitost a význam i pro ně i pro Spolek, a více prospěje, než příspěvky jednotlivcův ztrácejících se s korporacemi. Máme svůj spolek, máme svou organizaci, učíme tak samostatně! Ukažme své soucitné srdce pod svým charakterem!

Doufáme pevně, že nebude z nás nikoho, kdo by k účelu tak eminentně šlechetnému a vlasteneckému nepřispěl hřivnou svou!

Beati misericordes, quoniam ipsi mi cordiam consequentur.

Všechny došlé příspěvky kvitovány budou ve »Věstníku katechetském«.

V Praze, dne 5. září 1914.

Za Spolek katechetů v království Českém :

Antonín Benda, t. č. předseda, Mikuláš Koukl, t. č. jednatel, Václav Hála, t. č. pokladník.

Z kruhů katechetů docházejí mnohé projevy souhlasu, z nichž podáváme význačné :

1. *Fr. Jedlička, katech. v Čes. Budějovicích :*

Jménem kolegů českobudějovických vyslovuji plný souhlas s návrhem našeho prozíravého předsedy koll. Bendy, aby 1% služného věnovali katecheté *společně*, jako samostatná korporace Červenému kříži. Račte po 15. září zaslati všem složenky a učiniti další opatření.

2. *Jos. Chaloupka, katech. v Něm. Brodě :*

Souhlasím s mnohými a dávám návrh, aby kvitování příspěvků na Červený kříž mimo »Věstník« a »Čecha«, dělo se též na př. v Nár. Politice, listě, který je nejvíce čten, aby tím paralysovány byly články štvavých listů, z nichž tuto jeden příkládám.

3. Kol. Fr. N. sděluje, že 1% se uvolil platiti se sborem učitelským, ale lze namítnouti, že z obliga lze se vyprostiti poznámkou »platím 1% témuž účelu prostřednictvím Spolku katechetů v král. Českém« a případným vysvětlením.

Paedagogicko-katechetický kurs slovinsko-charvatský : Bylo jich již několik a zásluhu o ně má prof. Heffler ze Záhřebu. Tento konal se ve středu Istrii, v Pazinu, trval dva dny, 15. a 16. července. Řečníky byli : prof. Heffler ze Záhřeba (o methodice se zřetelem na methodu psychologickou), Čadež z Lublaně (o obrazu ve službách věrouky), dr. Gudek ze Záhřeba (o biblické dějepřevě), dr. Demšar z Lublaně (o sebeučtí a pokofě jako činitelích výkonných) a katech. Cajuko z Varždína.

Velící generál katechetovi. Vdp. Fr. Halbich, katecheta smíchovský, seznámil se o jičínských manevrech s velitelem 8. pražského armádního sboru, baronem Gieslem, který mu z bojiště poslal dva pohledové listky. Jeden z nich zní takto : C. a k. polní poštovní úřad 49., 8./X. 1914. Velitelství c. a kr. 8. armádního sboru. *Důstojnosti! Zdravím Vás srdečně a doufám bezpečně, že zdráví se zase uvidíme. Pražští vojáci bijí se jako lově. Bůh žehnej našim zbranim! Jsem zdráv. Giesl, generál jízdy.*

Historie katechismu : Christlich paed. Blätter vydaly o prázdninách číslo, na oslavu 50letého jubilea beatifikace Petra Canisia — 2. srpna 1864 — a dle toho obsahu nazvaly číslo »sešitem Canisiovým«.

Úvod k tomuto vydání podává známý P. J. Krus T. J. a uvádí :

Petr P. Canisius vydal *tři* latinské katechismy.

1. *Veliký katechismus :* Summa doctrinae christianae, vyšel beze jména, aniž uvádí rok vydání. Na začátku je edikt cí-

saře Ferdinanda I. s datem 14. srpna 1554, ač jak Krus praví katechismus byl vydán roku 1555. Obsahoval 211 otázek a odpovědí. Opravený a rozšířený vyšel r. 1566 v Kolíně nad Rýnem.

Německý překlad tohoto katechismu vyšel ve Vídni. První vydání Summy chová se ve Vídni, Mnichově, Londýně a také v Praze (na Strahově).

2. Dle tohoto vydal v Ingolstadtě katechismus pro mládež. Obsahuje 59 otázek, chová se ve Mnichově t. zv. katechismus *nejmenší*. Toto vydání Canisius opravil a vydal krátce před smrtí.

3. Po vydání těch dvou vyšel katechismus *malý*. Má pět částí o 122 otázkách. Vyšel 1558 v Kolíně a pak několikrát v Kolíně a Římě.

Exemplář chová se ve dvorní tiskárně ve Vídni.

Německý překlad vydán ve Vídni r. 1560.

Do jazyka českého byl přeložen jen katechismus *malý* a *nejmenší*, nikoli jak se leckde udává i veliký a to roku 1559, po druhém 1572 (arcib. Bruz z Mohelnice). Je i v knihovně na Strahově.

Je náboženství ještě ve škole povinným předmětem? Otázku tuto rozřešil úředník magistrátu král. hlavního města Prahy komickým způsobem. (»Čech« 29. srpna 1914)

Rozhodl totiž ve zvláštním případě, že otec, který je bez vyznání, není povinen dát vyučovatí svého synka, který je také bez vyznání v některém náboženství.

Ten něžný otec jmenuje se Jaroslav Smrčka.

Správa školy jej vyzvala, aby určil, ve kterém náboženství má býti jeho synek vyučován, ale otec odepřel vyzvání vyhověti a magistrát rozhodl, že skutečně tak učiniti nemusí.

Případ je velice zajímavý, ne snad proto, že se nalezl takový otec, ale proto, jak se mohou také u nás vykládati zákony a to docela u magistrátu král. hl. města Prahy.

Rozhodnutí podepsáno je jakýmsi drem Hlouškem na místě starosty.

V důvodech se praví: »Dle § 3. zákona o zásadách vyučovacích na obecných školách ze dne 14. května 1869 č. 62. ř. z. má na každé obecné škole býti předmětem vyučování náboženství. Z ustanovení toho plyne, že náboženství nemusí býti vyučováno, neboť by jinak zákon užil kategoričtějšího slova »jest« a »má«.

Připouští tedy zákon možnost, že se na škole náboženství nevyučuje, kterýž případ může nastati jednak dle ustanovení § 4. odst. 7. zákona školského z r. 1869, když není na škole potřebných učitelů náboženství, jednak když dítě je bez vyznání, nebo příslušníkem církve a společnosti náboženské státem neuznané.«

Referent v »Čechu« táže se dra Hloušky, kde čel § 3., zmíněného zákona, že *má* na každé škole býti vyučováno náboženství, z čehož lze usuzovati, že mu vyučováno býti *ne musí*, neboť jinak že by byl zákon užil kategoričtějšího slova »jest«?

Zmíněný § 3. zní takto:

Učební předměty na školách obecných *jsou*: náboženství atd.

Tedy: *jsou* a nikoli: *má býti*, jak povídá dr. Hloušek. Či snad nemáme správný překlad? Nuže jak zní text německy?

Die Lehrgegenstände der allgemeinen Volksschule *sind*: Religion atd.

Tážeme se dále dra Hlouška (předpokládajíc že »Učitelské noviny« citují jeho důvody správně), kde čel nějaký 7. odstavec § 4.? § ten má odstavec *jen jeden*.

O případě, kdy by se náboženství ve škole učiti nemohlo, jedná odst. 6. § 5., ale ani ten odstavec *nepřipouští možnost*, že by se náboženství vyučovati nemohlo, ale praví, nebylo-li by v místě duchovního, který by vyučovati nemohl, pak že může býti přidřzen světský učitel s povolením úřadu církevního, aby místo kněze vyučoval. Tedy tu není žádná »možnost, že se náboženství nevyučuje« jak praví Dr. Hloušek.

O tom však, že by byla druhá možnost, kdy se náboženství nevyučuje, totiž když je dítě bez vyznání — *o tom není v zákoně vůbec řeči*, to si dr. Hloušek prostě přibánil.

Naproti tomu rozhodnutí ministerské ze dne 4. listopadu roku 1882 č. 18.372 praví, že ani rodiče bez vyznání nemohou nechati svých dětí bez vyučování náboženského.

Ovšem, že i kdyby v zákoně skutečně stálo, že se ve škole má vyučovati těm a těm předmětům, neměnilo tyto vlastně na věci nic. Neboť to »má« by platilo pro předměty všechny a pak by mohl dr. Hloušek tvrditi o všech předmětech, že se jim učiti má, ale nemusí, že se tedy *ne musí učiti ve škole vlastně ničemu*.

Veřejnost jistě bude zvědava, jak se k tomu rozhodnutí zachovají nadřizené úřady školní.

Kdo vymohl dekret Kutnohorský?
V mnohých učebnicích se píše, že M. Jan Hus. V »Našinci« ze dne 4. července 1914 dokázáno, že nebyl to Hus, ba že se sám omlouval, že on dekretu nevymohl. —

V »Národní Politice« dne 3. července píše dr. Jindřich Veselý o Jeronymovi Pražském a připouje se k tvrzení, že o dekret Kutnohorský má větší zásluhu Jeronym než Hus. — V »Českém časopise historickém« (seš. 2. 1914) píše dr. Fr. Bartoš »... Pařížský diplomat Jakub z Nouvionu, člen francouzského poselstva, jenž jak známo vymohl dekret Kutnohorský.« Zde se tedy nemluví ani o Husovi ani o Jeronymovi. Poznámka Bartošova je asi nejspřávnější. O dekretu tom vydal spis Klub historický v Praze: Dekret Kutnohorský, přednášky a stati V. Novotného, K. Krofky, J. Šusty, G. Friedricha.

Vojenský kněz v poli píše budějovickému biskupu Msgru J. Hůlkovi:

Vaše biskupská Milosti!

S radostí dovoluji si Vám oznámiti, že naše mužstvo je velmi zbožné; ráno i večer se svědomitě a bez bázně modlí, do každého kostela vejde se pomodlití, růžence a medaile mají s sebou. Též ke sv. zpovědi a sv. přijímání, pokud čas dovoluje, horlivě přistupují. Na příklad včera zpozdil jsem od 5—7 h. ráno pod širým nebem. Při mši svatě zpívali: »Tisíckrát pozdravujeme Tebe.« Dnes jsme v místě, kde je kostel P. Marie Bolestné. Vzpomínám na Podsrp.

Náboženský stav náš je výborný i u důstojníků.

Doufáme všichni v ochranu a pomoc Boží.

Příkladů zbožnosti, nadšení i upřímného veselí naskytá se množství. O minulých dnech jedna 84letá stařenka, s níž jsem déle mluvil, žehnala nám všem, konečně musil jsem sejmouti čepici a udělala mně pro všechny na čele kříž. Jsou zde okamžiky, kdy nelze zdržeti slz, jindy opět zatínají se pěstě nad bezprávím, zde ode dávna (Rusy) páchaným. — Ve vojsku jest viděti, že přes všecek jedovatý tisk nevěrecký lid v jádru dobrý zůstal.

Naši kněží ve válce, prodávající na bojišti k zaopatřování umírajících raněných,

jsou také vystaveni smrti, poněvadž kule nepřátel zalétají ještě sem i po hlavním boji. Jsou již případy raněných ano i těch, kteří padli na bojišti, když poskytovali poslední útechu umírajícímu vojínu. I oni trpí velikou žízni, když voda otrávena byla ve studních nepřitelem. Doléhají tedy hrůzy války i na kněze, a proto nejméně zasluhují útoků listů štvavých.

Katecheta biskupem. Sv. Otec Pius X. potvrdil za biskupa v Osnabrücku volbu učitele náboženství dra Viléma Werninga v Neppenu.

Methodické obrazy k vyučování o svátostech: Jak »Čech« 13. července 1914 oznamuje, připravuje akad. malíř a kons. rada Eduard Neumann na podnět dra R. Šetiny, prof. reálky v České Třebové a Vlad. Hornofa, gymn. prof. v Hradci Králové, kteří vydají k nim doprovod.

Katecheté v Srbsku: Dle konkordátu se Srbskem podepsaného v Římě 24. června 1914 je stanoveno, že katolické náboženství lze v Srbsku svobodně a veřejně vyučovati. Náboženské vyučování na všech školách má podléhati doзору biskupů. Na státních školách mají býti ustanoveni od ministerstva státem honorovaní katecheté v dohodě s biskupy, jimiž mohou býti také faráři. Konkordát je na prospěch církve, ale liberálové již nařikají, že se dávají církvi veliká privilegia. Jak bude dále je ovšem jiná otázka.

Upozornění: Na počátku školního roku doporučujeme pp. kolegům praktické: »*Duchovní promluvy k mládeži*«, jež sepsal a vydal *Emanuel Cívka*, katecheta c. k. gymnasia ve Slaném.

K dostání u vdp. vydavatele ve Slaném za sníženou cenu 2 K 10 h i s poštovní zásilkou.

Po čas války!

Zemská školní rada výnosem ze dne 11. srpna 1914 čís. 2 A 2633/3—50.442 nařídila všem okresním školním radám, aby *všecky vypsané konkursy na místa učitelská resp. katechetská odvolaly a žádných míst neobsazovaly.*

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA »VYCHOVATELE« K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smíchově č. 992.

Zda lze vytvořiti charakter bez náboženství? — Neděle XXIII. po sv. Duchu. — Neděle I. adventní. — Výchova k modlitbě. O malbě našich chrámů. — Pro Červený kříž. — Z praxe a různé. —

Zda lze vytvořiti charakter bez náboženství?

Na tu důležitou otázku dal nedávno odpověď proslulý vysokoškolský profesor mnichovský Fr. W. Förster.

V září roku 1913 konal se jak známo v Innsbrucku paedagogický kurs, o němž komitét sjezdový vydal obsírnou zprávu.

Tam nalézáme na stránkách 118—131 také odpověď na svrchu jmenovanou otázku.

Čteme tam: »Všichni zastanci náboženské ethiky sebevědomě tvrdí, že jejich učení netoliko je rovnocenné s učením staré ethiky, ano i že skýtá nových a hlubších pohnutek; a dokládají, že teprve tehdy, až láska nepůjde oklikou přes jousocno onoho světa, nýbrž obrátí se k rozumu člověka, tehda teprve započne — veliká éra lásky lidstva.«

»Jak je to s těmi nadějemi? Tu přicházejí moderní lidé a praví: Zpzdílá otázka, že by charakter nemohl se vytvořiti bez náboženství!«

»Je přece taktum nepopíratelné, že uprostřed nás žijí mnozí lidé bez náboženství, poctiví od kosti, nezištní a mravním chováním dokonce předstihují mnoho křesťana.«

Ale my víme, že *existence takovýchto charakterů není nikterak pádným důkazem toho, že by charakter byl možný bez přispění náboženství.*

Lidé toho druhu nejsou přece čistou kulturou beznáboženskosti; život jejich svědomí je založen a prodchnut svatostí a pevností, jež jejich mravním představám dalo kdysi náboženství, aniž by si toho byli vědomi.

Jako astronomové nám praví, že máme snad ještě světlo od hvězdic, jež dávno jsou zničeny a vyhasly, tak mnozí lidé mají moc a světlo z představ, jež rozumem dávno zavrhli.

Tak praví i Nitsche: »Naše nejlepší citění pocházejí z dob minulých. Slunce našeho života již zašlo, ale nebe dosud září a hřeje, ač ho již nevidíme.«

Nitsche pochopil lépe, než jiní, že moderní člověk vždy ještě žije a tyje na účet představ, pochodících z jiných systémů myšlenkových, nikoli moderních.

Tak zvaná moderní filosofie morální je toliko učenou formou dobré víry ve zděděnou morálku, žije z minulosti, aniž by si toho byla vědoma.

A právě proto, že Nitsche *byl mučedníkem moderního stanoviska*, protože vše promyslel, prožil a protřpěl, co je moderní stanovisko, proto v tom také zkrachoval; proto však také je živým důkazem, kam moderní postulát věsti musí — jak jistě dámě v Basileji odvětil, která ve společnosti žertem mu řekla: »Není-li pravda, že jste také ateista?« — »*Nemluwme o tom, v tom jsem ztroskotal.*« —

Podobenství: Řekne-li vegetarián: »Dejte se na stravu rostlinnou! Já jsem jednou tak zdrav jako dříve, bez stravy masité jde to také.«

Řeknu mu: »Snad máte pravdu, ale vy sám ještě nejste důkazem toho; vy jste byl ještě vyživen masem a kosti vašich rodičů pocházejí ještě ze stravy masité; počkejme několik generací a uvidíme, zda člověk může existovat bez stravy masité a býti schopen k svým výkonům.

Tak tomu je i když někdo řekne: »*Já jsem i bez náboženství výborným charakterem.*«

Dím mu: »Tvá ethika má ještě kosti orthodoxní; nad tvou láskou k bližnímu září ještě hvězda betlémská; tvá víra v sebeovládání žije ještě z heroického příkladu světců; po dvou, třech generacích povíme si další.«

Förster odvolával se v té příčině speciálně na své zkušenosti čerpané ze života beznáboženských rodin a nemohl nevzpomenouti i na Francii, kde rozklad pokročil tak daleko, že tam téměř již »každý učitel bude mít svou vlastní ethiku.«

Tu také již málem ani nelze co poznati z těch tak často citovaných *všeobecných* základů lidské morálky.

A jak Förster často na to poukazoval, že ti lidé, kteří tak rádi akcentují svůj realistický názor světový, skutečného realismu, reální znalosti pravých podmínek života dalecí jsou, to uvádí i tuto, řka:

»Víra ve výchovu beznáboženskou může vzniknouti jen u takových lidí, kteří jsou čistě abstraktní, kteří nevidí před očima živoucích problémů.«

»Ale čím konkrétněji znamenáme obtíže vzdělávání svědomí v sobě a jiných, čím více se noříme v temnou hádanku sobectví, v psychologii pokušení, dynamiku sebeovládání, tím více poznáváme, čím pro vypěstění charakteru je náboženství.«

Na internacionálním, paedagogicko-morálním kongresu v Londýně povsta proti francouzským radikálům důstojník Armády spásy a zvolal: »Pojďte jen do našich brlohů špíny a tam zkuste svou theorii.«

A pravdu děl.

Všem, kteří dávají rady a pokyny ze své studovny, mělo by se říci: »Zachránil jsi kdy svou theorii ztracené, uzdravil nemocné, sjednotil odštěpené, osvobodil zotročené?«

Zdá se, že celá *radikální paedagogická morálka vychází ze studoven učenců*, kteří žádných závrtných zkušeností v lidech neučinili. vůbec nikdy nepřišli v živý styk s nejobtížnějšími problémy svědomí.

Tak *francouzská morálka laická* je morálka *dobrych občanů* pro *dobré občany*, morálka, která nevychází z reality lidské přirozenosti, nepočítá se skutečností. —

Slovo Kristovo: »Přišel jsem hledat ztracených« je symbolem toho, že křesťanská paedagogika ve všech svých prostředcích výchovných vyšla, abych tak řekl, z nížin lidských vášní, z rozporu s peklem, s celou tragikou života, — a tento realismus dodává jí svrchované moci a jistoty v jednání s duší lidskou.

Právě když co činiti je s charaktery shroucenými, tu viděti, jak *Kristus* dovede mluvit s lidmi, s nimiž vůbec jinak mluvit se nedá; kterak se sám v jejich nejtemnější peklo nořiti a spolu nehlubší touhu k výsostem buditi zná.

S celou silou přesvědčivosti ukazuje pak Förster, jak právě u lidí, kteří ve hřích klesli, pouhou etikou, která toliko obviňuje, nikterak se neposlouží.

»Dnes ještě budeš se mnou v ráji« to slovo dojmá v nehlubších útrobách, ale zároveň povznáší k nebi.

Zajímavý je též v té příčině poukaz Försterův na výrok proslulého amerického psychologa dětského Stanleye Halla:

»Víra v pouhou etiku pokulhává za paedagogickým a psychologickým zkoumáním dětského věku a mládí; ukázala, jak mnohem hlouběji, než jsme se domnívali, jest organisováno náboženství s duší mladých lidí.«

Rovněž mohl Förster poukázati na spis francouzského *liberálního* paedagoga Delvolvé, který kritizuje povrchnost, s jakou problém charakteru se řeší v tamější škole laické.

Dále zajímavé je doznání, které Förster uvádí o svém vlastním vývoji; mluví o tom, kterak ctnosti samy o sobě, bez centrálního vedení náboženského, zvrhají se v opak:

»Já sám při těch ethických důsledcích náhle bleskurychle dospěl jsem k tomu poznání a k sobě řekl: ano, tu máš jen samé jednostrannosti, jelikož tu chybí organické vyrovnání, které toliko s hůry může přijíti.«

»Rekl jsem si: Chceš probuditi sociální smýšlení a snad podporuješ polovičatost proti okolním vlivům; anebo chceš vychovávat k samostatnosti a energii a snad vychovááš svéhlavce a tvrdohlavce; chceš lidi vůle a vychovááš snad nadutce; hlásáš sebevýchovu a budou snad to marniví sebehlobalové; vštěpuješ zásady čistoty a pěstuješ morální farisee.«

Tehdá byla mi jasná universalita duchovní správy, která od Krista přichází; tu lze znamenati, co je vedení duší pozemské a co nebeské.

Proti tomu směru, který považuje mravnost za produkt doby, důrazně protestuje Förster řka, že s Pilátovou otázkou, kterou kladou moderní lidé: »Co jest pravda?« nelze vychovati charakterů.

Předpisy mravní, jež nesou na svém čele ráz pomíjejícínosti, pochopitelně vedou k tomu, aby mladý člověk si myslil, jestliže dnes nová mravnost se stanoví a zítra opět novější, že mu vůbec netřeba dáti se vázati etikou.

»Pro hypotезy neobětuje nikdo nic, tím méně vášeň svou. Tu však přichází Kristus a praví: »Nebe a země pomínou, ale slova má nepomínou.« Po tom věčném, nadpozemském majetku ode dávná duše toužila.«

Na příkladech výchovy sexuálně ethické zobrazil Förster své výklady.

Výklad svůj o náboženské paedagogice morální končí slovy:

»V předchozích řádcích chtěl jsem uvésti toliko pár skizz, kterak člověku, jenž z nevěry propracoval se ke křesťanství, náboženství křesťanské jeví se nahraditelným.

Musíme však býti nejen proniknuti vědomím, že pro vypěstění charakteru není jiného základu než Ježíš Kristus, ale i k tomu pracovati, aby náboženské pravdy moderní mládeži se přiblížily a v jejich řeč byly upraveny.

Jako ohromný kříž v milánském dómě v šero celého dómu se stápi, tak musí se učení o kříži Kristově ponořiti v celou bídu a bezradnost moderního člověka.

Nikoli jen zavrhovati ducha protikřesťanského, nýbrž třeba skryté křesťanství, které často se tají za antikřesťanskými fantasiemi, poznávati a dovésti pravým jménem volati.◀

r.

Neděle XXIII. po sv. Duchu.

FRANT. MALÝ, kaplan v Praze u sv. Štěpána.

O sv. Martinu.

Přerozličné bývají osudy lidské. Některý člověk stráví skoro celý život sv ůj na jednom místě; obstarává živnost po rodičích: zděděnou, netouží po změně, neopustí nikdy svého domova leda jen na krátko a konečně zavře oči k věčnému spánku v téže světničce, v tomtéž domku, kde se narodil.

Jiný zase málo se zdrží ve svém rodném místě, ale jako nějaký odsouzenec lopotí se tímto širým světem z místa na místo, hledaje klid a spokojenost — až jej posléze neuprosná smrt zastihne tam, kde se toho nejméně nadál.

Milé děti, k lidem druhu tohoto náležel i *sv. Martin*, jehož svátek tento týden světití budeme. Světlo světa spatřil v uherském městě Kamenci a smrt jej našla ve Francii.

Otec jeho byl pohanským plukovníkem vojska římského a brzo po narození synáčka přesídlil do italského města Pavie. V tomto městě, ve kterém bylo tehda již mnoho křesťanů, prožil tehdy sv. Martin nejkrásnější léta svého života, léta dětská.

Když byl asi ve věku vašem navštěvoval nejprve ze zvědavosti bohoslužebné schůze křesťanů. A hle! Pomahající milost Boží ovanula jej, duše jeho si oblíbila svaté učení křesťanské a dobrosrdečný chlapec byl záhy přijat do sboru katechumenů, t. j. těch, kteří se připravovali na sv. křest. Ó málokterý z nich toužil po křtu jako on! A málokterý z nich si tak vroucně přál jako on sloužiti jednou P. Bohu v tiché samotě!

Ale člověk mění a P. Bůh mění! Co se stalo? Nejvš prozřetelný Bůh dopustil, že pohanský otec sv. Martina, který nenáviděl křesťanů, svého 15letého syna dal odvésti k vojsku a přidělil jej k jizdě ležící posádkou ve Francii.

A tak, hle, sv. Martin chtěl se státi křesťanem a prozatím musil zůstat katechumenem! Chtěl se státi poustevníkem, ale stal se vojákem Jak mu asi bylo? Reptal snad proti tomuto dopuštění Božimu? Vzpouzel se snad rozkazu otcovu? Odepřel mu poslušnost? Ach, milé děti, tak by snad jednal syn nehodný, ale sv. Martin byl syn dobrý a svého otce uposlechl. Byl přesvědčen, že v každém stavu může býti spokojen a v každém stavu, že může býti řádným křesťanem.

A sv. Martin byl takovým řádným člověkem i ve stavu vojenském: sloužil věrně císaři a Bohu a zachoval se neposkvrněným od tohoto světa uprostřed všeobecné surovosti a hlomozu válečného. O tom svědčí překrásný příběh, který se stal v městě Amiensu. Chcete jej, milé dívky slyšeti?

Jednoho zimního dne jel sv. Martin na koni a spatřil u brány městské žebráka nuzně oděného a třesoucího se hladem a zimou. Jakou almužnu má dáti ubohému voják, který peněz nemá? Ó, milé děti, láska je vynalézavá. Slyšte, co učinil sv. voják: rozsekl mečem svůj široký *plášť*, polovici hodil žebrákovi, druhou polovici ovinul kolem sebe a vesele ujížděl dále.

Představte si, jak mu asi žebrák hlasitě děkoval! Jak jej velebil! Ale jak se mu také nerozumní lidé vysmívali, když viděli vojína polovici pláště oděného! Ale sv. Martin ani diků, chvály a velebení nežádal ani nad tím se nermoutil, že se mu někteří posmívali.

Čemu se z tohoto krásného příkladu učíme? Že sice máme lidem ubohým pokud možno pomáhati, ale že to nesmíme činiti pouze pro marnou chválu a slávu. Čili jak dí přísloví: ať neví levice, co činí pravice! A ještě jedno naučení si, milé dívky, vezměte z dobrého skutku tohoto: vysmívá-li se vám někdo proto, že konáte dobro, na př. že jste nábožni, nedbejte nikdy tohoto posměchu lidí bezbožných a lehkomyšlných! Ale o to raději pečujte, aby vás chválil a s vámi byl spokojen Pán Ježíš, který je v nebesích a který pochválil i svatého Martina.

Kterak že jej P. Ježíš vyznamenal? Zjevil se mu na to v noci oděný polovicí pláště a pravil: »Tímto pláštěm přioděl jsi mne, ačkoli jsi ještě nebyl pokřtěn«. Zdalíž nevyslovil tu P. Ježíš totéž, co kdysi řekl apoštolům za svého pozemského putování: »Cokoli jste učinili jednomu z nejmenších, (t. j. ubohých) mně jste učinili«. Jakou báječnou radost pocítil tu sv. Martin! Jak snadno poznal také, že jej P. Ježíš zjevením svým povzbudití chtěl, aby se dal konečně pokřtít!

Co tedy učinil sv. Martin? Neotálel dlouho, nýbrž urychlil svou přípravu na sv. křest a stal se křesťanem. A nyní slyšte podivuhodný běh jeho dalšího života!

Opuštiv dráhu vojenskou navštívil nejdříve rodiče v Sedmihradsku. Pak se na čas uchýlil do samoty. Pak putoval znova do Francie, kde jej sv. Hilarion posvětil na kněze. Jako missionář navrátil se do Uher, přepaden byl na cestě od loupežníků, pro svou horlivost v rozšiřování víry osočen, pohaněn, zmrskán a ze země vypuzen. Uchýlil se do jednoho kláštera v Miláně, ale i odtud vypuzen byv zdržoval se na skalnatém ostrově u Janova Četl jsem v životopise, že toto strastiplné putování jeho trvalo přes 5 let, ale nikde jsem, milé děti, nečetl, že by byl světec při tom naříkal nebo ztratil trpělivost.

Konečně si oddechl, když mu bylo popřáno zříditi klášter blíže města Poitiersu ve Francii a sloužiti tam Bohu srdcem nerozděleným. Ale i z této bohulibé samoty byl po 12 letech vyrušen, když byl zvolen za biskupa turského.

Teď snad — myslíte si, děti — nastal mu život pohodlný. Ó jak se mýlíte! Neboť sv. Martin ani jako biskup nepřestal býti milovníkem pokory a chudoby. Místo v pohodlném domě biskupském přebýval v nepatrné dřevěné chaloupce nedaleko města. Kolem té chaloupky v krátké době počali stavěti své

poustevný mnozí vzdělání mnichové pocházející ze stavu urozeného — a utvořili tak mnišskou osadu.

Čím se zabývali tito mnichové? Jak žili? Snad v pohodlí a přebytku, jak mnozí nerozumní a zlomyslní lidé o mniších tvrdí? Ach, nikoli! Jídali pouze jednou za den, lůžkem byla jim holá zem a polštářem kámen. Spisovali a opisovali vzácné knihy a scházeli se ke společným pobožnostem.

A mezi těmito nejmilejšími přátely sv. biskup žil až do své smrti. Když cítil přibližovati se konec života, pravil k nim: »Dítky, já vás opustím?« Uslyševše to, počali takto naříkati: »Ach, otče, proč nás opouštíš?« Komu nás svěříš? Draví vlci vpadnou do stáda tvého — a kdo uchrání nás zubů jejich, když nebude mezi námi pastýř? Vím ovšem, že duše tvá touží po Kristu, ale odměna tvá tebe nemine, byť se i maličko poodložila . . Ale marný byl jejich nářek, neboť dnové sv. biskupa byli sečtení.

Před smrtí dal se obléci v kajicné roucho a položil se na zem posypanou popelem. Když mu chtěli podložit trochu slámy, aby měkčeji spočíval, řekl: »Křesťanovi nenáleží jiné lože smrtelné než země popelem posypaná«.

A když ho prosili, aby ustavičně neležel na znak, nýbrž chvílemi na stranu se obrátil, pravil: »Bratři, nebraňte mi! Ať se raděj dívám na nebe než na zem!«

Tak skončil veliký světec *klidně a šťastně* v rouše kajicném, popelem posypan dne 11. listopadu 400 ve svém 85. roce

Proč byla šťastna a klidna jeho smrt? Ó milé děti, na to je snadná odpověď: Protože čisté bylo jeho svědomí, proto byla šťastna a klidna jeho smrt. Čisté svědomí — to si pamatujte, ačkoli jste ještě mladí a k smrti máte daleko — čisté svědomí jest nejlepším průvodcem v životě, nejměkčí poduškou v umírání a nejbezpečnější zárukou blaženosti nebeské. Amen.

Neděle I. adventní.

FRANT. MALÝ, kaplan v Praze u sv. Štěpána.

Přijde soudit . . .

V jistém městečku žila velice spořádaná rodina, ve které otec pečoval hlavně o to, aby svého jediného syna co nejlépe vychoval a nešetřil k tomu cíli ani výloh ani namahání. Jednou volala jej povinnost do *velikého města*. Protože hodný syn již dávno toužil velké město viděti, vzal jej dobrotivý otec s sebou.

O kterak se tu pásl oko chlapcovo na *nádherných* stavbách a výkladech! Ani nedýchal, když mu otec ukazoval přebohaté sbírky v museích. Ve starobylých chrámech byl jako u vytržení. Slovem: byl všecek nadšen krásami velikého města.

Avšak moudrý otec si přál, aby tato návštěva měla ještě jiný účinek. Nezkušený chlapec měl také spatřiti zlo a jeho hrozná následky. Za tou příčinou vedl jej otec do starodávných *žalářů*. Tam se děsil chlapec hrozného rachocení žalářních klíčů; blednul, když viděl řetězy, jimiž poutány byly údy nešťastníků; a s hrůzou pohlížel na metly, skřípce a jiné nástroje ke zkrocení zločinců. Když byla úzkost jeho dosáhla stupně nejvyššího, pravil: »Synu, viděl jsi nyní, jaké

tresty zasluhuje hřích. Až tě tedy bude někdo ponoukati ke hřichu, vzpomeň si na to, co jsi dnes spatřil, a neklesneš!«

Milé děti! I my žijeme ve veliké rodině nejmoudřejšího *Otce nebeského*. Oko Jeho nás ustavičně střeží, srdce jeho neustále o nás pečuje a nic jiného sobě nežádá, než abychom došli blaženosti nebeské. Za tím účelem dal nám svoje příkázání a abychom je tím horlivěji plnili, slibuje a ukazuje nám veliké město Boží t. j. *nebe* se všemi jeho krásami, kteréž ani oko nevidělo ani ucho neslyšelo.

Ale jako onen moudrý otec synu svému také žalář a hrůzy jeho ukázal, aby ho varoval před pádem — tak i moudrost nebeského Otce často nám připomíná také *peklo* a v dnešním evangeliu nám líčí hroznou chvíli posledního soudu

Ach, milé děti, nastane jednou opravdu *soud poslední*? Jak se mohu ještě tázat! Nastane! Musí nastati, aby se naplnilo proroctví J. Krista! Dále aby dobří byli odměněni a zlí potrestáni, což se zde na světě podle zásluhy málokdy stává. Tedy bude jistě poslední soud.

Tenkrát se ozve *hlas* daleko slyšitelný, který otevře všechny hroby. »Vstávejte mrtví na soud!« — tak zníti bude hlas ten a bude tak mocný, že takového nebylo od stvoření světa. O všechny hory a skály se odrazí, vznese se až do výšin nebes a zalehne i do pekel. Tenkrát mrtví zvednou se jako z hlubokého spánku a každé tělo sloučí se s duší.

Budou však *těla* jejich *stejná*? Těla spravedlivých i bezbožných? Tělo Kainovo jako Abelovo? Tělo Jidášovo jako Petrovo? Těla poustevníků a mučovníků, kteří v pokoře a lásce živi byli, budou snad stejná jako těla nevázců, rouhačův a ukrutníků? Ach, nikoliv! Vždyť to Spasitel sám předpověděl, že »spravedliví jako slunce zářiti budou!«

Až se tedy milionové lidí dostaví na místo soudné, tenkrát ukáže se na nebi *sv. kříž*. Při jeho spatření radostně se ozvou spravedliví, ale s nářkem odvrátí se bezbožníci, protože ten kříž bude na ně žalovati, že se mu za živa vyhýbali a že si ho pranic nevážili. Ach, ano, milé děti! Nyní ještě je kříž znamením naší spásy, ale tenkrát bude znamením nejpřísnější spravedlnosti. Tenkrát nebude už na něm viset Spasitel! Už nebude k nám vztahovati ruce, aby nás objal! Již nebude chýliti k nám trním korunovanou hlavu! Již nebude s kříže téci sv. krev, aby obmyla naše nepravosti

Ale On sám, *Soudce* věčný, sestoupí s nebe, aby soudil všechny lidi, živé i mrtvé, dobré i zlé. Kolem jeho soudné stolice shromážděni budou všichni lidé od počátku světa. Všichni spravedliví a všichni zavržení se tam sejdou. V tu chvíli prázdné bude nebe, prázdné peklo, prázdný očištec a na zemi bude se konati *soud*. Kterak se bude konati? Ach, milé děti, kdož to může vědět? Ale jisto jest, že zavržení budou se chvětí jako osykový list, neboť budou muset poslouchati proti sobě žaloby.

Žalovati budou proti bezbožným křesťanům *jinověrci* a *pohané*, kteří, ač neměli naší víry, vedli život lepší nežli mnozí křesťané. Žalovati budou takto: »Tys byl katolíkem, ale nevážil jsi sobě víry své! Tys byl katolíkem, ale nevystříhal jsi se ani lži ani rouhání ani zlořečení! My, kteří jsme neznali tvé víry, žili jsme lépe nežli ty!«

Tenkráté povstane na posledním soudě *anděl strážný* a žalovati bude na duši sobě svěřenou takto: »Tolik let jsem nad tebou bděl, aby se ti nic zlého nestalo! Tolik vnuknutí dobrých jsem tobě udílel! Orodoval jsem za tebe u trůnu milosrdenství. Ale tys mým hlasem pohrdala!«

Tenkráté vystoupí *matka* proti vlastnímu dítěti a žalovati bude takto: »Já jsem ti darovala život a tys mně vykopalo hrob. Já jsem stírala tvé slzy a tys mne přinucovalo plakati. Já jsem probděla u tebe dlouhé noci a tys mne svými nezbednostmi ani spáti nenechalo!«

Tenkráté vystoupí *otec* proti synovi a bude žalovati takto: »Já jsem pro tebe v potu tváře pracoval, já jsem si poslední kousek chleba od úst utrhнул — a tys nevázaností a lehkomyšlností pošpinil mé jméno a neposlušností jsi otravoval život můj!«

Tenkráté na soudu povstane i *dábel* a mluvíti bude takto: »Nejspravedlivější Soudce uznej to sám! Hle, ten a tato zde nechtěli býti tvými! Nejsou-liž tedy mými? Tys je stvořil k svému obrazu, ale oni tebe zavrhlí a mne si oblíbili. Před tvým přikázáním utíkali, mne ale ve všem věrně následovali. Tys jim slíbil nebe, ale já jsem jim neslíbil nic — a oni se přece jen a jen ke mně hrnuli. Když jsem jim poroučel krásti, kradli. Když jsem jim velel lháti, lhali. Když jsem jim kázal proklínati, proklínali

Tenkráté bude *P. Ježíš* poslouchati tyto a nesčíslné jiné obžaloby, obrátí se k bezbožným a řekne: »Ó vy převráceni, kteří jste zapomenuli na všechny mé milosti a dobrodiní! Řcete, co jsem pro vás mohl udělati a co jsem neudělal! Pro vaše spasení stal jsem se člověkem, trpěl jsem hlad a žízeň, pracoval jsem a měl jsem nouzi. Pro vás jsem byl bičován a trním korunován. Byl jsem raněn a krev jsem prolil. Rozpjál jsem ruce na kříži a pro vás jsem v mukách skončil. Mohl jsem pro vás ještě více učinit? Ale vy jste mnou opovrhli a nohama jste pošlapali krev mou Spravedliví budou se nyní se mnou radovati! Vy však odejděte ode mne do ohně věčného, který jest připraven ďáblu a andělům jeho!« *)

Sv. *Efrém* kázal jednou posluchačům svým také o posledním soudu. Líčil jim, kterak se země otvírá a prach i kosti zemřelých se spojují. Moře a propasti jak vydávají své mrtvé. Kázal, jak dobří odcházejí na pravici a zlí na levici Ale potom najednou se odmlčel. Proč se odmlčel? Protože se sám, on svatý člověk, třásl při vzpomínce na poslední soud. Ale posluchači na něj volali: »Každý nám dále o posledním soudu, abychom napravili duše své!«

Proto jsem vám, moje děti, vyprávěl i já o posledním soudu. Proč? Abyste napravili duše své! Nespoléhejte na lidi lehkomyšlné, kteří soud Boží popírají, protože se ho obávají. Ale poslední soud bude a býti musí, protože jej předpověděl J. Kristus a protože se naplniti musí věčná spravedlnost. Amen.

*) Dle Antoniewiczze-Skalského.

Výchova k modlitbě.

Katecheta má pečovati o to, aby děti vštípily si v paměť dobré formule předepsaných modliteb, a jich prakticky užívaly.

Důvodem pro to je *příklad Spasitele*, který též určitou formuli apoštolům dal, již se měli modlití; ostatně veřejná *společná* modlitba bez určité formule nebyla by ani možna.

Ten požadavek obsahuje *troji věc*:

1. Dětem mají se vštěpovati jen *formule dobré*. K těm mimo jiné náležejí: Znamení kříže, otče náš a zdrávas, apoštolské vyznání víry, tři božské ctnosti a dokonalá lítost, dobrý úmysl, anděl Páně, zdrávas královno, růženec. Dítě má si osvojit ty formule modlitební, jež v pozdějším věku bude se modlití; také jedna neb několik veršovaných (nikoli mnoho!) doporučuje se zvláště pro první dětský věk. Většina katechismů obsahuje mimo nejnnutnější i jiné dobré modlitby; také modlitební knížky mívají takové.

Katecheta má zkušenost, že mnohé děti z otcovského domova nepřinášejí si do školy ani znalosti nejnuttějších modliteb, anebo modlitby značně zkomolené. I z té příčiny návod ke správnému modlení jest a bude vždy nejdůležitější součástíou katechety, již katecheta pečlivě má dbáti.

2. Formule modliteb mají se *často opakovati*, aby si jich osvojily i děti nejslabší. Jednak jednotlivé děti, jednak celá třída může se je modlití; často děje se to uprostřed vyučování za rozmanitých příležitostí na př.: Abyste v to, co jste právě slyšely, vždy pevně věřily — to vždy věrně plnily — toho hříchu vždy se chránily — pomodleme se nyní otčenáš, zdrávas, k andělu strážci. Podobně lze spojití s vyučováním akt víry, naděje, lásky, lítosti. To dodává katechesi posvěcení, je to spolu variace, podporuje pozornost a prohlubuje význam modlitby. Rozumí se, že vloží se dětem na srdce, aby naučené modlitby praktikovaly v kostele, doma, ve vhodných příležitostech a potřebách zvláště v pokušení.

3. Děti nechtě navykají na *důstojný přednes* modlitby, jenž by byl v souladu s náležitou úctou k Bohu. Nikoli tedy rychle, ani zdlouhavě, ani komolit, nýbrž zřetelně, zvolna ač ne ospale, na určitých místech pausy. Modlí-li se děti pěkně, modlitbou jich získá na leposti i společná modlitba osadníků, táž tu a tam získá reformy, předpokládáme-li, že při tom kněz a duchovní správce moudře si vede; někde i pouhá redukce kvantity povznese kvalitu společné modlitby.

Má-li katecheta docílití důstojného přednesu formulí modlitebních, třeba, aby bděl, napomínal, poučoval, vlastním příkladem předcházel; nejdůležitější pomoc je vnitřní úcta. Poučení, jak vznikla modlitba otčenáše, zdrávas atd. vzbudí již předem úctu k modlitbě.

S hledem k *modlitbě společné* byla by dobrá modlitba *střídavá* jako tomu při otčenáši, zdrávasu, krédo. Jeden předřikávač anebo několik jich začnou jeden odstavec, ostatní modlí se následující. Někde je obyčej, že jeden odřikává modlitbu v odstavcích, a ostatní odpovídají krátkými prosebnými neb děkovnými větami, jako při litaniích. Na př. (Modlitba při sv. přijímání) předř.: Božský Spasiteli, z lásky k nám ustanovil jsi tuto svátost oltářní; odp.: Děkujeme Tobě za to — chtěl jsi nám tím pokrm dáti k životu nadpřirozenému; děkujeme Tobě za

to. — Tak uvádí dr. Krus, ale varuje před přílišným rozkousováním modlitby, které by ohrožovalo smysl modlitby.

Jako *proti každému projevu* vnitřní zbožnosti lze pronášeti námitky, tak lze i při tomto tématě, ale jediné korrektní názor je ten, že mezi vnitřkem a vnějškem má být soulad, harmonie, že celý člověk i tělo jeho má Boha ctít a že jednak vnitřní smýšlení při normálním a upřímném člověku má vliv na zevnějšek, jednak viceversa vnější jednání působí na smýšlení vnitřní.

K těm častým deklamacím a námitkám proti vnějším projevům zbožnosti dejme jen otázku: Co všechno by se vytýkalo církvi katolické z *důvodů humanitních a paedagogických*, kdyby výlučně trvala jen na vnitřní modlitbě zamítajíc každý projev toho, co duši jímá v nehlubších základech?

Katecheta bude mít tedy péči o důstojné vnější chování dětí při úkonech pobožnosti a je navykati, aby: znamení kříže vždy správně a vážně činily; očima při modlitbě netěkaly, nýbrž na oltář neb obraz hleděly; aby držení těla ať již v kleče, stoje, neb sedě bylo vždy vážně a uctivé. Při tom však i třeba stříci se rigorismu; při bohoslužbě déle trvajícím netřeba dětem ustavičně klečeti anebo zcela nepohnutě stát; také žádati, aby při modlitbě *vždy* ruce byly sepyaty na prsou, nebylo by moudré. Při kratším modlení lze toho žádati a to v poslední řadě již z estetického stanoviska, při delších však pobožnostech, processích atd., musí se dovoliti něco svobody a to již proto, že v pozdějším věku takového přiměřeného držení těla nebude dbáno; jistě nevádí to povinné účtě, nemá-li kdo při modlitbě někdy rukou sepyatých anebo pokládá je před sebe na klekátko. Řekni dětem; pokud zdraví jste, nemáte svou ranní a večerní modlitbu nikdy v posteli leže vykonávat.

Prostředky, jimiž by se docílilo důstojného vnějšího chování jsou: nacvičení na př. jak klekati, dohled a trpělivé napominání, důkladné poučení o důvodech vnější úcty k Bohu, především dobrým je příklad dospělých, zvláště vychovatelů, ale i vrstevníků: kněz buď pozorný i ve výběru ministrantů a jich dobrém chování, protože jejich příklad není bez nepatrného vlivu. Rozumí se, že kněz bude se chrániti každého stínu neúcty ve svém vlastním chování při modlitbě a zvláště před svátostí Nejsvětější.

Ale při vši té péči o důstojné vnější chování se při modlitbě, má katecheta míti zřetel *ke vnitřní* nábožnosti, aby totiž modlitba dětí nebyla »bezmyšlenkovitá, mechanická,« nýbrž aby se modlily z *duše a ze srdce!*

Mey píše: »Velký díl viny na tom bezduchem způsobu modlitby mají katecheté dnešní i včerejší. O pěstování zbožnosti malou péčí mají; zvláště v prvních letech návštěvy školní nedostí horlivě se namáhali, aby děti naučily modlit se t. j. na naučených tornulářích ducha modlitby probouzeti a věsti. Jsou květiny, které *záhy* z jara vycházejí; vypršel-li jejich čas, zřídka kdy přicházejí do pozdějšího květu. Takovou květinou je i nábožnost. Nutno ji záhy — nechci říci vštípti neboť Duch svatý ji vštípl sám při křtu svatém — ale třeba ji ošetřovati a pěstovati, jakmile slunce první své paprsky rozlilo po mladém srdci. Stížnost na lhostejné matky nepomáhá. Třeba vzíti poměry tak, jak jsou a tu je jednou faktum, že mnozí rodiče, pokud se týče náboženského vedení domnívají se, že všemu učinili za dost. posílají-li jen své děti pilně do školy. Neučí-li se však děti modlení ve škole, neučí-li se záhy, a postupně-li v něm nepokračují, pak mnohé z nich

se mu vůbec nenaučí, jiné teprve pozdě, až nouze života vezme je do své školy.*

Je-li kněz mužem modlitby, nebude mu těžko, uvést také děti ve svaté umění »modlit se ze srdce a z duše.«

K tomu cíli vede následující postup :

1. Dětem má být dobře *vylož*en smysl a obsah formulí modlitebních. Dokonalý výklad modliteb nelze dáti jedním rázem, nýbrž často při jednotlivých poučkách lze poukázati na modlitby a jejich vysoký význam pro řízení křesťanského života. Ke kolika úvahám vábí na př. každá prosba otčenáše.

Že tu tam vyskytnou se obtíže, zvláště u nejmenších dětí, jimž bude potřebí vyložiti smysl formulí modlitebních toť patrnó; tu a tam bude nutno úplnější výklad odložit, na dobu pozdější. Ale nikoli každá taková obtíž nesmí se bráti ihned jako nepřekonatelná. »Duch svatý, učitel modlitby, bytuje v dětech, jsou jeho chrámem, spolu přispívá slabosti jejich na pomoc (k Řím. 8, 26). Pokud se týče zvláště modlitby otčenáše, praví sv. Řehoř krásně: »Modlitba Páně je řečou, jíž může slon plavati a spolu potokem, jímž beránek může se brodití.«

2. Protože však dobrá modlitba i při nejdokonalejším porozumění není ještě cos úplného, nýbrž je zvláště osvědčováním srdce, proto bude hleděti katecheta oživit v dětech pohnutky, které jsou obsaženy vo slovech modlitby, tak že slova vyjadřovaná od dítěte modlícího se vycházejí ze smýšlení srdce. Kdyby na př. 6. prosba otčenáše »neuvoď nás v pokušení« byla vyslovena s pozorností, ale bez spolupůsobení srdce t. j. kdyby v srdci nebylo živým ono přání, jež slova ta vyjadřují, nebyla by to modlitba; aby to přání oživilo, je třeba děti upozorniti na vnitřní i zevnitřní nepřátele spásy, na lidskou slabost, na všemohoucí pomoc Boží; pak prosba »neuvoď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého« sama spontánně dětem vstoupí na jazyk, přichází ze srdce.

(Z toho ovšem neplyne, že modlitba, jejíž jednotlivá slova nejsou provázena jmenovanými *pocity*, nemá ceny. Za prvé víme, že pravá zbožnost, svaté a záslužné rozhodnutí *všle* mohou tu býti i bez *cituplných* pohnutek; duše objímá duchovní i smyslovou mohutnost snaživou. Dále může často postačiti, jestliže při společném a vůbec ústním modlení duše toliko *v jednom* směru se osvědčuje na př. v afektu úcty před boží přítomností. Konečně slova pronesená v dobré *počátečné intenci* nejsou bez ceny i když se dostaví během modlitby nedobrovolná rozptýlenost; dokonale vnitřní modlitba to není, ale i to je dobré »sacri-ficium laborum.«)

3 Dětem pro jejich celý *budoucí život* duch modlitby buď jejich věnem, proto dbej katecheta toho, aby náboženské city v dítěti probuzené v těch slovech a formách se stělesnily, v nichž by po celý život zůstaly. Tím způsobem mohly by děti na př. prosby otčenáše tak v srdce vtisknouti, aby jí vždy jako účinný prostředek v kamenech úrazů prožívaly.

4. Obzvláště účinný prostředek, povznést ducha modlitby v srdcích dítek, nutno jmenovati ještě jeden: je to dobře zažitě učení o *potřebě milosti*. Milosti potřebí nám je ke všem nadpřirozeně dobrým skutkům. ku překonání pokušení, k vytrvalému setrvání v dobrém; o přispění milosti musí se člověk především starati a obvyčejný prostředek k tomu je modlitba. Budou-li děti proniknuty hluboce tímto vědomím, — a to není těžko, ježto dítko cítí vlastní potřebu po po-

moci mocněji než dospělý a vnější pomocné body snadno lze nalézt, na př. confiteor a Kyrie eleison na začátku oběti mešní — pak budou se modlití rády a srdečně. — A mimo to: touha po pomoci vztahuje se na modlitbu samu. V nejskromnějším uznání, že i dobrá modlitba je dílem milosti; v tom je jistý základ; ta první modlitba bude: Pane, nauč mne modlití se!

Ovšem i tu nepořídí se vše jedním výkladem; často a důrazně připomeň dětem lehce zapomětlivým tu potřebu milosti a jedině spolehlivý prostředek, jímž lze jí dosáti totiž nejpokornější modlitbu. J. N., katecheta dle dra Gatterera.

0 malbě našich chrámů.

(Pokračování.)

Tempera je způsob malby barvami temperovými neboli »al tempero« (vlašsky).

Již Egyptané a Řekové malovali temperovými barvami a i dokonalá díla velikých mistrů šestnáctého století (nizozemští, němečtí, čeští, italští a j.) užívali temperových barev, podmalovávali obraz temperou a pokládali (lazúry) řídkou olejovou malbou, neb i prováděli svítivější místa (t. zv. světlo) krycí olejovou barvou.

Slovo *tempera* jest od *temperare* t. j. mírniti a v širším slova smyslu mísiti a v malířství rozumí se tím každá tekutina, s kterou malíř směšuje suché barvy, aby je štětcem mohl nanést a odpovídá německému výrazu »Mischmittel«; v užším slova smyslu rozumí se slovem »tempera« zvláště ona technika malby, která od polovice třináctého století až ke konci století patnáctého zvláště v Itálii stala se běžnou, při níž barvy směšovaly se s rozředěným žlutkem a klišem připraveným z vařených řízků pergamenových.

Udržela se v Itálii až do r. 1470, kdy od bratří van Eyk podstatně zlepšená olejomalba vešla v užívání, která pak od r. 1500 temperu zatlačila.

Dnes pro temperu je několik method, které se shodují v tom, že barvy slučují s tekutými látkami a rostlinnými oleji a tak docílí se k malbě směsi, která dobře kryje, rychle schne a je s to vzbuditi dobrý účinek barev. Každý malíř volí si tu methodu, která mu nejlépe konvenuje a jíž nejlépe se mu pracuje.

Za našich časů slovem »tempera« označuje se zhusta tak zv. barva žlutková. Táž od různých malířů různě se připravuje. Někteří spojují »žlutek« pokostem (nátěrem fermežovým), jiní s medem a olejem a opět jiní mní, že přísadou nutnou má býti ocet, jiní zase kliš a jsou mnozí, kteří zavrhují obé.

Malba temperová je nejrozšířenější způsob malby, jíž se užívá ve chrámech při malbách nástropních a nástěnných dekorativních i figurálních, dále je laciná, snadno lze se jí naučiti i malíři méně dovednému a dobrých výsledků lze jí docílití. Má tu přednost před olejomalbou, že rychle schne a nesežlutne; proto malíř tempera může ihned posouditi účinek svého malování, může rychle pracovati a co se mu nelíbí, lehce korigovati a při tom všem docílití krásné barvitosti a světlosti.

Pokud se týče trvanlivosti malby temperové, lze jí předpověděti za zvláště příznivých poměrů delší trvání t. j. dobu od 20—30 let a to ještě jen v jižních krajích. Pro naše klima severní však nelze slíbiti té garantie, pročež tato technika od řádných a svědomitých malířů zvláště se nedoporučuje.

(Pokračování.)

Pro Červený kříž

složili včetně do 24. října příspěvky dpp. katecheté: K 30, Cepník Frant., Planá u Mar. Lázní. K 29, P. Basilius Havelka, Plzeň; K 27-50, Jan Řezníček, Červ. Kostelec; po K 25. Vojt. Henrych, Červ. Kostelec, Ant. Benda, Praha-VII, Jan Pořický, Ledec, Prokop Vávra, Praha-VIII, Baštýř Jos., Chlumec u Třeboně; K 22-50, Pilbauer Bedř., Bernardice; Po K 20: Vondrášek Tom., Plzeň, Provozník Ant., Žižkov, Flum Jan, Praha-II, Chaloupka Josef, Humpolec, Dvořák Frant., Chrudim, Košák Frant., Plzeň, Peroutka Em., Mnich. Hradiště, Přítel Jarosl. Kr. Vinohrady, Dušek Karel, Dobříš, Havlák Vilém, farář, Hobšovice, Köhler Bedřich, Plzeň, Dvořák Frant., Kard. Řečice, Havran Václ., Opočno, Sokol Jan, Vysoké Mýto, Trojan Štěpán, Nymburk, Sedlák Václ., Rokycany, Čihák Jan, Žižkov, Forman Jos., Něm. Brod, Janás Vojt., Lomnice n/Lužnicí, Cerman Frant., Semily, Pešek Em., Žižkov, Kavan Jan, Hlinsko, Studnička Otakar, Praha-I., Beneš Boh., Lázeň Bělohrad, Možiš Alois, Nusle, Hůrský Frant., Čes. Budějovice, Bejček Jan, Březnice, Tůma Jos., Žižkov. Kaska Vít, Hronov n/Metují, Jedlička Frant., Čes. Budějovice, Jiříček Petr, Dašice v Čechách, Rosol Ferd., Dol. Hamr, Vítek Václ., Kr. Vinohrady, Oliva Otakar, Dol. Královice, Bušek Jarosl., Benešov, Symon Václ., Louny, Prantner Frant., Roudnice; Po K 16: Průša Vojt., Praha-II., Javorský Ant., Kladno, Bukovský Frant., Plzeň, Totzauer Jos., Vršovice, Gabriel Stan., Rozdělův, Uher Prokop, Plzeň, Šnajdr Jos., Březové Hory, Diviš Čeněk, Žižkov, Satinský Em., Nusle, Bica Karel, Nusle, Farka Jan, Poříčí u Čes. Budějovic, Chochola Václav, Příbram, Hála Václ., Kr. Vinohrady; K 16-31 Cihlár Václ., Hostomice; Po K 15, Slaviček Jaroslav, Smíchov, Wilhelm Matyáš, Žižkov; K 13-75, Klenka Frant., Bohdaneč u Pardubic; Po K 12, Janota Václav, Vlašim, Štella Jos., Pečky na dráze; Po K 10, Klus Frant., Plzeň, Wollmann Leopold, Příbram, Kotrch Václav, probošt Roudnice, Vančura Ant., Hořice, Pavelka Václ., Domažlice, Koukl Mikuláš, Praha-VII, P. Vojtěch Netál, Roudnice, P. Aleš Hutář, Roudnice, Westfal Jan, Strakonice, P. Gerlach Dvořák, převor Praha, Jedlička Frant., Čes. Budějovice, Šeda Frant., Plzeň, Svatuška Pavel, Příbram, Kutina Václ., Bubeneč, Linhart Frant., Turnov, Kacařírek Bohumil, Litomyšl, Paukert Václav, Litomyšl, Jiráček Bohumil, Král. Vinohrady, Bednář Josef, Kladno, Lonský Jan, Bystré u Poličky, Šmakal Alois, Benešov, Šabatka Frant., Sušice, Malý Jan, Sušice, Čurda Frant., Vršovice, Davídek V., Spálené Poříčí, Cumpe Josef, Bělá u Bezděže, Martinek Václ., Dvůr Králové, Makeš Ladislav, Radnice, Mazánek Eduard, Hořovice, Kvasnička Václav, Česká Skalice, Kudrna Ladislav, Smíchov, Králik Frant., Plzeň Penc Ant., Kladno, Suchomel Frant., Vršovice, Synek Stanislav, Veselí n/Lužnicí; K 9, Balcar Emilián, tarář Choltice; Po K 8, Ptáček Jan, Praha-VIII, Bláha Karel, Ronov n/Doubravkou, Herynk Matěj, Kladno, Vlasák Jaroslav, Smíchov, Sysel Jos., Smíchov, Laub Karel, Plzeň, Roudnický Alois, Žižkov, Cigánek Boh., Kladno; Po K 7, Pilát Josef, Pchery u Kladna, Žalud Václav, Mýto u Rokycan; Po K 6, Chalupský Václav, Volyň, Klus Frant., Plzeň, Nádvořník Julius, Kralupy, Po K 5, Štětka Jan, Protivín, Kozel Jindřich, Přibyslav, Myška Alois, Nusle, Prieher Jan, Stupná u Čes. Krumlova, Javůrek Frant., Pelhřimov; K 4, Šubr Jos., Kralupy; Po K 2, Špáta Jos., Čáslav, Gyurkovics Václav, Král. Hradec. (Dali 1% celoročního služného s učitelstvem svých školních okresů.) Procházka Jan, katecheta v. v., Bohdašín; K 2-50 Kožený Leonard, Čes. Třebová; Po K 1-66 splácí

měsíčně: Oliva Arnošt, Slaný, Špale Ant., Slaný; K I, Kohout Josef, Golč. Jeníkov. Summa K 1769-88.

Prosím, aby ti dpp. katecheté, kteří příspěvku svého pro Červený kříž dosud nezaslali, laskavě tak učinili. Složní lístky zašle na požádání k měsíčním splátkám, pokladník.

Václav Hála t. č. pokladník
Kr. Vinohrady čp. 1069.

Z praxe a různé.

Papežská hymna. Nastolení sv. Otce Benedikta XV. obrátilo opět pozornost na papežskou hymnu u nás užívanou a tudíž není bezúčelno zmíniti se o jejím vzniku. Pokud se týče hudební části její, není dílem cizím, vznikla v naší vlasti a jest majetkem naším. Vzpomínám na dojem, jaký učinila v Římě, když při návštěvě poutníků českomoravských za příčinou svatořečení sv. Klem. Dvořáka zahlaholila před sv. Otcem Piem X.

Hymna je skladbou kapelníka metropolitního chrámu u sv. Víta *Jana Nep. Škroupa* a text upravili česky *Jos. Šrůtek*, pozdější prelát a kanovník královéhradecký, německý pak text známý básník školní rada *Jos. Wenzig*, známý libretista Smetanův.

Vyšla v r 1859 a to tiskem K. Bellmanna v Praze. Proč právě v tomto roce? Vysvětlení rodají poměry sv. Stolice v té době, kdy ve válečných dobách ohrožen byl sv. Otec revolučním hnutím na území papežském. Tehdejší kníže arcibiskup pražský kardinál Bedřich Schwarzenberg vydal 30. října 1859 pastýřský list, v němž nařizuje modlitby za sv. Otce. Jest přirozeno, že vroucí účast ta hledala i výraz ve zpěvu a tak obrácena pozornost na hymnu Piovu, sbánsněnou slavným kardinálem Wisemanem. Její úpravou je text naší hymny.

Ordinariátní list arcid. pražské nařizuje v č. 10. r. 1914 výnosem ze dne 30. září č. 13.240, že refrain papežské hymny má býti obměněn v jednotlivých slohách takto: *»Benedikta patnáctého, zehnej, Bože, zachovej!«*

Pokyny dětem v době války a to iáště dospělejším uvádíme tuto:

1. V mnohých rodinách zůstala matka s dětmi. Tu naskytá se promluvit *o povinnosti poslušnosti, úcty a lásky*. Podpora matky doma, dohled nad dětmi mimo

školu, když matka musí jíti za prací, je důležitější než kdy jindy.

2. *Modlitba* k nebeskému Otcí, pod jehož ochranou stojí otec pozemský i v nejprudším dešti stěl. Myšlenka, že vše doma v pořádku je, že děti matku poslouchají, přináší mu v dál úlevu. A modlitba! Mnohému bývala věcí vedlejší ve shonu života. Vědomí, že všude naň smrt číhá, učí opět vážiti si modlitby, naučí se ho modlití. Příklady dosti.

Jak modlitba stala se opravdu vezdejšíím chlebem člověka, ukazují dobrovolné pobožnosti, jež na mnohých místech lid samoděk zavedl, přes mnohé práce domácí a polní; jsou to pobožnosti zvláště večerní a to různocové. Katecheta neopomine sám se jich účastniti a děti na ně upozorňovati.

3. *Příkázání lásky k bližnímu*. Nešli doma práce, najde se nějaká u souseda. Na venkově rozmanitá práce domácí a polní, ve městech donáška, dohled a p. Jen toho dbáti, by děti neutrpěly úrazu na těle neb na duši. Pro dívky: pořizování rozmanitého prádla, pomáhání ve spolicích toho druhu a p.

4. *Učení o božské prozřetelnosti*. Katecheta ukáže, jak stihá utrpením P. Bůh nejen jednotlivce, ale i celé národy, aby je zkoušel a tříbil; jako již ve St. zákoně často Hospodin války dopouštěl na svůj vyvolený národ, aby se polepšil, k němu obrátil a jeho zákony ostříhal.

5. *Druhé příkázání* skýtá učení o přísaze. Prísaha složená císaři a vlasti váže i tehdy, kdy běží o vlastní život. Věrnost, kterou každý občan má míti svému zeměpánu, ukazuje se zvláště ve dnech nebezpečí. Každá i nejmenší zrada je hřích a může státu a tisícům jeho obyvatelů býti k veliké škodě. Příklady bohužel dává i doba poslední.

6. Také při 7. a 8. *příkázání* lze ukázati na to, že vespólná spravedlnost, upřímnost a věrnost jsou základy, na nichž spočívá nejen život menších společností, ale i blaho vlasti. Vlast není nic jiného, než veškerenstvo obyvatelů nějakého státu. Má-li se jí dařiti, pak musí každý jednotlivec tyto základní ctnosti v dětství si přisvojiti, v pozdějším životě si jich vážiti a je osvědčovati. Jen tehdy národ může býti šťasten.

Statistika kleru v době války. Ne přátelé církve katolické a kléru ani v době války neustávají od štvání proti církvi a kléru a zlomyslné lži vymýšlejí dle zásady »semper aliquid haeret.« »Klerikálové příčinou války, klerus a kláštery nedělají nic « a v době války věří se těm nejnesmyslnějším lžem. V Německu se ovšem energicky zakročilo, co v Rakousku se stane, poučí budoucnost. V mnichovské diecési sáhli také k rázn. svépomoci, čteme výnos arcib. Ordinariátu: »Nynější válka uložila mnohé a veliké úkoly katolickému kléru, řádům a katolickým charitativním spolkům a ústavům, takže *souborné vyličení* duchovní a charitativní činnosti po dobu války má trvalou cenu historickou a apologetickou. Ukládáme tedy všem duchovním správcům, aby s námi především sdělovali vše, co pozoruhodného na duchovním a charitativním poli v době války v jejich farnosti se stalo. Při tom buď postupováno dle následujícího schématu:

I. *Duchovní správa v poli v lazaretech:*

1. Kterí duchovní ve farnosti (v řádu) byli činni jakožto polní duchovní (v poli anebo v lazaretech)? Kterí hlásili se dobrovolně a bez jakéhokoliv nároku na odměnu?
2. Byly ve farnosti zřízeny lazarety? Kdo tam převzal duchovní správu o raněné?
3. Jakých zkušeností bylo docíleno v duchovní správě v poli a v lazaretech?

II. *Duchovní správa doma:*

1. Měli vojini před svým odjezdem ještě příležitost přijmouti sv. svátosti? Užili té příležitosti? 2. Byli farníci, speciálně jednotlivé stavy a i děti v době války povzbuzeni k častějšímu nábožnému přijetí svátosti a bylo frekventatio sacramentorum potěšitelné? 3. Jak často a v jaké formě byly konány zvláštní pobožnosti v době války? 4. Ustaly po dobu války nevhodné zábavy a zlořády nesnášející se s vážností doby.

III. *Služba sanitní:*

1. Byli duchovní farní činní ve službě ošetřovatelů nemocných? Přihlásili se k tomu dobrovolně? 2. Kdo ve farnosti navrhl a zafidil lazarety? Byly povoleny za lazarety budovy církevní a klášterní? 3. Kdo měl péči o nemocné a raněné v lazaretech? Kolik bylo vojinů v ošeiřování? 4. Kolik řádových sester bylo činnu v poli v péči o raněné? Kterému řádu náležely?

IV. *Charita:*

1. Kolik bylo sebráno na penězích a jiných věcech pro raněné? Jak jich bylo užito a kam dány? 2. Byla ve farnosti organizace ku podpoře rodin, dětí atd., jichž živitelé odešli do pole, anebo válkou octli se bez práce? Přihlásily se dobré rodiny, že by se ujaly děti chudých a zvláště válečnou osiřelých? Byly takové rodiny oznámeny katolickému diecésnímu spolkmu mládeže? 3. Co učinily kláštery anebo klášterní ústavy, bratrstva, kongregace atd. pro pomocnou akci po čas války?

Taková statistika pro farní kroniku bude jistě vzácná; zajímavé dopisy od účastníků neměly by též chyběti. Děkaní mají zprávy dodati včas a dbáti o jich úplnost a spolehlivost.*

Něco podobného jistě se stane i v Rakousku, v té věci zajisté platí slovo sv. evangelia: »praedicate super tecta.«

Katechetský spolek arcidiecése olomoucké: Dne 24. června byla výborová schůze. Jednáno: o zařizení katolického musea — o vydání »Prvouky« a přijata nabídka »akademie paedagogické« v Olomouci, která by »Prvouku« vydala — na výstavě v Holešově bude výstavka odboru katechetického.

Valná hromada konána v Olomouci 20. července. Dle jednatele. zprávy má spolek 94 členů, výborové schůze byly 4, zpráva ličí práce spolku o nové vyuč. osnově náboženské, o revisi učebnic a úpravě stavovských záležitostí. — Dle sdělení konsistoře má býti o osnově učebné rozhodnuto roku 1915 — v debatě vysloveno přání vydání Prvouky, o dějepisných nesprávnostech některých učebnic, o stranickém vyučování některých učitelů a uvádění jich na pravou míru, o krocích spolku na úpravu platů katechetů na sněmu zemském — dle pokladní zprávy jmění obnáší 1411 K 55 h. — *Do schůze se dostavil a spolek pozdravil*

J. M. světicí biskup dr. Karel Wisnar, jenž upozornil na potřebu vydání zpěvníku pro střední školy a žádal katechety za součinnost. —

Prof. Tauber se přimlouval za zřízení svazu slovanských katechetů — uvažováno o rozhodnutí správního soudu, že nedostaččná známka z náboženství nevadí v postupu, usnese-li se na tom učitelská konference. — Uveden případ, kdy žák střední školy není pokřtěn, je bezkonfessi a chce být vyučován v náboženství katolickém. Dosud není normy pro takové případy, bude tedy konsistoř dotázána.

Theorie a praxe: Pro poměr náboženství jakožto učebního předmětu k jeho provedení, příznačná je příhoda již uvedl bývalý ministr zahraniční Fitzmaurice, vitaje účastníky sjezdu pro mravnostní výchovatelství. Ve francouzském kterémsi ústavě, z něhož náboženství vyloučeno a nahrazeno mravoukou, rozdělovány žákům čestné ceny právě z mravouky. Ředitel ústavu podav takovou cenu jednomu z nich, obrátil se k čestnému výboru a prohodil: »Ostatně jest mi podotknouti, že tento vyznamenaný je největším ničemou z celého našeho ústavu.« Non scholae, sed vitae discimus.

Bonita spořitelén v době války; úřední list zemské kulturní rady a zemědělských spolků království saského o tom píše: »Peníze jsou nejjistější ve spořitelně. Za peníze spořitelny ručí spořitelna sama svým jměním a veškeré jmění obce. Peníze spořitelny jsou privátním jměním bezpečným i před rukou nepřítel. R. 1866 a 1870/1 všechny spořitelny splnily důvěru v ně kladenou. Nikdo ani feník v nich neztratil. Vě válce nejsou nikde peníze ve větším nebezpečí než jako doma.

Vídeňský spolek katechetů sešel se čteně po prázdninách 5. října. *Dojem schůze zvýšil J. E. kard. arcib. Dr. Fr. G. Piffl* s cerem. msgr. Vagnerem za všeobecného spontánního uvitání ústy předsedy. Následovalo téma: »Ein Notlehrplan für Bürgerschulen« (k. a. rada Jan Pichler) v němž ukázáno, jak v nynější době válečné třeba omeziti se na nejdůležitější části učebné osnovy a které bylo by lze vypustiti. Další téma: »Die Katechese in der Kriegszeit« (Halbedl). Povinností kněze pomáhati a těšiti, tu povinnost má katecheta vůči dětem. Exhorty dýchejte útěchu, nabádejte k ná-

vštěvě služeb božích i ve všední dny, ke sv. přijímání, k obětavosti k vojínům. Na konec děkoval nejd. arcipastýř za laskavé přijetí a oceniv blahodárné působení spolku, ujistil spolek svou náklonností a podporou.

Korutanský spolek katechetů měl výborovou schůzi 30. září. Předseda překládá zamýšlený katechetický kurs na rok 1915. Předseda komitétu pro vydání modlitební knížky sděluje vydání téže za souhlasu úřadů v ceně 40 hal. plátěné vazbě. P. Gatterer S. J. radil užití nynější doby vážné ke zvýšení horlivosti sv. přijímání dětí. Zavedení Spolku anděla strážného pro děti ve školách v Celovci školní radou bylo zamítnuto.

Litoměřický spolek katechetů 16. července t. r. v Liberci na valné hromadě zvolil novy výbor; předsedou je Fr. Eckert (Jablonec.) Přednáška o apologii ve škole měšťanské, pak rozhovor o katech. literatuře a obrazech.

Z Albánie: Arcibiskup z Durazza v Albanii dovolává se pomoci více šlechtých lidí pro své věřící. Katolíkům v Albanii byla nyní poskytnuta svoboda vyznání a je tudíž vhodná příležitost zájmy katolické církve v Albanii podporovati a jim prospěti. Arcibiskup hodlá stavěti školy, zakládati nemocnice, ustanoviti kočovně katechety a prosí o vydatnou podporu svých dalekosáhlých snah.

Polský katechismus v Bosně. Dle ústavy schválené sněmem sarajevským z roku 1912 v tak zv. kompromisních školách, kde aspoň 40% dětí jest jiné národnosti než srbochorvatské, dovoluje se vyučovati knězi náboženství v jazyce dotyčného národa. Nejlépe se postarali Němci a částečně Rusíni, aby do takových škol pro své děti dostali kněze znalé jejich jazyka. Poláci však mají dosud v Bosně pouze dva kněze: ačkoli mají asi deset osad čistě polských a několik s většinou obyvatelstva polského. Celkem mají Poláci v Bosně na 10,000 příslušníků své národnosti.

Svátek sv. Cyrilla a Methoděje v Srbsku. Po dohodě mezi královskou vládou a srbským metropolitou Dimitrijem byl 11. den května (dne našeho kalendáře 24. května) zasvěcen sv. Cyrillu a Methoději, věrověštům a učitelům slovanským. Stává se tudíž tento den v Srbsku církevním i státním svátkem národním.

VĚSTNÍK KATECHETSKÝ

PŘÍLOHA ›VYCHOVATELE‹ K XXIX. ROČNÍKU.

REDAKTOR JAROSLAV SLAVÍČEK na Smichově č. 992.

K dětskému dni ($\frac{2}{12}$ 1914). — Encyklika Svatého Otce o nynější válce. — Nové upravené „kalendarium perpetuum“ pro českou církevní provincii. — Z praxe pro praxi. — Vzbuzení tří božských ctností a lítost dokonalá. — Neděle II. adventní. — Promluva na III. neděli adventní. — Pro „Červený kříž“. — Z praxe a různé. —

K dětskému dni.

(2. prosince 1914.)

Sedesát šest dlouhých roků —
v ruce meč a lásku v oku —
vládne nad rakouskou říší
císař pán. —

Vždy znovu slyší

v tento den ozvěnu díků
občanů i bojovníků,
jak se věrně v řady staví
před trůn moci, cti a slávy — —

Na něm starý císař sedí —
hlava bílá — oko smutné.

Mlčky na ten zástup hledí.

›Dítky mé! — Vše bylo nutné!

Vím, že za mne krvácíte —
Stál jsem také za vlast v poli!

Vím, jak smutná zpráva bolí,
slyšel jsem jich dost — však víte —
Při poslední zaduněla
jak po blesku hrom — má děla.

— — — — —
Stár jsem dost — přec klidně čekám
výrok Soudce, před nímž klekám —

— — — — —
Domluvil —

A lid! —

›My víme,
isaři náš a náš králi,
že's nám otcem. Proto ctíme
rozkaz Tvůj. Již ohně vzplály,
vlast již zvlhla krví synů —

— — — — —
Z jejich hrobů, jako z klínu
černých brázd žeň slávy vzroste —

Pro nás zbývá přání prosté,
jenom to a žádné jiné:
Zachovej nám, Hospodine!«

V. Poledne.

Encyklika Svatého Otce o nynější válce.

Svatý Otec vydal k biskupům katolického světa *encykliku*, v níž se dovozuje: Nový papež, dosazen na prestol apoštolů, zírá na nepřehledné stádo, jež jest mu svěřeno a pozoruje nejen ty, kdož k němu patří, nýbrž též všechny ostatní, jimž jest Bohem určeno, aby k němu patřili. Svátý Otec přiznává, že v tomto vážném okamžiku prodchnul ho Bůh nejvroucnější láskou k veškerému lidstvu, jež má být zachráněno. Tehdy byly jeho dojmy dvojího druhu, dojmy *bolesti a radosti*: dojmy bolesti nad politováníhodnou situací, v níž se dnes občanská společnost ocitá, dojmy radosti nad stavem, v němž jeho předchůdce mu církev odevzdal. Pokud jde o první pocit, *rozvíjí papež především hrozný obraz nynější války*, při níž pronáší o naší době prorocká slova Kristova: »Auditura estis proelia et opiniones proeliorum consurget gens in gentem et regnum in regnum« (Budete slyšeti boje a pověsti o bojích .) — Toto divadlo krve a neštěstí, jež jest důsledek toho stavu, nutí ho, aby vzpomněl posledních slov svého zvěčnělého předchůdce a aby zahájil jimi svůj úřad tím způsobem, že zapřísahá knížata a národy, aby učinili přítrž bratrovražednému sporu. Kéž dá Bůh, praví papež, aby jako při zrození Spasitele, též při počátku nového pontifikátu zazněl na zemi hlas, zvěstující mír. Avšak jiná válka zarmucuje srdce Svatého Otce, nikoliv krvavá válka, žádná válka těl, nýbrž neméně zhoubná a dokonce ještě vážnější válka, poněvadž *jest to válka duchů* a na tuto válku dlužno hleděti z původu druhé války. Hlavní její příčiny dlužno spatřovati v těchto činitelích:

1. V nedostatku upřímné lásky k bližnímu mezi lidmi.
2. V nevážnosti k autoritě.
3. V nespravedlivosti ve stycích mezi různými třídami občanů.
4. Materiální blaho stalo se jediným cílem lidského snažení.

Kdyby se bojovalo proti těmto nepřátelům, vrátil by se nepochybně mír a blahobyt na zem. Skutečně Spasitel, který přišel, aby mezi lidmi zřídil opětně říši míru, postavil ji výhradně na podklad bratrské lásky. Chtěl přesvědčiti silou svých důkazů o této lásce. Ale není to ten duch, který dnes vládne na zemi. Jestliže se nikdy nemluvilo o bratrství méně než dnes, nebyla tato bratrskost více zneuznávána nikdy více než dnes. Národové, kmenové, města a jednotliví lidé jsou od sebe odděleni jako horami nebo zdi zlovůli a zjištností. Z nedostatku lásky k bližnímu vzniká *neucta k autoritě*. *Od té doby, co lidská a společenská autorita chtěla se učiniti nezávislou na Bohu a na zemi panující moci chtěl se přikázati toliko původ svobodné vůle lidí, uvolňovala se stále více pouta mezi nadřizenými a poddanými*. Papež naproti tomu připomíná slovo: Non est potestas nisi a Deo.¹⁾ Z toho vyvodil svatý Pavel povinnost svědomí podříditi se rozkazům onoho, který má moc, vyjímaje případ, kdy oneš staví se proti Boží vůli. Papež vyzývá knížata a držitele moci, aby byli toho pamětlivi a všímali si, zdali jest moudré oddělovati Krista od náboženství a zdali jest dobrou politikou odstraňovati z vyučování nauky evangelia.

Po potlačení dvojího živlu společenského ústrojí, totiž sloučení jednotlivých členů láskou k bližnímu a sloučení s jejich vrchními hlavami na základě jejich podrobení autoritě, nelze se diviti, že vzniká z toho boj jedněch proti druhým, těch, k nimž bylo štěstí štědré, a těch, kteří nazývají se rádi vyděděnými ze

¹⁾ Všechna moc pochází z Boha.

štěstí. Vůči tomu dlužno připomenouti učení evangelia, následování vznešené zásady vzájemně se milovati. Láska neodstraní rozdílu mezi stavy a třídami, dokáže však, že se vznešení skloní před nízkými s křesťanskými ctnostmi a zejména se spravedlností a že nízcí budou míti k velkým důvěru a budou od nich, jako od starších bratří, očekávati pomoc a ochranu. Ale, aby se toho do sáhlo, dlužno zničiti tajný kořen veškerého zla: *Radix omnium malorum cupiditas.*²⁾ *Hmotné blaho stalo se výhradným účelem života.* Do duší vniklo přesvědčení, že veškeré štěstí pro lidstvo spočívá na požitku vezdejších statků. Ale Ježíš Kristus učí ve svém kázání o blaženostech, že můžeme býti šťastni a jsme též šťastni v slzách, v chudobě a při pronásledování. Opravdové štěstí netkví tudíž v pozemském, nýbrž v nadpozemském. Dlužno tudíž opět posílit víru v nadpřirozené a s touto vírou oceňování, přání a naději v nehnoucí statky. Přejde k pocitu radosti, kterou Svätý Otec při vstoupení na prestol apoštolský pocítil, uvádí vznešené ctnosti svého předchůdce a vzpomíná na vývoj církve, na zlepšenou výchovu mladého kleru, na obranu katolické víry, na zdokonalení kultu a na rozšíření misí. Jeho činnosti otvírá se také rozsáhlé pole. Svätý Otec poukazuje, jaké jest toto pole, aby ho biskupové podporovali a společně s ním pracovali a především proto, poněvadž *prvním činitelem této pospolitě činnosti jest jednota a svornost duchovenstva.* Jeho úmyslem jest zmírniti každou nesouladnost a zabrániti tomu, aby nové vznikaly. Musí se tedy potíratí všechny osobní názory a neschválené nauky, ať už knihami, časopisy nebo veřejnými projevy. Musí se odstraniti svévolné zavádění nových titulů, označení a přídomek ve vyznávání katolicismu, poněvadž postrádají pravdy a spravedlnosti a slouží jenom k tomu, aby vnesly rozkol do řad katolíků. Katolické studium musí se více než zbytečnými otázkami zabývatí tím, aby víra byla zachována čistou. *Býlí modernismu* budí proto vypleněno a s ním zlý modernistický duch, který hledá ve všem novoty. S vyznáním víry jest jako mocný popud k dobrému spojen vzájemný příklad. Svätý Otec se těší, že tento příklad vidí v lůně katolických spolků a projevuje přání, aby se tyto spolky množily. Chce však také, aby tyto spolky zůstaly věrný pravidlům, které byly vydány nebo budou Svätou Stolicí vydány a poněvadž ku provádění toho jest nutnou činnost duchovenstva, zapřisáhá Svätý Otec biskupy, aby s veškerou péčí starali se o vzdělání a posvěcení mladých kleriků a kněží. Doporučujeme zejména kleru, aby byl bezpodmínečně svorný a poslušný biskupů a lituje, že bohužel duch vzpoury ne vždycky se vzdaloval prahu svatyně. Připomíná, že autorita biskupů není lidského, nýbrž božského původu, a že tudíž ten, kdo není s biskupy, není ani s církví. *Encyklika končí, jak počíná, vroucím přáním míru,* míru národům, kteří najdou v tom neocenitelné statky, míru církvi, která najde v tom svobodu, již potřebuje, jakož i zakončení abnormálního stavu, v němž jest dnes náměstek Kristův a vůči kterému stavu papež, plně své posvátné povinnosti, obnovuje protesty svých předchůdců.

Za tímto účelem, poněvadž srdce lidí jest v rukou Božích, doporučuje papež modliti se k Bohu o mír a prositi o přimluvu Panny Marie, které svěřuje svou osobu, svůj úřad a duše, Kristem vykoupené.

²⁾ Kořenem všeho zla je žádostivost.

Nově upravené „kalendarium perpetuum“ pro českou církevní provincii.

(Přijato nejd. episkopátem českým dne 13. února 1914 a potvrzeno posv. Sborem obřadů dekretem ze dne 4. května 1914.)

Prováděcí nařízení posv. Sboru obřadů k Motu proprio: »Abhinc duos annos« uložilo všem Ordinariátům, aby předložily návrhy na novou úpravu kalendáře diecézního a stanoveny tam zároveň i zásady, kterými se v té příčině třeba řídit.

Následkem těchto oprav provedených v kalendáři české provincie církevní vynecháno 17 dvojitých officíí (duplex majus), z nichž některá podle starého kalendáře mohla připadnouti i na neděli. Mezi nimi jsou na př. svátek sv. Rodiny (III. ned. po Zjev. Páně), svátky Mateřství a Panenství P. Marie (v říjnu), potom vypuštěno 19 dvojitých officíí malých (duplex minus) a 9 officíí polodvojných (semiduplex).

Pokud se týče officíí na neděle připadajících, staly se tyto *změny*:

Svátek Nejsv. Jména Ježíš položen na neděli od 2.—5. ledna, nebo v letech, kdy na tyto 4 dny neděle nepřipadne, na den 2. ledna (duplex II. classis).

Svátek Ochrany sv. Josefa, proměněný již ve slavnost sv. Josefa prvním; dekrety o úpravě breviře, který se slavil na 3. ned. po velikonočích, přenesen jako svátek 1. třídy s oktávou na středu po 2. neděli velikonoční.

Svátek Navštívení P. Marie, který se u nás doposud slavil 1. neděli v červenci, přeložen na 2. července.

Svátek nejdražší Krve Páně, ustanoven na 1. července (doposud v pondělí po 1. ned. v červenci).

Svátek sv. Cyrilla a Methoděje (doposud 2. ned. v červenci) ustanoven jako svátek druhé třídy na 5. července.

Památka všech papežů, slavená na volnou neděli po svátku sv. Petra a Pavla, vypuštěna vůbec.

Svátek sv. Jáchyma, (neděli v oktávě Nanebevzetí P. M.) přeložen na 16. srpna.

Svátek sv. Ostatků (slavil se v neděli po sv. Bartoloměji) přeložen na 5. listopadu.

Svátek sv. Andělů strážných (doposud 1. ned. v září) přeložen na 2. října

Svátek Jména P. Marie (slavil se v ned. po Narození P. M.) přeložen na 12. září.

Svátek Sedmi Bolestí P. M. (doposud 3. ned. v září) přeložen na 15. září.

Slavnost sv. Růžence (1. ned. v říjnu) ustanoven na 7. října.

Svátek Mateřství P. Marie (2. ned. v říjnu) vynechán.

Svátek Posvěcení chrámů (3. ned. v říjnu) t. zv. císařské posvěcení zaměněn za den skutečného posvěcení toho kterého chrámu; kde by datum nebylo možno již určití, bude možno přidržeti se zvykového data u osadníků dochovaného, o čemž ostatně rozhodovati budou nejd. Ordinariáty, které si vyžádají příslušné návrhy od jednotlivých duchovních správ. Mimo to však bude v každé diecesi slaveno posvěcení chrámu biskupského a to v arcid. pražské posvěcení metropolitního chrámu P. 1. října, katedrálních v Hradci Král. 30. října, v Litoměřicích 21. září a v Budějovicích 22. prosince.

Svátek Panenství P. Marie (5. ned. v říjnu) vynechán.

Z přenesených těchto svátků jest dovolena v říjnu mše sv. v 1. neděli o sv. Růženci, jest také dovolena o slavnostech dosud zvykem ustálených v následující neděli mše sv. o tom svátku.

U některých svátků snížen řád jeho ve stupeň nižší a zrušeny oktávy (na př. u některých sv. patronů českých, svátků mariánských atd.).

Z celé této opravy je patrno, že krásná nedělní officia přijdou opět k platnosti. To pak je důležité pro ředitele kůru, protože třeba mu připravit případné proměnlivé části mše sv.

Celá změna provedena bude v příštím direktáři. Zatím uveřejněn celý nově upravený kalendář v letošním Ordinariátním listě pražském č. 7. str. 74—80 (také ve zvláštním otisku) a podrobnější pojednání o této úpravě uveřejnil prof. dr. Fr. Stejskal v letošním ročníku Časop. katol. duchovnosti č. 4. str. 360 n.

Z »Cyrilla«.

Z praxe pro praxi.

V. LANKAŠ.

(Pokračování čl. v č. 8. str. 117.)

Řečené platí zcela všeobecně, jak ve styku úředním tak i ve styku mimoúředním. Zvláště zde naskýtá se knězi výborná příležitost, učiniti na lidi příznivý dojem, a to, *když zakládají rodinu*, když chtějí vstoupiti do stavu manželského. K církevním oddávkám musí dříve k němu přijíti. Ale jak mnozí to až dosud neradi a s těžkým srdcem konali a konají! Proč? Protože, podivno, jsou mnozí duchovní, kteří se snoubenci odbyvají hotovou náboženskou zkoušku, zkoumajíce je tak důkladně jako děti z katechismu. A neodpoví-li vždy snoubenci dobře, což se nezřídka stává, pak stojí tu ovšem zahanbeni jako školáci a spustí-li na ně duchovní ještě k tomu zhurta, ba pošle-li je i dokonce domů a dříve jich neoddá, až se naučí katechismu, — je možno se pak divit, nechtějí-li lidé ani slyšet o takovém duchovním a srdečně se radují, zbudou-li se ho? Člověk by nevěřil, píše Fischer, že tak ohromné hlouposti se od kněží dějí. Ale fakticky se dějí! Proč! Proto že myslí mnozí, — církevní předpis to žádá, »zkouška snoubenců« je »zkouška«.

Na to odpovídá Fischer: Možno, že Církev v prvých dobách a ve středověku až po novější dobu vyžadovala, aby duchovní zjistil u snoubenců, zda znají podstatné částky z náboženství, ježto tehdy nebylo závazné školské návštěvy, a v mnohých zemích dosud jí není. Ale v našich krajích, kde ode dávna již každý chlapec a každá dívka více roků navštěvuje školu a tím i náboženské vyučování, možno v pravdě za to míti, že za tuto dobu lidé aspoň podstatné vědomosti z náboženství si osvojili, i když snad termíny, aby se správně vyjádřili, jim snad chybí. A proto je dnes podobná zkouška z katechismu v našich krajích nevhodná a nečasová, zvláště když moderní dospělci nechtějí a netrpí, aby se s nimi zacházelo jako se školáky.

Poměry se jednou změnily a nenahlídne-li toho duchovní a následkem nepočítá-li s touto změnou svého extrémního konservatismu, pak se jednoduše pro přítomnou dobu nehodí a více zkazí, než napraví.

Za jediné správnou metodu »zkoušky snoubenců« má Fischer, zeptati se na vyskytující se překážky a pak učiniti snoubencům přiměřený rozklad,

v němž se jim poukáže vhodně na jich náboženské a rodinné povinnosti. Při tom možno jim doložit čtyři zlaté sloupy domácího štěstí: 1. *religiosita*, t. j. pěstování přátelství Božího; 2. *pravá křesťanská láska*, na rozdíl od pouze světské lásky, která pomíjí jako vše pozemské; 3. *pracovitost* a snahu dostat se v před v povolání; 4. *rozumnou šetrnost*. Kdo to obratně provede, působí více, než, kdyby snoubence zkoušel z celého katechismu. Z katechismu nezkoušel snoubence Fischer nikdy, ale přiměřenou rozmluvu konal vždy, a s prospěchem. Zacházíme-li s lidmi taktně a diskretně, učiníme na lidi vždy dobrý dojem; a tento styk s knězem bude jim vždy příjemnou vzpomínkou a oni vždy rádi zase kněze vyhledají. Zkušenost to dokazuje. I protestanté, jak Fischer vypravuje, mu správnost této metody dosvědčili.

Názor jeho o spolcích byl již dříve uveden. *Kde toho poměry vyžadují, buďtež vždy spolek založen*. I ostatních spolků, v osadě snad existujících, duchovní se nemá ale vzdalovati; účastní-li se jich *mírně a opatrně*, může leckdy různé výstřelky zabrániti a svůj vliv na lidi posílit. Proto též neodmítal Fischer pozvání ke křtinám a svatbám, jen za účelem, aby svým vystoupením a chováním při nich získal lidi pro náboženskou věc. Kdo ovšem nemá daru baviti, nebo nedovede míru zachovati in alcoholicis, ať zůstane jen doma! Veliké uzavírání se lidu a obmezování se jen na kostel nestojí za mnoho, jak Francie učí.

Jediné správný názor je v zásadě: jako katolická církev je zároveň i aristokratická i demokratická, tak musí i kněz býti *spolu aristokratem i demokratem*, t. j. musí státi *nad* lidem — svou důstojností a duchovním vzděláním, — a přece musí i s lidem žíti a pro jeho zájmy působiti.

Než kněz nesmí se starati jen o spásu duší, nýbrž i o *hmotné zájmy* farníkův a je hojně podporovati, zvláště na venkově. Svě osadě, zvláště není-li bohata, ať nepůsobí žádných přílišných vydání, ale její finance ať, pokud jen možno, šetří. Jinak stane se brzo nemilým v osadě, neboť dobře děl kterýs finanční ministr: *Wo der Geldbeutel anfängt, da hört die Gemütlichkeit auf.* Proto leccos provedl Fischer raději ze své kapsy, než aby zatloukl u osadníků. Ale nejen to, i *positivně* musí kněz se snažiti osadě prospěti. Zaopatřit staré lidi, sirotky, ne-duživce, atd. do ústavů, čímž osadě se leckdy sta a tisíce ušetří. Vliv a vážnost kněze tím jen stoupne.

Při restaurování kostela, pořízení parament mu vyšli zase za to lidé vstříc, tak že vše bylo důstojně provedeno a zřízeno. Ale nejen o zevnějšek církevního života staral se Fischer jako farář horlivě, ale i o *vnitřek*, t. j. o nábožensko-mravní smýšlení farníkův, což, konec konců, je věcí nejpřednější. Zvláště byl pozoren na ty, kteří ač katolíky, byli odcizeni církevnímu životu a proto již od let žádné účasti na něm nebrali. To činil již jako kaplan v Johannesbergu, kde také měl několik takových pobloudilcův a vždy delikátně a opatrně. Jednoho navštívil o velikonocích a zpozoroval, že nemá prstů. Pozdravil ho přívětivě, hned se ho ptal po příčině, zda snad již od narození je bez prstův. Prý ne. Sám je tím vinen. Opil se jako voják a omrzl na rukou i nohou. »Když mi to sdělil, vyslovil jsem mu své politování a poznamenal jsem: teď se nedivím, že v zimě a za špatného počasí tak málo chodí do kostela. Na to pravil: Velebný Pane, byl bych mohl přijíti, vždyť jsem byl i v hospodě. Ano, odvětil jsem, hospoda, toť něco jiného než kostel: předně není to tak daleko, za druhé v zimě je tam teplo, a za třetí dostane tam člověk i něco snít a popít. Žádný div, že jste šel častěji do

hospody než do kostela. Na to on: Ale v kostele jsem už nebyl hodně dlouho. No, — řekl jsem — tak zlé to jistě nebude, — 30 let tomu jistě není. Řekl jsem schválně hodně, jen, abych mu doznání ulehčil. Ale kdepak, tolik roků ne, uspokojeně odvětil. No, tak vidíte, řekl jsem mu k potěše, není to tak zlé ještě, jako u mnoha jiných. Možno, že tomu není ani 20 let, co jste nebyl v kostele. Ne, ale 8 roků jistě a to jest dost. No, to jste byl asi tehdy nemocen, když jste po prvé nešel? Ne, zvolal; ve zpovědi byl zpovědník ke mně nepřivětivý a prudký, a to mne nesmírně rozlobilo a proto jsem o kostele nic již nechtěl vědět. Vy jste, ale, jak jsem i od lidí slyšel, přivětivý pán; místo, abyste mne, pro mou lehkomyšlnost, káral, berete mne ještě v ochranu a omlouváte mne. Toť hezké a proto chci obrátiti. A skutečně obrátil.

(Dokončení.)

Vzbuzení tří božských ctností a lítost dokonalá.

Mezi nadpřirozenými ctnostmi mají nejpřednější místo *tři božské ctnosti* a úhelným kamenem jich je *lítost dokonalá*.

Žádá jich náležitá *příprava ke sv. svátostem* a také *modlitby nad umírajícími* je předpokládají.

Lítost dokonalá smývá hříchy již před přijetím sv. pokání čili jinak řečeno dává schopnost, konati opět skutky dobré a pro nebe záslužné, zaopatruje duši v náhlé smrti, chrání ji před hlubším pádem v těžké hříchy a skýtá vždy větší snadnosti v konání ctností.

Z toho vysvítá, že svrchovancu péči věnovati jest tomu, aby křesťanský lid (a to již mládež) byl *veden* ke vzbuzování tří božských ctností a v té věci aby mu bylo *jasno!*

Námítka, že by častá zmínka o dokonalé lítosti mohla snadno vésti k nevážení si a podceňování svátosti pokání, nebude se bráti vážně; stačí podotknouti, že ospravedlnění pokáním dává větší jistotu.

A konečně i kdyby splnila se v některých případech tato námítka, škoda z toho vzešla bude nepoměrně malá, uváží-li se naproti tomu hojné ovoce, jež vychází ze vzbuzení dokonalé lítosti, pochodící z dokonalé lásky.

Normy, které jsme uvedli v předešlém článku pro modlitbu vůbec, platí i tuto totiž: *dobré formule*, které mají býti vštípeny dětem trvale v paměť a *po-hnutky víry* naděje a lásky, obsažené v těch formulích, jež mají býti stylisovány tak, aby hýbaly k těm aktům ctností.

Jsou-li takové na snadě, pak děti porozumějí úplně i definicím; bez skutečného vzbuzení lásky, naděje atd. toliko pouhými definicemi a pouhým výkladem slov, nezískaly by dokonalého jich poznání.

Jakožto *prostředek* vzbuzení těch nadpřirozených aktů — vedle přesvědčení a dovedností katechetovy — na prvním místě jmenujeme *historické události* a to z čistého pramene, nikoli z plytké fantasmie.

Praví Gruber: „Na místě zdouhavého výkladu mnohých katechetů, kteří pojem naděje vyvozují z předmětů očekávaných od otce, boháče, císaře, lépe ihned začítí s tím, co čekáme od Boha, což lze snadno vyvozovati zvláště u dí-

těte; a dále na místě vymyšlených drobných historek dětských, jimiž by se měl znázorniti pojem úzkosti svědomí a lítosti a pod. lépe sáhnouti k biblickým událostem Adama a Evy, Kaina, bratří Josefových, Davida a nedostižné parabole marnotratného syna, kde zvláště celek sv. pokání — zpytování svědomí, lítost, opravdové předsevzetí, zpověď a dostiučinění — lapidárně jsou znázorněny.

Dále jako při žádném důležitém jednání, ani tuto nesmí se zapomínati na potřebu *milosti*. Dětem se vstřípi nejučinněji tato pravda tím, že katecheta s nimi vyzývá začasť o pomoc Ducha sv., dříve než vzbuzuje akty víry, naděje a lásky; také učení o potřebě milosti musí býti dětem dobře vyloženo a často připomínáno, aby samy též prosily za milost, kdykoli jmenované akty ctností budou chtít vzbuzovati.

Posléze třeba, aby děti měly *korrektní*, správný pojem, o vzbuzení těch aktů ctnosti, beze všeho poblouzení, kteréžto v té příčině nebývá ani u dospělých vzácným zjevem.

Jakkoliv žádoucí je, aby při nadpřirozeném spolupůsobení duše i cit se vzňal, a tak nejen duševní, ale i smyslová mohutnost snaživá měla podíl na vzbuzení těch aktů, tož přece jen smyslový cit následkem porušené přirozenosti lidské není zcela v moci svobodné vůle.

Třeba tedy děti poučiti o tom, že sice mají prositi Ducha sv. za milost, aby pohnul srdcem jejich, jinak ale při vzbuzení lítosti nemají se báti, že by měly nedostatek pravé lítosti, kdyby neměly plně oči slzí.

Neboť jsou naopak lidé, kteří často pláč nad svými hříchy a přece nesnaží se, aby se jich varovali.

Nejdůležitějším tedy tu je: upřímné předsevzetí, varovati se všeliké příležitosti ke hříchu a raději umřítí, než zhřešiti.

A kde ten úmysl je, tu je lítost náležitá.

Zbývá ještě promluvit o *dokonalé lítosti*.

I o té bývají pronášeny různé nesprávnosti od kazatelů i katechetů.

1. Bludné je tvrzení, že by dokonalá lítost ospravedlňovala toliko *v pádu potřeby* (in casu necessitatis).

V tom smyslu chtěl účinek její obmeziti Michael Bajus, jehož mínění však bylo zavrženo jako bludné od papežů Pia V., Řehoře XIII., Urbana VIII.

2. Rovněž bylo by nesprávně tvrditi, že dokonalá lítost je *nesnadná* ano i průměrnému křesťanu nemožná.

Ve St. zákoně však nebylo přece jiné cesty k ospravedlnění než dokonalá lítost.

3. Také není správně, že dokonalá lítost nemá míti zřetele na *vlastní blaženost* a odměnu věčnou.

Jako vděčnost za dobrodiní Boží je jistou cestou k lásce dokonalé, tak právě může býti i bázeň před trestem Božím anebo touha po věčné blaženosti účinným prostředkem k dokonalé lítosti.

Je sice pravda, že bázeň anebo naděje nejsou adekvátní pojmy dokonalé lásky a lítosti, ale nelze jich vylučovati, jako by byly překážkou k docilení dokonalé lítosti; naopak k ní právě účinně disponují.

4. Zcela bezdůvodno je tvrditi, že dokonalá lítost musí se vztahovati i na všechny *lehké hříchy*.

Dále známo, že podmínkou k dokonalé lítosti je *předsevzetí zpovídati se*, ale ne v tom smyslu, že by musilo býti *výslovným*; tím méně je žádoucí (k dokonalé lítosti) — vyjma některé případy — že by to musilo býti předsevzetí co *možná nejdříve* se zpovídati.

Jakkoli tyto akty ctností doporučiti je jako nejdůležitější potřebné, nesmí se to přece dít na úkor objektivní pravdy.

J. N.

Dle Dr. Gatterera »Katechetik«.

Neděle II. adventní.

Lurdy — záchrana naší doby.

Prof. EM. CÍVKA.

V úterý bude tomu právě 60 let, co prohlásil slavné paměti papež Pius IX. za souhlasu celé církve: *»Blahoslavená Panna Maria v prvním okamžiku svého početí zvláštní milostí a výsadou všemohoucího Boha vzhledem k zásluhám Ježíše Krista, Vykupitele lidského pokolení, vši poskvrny hříchu dědičného zůstala ochráněna a prosta.«* — Celý katolický svět zajásal, že splněno jeho vroucí přání, že článkem víry prohlášeno zbožné podání od nejstarších dob v církvi naší udržované, že Rodička Boží, Panna Maria, dědičným hříchem ani na okamžik nebyla poskvrněna.

Za čtyři leta po tomto prohlášení sama Rodička Boží potvrdila, že jí právem náleží vyznamenání tak veliké. Když zjevila se totiž r. 1858 několikrát zbožné dívce Bernadettě v Lurdech, na otázku dítěte: *»Kdo jsi vznešená Paní?«*, odpověděla: *»Já jsem Neposkvrněné Početí!«* Ó vznešené a podivuhodné přiznání! Kdo by se divil, že si též přeje tato Královna bez poskvrny hříchu Počatá, aby ji všichni lidé ctíli a oslavovali? *»Chci, aby sem přicházeli zástupy lidí a mně chrám zde byl zbudován,«* pravila nebeská Paní Bernadettě.

A přání nebes Královny vyplnilo se stkvěle. Každým rokem větší a mohutnější zástupy zbožných poutníků proudí k jeskyni Massabielské, každým rokem dále a dále šíří se úcta k Rodičce Boží Lurdské. Více než milion věřících navštívilo již posvátné místo Zjevení; v minulém roce 1913 bylo vypraveno do Lurd 494 poutnických vlaků.

Vedle nádherné basiliky, která byla nad posvátnou jeskyní v Lurdech v letech šedesátých postavena, zbudován tam byl v posledních letech minulého století, rozsáhlý chrám nazvaný Růžencový, ku počtě blahoslavené Rodičky Boží, Panny Marie.

Jméno Lurdy stalo se známým a slavným po všem světě křesťanském, stalo se cílem a touhou mnohých věřících a bohužel také terčem potupy a posměchu mnohých nevěrců a našich nepřátel.

Katolík, který čte a slyší o velikých milostech, jež v Lurdech byly uděleny, o zázračných uzdraveních, jež tam na přímluvu Rodičky Boží od Boha byly vyprošeny, nemůže a nesmí zůstatí lhostejným k těmto podivuhodným událostem, jež přes půl století již trvají a každý rok se opakují. A kdyby nic jiného, již ta zuriťost nepřátel, ta zloba, s jakou na zjevny Lurdské se vrhají, ty jejich rouhavé řeči a spisy, v nichž Lurdy za »otázku lidské vědy a kultury« prolašují, musí přesvědčiti i vlažného katolíka, že se jedná o věc vážnou, důležitou, které *jest povinen věnovati pozornost nejuvětší*.

S dvojího hlediska sluší pozorovati události Lurdské. Již *původ* úcty Mariánské v Lurdech jest rázu nadpřirozeného a *ovoce* její dokazuje ještě jasněji přímé působení všemohoucnosti a moudrosti Boží.

Nástrojem Božím k rozdílení úcty Mariánské v Lurdech byla prostá, čtrnáctiletá dívka *Bernadetta Subirous*. Od 11. února do 16. července 1858 spatřila Bernadetta ve výklenku skály Massabielské celkem osmnáctkrát nebesky krásnou Paní, v bílém oděvu, s modrým pasem kolem beder, s bělostným závojem kolem skrání, v rukou s růžencem z bílých perel na zlatém řetězu zavěšených. 25. února poručilo Zjevení Bernadettě, aby rukama vyhrabala hlínu v jeskyni, a ihned vytryskl ze země silný pramen, který denně vydává 120 tisíc litrů vody, podivuhodnou mocí obdařené. 2. března zaslechla dívka rozkaz: »Chci, aby sem zástupy lidí přicházely a chrám zde byl zbudován!« Dne 25. března na otázku dítěte: »Kdo jsi?« odpovědělo nebeské zjevení. »Já jsem Neposkvrněné Početí.«

Věrohodnost Bernadetty byla úplně a jasně dokázána. Lékaři zjistili její zdravé smysly a normální duševní stav, úřady duchovní i světské přísně ji vyslyšely a nesčíslní svědkové potvrdili pravdivost výpovědí dívčiných. Bernadetta zamítla všechny pocty a odměny světské, vstoupila dobrovolně ve 22 letech do kláštera milosrdných sester, kde se zasvětila službě nemocných a zemřela plicní chorobou 16. dubna 1879 v 35 roce věku svého. Po celý život zůstala věrna svým původním výrokům o Zjevení. Ani nejmenší odpor nebyl nikdy shledán v jejích výpovědích. Ještě před svou smrtí prohlásila radostně za přítomnosti všech klášterních sester: »Viděla jsem Ji, viděla jsem ji, nyní jsem šťastna.«

Po třiceti letech 22. září 1909 byla mrtvola Bernadetty — dle svědectví biskupa Neverského Františka Liona — nalezena úplně neporušená, beze vší stopy rozkladu. V poslední době zahájeno v Římě jednání o svatořečení Bernadetty, a tím zajisté její úpřímnost a věrohodnost nade vší pochybnost postavena.

A které byly účinky těchto podivuhodných Zjevů? »*Po ovoci jejich poznáte je,*« praví Božský Spasitel.

Na slovo prosté dívky stavěny skvostné chrámy u jeskyně Massabielské, po celém světě katolickém zřizovány jeskyně s milostnými sochami Panny Marie Lurdské. Nesčíslní zástupové ze všech zemí katolických spěchají do Lurd, aby uctili královnu bez hříchu dědičného Počatou a jí přednesli své prosby a přání.

Kdo vyzkoumá všechny prameny milostí, jež z Lurd vyprýštily? Kdo sečte ty vroucí modlitby, které tam byly k nebi vyslány, ta dobrá předsevzetí, jež tam byla učiněna, kdo spočítá ty duše, jež v Lurdech milostí svátostnou byly očištěny a posvěceny, kdo sečte ta četná, podivuhodná vyslyšení modliteb a zázračná uzdravení od rozličných nemocí?

Roku 1913 slouženo v Lurdech 68.700 mší sv. a uděleno 890.000 sv. přijímání. Mezi poutníky bylo 670 lékařů, z nichž 236 z jiných zemí, mimo Francii. Skoro 10 tisíc nemocných přijato bylo v tamnějších nemocnicích a 75 protokolů sepsáno o náhle uzdravení nebo zlepšení nemocí.

Od r. 1882, kdy byla v Lurdech zřízena zvláštní kancelář k lékařskému vyšetřování zázračných uzdravení, až do r. 1912, tedy za 30 let, zaznamenáno 4270 uzdravení. Z nich — kromě jiných — bylo 529 uzdravení plicní tuberkulósy, 60 zhojení nádorů a otevřených ran, 35 uzdravení rakovin. O těchto uzdraveních vyjádřilo se 346 lékařů, »že lidská věda silami přirozenými nemůže je vysvětliti.«

V posledních pěti letech byla 32 uzdravení po nejpečlivějším zkoumání od obou biskupů prohlášena za nadpřirozená. Také *papežové* schválili a potvrdili mnohokrát úctu k Panně Marii Lurdské. Již *Pius IX.* r. 1869 uznal jistotu Zjevení Lurdských, a *Lev XIII.* nazval Lurdy »*záchrannou přítomnou dobou*« a ustanovil zvláštní svátek. »Zjevení Panny Marie v Lurdech,« který *Pius X.* nařízením ze dne 9. listopadu 1907 na celou církev rozšířil. Ovšem závazné a dogmatické rozhodnutí o zázracích Lurdských papežové neučinili a za článek víry jich neprohlásili. Ale z toho neplyne, že by měl kdo právo zázračný ráz uzdravení Lurdských veřejně popírati, nebo za podvod a klam je prohlašovati, jako činí mnozí nepřátelé naši.

»Zázraky se nestaly, poněvadž jsou nemožné,« volají nepřátelé. Ale jest popírání nějakého skutku též důkazem, že se opravdu nestal? Či může někdo tvrditi a dokázati, že se klamalo, nebo dalo oklamati 346 lékařů, kteří nemocné i uzdravené vyšetřovali? Již zdravý rozum soudí: »I kdyby snad při takovém množství nějaké nepřistojnosti se staly, vše nemůže býti klamem. Tak se nedají klamati lékaři, soudcové, představení církve a tisícové věřících i nevěřících poutníků.«

Snad se též někdo táže: »Proč právě ve Francii takové Zjevy se dějí?« Bohu, moji drazí, nemůžete předpisovati, kde a kdy má divy činiti. Věřící křesťan přijímá vděčně kdekoli dary z ruky Páně a koří se vždy neobsáhlé moci a dobrotě Boží. Ostatně jest známo, že z nemocných, kteří do Lurd zavítají, veliká většina vrací se domů neuzdravených, ale bez vnitřní posily, bez útěchy, neodchází nikdo z místa milosti.

Bůh nás chce zajisté zjevy Lurdskými těšiti ve víře a v důvěře k Němu siliti, ale také nás chce varovati. Uprostřed země, kde klesl hluboko život mravní a náboženský, postavil Pán bělostnou sochu Neposkvrněné Rodičky Boží. Nehlásá-li tato socha jasně: »Který národ chce býti silným a mocným, ten musí sobě zachovati víru a čistotu mravní?«

Ano, z té jasné tváře neposkvrněné Panny line se i k tobě, milý příteli, prosba a napomenutí: »Buď čistý v myšlenkách i skutcích, a svatá radost i klid sidlíti budou ve tvých prsou, síla milosti Boží ochotným učiní tvé srdce ke konání dobra a schopným ke snášení všech útrap a protivenství.« Zajisté jenom člověk čistý bezpečně kráčí světlou stopou ctnosti a dokonalého života. »*Neporušenost působí, aby byl člověk nejblíže Bohu.*« čteme v knize Moudrosti. (620.)

Proto prosme dnes vroucně Rodičku Boží, bez poskvrny hříchu Počatou, abychom s její přímluvou ctnost čistoty si oblíbili a s její pomocí přemáhali statečně plameny smyslnosti a zlé žádostivosti, volajíce k ní slovy básníkovými:

Ó nech mi dále štědrost svoji pláti,
By moje duše, která tebou zdráva,
K tvé zálibě se mohla těla vzdáti. Amen.

(Dante, Nebe, Zp. 31. Přel. Vrchlický.)

Promluva na III. neděli adventní.

O ceně přízně Boží.

PAVLIŠTA JOSEF, katecheta v České Třebové.

„A pokoj Boží, kterýž převyšuje všeliký smysl,
ostříhej srdcí vašich i myslí vašich.“

Ep. k Filip. IV. 7.

Těmito slovy přeje vám, milé děti, sv. apoštol Pavel, abyste si získaly a zachovaly přízeň Boží za každou cenu, neboť ona blahodárným pokojem naplňuje duši, takovým, jehož svět nemá a dáti nemůže, jenž cennější nad veškerý statky světa.

Abychom *poznali cenu přízně Boží*, zkoumejme vlastnosti přízně lidské.

1. Těšiš se přátelství a upřímné přízni vlivné osoby; staviš na ni jak na pevné skále plán lepší své budoucnosti; neb spoléháš na ni aspoň v okamžicích tísně. Zapomněl's však, že ústa ráda slibují, ruka však liknavě vztahuje se ku pomoci. Hle, již strasť se ti upřeně zadívala v oči a neodvrací se, hlava div se ti starostí nerozskočí, srdce úzkostí horečně se chvěje. Jsi bez pomoci. Jako tonoucí stěbla, chytáš se přátelství vlivné osoby, jdeš, prosíš, vzbuzuješ soucit, ale po několika slovech snad zdvořilých a krásných poznáš, že svět na sliby jest velmi štědrý, ale na skutky skoupý. Což nevypravuje ti o *nevěrnosti přízně lidské každá stránka dějin*? Neslíbil král Assuerus babylonský Estheře polovici království? Slíbil, ale marně pročítáš dějiny lidu israelského a hledáš splnění toho slibu. Věru přízeň lidská je podobna letnímu mračnu. Příroda žářem slunečním jest vyprahlá, každý list a květ umírá touhou po vláze. Konečně mrak ukáže se na obloze, slibující hojný déšť, vítr prudký jej žene, však po několika kapkách, jimiž sotva prach skroper, mrak mizí.

Přízeň Boží však jest naprosto věrna ve slibech, nejen že pomáhá v tísní nejvyšší, ale zahrne tě svými dary. Proto nadšeně v ústa Boží vkládá žalmista Páně tato krásná slova: „Sliby, jež plynou z úst mých, neučiním neplatnými.“ (Ž. 88.) Zda neslíbil Bůh na počátku věkův nevďečným lidem Syna svého Vykupitele? A po 40 stoletích objevuje se slíbený Messiaš, aby vykoupil svět a naplnil všelikého tvora požehnaním. Zda král Šalomoun neprosil Hospodina jen za moudrost? A hle, zahrnul jej moudrostí, věhlasem, slávou a bohatstvím. Pohlédni na P. Ježíše, každý zázrak jeho dýchá projevem přízně Boží, ano žasnouti musíš nad ní, neboť nejen celý život obětoval za věčný život duše tvé, ale pod způsobou chleba v Nejsv. Svátosti skryl se a stal se vězněm ve svatostáncích chrámů křesťanských, by každý kdo věří v Něho nezhynul, ale měl život věčný. Přízeň Boží jest nesmírně věrna ve slibech a tak štědrá, že nejen Bůh nám dá, co má, ale i to, co sám jest.

2. Proč tolik *neochoty* tají se v přízni lidské? Poněvadž jest proniknuta *sobectvím*. Věříš příteli, jenž často tě navštěvuje a přísahá ti věrnost, že tebe nepustí? Věrnost přátelství bývá často rovna věrnosti vlaštovky k létu. Proto je miluje, že nejvíce potravu v něm nalézá; neb věrnosti včely ke květu, z něhož ssáti může med. Tvé vědomosti, vliv ve společnosti, nadání, bohatství — toť vše, co láká mnohé k tobě a získává ti přízeň jejich. Až tě využijí, až pomoci tvou dosáhnou cíle, pak třeba nevďek bude ti odměnou. *Bůh věnuje ti svou přízeň nezištně!* Proč opouští slávu svou v nebesích a po celý pozemský život volí si chudobu, bídu, strádání za své sestry? Proč zášтім, pronásledováním dává se

štvátí hlásaje věčnou pravdu! Proč obětuje ti ještě život na kříži kalvarském do poslední krůpěje krve, když již obětoval ti pravdu i lásku svou? Proč volá tě jako ovečku zbloudilou z cesty zločinné pokáním a odpouští i nevděk nejhrůznější? Proč jedná tak? Co očekává od tebe za tolik milosti? Ničeho. Vše to činí jen, aby pojistil duši tvé věčné štěstí!

3. Viš dobře ze zkušenosti, jak *snadno lze ztratiti přízeň*. Opominutí povinné úcty, v žertu pronesené neopatrné slovo a hasne přízeň jako plámenek při zavanutí větru. Sto dobrodiní prokaž přáteli svému a nebudeš-li moci jediné snad přání jeho vyplniti, zapomene na vše a přátelství přerušeno jakoby ho nebylo bývalo. Jak nestálé jest lidské přátelství! *Boží přízeň jest nezrušitelná*. Snad ve chvíli, kdy hněv vynutil ze rtů tvých slovo rouhavé, Bůh zahrnul tě pozhnáním, když přísahal's pomstu vinníkovi, ochrana Boží zachránila tě před úklady nepřítele, když chystal's se zraditi Krista hříchem nejhanebnějším, výstražnou překážkou zachránil tě od rozervanosti na světě a od věčné kletby v záhrobi. Neprozkoumáš přízně Boží a propasti její nepronikneš; jest nesmírna a nezrušitelná.

4. Mnohdy ani *nejmenší příčiny nezavdáš* a přece přízeň lidskou ztratíš. Stihne tě nehoda, nemoc, ztráta jmění, neúspěch v podniku — a přátelství ulétá jak ptáci na podzim. Vzpomeň na Joba. Dokud se smálo naň štěstí pozemské hrnuli se k němu všichni, ale když z dopuštění Božího vše ztratil, báli se ho přátelé, by jich o pomoc nepožádal: »Nyní jste přišli« — praví jim — a vidouce ránu mou bojíte se. Zdalíž jsem řekl: Přineste mi něco a ze statku svého darujte mi?« (Job. VI. 21. 22.) Přízeň trvá tak dlouho, dokud nic nestojí, má li ale se osvědčiti skutkem, zvadne jak mrazem zničený květ. *Přízeň Boží vzácným květem milosrdenství kvete* a neopouští nás v bídě nejvyšší. Malomocní žili ve velikém opovržení i u vlastních příbuzných a Kristus Pán se jich nešťil, ale očistil je. Neváhal hledati hříšníky a jísti s nimi a když mu to vytýkali farizeové odpověděl krásně: »Lékaře nepotřebují zdraví, ale nemocní« Posledlé pak zlým duchem pouhým slovem vysvobozoval z otroctví ďáblova.

Viš, křesťane, kdy nejlépe poznáš cenu lásky a přízně Boží? Až těžká nemoc upoutá tě na lůžko smrtelné, západ života tvého dohoří. Opuštěnost políbí tě sice dlouhým polibkem, věren ti však zůstane Pán Ježíš Ukřížovaný, neodvrátí se od tebe, zahrne tě útěchou, milosrdenstvím a láskou. Proto již nyní často pros za milost, bys zaopatřen sv. svátostmi na cestu do věčnosti mohl Jej přivítati radostně a křížek Jeho v třesoucích rukou tvých bude ti berlou naděje ve věčné štěstí. Amen.

Pro „Červený Kříž“

složili ode dne 24. října včetně do 24. listopadu t. r. tito důst. pp. katecheté: **25 K:** Hladký Josef, Jaroměř. **22 K:** Suchoradský Ant., Praha-II. **20 K:** Vošahlík Karel, Plzeň; Biedermann Maximilián, Příbram; Silný Václav, Žižkov; Mathauseř Šimon, c. k. professor v. v. Plzeň; Eismann Vilém, Škvřňany. **19 K:** Boštík František, Pardubice. **16 K:** Hrudka Václav, Smíchov; Vlasák Antonín, Žižkov. **15 K:** Slaviček Jaroslav, Smíchov. **K 13·75:** Klenka František, Bohdaneč. **10 K:** Čurda František, Vršovice; Šabatka František, Sušice; Pavelka Václav, Domažlice; Kvasnička Václav, Česká Skalice; Paukert Václav, Litomyšl; Lonský Jan, Bystré

u Poličky; Stanislav Josef, Nechanice; Martinek Václav, Dvůr Králové n/L.; Komárek František, Vamberk; Makeš Ladislav, Radnice u Plzně; Dvořák Alois, Kostelec n/Orlicí; Jiráček Bohumil, Král. Vinohrady; Linhart František, Turnov; Malý Jan, Sušice; Hrnčíř Josef, Jilemnice; Šmakal Alois, Benešov **K 8**: Červáček Eduard, Kročehlavy; Laub Karel, Plzeň; Bečvář Václav, Zičkov; Herynk Matyáš, Kladno; **K 7** Žalud Václav, Mýto u Rokycan;

K 5: Taitl Emanuel, Praha-VII.; Pěkný Josef, Král. Vinohrady; Dvořák Gerlach, převor na Strahově; Jirsa Josef, Žamberk; Bednář Josef, Kladno; Javůrek František, Pelhřimov.

K 2: Pospíšil Stanislav, Čáslav.

K 166: Oliva Arnošt, Slaný; Špale Antonín, Slaný.

S učitelskými sbory svého působitě odvádějí 1°/_o ze služného pro »Červený kříž«: Pospíšil Stanislav, Čáslav; Pícha Josef, Kyšperk; Josef Špáta, Čáslav; Vác. Gyurkovics, Král. Hradec; Kohout Josef, Golčův Jeníkov.

Václav Hála,
t. č. pokladník.

Z praxe a různé.

Stanovisko Vatikánu k evropské válce. Z Říma, 7. října. »Osservatore Romano« zdůrazňuje ve svém úvodníku: Ve sportech lidstva a v krvavých konfliktech, které z nich vznikají, chtěla a chce vždy Svátá stolice zachovati nejuplnější a naprostou nestrannost, protože klade své poslání míru a lásky k bližnímu mezi všemi národy světa bez rozdílu rasy a náboženství nad každý jiný zájem. Poslušni tohoto otcovského vedení, mají dbáti všichni věřící mírnosti řeči, zejména kněží. Tito mají tudíž klásti nad přání o vítězství své země, samo o sobě oprávněné, zajisté lidšější a a křesťanšější přání světového míru a užívati vždy též vůči nepřátelům nikoli slov pohrdání, nýbrž řeči prodchnuté láskou k bližnímu.

Duchovní správa na válečném poli a u raněných, dopravovaných drahou. (N. E. 13.739.) Prosa nejdůst. c. a k. Apošt. polního vikariátu k nejd. biskupským ordinariátům a dobrovolně se hlásícím kněžím.

Více než 900 kněží přiděleno jest k vojsku a koná duchovní službu na válečném poli, na závozištích, v lazaretech a vojenských nemocnicích, aby pokud možno bylo dobře postaráno o duchovní správu u c. a k. vojska. Skoro všichni aktivní a rezervní vojenští duchovní byli již povoláni do služby, mnozí z nich padli na poli válečném, neb byli zraněni neb onemocněli. Tento úbytek

byl ovšem nahrazen rezervami; i.ež vojenští duchovní nemohou jak by si bylo přáti celou péči svou věnovati *raněným v železničních vlacích*, kteří z válečného pole jsou dováženi do nemocnic často velmi vzdálených.

I obracím se na velkomyslnost nejd. bisk. Ordinariátů a prosím o laskavé pořízení, by umožněno bylo kněžím, *kteří dobrovolně se přihlásí*, na určitých tratích, pokud jich diecése sahá, *doprovázeti vlaky s raněnými* a o jich duchovní potřeby se starati, až by byli vystřídáni kněžimi jinými na určitých stanicích k službě té nastupujícími. Prosím také co nejvšeleji všechny kněze oněch míst na drahách, kde vlaky s raněnými delší čas se zdrží, by se raněných laskavě ujímali.

Také velitelé transportů jsou poukázáni, bude-li třeba, požádati telegraficky o výpomoc duchovenstvo v nejbližším staničním místě dráhy.

Pro kněze doprovázející raněné zaručena je volná jízda. *Legitimace* k tomu účelu lze si vyžádati u Apošt. polního vikariátu ve Vídni VIII/2, Škodagasse 19. O dodatečné povolení remunerace bude žádáno.

Rozumí se, že zřetel bude vzat na ony kněze, které příslušné ordinariáty splnomocní.

Vzhledem, že ranění jsou rozličné národnosti, bude dána přednost kněžím, kteří jsou mocni více řeči.

Emmerich Bjelik, pol. biskup.

K této důtklivé žádosti nejd. c. a k. Apoštol. vikariátu obrací se jeho Eminence, nejd. Arcipastýř na důstojné duchovenstvo v místech na drahách neb na blízku drah, jimiž ranění jsou dopravováni, ležících, se snažnou žádostí, by z lásky k nesmrtelným duším a našim drahým vojínům přinesli tu obět a přihlásili se k této duchovní službě.

Přihlašky buďtež pokud možno brzy učiněny u zdejšího kněž. arcib. Ordinariátu, jenž příslušné legítimace opatří.

Kněž. arcib. konsistoř v Praze, 9. října 1914.

K otázce, lze-li neplnomocné odpustky získati vícekrát za jeden den. (N. E. 13. 243.) Svatý Otec Pius X. rozhodl dne 25. června 1914 takto: Není-li výslovně při povolání neplnomocných odpustků udáno, zda jen jednou za den neb vícekrát za den lze je získati, tu možno tyto neplnomocné odpustky získati tolikrát za jeden den, kolikrát se vykoná modlitba neb dobrý skutek v povolání udané.

(Acta Apost. Sedis 1914 pag. 379.)

Z kněž. arcib. konsist. v Praze, 30. září 1914.

Spolek mnichovských katechetů
12. října 1914 ústy předsedy věnoval vzpomínku zasloužilým členům výboru, kteří odešli do boje: dru Göttlerovi a dru Mayerovi. Za tohoto převzal referát městský kazatel Murböck: »Užití války v katechesi,« která je mocným a všestranným názorným prostředkem a upozornil na skýtání účinné pomoci od školních dětí, k čemuž rada Becker dodal, jak katecheta v té příčině má předcházeti příkladem. Jinak doba války není bez vlivu na školu a nábož. vyučování. Polovina školních budov věnována účelům vojenským a některé školy nemají vyučování. První semestr má začít v listopadu. Obměšlené převzeti vyučování náboženství ve druhých třídách od katechetů (po 1 hod.) nemohlo se uskutečniti; rovněž ne nová organizace dívčího školství pokračovacího, tak prozatím odložen byl spor půl neb celohodinného tamnějšího vyučování.

Katechesen für Oberstufe (pro školy měšťanské, pokračovací, také pro křesťanská cvičení). Napsal *Jan ev. Pichler*, kněž. arcib. rada, emer. farář. III. díl »*O milosti*

a prostředcích milosti.« 8° VII a 404 str., brož. 4 K, váz. 5 K.

V tomto díle jest cílem autora »naučiti žáky tomu, aby si na výsost vážili života omilostněného a prostředků, jimiž lze k němu dospěti, jakož i aby jich často a hodně užívali.« Při tom nespouští s oka momentu apologetického. Názor uplatňuje se tu mnohými příklady a to i ze života moderního. Díl ten obsahuje 41 »katechesí pro 7. a 8. školní rok,« mezitím 18 o svátosti pokání a sv. oltářní (inklusive se mši sv.), 4 o bifmování; dále 6 »katechesí pro 8. školní rok o vyšší stupeň« a to: Námitky proti modlitbě, Neposkvrněná naším ideálem, zpořád Kristem P. ustanovená je dobrodiním pro lidstvo, význam a účel svátosti oltářní, kterak Pán Ježíš ve svátosti oltářní sílí a těší, námitky proti katolickému manželství, v závěru jsou dvě promluvy před sv. zpovědí.

Tím dílem končí se Pichlerovy: »Katechesen für die Oberstufe« a rovněž jeho: »Erstbeicht und Erstkommunionunterricht fürs 3 Schuljahr« dospívá tímto dílem k své kulminaci.

Odborná kritika věnuje těmto katechesím pro školy měšťanské, jako i dřívějším pro školy obecné nevšední chválu; katecheté a duchovní správce pochvalnými projevy akcentují jejich poutavost a praktičnost, což zvláště potvrzuje i nedočkavost, s jakou tento díl byl očekáván.

O náboženství dětí bezkonfessionálních rodičů. Z Vidně 14. listopadu 1914 se sděluje: Proti nedávnému nálezu říšského soudu, že rodiče bez vyznání nemohou býti zavázáni, aby pro své školou povinné, rovněž bez vyznání jsoucí děti určili státně náboženské vyznání za účelem vyučování náboženství ve škole, dnes správní soud, jenž pojednával stížnost soukromého úředníka Kisse, kterému bylo vídeňskou okresní školní radou na počátku školního roku 1912 pod pořádkovými tresty uloženo, aby pro svou, tehdy 9letou dceru Aurelii určil státem uznané náboženské vyznání, v němž dítě mělo býti ve škole vyučováno a jehož rekurs byl v poslední instanci ministerstva kultu a vyučování jako neodůvodněný zamítnut, prohlásil, že takový závazek existuje. Tento závazek nastává nejpozději dobou, kdy počíná návštěva školy.

Vyučování náboženství a válka. Jako vyučování katechismu může mít zřetel na nynější válečné poměry, tak i vyučování

bibličké dějepřavě skýtá hojně příležitosti aplikovati na válečné téma: »Abraham obětuje svého jediného syna — válka žádá oběti od mnohých otců a matek: Obětuj mi svého syna!« — Josef musí do cizí země, aby tak svou rodinu a svůj národ zachránil od smrti hladem; bratr je v Rusku (Srbsku, Francii), aby svou rodinu, domovinu chránil před nepřítelem. — Israhel těšil se Boží pomocí v boji proti svým nepřátelům, dokud byl zbožný a věřící; národu zbožnému a věřícímu nedá P. Bůh zahynouti. — Vůbec celé dějiny *starého zákona* až k bojům makkabejským dávají hojně námětů pro jmenované téma. — , dějinách zákona *nového* lze zužitkovati více *ethickou* stránku. Parabola o milosrdném Samaritánu dává příležitost promluvit o činnosti duchovních správců a ošetřovatelů ve válce, představití dětem léčivou práci personálu sanitního, lékařů, milosrdných Sester, duchovních, Červeného kříže; to jsou milosrdní Samaritáni, kteří pomáhají ubohým raněným. Užije-li se války, která na mnohých žádá obět života za vlast, jakožto přípravy pro učení (samo sebou) obtížné o náměstném *dostiučinění a obětní smrti Kristově*, bude dítěti jasno, co značí; dal život Svůj, aby nás vykoupil a aby nám získal vlasti nebeské.

Úprava platů učitelských ve Slezsku. Na místě zákona ze dne 6. listopadu 1901 nastoupil *nový zákon dne 28. dubna 1914.*

Učitelé dělí se na vřaděné a nevřaděné (do statu personálního). Nevřadění jsou absolventi s vysvědč. maturitním, anebo i ti, kteří mají vysvědčení způsobilosti učitelské, ale nejsou dosud definitivní.

Vřadění jsou rozděleni dle tříd platů a to:

Učitelé *obecných* škol na *pět* tříd,
» *měšťan.* » » *tři* třídy.

Platy: základní, starobní přídavek, bytné, funkční přídavek.

a) Základní:

1. na *obecných* šk. dle tříd platebních K 1600, 1800, 2000, 2200, 2400.

2. na *měšťanských* škol.
K 2400, 2600, 2800.

Nevřadění mají po zkoušce způsobilosti 1400 K, s maturitou 1000.

b) Starobní přídávky jsou kvadrantenáky 10% vpočitatelného služného; poslední po

32. roce, první po 5. roce po zkoušce způsobilosti.

c) Osobní přídávky dostanou ti učitelé, kteří po 30 leté řádné službě se nemohli státi řídícími a to na obec. 150 K a na měst. 300 K.

d) Bytné:

Nevřadění mají nárok na 1 světnici, vřadění na 2 až 3 světnice s příslušenstvím.

Anebo v penězích 500—1000 K (ředitelé měst. škol.)

400—800 » (učit. měst. šk. a řídící více než čtyřtřídní),
100—600 (ostatní).

e) funkční přídávky:

řídící 1 tříd. 150 K

» 2-3 » 250 »

» 4 » 400 »

ředitelé měst. škol: 600 »

Služné učitelek jako učitelů.

Nás zvláště zajímá služné *katechetů*:

Učitelé náboženství tvoří dle § 41 zákona vlastní status se základním služným K 2800.

Podmínky pro přídávky a pensi jsou tytéž jako u učitelů. Léta duchovní správy se započítají do 5 let.

Učitelé náboženství s remunerací mají 70 K za hod., duchovní správcové a světsí učitelé 60 K za hod. —

Pensionování po 35 letech; po 10 letech 40% a stoupá každým rokem o 2.4%.

Do pense se čítá: doba služebná, funkční příd., osobní příd., bytné. Následuje vyměření pense vdov se zřetelem na sirotky. Dle toho jeví se úprava jak učitelských tak i katechetských platů přímo ideální.

Drobnosti: Mnichovské »Katechetische Blätter« píší: »Pozoruhodno pro toho, kdo není raněn slepotou. Koncem července nabyli platnosti zákon o zrušení všech škol, na nichž se ještě vyučuje náboženství. A 1. srpna již byla vypověděna Francii válka Německem.« — Jak běží Rusku o vzdělání lidu je viděti z toho, že ruský ministr dal zavřítí všechny školy po dobu války. Bylo škrtnuto z rozpočtu 210 mil. jako úspora. —

Ježto mnozí dpp. členové dluhují členské příspěvky nejen za letošní, ale i za loňský rok, žádá Spolek snažně, aby ráčili povinné příspěvky zaslati, neboť správní rok spěje ke konci a nastávají Spolku povinnosti platiti »Vychovatele,« jakož i jiné dluhy.

UČITELSKÁ PŘÍLOHA

K XXIX. ROČNÍKU VYCHOVATELE.

ROČNÍK XVII.

REDAKTOR VLASTIMIL JELÍNEK.

Novým rokem k nové práci!

Opět jeden rok za námi! Jak byli jsme v něm spokojeni? Ne valně. Přičínme se tedy, aby tento rok byl pro nás uspokojivější. Přičínme se! Komu ta slova náležejí? Nám všem a každému z nás — přičínme se jako jednotlivci a jako celek. A v čem se máme přičinit? Ve všem, co prospívá křesťanskému vychovatelsství, ve všem, čím škola jest a nebo alespoň býti má — katolickou.

A proč máme se tak přičínovati o školu, aby byla křesťanskou — katolickou? Proto, poněvadž jakou je škola, takovým je i národ, takovou je společnost. Řekne se, a což národ náš není národem katolickým, nedokazuje to u nás statistika? Ano statistika to dokazuje, že národ náš je národem katolickým, ale dokazuje-li to národ sám, že je národem katolickým, jest jiná otázka. A čím to má národ dokazovati? Národ, že národem křesťanským, že národem katolickým jest, má to dokazovati — svým životem. A dokazuje toho národ svým životem? Kdo by to chtěl tvrditi? Málo jest těch, kteří křesťanský život žijí.

V tomhle spočívá celý ten problem, proč se máme přičinit všichni i jednotlivci ve všech směrech vychovatelsství, aby křesťanským byl duch výchovy ve školách i v životě a potom, až se tak stane, může se říci, že národ náš je národem křesťanským, národem katolickým a že školou vane nejen národní, ale i křesťanský duch.

Nuže, a kdo jest povolán, aby pracoval k obrodě našeho národa a naší školy, našeho vychovatelsství? V první řadě jest k tomu povolán *učitel a v druhé řadě každý přítel křesťanské národní výchovy*. Ti dva, učitel, křesťanský učitel a jeho přítel v theorii i praxi výchovní mají a musí, jsou-li milovníky a cititeli národa a vlasti, snažiti se ve všech směrech, aby ze škol vyšla nám mládež opravdu národní a křesťanská, poněvadž na této mládeži spočívá budoucnost národa. Na ničem jiném. Jakou je mládež, takovým bude i národ — opakují to po druhé a proto zapamatujme si to.

Ještě v letech osmdesátých psalo se nad vchody škol: »Bohu, vlasti a národu.« Dnes se to na nových školách už nepíše — máme dvacáté století; dnes se tam vůbec nepíše nic a proto ta mládež podle toho vypadá a ještě bude vypadat, jen až doroste. Uvidíte!

Resultát z naší doby: s minulostí v posledních letech nejsme spokojeni a s budoucností dopadne to ještě hůře. A proč? Proto, poněvadž se zapomíná, že prvním zákonem ve škole má býti zákon Boží a teprve ty ostatní zákony pae-

dagogické a světské vůbec. Nuže a proto jsme se sestoupili v kruh »Jednoty katolických učitelů a přátel křesťanské výchovy v království Českém« a proto také podáváme si ruce, abychom dosáhli lepších poměrů ve výchově a měli lepší školu než, jaká v posledních letech jest. Ovšem, činíme co můžeme, ale neza-
hálíme a nejsme ku křesťanskému duchu výchovy budoucího národa — lhotejní, jako jsou lhotejnými v tom směru sta a sta jiných učitelů a přátel výchovy příštího pokolení národa. V tomhle je mezi námi a ostatními kruhy přátel školství českého veliký rozdíl. Kdo pozoruje nás a kruhy výchovné mimo nás, chápe to, co činíme. Mnohý z nás si tím škodí ve veřejném životě, ale spokojenost v srdci a v duši nad tím, že chceme, aby výchova se dala v zájmu »Boha, vlasti a národa,« nás posiluje a proto vytrváme přes všechny ty překážky — a vytrváme!

Končím. Tohle, co jsem vše uvedl, jest také stanoviskem a programem naší »Učitelské přílohy Vychovatele.« A proto, přičiní se každý, aby jako »Jednota katolického učitelstva českého a přátel křesťanské výchovy« vespolek nás sbližuje a pojí, aby nás sbližovala a pojila i »Učitelská příloha Vychovatele.« V tomhle přání budeme si u nás — katolíci, všichni svorní. Ale ještě něco: Všiměj si každý z nás »Přílohy učitelské«, čti ji, piš do ní, pokud komu možno krátké, jasné, přehledné články, poučné články, kritické články, zprávičky různé a t. d. — ať »Příloha učitelská« jest naším tlumočníkem a věstníkem všech, kdož v našem kruhu katolického učitelstva a přátel křesťanské výchovy jsou si — osvojeni.

Toto jest naše nejvřelejší přání k Novému roku, který, aby šťastnějším byl než předešlý, přejeme všem našincům!

T. J. J.

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

I.

»Mládež doma.«

Jsou mnohé otázky, které musí býti zodpověděny, bychom mohli správně posouditi celý stav našeho žití a konání.

Jedna z nejpálčivějších otázek a nejdůležitějších našeho století, podle níž můžeme správně posouditi společnost lidskou, jest, proč společnost lidská jest rozervaná, nesnášenlivá, chtivá nespravedlivých bojů a chápající se všech prostředků, často i nekalých k dosažení cíle, byť i byly na úkor zásadám mravním a čelily rozkvětu vlasti a svatého náboženství.

Kdo všímá si dnešní doby slov Kollárových:

»Láska jest všech velkých statků zárod
a kdo nemiluje, nemůže
ani znáti, co jest vlast a národ.«

Kdo v době mravní zkaženosti poznává s Dr. Lindnerem, že podřízení vlastní vůle vyššímu pravidlu tvoří podstatu mravnosti, podrobení se paedagogické vládě ve způsobě poslušnosti že vede k mravnosti samé?«

»Mravnost má v Bohu své kořeny,« praví Jourg.

Kde jest tedy zpráchnivělý kořen, kde jest zvrhlý strom, který nese ovoce pitvorné, zakrnělé, červivé?

Bývaly prý za starších dob »zlaté časy«, slyšíme často, ale ty minuly.

Jako když vítr po preriích se žene a zanechává za sebou jen spousty polehlé trávy, tak zanechaly doby dřívější ohlas až po naše časy v myslech lidí starších.

Odpověď na otázku nahore uvedenou, kterou nevyvrátí ani největší paedagogové, zní: »Kůřen mnohého dobra i zla tkví ve výchově rodinné!«

Rodina jest stát v miniatuře!

A jaký obrázek nám poskytují mnohé rodiny? Smutný, nutno říci, poněvadž neděje se tam vše, jak by se mělo a následky objeví se brzy, když děti opustivše rodinný, nespořádaný krb, přijdou do společnosti lidí zvrhlých, neznajících toliko své »já«.

Snad pozastaví se mnohá matka nad těmito slovy a řekne, že znala děti mravné, ale společnost je zkazila. Pravda, ale černý stín to vrhá na matku takovou, která nevychovala silné, neochvějné duby, ale větrem klátící se třtiny.

Má-li společnost lidská řádně se vyvíjeti a zdokonalovati, musí se rodina obnoviti v Kristu a rodičové musí zaříditi domácí krb podle domácnosti Nazaretské, kde vychován byl charakter nejvyšší, nejčistší, sám Spasitel. Za ním mají všichni kráčet, neboť pravil o sobě »Já jsem cesta, pravda a život.«

Domov! Jak sladké slovo, — zvláště tam, kde domov koná své apoštolské poslání, především co se týká výchování mládeže. Tam mají se vštípiť děti základy ctností, láska k náboženství a rodné zemi. Doma má se vyhraniti v krystaly soubor ctností a splynouti v jednu harmonii na základě náboženském.

Křesťanské výchování v pravém slova smyslu rozvinuje mi před očima svůj stkvělý výsledek. Kdyby se uskutečnilo, zdaž by nás »slzavé údolí« netěšilo, zdaž nekráčeli bychom srdnatěji: v zápas se zlem věduce, že musíme zvítěziti, ježto jsme připraveni a oděni v štit sv. naděje, v přilbici náboženství.

Jako hvězdička svítí nám ideály v dálce. My chceme jich dosáhnouti, ale zatím kloptáme přes balvany chyb a nedopatření našich rodin. Největším balvanem jest špatná výchova!

Chceme-li, aby společnost lidská nebyla stále bídňější, otežiti musí se chopiti domácnost, která musí bdíti, aby vychovala generaci budoucí pro Krista. Ženy kněžky domácího krbu bdíti mají nad dětmi jako strážní andělé, aby hned v rozpuku mládí založen a stále udržován byl v něžných srdcích plamen sv. víry naší.

Víra jest známkou veškerého budoucího života, správnou a světlou cestou se beroucího ku prospěchu lidstva.

Učme proto hned z mládí své děti modliti se k Otci nás všech, ne snad modlitby dlouhé a namáhavé, nýbrž kratičké a dětské mysli lehce přístupné.

Dříve nežli začnou rodičové své děti učiti modlit, mají se modliti sami. V Turecku modlí se muž večer po sňatku v mešitě, aby Bůh žehnal jeho manželství. Zdaž u nás modlí se manželé v den sňatku za budoucí požehnání? Snad, nesmíme býti pessimisty, ale nevím. Zdaž si umíní, obdaří-li je Bůh »malými andílky«, že je budou vychovávat dle vůle Jeho? Obyčejně nezbude na to času pro jiné malichernosti.

A pak přijdou děti

Výchova dětí není snadnou, říká se »malé děti — křížky«, »velké děti — kříže!«

Sám papež Řehoř Veliký nazývá výchovu mládeže — martyriem.

(Pokračování.)

Různé zprávy.

Výbor Jednoty katol. učitelstva a přátel křesťanské výchovy v král. Českém konal v neděli dne 11. ledna za předsednictví p. říd. učitele *Jos. Kafky* a za úplného počtu členstva svoji schůzi v domě družstva Vlast. Po zahájení schůze věnoval předseda, p. říd. učitel *Jos. Kafka*, vřelou vzpomínku v Pánu zesnulému k. arcib. notáři a red. Tom. Škrdlovi, načež red. *T. J. Jiroušek* širšími slovy ocenil dlouholetou působnost red. T. Škrdle v Jednotě. Dále následovalo čtení protokolu jednatelem. Protokol schválen a probrán. Také zpráva pokladníka schválena a přikročeno k sestavení programu k výroční řádné valné hromadě, která bude se konati v neděli dne 1. února o 10 hod. dopol. v domě družstva Vlast. Mimo program sestavena i kandidátní listina, která se doporučí k volbě výboru ve valné hromadě. Při jednání o nových členech usneseno, aby k nově hlásícím se členům bylo promluveno jedním z výboru o účelu a snahách jednoty, aby věděli, jakým duchem mužové soustředění v Jednotě jsou prodchnuti. Po vyřízení některých vnitřních záležitostí spolkových byla schůze doslovem předsedy skončena.

Honorátní volební právo učitelů do obcí. Správní soud ve Vídni zabýval se dne 3. prosince 1913 otázkou, koho z učitelů považovati lze za honoráty ve smyslu volebního řádu (zákona) do obcí na Moravě. Jedná se o případ v St. Městě u Uh. Hradiště. Touto otázkou zabýval se správní soud několikrát a rozhodnutí jeho si odporovala. Jednou rozhodl, že za honoráty považovati lze jen nadučitele, po druhé zase nadučitele i *definitivní učitele*. V posledním případě, který se bude nyní praktizovat, rozhodl správní soud, že právo honorátní patří jenom *nadučitelům* (škol obecných). Definitivním učitelům přísluší pouze volební právo *dle odvedené daně*. — Rozhodnutí toto je velmi důležité, zvláště pro ty obce, kde v otázce této docházelo ke sporům.

Ruský ministr vyučování dohlížitelem nad vyučováním katolického náboženství. Ruský senát rozhodl, že dozor nad vyučováním *katolického náboženství*

na středních školách v Rusku má mítí ministr vyučování, který jest *pravoslavným*. Ministr vnitra žádal, aby dozor nad vyučováním katolického náboženství na středních školách byl svěřen nejvyšším úřadům církve katolické v Rusku, ale jeho návrh byl zamítnut. Vypadá to tak, jako kdyby měl u nás dozor nad vyučováním protestantského náboženství katolíků.

Evangelický klerikalismus pokrokářského učitelstva. Co se učitelský Věstník na Moravě nanařiká, jak prý slouží naše učitelstvo klerikalismu, kterak však *otročí* duševní vůdci pokrokářského učitelstva evangelickému klerikalismu, o tom *ani nemuká*. A přece proběhla novinami zpráva, že na Vsetíně, v helvetském kostele, kázal evangelický učitel *Rous*, bývalý předseda okresní učitelské jednoty Vsetinské a zpěvy řídil učitel *Dobiáš*. Bude na čase, by náš list všiml si podobných zjevů a o nich *referoval*, aby naši páni pokrokářští »také-katolíci«
zvěděli, kterak »Věstník«
ztrácí řeč, kdykoli má psáti o tom, co je mu proti srsti!

Výsledky nevěrecké školy ve Francii. Dle francouzských úředních zpráv přibývalo zločinců tehdy, kdy katechismus ze škol byl vyhozen. Roku 1831 až 1835 bylo pro zločiny odsouzeno 113.000 lidí, do roku 1856 dostoupilo číslo zločinců na 280 000. Když pak roku 1856 dovoleno opět kněžím vyučovati náboženství, ubývalo hned zločinců. Od roku 1856 do 1860 bylo odsouzeno 200.000 zločinců, tedy hned o 80.000 méně. Když pak liberálové obmezili r. 1861 vyučování náboženství, stoupla opět zločinnost. Od r. 1861 do 1865 spácháno 272.000 zločinů a od r. 1866 do 1870 stoupl počet zločinců na 280.000. Po pádu císařství, kdy opět kněžím bylo dovoleno vyučovati náboženství, klesl počet zločinců na 210.000. Od roku 1876 začalo znova zužení proti církvi a jejímu vlivu ve škole a číslice zločinů podávají výmluvné svědectví, jaké ovoce toto zužení přineslo. Od roku 1876 do 1880 odsouzeno 372 000 zločinců, a číslo to rostlo, až r. 1911 vykazovalo 957.000 zločinců. Je to děsná mluva skutků o blahu, jaké zavádí škola bez Boha, bez náboženství.

Valná hromada

Jednoty česk. katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy

konána byla v domě družstva Vlast v neděli dne 2. února v 10 hodin dopoledne. Schůzi zahájil předseda Jednoty pan řídící učitel Josef Kafka modlitbou, uvítal přítomné členy, jakož i delegáty slav. Ligy akademické, nově přistouplého člena pana říd. učít. K. Havlíčka, načež upřímnými slovy vzpomenu zemřelého člena výboru a horlivého činitele po dlouhá léta v Jednotě a přečetl jména všech zemřelých členů, načež povstáním přítomných všem vzdána poslední čest. Jsou to následující Dp. Bedřich Kračmera, katecheta v Praze, vsdp. Msgr. Dr. Jan Marek, metrop. kanovník v Praze, Jeho Jasnost Karel kníže Schwarzenberk na Vorlíku, vldp. Jan Nosek farář v. v. v Nekoři, vldp. Tomáš Škrdle, kníž. arcib. notář v Praze, vldp. Ignác Švancara, farář v. v. v Lánech, vldp. Václav Uhlíř, bisk. vikář v Přepychách. Dp. Ant. Suchoradský prohlásil, že při ranní mši svaté vzpomenu modlitbou všech jmenovaných.

Po tomto smutném projevu četl jednatel Boh. Šubrt protokol minulé řádné valné hromady, kterýž byl jednomyslně schválen. Týž podával rovněž zprávu jednatelskou za uplynulý rok, kteroužto částečně zobrazena činnost výboru.

Zpráva jednatelská zněla následovně:

Velevážené shromáždění!

Minul opět jeden rok, rok 1913, kterého však dojista nikdo neželí, neboť zanechal v historii vlasti naší, v dějinách celého světa, jakož i v každé téměř rodině smutné památky.

Jednotě naší zanechal tento neblahý rok smutnou vzpomínku, neboť v tomto roce vyrván neúprosnou smrtí ze středu našeho nezapomenutelný a neúnavný člen výboru dp. notář Tom. Škrdle, zakladatel a redaktor Družstva Vlast. V loňské Valné hromadě těšili jsme se na Jeho 60leté výročí a letos již smutně vzpomínáme jeho odchodu. Následoval svého přítele a horlivého činitele v naší Jednotě, stále nám mnohým v paměti jsoucího předsedu říd. uč. Karla Skultétyho. Budiž jim oběma země lehkou a zachovejme je oba v milé paměti.

I na činnost naší Jednoty působil tento nešťastný rok a nevím tudíž, zda budu moci vážené shromáždění uspokojiti výtahem vykonané práce naší. —

Nejprve musím vzpomenu radostného dne, kdy totiž náš vážený předseda pan říd. J. Kafka slavil své jubileum 50leté, při kteréžto příležitosti odevzdán oslavenci diplom čestného členství naší Jednoty. Kež dlouho ku prospěchu Jednoty a k radosti nás všech zdárně působí. Dáleúčastnila se Jednota naše delegáty výboru oslavy 60letí dp. notáře Tom. Škrdle a věnována témuž skvostná adresa již provedl náš horlivý člen výboru a spisovatel p. Jan Voborský, začež budiž mu dodatečně vzdán srdečný dík.

U příležitosti 10letého jubilea biskupství zaslán J. Excel. biskupovi Dr. Doubravovi v Hradci Králové, blahopřejný telegram.

Mimo tato radostná blahopřání byli jsme nuceni zaslati i soustrastné projevy, neb z řad našich odešli přátelé jak již vážený pan předseda dovolil si uvést a jimž povstáním vzdali Jste poslední vzpomínku.

Výbor konal v minulém roce 4 schůze, v nichž snažili jsme se svorně dosíci toho, bychom ve prospěch katol. školství co možno nejvíce vykonali.

Zesnulý dp. notář Škrdle a jiní pp. z výboru horlivě pročitali nepřátelské časopisy, v každé schůzi referovali o různých výpadech na Jednotu neb naše učitelstvo, vždy vše po právu odsouzeno, v listech našich objasněno, napadeným podána o tom zpráva a po jich přání zaslána dotyčnému časopisu náležitá oprava.

Jako každoročně tak i letos vydán za redakce p. Jos. Kafky kalendář »Štítný« a výsledek jeho bude příznivější než léta minulá. — Rovněž i »Vzdělávací četba« za osvědčené redakce slovatného spisovatele dp. k. a. notáře Al. Dostála o jeden ročník byla obohacena. Učitelskou přílohu při »Vychovateli« řídil i letos snaživý redaktor náš p. uč. Vlast. Jelínek.

Jednota naše stará se také o zdravou katol. četbu a proto zřízená knihovna jest stále v činnosti a o výsledku jejím podá náš osvědčený hnihovník red. a předseda Vlasti p. Tom. Jos. Jiroušek dojísta sám uspokojivou zprávu.

Loňskou Valnou hromadou změněné stanovy došly úředního schválení, tiskem již vydány a členstvu rozeslány.

Jednota úmrtím a vystoupením ztratila, 9 členů, během roku přistoupilo 5 členů, takže počet členstva zmenšil se o 4 členy.

Celkový stav našeho členstva jest dnes následující: všeho členstva jest 329 a sice: činných 181, zakládajících 45, a přispívajících 123. — Z toho jest 49 učitelů, 34 učitelek, 129 kněží, 62 laiků, 49 spolků a organizací, 1 konsistoř, 4 biskupové, 1 kardinál.

Jména naše vzrostlo odkazem dp. not. T. Škrdle, jenž nám byl odevzdán ve spojit. knížce a možno týž kdykoliv vyzvednouti. Ačkoliv pokladna naše nevykazuje mnoho, přece i z toho mála dali jsme jak každoročně i letos dary a sice: Spolku na zakl. katol. knihoven i Tiskové Lize po 50 K — Na katol. paedagogium pamatováno jest v každé schůzi dobrovolnou kolektou.

Pan učitel Vlastimil Jelínek koná velmi často jménem Jednoty naší na různých místech přednášky, takže Jednota naše jest seznamována širší veřejností. Při přednáškách podobných jsou mezi přítomné rozdávány letáky Jednotou vydané a tak vniká náš katol. a výchovný tisk mezi lid. Pan učitel zasluhuje za svoji obětavost plného uznání a náš dík. Kéž mu dá Bůh zdraví a sílu, aby na dále ve své horlivosti vytrval.

Tímto jsem poněkud naznačil činnost odstupujícího výboru a mám přání, by i nově zvolený výbor zachoval si onu svornost a lásku při svých společných snahách, by ruku v ruce mohl pro Jednotu mnoho dobrého vykonati.

Ku konci zbývá mi ještě poděkovati všem našim přátelům a příznivcům s prosbou, by i na dále přízeň Jednotě naší zachovali. — Dále pak povinni jsme vzdáti dík slav. Družstvu Vlast za laskavé bezplatné propůjčování místností k našim schůzím a slav. redakcím: Vlasti, N. Listům a Vychovateli za ochotne uveřejňování našich spolkových zpráv.

Další činnosti Jednoty naší přeji v tomto novém, snad dá Bůh lepším roce, hojně zdaru a Božího požehnání! — Zdař Bůh!

Pan předseda poděkoval jednateli za jeho zprávu; valná hromada tuto schválila a odměnila potleskem.

(Dokončení)

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

I.

»Mládež doma.«

Výchova mládeže doma není snadná, jak se na první pohled zdá, má své těžké stránky, ale vůli nezdolné vše se podaří.

Mohou dáti všichni rodičové svým dětem velké věno, mohou jim poskytnouti vysoko-školské vzdělání? Nemohou! Mohou jim dáti alespoň řádnou výchovu a to stojí za mnoho.

Jak krásně by se vyjímal, kdyby mohl každý otec říci na rozloučenou svému synu jdoucímu do světa, co pravil ruskému spisovateli Skitalcimu otec »Žehnám ti, synu můj, do života. Jdi přímou cestou, spoléhej jen sám na sebe, ne na jiné, nikdy se neboj Věz, že cesta chudásova, jest těžká i buď připraven na všeliké zkoušky. Nedej se svéstí bohatstvím a sladkým životem, pamatuj na nás, na své bratry a sestry na prostý lid, který strádá. Snad se k nám vrátíš učený, pročež se sháněj více po tom vědění, jehož jest třeba lidu a nevrátíš-li se, pověz pěkně tam ve městě šťastným a bohatým lidem, pěkně jim pověz o utrpeních lidu. Buď ho vždy pamětliv, nedej se svéstí!«

Jak si rodiče děti vychovají, takové budou!

Základ položen budiž hlavně ve zbožnosti, nevinnosti a poslušnosti.

Komenský, největší náš paedagog, praví: »Jest třeba, aby každé cvičení pacholata a mládenečků začínalo od mravů a ctností, dříve jejich povahy v uzdu pojímalo, s sebou je vládnouti učilo, než je do literárního učení zavedeme.«

Mluvíme-li s mnohými rodiči, obyčejně si stěžují, zvláště v pozdějším věku svých dětí, na jejich neposlušnost. »A neposlechnou, kdyby je člověk roztřískal,« říkají. Aby zlo toto bylo odstraněno, nebo alespoň valně zmírněno, nutno hned od mládí učiti děti poslušnosti. Často mají ukazovati matky na modrý azur, kde představuje sj sídlo krále všech králů a říci »Poslouchej, sice se Pánbiček bude na tebe hněvati!« A dítě poslechne. Často řekne: »Viď, že se Panbiček již nehněvá?« Zdaž matka nalezne slov k odpovědi a nezlibá čelo svého miláčka!

Božena Němcová píše ve první básni své:

»Ženy české, matky české!

Jediná nám budiž slast,

vychovati naše děti

pro tu slavnou, drahou vlast!«

»Dobré vychování jest druhé stvoření člověka, dobrý vychovatel, druhý stvořitel jeho. Co Bůh počal, to ono dokonává, co Bůh zasadil, to ono ohrazuje, zalévá a opatruje. Dobré vychování jest pro člověka to, co ruka umělého řezbáře pro kámen, který i z nejhoršího kamene svým perlíkem a dlátkem krásný obraz a postavu může udělati. Takové divy činí i dobré vychování, ono převáží člověka z tělesné říše do říše duchovní, od zvířat k člověčenství, slovem ono daruje pokolení lidskému celého způsobilého a nejen tělesného ale i duchovního člověka« (Kollár).

Slomšek pravil: »Bůh nás varuj krupobití, bouře a mimo to trého neštěstí skoupých rodičů, jimiž peníz milejší než dítě, nedbalých rodičů, kteří o děti nijak se nestarají a špatně vychovaných dětí, neboť ty jsou největším neštěstím.

Rodiče jsou zrcadlem, v němž shlížejí se děti a přísloví praví »jablko nepadne daleko od stromu.« Poslušnosti musí matka děti vésti a v nich skryté perle ctností buditi, jinak osvědčí se slova Nerudova: »Kdo, když matka pláče vesele si zpívá, kdo, když matka volá, chladně jen se dívá, kdo se zřídá vlastní, staré matky svojí, toho se i samo slunce dotknout bojí.«

Nejkrásnějším vzorem dokonale matky jest královna, sv. Markéta. Jí měly by míti všechny ženy vzorem, jejího příkladu měly by následovati při výchově svých dětí, aby je vypěstily k blahu národa, k opoře sv. viry, ku spáse věčné. Zmíněná královna sama vychovávala své děti, sama je vyučovala zákonu božímu, svaté víře, bděla nad nimi jako kvočna nad kuřaty. Kárala je a bylo-li třeba i trestala. Slovem i skutkem dokazovala, že jí na srdci leží dobré vychování dítek pro národ i Boha.

Někteří rodičové říkají, že děti své tolik milují, že jich nemohou trestati Co tím dokazují? Jen tolik, že jsou slepci. Což láska záleží v tom, aby se nezvedené děti netrestaly? Jinak soudí Písmo sv. »Kdo šetří metlu, nenávidí syna svého, ale kdož ho miluje, za času ho tresce!«

»Výchova dívek má se dít s láskyplnou přísností, má jim býti přána. volnost, ale s opatrností. V tomto případě ubude moment náboženský, ale nikoliv svědomí,« praví Molier. Táže se, jak se vše podaří, nebude-li základu?

Vizme zvířata jak pečují o svá mláďata a člověk by měl jimi býti zahanben? Kéž výchova rodinná neděje se tak, aby děti až dorostou, musily říci s Diogenem, který, přesvědčiv se, že Megarští vychování mládeže zanedbávají, ale o svůj dobytek velmi pečují, pravil: »Žádal bych megarského měšťana spíše beranem, než synem býti.«

Jistý spisovatel napsal: »Dle štítu na domě poznáváme, jaký řemeslník v něm bydlí a tak dle mravů soudíme na vnitřní povahu člověka.« K tomu přidávám, že dle chování dětí právem můžeme souditi na celý rodinný život. Obraz otce a matky obráží se na dětech.

Ať jsou rodičové bohatí, nebo chudí a nepatrní, mají-li zdárně vychované děti, dosti učinili pro Boha a svůj trpící národ.

»V jednom jsou si všichni lidé rovni, kdo v úřadě a důstojnosti jest povýšen miluje své dítky rovněž tak, jako ten, kdo ničím není« (Euripides).

Žena, která více doma dlí než li muž starající se o živobytí, má svým vlivem působiti na své miláčky, aby vyzbrojeni vyšli jednou do života, který více méně pak jejich způsoby a běh života ucelí a si přizpůsobí.

Muž vzdělává zákony, žena šlechtí mravy, na kterých spočívá blaho společnosti lidské. Chceme-li národ zkaziti, dejme ženě špatné vychování a převrácené. Proto v národech, kde ženou se opovrhuje nebo přílišným zbožňováním srdce a rozum ženy se kazí, tam běre všechna vzdělanost za své (Weiss: Apolog. des Christ.).

Co děti znamenají, ukázala krásně římská matrona Kornelie, když ji navštívily přítelkyně a ptaly se zvědavě, kde má šperky, aby se pokochaly na ně pohledem. V tu chvíli přišli ze školy její dva synkové Tiberius, a Kajus. Uzřevše matku, — běželi k ní plni radosti a padli jí kolem krku, líbajíce a objímajíce předrahou máteř. »Vizte, to jsou mé šperky a klenoty,« pravila matka ukazujíc na oba chlapce.

(Pokračování.)

Valná hromada

Jednoty čes. katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy

(Dokončení.)

Účetní zprávu přednesl pokladník dp. katecheta Ant. Suchoradský. Jeví se následovně: Jmění počátkem r. 1913 činilo K 2407·15, vydání během roku 379 K 03 h, tak že zbývá 2028 K 12 h, a jest uloženo v Měst. spořitelně na 4 $\frac{1}{4}$ %, a na hotovosti v pokladně 187 K 35 h. — Jubilejní fond má zbytek z roku 1912 K 4590·06, úroky za r. 1913 K 189·81, tudíž 4779 K 87 h, z nichž na darech dáno 160 K 13 h, tak že zbývá na rok 1914 K 4619·74 a jest uloženo v Měst. spořitelně: 4614 K 44 h a na hotovosti 5 K 30 h. — Po přečtení této zprávy referoval revisor účtů p. Jan Žák, že účty pp. revisoři bedlivě zkou mali a s doklady porovnali a vše že shledali ve vzorném pořádku. Horlivému pokladníkovi za pečlivou práci uděleno jednohlasně absolutorium.

Zprávu o půjčce knih podal knihovník p. red. Tom. Jos. Jiroušek. Vy-půjčeno bylo celkem 135 svazků, z nichž ale většina obsahuje více spisů. Re-ferát vzat valnou hromadou s povděkem na vědomí a p. předseda vzdal knihov-níku jménem Jednoty zasloužený dik.

Dalším bodem valné hromady bylo schválení darů; dp. Suchoradský jmé-nem výboru navrhoval: Tiskové Lize 25 K, Spolku na zakl. knihoven 25 K, Česk. dívč. gymnasiu na Král. Vinohradech 50 K a Učit. paedagogiu v Bubenc 50 K a k r. 1915 opět K 100.— Návrh tento jednomyslně schválen. —

Dále došla žádost staršího učitele, kterýž delší dobu jest nemocen a usne-seno témuž věnovati z Jubil. fondu K 50.—

Následovaly volné návrhy a jelikož nebyl žádný předem podán, zmínil se p. uč. Hrubý o učit. platech. Rozpředla se delší debata, již účastnilo se více pánů a sice pp.: uč. Hrubý, uč. Vl. Jelínek, red. Jiroušek, prof. J. Kalivoda, říd. uč. K. Pavlíček, dp. A. Suchoradský, a v níž vzpomenuto i cestného dpp. přespol-ních katechetů a ku konci usneseno na projevu, kterýž má býti v novinách otisknout a jenž zní:

Resoluce.

Katolické učitelstvo a přátelé křesť. výchovy, shromáždění v Jednotě ka-tol. učitelstva českého, uváživše neutěšené finanční poměry učitelstva vůbec, dovolávají se jako jiné učitelské korporace příslušných činitelů zemských i říš-ských za opravdově blízkou, řádnou a trvalou úpravu platu, jež by odpovídala důstojnému postavení učitelskému. Učitelstvo slibuje, že ve smyslu přísahy, kterou vykonal, i na dále svědomitě a poctivě starati se bude nejen o vzdělání, ná-rodni uvědomělost, ale též i o nábožensko mravní výchovu svěřené mládeže, majíc při tom též na zřeteli národnostní a náboženskou snášenlivost. Vřelé přání má veškeré učitelstvo, aby za vlády našeho Nejjasnějšího mocnáře dostalo se učitelstvu všech kategorií po právu, za kterýžto kulturní skutek velikého a v bu-doucnosti oceněného významu povždy ku veškerým k tomu cíli směřujícím či-nitelům vděčno bude. »Vše pro dítě!« je heslem Jeho Veličenstva. Zajisté s na-prostou upřímností k tomu pracováno bude, aby učitelům, vychovatelům dítek, rychlé úpravy se dostalo, by mohli za klidných okolností vychovati řádné ob-čany. Podobně přimlouvá se katolické učitelstvo české s přáteli křesťanské vý-chovy, aby i duchovním a katechetům na školách vyučujícím cestné bylo ná-ležitě zvýšeno a upraveno — dle zásluhy.

Resoluce odevzdá se na patřičná místa.

Na to přihlásil se delegát Ligy Akadem. JUC. J. Rnížek, upřímnými slovy sděluje sympathie Ligy, žádá za lásku a svornost a svolává další činnosti Jednoty Zdař Bůh.

Předseda, p. řídící Jos. Kafka děkoval za tato upřímná slova a žádal pp. delegáty, aby nás Liga v zásadách našich podporovala.

Následovala volba výboru, náhradníků a revisorů účtů. Jednohlasně zvolen za předsedu Jednoty řídící učitel Jos. Kafka ze Zdětína, jenž volbu přijal. Do výboru zvoleni byli: učitelka sl. Jos. Bayerova, učitelka sl. Albína Fortýnova, slč. Terezie Urbanyi, řed. měšť. škol Jiljí Březina, učitel Jos. Hrubý, učitel Vlast. Jelínek, red. Tom. Jos. Jiroušek, prof. Jan Kalivoda, katecheta Ant. Suchoradský, faktor Boh. Šubrt, stavitel Boh. Varhaut a c. k. místodržitelský officiant Jan Voborský. — Za náhradníky bylo zvoleno 6 učitelů z venkova. Jsou to: Al. Brynych, řídící učitel v Hlavečniku; Boh. Havel, učitel ve Vojslavicích; Křišťan Pavlíček, řídící učitel v Drahlíně; Jan Pelikán, říd. učitel ve Veselíčku; Ant. Prokeš, říd. učitel v Chotěborkách; Prokop Sláma, učitel v Prachaticích. — Za revisory účtů zvoleni byli: Frant. Schindler, gymn. professor a Jan Žák, účetní.

Následovala řada různých přání a dotazů, kteréžto odkázány novému výboru, načež předseda svolav s přítomnými třikrátě slávu: sv. Otcí Piu X., Jeho Veličenstvu císaři a králi Františku Josefu I. a českému nejdůst. Episkopátu, zakončil modlitbou tuto valnou hromadu za povznášející nálady.

Po valné hromadě sešel se výbor a zvoleni byli: za I. místopředsedu red. Tom. J. Jiroušek, za II.: učitel Vl. Jelínek, za jednatele faktor Boh. Šubrt a za pokladníka katecheta Ant. Suchoradský.

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

Děti mítí jest něco krásného, hodné děti jsou tím nejkrásnějším na světě! »Dítky jsou hádankou, kterou dal Bůh, nepadno jest ji rozluštití, ale podaří se to lásce, která se obětuje« (Lenau).

S bázní a třesením vychovávejte budoucí pokolení! Odstrašující příklad domácí výchovy soc. demokratické zní: »Soudruh V S. ze Št K. odpykal si nedávno trest třídnělního vězení pro trýznění své matky. Trýznil ji proto, že stařena přišla do školy se stížností, že její 12letý vnuk, podařený synáček jejího podařeného syna se slovy: »Zatr sv stará, já tě zabiju,« hodil po ní velkým kamenem.

Nevychovávejme dle vzoru Bebelova, nýbrž dle zářného vzoru Kristova své děti v rodinách katolických!

II.

Mládež ve škole.

Budou-li rodičové dle svého nejlepšího přesvědčení děti své doma vychovávatí Bohu i vlasti, pak řada andílků s kudrnatými vlásky opustí rodný krb a naplní školní lavice, aby učili se tomu, co v životě budou potřebovatí.

Jak se těší na tu chvíli, až překročí práh školní světnice, až budou nositi pod paží slabikář a početnici.

Z počátku snad některému dítěti jest nevolno mezi čtyřmi stěnami školními, ale později má rádo školu, — jest ona druhou jeho matkou! A jako pravá

matka a vychovatelka má postupovati na základě doma mládeži všípeném — náboženském. Toť bude pilířem nové generace! Arciť moderní učitelé tomu dosud rozuměti nechtějí.

Viktor Hugo pravil: »Přeji si upřímně, ano více, přeji si vroucně náboženského vyučování, avšak náboženského vyučování církve. Dalek jsa toho, abych toto náboženství zamítal, pokládám je dnes za nezbytnější než kdy jindy. Čím více člověk roste, tím více potřebuje víry.«

Bez náboženství nelze vychovávat mládež k mravnosti a spořádanému životu!

Výrok Viktora Huga mocně podpírá darvinista Gustav Jäger. »Mravnost bez náboženství vyjímá se pěkně jako parádní meč, ale když nastane boj života a máš meč tasiti, vytáhneš z pošvy meč papírový, který neseká a nebodá. Zkus to každý, kdo máš děti a deklamuj jim, že musí býti hodnými a ctnostnými — nic více — a uvidíš, že toho nedosáhneš. Vykládej jim o laskavém Otci v nebesích, který vidí v skrytě, o Duchu sv., který je omilostňuje, o andělich strážných a uziš na jejich planoucím očku, že ta řeč jde k srdci a že náboženství jest jediným prostředkem lidí na lidi vychovati.«

Od školy chceme, aby nám vychovala lidi, jež by každý miloval, jež by národ s radostí přijal do svého středu jako zdatné pracovníky. To se stane jen tehdy, když mládež ve škole bude vychovávána tak, aby již sama poznala, čeho od ní bude církev a vlast požadovati. A poněvadž církev a vlast jednou budou požadovati služeb od mládeže, mají nyní právo požadovati od školy, aby jim mládež v duchu příznivém vychovala.

Církev žádá mravní výchovu mládeže a k tomu zavázán jest učitel ve svém svědomí.

Bohužel právě v našich dobách vidíme, že v řadách učitelstva bují »liko-žrout nevěry«, který svým úsilným snažením zachvátiti chce celý stav. Málo jest těch, kteří stojí na straně naší odrážejíce útoky svých kolegů, »novodobých vychovatelů«. Při tom mohou býti hrdými, že vytrvali a jistou odměnou bude jim spokojenost a vědomí, že svou viru, svěřený poklad otců ani ve škole nezapřeli.

Proti těmto stojí nepřehledné šiky učitelů, kteří zmoudřeli duchem času, odhodili v příhodné době škrabošku farizejství a zorganizovali se v pokrokáře, kteří vedou mládež svěřenou za heslem »Bez Boha jdeme k cíli«!

Co nám drahou relikvií, má býti násilím odňato naší mládeži!

Kněz má ze štěpnice býti odkázán na chrám?

Ve škole má učitel přihlížeti k tomu, aby mládež kráčela v šlépějích Krista. Na to poukazuje již kříž na význačném místě školní světnice umístěný, který hlásá jediné pravé vychování v duchu jeho. Proto nemá učitel ani slovem vzbuditi pochybnost v duších dětských o vznešených pravdách sv. náboženství, jež jim kněz svědomitě vysvětlil.

Jen na svornosti pracujíce — učitel a kněz — dojdou radostných výsledků u mládeže!

Svorně učitel s knězem snad ani nechce pracovati. Zastavme se u křesťanského pozdravu. Ve veřejnosti se objevila zpráva, že v některých školách navádějí a nařizují dětem, by nedávaly křesťanského pozdravu a říkaly místo toho »Ruku líbám«. Staví místo Pána Boha na přední místo svou osobu, učitelům a učitel-

kám mají děti líbatí ruce, ale Boha, Pána našeho nesmějí pozdraviti? Jsou to smutné zjevy v některých našich školách.

Odkud do školy věje vítr vidíme z časopisu »Volná škola«, kde žádá lékař Dr. Veselý, aby katecheti neučili děti ve školách modlitbu »Anděle boží strážce můj«, protože prý děti spoléhajíce se na svého strážného anděla, mohly by snadno přijíti k úrazu.

V jiném čísle uvádí Dr. Bartošek za důvod svého požadavku »prý s křížem ze školy«, že děti pohledem na ukřížovaného prý sesuroví. (!)

Na schůzi organisovaných učitelů v Uherském Brodě vyslovena byla důtka dvěma organisovaným učitelům, že byli u sv. zpovědi. U nás jistě žádný nepůjde, když nebude musiti.

Již učitel skoro ani nesmí dobrou vůli zachovati s knězem, vždyť ve Vavřinském Meziríčí na schůzi pokrokařského učitelstva bylo usneseno, aby ve svobodomyšlných listech byl denuncován každý učitel, který by se stýkal s kněžím, chodil do chrámu atd.

Jakou znalost modliteb, které chtějí ze školy liberálové odstraniti mají, vysvitá z tohoto příběhu. V Curychu ve Švýcarsku měla schůzi kantonská školní rada. Jeden člen, politickým smýšlením liberál, chtěl odstraniti ze škol modlitbu dítek a učinil příslušný návrh. Při odůvodnění poukázal na to, že děti odříkávají každého dne modlitbu, v níž stojí slovo »nesesmilniš«, což prý působí na mysl dítěte špatně, ba dokonce i pohoršlivě. Jiný člen školní rady upozornil liberála a odpůrce modlitby, že se děti před i po vyučování obyčejně modlí »Otče náš«, ve kterém nepřichází slovo »nesesmilniš«. Skoupaný liberál odvětil: »Pravda, zmýlil jsem se, ale pak jest to slovo v modlitbě »Věřím v Boha«! A takoví lidé snaží se modlitbu vyhazovati ze školy!

Kam až často zběsilost orgánů školních zasahuje, vidíme na škole v Noyers-Borages. Když francouzská vláda vyhodila ze škol kříže, dávali rodičové dětem školním malé křížky, zavěšené na šíji pentlí kolem krku. Když přišel do oné školy státní inspektor Berktonneau, dovolil si o křížcích na šíjích dítek několik hloupých poznámek, právě mezi jiným, že prý jsou zjevnou rebelií proti zákonům francouzským, což nebude trpěti a zapověděl také hned, že žádné dítě nesmí již přijíti s křížkem do školy. Rodičům bylo dopsáno, že nesmějí dítkám dávat křížků, když je posílají do školy anebo ať jim je dávají pod oděv, aby jich nebylo viděti. Výsledek byl; druhého dne přišly děti do školy a jedno vedle druhého mělo na prsou křížek, ale učitel je všechny vyhnal ze školy. Ředitelství školy však rozkázalo, že dítě pro tuto příčinu nesmí býti vyháněno ze školy a učitelé nemají si křížků všímati. Avšak učitelé nedbali tohoto zákazu a děti, které měly křížek i nadále vylučovali ze školy. Ředitelství opakovalo rozkaz, který však učitelé jednoduše pohodili. Konečně vložil se do věci ministr vyučování, jenž udělil učitelům v Noyersu přísnou důtku. Leč i to nepomohlo, učitelé poslali děti, které měly křížky za dveře, kde musily státi tři dny po sobě. Teprve, když došel nový, zostřený zákaz ministerstva, bylo vyhověno přání.

V jiné škole měly jíti děti k sv. zpovědi. Učitel spatřil u jednoho dítěte hříchy napsané na lístku. Vytrhl mu je z ruky a začal je před ostatními dětmi předčítati, děláje k tomu směšné poznámky.

Takové hanebnosti páše nevěrecké učitelstvo!

Kousek skutečného studentského života.

Die Messenger d'Auerbrode Jan Nep. Jos. Holý O. Praem., farář v Holišově.

Sotva z dětství vyšel mladý student, s nouzí zápase ve svém životě, nevidí ve svých představených než nepohodlné učitele, kteří hledí jen jeho nepoddajné vůli odporovati, hlodá na úzdě, která ho udržuje, aby zachovával kázeňský řád, s dychtivostí očekává den, kdy po ukončení studií na středních školách bude moci odhoditi jho, které ho tíží a užívati plně a celé volnosti a svobody.

Pak nebude kázeňského řádu, pak nebude dohlídky! Bude moci jíti kam bude chtíti, činiti, co se mu líbí, a nebude nikoho, aby ho zadržel, nikoho, který by mu překážel.

Hle, již zasedl na suchopárné lavici university, vysokých škol! Každý den po několika hodinách pochůzky musí se uzavřít do tiché komůrky, a zde, vzdálen všeho ruchu, stráví celé hodiny, zabrán do únavného studia. Potom ho sužují zkoušky, kterým se má podrobiti, a nedopřávají mu oddechu. Aby obstál, zdvojnásobuje svou horlivost a zanícení, prodlužuje bdění na útraty svého zdraví, pak aby si zajistil přízeň professorů, rozmnožuje své obchůzky.

Kde jsou zábavy? Kde je tu život bezstarostný? Kde volnost a svoboda, kterou minil naléztí na vysokých školách? Ještě jí nedosáhl, ale jen trpělivost!

Léta ubíhají rychle »fugit tempus«, čas ubíhá, dí Horác. Opatřen diplomem, může mladík směle nastoupiti širokou a snadnou cestu volnosti a svobody Již není třeba nudných studií! Již nemusí se připraviti ke zkouškám! Již nemusí hleděti zalíbiti se professorům. A přece chyba lávky! Po skvělých zkouškách vyhledává místo, po němž toužil. Ale kolik pochůzek ještě! Kolik ponížení, nežli nabude definitivy! Brzy stane se hlavou rodiny, tu starosti, nepokoj roste jen každým dnem! Již nenáleží celý sobě Tu třeba zcela se věnovati díkám, jim obětuje svou existenci, všecku svou námahu, všechny své práce. Jak jest dalek užívati svobody, kterou si tak klamně sliboval, aby horlivost svou povzbudil, když před zkouškami prodlužoval své studium a unavoval se, místo aby dopřál pokojného klidu, kterého vyžadovaly jeho zemdlené údy . Než zmužlost! Děti povyrostou, a když je čestně zaopatřil, bude moci konečně, zbaven všech pout, užívati šťastných dnů, všude požívaje veliké vážnosti. A přece se opět klame!

S léty řítí se bědy a neduhy na jeho zubožené tělo a drží ho přikovaného téměř na lůžko bolestné, ještě šťasten je, když na konci svého života, zbaven jmění a opuštěn od nevďěčných dětí, ne nadarmo žádá jejich podpory a není nucen vztahovati ruce prosebné je méně volný a svobodný než kdy jindy

Nikoli! Svoboda nezáleží v tom, svrhnutí ze sebe každé jho, každý zákon, každou povinnost, jak o ní sní nepoddajný člověk, a jak ji vášně neustále před jeho zbloudilým zrakem vyobrazují, svoboda jest, dí, právo a možnost vyplniti svou povinnost.

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Pokračování.)

Mezi nevěreckým učitelstvem hraje prim Francie, odkud smutné zprávy se rozléty do světa. Ze života školského vypravovaly protestanské »Časové otázky« o mučednictví katolických dětí na »volných školách« ve Francii.

Socialistický učitel v obci, jejímž zároveň jest tajemníkem, vyhrožoval všem dětem, které by chodily do kostela, nebo šly dokonce k sv. birmování, že nedostanou propouštěcího vysvědčení. Rodiče pak vůbec neodvážili se stěžovati si, protože obecní tajemník má starostu v rukou. Jaké by bylo rozhodnutí, jest jasno.

Kdysi šlo 7leté děvčátko v neděli na mši svatou. V pondělí dostalo ve škole rozkaz stoupnouti si na učitelův stolek a modliti se »Otčenáš«. Děvčátko začíná »Otče náš, jenž jsi na nebesích « Do řeči jí skočí učitel a praví »Jak, tvůj otec jest na nebi? Právě jsem ho viděl na ulici.« (Všeobecný smích ve škole.) »Chléb náš vezdejší de ž nám dnes « Co, otec ti nedává chleba? Vždyť jest pekařem! Děvčátko zajíká se úzkostí a studem a musí se modliti za posměchu čím dále většího. Příští neděli šlo děvčátko opět do chrámu. V pondělí se procedura opakuje, jenže se modlí »Zdravas Maria.« »Co pak znáš tu paní, že ji pozdravuješ? Jen ti se pozdravují, které známe!« Tu povstal 10letý hoch a pravil: »Pane učiteli, to, co děláte, jest špatné a maminka toho děvčátka by to nedovolila.«

»Čest tomu mladému rytíři« píše Egelhaaf, »který se odvážil přispěti na pomoc týrané spolužačce a darebáku, který svého postavení hanebně zneužívá a domnělé své nadšení pro svobodu svým jednáním usvědčuje ze lži, do očí řekl, čím jest a hájil svaté právo rodičů na dítě. Jestliže pro něco lze ještě n zoufati nad Francouzi, pak to nejsou učitelé, kteří jednají tak, jak vyličenno, nýbrž jest to onen hrdinský hoch, v němž počestnost byla tak živá, že povstal a odvážil se učitelé promluvit do svědomí.«

Následkem netaktního jednání utvořil se v Paříži »Spolek proti špatným učitelům.« Spisovatel Maurice Barrés odůvodnil potřebu tohoto spolku slovy: »Platíme tyto lidi svými penězi a nelze proto na nás žádati, abychom soustavně dávali otravovati své děti! Nechceme, aby náš národ takovými ptáky byl olupován o celé bohatství své mravnosti, aby ze srdcí byla mu trhána vážnost před věčným dobrem, víra v Boha, nesmrtnost a zodpovědnost. Otcové, vzhůru! Braňte se tím, že přejdete k útoku!« »Spolek proti špatným učitelům bude potírati případy podobné s hora vyličenému a chrániti děti před duševním mučením od socialistických učitelů! V Benátkách rozhodli se otcové rodin 10 tisíce hlasů proti 112 hlasům pro vyučování náboženství ve škole. Těch 112 beznáboženských odvolalo se k ministerstvu, které žádost 10.000 otců jako zákonům odporující zamítlo.

Náboženství patří do školy, ježto původně byly školy farními a řeholními. Při sídle biskupa založena byla vyšší škola a když tyto vzkvétaly, vznikly university. Potvrzení jich záleželo na papeži. A dnes snaží se mnozí náboženství vymístiti a odstraniti. To mohou činiti pouze lidé nevzdělaní, nábožensky lhostejní. Lidé poctiví nikdy něco podobného schvalovati nemohou a musí hájiti zásady nesmrtných učenců Paulsena a jiných, kteří nedbajíce urážek hlásali. Jako nej-

pevnějším základem výchování jest náboženství, tak i k výchově a vzdělanosti národů jest třeba nutně náboženství. ◀

Učiněna byla výzva, aby se učitelstvo přidávalo k straně soc.-demokratické. Jaké stanovisko tato strana zaujímá vůči náboženství. ◀

Pavel Singer na jedné schůzi v Berlíně veřejně prohlásil: »My chceme, aby náboženství ze škol se odstranilo. ◀

Soc.-demokratický učitel jest pro školu morovou hlízou!

Učitelé se hlásí ve svobodném Rakousku ke všem stranám, jenom se bojí strany klerikální. Jinde jsou poměry zcela jiné. Vychovávají mládež mravně-nábožensky jsou naši učitelé dalecí. V Německu musí dětem vykládati bibli, katechismus, učiti je písním a žalmům. V Badensku, jež jest protestanské, jest docela vydán zemský zákon, dle něhož učitel-laik byl by zbaven svého úřadu, kdyby se zdráhal ve škole učiti náboženství. V Sasku větším dílem protestantským vyslovila se sněmovní většina pro náboženskou školu.

Jenom u nás jest náboženství pokládáno za něco ostatním předmětům nerovnocenného, malicherného. Ale, když se na začátku roku školního jedná, kdo bude vyučovati v nejnižších třídách (pro málo duchovenstva) náboženství, i pokrokový učitel chápe se biblické dějepavy, aby zachránil 80 K pro svou kapsu. V tom případě jest to od takového nejvýš pokrokového učitele chlebařství, z čehož on povznesený si ničeho nedělá. Za rok zapomene zase na náboženské vědomosti, které pracně k vykladu dějepavy načerpal z příruček a bude se opět oháněti obyčejnými frasemi proti náboženským průvodům atd. v konferenci.

Jaké může býti výchování, když učitel a kněz stojí proti sobě hotovi k boji?

Učitelstvo většinou nechce s kněžstvem společně orati roli školní a nemůže-li jinak, staví kněžstvo na pranýř ve svých pokrokových novinách. »Český Učitel« přinesl r. 1908 tak krásný článek, že byl skonfiskován. Orgán — věstník zem. ústředního spolku jednot. učitelských v království českém — uchýlil se k poslanci Lisému a ten vymohl immunisaci. Zářily oči »pokrokových učitelů,« když tam četli pravé perly: »1. Pravý klerikál pracuje více tiše, jest hladký a úskočný a vysává krev ze své oběti zpravidla neviditelně. Na tisíce učitelů úpí pod tíží klerikální, aniž svět ostatní o tom ví. 2. Páteři ssají krev z učitelstva v tisících případech ostatních. Není svobodomyšlného a pokrokovějšího učitele, aby nebyl v boji, třeba tichém, s knězem do školy vstupujícím, neb v obci s kazatelnou vládnoucím. Jest naprosto nemožno, aby charakterní učitel mohl býti ke knězi v poměru upřímně vážném. Co naše úřady školní o tom povídají, jest čirý nesmysl a měl by té falešně hře učiněn býti jednou konec. Upřímné, nepřetvařované dohody učitelstva a kněžstva není. Také všelijaké povídky o tolerantních kněžích o neklerikálních kněžích dnešní doby patří dávno k nepravdivým bajkám. Kde tomu učitelé věřili, zklamali se velice nepříjemně. Nevěřím žádnému knězi, to jest moje kredo a v tom mne hluboké poznání Havlíčkovo utvrzuje. Chyby velké dopouští se však ve veliké části učitelstvo, že kněžím věří a že přehlídí úlisný a hladký jejich způsob, jímž dobývají si důvěry učitele. Vzdělanější učitel musí přece prohlédnouti záhy, že každým knězem vcházi do jeho třídy klerikální pozorovatel, jenž bedlivě stopuje tu hnutí každého prášku. 3. Klerikalism vysává z učitelstva krev. Viditelně i neviditelně a více viditelně než neviditelně. Tíhu klerikalismu pocituje učitel tím větší měrou, čím jest intelligentnějším. . . Pod

klerikalismem, pod jeho dozorem a zhoubnou mocí jest učitelstvo všecko a není-li všecko okatě jim drceno, jest to proto, že klerikalism jest chytrácký a nedrtí odpůrce najednou

Celou řadu bych mohl vypočísti deliktů, jež svrhli učitelé na kněze. Sami předplácejí svůj organizovaný časopis a čtou. V některých sborovnách jej nalézáme na stole, jinde ze šetrnosti jest uschován. Možná, že důvod uschování jest jiný, totiž »když naň nepřiplácíš, nečti,« arcif, abych vstoupil do »kompanie« ještě mne nevyzvali!

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Z Břevnova Na nejvřelejší půdě v Čechách, na bělohorském bojišti, čile se pracuje v duchu katolickém. Při letošní valné hromadě křest. soc. org. přednášel zde zasloužilý pracovník Ph. C. František Poláček na thema: »Mistr Jan Hus«. Přednáškou připravil pravé hody lidu břevnovskému, neboť mistra Jana Husa posuzoval spravedlivě a mírně a přece na stanovisku čistě katolickém. — Pan řečník, ač mladý pán, má již za sebou dílo veliké. Radujeme se, že ve středu našem je student vysokoškolský, jenž stará se tak svědomitě o výchovu lidu. Doufáme, že populární přednášku vydá tiskem v učitelské příloze. Za všechny děkuje milému příteli, Vlastimil Jelinek učitel a red.

Kterak se staráme o mládež dorůstající. Jedině neděle a svátky dopřává, i dětem dorůstajícím trochu odpočinku a zábavy. — V Břevnově zřízena byla »Besídka mládeže«; kde připravena je pro mládež ušlechtilá zábava i poučení. Rodičové jich přicházejí s sebou, aby byli svědky ušlechtilé práce správního výboru organis. česk. str. křest. sociální.

Děti přednáší básně, zpívají nár. a vlastenecké písně.

Členové organisace mládeži vysvětlují, přednáší a tak naše děti tráví neděle a svátky.

Jak mnohdy rodiče nevědí, kam děti jejich v neděli se zatoulají. Jest vskutku Besídka pro ně pravým dobrodiním. Počet vstoupil na 30 členů. — Žehnej jim Bůh. —

K úpravě učitel. platů píše »Nár. Politika ze dne 28. I. 1914 následující:

»Zatímně zlepšené platy učitelské poukázány budou k výplatě. Deputaci německého odboru zemské školní rady dostalo se včera od presidenta zemské správní komise hr. V. Schönborna a od vicepresidenta zemské školní rady dv. rady Golla tohoto vysvětlení: Zatímní úprava platů učitelských vstoupí v platnost počítajíc zpět od 1. ledna 1914 a to přesně dle usnesení stálé školní komise sněmovní ze dne 18. června 1912. Zadrženo bude zatím 10 procent z částky, o kterou plat zvýšen, jakkoliv možno říci již dnes, že těchto odečtených 10 procent bude během r. 1914 dodatečně zase vyplaceno, jestliže většími příjmy nynější úbytek 1 $\frac{1}{4}$ mil. korun bude uhrazen. Nejpozději dnes rozesláno bude okresním školním radám nařízení, aby zjistily platy zatím zvýšené a poukázaly je k výplatě.«

Katolickým paedagogům. — Zařizujte Besídky mládeže, by tož nepustla v tančírnách a nebo při kartách pozdě do noci. Zachraňte co se zachrániti dá. O přednášku pište na adresu Vlastimil Jelinek, učitel v Břevnově, který jménem Jednoty učitelské přednáší a zakládá »Besídky« a »Organisace« mládeže. Zachraňte mládež, zachráníme národ. Stačí dobrá vůle a vše se zdaří.

Věrné své stoupence

prosíme, aby nám v hojně míře svěřovali drobný tisk: visitky, plakáty, pozvání ke schůzím, divadelní oznámení a j. v. Věrné přátele své prosíme, aby k tomu i jiné povzbudili.

Družstvo Vlast v Praze čp. 570-II.

Slavnostní ukončení gymnasiálních studií v Brasílii.

Praemonstráti z Averbodu v Belgii zřídili gymnasium v Jaguarao v Brasílii a roku 1909 první žáci tohoto gymnasia opustili slavnostně ústav. Děje se to v Brasílii vůbec velice slavnostně, a tu bude zajisté naše čtenáře zajímati popis také slavnosti. Professor *Lambert Josef Baguette* se o ní rozepisuje v »*Messenger d'Averbode*«.

Slavnost ta jmenuje se *collacao de gráo*. Jest to slavnostní obřad, kterým studující zakončují svá studia na gymnasiích státem uznaných, dostávají titul bakaláře věd a písma, který jim dovoluje vstup do všech universit republiky brasílské.

Pro tuto slavnost, od dávna připravovanou, musí si studující zvoliti *paranymfu*, asi jako kmotra.

V praemonstrátském gymnasiu v Jaguarao konala se tato slavnost po prvé roku 1909 a proto bylo ještě více slávy v naději do budoucna, tato slavnost měla nesmazatelný dojem na studující a na obecnstvo.

Časopis toho města: *A Situaçao* vydal o ní zvláštní list.

Dne 20. prosince 1909 byla první slavnost bakalářů diplomovaných na gymnasiu Duchu sv.

Šest mladých studujících, šest prvních hvězd, kteří budou jako vůdci svých spolužáků, mělo veliké zadostučinění poskytnouti slavnosti, která nadchla všechny účastníky.

Divadlo, ozdobené s přepychem, uprostřed jeviště vlastenecká trofej, nad níž zářil obraz praesidenta republiky, jednoho z největších spolupracovníků při tomto ústavě, který byl zvolen za paranymfu slavnosti »turme« roku 1909.

Ze dvou stran vypínají se odznaky dvou zemí, které zde intelektuálně se spojují: Belgie a Brasílie. Lóže záclonami ozdobené okrašlovaly naše divadlo *Esperança*.

Dva vyslanci bakalářů jedou v otevřeném kočáře pro plukovníka Aurelio de Bittencourt, zástupce předsedy republiky.

Četné posluchačstvo, které naplňovalo všechna místa velikého divadla, dávalo na jevo velikou sympathii a náklonnost pro tuto slavnost akademické mládeže, která zakončuje první díl boje o život.

Nebylo nikoho, kdo by nebyl s radostí pohlížel na tvář těchto šesti ověněných bakalářů.

Několik minut po osmé hodině počalo rozdělování cen s obyčejným obřadem. Při tom hlavně oslavovalo obecnstvo žáka Alvaro Pereira de Barros, který byl prvním v třídě a obdržel čestnou medaili, kterou nejdůst. p. praelát z Averbodu poslal žákovi, který se přede všemi vyznamenával pilností a dobrým chováním.

Když byly ceny rozdány, počala dojemná slavnost *collaçao de gráo*.

Kanovník Averbodský Dr. Aldéric Lambrecht, ředitel gymnasia a převor konventu, otevřel sezení krásným proslovem, pronášeje k svým mladým přátelům bakalářům z r. 1909, slova plná pravdy, doporučuje jim, aby pokračovali na cestě dobra a povinnosti, a když se loučil s nimi ve jménu svém a ve jménu professorů, nastalo veliké pohnutí v posluchačstvu.

Potom sekretář, kanovník Tomáš Schoenaers předčítal zprávu o výsledku zkoušek nových bakalářů.

Tito se pak dostavili ke stolu, u něhož seděli všichni professoři a zástupce státu, aby přísahali věrnost zákonům své země.

Při tomto aktu veškeré obecenstvo v divadle povstalo, a když šest bakalářů přísahu složilo, zahrála vojenská hudba národní hymnu, a obecenstvo v nadšení živě tleskalo novým hrdinům, četa gymnasiálního praporu vzdávala jim vojenské pocty.

Toto nadšení trvalo déle než pět minut.

Abychom pochopili tuto živou manifestaci, dodáváme, že byli všichni až na jednoho rodilí z Jaguarío a to synové z nejvznešenějších rodin v městě.

Podáváme také seznam bakalářů, data narození, zvolené heslo a povolání, jemuž se chtěli věnovati.

Arthur d'Oliveira Alves, Jaguarío 19./10. 1888, Omnia cadunt, tamen linea recta. Médecine. — Carlos Pintos Affonso, Jaguarío, 31 /8. 1892. Audaces fortuna juvat. Ingenieur. — Francisco Susini, Rio-Grande, 20./6. 1891. Ad augusta per augusta. Námořnictví. — Hermos Pintos Affonso, Jaguarío 30./11. 1889. Tempus meum est ager meus. Ingenieur. — Joao de Deus Barbabacham, Jaguarío 8./3. 1889. Per aspera ad astra. Médecine. — Nesio de Almeida, Jaguarío, 31./3. 1889. In labore requies. Médecine.

Když nastalo ticho, dal ředitel slovo bakaláři Barbabacham-ovi, který při vstupu na tribunu byl živě přivítán; ten ve skvělé řeči děkoval vřele a v básnických výrazech obecenstvu městskému pro poctu, kterou jim prokázalo tak četnou návštěvou. Uprostřed této radosti dojemně se loučil se svými professoři a spolužáky. Zvláště k těmto promluvil vřelá slova plná pravdy, prose je, aby pokračovali býti oslavou vlasti, nejen studiem, nýbrž zvláště praktickým vykonáváním náboženství, neostýchající se nikdy ukazovati se vždy a všude jako obránci náboženství, kterému je naučili jejich moudří professoři. Tato řeč trvala přes půl hodiny, a řečníku se živě blahopřálo.

Na to zástupce paranymty, jmenovaný plukovník, hlavní vládní sekretář, děkoval vřele bakalářům za počest, že byl zástupcem předsedy republiky při této slavnosti ve svém rodném městě, když mu tak bylo dopřáno štěstí viděti rodiště své v plném pokroku a plné slávy. Dále měl delší řeč o gymnasiích v Brasílii, v ní jeho duše pravého katolíka dokázala jasně a dovedně užitečnost tohoto ústavu, zbudovaného na základech křesťanského náboženství.

Po této řeči mělo se skončiti sezení, ale k všeobecnému podivu žádal o slovo a dostal je žák o rok mladší a dával s Bohem novým bakalářům. Ani tu obecenstvo potleskem neskrblilo.

Jan Nep. Jos. Holý, O. Praem., farář v Holišově.

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Pokračování.)

Celá věc se točí po odstranění náboženství ze škol. Komenského berou si učitelé za vzor, ale hned se protiví jeho slovům: »Veškeré vychování má býti proniknuto duchem náboženským. Kdo chce zdárně vychovávat, má znáti cíl

té cesty a cílem svrchovaným jest věčné spasení. Cesta k tomuto cíli vede však vezdejšíím životem. Proto má škola poskytovatí vzdělání vyučovacího, mravního a náboženského« (Didaktika).

Je-li učitel nepřitelem kněze, jak bude v duchu náboženském sobě svěřenou mládež vychovávatí?

Krásně o učiteli se vyslovil bývalý zemský inspektor Lošťák: »Dobrý a svědomitý učitel vyniká nad všechny umělce světa. Všichni umělci tvoří krásná a mistrovská díla z mrtvé hmoty, ale učitel má z dítěte vytvořití člověka podobného k obrazu božímu!«

Boj o školní mládež zahájili svobodní zednáři a žid Lemmy jim dal pokyny. Privil: »Musíme bdítí nad tím, aby žádný upřímný katolík neobdržel učitelského dekretu, žádná obec nesmí takového člověka zvolití za učitele, hledme, aby školy obecné, útulny, university, techniky byly k náboženství lhostejné a nepřátelské, vpravme do nich učení materialistické a naturalistické. Obecné školy musí se vzítí obcím a dátí státu, poněvadž obce podléhají příliš místním vlivům. Učitelům řekněme, že je stát bude lépe platití nežli obec. Kněze a řeholnice učiñme — pokud na školách učí — u lidu nenáviděnými, aby donucení byli opustití svá učitelská místa. Ve vyučování musí kněz přijítí o všechna práva. Konečně se postarejme, aby vše, co může kněžstvu škodití na cti, hodně bylo rozkřičeno a rozšířeno.«

Americký svobodář Geringer sestavil »malý katechismus«, dle něhož se vyučuje 12.000 českých dětí. Geringer tvrdí: »Není boha, ani svatých, není andělů, ani dábla, není nebe, není pekla, není ctností v modlitbě — všechny tyto věci jsou klamy kněžší Kdo jest Bůh? Bůh jest slovo užíváné k naznačení bytosti, kterou lidé sami vymysleli. Co jest nebe? Nebe jest vymyšlené místo, které církve vynalezly jako kouzlo k navnadění svých věřících. Jak vznikl člověk? Zrovna jako zvířata. Má člověk nějakou nesmrtelnou duši, jak křesťanství učí? Člověk nemá duši, jest to jen představa. Kdo jest Ježíš Kristus? Ježíš Kristus byl synem židovské dívky zvané Marie. Vstal Kristus z mrtvých jak křesťanství učí? Zpráva o zmrtvých vstání Krista jest bajka. Jest pravda, že po Kristově smrti apoštolové přijali Ducha svatého? Není, apoštolové bumbali moc často víno a jejich omámené hlavy představovaly si všelijaké podivné věci. Co jest Duch svatý? Duch svatý jest představa, jsoucí jen v myslích bláznivých, náboženských lidí. Co jest naší povinností, když jsme se naučili, že není Boha? Máme této vědomostí učití jině? Máme nějaké povinností k Bohu? Není Boha a proto nemáme k Němu povinností. Máme brátí jméno boží nadarmo? Ano. Máme se modlití? Nemáme. Modlení jest utrácením času Ale kněžší praví, že modlitba nám pomáhá, co s tím? To jest pravý humbug

Podobným vyučováním nelze než vychovatí apače jako se stalo ve Francii.

»Škola něsmí jen učití — jak se za našich dob děje namnoze — nýbrž musí i vychovávatí, to jest sesilovatí ušlechtilé city a pudy lidské přirozeností, posilovatí vůli rozumnou kázní a pěstítí nábožensko-mravní charakter« (Dr. Fr. Reyl).

Škola vychovává mládež pro život a proto volá francouzský básník a romá-nopisec Viktor Hugo :

»Jen ráznou drahou ku předu směle,
jen cestou hvězdnou v ideál,
vy rozséváči, sběratelé
jen dál, jen dál, jen dál, jen dál!«

Učme děti ve škole svornosti, děti nemají poznati, že jest mezi nimi rozdíl, všechno kastovnictví má přestat. Jedno má býti rovno druhému, bohaté má obcovati s chudým, méně nadané s výtečným. Za pěkný čin budiž odměněno dítě bohaté i chudé, aby poznalo, že čin dochází odměny, osoba přichází do pozadí. Tím způsobem pokvete svornost, rovnost a mírumilovnost!

Nabádejme mládež k řádnému plnění povinností vzhledem k rodičům, představeným, zkrátka k celé společnosti lidské. Šetrnost budiž na srdce vložena mládeži, která dnes v době kultury hraje prim. Čím bohatší jest národ, tím spíše může vybudovati velkolepé věci k obecnému dobru.

Pěstovati dlužno lásku k vlasti a ostatním věcem, jež se týkají našeho života. Jest třeba buditi lásku jednoho k druhému dle slov Spasitele: »Miláčkové moji milujte se vespolek, jako já jsem miloval vás.« Miluj vlast svou, hanobenou kolébku svého lidu, v radosti s ní se raduj, v neštěstí truchli, ukazuj skutkem, že ctíš, cos povinen.

Nechť neplatí o tobě slova básníka :

Zda znáte ji tu chátru nesčetnou,
jež rodí se, by opět zemřela!
Co jí jest vlast, co láska, svoboda?
Jen prázdný zvuk a jméno bez těla!

Ve škole není dosud všechno ztraceno! Jen ruku pilnou přiložiti třeba dle přísloví: »Pevná vůle všechno zmůže!«

Děti nemusí hned všechno míti, na čem spočine jejich oko. Ať se uskrovnoují, z lásky k jiným ať pěstí svůj charakter v sebezáporu. Foerster v knize »Nauka mládí« praví: »Nejbezpečnějšího vychování k radostnému životu lze nabýti jen v onom zoceleném charakteru, v oné lásce k obětem, onom cviku v přemáhání sebe, které nás činí schopnými, abychom snášeli bezradostný, stížený osudem, plný odříkání život.«

Učme rádi ve školách svěřenou mládež, třebas že nám někdy učitelé házejí klacky pod nohy. Útěchou budiž nám slova našeho staříckého mocnáře na holdovací projev duchovenstva při slavnostech jubilejních »Ve vašich rukou spočívají nejsvětější statky lidstva. Spravujete to, co povzneseno jest nad všechny zmatky času, ba nad všechno pozemské; spravujete to, co v člověku jest věčné. Víra jest bezpečnou kotvou, v níž nalézá každý v bouřích a životních zápasech záštitu a oporu. Já sám jsem věrným synem církve, jež naučila mne v těžkých dobách oddanosti, jež poskytla mi tak často v neštěstí útěchy, jež byla mně a mému domu věrnou vůdkyní na všech cestách života.«

Pěstujme ve škole charektery vzácného zrna!

(Pokračování.)

Jan Karel Škoda, český paedagog,

Napsal JOSEF KAFKA, říd. uč.

Vděční žáci a odchovanci rádi vzpomínají i ve svém dospělém věku na své bývalé učitele, kteří bývali jim vzory pro další život praktický.

V polovici devatenáctého století měl český ústav učitelský v Praze několik výtečných učitelů, kteří s láskou věnovali se povolání svému a tím získali si důvěru u svých chovanců.

Jeden z těchto učitelů byl katecheta Jan K. Škoda, výtečný to paedagog, jenž svými spisy, zejména »Katechetikou« znám byl po celých Čechách v kruzích učitelských, bývalých žáků-odchovanců ano i u těch, kdož nestudovali za něho.

Škoda byl paedagog moderního stanoviska vychovatelského té doby a všeobecné zásady dostávaly jím formu českou, proto nebyl u všech ani řádně dle zásluh svých oceněn. Škoda byl paedagog pravdivý, upřímný, prostý a uměl jakožto kněz mluvit k žákům svým od srdce k srdci.

Škoda přednášival v »Osvětě« o zásadách vychovatelských v pravém českém rouše, prostě, nehledaně, jednoduše a řízně, což posluchače bavilo; v posluchačstvu našel porozumění, vděčnou půdu a tito si jej zaznamenali vděčně ve svých srdcích.

Psával pro »Matici lidu« knihu o výchování všeobecném a národním a spisem tím obohatil literaturu naši pro lid tak, že obsah spisu byl pravou pochoutkou čtenářů.

Jan Karel Škoda narodil se 15. května 1810 v Příbrami, po kterémžto městě psal se také Příbramský.

Studia odbyl na gymnasiu akademickém v Praze a dokonal tu i studia filosofická, načež vstoupil r. 1829 do semináře.

Od roku 1833 kaplanoval ve Zlonicích, v Počáplích a roku 1837 v Týně v Praze. Roku 1848 stal se katechetou při vzorné hlavní škole a při ústavu českých učitelů.

Když r. 1849 zaveden český jazyk při katechetických přednáškách pro posluchače bohosloví, stal se spoluprofesorem katechetiky, ale za 20 roků na to, 1868 dán byl na trvalý odpočinek.

Škoda byl ryzí národovec a svým smýšlením poctivec, čímž nezalichotil se nepřátelům pokročilého výchování národního. Byl znám co rozšiřovatel českých kněh mezi lidem českým a tak přes třicet tisíc českých kněh pro lid upravil.

Nám jest nejnámější, roku 1856 tiskem arcibisk. knihtiskárny Bedřicha Rohlička vydaná katechetika, kterouž napsal Jan Karel Škoda, učitel katechetiky a pedagogiky i katecheta v c. k. české hlavní škole v Praze, která r. 1874 došla třetího vydání.

Škoda mival časté přednášky ve spolcích učitelských, t. zv. »Budeč«, na př. r. 1870 v Libni a j.

Zemřel v Praze, dne 31. prosince 1876 jako c. k. profesor náboženství ve výslužbě.

Čest budiž památce jeho a lehké budiž mu odpočinutí!

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Pokračování.)

III.

„Mládež — na ulici.“

Mládeži doma i ve škole dobře vychované jest — ulice — místem* dosti nebezpečným, čím více mládeži, která již doma odchována vlažně, ba nepřátelsky ke všemu, co jest dobré a ušlechtilé.

Zhoubna mládeže dovršuje se na ulici, kde na ni působí rozmanité vlivy, zvláště mravnost a cudnost hrubě urážející. Na mnohých místech čteme výstrahu »pozor na vlak«, nikde však nestojí »pozor před nemravností!«

Lidé starají se o zvířata, aby je nesevdomití kočové netrýznili, o mládež na ulici nestará se skoro nikdo.

S horečným chvatem zakládají se různé »ochranovny mládeže«, věnuje se na ně spousta peněz, ale mládež venku pustne dále.

V poslední době konečně se ukazuje, že i v tomto směru se chce pracovati a nějakých výsledků zatím docíleno.

Francie, země svobody — na ulicích — zkazila tak svou mládež, že výsledků se smutných dožila. A zase to byla první Francie, která počala čistiti ponury Augiašův chlév.

»Figaro« oznamuje, že v Paříži policie zabavila 1500 »nestoudných plakátů« a ty, jež byly nalepeny dala strhati.

Podíváme-li se na naše ulice, vidíme ďábelské nebezpečí zírati z obrazů mnohde i metr vyšších. Tam znázorněno jest všechno možné a nemožné.

»Kacířské Epištoly« ukazovaly se na nárožích, aby vzbudily sensaci obecnstva, ale počínaly si tak dryáčnický, že místopřítelství lepení »vzdělávacího plakátku« zapovědělo. Štavnatý název »Kacířské Epištoly« musil hnouti i chladným Angličanem, aby se zastavil a si umínil, že v nejbližší traťce si je »pro blaho rodiny« zakoupí.

Stálým udělováním koncesí kinematografům nastalo jim neblahé soutěžení. Lidé spíše přijdou, když to vidí napřed vyobrazené. A tak se setkáváme s »barnumskou reklamou« v podobě plakátů. Celá vraždění národů zříme před svým zrakem, jinde napínavý souboj, krev jednoho soupeře vysoko tryská, tu zase shromeného manžela nad »svou věrnou« ženou, která ujíždí, v dál se šoférem. Jinde zříme odvážné skoky do rozbouřeného moře, nebo lupiči přepadávají vlak. Den jak den krásnější a krásnější obrazy krásli pražské ulice.

Před nimi se tísní nadějná mládež vlasti a v myslí vzniká jiskřička odvahy — »kdybych se tak mohl jíti podívat do kinematografu!« »Možná že to půjde!

Nebezpečí ulice pomínulo? Ani z daleka.

V krásné skříní parádují pohlednice, výrobek domácí i z ciziny, nejvíce ze »salonů francouzských«. Ušlechtilá tendence. Vesměs scény žen nahých, smyslností oplývající s vlasy ohnivými a zářícíma očima.

Potřebujeme otravovati mládež na ulici pohlednicemi z ciziny? Nemáme dosti podobných domácích výrobků?

Dnes nelákají již pohledy na města, skupiny květinové, skupiny ovoce nyní každý raději se shání po »kolekcích milostných«, kde počíná scéna líbáním a končí v objetí Venuše.

Takové pohledy se vystavují na obdiv mládeži a také se prodávají.

Jistý muž před rokem se utopil ve Vltavě, protože znásilnil jakéhosi chlapce a zůstavil po sobě u vody serii pohlednic »velmi slušných«, že je policie zabavila.

Na plakátech měli jsme příležitost, často viděti všeliký lucus, hýření malířů a štetce. Z pohlednic hledí na vás ženy — hetery s vlajicemi červenými vlasy — beze studu!

Tomu prý my nerozumíme!

Říká se tomu moderní umění dle přírody!

Modernost ta tkví však v nemravnosti.

A účel bývá zcela průhledný!

Slavný lékař a professor Gruber při přednášce v Berlíně pravil: »Zavřete do blázince ty, esthety (krásomilovníky), kteří pod titulem krásna všechno strhují do bezuzdné hry. Ty falešné proroky, kteří bezohledně vyžívání jako ideál hlásají, ty ubijte! Tito padouši, kteří aby sami bezuzdně žiti mohli, všechnu uzdu pudů prohlašují za nemožnou a každé napomenutí k ní vydávají za licoměrnictví.«

Oplzlost jeví se i v umění výtvarném! Vracíme se v doby antiky. Machar píše, že v antice není ničeho nemravného, — arcit to může říci jen syn Heliův a každý mu uvěří.

Bohyně římské zobrazovány v plné tělesné kráse, hýřícími vnadami. Jinak i si je nemůžeme představití, vždyť Římané byly mravů zkažených. Na malbách, jež vykopány v Pompejích jsou tak příšerné scény zobrazeny, že průvodčí je dámám neukazuje, jiné dokonce pro hnus jsou zastřeny.

Ve výkladních skříních vidíme sošky — stojící ženu a držící zrcadlo, — ale obnaženou. Varujme se dávatí mládeži tímto způsobem pohoršení.

Pravil Kristus: »Kdo by pohoršil jedno z malíčkových, lépe by mu bylo, aby žernov osličí (mlýnský kámen) byl zavěšen na hrdlo jeho a on pohroužen do hlubiny mořské!«

Nepřipustme nikdy, aby mládež podobné obrazy spatřila.

Nechceme, aby se mládež stala nemravnou a chceme zameziti tomu v každém směru na ulici — připomínám mimochodem — jaký to bude mítí vliv, když se bude mládež ve škole ukazováním nemravných obrazů vychovávatí. Basedov při veřejné zkoušce r. 1776. v Dessavě vyvěsil obraz rodící ženy, z něhož děti dokazovaly nepravdivost bájky o čápu (Vychovatelské Listy č. 10 r. 1808.). Snad chtěl Basedov jíti šlépějemi professora Dr. Františka Waltera, který praví, že třeba ne doma, ale školního poučování o pohlavním životě mládeže. A sice má se to díti při přírodopisném vyučování.

Příčinou zkažeností mládeže italské byla četba. Mládež chodí po ulicích, vidí ve skříních různé knihy s lákavými obrázky a hned dostane chuť, aby některá z nich se stala jejich majetkem. Dobrodružné knihy byly jednou v oblíbené, jindy zase knihy obsahu neslušného. Mládež italská sytila svého ducha četbou rázu Hermafroditova, oplzlými novellami Boccacia, Sacchetiho, Masumia Salernského a jinými.

A mládež naše vidí — na ulici — za skříněmi podobné škváry, Emila Zolu, Catulla Mendesa, o němž liberální tisk při jeho smrti, napsal »Spisovatel

tento znám jest mimo Francii nejvíce svými pikantními, na smyslných dobrodružstvích založenými povídkami. Tyto práce přes svůj kluzký obsah nesmějí býti zařadovány však šmahem do literatury pornografické, neboť jednak je povyšuje jejich ryze literární, stkvělá forma nad běžné zboží tohoto druhu, jednak také v nich každý znalec francouzské literatury shledá kult staré tradice vyhovující jistým sklonům literatury francouzské. < (Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Říšský soud o povinnosti školáka bez vyznání k účastenství náboženského vyučování. Z Vidně 1. dubna. (Tel. tisk. kanc.) Říšský soud vynesl dnes rozhodnutí o stížnosti, kterou podal dělník Jaroslav Kovář, bydlící v Žižkově u Prahy, pro domnělé porušení svobody víry a svědomí, jež jsou jeho právem, zaručeným státním základním zákonem. Toto porušení stalo se tím prý, že okresní hejtmanství Kováře vyzvalo, aby pro svého školou povinného syna bez vyznání stanovil náboženskou příslušnost. Říšský soud uznal, že takové porušení se nestalo. V důvodech rozhodnutí bylo zdůrazněno, že dle říšského zákona o obecných školách školní dítky po dobu školní návštěvy musí za účelem mravně-náboženské výchovy súčasniteli se vyučování náboženství, které jest povinným předmětem, a že toto vyučování dítí se může pouze v zákonně uznaném náboženství, protože vyučování v jiném vyznání ve školách skutečně nemůže se dítí.

Sedmdesáté narozeniny slavil zasloužilý paedagog a spisovatel pan Vojtěch Kryšpín, ředitel školy v. v. na Smíchově.

Vojtěch Kryšpín narodil se v Poděbradech dne 2. dubna r. 1844. Absolvoval pražský ústav ku vzděl. učitelů v Praze. Působil na školách v Dobříši a na Smíchově. Byl horlivým vlastencem a starým průkopníkem v řadách učitelských. V životě občanském získal si nehy noucích zásluh. Osvědčil se jako výborný spisovatel odborný. Vydal také celou řadu spisků pro mládež. — Po 17 r. působil na Smíchově jako učitel, načež jmenován byl ředitelem I. chlap. školy. Na místě tom setrval až do konce školního roku 1906. Po 42leté práci, plné lásky k mládeži, vstoupil do výslužby, byv vyznamenán zlatým záslužným křížem. Přejeme slovitnému paedagogu českému, by Bůh dopřál mu stálého zdraví. V. J.

Z jednoty česk. katol. učitelstva. Jednota naše pořádala vychovatelskou přednášku v Šárce u Prahy. V neděli dne 29. března měla místní křesťansko-sociální organizace přednášku p. učit. Jelínka z Břevnova na téma: »Škola a rodina«, v kteréžto řečník rozvinul před posluchači pestrý obraz o výchově dítek a o povinnostech k těmto již od dob řeckých nejstarších až po dobu nynější, kde poukázal na spojitost školy s rodinou a na společnou práci učitele i kněze s rodiči. Přednáška p. učitele Jelínka velice se líbila, neboť mimo staté vážné předvedl i epizodky veselé, kteréž posluchače upřímně rozesmály a když p. řečník skončil, hluchý potlesk byl mu zaslouženou odměnou a též bylo projeveno Jemu přání, by co nejdříve opětně u nás přednášel. —

Z-ada

Skladatel Josef Nešvera těžce nemocen. Olomoucký »Pozor« oznamuje, že vynikající skladatel p. Josef Nešvera, ředitel choru v olomouckém domě, těžce je nemocen. V posledních dnech zhoršil se stav nemocného, jenž je již skoro dvaasedmdesátiletý, tou měrou, že může v nejbližší době dojíti ke katastrofě. K několika těžkým nemocem vnitřním, jimiž je p. Nešvera stížen, přidružil se v poslední době ještě zánět nervů, který působí nemocnému strašlivé bolesti. Nemocný musel býti opět dopraven do nemocnice, občas pozbývá již vědomí a nikoho nepoznává. Vzpomeňme si v modlitbách, by Bůh mistra našeho uchovati ráčil.

Věrné své stoupence

prosíme, aby nám v hojně míře svěřovali drobný tisk: visitky, plakaty, pozvání ke schůzím, divadelní oznámení a j. v. Věrné přátele své prosíme, aby k tomu i jiné povzbudili.

Družstvo Vlast v Praze čp. 570-II.

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Pokračování.)

Divím se, že ve výkladech tak zv. ryze katolického knihkupectví parádovati může vedle Bohovědného slovníku — Malý Čtenář, — který byl z některých školních knihoven na Moravě vyhozen, více však mne podivem naplňuje, že jsem tam spatřil všeobecně známého oplzlostí Maupassanta.

Mládež když vidí podobnou literaturu, obětuje za ni peníze, čte a snad ani neví, že jest to jed! Možná, že se účinky dostaví a lidé se ptají naivně, »odkud to, za našich mladých let nebyla mládež taková!« Inu nebyla, protože na ulicích nenalokala se tolik jedovatých výparů jako dnes.

Slušný člověk by se styděl kupovati neslušné dílo, mládež se nestydí. Sám jsem byl přítomen u knihkupce, kde malý hoch si kupoval některý ze sešitů »Dekameron«. A při tom se ani nezačervenal.

Pokročilá mládež!

Učitel měšťanských škol Salomon Kuhnez z Vídně při kongresu vídeňském na záchranu mládeže obrátil pozornost kongresu také na fantastické spisy indiánské, detektivní a loupežnické, které fantasii dítěte tak přepínají, že skoro vždy dospívá čtenář na dráhu zločinnou. Uvádí jejich tituly a lituje, že úřady proti prodeji a půjčování takových knih tak málo zakročují. Konečně nabádá, aby místo nemírného podporování dětí, místo nadhumanity, zavládla pravá láska k bližnímu.

U nás nákladem Štorchovým obohacená literatura indiánská a detektivní vycházela u Štorcha, Hynka a j. Detektivky Štorchovy vycházely z rukou paedagoga-učitele, který brousil svou fantasii v dobrodružstvích.

Literatura tato se rozmohla netušenou měrou, ale šla až přes hranice vkusu, tak že dohry byly v soudní síni. Ve Vídni pod předsednictvím markýze Bacquehema bylo rozhodnuto v odvolání se nakladatelů trafikářské literatury z rozsudku již před třemi roky vydaného. Vídeňské policejní komisařství zapovědělo totiž trafikám prodávati tak zv. »šundliteraturu«, sestávající z krváků, detektivních a oplzlých románů. I byl na tento druh literatury sepsán zvláštní index zapovězených knih v trafikách. Za zvláště ničemný shledán byl »Kürschners Bücher-schatz« a spisy pro mládež »Hurrál«, Soldatenstreiche aus Krieg und Friede.« Proti tomu ozvaly se nakladatelské — většinou židovské — firmy, jejichž zástupce Dr. Armin Fischl napsal protest ve jménu tiskové svobody. Než, nejvyšší soud stížnost zamítl.

U nás éra detektivní literatury zatím pominula, oplzlých románů máme dosti a krváky nás zásobí žid Rubínstein z Vídně, jemůž v rozšiřování ochotně pomáhá Hynek. A neprozřetelní lidé rádi zaplatí po dvaceti hal. těch 80—100 sešitů, aby dostali od žida premii v podobě »modlitební knihy«.

Dobře pravil papež Lev XIII. k redaktoru katolického časopisu r. 1879. »Když byla dána svoboda dle libosti mezi lid rozházovati tiskopisy, byli mužové podvratní, neumorně činní, kteří ohromné množství časopisů rozšířili, jichž hlavním určením jest základy práva a pravdy napadati, církev pomlouvati a osočovati a zhoubné bludy v myslích šířiti. Onino velmi dobře prohlédli, jakých užitků a výhod k provedení jejich záměrů, vydávání denních časopisů poskytuje, které jedem bludu ducha čtenářů nepozorovaně a povlovně kazí, a jejich srdce ukájením

nízkých chťičů a drážděním smyslnosti hubí. Všechno se jim tak šťastně a zcela dle přání podařilo, že patrně pravdu má, kdo velikou část viny nynějších smutných poměrů a špatností připisuje špatnosti tisku.«

Nebezpečí špatného tisku se tak rozšířilo, že bylo nutno konati veřejné schůze a na nich přibíti na pranýř zmahající se nebezpečí. V srpnu minulého roku (1912), »okresní komise pro péči a ochranu mládeže pod protektorátem městské rady v Žižkově«, svolala schůzi veřejnou proti špatnému tisku, který se — z ulice — zanáší do domácnosti. Professor Dr. Petr Zenkl výstižně pojednával o této otázce. Vytkl význam literatury dobré a naopak nebezpečí literatury špatné. Posoudil a rozřídil jednotlivé druhy tohoto bejli, ukázal na příkladech na jejich rozšířenost a nebezpečí, které hrozí, nebudou-li rodičové dosti opatrní. Volal k očistné práci rodiče, by chránili svých dětí, knihkupce, nakladatele, obchodníky, aby bejli literární nevydávali a nešířili, naopak, aby je potírali, aby nakladatelé a knihkupci se ozvali proti svým několika kolegům, kteří nechápu svých povinností kulturních, aby úřady tuto akci podporovaly a propagovaly.

Jest povinnosti státu, aby rozhodně zasáhl do této akce. Lépe rázně učiniti očistný řez, nežli stavěti nové polepšovny a žaláře.

Koncem minulého roku (1912) bylo v Dortmundu v Německu konáno přelíčení s dvěma mladíky: 19ti letým zámečnickem Františkem Schwekendichem a 17ti letým Janem Bachmannem, obžalovanými pro vraždu dělníka Josefa Lefartha. Psychiatr vylíčil Bachmanna jako inteligentního muže, kdežto Schwekendich má býti náchylný k zločinům. Oba se k činu přiznali. Na myšlenku zavraždití soudruha přivedla je — jak vypravovali — četba krvavých románů. Oba několik dní sídlili v lese a tam Lefartha také uškrtili. Po vraždě se rozdělili o šaty a drobnosti zavražděného a mrtvolu zatáhli do houští

Toť oběť krváků!

Censura měla by býti zvláště bdělou na listy nepřátelské církvi katolické, které přinášejí povídky a články nemravné a pohoršlivé jako jest »Právo Lidu«, »Mládenec« a j.

V Pešti před několika lety měli soc.-demokraté sjezd, při němž delegát Geza Malassi pronesl zajímavý úsudek o literatuře a novinách této strany. Privil mezi jiným: »Literární rubrika sociálně demokratického tisku jest pode vší kritiku. Pro lid má se přece psáti slušně a obsažně. Co se mu však podává nyní v našich listech, jest nezdravé. Časopisy nevydávají se proto, aby byly smetištěm pro pot vysílených mladíků a slabomyslných strýčků.«

Jiný delegát řekl: »Co se dnes podává lidu v našich listech, jest nejbídnější, nemravná literatura.«

Vyslovují-li se sami předáci takto o svém tisku, potom třeba, aby příslušné orgány zahájily činnost proti nemravnosti v dotýčných listech se vyskytujících.

Soc. demokraté svými novinami vychovávají největší zločince. V Strassburgu byl roku 1890 popraven soc. demokrat Gier. Zavraždil s jedním druhem a lehkou osobou hodné děvče. Před smrtí odmítal smíření s Bohem. »Jsem soc. demokrat a jako soc. demokrat chci zemřítí!« V posledních hodinách požil hodně pokrmu a nápoje, silně kouřil a vedl pusté řeči. Když kněz mu připomínal věčný soud, zarmoucené rodiče a jeho mládí, privil: »Já nic nevěřím. Není Boha! Já jsem soc. demokrat a jako soc. demokrat zemru.« Před popravou nepolibil kříž. A když

ho státní nadvládní krátce před popravou vyzval, aby se pomodlil, odvětil: »Jak se mohu modlití, když nemám víry?« Poslední jeho slova byla: »Sláva internacionální demokracii sociální. Ať zhynou lotrovští úředníci státní!«

Kdo může něco podobného činiti, ten neobdržel dobré vychování z domova. A že mnoho jest nevychované mládeže, poznáváme na množství bledých, vyžilých tváří, jež dnes lze spatřiti, množství zapadlých, veškerého zanicení a lesku zbařených očí od hýření. Připravuje se mládež k budoucímu povolání čtením bible a dějin jako vznešený kronikář Klecanský, V. Beneš Třebízský, poutavý vypravovatel o slávě a utrpení země české? O nikoliv! Nečtou leda nevěrecké, hamížděné spisy a mluví mezi sebou o nejdražších a každému katoliku i vlastenci svatých věcech tak urážlivě, že se raději odvrátíme.

A to má býti naděje vlasti? Jimi má býti spasen národ? Nepraví apoštolé, hrobaři celého člověčenstva!

Ti mají býti obranci vlasti, práva a náboženství? Ti mají zvelebiti naši vlast?

Ne, toho neučiní a nikdy neučinili, když se živili jedem zkažených spisů. Dávno zapomněli, co praví Plato »Člověk nenarodil se, jen aby sobě žil, nýbrž aby sloužil vlasti.«

Mládež má sloužiti vlasti své, svému ujařmenému národu a Bohu. Takovou ji však nevychoávají soc. demokraté, kteří vydávají spisy pro děti a v nich hanobí kněze. Tiskový výbor česko-slovanské soc. demokratické strany vydal r. 1912. knihu pro mládež. »Co si vypravovali v lesném domečku.« — Hned na prvním listě vidíme děti v zahradě u lesního domečku nahé skoro, což dobře charakterisuje směr výchovy soc. demokratické. Ve 4. kapitole. »O tom jak si Miška stavěl chýšku« — vypravuje se o králi Pipinovi, jenž měl na hradě kněze a ten měl na královnu zlost. Ona nikdy neublížila nikomu, ale tomu knězi nic nedůvěřovala, krále před ním varovala. Za to kněz na ni králi hrozné věci nahučel do hlavy, že král s ní ani mluvití nechtěl. Rád by byl kněz, aby král ji od sebe vyhnal, nebo aspoň do věže zakoval, ale králi zdálo se to přece mnoho, dal ji jen v komnatách zavřiti.

Jednou musil král Pipin do vojny a zatím co byl pryč, narodili se královně dva synáčekové, malí jako jehňátka, bílí jako kvítka. Selisanta se radovala, že se král pro děti na ni udobří, ale ten mnich — však věděl, proč dal chytiti mladého medvěda — napsal králi psaní. »Královně se narodil místo bílého děťátka, černý, huňatý medvěd, nyní je uvázaný na dvoře. Co máme dělati?

Myslil, že král napíše »Dej královnu zabít!«

Když konečně náhodou — jak v pohádkách zvykem — vyšla pravda na jevo jako olej nad vodu, král Pipin pravil: Vyžeňte teď do lesů tu duši černou, nevěrnou. A kněze vyhnali do lesů, dva medvědi tam již naň čekali a tak se s ním spořádali, že z něho jen kosti nechali.

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Z Jednoty česk. katolických učitelů a přátel křesťanské výchovy. Jednota naše pořádá po různých místech našeho království paedagogické přednášky, jimiž zblíží školu a rodinu. V době čtvrt roku pořádala „Jednota“ 16 přednášek. Žádáme, by

spol. a organizace tyto paedagogické přednášky pořádaly vsude.

Jeho Excellence p. Vojtěch Josef hrabě Schoenborn, skutečný tajný rada Jeho Veličenstva, předseda zem. správní komise v král. Českém, byl v těchto dnech od

čsáře pána vyznamenán řádem železného kříže I. třídy. Blahopřejeme.

Pocta. „Růže Sušilova“, literární jednota bohoslovců kněž. arcib. semináře v Praze, jmenovala dp. Vlastimila Háčka, místopředsedu družstva Vlast, faráře a spisovatele v Liboci, jejímž byl r. 1891 předsedou a v níž každoročně přednáší, pro jeho zásluhy čestným členem a doručila mu krásný diplom. Blahopřejeme!

Z Pardubic Sv.-Václavská Matice Školská pořádala 13. dubna t. r. výroční valnou hromadu, k níž vyslán byl jako delegát učitel Vl. Jelínek. Pardubický odbor blahodárně působí a může být krásným vzorem obětavosti a nezištné lásky ke svaté věci. Po valné hromadě přednášel delegát na téma: „Škola a rodina“. Přednáška byla všemi přítomnými s radostí přijata a těšila se všeobecnou pozorností. Bylo by žádoucí, kdyby Sv.-Václavská Matice Školská rozšířena byla po všech městech našeho milého království a konala tak blahodárnou činnost ve prospěch národa! Rozšiřujeme odbory Sv.-Václ. Matice Školské.

Vsd. duchovenstva zaslala Sv.-Václavská Matice Školská jménem Školských Bratří v katol. paedagogiu v Bubenci před několika týdny prosbu o menší půjčku (50, 100—1000 K) na dobu a úroky libovolné. Prosbu nebyla dosud vyslyšena. Nuceně velikou potřebou peněz k 1. a 15. květnu prosíme snažně vsdp. duchovenstvo o urychlené vyslyšení prosby. Dosud nikdo z více než 100 takových věřitelů nelitoval své ochoty; nám však bylo tím způsobem v letech minulých vydatně pomoheno, aniž by ochotní věřitelé nějaké škody utrpěli. V případech, kde není možno této prosbě vyhověti, prosíme o zaslání sebe nepatrnějšího příspěvku. Za každou pomoc budeme nesmírně vděční!

Okresní učiteléské porady v Praze. V poslední schůzi okresní rady školní, již řídil starostův náměstek p. čis. rada Josef Schrötter a v níž podal zprávy okresní školní inspektor pan prof. F. Švadlenka, bylo usneseno, aby okresní učiteléské porady konány byly letos 23. a 24. června v Obecním domě. Vedle obvyklých zpráv a voleb jsou na programu přednášky: univer. prof. dr. Babáka: „Podpora při vyučování přirodopisu vivaristikou“, ředitele J. Dolenského: „O dosažených výsledcích v pedagogickém ústavě král. hlav. města Prahy“ a král. zem. inspektora dra. Komínka: „O učňovském sprostředkování“. V téže schůzi mimo jiné referoval okres. školní inspektor o zřízení zvláštních sekcí učiteléských na podporu vyučování přirodopisu.

To píše ně klerikální, ale protestantský list o dnešním učitelstvu, a sice helvetský „Hus“ v čís. 4.: „Povrchní vzdělanost — píší pánové v „Husu“ doslovně, — je jak se zdá, kletbou naší doby. Co všecko se ve školách žákům předkládá a vykládá, ale do hloubky vlastně nic! Není ani na to času pro mnohé předměty. Velice trpí touto vadou učiteléské ústavy rakouské, ale jiných škol a ústavů při tom nevyjímaje. To má za následek, že lidé se domnívají býti vzdělanými, ale nejsou, jsou takřka jen opudraní moderní kulturou. Když pomínou léta školní, měl by jistou korekturu (nápravu) způsobiti život, ale nezpůsobuje. Právě naopak nedovzdělanost se rozmnožuje čtením novin, které píší o všem možném na světě, ale ponejvíce se obírají planým a z velké části neužitečným politikařením. Záplava potišteného papíru je pravou pohromou pro moderní lidi. Nestačíš čísti, co ti do domu přichází, a kdybys i přečetl, jaký z toho úžitek? Už zítra o tom nebudeš nic, ale pranic, vědět. Dobře nazval kdosi mnohé čtení novin neplechou. A proč? Proto, že pro noviny se lidé nedostávají k soustředění duše své vlastní a k četbě vážnějších knih. A když už někdo přece knihu vezme do ruky, není to kniha vědecká neb odborná, tím méně pak bohoslovecká neb filosofická. Směr ducha lidského v naší době tihne k zábavě. Kinematografy, varieté, tinglangly, zápasistě fotbalová, hlediště koňských dostihů, produkce aviatické mají vždy plno lidí zvědavých a ochotné i vysoké ceny platících. Za to kostely ve městech, a zvláště ve velikých, jsou téměř prázdné. Ale nejen kostely. Když je vážný, v pravdě umělecký koncert, bývá navštíven slabě; a když se hraje vážná truchlohra, bývá divadlo prázdné. Jen frašky, operety a frivolní věci táhnou. Ty se dávají třeba stokrát za sebou. Slovem, naše doba je vážně churavá povrchní vzdělaností a bezmeznou lačností zábavy. A stále ještě není viděti známek nápravy a obratu. Běda nám a našim dětem, nebude-li líp. Ve školách se musí státi první pokusy o ozdravení. Ale to vyžaduje jiných učitelů, než jaké toho času vidíme; ne placené femesiníky, ale skutečné vychovatele, celé a při tom křesťanské karaktery, kteří svou práci konají u vědomí své zodpovědnosti před Bohem. Chrám křesťanské a duchovní správce musejí v započatém díle pokračovati a je s pomocí Boží snažit se dovršiti.“ — Kdyby tuhle pravdu napsal katolický list, octl by se jeho redaktor hned v „Učitelé komoře“ „Učitelé novin“. Pravda se dnes nesmí rozhýčkaným pokrokovským učitelům pověditi!“

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Pokračování.)

Podobnou pohádku často nalézáme, kněze však zastupuje obyčejně matka králova — stařena — která zlostí srší na svou macechu. Soc. demokraté nemohou si nechatí ujítí příležitosti, aby kněze, na něž mají dávno zlost, nevpletli i do pohádek.

Učitelé náboženství mají právo obracet pozornost svoji i na knihovny žákovské a proto nutno přihlížeti pilně, zda podobný škvár se tam nenalézá. Řečená kniha byla jakýmsi dárcem mezi horšími věcmi věnována i jedné škole, kde našla se učitelka, která knihu tuto neschválila pro knihovnu žákovskou.

Špatná četba podřizuje člověka smyslné rozkoši, ano i nevěře, probouzí v něm nízké vášně a chťice a ty uhasínají v něm jiskru světla nebeského, takže hasne víra, ustává všechna touha po dobrém, po ctnosti.

Sv. Teresie píše: »Milovala jsem Pána, jemu jedinému patřilo celé srdce mé, ale četla jsem knihy, které se zábavnými zovou a brzy jsem pozbyla vší záliby v pobožnostech, dobré smýšlení se ve mně zeslabilo, takže mnohé chyby v mé srdce se vloudily. Vzdalovala jsem se stolu Páně, srdce mé nepravilo mně již ničeho o Bohu, počala jsem milovati svět, milovati rozkoše. Bože, kam bych byla zbloudila, kdybys mne nebyl zpět přivedl.«

A sv. Augustin doznává. Čtením špatných knih nestává se nikdo výmluvným, ale ovšem nešlechetným; tak člověk bez ostychu zlé poznává, naučí se bez ostychu o něm mluvit, bez ostychu je konati. Místo aby se čtením takových knih vzdělal, zahubí sebe sám, ztrácí pravý úsudek, jasný, zdravý smysl, stydlivost, stává se bohaprázdným a nevěrcem.

Ulice a to, co se z ní přinese domů, má ďáblův podíl na vývinu mládeže. Pokud nestane se opatření, aby mládež na místech veřejných nebrala úhony, marně budeme hledati mravnou mládež!

IV.

»Mládež v přírodě.«

Není snadno, ba ani dobře stále mládež nechatí zavřenu mezi čtyřmi stěnami. Její snaha čelí dostati se ven — do přírody. Požaduje toho tělo, má-li se stejnoměrně vyvíjeti a siliti, požaduje toho také duše, která krásou v přírodě jest nadšena velebiti svého Boha. »Nebe vypravuje slávu boží a moudrost Jeho zvětšuje obloha!«

Styk s přírodou hledá mládež a v něm nalézá blahé uspokojení. Jest ona matkou všech trpících a stísněných na duchu, čím více radosti působí mládeži.

Mládež k ní lne plnou silou skoro vášnivě ve své jaré, něžné, nezkažené mysli.

Příslovní praví: »Vzduch — boží duch.« A skutečně. Čistý vzduch prosycený vůní lučin a ozónem lesních obrů jest první podmínkou zdárného vývoje tělesného. Pravdu tuto nám osvětlí obrázek venkovských dětí. Nechodí zabalené v teplé šaty, nemají důkladné obuvy a přece, — mají tvářinky baculaté, červené, zatím co mládež městská při nepatrném mrazu musí býti ovinuta šálami a proti nepatrnému větru střežena.

A přece říkáme, že mládež městská jest »z tvarohu«. Chatrné má zdraví, barva jest bledá. Zavane malý větérek a již musí takové dítě ulehnouti.

Hezounké přirovnání o mládeži venkovské učinil jistý spisovatel. »Jdeme-li silnicí, vidáme často, že vroubena jest jabloněmi, které právě kvetou. Vznesený pohled na zarůžovělé květy, zdá se mi, že to jest odlesk malých, buclatých tvářiček dětských, naivně zajímavých.«

Není-li závažných okolností, nutno mládež pouštět do přírody a nesmíme se horšiti, že snad někdy jeví se nám mládež jako malá hříbátka, když byla sproštěna uzdy. Jest tu na snadě bujaré mládí a u některých dětí zvláštní živost. Vždycky to nemusí býti uličnictví a darebáctví.

Nesmíme zapomínati, že jsou to děti a že my jsme nebyli snad lepšími.

Pohyb na čerstvém vzduchu, prosyceném vůní lesní, v zahradě naplněné vůní květů a vydechující silné aroma růží, fialek, konvalinek a j. není ničím jiným než provětráním plic, které v dusné světnici a ve škole naplněné mnohdy nesnesitelnými výpary jsou citelně poškozeny.

Tělo nabývá venku otužilosti a jenom ve zdravém těle může býti zdravý duch.

Organismus mládeže nemůže se vyvinouti plnou měrou, když sotva děti vyjdou ven, hned je matka volá do dusné atmosféry, aby se od jiných dětí nezakazily. Dítě stále se pohybující mezi rozumnými rodiči získá mnoho, ale, nejde-li ven, úhonu trpí na zdraví. Volný pohyb mnoho přispívá k utužení mládeže. Mírný běh a hry, jež mládež v patřičné míře provádí, nemohou škoditi. Při běhu kladme vřele mládeži na srdce, aby jsouc zahřáta — nepila studeného nápoje.

A jestliže někdo na vrub sportu vážně onemocní, potom to byl sport nemírný a náruživý!

V poslední době vešlo v oblibu tak zv. »skautství«. Bylo to sdružení založené generálem Sir Baden Powelem. Skautem mohl se státi již hoch 10ti letý se svolením rodičů, ale musil se zavázati, že zákony skautské bude plniti. V sobotu odpoledne odcházeli do lesů a vraceli se často i v neděli večer. Každý musí se podrobiti zkoušce; musí se naučiti plovati, křísiti utopeného, vynésti svého druha na břeh, orientovati se bez kompasu, odhadovati vzdálenosti, rozdělovati oheň pouze pomocí dvou zápalek atd.

Skautstvím má býti mládež samostatnou! Jestliže skauti nevynechají v neděli a svátek kostel, není-li dotčen v ničem jich náboženský cit, nemáme nic proti skautství, když se pěstuje rozumně.

Skautství rozšířilo se dosti brzy a i u nás v Čechách měli jsme loni výpravu skautů, která měla tu nehodu, že velmi často přšelo a tím přišli účastníci o mnoho.

Kopaná, když se na ni díváme, jest zajímavá věc, ale nebezpečná pro školní mládež. Z toho důvodu severo-americké ministerstvo vyučování zakázalo tuto hru roku 1911. Bez důvodu se to nestalo. Již r. 1910 následkem kopané odneseno z hřiště 12 mrtvých, 64 v bezvědomí, 339 s přelámanými údy, 74 s vyvrtnutými klouby, vážnějších zranění bylo 33. Zajisté nebezpečný sport! Naše školní zákony se dosud tuto hru neodvážily zakázati, nejspíše jde mládeži k duhu!

Většina nehod při vycházkách a hrách mládeže bude odstraněna, půjde-li mládež za dozoru učitelova.

V přírodě můžeme upozorniti na různost a bohatost české květeny, nádheru barev a jich hýření, na imponující krásu, rozmanitost složení. Jako čisté, krásné

jsou květy, takový má býti i život duševní mládeže. Vizme jen lilii, stvol vysoký tyčí se majestátně vzhůru k nebeským výšinám a květ černě bílý vydává mohutně aromatickou vůni. Lilie má býti odleskem duše dítěte, srdce čistého, pozdviženého vzhůru k ztracenému ráji, jež se má jednou každému dobré vůle státi rájem nalezeným.

(Pokračování.)

Cestou k víře pravé.

Předneseno ve spolku „Vlast“ na Kladně. S laskavým svolením vldp. J. Schauera z Augenburka, c. k. šk. rady, pro „příchlu Učitelskou“ připravil V. F. Jelínek.

Člověk si váží toho, čeho získal s námahou. To platí o vezdejším statku, ale také o víře. Tomu na doklad buďtež úryvky ze života slavné německé básničky Luisy Henselové.*)

I.

Na konci 18. století byl Ludvík Hensel pastorem v Linum, vesnici Braniborské. Jeho choť Luisa porodila mu 30. března 1798 dcerušku, která dostala jména po matce.

Luisa byla páte dítě šťastné rodiny pastorovy. Čtyři dívky, tři hochy a dívku, vzali s sebou z Trebina, když odtud do Linum se přestěhovali. Zároveň vzali s sebou stromky, jež otec každému při narození vsadil, a které nyní ve farní zahradě v Linum byly zasazeny. Ku čtyřem vzrůstajícím stromkům připojen nyní pátý, jabloňka, aby s dívkou nově narozenou vzrůstala.

Děťátko uvítáno všemi radostně, neboť rodiče přáli si dcerušku, a Karlínka — starší dcera — denně prosila nebe o sestřičku, aby s ní si mohla hráti.

»Vyslyšel's, Bože, mé tiché přání,
za dcerku jsem tě prosila,«

tak stojí v básni, kterou složila matka, plna zbožné vděčnosti.

Jest zachován list, jež matka napsala pro případ, že by nepřežila narození dítěte. V listě se praví: »Ráda vykupuji tvůj život životem svým, milované dítě! jen když tak vykoupím život dobrého občana pozemského a jednu blaženého obyvatele nebes.«

Luisa byla sice jako dívka ostýchavá, nicméně ráda si hrála se svými bratry, a byla při tom velmi obratná. Při tom však měla v ošklivosti vše, co bylo jakkoli neslušné. Bylo jí teprve osm let, když vlastní rukou potrestala hochu, jenž v její přítomnosti si dovolil řeči neslušné. Chlapce, kteří chudě oděné dívky se posmívali, zahrnala trsem kopřiv.

Něžným soucitem lnula i k tvorům nerozumným, zvláště k ptactvu. Zachránila mnohého ptáčka a ošetřovala tak dlouho, až jej mohla pustit na svobodu. Zahynul-li, pohřbívala jej v zahradě a hrůbek ozdobila pomníčkem.

K jisté dívce ze sousedstva, dceři prostých venkovanů, chovala zvláštní přichylnost. Matka jí tuto dívku dávala za vzor. Od té doby Luisa všemožně se přičiňovala, aby této dívce se vyrovnala jemností a poslušností.

Jednou přišla paní superintendentka s jistou choťí pastorovou na návštěvu. Šestiletá Luisa seděla sama v koutku a tiše si hrála dál, nedávši se návštěvou vyrušiti. Při odchodu paní superintendentka objevši sličné, v sebe uzavřené dítě,

Pravila: »Toto malé dítě je tak vážné, to bude jistě také jednou ženou kazatelovou.« »Ne, ne!« zvolala dívka náhle a z prudka; »duchovní nepotřebují mít žádné ženy«. Paní se nad tím zarazily; matka přísně pohlednouc na dívku, kázala jí za dvěře jíti. Dívka vyběhla ven do zahrady, a majíc za to, že se těžce provinila, plakala hořce a nemohla celý den se upokojiti. Když se otec večer vrátil, naslouchala Luisa s tlukoucím srdcem, jak otec zprávu o tom přijme. Ten však klidně se usmívaje pohlédl na dívku a konečně polo nahlas pravil: »Jak přichází to dítě na katolické myšlenky?« Slova ta dívku upokojila, ačkoli jim jen na polo rozuměla. Od té doby domnívala se, že katolické je asi tolik jako podivné. (Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Družstvo „Vlast“ pořádá Literárně-sociální sjezd v pondělí Svatodušní dne 1. června 1914 ve staroslavném král. městě Berouně v hotelu »U tří korun.« Pořad: V pondělí svatodušní 1. června o 1/4 10 hod. dopol.: Tichá mše sv. v děkanském chrámu Páně, kterou sloužiti bude vdp. Václav Lerch, čestný kněz. arc. kons. rada, notář a děkan v Berouně. V 10 hodin dopoledne: *I. slavnostní schůze.* Čestný předseda: pan Alois Houška, měšťan, maj. domu a místopředseda pravovarečného měšťanstva v Berouně. 1. Zahájení sjezdu. 2. Projev zástupce Jeho Em. kníž. arc. Pražského Leona kardinála ze Skrbenských. 3. Redaktor T. J. Jiroušek: »Význam družstva Vlast a kolem něho seřazených spolků v národním životě českém.« 4. Učitel Vlastimil Jelínek: »Křesťanské základy ve školství.« — Ve 2 hodiny odpoledne: *II. slavnostní schůze.* Čestný předseda pan František Coufal, ředitel škol v. v. v Berouně. Čestný místopředseda: pan Václav Prokop, maj. domu a člen výboru úvér. ústavu v Berouně. 1. Spisovatel a jednatel družstva Vlast Jan Voborský: »Díla křesťanské charity.« 2. Farář Vlastimil Hálek: »Výchova dorostu.« — O půl páté odpoledne: *III. slavnostní schůze.* Čestný předseda: pan Bohdan Balín, mistr truhlářský a maj. domu v Berouně. Čestný místopředseda: pan Josef Vilímek, obchodník a maj. domu v Berouně. 1. Professor Em. Žák: »Moderní snahy o reformu manželství.« 2. Redaktor »Vlasti« a spisovatel, kníž. arc. notář Al. Dostál: »Dobrá a špatná kniha.« 3. Doslov předsedy družstva Vlast, redaktora T. J. Jirouška. — V předvečer sjezdu na Boží Hod Svatodušní v 8 hodin k oslavě sjezdu slavnostní představení »U tří korun« »Noc na

Karlštejně«, jež sehraje katolicko-národní organizace v Berouně. — Členové katol. spolků a organizací nechť se u vchodu vykáží legitimací svého spolku. — Ostatní hosté nechť jsou uvedeni známými katolíky. Žádáme své stoupence na Berounsku, aby se našeho sjezdu v hojném počtu účastnili, širším kruhům obecenstva jej ozámili a k účastenství vybidli. — Přihlášky k sjezdu Vlasti, pozdravné přípisy a telegramy buďtež zasilány do 3. května 1914 na předsedu sjezdového komitétu s adr.: Vlastimil Hálek, farář v Liboci u Prahy, jenž veškeré dotazy zodpoví, a po 31. květnu na adresu: »Sjezd Vlasti v Berouně v hotelu u Tří korun.«

Professor Siebenschein, jehož jméno stalo se známým po sebevraždě žáka jeho Aloise Hájka v Čes. obchod. akademii, jak se dovidáme, jest rodilý ve Strážnici na Moravě. Otec jeho byl pokřtěným židem, matka jeho byla evangelička. Siebenschein studoval česky a byl posluchačem také české university v Praze.

Jednota česk. katol. učitelstva s radostí sleduje činnost Svato-Václavské matice školské. Jednota sama bude tuto důležitou akci podporovati, by duch katolický mezi učitelstvem hojně byl rozšířen. Zakládejme odbočky! Podmínky, stanovy a jiné informace obdrží každý ve Svato-Václavském pensionátě v Bubenči.

Z Břevnova. — Po zesnulém vldp. Marianu Holubcovi zvolen byl převorem vldp. ThDr. Augustin Jannal, zasloužilý podporovatel katol. hnutí v Břevnově. Vldp. převor přislíbil naší mládeži svou vzácnou přízeň. Kéž Bůh vldp. převora zachová nám dlouhá léta.

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Pokračování.)

Fialka v houští skrývá, — po vůni ji poznáš, — učí mládež skromnosti a nedbá, aby byla obdivována světem a velebena. Červená růžička — odlesk šťastného mláďa, bezstarostného, jest zároveň symbolem čisté lásky. »Milujte se ve spolek, jako já jsem miloval vás, pak poznají všichni, že jste moji učedníci, budete-li mítí lásku jedni k druhým.« Růže žlutá zrovna čiši žárlivostí a závistí; i my říkáme »bledá závist«, u básníků římských »žlutá závist«. Kopriva nás upomíná na lidi skrývající se, aby nám uškodili svým žahadlem, kdykoliv se naskytne vhodná příležitost.

Květiny mluví k srdci mládeže!

Kéž slyší jejich slova a činy své dle toho zařídí!

Matka příroda poučuje mládež ve svém vznešeném chrámě, obrací listy s neumornou pilností, aby mládež mohla snadno a lehce čísti. Již Adamovi a Evě dán darem ráj s nádhernou květenou, ale oni jím pohrdli a raději Bohu se ve své pyše chtěli podobati. Postaveni do nádherné zahrady, ale zanedlouho ji musili opustiti. S žalem a nesmírným hořem odcházeli, aby vícekrát se tam nevrátili.

Upomínkou na ztracený ráj jest měsíc květen, kdy příroda odívá se novým hávem, dýše libou vůni a vzhledem svým působí i na odvrácení chmur duševních. Vlévá v mysl zvláštní pocit lehkosti a radostného vznětu.

Kdo jiný to pocituje lépe nežli mládež vnímající veškerou krásu nezkaženým srdcem?

Ničeho není třeba v přírodě nežli obracet její úbělové listy a čísti. Seznáme, že se více poučíme, nežli z knih, sebe důkladněji napsaných. Jedno však nutno, umět čísti v této knize, kterou rozevřel Bůh před našima očima.

Mládež naučí se v ní brzy čísti a zcela si ji zamiluje. Vždyť jednou právě ona může se státi pramenem výživy jednotlivců, snad jednou pilné ruce mládeže budou proměňovati ztvrdlé hroudy v záživný chléb.

Již na počátku řekl Bůh: »Trní a hloží tobě ploditi bude.« Než, milá mládeži, ty musíš trní proměnit v stolistou růži. Utrpení bude tvým údělem, ale věř, že jednou vše se změní v květiny rajske — bez trní — dýšící sterou vůni v krajích zásvětných.

Když se ti zdá, že tě vše opustilo, zajdi si do přírody a duch tvůj oživne, nové nadšení k životu vnikne ti v hruď zkormoucenou a nezbude ti než vyznati »život jest přece jen krásný«.

Ať již učitelé nebo rodiče jsou průvodci mládeže přírodou, nutno přihlížeti, aby mládež přírodu příliš nechuzovala. Nejen pro ni stvořil Bůh nádherné květy, ale i pro jiné lidi. Mnohdy není jisté ani jedno kvítko před mládeží. A potom často zvadlé ocitá se na cestách pohozeno nebo na hnojišti.

Někteří se vymlouvají, že ne-li dnes, odkvete rostlina zítra, neutrhne-li ji dnes nikdo, snad zítra, ne-li já, jistě kdo přijde za mnou. Něco pravdy na tom jest, ale tím ukazoval by se cit mládeže, že má jakousi šetrnost pro kvítí, které

takovou nádherou oděš Hospodi
odín jak jedno z nich.

Básník praví:

»Vždy mi přijde na rozum, že maličkých říše nebeská,
konvalium kdykoliv neb nezabudku zočím.«

V přírodě připamatujme mládeži i Tvůrce, jenž kolos světa stvořil a který řídí svou železnou vůli. Slova Ciceronova jí mají přesvědčiti, že náhodou svět nemohl povstati: »Spatřiš-li veliký, krásný dům, nenapadne ti, třeba bys neviděl jeho vlastníka, že dům vystavěly myši nebo lasice. Ale ještě méně možno věřiti vážně, že tato velkolepá světová nádhera, tato rozmanitost a krása věcí nebeských, tento ohromný obor moře a pevniny povstal jen tak náhodou.« (De natura, deorum.)

Nepokládejme mládež věsti do přírody za ztracený čas, ne jednou, ale desateronásobně to máme vynahrazeno. Mládež s novou chutí potom pustí se do práce a nebude zanedbávati svých povinností. Jak krásně se pracuje čilou a vnímavou myslí.

K sv. Janu, miláčku Páně, přišel kdysi myslivec a zastal ho, když si pohrával holubičkou. Divil se, jak může světec tak mařiti čas. Sv. Jan pravil: »Proč pak nemáš luk svůj stále napiatý?« »Kdyby byl stále napiatý, pozbyl by pružnosti a kdybych jej potřeboval, nesloužil by mi.« — »Tak jest i s člověkem, kdyby stále pracoval, vyčerpá by své síly a kdyby jich potřeboval, nesloužily by mu!«

Když se osvěží, načerpá nových sil, může mu opět zníti v duši:

»Všude život, činnost ruch.

Synu, jako ptáka k letu,

ku práci tě stvořil Bůh!«

Pokud pěstujeme v přírodě tělocvik nebo jiný sport, čiňme vše s mírou, s patričnou šetrností vůči lidem a tak, abychom si nevychovali obry, na druhé straně však děti hloupé. Neplatíž výrok Euripidův o nás: »V Attice jest mnoho špatných lidí, ale nejšpatnější pacholci jsou atleti.«

(Pokračování.)

Cestou k víře pravé.

Předneseno ve spolku »Vlast« na Kladně. S laskavým svolením vldp. J. Schauera z Augenburka, c. k. šk. rady, pro »přilichu Učitelskou« připravil V. F. Jelínek.

(Pokračování.)

Rodinný život pastora v Linum byl vzorný a zanechal v paměti dceřině jenom blahé upomínky. Oba rodiče měli smysl pro básnictví, čímž okrašlovali si denní život a slavnostem rodinným dodávali ušlechtlejšího rázu. Jakž by to mohlo býti bez vlivu na citlivé srdce dětské!

Luisa psala jednou po létech své matce: »Dnes živě jsem na to vzpomínala, kterak zvěčnělý otec kdysi Tvé narozeniny v besídce tak krásně oslavoval; byla jsem při pohledu na věnec tak nadšena, že mi ten dojem zůstal pro celý život.

A rovněž tak se dalo o narozeninách dceřiných. Matka ještě ve stáří těšila se vzpomínkami na radostné takové dny. Jednou píše: »Ó, jak jsme byli vždy tak veselí o Tvých narozeninách, jakou radost měla jsi jako dítě vždy v tento den! Ještě jakobych viděla Tvou libeznou tvářičku před sebou, ještě vidím Tě před sebou poskakovati a jásati, ještě slyším jásot domu o Tvých narozeninách.«

Jako rostlina se obrací k slunci, tak duše dětská toužila po lásce Boží. Nic jí nemohla matka učiniti milejšího, nežli když jí vyprávěla o věcech nebeských, o chvále Stvořitele, o Spasiteli, jenž stal se dítětem, o dobrém pastýři a příteli dítek. S vroucí radostí učila se modlitbám a zbožným průpovědím matčiným, předříkáváním, krátkým duchovním písním, jichž se nemohla dosti nabažiti a které také si zachovala pro celý život. Náboženství bylo jí obcování Boha s nesmrtelnou duší.

Náboženské písně kostelní působily na dětskou mysl ku podivu mocně. Luisa v jedné básni sama vypravuje, kterak dobrá »matička«, povolivši stálým prosbám, vzala ji po prvé s sebou do kostela, a kterak v chrámu, při zvuku varhan a zpěvu lidu, srdce její bylo tak dojata, že sama také dala se do zpěvu slovy: »Bůh — Amen«, a zpívala, i když lidé přestali.

Také v samotě, sama sobě jsouc zůstavena, opakovala si písně matčiny a starších sourozenců, zvláště o »milém Ježíškovi«, jemuž tak ráda by chtěla »srděčko dáti«. Tato dětská touha po Spasiteli ukazovala na touhu a snahu celého života jejího.

Ale myšlenka na přítomnost Boží budila v ní zároveň tak živý cit všemohoucnosti a svátosti Boží, že přemýšlejíc o tom, často pojata byla strachem a posvátnou hrůzou. Cit ten ovládal ji mnohdy tak mocně, že nejmenší dětské pochybení ji naplnilo největší skroušeností a nevýslovně hlubokým opovrhováním sebou, takže obávajíc se soudu všemohoucího Boha, sotva se odvážila a leda jen s ostychem a skoro pokradmu jej milovati.

Byly to oblažující chvíle jejího dětského věku, když tak plna zbožnosti a vroucnosti cítila přítomnost Ježíšovu; když spařila na jaře první travičky a violky a mladá zvířátka, a zřejmě při tom cítila, že Bůh je stvořil. Viděla v každém květu vykvétati věčnou lásku. Pak jí přišly na mysl krásné průpovědi a písně, jimž od matky se naučila a jež zřídka beze slz si říkala.

Později kdysi Luisa psala matce: »Právě měla jsem tak živě na mysl vzpomínku, jak jsi mně malému dítěti předříkávala modlitbičky, které všechny ještě znám, a jak mi to bývalo milé, tak před tvými koleny státi s ručkama sepiatýma a zbožná slova po Tobě říkati. Buďtež Tobě za to díky, dobrá matičko! jakož i za všechno, co jsi mi prokázala v životě mém.«

Za takových poměrů není divu, že Luisa již v 8. a 9. roce konala pokusy ve veršování. Nejprvnější verše pravopisem nejpovážlivějším vyryla špendlíkem na tykve.

Schopnost básnickou zdělila po matce, podobně i druhé děti. A tak se stávalo, že o matčiných narozeninách a při podobných příležitostech nastalo pravé básnické zápolení mezi něžně se vyvíjejícími dětmi, malý pěvecký zápas o mateřskou lásku.

Šťestí svorného toho života jako světlem růžovým ozařovalo tiché dětství Luisino. Byla pečlivě opatrována, a zraky laskavé matky spočinuly často s tichým

zalíbením na dobré dívky, tělesně i duševně vzkvétající. Po létech kdysi psala: »Ó, jako bych je posud viděla tak jasně před sebou, dny Tvého dětství, růžového Tvého mládí; jak často blaživala mě Tvoje líbeznot, Tvoje nevinnost, Tvoje láska ke mně a k Tvým sourozencům; jak blažena jsem ještě nyní líbeznotou vzpomínkou oněch dnů, ačkoli slzami se zalévají oči mé, že již pominuly!«

Nastala drahota a s ní nouze; obé dolehlo také na dům pastorův. Ale otec neztrácel důvěry v Boha. Desetiletá Luisa byla nepozorovaně svědkem tohoto výjevu. Kdysi večer, když děti již byly uloženy, matka seděla ještě u stolu, spravujíc oděv a plačíc. Tu vešel její choť. »Proč pláčeš?« ptal se soucitně. »Ach,« odpověděla zarmoucená matka, »pohleď jen, jak naše děti této zimy chodí v šatech zalátaných a přece budou mrznouti!« Pastor odpověděl konejšivě: »O, podívej se přece na děti: kvetou jako růže a jsou zdravý a hodny. Kdyby některé z nich se zvrhlo, což nedej Bůh a se pokazilo, pak bylo by pro nás na čase plakati.« — Luisa, která ještě nespala, tiše ležíc, vyslechla rozmluvu rodičů a byla hluboce dojata.

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

V. sjezd delegátů české strany křesť. soc., konaný ve dnech 16. a 17. května v Měšťanské Besedě v Praze, měl průběh klidný a s radostí možno konstatovat, že strany katolické, jež stojí mimo svrchu uvedenou stranu, v dohledné době se sblíží. Dej Bůh, neboť potom vítězství naše je jisté!

Z Jednoty katol. učitelstva. Na sjezdu strany křesť. soc. zvoleni byli do výkonného výboru zástupci učitelstva: říd. učitel Benda a učitel Vlast. Jelínek.

Zakládejme knihovny! Zachráníme-li tisk — dobrou četbu, zachráníme i národ. Co zhouby způsobila špatná četba, toho dokladem jsou dnes denní listy, jež uvádějí celou spoustu hrozných neštěstí a činů: vražd a sebevražd, jichž původem byla kniha špatná. — Vychovatel počínej si opatrně. Prve než knihu půjčíš dítěti, tož ji přečti důkladně a usud, zda kniha ta pro dítě má ten význam, který má; t. j. kniha má poučit a pobavit. Na mládež nepůsobí pouze rodiče, učitelé a společnost, nýbrž i četba. S radostí vítáme »Spolek na zakládání katolických knihoven« a radujeme se z toho, že tolik šlechetných duší uznává cele, veliké

to dílo družstva Vlast a hojně podnik ten podporuje. Kdyby těchto lidumilů bylo více, budme ubezpečeni, že nevěrečtí fanatikové zničeni by byli na ránu.

Pokud možno věnujeme v Učitelské příloze místo, jako stálou rubriku, pro Spolek na zakládání knihoven. Dobrodinci věnovali: Po 2 K: Boh. Homola, far. v Obřanech, F. Rybyšár, kněz v. v. v Seči, V. Müller, sídelní kanovník na Vyšehradě, Jos. Grim, sídelní kanovník v St. Boleslavi, K. Kučera, far. v Kladrubech, L. Groh, sídelní kanovník v Praze-VI., F. Trnka, c. k. professor v Karlíně, Em. Balcar, far. v Cholticích, P. J. Zajíček, O. S. B. v Břevnově, C. Höschl, zám. kaplan ve Vosečanech, svobodný pán Zessner v Obermaisu a Jos. Vlček, os. děkan ve Slatiňanech.

Věrné své stoupence

prosíme, aby nám v hojně míře svěřovali drobný tisk: visitky, plakaty, pozvání ke schůzím, divadelní oznámení a j. v. Věrné přátele své prosíme, aby k tomu i jiné povzbudili.

Družstvo Vlast v Praze čp. 570-II.

A. SIMERSKÁ:

Školní a domácí vyučování.

Zvláště na počátku školního roku přemnozí rodičové nemohou se rozhodnouti, mají-li dítě posílati do veřejné školy, neb raději do soukromého ústavu, či dáti vyučovati dítě doma.

Mnozí zdráhají se dítě do školy dáti hlavně z obavy před nakažlivými nemocemi. Je-li dítě trochu slabší a bledá, což u městských dětí není žádnou vzácností, opět starostlivé matinky bojí se, aby dítě cestou do školy nebo ze školy se tuze neuběhlo, ve škole příliš nezapotilo, na chodbě někde nenastydlo.

Jiní rodičové řeknou opět: »Bydlíme v nejhorší čtvrti, děti jsou tu tak divoké a zpustlé, kterak dáti naše, posud hodné dítě mezi ně, bez obavy, že se pokazí.« A jiní nacházejí opět něco jiného, proč zdá se jim lepším dítě nechat si doma, místo posílati je do školy. Zapomínají při tom, že každé normálně vyvinuté dítě bezpodmínečně má po dokonaném šestém roce jíti do školy, má-li se z něho státi celý člověk. —

Jsou naproti tomu opět jiní, kteří by nejraději hned v pěti letech dítě do školy dali, kdyby školní zákon tomu nebránil. Nemohouce tak učiniti, alespoň doma týrají dítě učením všeho toho, nač v první třídě jest dosti času. Takové jednání jest zpozdlé, neboť nejen častokrátě dítěti na zdraví škodí, ale skoro vždy duševní vlastnosti příliš časně napínané brzy ochabnou, a dítě, které do první třídy přineslo si zásobu nejrůznějších vědomostí, bývá potom prostředním, ne-li slabým žákem.

Dítě vstupující do školy má byti především zdravé, tělesně dosti vyvinuté čilé a dychtivé učiti se. Takové dítě hravě překonává první obtíže počátečních cvičení, a bývá dobrým žákem stále.

Úkolem školy však vedle podávání vědomostí jest také výchova. Škola vychovati má celého člověka, který dovede stejně přijímati příjemné i nepříjemné dary života. Doma nelze toho plně docíliti, neboť domov běře zvláštní ohledy na dítě, kterých škola nezná.

Ve škole všichni jsou si rovni. Jen věk činí tu rozdíl a s věkem vzrůstající vědomosti, nic však na váhu nepadá společenská třída, ku které dítě náleží, zvláštní náklonnosti a požadavky toho kterého žáka. Mnozí ovšem mylně ve zlé to škole vykládají, jako by tím trpěla osobitá povaha jednotlivců. V pravdě však není tomu tak. Povaha třibiti se musí ve styku s druhý téhož věku, čehož při vyučování domácím není.

Každý člověk bez rozdílu touží po přiměřené společnosti, tudíž i dítě. Škola právě to jest, která dítě uvádí do společnosti stejnorodých druhů, a tím zadost činí přirozené touze dítěte po společnosti.

Dítě doma vychovávané, odkázané ponejvíce, aby samo sobě bylo společníkem ztrácí přirozenou dětskou veselost a svěžest, mívá nezřídka dlouhou chvíli, třebaš mělo dosti nejrozmanitějších hraček.

Takové děti samotářsky vychovávané bývají nervosní, rodiče jsou při tom obyčejně tak slabí a nerozumní, že takovému děcku všecko povolí a všecko dají, čeho se mu zachce. Nemůže býti jinak, leč že takové dítě jest rozmarné, svévolné, sobecké, neposlušné, atd.

A když takové dítě dospěje, zdaž také život bude ohlížeti se na všechny jeho libůstky. Zajisté, že nikoli. Přijdou zklamané touhy, nesplněná přání, a najdou takovou zchouloustivělou duši zcela nepřipravenou, snášeti rány osudu. Toto vše zajisté nemůže vyvážit nějaká nepříjemnost spojená s návštěvou školy, a rozumní rodiče proto vždy rozhodnou se pro vychování svého dítěte ve škole. Jen děti zřejmě tělesně neb duševně nedostatečné mají býti z návštěvy školy vyloučeny, ovšem po dobrozdání lékaře.

Domácí vyučování podporuje zvyky a libůstky dítěte, neučí rutnosti podrobovati se cí i vůli, nedovede přivesti k plné platnosti pojem povinnosti a neučí zápasiti a snažiti se o vyniknutí nad ostatními, neb alespoň o udržení rovného kroku s druhými.

Ve škole jest jinak. Zde ode všech žádá se totéž. Kdo chce vyniknouti, musí tříbiti své schopnosti a cvičiti se v pilnosti. Každý jednotlivec musí se podrobovati celku. Tím učí se poslušnosti, sebezapření, i všem ostatním pro život potřebným dobrým vlastnostem.

Jest ovšem pravda, že zvláště ve třídách s velkým počtem žactva, nemůže učitel při nejlepší vůli přihlížeti k individualitě každého jednotlivce. Tu však domov velmi může škole býti nápomocen. Když rodičové sami přispějí učiteli k správnému poznání a posouzení vlastností dítěte. Bohužel, zvláště matky bývají zpravidla ochotny mluvit jen o dobrých vlastnostech dítěte, chyby jeho zcela zatajujíce. Jednáním takovým nejvíce škodí dítěti, neboť učitel tím bývá uváděn v omyl, a nemůže potom tak na dítě působiti, jako by snad mohl, kdyby znal plnou pravdu.

Navzájem opět rodiče mohou a mají získávati od učitele zkušenosti o svých dětech. Mnohé dítě zcela různě se jeví doma a ve škole. Tak že ani škola bez domova, ani domov bez školy, plně a spolehlivě nemůže jednati, nemá-li dítě škody utrpěti.

Proto jen směle s každým dítětem do školy! Nesmíme však nechati pak školu školou, a více se o dítě nestarati, nýbrž musíme poctivě se snažiti ulehčiti práci učiteli a vlastním spolupůsobením zdokonalovati vliv školy, aby z dítěte vyrostl dokonalý, plně život chápající a pro boj života připravený člověk.

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEZEK.

(Pokračování.)

V.

•Mládež v kinematografech a divadle.◀

O mládež stará se domov, pečuje o ni škola, «vzdělává» ji ne v mnohém dobrém ulice, pěstuje její charakter příroda a potom vidíme mládež se plahočiti za zábavami, z nichž vynikají kinematografická představení, biografy a divadla.

Rodiče nemají hlavně v neděli a zasvěcené svátky ničeho užitečnějšího na práci a proto vyjdou si i s dětmi do některého z uvedených podniků.

Kdyby byly tyto podniky vedeny cestou mravnosti a slušnosti, nedalo by se ničeho namítati, poněvadž naopak by vedly k obohacení rozumu a zkušenosti, leč není tomu tak.

V literárním listě »Eckart« píše Karel Neye proti představením kinematografickým z důvodů zdravotních a výchovných. Četná divadla nevyhovují předpisům zdravotním. A co se výchovy týká, podotýká spisovatel, že takového druhu představení ničí mnoho z toho, co v srdci dítěte stěží vybuďovala matka a starostlivý otec, co mu vštípila škola. V kino jsou scény, které čpí kriminalistikou a nemravností. Lupičské scény, tajná láska, únos, vypátraná travička, jsou programy našich představení. Jistý autor tvrdí, že prostudoval 250 kusů a napočítal v nich 97 vražd, 51 případů cizoložství, 19 případů svedení, 22 únosů a 45 sebevražd. V kusech vystupovalo 176 zlodějů, 25 nevěstek, 35 opiců a celý pluk detektivů.

Co může býti za pokrok v mravnosti, když hry podobného druhu se předvádějí. Lid, který jest dosti zkažen, má se zkaziti nadobro?

Čteme v novinách. Čtrnáctiletý výrostek Schuldner ve Vídni zřídil si ze stejné starých ničemů lupičskou bandu, se kterou provedl 22 lupičských kousků.

V Berlíně řadí 17 sotva škole odrostlých lupičů. V okolí K. u Prahy ohrožuje bezpečnost banda mladistvých zločinců.

V St. Kolomanu u Išu byl 13letý chlapec Wahlinger vyhozen rolníkem Neureiterem z hostince, poněvadž se pohoršlivě choval. Hoch počíhal si na rolníka a když šel domů, probodl ho dlouhým kuchyňským nožem.

Původ mnoha z podobných činů mají na svědomí pověstná »kina«, která přece jen chtějí býti zvána »institucemi výchovnými«.

Může předvedení celého románu V. Huga »Bídnicí«, — který byl censurou církevní zakázán čísti katolíkům — v kinematografu nadchnouti diváky k šlechtnému životu?

Kinematografická představení mohou zlobně působiti na mládež, neboť jsem zjistil, že ve škole, kde působím, někteří žáci každou neděli bývali přítomni odpolednímu představení často i bez průvodu rodičů.

Důkladný obrázek podal nám Dr. R. Lang a dokládá své vývody statistickými daty. Práví, že r. 1909 bylo na celém světě 70.000 kinematografických divadel. V Rakousku na 500, z toho ve Vídni 100, v Praze jich může býti přes 20. Vídeňská divadla kinematografická měla v r. 1911 návštěvu 9 mil. osob, nyní má 10—18 mil.

V X. okresu vídeňském na chlapecké obecné škole a dívčí měšťanské učinili statistický přehled. A konstatováno, že mezi hochy bylo 96%, v kinematografu, 35% navštěvovalo jej pravidelně. Na dívčí škole bylo v kinematografu 73%, 9% navštěvovalo jej pravidelně.

Na jisté škole Berlínské navštěvovalo 25% žaček představení pravidelně.

Bezpečnost při provádění kinematografických představeních není dobře zajištěna. Již na mnohých místech udála se veliká neštěstí.

Z poslední doby lze uvést neštěstí v Baragnesu v Belgii, kde budova shořela a za oběť požáru padlo 100 lidí.

Nepopíratelně jest dokázáno, že kinematograf mimo nebezpečí životu chová větší nebezpečí svým působením na veškerou fantasiu dětskou. Časopis »Reichspost« (Vídeň) přináší na doklad toho sensační zprávu, která zní: »V jednom vídeňském okresu došlo při představení k panice. Mezi představením padla v hledišti rána. Tím spíše nastalo zděšení, poněvadž bylo temno. Na štěstí nebyla rána z ostře nabitého revolveru. Žák pětileté školy, šťastný majitel dětské pi-

stole, vzal tuto nevinnou zbraň do představení. Předvedené obrazy tak na něho působily, že zapomněl na celé okolí a vypálil na obraz. Tentokrát vše dopadlo dobře. Neštěstí se žádné nestalo. Povážlivé jest, že musí býti dětská fantazie denně drážděna.◀

Sotva představení kinematografická se zlevnila, jsou mládeži hojně navštěvována. Scény jsou hladovými diváky, zvláště z kruhu malých, hltány a tak se vstřebají v mysl, že i po delším čase děti se na nejmenší detaily pamatují. Není divu, když vzrušená a nepravdivými kusy roznicená obrazotvornost — vtiskne hocha do ruky zbraň —, aby se postavil jako jeho předchůdce — ne na plátně, ale ve skutečnosti.

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Z Jednoty českého katol. učitelstva.

Na velikém sjezdu družstva »Vlast« zastoupena byla jednota naše programovým řečníkem učitelem Vlastimilem Jelinkem, který přednášel na téma: »Křesťanské základy ve školství«. Slovutný pan ředitel a spisovatel redaktor T. J. Jiroušek přislíbil pro příště populární toto thema umístiti tak, aby všichni rodičové mohli býti přítomni řeči, v níž přímo se poučí, kterak vychovávat ve škole i v rodině. Řečník náš přišel na řadu před pravým polednem, kde matky hospodyně nemohou všechny býti přítomny. Přislíbil pan Jiroušek zároveň celému sjezdu jako místopředseda jednoty, že učitele Jelinka vyšle v některou neděli, kdy o to bude požádán, by v Berouně mohl přednáseti na toto thema odpoledne, začez všichni přítomní vzdali potleskem vřelé díky.

Kolegové, kteří působíte v obcích a smýšlíte po katolicku, pracujte! Mnohý nechcete a »snad nemůžete« se angažovati veřejně pro křesť. katol. myšlenku, tož rozšiřujte dobrý katol. tisk, jehož »Vlast« Vám poskytne celou řadu. Rozšiřujte řady podporovatelů katol. knihoven. Centrum toto jest ve Vlasti. Družstvo založilo již na 200 katol. knihoven, koná tím dílo bohumilé a šlechtetné.

Uprázdňená místa učitelská. Na Moravě: Učitelky II. třídy v Hovězí, učitele I. třídy ve Velkých Karlovicích.

Co jest příčinou smutných zjevů v českém národě, které se jeví v aféře Švihově a dále ve stále se objevujících defraudacích? Musíme říci bohužel, že jest to *vymizení křesťanských zásad a bankrot protináboženského života.* — Dnes vý-

chova lidu v těchto směrech nese již smutné ovoce a ponese ještě horší. Důsledky mstí se nyní na původci. Bohužel byly to »Národní Listy«, které se nyní utkaly se švihovinou, mající heslo »Nevěřím v Boha«, jež první vnesly do českého národa boj proti katolickým směrům. Švihva jim vrátil, co své doby prodávaly.

»Čistí« vychovatelé mládeže. V poslední době vzrůstají stesky, že mládež školní neumí v kostele zpívat a že se v některých školách kostelnímu zpěvu nevěnuje žádná práce. Na to odpovídá nějaký učitel v »Učit. Novinách« čís. 36. tímto kanibalským způsobem: »Neobejdou-li se vaše parády (!) bez nábožných písniček, učte se jim sami (!) a nedejte si přeírat (!) zásluhy o větší čest a slávu Boží — učitelem! A ke cvikům kupte si třeba okariny místo pianin, jen dejte škole a učiteli pokoj!« — Zde máte celý obraz pokrokařského učitele, jemuž jsou svěřeny děti, aby je mravně-nábožensky vychovával, *jak mu zákon ukládá a jak přísahal.* Od nihilismu takový chlapík není daleko!

Nejlépe nedělat nic. Ve »Škol. Obzoru« v č. 31. stěžuje si Ot. Svoboda na přetěžování žactva ve škole. To se ví, že se poukazuje hned na kostel. Kdo spočítá do roka těch několik hodin vyučování ve škole a všechny prázdniny, dále uváží-li se, že dnes děti žádných domácích úkolů nemají, aby učitelstvo bylo ušetřeno od práce s jich opravováním, jest přesvědčen, že žádné přetěžování proti dřívější době není. Ovšem lenochu jest každá sebe menší práce nemilá.

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Pokračování.)

Ponevadž mládež navštěvuje za dnešních dob často divadla kinematografická, biografy, v nichž se vždy neprovádí vše nejlepší a po mravní stránce ušlechtilé, počali na to přihlížeti orgánové bezpečnosti trochu jinak a zkoumali v dílnách, ba celých továrnách filmy. Výsledek byl, že mnohé filmy musily býti zvláště v Německu zničeny, protože vážně ohrožovaly veřejný stud a mravnost. Policie v Německu stará se, aby mládež nebyla znemravňována a vrchní presidium nařídilo 26. listopadu 1910 přísnou kontrolu jakož i aby mládeži méně než 16 leté byl přístup zakázán. Výjimkou jsou »o představení pro mládež«, kde musí býti předváděny slušné obrazy. Dobré věci v kinematografu ovšem mnoho i mohou mládeži prospěti.

Jsou nezávadné kusy, jež mohou býti provedeny na př. »Křištof Kolumbus«, kde líčena jest jeho výzkumná cesta, »Quo vadis«, »Umučení Páně« atd.

Nutno promluvit něco o divadle.

I divadlo má býti ústavem výchovným, má utvrzovati charaktery a ne bourati. Vybízeti má k následování ušlechtilých povah a v odpor uváděti u posluchačů ty, které nejsou v souladu se zákonem božským a lidským.

V jisté stránce má býti divadlo školou a může býti nazváno ústavem vychovávacím jen tehdy, když svůj úkol po stránce mravní, výchovné a zábavné svědomitě plní.

Divadlo jest zřízeno ku vzdělání, jest doplňkem školy a osvěžením po dlouhé a namahavé práci. Proto se nedivíme, že rodičové v neděli a svátek odpoledne berou sebou děti do divadla.

Vidíme-li v hledišti řadu kučeravých, smavých hlaviček, červených tvářiček, slyšíme-li nevinné žvatlání malé drobtiny, plno smíchu a plesu, namane se nám v mysli otázka, zda i hra, na niž se budou dívati, bude přiměřená a nebude urážeti nevinných dětí.

Jsou to zvláště »ochotnické spolky«, jež mají zření na děti a stává na oznámeních při hrách na př.: »Mládí« (Halbe), »Úklady a láska« — »dětem přístup zapovězen«!

Denní divadla mládež nerespektují a tak vidíme mnoho dětí na bujných operetách, kde se frivolností nešetří. Jaký rozdíl, v hledišti plno andílků a na jevišti se oplze, dvojsmyslně mluví, nestoudně jedná (»Past na muže«) a skoro bez šatu se chodí. Opereta a dítě! Nepáše se tím ohavný hřích? Nepohoršujete maličkých

A není respektována na divadle ani stránka vlastenecká, tím méně náboženská a nejméně mravní.

Vychovávejte mládež divadlem!

Většina frivolních her připutovala k nám z Francie, která hledí podkopati mravnost i u nás a přivéztí zkázu svou i na nás!

Dítě si vše dobře pamatuje, bystře všechno odpozoruje a doma nápodobí. Proziravější lidé ve Francii seznali, jaký neblahý vliv bude to mít na mládež a proto v samé Paříži ustavil se výbor, který chtěl pořádati hry pro mládež a sice poučné a mravné. Všechny hry rozpalující obrazotvornost a dráždivé smysly měly býti vyloučeny.

Za to měla být předváděna živá zvířata a pod. Výbor vyzval autory, by psali podobné hry. Arciběh, zda akce se zdařila, ale výsledky v ohledu mravním byly by jistě utěšené.*)

I na našich divadlech počínají se ujímati »dětská představení« a jsou to většinou hry výpravné a pohádkové, na př. »Sedm havranů« (Pohl), »Zlaté kapradí«, »Křesadlo«, »Betlém« (Mašek) a j. Děti rády na podobné hry jdou a my se nemusíme strachovati, že se zkaží.

Hůře to dopadá s představeními tak zv. »studentskými«, kde se hrají kusy i s tendencí protináboženskou, na př. »Kniže« (Dvořák), za kteroužto hru měl být autor odměněn cenou. Ještě že byl tak hodný a uznal svou nehodnost — nepřijetím ceny. Na jiném divadle dávali za studentské představení »Šperk Madonin« (Ermaňo Volf-Ferrari). Proti této hře v cizině vystoupil arcibiskup a žádal intendanci o vzetí hry z repertoiru — ale nadarmo! Hry vybírají si pořadatelé z kruhu professorstva a to není většinou smýšlení katolického. Z ukázek to patrné.

(Pokračování.)

Cestou k víře pravé.

Předneseno ve spolku »Vlast« na Kladně. S laskavým svolením vldp. J. Schauera z Augenburka, c. k. šk. rady, pro »přílchu Učitelskou« připravil V. F. Jelínek.

(Dokončení.)

II.

Luiše bylo 12 let, kdy úmrtím ztratila otce. Matka vdova přesídlila se čtyřmi sirotky do svého rodiště, Berlína.

Luisa byla zde žákyní tak zvané školy reálné. Pustila se s chutí téměř ji-nošskou do studií, a mimo jiné i do hvězdářství. Učení náboženské v této škole dalo se směrem rozumářským a vzbudilo v její duši některé pochybnosti. K tomu přispělo též učení hvězdářské. Přirovnávajíc skrovnou velikost naší země k nesmírnosti ostatního světa, soudila, že člověk je příliš nepatrný, než aby mohl Bůh ve své přenesmírné velebnosti o nepatrné lidské záležitosti se starati.

V těchto pochybnostech velice se rmoutila, obávajíc komu se světit, aby i jiným snad neuškodila. Půl druhého roku, mezi 12. a 14. rokem, trvaly tyto veliké duševní boje, až pojednou nastal obrat. Ona praví: »Zázračnou milostí byla jsem náhle z pochybností vychváčena a nabyla přesvědčení, že Kristus byl a jest Bůh i člověk, a že musil založiti církve pro všechny časy.« Gellertovy písně mnoho jí tu prospěly.

Ale nyní nastal Luiše nový úkol, totiž hledati, která by to byla církev, kterou Kristus pro všechny časy založil, neboť již dávno pozorovala, že všickni kazatelé (evangeličti) v nejdůležitějších věcech náboženských různě smýšleli a učili.

Po 14. roce Luisa připravovala se rok na konfirmaci. Tu vznikaly v ní různé pochybnosti, jež evangelický duchovní nedovedl zaplašiti. I měla obavy před konfirmací. V posledním okamžiku, když vůz, který jí měl do kostela od-

*) Dne 1. ledna r. 1913 bylo otevřeno v Novém Yorku na střeše divadla Century velké divadlo pro děti. Vystavěl je Vanderbilt nákladem 300.000 K. Divadlo jest hygienicky zařízeno a pojme 800 dětí, které budou mít také pro sebe bulet, rejdiště pro obveselení, knihovnu atd.

vězti, již na ni čekal, rychle se rozhodla. V ložnici před svou postelí padla na kolena a, jak sama dí, »učinila s Bohem tuto úmluvu: že se tímto výkonem chce přiznati jenom ku křesťanství vůbec a obnoviti křestní slib, nikoli však vázati se na jednotlivé vyznání, o němž by nebyla přesvědčena, je-li církví Kristem založenou.«

O přípravě ku sv. zpovědi a ku sv. přijímání.

Píše ALOIS BRYNYCH.

Velikou je zodpovědnost kněze, připravujícího dítky ku sv. zpovědi a ku sv. přijímání. Ony veliké milosti, kterými svátostný Spasitel má obdařiti duše svěřených nám dítek, jsou tu v mnohém a mnohém jakoby podmíněny jednak úsilím a svědomitostí katechety, jednak přičiněním našich chovanců, kteří s milostí Boží pomáhající musí spolupůsobiti. A k tomuto spolupůsobení s milostí Boží dítky uschnopiti: je svatou povinností učitele náboženství.

Výstrahou proti povrchnosti všeliké hřmí tu slova Spasitelova: »Kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje Těla Páně.«

Proto tím vážněji a opravdověji musí sobě počínati učitel laik, jemuž vyučování náboženství přecasto bývá svěřeno. Nadepsané pojednání pochází též od učitele laika, který témuž přes 20 roků vyučuje a má úkolem poukázati na onen způsob přípravy, který hlavní váhu klade ve stránku citovou zřetelem ku lítosti a snahovou, podnícenou povzbuzením dítek.

Při tom ovšem i stránka rozumová nesmí býti zanedbávána, aby přijetí sv. svátostí stalo se vědomým a účelným, ale též i do paměti musí býti navždy vtištěn slovný projev lítosti a dobrého předsevzetí. Vždyť učiníme pro život a nikoliv pro pouhý věk dětský. A mocní-li paměť v době školní nekonečnou řadou říkánek, básní a vzorů prosaických, je nutným, aby též věrně osvojila vzory obsahu náboženského.

A Příprava ku sv. zpovědi.

I. Slova úvodní vytýkají zájem ku sv. věci a mohou býti tato:

Člověka mohou postihnouti rozličná neštěstí. Která? (Nemoc — ztráta matku — ztráta cti a dobrého jména, zvláště nezaviněná — smrt otce, matky, bratra, sestry, dobrého přítele a j. Volně se usuzuje.)

Ale jedno neštěstí je největší a nejvážnější. Těžký hřích jest to. Těžkým hřichem ztrácíme milost posvěcující, a zemře-li člověk v těžkém hřichu, je duše jeho navždy ztracena. Aby nás uvaroval tohoto neštěstí, vypravoval P. Ježíš podobenství o Marnotratném synu a později ustanovil svátost pokání.

II. Následuje vnímání a rozbor podobenství o marnotratném synu

Krásné podobenství to slyšely dítky již nejednou a proto volně je reprodukují.

Pro jeho uvědomění přiči i se rozbor rozumový, ve kterém objasní se:

1. osoby jednající;
2. obsah podobenství po stránce dobra, jež záleží v přátelství Božím;
3. totéž po stránce zla, odpadu od Boha, čili hřichu;
4. opětový návrat k Bohu a nabytí důstojenství synů Božích;

Osoby jednající:

Kdo se vyrozumívá otcem v podobenství? Synem marnotratným? —

Dobro:

Dokud marnotratný syn žil v domě otcovském, vedlo se mu dobře. Podobně vede se i lidem, kteří žijí v přátelství Božím. Jsou spokojeni, šťastni a svědomí jim nečiní výčitek. Klidné a pokojné svědomí nedá se nahraditi žádným statkem pozemským a naopak: pobouřené svědomí či i i bohatého a učeného člověka nešťastným. Zvláště však ozývá se ve smrtelné nemoci. (Doloží se příklady ze Sbírký Františka Spiraga — zčeštil Václ. Červinka. Str. 148 a další.)

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Z Jednoty českého katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy. V řadách učitelstva stojí mnoho mužů nábožensky smýšlejících, kteří dosud nepřihlásili se do naší jednoty. Učiňte tak, bychom mohli utvořit jediný mohutný celek proti nepřátelům Krista a jeho nábožensko-mravní výchovy. — Pište si o stanovy, jež obratem budou Vám zaslány. Nedbejte uštěpačných provokačních řečí, jež některý chudák, který hlásá svobodu, sám svobody Vám nepřeje, metá Vám ve tvář. Jako čestní, pevní mužové jednejte svobodně. Členské příspěvký jsou nepatrné, takže i kolega méně situovaný může se státi členem bez jakýchkoli velkých výloh. Konejte to, co Vám poroučí svědomí a ne co poroučejí Vám omezovatelé Vaší vlastní svobody.

Dívčí realné a vyšší gymnasium s právem veřejnosti na Král. Vinohradech, Korunní tř. č. 4. — Zápis do I.—VIII. třídy, jakož i do dvouleté školy koná se dne 6. a 7. července od 8—10 hod. v ředitelnách ústavu. Při ústavu zřízeny jsou:

1. Jednoroční kurs ku vzdělání industriálních učitelek pro školy obecné i měšťanské.

2. Praktický kurs ku vzdělání vychovatelek.

Kromě toho vyučuje se hře na klavír a housle, němčině, francouzštině, angličtině, všem druhům praktických i ozdobných ručních prací, řiti prádla, malbě atd.

Pro dívky z venkova zřízen je pensionát. Přijímají se též komptoiristky a dívky, jež navštěvují kterékoli školy pražské. Přihlášky přijímají se denně. Prospekty zasílají ochotně Školské sestry O. S. F.

Svato-Václavská matice školská založena byla opět na několika místech našeho království a dobře prosperuje. Katolíci! kteří všímáte si nábožensko-mravní výchovy, zakládejte tyto odbory. Stačí trochu dobré vůle a ideální myšlenka stane se skutkem. Zachraňte, co se ještě zachrániti dá. O bližší informace pište na ústředí »Svatováclavské matice školské« do Bubenče. (Svatováclavský konvikt.)

Riditelství Berlitzovy školy, Praha, Ferdinandova třída č. 19, oznamuje, že škola jest otevřena *po celý rok a že také v létě* se vyučuje všem jazykům.

Do I. ročníku c. k. ústavu ku vzdělání učitelů v Plzni bude se konati zápis 6. července od 8 do 11. hod.

Na c. k. ústavě ku vzdělání učitelů v Soběslavi vykoná se zápis do I. ročníku dne 4. (žadatelů z místní školy) a 6. července (žadatelů ze škol cizích). Každému žadateli třeba se vykázati: listem křesťním, posledním vysvědčením školním, lékařským vysvědčením o tělesné způsobilosti, výkresy a krasopisnými listy. Přijímací zkoušky budou hned po zápise. — Zkouší se ze všech předmětů školy měšťanské, z češtiny a počtů též písemně.

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Pokračování.)

Bolno vzpomínati, že dnešní divadla podrobují se »vkusu« doby a klesají na podniky čistě výdělkové, které počítajíce s »mravní úrovní« návštěvníků, uvádějí na scénu kusy lascivní. Ty jediné plní pokladnu. Mnohem bolestnější však jest, že při nejpikantnějších scénách mladé studentstvo i u přítomnosti svých profesorů nejvíce tleská, bouří a hrdinu nebo hrdinku činu opět a opět na jeviště vyvolává.

Zdá se, že professorstvo neumí vybrati vhodný a slušný divadelní kus pro své svěřence, či dokonce nechce? Také možno, že neumí, právě tak jako auktoři nedovedou mnohý napsati vhodné hry pro děti. »Nězlobinovo divadlo« v Moskvě před vánocemi (1912) vypsalo soutěž na nejlepší dramatické práce pro děti. K soutěži došlo 115 prací od 83 auktorů; přes tuto úrodu však komise, v níž byli odborníci literární i divadelní, stěží vybrala a ku provozování doporučila — 2 práce, další 3 pak po důkladných změnách a škrtech.

Z toho vidíme, že psáti divadlo pro děti není snadným a že všechno se pro ně nehodí!

Proto dbejme toho, aby divadlo, jež navštěvují děti, mělo pro ně práce s thematem zajímavým, aby v nich budilo lásku k vlasti, což mohou způsobiti hry vlastenecké, na př. Štěpánkovy, Tylovy a j.

Nevoďme je na hry lascivní a frivolní, které rozněcují jich fantasie a city nemravné. Tím se dítě kazí a vinu mají rodiče, kteří je na podobná představení vodili. Jistě neprospívá národu, kdo mládež kazí nebo zkázy její jest příčinou. Ona jednou nám řekne »Jak jste si mne vychovali, takovou mne máte«.

Plato napsal »Kde staří jsou necudnými, bývá nevázanost mladých větší«.

Něco podobného můžeme říci o divadle. Kdo vede děti na necudná představení, a tam jejich nevinná srdéčka zkazí, jak si potom budou vésti doma, na ulici a tam, kde je lidé nevidí?

Potom divadlo nám nevychová charaktery, nýbrž lidi podlé, jimž jest slušnost věcí neznámou.

Pracujme na očistu kinematografů a divadel!

VI.

»Mládež mimo školu.«

Pokud chodí mládež do školy, můžeme ji spíše pozorovati, nežli když školu opustí a nějaké zaměstnání si zvolí.

Než, neměli bychom po vyjití mládeže ze školy rušiti všecken styk s ní a dále jí býti nápomocni v dobrém, odvracet ji ode všeho zlého. Zajisté by to přineslo dobré ovoce! A státu bychom tím prospívali, neboť by nemusil vymýšleti prostředky kárné a stavěti žaláře, kde, místo aby se provinilá mládež napravila, spíše vezme úhonu, poněvadž se pohybuje mezi starými a zkušenými v řemesle zločinci.

Běda mládeži, nemá-li, kdo by jí radil a vedl po trnité pouti životem. Sama jest odkázána na sebe a když jí někdo nepovoláný radí, nebývá to cobyčejně pravý lékař, nýbrž svět se všemi nástrahami a léčkami.

V té příčině mohlo by mnoho vykonati učitelstvo ve spojení s kněžstvem. J. M. americký biskup Koudelka, rodem Čech, se vyslovil takto: »Ptáte se, kdo jest nejlepším přítelem lidstva?« Odpovídám — »křesťanský učitel!«

O kněžích pravil k jednomu účastníku sjezdu Eucharistického »Potřebujeme kněží, pošlete nám je, ale dejte nám kněze hodné a zbožné!«

Z toho následuje, že křesťanští učitelé a hodní zbožní kněží mnoho mohou vykonati pro mládež ještě mimo školu, jen dobré vůle jest třeba! (Pokračování.)

O přípravě ku sv. zpovědi a sv. přijímání.

Píše ALOIS BRYNYCH.

(Pokračování.)

Zlo:

Jako marnotratný syn odešel z domu otcovského a promarnil dědictví otcovské, podobně i mnozí lidé vzdalují se od P. Boha a zneužívají darů od Boha jim svěřených: zdraví, jmění, schopností tělesných i duševních ke hříchu, který je největší urážkou Boha. — Jako marnotratnému synu vedlo se v cí zle, podobně vede se i lidem hříšným: ztráta majetku, cti, milosti posvěcující pomáhající jsou následky jejich hříšného života. (Lze blíže rozvésti.)

Návrat k dobrému:

Jako marnotratný syn hřích svůj poznal, jeho litoval, umínil si, že se polepší, ze svého hříchu se vyznal a za něj dost učinil — podobně i hříšník musí hřích svůj poznati, jeho litovati, umí iti si, že se polepší, ze svého hříchu se vyznati a za něj dostiučiniti. —

Jako otec odpustil synu marnotratnému, podobně i Bůh odpouští hříšníkovi, činí li pravé pokání.

Znamením nabytého důstojenství jsou: nový oděv, nová obuv, prsten a hostina. Symboly ty se vysvětlí a stať tato zakončí se shrnutím k otázce: Co musím i já činiti, chci-li, aby mně Bůh hříchy odpustil? Vzhledem ku slabším, kterých je všude s dostatek, odpověď dobře v paměť se vstíjí. Následuje:

III. Kterak poznává pravý kající své hříchy, čili kterak zpytuje své svědomí?

Není příčiny, abychom se tuto odchylovali od návodu v Oltáři podaném, jež tuto stručně vytýkáme:

1. Najde vhodné místo a vhodný čas a pomodlí se k Duchu sv. o pomoc. Kterak? — Nechybíme, když kratinkou modlitbu tuto v paměť vstípíme a zdůrazníme potřebu, aby každá důležitá práce s Bohem se počínala.

2. Rozpomene se, kdy byl naposledy u sv. zpovědi a kterak ji vykonal. Nezamlčel-li vlastní vinou některého hříchu? Vykonal-li uložené pokání? Příležitost vybízí zmíniti se o zpovědi a přijímání svatokrádežném a výstrahou uvéstí slova Páně: »Kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje Těla Páně.«

3. Probírá v myslí desatero Božích přikázání a patero církevních, rozpočítá se, kterak proti nim hřešil a hledá slova, kterými by slušně, ale pravdivě ze svého hříchu se vyznal. Nepochybí, když vyznání to si napíše. — Zdůrazní

se dále, že je nutným udati i počet hříchův aspoň i přibližný a okolnosti, za kterých těžký hřích byl spáchán, aniž by vina na jiného byla svalována.

4. Již předem, před sv. zpovědi, vzbudí se lítost nad poznanými hříchy a dobrý úmysl je napravit.

Takto podá se osnova práce myšlenkové a citové u zpytování svědomí, načež za vedení učitele rozbírá se po stránce záporné:

desatero Božích přikázání,
z části patero přikázání církevních
a připomenou se též hříchy hlavní.

Rozbor ten bude rychlejší podle postupu při dítkách dospělejších, povlovnější při oněch, které po prvé ku sv. zpovědi přistupují, ale vždy přihlídati bude ku faktickým poměrům a prostředí, ve kterém dítě žije. (Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Oběti atentátu v Sarajevě. Ruka zločinná zničila dva lidské nadějně životy arcivévody Františka Ferdinanda a choti jeho vévodkyně z Hohenbergu. Zpuslost mravní dosáhla takových rozměrů, že vraždy jsou na denním pořádku a není uchráněn ani ten, jenž útočníku nikdy neublížil. Bůh mocný dopřej arcivévodským manželům klidného spánku a posiluj ubohé, v celé říši srdečně litované sirotky. — —

Z Jednoty českého katol. učitelstva. Provolání: »Zachraňte dobrý katolický tisk a zachráníte mládež, budoucí to národ!« Poslední doba dobře poučila nás o hrůzách, jichž základ jest nutno hledatve špatné četbě. Při protokolu, jež zaveden byl se zpuslým vrahem, studentem Pri pem, pronesl tento mezi jiným:

»Již jako žák čtvrté gymnasiální třídy četl jsem anarchistické knihy a anarchismus stal se mi opravdovou vášní. Tuto vášně mohl jsem nyní konečně uspokojiti. Když četl jsem anarchistické listy a knihy, dospěl jsem k přesvědčení, že na světě není nic krásnějšího než provésti atentát. Vytkl jsem si úkolem, usmrtiti bezpodmínečně sloup mocnářství, což se mi nyní konečně zdařilo. Ku konci května slyšel, resp. četl jsem v Bělehradě, že arcivévoda následník přibude koncem června do Sarajeva. Rozhodl jsem se použití této příležitosti ku provedení svého úmyslu. Přišel jsem sem v červnu a najal jsem si byt u svého přítele Danila Iliče, bývalého učitele.«

Zvrhlý útočník sám doznává, že první četba to byla, která jej k naprosté záhubě

mravní dovedla. Podporujme spolek na zakládání katolických knihoven, které již tolik dobra mezi lidem vykonaly. Dobrá kniha je vzácným přítelem člověka, neboť poučí, pobaví, zapudí strasti, zkrátka není lepšího přítele nad ni

Kolegové zakládejte mezi mládeží dorůstající knihovny v duchu Kristově, v duchu katolickém, aby svěřenci naši nezpustli na duši ni na těle. Jed otravuje tělo, špatná kniha duši, což je daleko horší.

Co s dětmi po prázdninách? S těmito otázkami přichází rodiče k učitelstvu. Hoch nebo dívka vychází z obecné školy a dítě vlastně neví, co se s ním děje. Otec chce reálku, matka gymnasium, učitelé radí měšťanskou školu a dítě celé rozzechvěné neví vůbec, kam má jít. — Proto nutno je již od dětství nejtětlejší pozorovat dítě, k čemu má talent, lásku, čemu věnuje hojně pile. Nutno je, by rodiče vždy radili se s učitelem, když dítě jich opouští školu obecnou. Učitel dítě zná, ví, ku kterým předmětům jeví náklonnost; zkrátka poradí. Nerozumné je, když rodiče umíni si: »Můj hoch musí studovat.« Rodiče netáží se, zda dítě je talentované, vzorné plně? Vysvědčení má prostřední, zkoušku (někdy z milosti) udělá; mezi rokem potom v učení kulhá. Rodiče nemohouce platit školní plat, vrátí dítě ze střední školy zpět do obecné a tím hochu zničí. Ostatní děti se mu smějí: »propadlý student« mu říkávají. Hoch pláče a poněáhu otupuje, do školy nejraději by nešel a hledí se školy, jako velkého břemena, zbavit. Z toho patrnó, jak

nutné je rozumně dítěti školu i stav voliti. Proto rodičové bdětež nad svými dětmi, radte se s učiteli jako dobrými znalci. Ne však poslední den v prázdninách, nýbrž zavedčas.

Posmrtná vzpomínka. — Dne 20. června bylo tomu letos 30 roků, kdy v Mariánských Lázních zemřel klecanský kaplan, slavný náš rodák, slovatný spisovatel *Václav Beněš Třebízský*, jehož historické povídky jsou takřka krví srdce psány a svědčí o veliké jeho lásce k vlasti, znalosti dějin českých a oddanosti k lidu. Ač od smrti jeho minulo již 30 roků, přec práce jeho stále se vydávají a čtou. Vyšly ve všech možných vydáních a dá se čekat, že nyní ještě více povídky ty budou otiskovány, když autorského práva původní nakladatel pozbyl.

Bohumil Brodský-Zahradník, vynikající český romanopisec a farář v Ouběnicích, volen do výboru Svatoboru. Doufáme, že tam vliv svůj ve prospěch zájmů katolických a literárních zdárně uplatní.

Spolku na zakládání katol. knihoven věnovali dále: Msgr. J. Řihánek, řed. k. a. semináře v Praze 40 K; Školské sestry de N. D. v Kladně 5 K; Vincenc Krátký, farář v. v. v Jičíně 3 K; Fr. Petrie, koop. v Tikovicích 3 K; Milosrdné sestry v Třeboni 2 K 06 h; Školské sestry de N. D. v Křivoklátě 1 K 20 h; Milosrdné sestry sv. Karla Bor. v Jindř. Hradci.

Kdo bude nejvíce Husa oslavovati v r. 1915. — »Český Učitel« v č. 39. vybízí k oslavě Husa r. 1915, která prý státi se má všude, ve všech obcích. A k tomu se hodí nejlíp učitelstvo národní. (!) Jeť prý ono ze všech inteligentních stavů v nejčastějším styku s lidem, působnost jeho zasahuje do nejdolehlejších samot a chatrčí, slovo učitelstvo nejlíp (!) dovede poučiti právě proto, že učitel národní dovede (!) s lidem pohovořiti jeho mluvou, dovede (!) mu srozumitelně vše vyložiti, aby věc pochopil, aby si ji nejen v paměť vštípil, ale i srdcem (!) aby cítil s Husem, aby uvažoval o jeho pravdě a sám aby si ze správného líčení vyvodil o Mistrovi správné mínění, věrný obraz. Nutno prý tudíž, aby každý učitel bez rozdílu se podjal čestného a záslužného úkolu poučovati lid o významu Husově způsobem, který nevhodnějším uzná.« — Bude dobře, když pokrokařské

učitelstvo bude lidu mluviti o Husově zbožnosti, křesťanské výchově mládeže atd. Aspoň lid uvidí, jak daleko jsou pokrokařští učitelé od Husa. Oni ale znají dobře své slabé stránky v ohledu vědeckém. Proto napomíná »Český Učitel«: »K tomuto poučování lidu však je nutnou důkladná příprava. Učitel, který bude buď přednášeti nebo ve společnosti hovor zaváděti o Husovi, musí míti přesnou evidenci historických dat, jež musí čerpati z bezpečných pramenů dějepisných, musí uměti tyto prameny uvěsti, vznikne-li kde polemika.« — Inu leckdes ukáže se vzdělání pokrokařského učitelstva v pravém světle!

XVII. Výroční rádnou val. hromadu koná Katol. spolek českých učitelů na Moravě a ve Slezsku na posv. Velehradě ve dvoraně kláštera v pátek dne 28. srpna 1914 o 9. hod. dopol. s programem: 1. V 8 hod. mše sv. — 2. zahájení schůze o 9. hod: — 3. zprávy funkcionářů. — 4. Přednášky. Jiří Mezírka: »Náš pracovní program.« — Mat. Koutný: »Úprava našich platů.« — 5. Volné návrhy. — 6. Ukončení schůze.

Exercicie pro učitelstvo a katol. inteligenci konají se na posv. Velehradě ve dnech 24.—28. srpna 1914. Dotazy a přihlášky adresují se na Vid. Kolej Tovaryšstva Ježíšova na Velehradě, Morava.

Velký sjezd katolických žen v Brně 4. října v Besedním domě, a sice z Brněnska, Krumlovska, Boskovska, z Mor. Třebové, Tišnovska, Novoměstska, Třebíčska Velkomeziříčska, Hodonínska, Hustopečska, Kyjovska, Vyškovska, Slavkovska, Bučovska. Vzhůru katolické ženy a dívky, připravujte se na svůj veliký sjezd katolických žen do Brna. Komité sjezdové.

Omezení studií na universitě. Děkan medicínské fakulty vídeňské university dvorní rada dr. Paltauf vydal vyhlášku, kterou se sděluje usnesení ministerstva vyučování, týkající se omezeného přijímání posluchačů na vídeňské lékařské fakultě. Dle toho stanoví se počet studujících, kteří budou moci býti přijati do prvního ročníku, počtem 400. Ze studujících, kteří se přihlásí k přijetí, budou v první řadě zapsáni studující z Dol. Rakous a z oněch korunních zemí, v nichž lékařská fakulta není a z Bosny a Hercegoviny. Studující z ostatních korunních zemí, jakož i cizinci budou moci býti zapsáni teprve v druhé řadě, pokud to dovolí úhrnný počet 400.

O přípravě ku sv. zpovědi a sv. přijímání.

Píše ALOIS BRNYNCH.

(Pokračování.)

IV. Poznavše hříchy svoje musí dítky pojmuti do své duše i litost nad spáchanými hříchy spolu s úmyslem nehřešiti, k čemuž vedu je takto:

Mohu hříchů svých litovati proto, že jsem jimi škodu utrpěl na jmění svém anebo zdraví (příklad o čl. marnotratném aneb o opilci), že jsem přišel o své dobré jméno a čest (doloží se), a potom je moje litost *přirozenou*. Přirozenou proto, že plyne z příčin přirozených, kterými jsou ztráta majetku, zdraví, cti a dobrého jména a p.

Tato přirozená litost však nestačí k odpuštění hříchů. Pán Bůh žádá od nás, abychom litovali svých hříchů z příčin nadpřirozených, a těmi jsou:

1. láska k Bohu,

2. strach před Bohem trestajícím, čili strach před pekle, o kterém Pán J. tak často a důrazně mluvil.

Lituji-li hříchů svých z lásky k Bohu, že jsem jimi urazil svého Stvořitele, Vykupitele a Posvětitel, svého nejlepšího přítele a otce nejhlavnějšího, pak je litost moje *dokonalou*. — Ona ze strachu před Bohem plynoucí, z obavy před věčnými tresty v pekle, *nedokonalou* slove. — Obě jsou *nadpřirozené*. Proč? Nadpřirozená litost dokonalá stačí k odpuštění hříchů i tehdy, kdybychom se bez své viny nemohli zpovídati (objasni se) — nadpřirozená nedokonalá smývá hříchy naše pouze ve sv. zpovědi.

Po tomto slovním úvodě učím vzbuzovati litost nadpřirozenou, nedokonalou i dokonalou těmito myšlenkami:

»Pán Ježíš jakožto Bůh nemohl se klamati. A přece často mluví o pekle, jakožto místě věčných trestů. Nebojíš se, o duše má, věčného zavržení?

Pán Ježíš je přibit na kříži. Ruce a nohy jeho jsou probodeny a svatá krev stéká na zemi. Trpí nesmírné bolesti. Za koho? I za tebe, duše má! Můžeš-li tuto neskonalou lásku svého Spasitele spláceti nevděkem a nelitovati svých hříchů?«

Této kratičké, ale vážné úvaze naučí se dítky z paměti, aby v životě, připravující se k sv. zpovědi kratší cestou: dovedly prožiti chvíli litosti dokonalé jakožto podmínky odpuštění hříchů ve sv. zpovědi i mimo ni, když by bez viny vlastní se nemohly zpovídati.

A to je velice důležité ve přítomné době, kdy ve víru životním bývá zapomínáno duševních potřeb příbuzných a častěji bývá volán kněz k lůžku smrtelnému později, ano i nejpozději.

Po vypsání úvaze nutným je, aby dítky *i slovně* uměly projevit litost nadpřirozenou, k níž po stránce citové dospěly, což v diecési Králové-Hradecké praktikuje se formulí Oltáře:

»Bože můj! Ty jsi nejdokonalejší a nejsvětější bytost, můj největší dobrodinec. ale já jsem Tě častěji hříchy svými urážel. Jest mně jich srdečně líto!

I proto jich lituji, že jsem jimi spravedlivý trest zasloužil a Tebe ztratil. — k čemuž připojí se povzbuzení dobrého úmyslu: »Již nikdy nechci hřešiti, ale chci všechna pokušení a zlé návyky přemáhati a příležitosti ku smrtelným hříchům se varovati. Bože, buď milostiv mně hříšnému! (Opakuje se.) (Pokračování.)

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Pokračování.)

Mládež musíme vésti dle vzoru Ježíše Krista, aby víra její nebyla otřesena a zviklána. Pohrdne-li vírou, pohromu utrpí celý národ!

Dobře praví jistý básník:

Vždy kvést bude víra v kráse ladné,
národ však, jenž na kořen jí sahá,
jak list svadlý s lidstva stromu spadne.

Veďme mládež, aby to, co jsme ve škole v srdce její vstúpili, také přineslo ovoce. Čemu se naučí, to bude jejím jméním, zlo, jemuž přivykne z mládí, bude její zkárou.

•Ve škole to již počíná. Jako měkký vosk jest způsobilý ku vytisknutí do všech forem a tvarů, tak věk dětský jest účelivý a způsobilý ku kázni. Kterým ctnostem nebo hříchům přivykne člověk hned v útlém mládí, ty ctnosti a ty hříchy koná často až do stáří vysokého. (Hugo a S. Clara.)

Dosud málo jsme vykonali pro mládež mimo školu, ale není pozdě, chopte-li se včas práce a nebudeme-li šetřiti námahy.

Máme-li míti mládež mravnou, nutno rozestříti síť a chytati, co dosud nezhytnulo!

Vizme jen pilného Kolpinga, který již dospělý začal studia, aby mohl zachraňovati mládež a dnes vidíme výsledky v Německu.

Chce-li působiti učitelstvo s kněžstvem na mládež, nesmí vystupovati na veřejnosti proti obřadům církevním násilně. Jak bezuzdně se chová učitelstvo na veřejnosti, dosvědčuje nám tento případ. Na státní škole v Montignacu, v departamentu Lot et Garonne působící učitel Marse byl odsouzen k pokutě 16 fr., že střílel do processí. K radě představených se z rozsudku odvolal a — byl osvobozen. Osvobození bylo odůvodněno, že zamýšlel pouze protiklerikální projev.

Jaké jsou toho následky? Mládež ve Francii si vede bezuzdně, tak že neváhal říci Allard, revolucionář a anarchista ve francouzské sněmovně: »Budme si jen upřímní páni radikálové, bez Boha není žádné morálky, ale my morálky potřebujeme. Já to zcela přiznávám, znejte to i vy! Bez Boha jest jakýsi styk mezi lidmi a ničeho více. Aby kdo mohl vyučovati, má potřebí, aby věděl více, než jen to, čemu má učit. Proto musíte dáti svým učitelům jinou kulturu, která jest vyšší než ona, již oni mají dáti dětem. Ve skutečnosti však opouští většina dítek školu, aniž umějí čísti a psátí.«

»Ba, já se táži, zda vaše nedostatečné vyučování nemá vinu na vzrůstajícím počtu zločinů?«

»Ano, děláte z dítek apače!«

»Nikoho neurážím, ale tvrdím, že radikálové učinili se svým školním programem bankrot —, že jejich škola poskytuje dětem nedostatečného vzdělání a dělá z nich apače

Nebezpečí jest dosti veliké a to dobře vystihl r. 1910 v Paříži, v Pantheonu Dr. Danière, když hřměl v uši katolických rodičů. »V posledních dobách rozpoutal se proti náboženství krutý boj na život a na smrt. O sebe se nebojíme. O to není strachu, ale na to vás, přátelé drazí, upozorňuji, že musíme se báti

o své děti, o naši krev míti obavu, aby našim dětem pod heslem vědy a učení nebyla vyrvána z jich srdcí ctnost, láska a upřímnost. Proto ve jménu Kristově k vám volám: »Celou silou své duše tomu braňme, vždyť jest tu ještě rodina, které dítky patří, rodina katolická a ta má právo zvolati: »Zadrž nevěro, toť moje krev!«

A francouzský spisovatel Arthur Loth napsal v časopisu »Univers«: »Od těch dob, kdy víra přestala býti ochranou mravů, všude ve Francii možno pozorovati zmáhající se nemravnost mládeže.

Zkušenost dělnictva ze škol bez náboženství jest přímo hrozná. Hanebnosti, které ještě před několika lety nebyly známy, jsou na denním pořádku.«

Chraňme houževnat víru u dorůstající naděje vlasti!

Poskytněme dorůstající mládeži vzdělávací se přiměřenou četbou! Máme knihovny katolických organizací, farní, ba i soukromé, z nich půjčujeme rádi knihy dobré, abychom s ní zůstali ve stálém spojení. Nevyjdeme-li v tomto směru mládeži vstříc, půjde si vypůjčovati knihy k stranám protivným knihy často zkažené. Z »Osvětového svazu« v N. vypůjčil si knihy jistý muž a divil se, že možno podobné věci půjčovati. Řekl sám knihovníkovi: »Takové svinstvo jaké tu máte, nedovolil bych čísti svému synu.«

W. Emerson pravil: literatura stává se frivolní a lascivní. Oko mládeže neozářuje více naděje na jiný svět a stáří neprokazuje se žádná úcta. Lidská společnost žije jen ponejvíce pro nicotné malichernosti a když lidé umrou, nejsou žádné vzpomínky hodni.«

Co bude z mládeže, když bude se sytiti stravou podobnou Zolově »Zemi?« V Londýně bylo r. 1888 přelíčení proti vydavateli tohoto románu Vizettelymu, který vydal překlad zmíněného díla. K porotě pravil státní zástupce: »Předkládám vám knihu, která jest oplzlá od začátku až do konce. Nevěřím, že by se našlo kde tolik bestiální oplzlosti uzavřené mezi dvěma deskami svazku. Není ani věty, jež by svědčila o nadání literárním nebo o vznešeném smýšlení, není ani jediného výjevu, jenž by prost byl nepravosti nebo oplzlých obrazů. Vizettely odsouzen k pokutě 2 500 K a ke kauci 5 000 K, že budoucně nevydá podobného díla. A kniha z Anglie zmizela

Varujeme před romány dobrodružnými. V jedné době bylo oznámeno souborné vydání spisů J. F. Coopera, zakladatele »indiánské povídky« a krále a prarotce všech skalpovaných bělochů, zakopaných tomahavků a bůvolích stád na prériích.

Když »Dürerbund« pořádal před nějakým časem výstavku v Drážďanech, jejímž cílem bylo bojovati proti nemravné a krvavé literatuře, stálo na jednom plakátu »Pověstný spisovatel Karel May zabil ve svém románu »Lesní růže« aneb »Pronásledování kolem celého světa« celkem 2293 lidských bytostí. Z toho bylo zastřeleno asi 1600 lidí, skalpováno 240, otráveno jedem nebo plynem 219, pobodeno 130, pěsti ubyto 61, do vody hozeno 16, smrti hladu vydáno 8, popraveni 4, krokodily za živa sežráni 3, nad krokodílim jezerem na strom pověšeni 3 (2 muži a 1 žena), jedem k šílenství přivedeni 3, rozpáraním břicha usmrceni 2, krysám předhozen k sežráni 1, za živa do země zalrabán 1. Dále byl 2 lidé prodáni do Afriky do otroctví, údery pěstí omámeno 23, škrcením omámeno 12, ranami pažbou omámeno 12, kopáním raněno 30, dýkou pobodáno 6,

dvěma lidem ruce uraženy, jedna žena znásilněna, 3 ženy svedeny, 50 ran holí uděleno, 3 muži mučeni, oslepeni 3, k šilenství ulehnutí 3, na lustru oběšen 1, na sních do mrazu vyhozen 1, jednomu díra vyvrtána do hlavy, jednomu za živa nos a uši uřezány a kůže s hlavy stržena. Dále čteme v tomto románě o 26 pohlavcích, 11 loupežích a krádežích, 8 zneuctěních a oloupeních mrtvol, 6 sebevraždách, 2 únosech, 1 křivé přísaze, 1 podrobně popsané operaci kamene atd.

Román vyšel v 109 sešitech o 2612 stranách.

Varujeme mládež v přednáškách před nemravnými divadelními kusy a představeními »kina«.

Nebezpečná divadla téměř vždy zničí duše lidské. Slavný učitel církevní Tertullian vypravuje o divadle toto: »Jistá žena zašla si do divadla, odkud ji vyvedli zuřivou a ďáblem posedlou. Kněz, když k ní byl zavolán, ptal se Satana: »Jak jsi se osmělil posednouti duši křesťanskou?« Satan odpověděl: »Byla na místě, které mně patří a já jsem se ji zmocnil.«

Umění zapomenuto, místo vznešených oper dle vzoru starých, proslavených mistrů, hrají se hry nemravné, jež fedrují německé a ještě více francouzské firmy. Bujné operety ovládají scény, kde odehrávají se i nejintimnější okamžiky na jevišti. S hnusem odchází průměrný divák ze stánku Uměn, který se zvrhl v nemravnou instituci.

(Pokračování)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Začátek školního roku bude částečně odložen. »Prager Tagblatt« se dovidá z Vídně, že odložení začátku školního roku na některých místech jest už jisté — nejen proto, že mnoho učitelů jest povoláno do zbraně, ale také proto, že škol bude použito za nemocnice a k jiným účelům. Na universitách prý se pomýšlí buď na přeložení začátku zimního semestru až na nový rok, nebo dokonce na vynechání zimního semestru vůbec. V obojím případě by však zimní semestr byl počítán jako řádně absolvovaný.

Úlevy středoškolskému žactvu. Ministr vyučování dovolil žákům středních škol, které pro pokročilý věk bude vázat už povinnost vojenská nebo kteří dobrovolně do služby vojenské se chtějí hlásit, že mohou dříve skládat případné opakovací zkoušky. Reparáty uložené na konci posledního školního roku, i reparáty maturitní, kde byl abiturient reprobován na půl roku, možno

skládat ihned. Žádosti o připuštění ke zkoušce je třeba podat příslušné zemské školní radě.

Snahy Slováků uherských za slovenskými školami. Turčansko-svatomartinské »Národné Noviny« oznamují z Ružomberka: »Návrh aby mesto Ružomberok poslalo na snem a vládě přípis za viučovanie slovenčiny po všetkých školách Horného Uhorska a za postavenie katedry bre slovenskú reč a literatúru na peštianskej universite, v dnešnom shromáždění mestského zastupiteľstva prešiel 36 hlasmi proti návrhu mestskej rady. Návrh mestskej rady žiadal, aby sa ponad návrh o vyučování slovenčiny prešlo k dennému poriadku, lebo že je to politika. Za návrh rady hlasovali patnásti zastupiteľia, štyria nehlasovali a asi piati vzdialili sa před hlasováním. Rokovanie bolo slávnostne vážné a ticho dostojné.« — Farári Andrejovi Hiinkovi všechna čest. K úspěchu mu srdečně blahopřejeme!

O přípravě ku sv. zpovědi a sv. přijímání.

Píše ALOIS BRYNYCH.

(Dokončení.)

Další částí je:

V. Řád u vykonání sv. zpovědi,

obsahující pokyny více praktického rázu: Slušně se obléknu a umyji, zvláště pak ústa vyčistím, nevyjdu z domova, dokud rodičův a těch, kterým jsem ublížil, neodprosím — cestou do kostela i zpět chovám se co nejslušněji — zvláště pak bezvadným musí býti moje chování při sv. zpovědi, před ní a po ní, když vykonávám uložené mi pokání. Objasní se. — *Doloží se způsoby jakoby praktickými, jež vykonají zvláště dítky slabší.* Rády zapcminají v rozržitosti nezaviněné udělati v čas sv. kříž, kterým zpověď i sv. přijímání počínáme, ale i končíme — na což je předem upozorníme. — Modlitby, jež tiše čtou z Oltáře nebo z jiných knih modlitebních před sv. zpovědí a po ní, již ve škole vložním obrázků a podobně si označí, aby vyměřeného ku sv. výkonu času účelně a s užitkem upotřebily.

VI. Konečně volně odpoví ku otázce: Kterých velikých milostí od P. Boha obdržím, když řádně sv. zpověď vykonám?

Možno, že odpoví schopnější jednotlivci slovy katechismu obměnou odpovědi: »Svátost pokání působí: .«. Projevili se podobně, nebraňme jim v tom. Ale spíše ony veliké milosti, které jsou plodem svátosti pokání, usoudí volně a střídavě jakožto odpuštění hříchův a věčných trestů — obnovení zásluh dobrých skutkův pro nebe — nabytí milosti posvěcující a důstojnosti synů Božích — klidného svědomí atd.

Zdůrazníme pak zvláště cenu tohoto, jakožto podmínky štěstí lidského na zemi.

B. Příprava ku sv. přijímání.

I. Slova úvodní v podobenství:

Umirá-li otec nebo matka, hledí dítkám svým dáti něco na památku: modlitební knihu, obraz, podobiznu a p. Dítka patřice po jejich smrti na tuto památku, vzpomenou sobě na svého tatička nebo svoji matičku a obnoví dobré snahy a sliby, které za života rodičů často činily. To je pro spásu duše jejich velice dobré a užitečné. — Podobně i P. Ježíš krátce před svou smrtí, při poslední večeři, když měl miláčky své, sv. apoštoly, kolem sebe: chtěl jim po Sobě zůstaviti památku ceny trvalé a neskonalé, která by je sílila a povzbuzovala pro život časný i věčný. A poněvadž P. Ježíš objímal láskou Svou nejen sv. apoštoly, ale všecky věřící a celičký svět: chtěl tuto památku zůstaviti pro veškerý křesťanský lid od počátku až do konce světa. Kterak uskutečnil P. Ježíš tento veliký a svatý svůj úmysl?

II. Ustanovení a obnova Nejsv. Svátosti Oltářní.

Vypravuj, kterak P. Ježíš ustanovil N. Sv. Ol.! Kdo opakuje, a to každodenně, tento veliký a svatý výkon Páně? — Kterak to činí biskupové a kněží?

III. Rozjímání:

Ve sv. hostii je po pozdvihování tentýž P. Ježíš, který se narodil v Betlémě v chlévě; tentýž P. Ježíš, kterému se klaněli pastýřové betlémští a sv. tři králové;

tentýž P. Ježíš, který prchal se sv. rodinou před zlým Herodem do Egypta; tentýž P. J., který ve 12 letech byl po prve ve chrámě Jerusalemském; tentýž P. Ježíš, kterého sv. Jan v Jordáně pokřtil a který potom od ďábla byl pokoušen; tentýž P. Ježíš, který po tři léta po sv. zemi vyučoval, ditkám žehnal a je do náručí bral; tentýž P. Ježíš, který při poslední večeři ustanovil Nejsv. Sv. Oltářní a který předpověděl zradu Jidášovu a zapření Petrovo; tentýž P. Ježíš, který byl za nás bičován, trním korunován, který nesl těžký kříž a na něm na hoře Kalvarii za nás umřel; tentýž P. Ježíš, který třetího dne vstal z mrtvých, 40. dne vstoupil na nebesa a 50. dne seslal odtud Ducha sv.; tentýž P. Ježíš, který bude naším soudcem a odplatitelem podle skutků našich. A aby ráčil býti soudcem našim milostivým, musíme Ho častěji přijímati, a 1. *hodně*, 2. *nábožně*, 3. *uctivě*.

Rozvede se způsobem v katechismu nebo Oltáři předepsaným a akcentuje se výstraha před nenodným svatým přijímáním, zaviněným druhdy i z nedbalosti a nesvědomitosti v přípravě ku sv. zpovědi.

Není věci, není prostředku, který by nám spasení naše více zajišťoval, jako hodné sv. přijímání. O tom svědčí slavné výroky Páně: *»Kdo jí mé Tělo a pije mou krev, má život věčný a já ho vzkřísím v den nejposlednější!«* — *»Nebudete-li jísti Těla syna člověka a pítí krve jeho, nebudete mítí života v sobě.«* — *»Kdo jí a pije nehodně, odsouzení sobě jí a pije, jelikož nerozsuzuje Těla Páně.«* atd. Citáty tyto snadno i ditky v paměť si všípí.

Určitou, podle Oltáře stylisovanou odpovědí zakončuji předeslav otázku: *Kterých velikých milostí obdřím, když P. Ježíše hodně ve Svátosti Oltářní přijmu? — Jako pokrm chrání od smrti, vrací sílu a působí lahodu, podobně i Nejsv. Svátost Oltářní uchrání mne od hříchů smrtelných, tělo pak zasvěti a připraví ku slavnému z mrtvých vstání.*

Učiní duši mou silnější v křesťanských ctnostech, tak že se Kristu Pánu podobným státi a hříchů všedních zbavovati budu moci. Způsobí ve mně lahodu duševní čili předtuchu nebeské blaženosti.»

Děti dospělejší rády tuto odpověď citovaly a nelze říci, že by se jí bezúčelně byly učily. Vytýká přece cíl naší práce a sv. snažení dítek vhodným přirovnáním, a tudíž i velice srozumitelně, což u výchově školní zvláště je oceniti.

Závěrečné pokyny naše budou rázu více praktického, aby výkon sv. přijímání byl na kolik možno výkonem důstojným a nebyla mu na újmu nevědomečnost dítek nám svěřených, ze které bychom se ve svém svědomí zodpovídati museli.

Že se s nimi umluvím též i o modlitbách před sv. přijímáním a po něm, rozumí se samo sebou.

Bylo-li učeno před tím o *odpustcích*, upozorníme na modlitbu v Oltáři na str. 102., kterou po sv. přijímání mohou ditky snadno získati odpustky buď pro sebe anebo duše drahých zemřelých. A vykonáme-li modlitbu tuto klečíc před *»obrazem Ukřižovaného«* ihned po sv. přijímání společně, tím lépe. Bude to krásným osvědčením víry naší v učení církve sv. o odpustcích, kterému mēlké rozumování nepřisvědčí právě proto, že je mēlkým. Hlubším pojetím přijímáme autoritu církve sv. v té pevné víře, že nevystihlým je milosrdenství Boží, jehož v hodině spásy, v hodině hodného sv. přijímání se dovoláváme.

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Pokračování.)

Divadlo ukazuje nám zdánlivě trpytnou peruf a zatím nezkušenou mládež vhání v zločin a žalář. Dvorní kazatel protestantský Stöcker pravil, že berlínské divadlo jest — duševní hanebnost!

Poukazujeme mládeži na špatné stránky kinematografů. »Plzeňský kraj« napsal: »Jest věci veřejné výchovy, aby se rozšířilo mínění, že dítě nepatří ani na kinematografická představení. Oboje otupuje jemné mysle a nervy dětí.«

Pravdu toho dosvědčují mnohá přepadení výrostků, smělé krádeže jejich a ošemetná vloupání. Když zasednou »na lavici obžalovaných«, ukáže se, že svědci byly obyčejně špatné knihy, divadla a představení biografů.

Nedovolujeme mládež na špatné přednášky, ať je třeba koná učitel v místnostech školních nebo mimo školu v hostinci. Lákavý název »Osvětový svaz« koná přednášky, přivábí rodiče a ti přivedou své děti. Jak musí působiti, když děti slyší, že učitel počíná si jako úlisný úhoř a popírá, co v nižší třídě jim z biblické dějeprawy vykládal.

»Co se na obecné škole vykládá — není pravda,« řekl učitel promlouvaje o světovém názoru. »Člověk vyvijel se vedle opice,« pravil a o Darwinovi se zmiňuje.

Jak tomu máme rozuměti, že člověk vyvijel se vedle opice, zkrátka nechtěl to říci zřejmě a proto slovíčko »vedle«, arciť nesmyslně položené, ho zachránilo. Mohl mysliti něco jiného, než že člověk se vyvinul z opice, když v další řeči srovnává člověka s opicí? Před dětmi navštěvujícími školu měšťanskou, jež před několika lety učil, mluví o podrobném vývinu plodu v lůně opice a matky a dochází k závěru, že není žádného rozdílu. O otázce sexuální jest neradno mnoho mluvíti, ale pan učitel se při tom blaženě usmívá, vždyť poučuje naději vlasti, která přes polovici sálu naplňuje. Chce ji asi poučiti tak, jako svého synka, který nikam nesmí, sám ho odvede do školy — služka proň přijde — ale říká o něm, že se pohybuje mezi rozumnými lidmi!

Ve své přednášce popřel, že by nějaká bytost na povel stvořila svět —, popřel Boha, ale na konci přednášky doznává, že neví, odkud měl svět počátek, odkud přišel zárodek života. Nedospěl k principu všehomíra — Bohu — ponevadž Ho zapřel. Tím papírovou budovu své dvouhodinné přednášky docela zpustošil a ukázal, že svým studiem a vzděláním není ani na stupni školního dítěte!

Máme-li pracovati s učitelstvem, nesmí si ono mysliti, že něco jiného jest škola a něco jiného přednáška v hostinci. Jak vyjdeme ze školy, nesmíme strhnouti masku s tváře a nasaditi si škrabošku pokrokářskou a farisejskou.

Jinak nelze vychovávat ve škole a jinak poučovati mládež jinde, máme-li dospěti jednou k cíli!

Čpí-li celá přednáška darwinismem, nenásleduje z toho, že vše jest pravdou. Dr. B. Hatschek, professor na universitě vídeňské, pravil: »Nejvíce falešných vývodů vybrali si vykládači Darwinovi na poli sociologickém a mravním. Zuřiví zastanci jeho holdující »boji o život« a učení »o výběru« obětují lásku manželů, dětí, rodičů, poesii, umění, kulturu i mravnost. Žádají jen krutý boj o život, ať

v něm třeba zhynou miliony lidí, Místo státu, lidské společnosti a rodiny zakládají stáj na plemenný chov lidstva, volnou láskou žádají si nejhlubšího poručení ženy, hlásajíce absolutní rovnost, hubí lidskou individualitu. To všechno žádají na základě nedokázaných, domněle vědeckých zásad darwinismu. Výsledkem těchto snah nebyl by však vypěstovaný nadčlověk, nýbrž pustá rovnost a lidé by byli jako dobytčí stádo.«

Pan učitel brojil proti bibli a přece londýnský lordmajor Strong při své zářijové návštěvě (1912) v Praze na otázku, které knihy jsou mu nejmilejší, odpověděl »Bible! »Podivná kniha«, dodal, »tak stará a poskytuje vše, co potřebuje moderní člověk.«

Budou-li učitelé následovati špatného příkladu a na přednáškách svých kaziti mládež, bude stoupati zločinnost mládeže jako v Itálii, kde v době 1889—1909 stoupla zločinnost mládeže ze 13·20 perc. na 26·77 perc. mezi 100.000 oby. Zdvojnásobila se! Propouštění mladých zločinců se neosvědčilo dle »milostného zákona«, neboť 99% se znovu vrátilo před tribunál soudní.

Čeho to byl následek?

Známe poměry italské i prostředí zednářské, v jehož tahu učitelstvo pokračuje.

Za našich poměrů nebude to u nás lepší, vřdyt v »besídce«. »Školského Obzoru« si přeje jeden z organisovaných: »Jsme zástup skotu, v jařmu bičem štvaný «Skutečně pěkné doznání od příslušníků učitelského stavu .

A štvaný zástup skotu chce přednáškami vzdělávati školní mládež? Tomu jest to dovoleno, ale knězi nikoliv. V Borohrádku zakázáno dětem účastniti se přednášky o Japonsku, kterou měl kněz. Zakročeno u okresní školní rady a nařízen dozor učitelstva, leč žádný z nich se neukázal.

Přece »volnomyšlenkářští« učitelé nemohou býti tam, kde jest kněz, nejdou ani do chrámu na dozor, leda na počátku a konci školního roku, potom o jmeninách a narozeninách Jeho Veličenstva.

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Zemský inspektor Krontl, c. k. dvor. rada, odešel na odpočinek. Na jeho místo prozatímně nastoupil vládní rada Kunz, ředitel ústavu učitelského v Brně.

Škola začala . Už zase oživly ulice, které skýtaly v nedávných týdnech tolik pestrých a nevidaných obrazů, až poněáhu se v nich rozhostil opět nebyvalý klid. Nové tváře od malých školáčků až po velké studenty naplnily pouliční život novými obrazy. Škola začíná . . . Za okolností tak mimořádně historických se to děje, jako nikdy dosud. A jest viděti na každém obličejí, že chápe vážnost doby. Tváře matiček jsou ubledlejší. Ba i ty vřdy usměvavé tvářinky

drobotiny zdají se býti vážnější. S tatičkem se letos nerozloučili, když opouštěli rodný dům. Je daleko, v boji. Za to matička tím vroucněji vtiskla svým miláčkům políbení a křížkem je poznamenala, když s těžkým srdcem je posílala do ciziny. Jest však třeba vpraviti se do nových poměrů. Co jest život člověka? Jest utrpení, jest boj. A když naši draží tam v dáli bojují a jsou ochotni každým okamžikem dáti i život svůj, musíme také mi, kteří se probíjíme stísňenými poměry, hleděti skutečnosti s odvahou ve tvář, v důvěře, že zas se vrátí brzo ta upřímná radost, jaká je v oku nevinné mládeže, jež také v těchto dnech »narukovala . «

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Pokračování.)

Co bylo by mělo následovati dle tvůrce liberálního zákona školního z roku 1868, kdy ministr Hasner vylučoval volnomyšlenkáře ze školského úřadu? V panské sněmovně pravil: »Vyučování ve školách národních jest nerozlučně spojeno s výchovou a ti, — kteří k těmto dvěma cílům směřovati mají, nesmějí náležitě dvěma sobě odporujícími stanoviskům, nemá-li chovanec sám úplně ve zmatek uveden býti ve příčině toho, čeho tou neb onou stranou se učí. Proto učitel, liší-li se jeho náboženské vyznání od vyznání zákonně ustanoveného učitele náboženství, není způsobilým vyučovati v národní škole.

Učitelstvo a kněžstvo nemůže, jak by chtělo, mládež škole odrostlou řídit, poněvadž má různé »přátele«, jako jsou »soc. demokraté.« Durynský socialistický časopis »Volksfreund« vybízel v úvodníku škole odrostlou mládež, aby vstúpovala do socialistických organizací těmito slovy »Se hřmotem zapadly za vámi školní dveře, když jste se posledně obrátili zády ke svému vězení. Po osmiletém žalářování pozdravujete světlo a svobodu. Nikdy již nevkróčíte na místo, které vás oloupilo o drahá léta vašeho mladého života. Nebyl to drahý kov, ježž vám škola poskytla, ale bezcenné olovo, které jen chvíli se leskne a potom sešediví. Toužili jste po vědění, které by vašeho ducha sílilo a občerstvilo, ale škola dala vám kámen místo chleba. Vaši rodičové chtěli, abyste byli vychováni v lidi pevné vůle, ale škola se snažila vaši páteř zlomiti a vaši vůli ubíti. Nutila vás k slepé poslušnosti a chtěla z vás nadělati otroků. Chtěli jste své mladé údy protáhnouti a cvičiti, ale škola vás nutila k nehybnému sezení. Co vám škola dala, nejsou ani meče z lepenky. Vzhůru ku práci, mladí přátelé, abyste se naučili kouti nepřemožitelné zbraně pro život.«

Takové přivítání při vystoupení ze školy má i své následky.

Vražedné útoky školáků na učitele nejsou ničím novým. Tohoto roku (1913) při večerní pokračovací živnostensko-průmyslové škole v Plzni byl učitel napaden 17letým obuvnickým učněm, který nevynikal pilností, byl za to tvrdohlavý a vysměvačný. Následkem toho pohrozil mu učitel špatnou známkou z mravů a nepostoupením do vyšší třídy. Učitelova pohružka hochů tak popudila, že pojal úmysl učitele zastřelit.

Jednou o 6. hod. večerní učitel vešel do třídy a rozdával žákům úkolové sešity. Jeden z prvních obdržel V., který seděl v první lavici. Sotva učitel postoupil asi dva metry od první lavice, V. se vzchopil, vyňal z kapsy revolver a na učitele vypálil ze zadu ránu. Učitel klesl v bezvědomí k zemi.

V nové době odvažuje se mládež sahati i na životy hlav korunovaných. Vzpomeňme jen na útok mladého anarchisty d'Alba, který vypálil dvě rány z revolveru na krále italského Viktora Emanuela III. a důstojníka tělesné stráže těžce poranil. Byl odsouzen k 30letému vězení, nejvýše vyměřenému trestu pro nezletilé. Jeho chování, prozrazující úplnou mravní otrlost, vzbuzovalo všeobecný hnus. Vícekrát opakoval »Neznám žádného náboženství, nemám domova, pro mne jest celý svět jedno, není žádných zemských hranic, nezná lásky; nevěřím ničemu, jsem však anarchistou a tím již jsem (anarchistou) nepřítelem státu a proto jsem si předsevzal zavraždit nejvyšší hlavu státu.« Nešťastník tento byl

již čtyřikrát uvězněn, po prvé na 12 roků, poněvadž chtěl zavraždit svou matku. Vyprávěl sám o sobě, že již dříve se octnul ve špatné společnosti a že byl zkažen. Na otázku, přeje-li si ještě před nastoupením trestu spatřiti svou matku, odpovéděl »Ne!«

Tam až vede mravouka bez náboženství a výchova bez Boha.

»Vlády, smýšlející protinábožensky, jsou na omylu a na bludné cestě. Výchova bez náboženství nedá se nahraditi vědou. Símě nevěreckého ducha hlásajícího, že učenost a věda spasí lidstvo, jest dnes u konce, vždyť výsledek tohoto klamného názoru jest již zde. Bezbožectví, opírající se o vědu, vychovalo spoustu anarchistů, lupičů a apačů a proto nezbyvá nic jiného, nežli péče o rozšiřování trestnic, káznic a nemocnic. Až sem, až k těmto koncům dospěl lidský pokrok bez Boha« (Oflammarion).

Prostředkem proti zločinnosti dle soudce Jurka bude — hra, tělocvik, sport, čistota, pobyt a láska k přírodě, prostý život

V Itálii snaží se potlačiti nevěru, nemravnost a lehkomyšlnost již v prvních letech dospívající mládeže. Od 19.—21. října r. 1912 zasedal kongres katolické mládeže toskánské v městě Masse a pojednával o řečených otázkách. Katolická mládež má býti spojena, aby se posvětila, ale také zabránila duchovní a mravní zkáze mládeže stojící mimo katolické organizace. Nejen ve Španělsku, nýbrž i v Itálii ustavil se zvláštní svaz k potírání nemravných řečí, rouhání proti Bohu a svatým. Zemský svaz, který si vytkl tento šlechetný účel, poslal sv. Otci holdovací telegram, v němž slibuje, že bude rázně bojovati proti rouhání a hanebným řečem. Sv. Otec přijal tento projev oddanosti velmi mile a poslal všem přítomným své požehnání.

(Dokončen.)

Kult mariánský ve výchově dívčí.

Napsala Běla Pečínková, liter. učitelka.

Lidstvo za všech časů nosilo v duši své ideál (vzorný obraz) člověka a tomuto ideálu hledělo se přiblížiti. V přiblížení se tomuto ideálu spatřovalo své štěstí.

Ideál člověka nebyval vždy dokonalý, vždyť byl plodem lidského ducha, jenž sám není neobmezený, nejvyšší, nejdokonalejší. Proto na cestě za tímto ideálem tápalo lidstvo od jednoho omylu ke druhému, od jedné bolestné zkušenosti ke druhé — a darmo hledalo štěstí.

Tak víme z historie, že lidstvo mívalo v různých dobách a u různých národů ideály: 1. člověka tělesně silného, udatného; k dosažení tohoto ideálu směřoval kult (pěstění) těla.

2. ideál člověka duchaplného — kult ducha;
3. krásného — kult krásy;
4. výmluvného — kult řeči — a t. d.

Že člověk přirozeně tíhne ke hmotě, bývaly i jeho ideály často hmotné. Tělo lidské samo, vše, co směřovalo k jeho blahu a pohodlí, tedy moc a bohat-

ství, bývalo a jest ideálem lidstva všech dob; ačkoliv člověka žádný z jeho ideálů nezklamal tak krutě, ačkoliv žádný není tak záłudný a naděje štěstí při něm tak pochybná, přece člověk nejtěžší a nejneochotněji vzdává se tohoto ideálu.

Nejdokonalejší ideál člověka měli Židé, neboť měli zákon Boží, dekalog, deset Božích přikázání.

A přece i jejich touha po štěstí, po dosažení ideálu rozbíjí se o tu odvěkou kletbu lidstva — o přitěž těla. Podléhají v rozporu těla s duší, hmoty s duchem, poznání s vůlí a činem. Vzpomeňme jen, jak představují si Vykupitele, jak čekají mocného krále a nemohou poznati jej v Pokorném, Tichém!

Skutečně bylo potřebi příchodu Syna Božího na tento svět, aby dal lidstvu ideál dokonalý a byl Sám jeho prvním představitelem, jeho naplněním, jeho zosobněním.

Jen On, z božské Svě moudrosti a vševědoucnosti mohl vylíčiti nám člověka dokonalého — jen On v těle lidském mohl nás předejiti příkladem a dosáhnouti tohoto ideálu.

A od těch dob nebylo lidstvu neznámo štěstí.

A zase se lidé míjeli se svým štěstím a miji — a budou míjeti, protože nehledají ho tam, kde je, v Bohu a cestě k němu, ale stále vedou ještě odvěky, úporný boj se hmotou, ve kterém podléhají.

Všimněme si jen, za čím žene se člověk moderní! V čem hledá svoje blaho! Není to hmotarství horší pohanského? Vždyť pohané věřili aspoň v jakýsi život posmrtný — a myšlenka ta přece poněkud řídila jejich skutky — ale jakou ideální direktivu může míti ten, kdo nevěří v Boha, v život věčný, ve věčnou odplatu? Kdo myslí, co tu užije, to že má a po smrti že ničeho není?

Můžeme pochybovati, že naše doba nedovede své »moderní«, tedy časově vyznavače k úpadku? Zajisté. A to, co ze světového, odvěkého ideálu lidstva — člověk duchovný, mravný, pán své vůle — zůstalo nejkrásnějšího, to, co potom Kristus Pán doplnil a posvětil Svým evangeliem a příkladem, to v novém jasu zazářilo pobloudilému lidstvu co nepřekonatelný, nejdokonalejší obraz člověka, jeho meta štěstí.

Bůh podivuhodně, účelně a nejvyšš moudře rozdělil vlastnosti lidské na obě pokolení.

Muži dal sílu, ženě něhu, muži vynalézavost, ženě vytrvalost, muži výkonnost, ženě trpělivost, muži spíše cit pro spravedlnost, ženě spíše cit milosrdenství.

Tím jsou obě pokolení k sobě poutána, jedno je nuceno druhé vyhledávat, jedno přijímat pomoc druhého.

Pro tuto různost přirozených vlastnosti lišil se také vždy poněkud ideál muže od ideálu ženy, ač ideál člověka měli společný.

Všimněme si, jaký ideál ženy mělo lidstvo před Kristem a jak pobloudilo na cestě k němu.

1. Že je muž od přírody obdařen silou, dojímal ho vždy žena něžná, tedy opak síly, kontrast její. Proto vždy chtěl mít ženu *oddanou*. Aby ji měl hodně oddanou, zotročil ji. Je známo, ženy byly ve starých dobách úplně mužům poddány, muž byl jim neobmezeným vládcem. Tím zašlo lidstvo na scestí, neboť žena-otrokyne nebyla důstojným člověkem.

2. Duch mužův je vynalézavý, on dává podnět ke skutkům, čili má iniciativu (počátek); není však vytrvalý — a tu obrací se k ženě, jež od přírody je vytrvalá, aby jej povzbuzovala v práci, aby při uskutečnění jeho myšlenek byla mu nápomocna. Proto přál si vždy muž, ženy *intelligentní*, která by mu rozuměla. Protože však odepřel své zákonné ženě vzdělání, aby si ji tím snáze podmanil, vyhledával toto porozumnění u žen mužům zákonně nepoddaným, které jediné mohly se vzdělávat — jako tomu bylo u hetér (nevěstek) řeckých. Tím povýšil muž prostituci až na tehdejší společenské zřízení. To byl opět blud, ke kterému zašlo lidstvo v cestě za nepravým ideálem ženy.

3. Čím více trpěl muž převahou své smyslnosti, tím více toužil po ženě *čisté*; on chtěl vědět, že tu jest, chtěl ji uctívat, chtěl se jí kořít. Proto vidíme, že ve starém věku a ve všech dobách byly panny ctěny, že téměř každé náboženství mělo své panny bohům zasvěcené a ty že výjimkou ze všech žen měly zvláštní práva a výsady. Protože však volba stavu jejich nebyla svobodná, jako je tomu u našich řeholnic, nebyly k ní vedeny láskou k ctnosti, stávalo se, že panny mívaly pověst zrovna opačnou, vzdor tomu, že bývaly krutě trestány za své poklesky. A tak nedospělo lidstvo k vytčenému ideálu ženy ani v tomto ohledu.

(Pokračování.)

RŮZNÉ ZPRÁVY

„Štítový“ Kalendář katol. učitelstva a přátel křesť. výchovy nákladem Jednoty katol. učitelstva českého a redakcí řídícího učitele Josefa Kafky na rok 1915 právě vyšel. Cena 1 K. K dostání v administraci Družstva Vlast v Praze. Přátelé katol. školství prosíme o přičinění, aby jako roku minulého kalendář byl rozprodán. Jest to jediný kalendář katolického učitelstva československého.

Vlastimil Jelínek, učitel a pořadatel této »Přílohy Učitelské«, mešká již od 1. srpna na bojišti jako řadový voják. Přejeme našemu příteli šťastný návrat. S pozdravem, který nám poslal lístkem z bojiště, žádá nás a všechny přátele, abychom na něho a kamarády vzpomněli častěji modlitbou a vyprosili zbráním jejich vítězství.

Platy učitelům na Moravě, dle nové moravským sněmem přijaté osnovy, budou vypláceny, jak oznamuje se posl. Kadlčákovi, od 1. ledna 1915, do kteréž doby obsáhle připravné práce a rozpočty budou hotovy.

Analfabeti. Analfabetů, t. j. dospělých lidí, kteří neumějí ani číst ani psát, je v Rumunsku 75 proc., v Portugalsku 70, v Srbsku a Rusku 62, v Uhrách 47,5, v Rakousku 32,4, v Itálii 31,3, v Řecku 30, v Belgii 10 2, ve Finsku 4,9, v Hollandsku

2,1, ve Francii 2, ve Velké Británii 1, v Dánsku 0,2, ve Švédsku a Švýcarsku 0,1, v Německu 0,005 proc. Mezi vojskem německým je analfabetů tak málo, že se o nich ani výkaz nejdělá a vojáci se podrobují zkoušce z počtů, čtení, psaní a zeměpisu, aby bylo možno udělati si pojem o jejich inteligenci. Mezi rakouským vojskem podle úřední statistiky je ještě analfabetů mnoho. V první řadě inteligentních zemí stojí Čechy, Horní a Dolní Rakousy, kde připadá na 1000 obyvatelů 59 až 60 analfabetů. V Tyrolsku je analfabetů pod 10 proc., ve Voralbergu a na Moravě 71 až 78, v Solnohradech 87 z 1000 obyvatelů. Ve Slezsku je rdvněž pod 10 proc., neboť připadá na 1000 obyvatelů 87 analfabetů. Ve Štýrsku je 180, v Korutanech 240 analfabetů z 1000 obyvatelů. Pak následuje Krajina se 314, Přímoří se 482 a Uhry se 410 analfabety na 1000 obyvatelů. Nejvíce analfabetů je v Halliči — 639, v Bukovině 652 a v Dalmacii 736.

»Kalendář Sv. Vojtěch« na rok 1915 pro katolický lid československý nákladem Družstva Vlast v Praze-II. Žitná ul. č. 26. n. redakcí Vlastimila Hálka právě vyšel. Cena 1 koruna. Přátelé katolické kalendářní četby, přičiňte se o rozšíření tohoto hojně obrázky a obsahem opatřeného kalendáře!

Několik kapitol o mládeži.

Posuzuje A. JEŽEK.

(Dokončení.)

Poněvadž i u nás soc.-demokraté a »volní myslitelé« konají závody v rouhání proti Bohu, jest třeba, abychom měli také ligu, která by bez ostychu potírala ty, kteří veřejně mají odvalu protiviti se Bohu a Pánu svému.

Vypověděli-li nepřátelé boj Bohu, pak nutno namířiti proti nim zbraně, aby nešlechtníci byli odzbrojeni!

Nebude-li postaráno o nápravu, pak dožijí se vlády špatných konců. V březnu 1912 oznámil prefekt pařížský obecní radě, že se potuluje po městě 100.000 individuí, jež jsou schopna každého zločinu a že nemůže ručiti déle za veřejnou bezpečnost.

Čím dál, bude vše horší. Nevázanost lidská nezná mezí!

Nemysleme, že štěstí, po němž lidé své ruce vztahují, nabudeme, když říditi se budeme slovy Kallikleovými »Štěstí spočívá v neobmezené volnosti, dej žádostem vzrůstí do nekonečna, nestarej se o věci společnosti, neboť jsou proti přírodě; zakládají se na zdání jen a na vzájemném klamu, méně chytří spojili se s méně mocnými a poněvadž stydí se za svou nedostatečnost, dali nevázanosti potupné jméno a přece právě tato jest cílem našeho přání. Úplného štěstí požívá jen tyran — samovládce, jemuž jest dovoleno všecko a jemuž musí sloužiti jiní, ať dosedl na trůn vraždou a křivou přísahou. Samovládce jest šťasten i při závidí a nenávisti jiných, neboť vládne všemi prostředky, aby byl svoboděn. Co vede k moci, násilí, zvláště chytrost a vědění, jest dobré.«

Dle názoru ryze katolického není možno, aby násilí bylo věcí dobrou. Kdyby i stát slova Kallikleova uznával, nestavěl by věznice a žaláře. Se zpusťou mládeží nelze ničeho po dobrém svěsti a proto musí přijiti trest. Ba, nutno trestati již i školou povinné děti. R. 1912 byl zatčen 11letý školák A. Bouška ze Žižkova, známý kapesními krádežemi. Byl odveden na policii, kde se pokoušel o sebevraždu. Po lékařské prohlídce se ukázalo, že jest stížen dvoji pohlavní nemocí.

Zločinnost s nemravností vedou se za ruce i u těch, o nichž mnozí se domnívají, že jsou andělé!

Chce-li mít stát mravné a plnicí své úkoly občany, nesmí vydávati dekrety, jimiž dítky sprostují se vyučování náboženství, jako se stalo v poslední době ve Španělsku, které se počíná ubírat cestou Francie a Portugalska. Říká-li se, že náboženství nepatří do politiky, proč stát je rve ze srdci dětí, proč touží vychovati si lotry, kteří budou ohrožovati celý stát.

Běda tobě Jerusaleme

Stát poslechne-li různých, nepřátelských živilů, které mu vsugerují myšlenku i skutek vystupovati proti náboženství, ocitá se na scestí. Ve Francii utvořilo se družstvo otců, kteří chtěli zabrániti neutrálnosti školy, ale proti nim cynicky vystoupilo svobodné zednářstvo. I listy, jako »L'Action«, přinesly články, v nichž se žádá, aby nové zákony urážely katolíky. Časopis »Radical« vyzval učitele obecných škol, aby užili svého vyučování ke zničení náboženství, ovšem opatrně a taktně!

Učitelé ve smyslu tom tak jednají, aby se vyplnila slova zednáře Weiss-haupta » učíte mládež nemravnou a revoluce jest neodvratná.«

Jakou my katolíci chceme mládež? Zbožnou a mravnou!

Má-li takovou býti, pak pracujeme na školní liše s katolickými učiteli a kněžími —, neboť ruce pilné zdaří se ideál a národu našemu zazaří opět doby staré slávy české, v městech i dědinách bude bohohojnost a štěstí vykvetle z mravného života a zářiti bude v památku našim potomkům!

Kult mariánský ve výchově dívcí.

Napsala Běla Pečínková, liter. učitelka.

(Pokračování.)

4. Povždy hledělo lidstvo na ženu jako na zachovatelku lidského pokolení a ctilo v ní *matku*. Proto pozorujeme, že žena bezdětná upadala v nevážnost. Pomyslíme-li však, jak zneuctíval muž ženu mnohoženstvím (haremy), jak urážel mateřské city ženiny, musíme doznati, že i tu lidstvo pobloudilo a postavení ženy-matky nebylo náležité.

Jak nesmírný obrat v životě ženy způsobil Kristus Pán svým slovem, Panna Maria svým příkladem, a církev připomínáním slov a skutků Kristových i příkladu Matky Páně!

Od dob Kristových všude tam, kam vniklo křesťanství, začala pro ženu doba nová.

Žena nebyla více otrokyní mužovou, ale jeho rovnocennou družkou. Ona směla se vzdělávati právě jako muž, vždyť Kristus Pán poučil pečlivou Martu, že není ženinou nejvyšší povinností kuchyně, ale že Maria lepší stránku vyvolila. Kristus Pán zastal se ženy hříšnice slovy: Kdo z Vás je bez viny, hoď první kamenem! Tím učil muže, aby soudili sebe stejně jako ženu, co je hříchem pro ženu, že je hříchem i pro ně. Křesťanští mužové svátostí manželství zavázání byli k jednoženství a tím povznesena nesmírně důstojnost mateřská, posvěcená mateřstvím Rodičky Boží; tím také rodina postavena na pevný a zdravý základ. Kristus Pán zvolil svou matkou čistou pannu, On i panického Jana zvláště vyznamenával. Tím nadchnul k následování legiony duší čistých, jež žily tak ne z přinucení, ale z lásky k ctnosti a vznešeným její příkladům, Pána Ježíše a Jeho Matky.

Od těch dob také spatřujeme v dějinách národů křesťanských onen úkaz, který jmenujeme *»kultem Mariánským«*. Je to uctívání Panny Marie, je to uctívání a pěstění ctností mariánských, je to úcta k Panně a Matce Boží přenesená na ženu vůbec.

Největšího rozkvětu dosáhl kult mariánský v době rytířské.

Srovnáme-li pohanského athletu s rytířem křesťanským, bije tu do očí názor obou na ženu. Zatím co pohanský hrdina používá své tělesné síly často k tomu, aby ženu zotročoval, jí unášel a vůbec podmaňoval své touze po požitku, je úkolem pravého křesťanského rytíře, aby ženě sloužil, jí ochrany a úcty poskytoval.

Je známo, že rytíř své dámě byl oddán, jí služby nejochotnější a nejobětavnější prokazoval, její čest hájil a pro ni se bil. Ovšem že mnohdy zašlo se až k přehnanému uctívání ženy, které na nás dnes komicky působí, někdy také drsně, neboť drsná byla celá ta válečná doba. Na př. poslal-li takový rytíř své dámě vlastní useknutý malíček na důkaz oddanosti, musíme věřit v jeho oddanost

a hrdinnost, ale pro dnešní vkus by to nebylo — dnešní dámy by se toho hrdiny asi bály. Nebo vskočil-li rytíř mezi lvy pro rukavičku, kterou mu tam dáma jeho hodila, pomyslíme si něco o pokoušení Pána Boha oběma. Nebo vyzýval-li rytíř u baltického moře k souboji na rozličný způsob toho opovážlivce, který by si troufal říci, že jeho dáma z opačného cípu Evropy není nejctnostnější a nejkrásnější pod sluncem. — — —

To jsou ovšem výstřelky, jichž dopouštěla se přílišná horlivost, podněcovaná mladou, nerozvážnou krví.

Přece však až do nejposlednějších let zachovalo se u nás z dob rytířských v »bontonu« ono chování se ve společnosti, jež dámám dává přednost leckdy, jindy ukládá jim jakousi zdrželivost, požadujíc od nich ženských ctností, skromnosti a zdrželivosti. Až moderní, bezvěrecký názor světový pozměnil opět názor mužův na ženu a ženin na své poslání ve světě.

Modernímu muži přichází vhod ten předpoklad, že není Boha ani věčnosti, neboť s myšlenkou na Boha mizí i jeho vědomí zodpovědnosti vůči ženě a posiluje v něm bývalého muže-pohana, hovičeho bezuzdné svým choutkám.

Moderní žena, jež spatřuje svůj cíl na zemi, hledí se tu — podle moderní fráze — také »vyžít.« Ona mimoděk vytrhává se z celku, není více tím tmelem společnosti, ale podporována svým životním názorem hledí uplatnití svoje individuum (osobnost) na úkor společnosti. A byť to moderním ženám sebe příkřeji znělo, my nemůžeme, než opakovati toto tvrzení. Že ženy, jež chtějí se »vyžít,« nepojímají tu snahu po uplatnění individua vždy jako po splnění svého poslání a svých povinností, je nesporno. Tak vidíme, že dnešní ženy vyhýbají se mateřství; vidíme, že horují pro rozlukou manželskou; vidíme, že stávají se mužatkami v chování, jež dávno pozbylo kouzla ženskosti.

Že těmito novotami ohrožena je rodina a tím i blaho společnosti lidské, je nezvratno. Bude pozdě učiti se z fakt, kam zavedl lidstvo bezvěrecký ideál ženy; věřící křesťan cítí jasně z každého uchýlení se od ideálu mariánského, že moderní žena bloudí ke své škodě a ke škodě všeho lidstva.

Proto řešení ženské otázky bez Boha vyvolává nezbytně a časem ještě zdůrazní v křesťanských ženách hnutí: *Zpět k Matce Boží!* Jen Ona může nám býti vzorem, jen Ona může nás dovésti ke štěstí. Za Jejím zářným příkladem!

Kdyby ženy rozuměly svému pravému štěstí, své pravé důstojnosti, svému náležitému místu ve společnosti, nehledaly by nových, pochybných ideálů ženy, ale čerpaly by do nekonečna z nepřebraného, nejjasnějšího, nejvyššího ideálu ženy, který máme v Panně Marii. Kdyby lidstvo položilo za základ dívčí výchovy kult mariánský, vychovalo by ženy, jež by byly zárukou lepší budoucnosti společnosti lidské.

Nám stojícím v příboji přítomného života ovšem se zdá, jakoby odvěký boj dobra se zlem nekonečně, jako v začarovaném kruhu se opakoval. A přece jde lidstvo ku předu a stává se lepším; v čem pak stalo se lepším, *za to děkuje křesťanství.* A znovu bloudí, a znovu tápá — a přece se zas polepšuje. A my vidíme nenáhlé splňování se slov Kristových, že bude jeden ovčinec a jeden pastýř, že všichni přijdou ke Kristu. Byť to znělo sebe nemožněji, přece je tomu tak. Všimněme si, jak pozměnilo křesťanství názor na práci a majetek.

Pohanům byla chudoba hanbou, práce zlem; bohatství činilo pány, práce otroky a mezi nimi nepřeklenutelný rozdíl. Křesťanství uctilo práci, zaostučinilo chudobě žitím Krista Pána a pravých křesťanů.

Tak dočká se lidstvo zajisté i konečného rozluštění otázky ženské na základě křesťanském. Ale žena křesťanská musí býti pro ně první pracovníci vzdor všem pochybám, jež jí vnukají poměry dnešní.

Proto nespouštějme se zřetele vzor Panny Marie! A jestliže uctívá Pannu Marii *celý křesťanský svět*, učíme si ji ideálem speciálně výchovy ženské mládeže.

Profesor P. Schauer píše ve své Paedagogice o muži, který pozoruje obraz P. M. řekl: Kdybych byl vychovatelem dívek, vedl bych je denně před obraz Madonny.

Obraz slovný může předstihnouti obraz barevný, jestliže ta slova pronáší bytost pro ideál mariánský zanícená a Jejím duchem prodchnutá. Je tedy v prvé řadě na matkách, vychovatelkách a učitelkách, aby byly ctitelkami Panny Marie slovem i skutkem, aby potom pro svůj vzor dovedly nadchnouti i mládež dívčí.

(Dokončení.)

RŮZNÉ ZPRÁVY.

Vlastimil Jelínek, učitel a pořadatel této »Učitelské přílohy Vychovatele,« desátník c. a k. 28. pěšího pluku, leží raněn v 2. záložní c. a k. vojenské nemocnici v Praze ve III. dvoře č. pokoje 30. proti Rudolfinum. Jest naděje, že milý náš přítel brzy se pozdraví.

»**Štítový.**« Kalendář Jednoty českého katol. učitelstva a přátel křesťanské výchovy na obyčejný rok 1915. Redaktor Josef Kafka, řídící učitel a předseda Jednoty. Ročník XI. Cena 1 K. v Praze. Tiskem družstva Vlast. — Nákladem Jednoty českého katolického učitelstva.

Sémě, jež zasel, aneb k němuž aspoň pomáhal půdu kypřiti vldp. kníž. arcibisk. notář v Pánu † Tom. Škrdle, nese bohatou, požehnanou žeň! Důkazem toho jest i tento kalendář, jehož byl spoluzakladatelem, a jenž i po jeho smrti dále vychází s tak vybraným obsahem. Vykazují ročník tento po části kalendářní, abecedním seznamu jmen křesťanů a Slovu úvodním životopisy Václ. Knoblocha a Václ. Vaňka, dále pojednání Jos. Kašky: »Vychováváme vlastní dokonalé občany.« »Co je škola v obci?« »Učitel katolický.« »Vychováváme mládež v poslušnosti.« »Domácí zpěv.« Rok 1815 — 1816. Přípravy k založení musea království českého.« »O karbanu a pijáctví« a

j. Další práce mají zde Al. Dostál: Ouvaly. Ignát Zháněl: »Opat P. Prokop Šup.« A. Kavková: »Dívka nevěsta po stránce vychovatelské.« Erv. Červinka: »Z dějin velké francouzské revoluce.« V. Rieti: »Bůh nedá zvítěziti nepravosti.« A. M. Marek: »Nový život« a m. j. Též četná vyobrazení jsou zdařilá. Doporučujeme vřele.

J. F. Slavečský.

O maturitní zkoušce pro studenty středních škol a učitelských ústavů, kteří povoláni byli k vojenské službě, vydal ministr vyučování výjimečné předpisy, jimiž se poskytuje těmto studentům piležitost k maturitní zkoušce a úlevy dalekosáhlé.

Kniha evangelií do rodin. Z Říma, 27. října. (Zvl. tel. zpr. »N.«) Papež Benedikt XV. zaslal protektorů spolku sv. Jeronyma pro rozšiřování sv. písma, kard. *Casettovi list*, v němž vyslovuje živé přání, aby *kniha evangelií nalézala se v každé katolické rodině*, aby každý den se z ní četlo a lidstvo se učilo důstojnému životu a vděčnosti k Bohu.

Francouzská svoboda. Náboženský duch ve Francii počal se rozmáhati a tu vydal ministr Millerand výnos, že nikdo nesmí se míchat do náboženských věcí vojinů. Každý vojin má v těchto věcech úplnou »volnost.« Výnos zní sice velkomyslně, ale ve skutečnosti není tak mině.

Kult mariánský ve výchově dívků.

Napsala Běla Pečínková, liter. učitelka.

(Dokončení.)

Čtu-li bombastické chvalozpěvy na vynikající ženy moderní, myslívám si, jak chudým musí jim asi připadat život Panny Marie. Je zajisté chudý na zevní efekty; v celém evangeliu je tak málo o Nejlepší ženě! Ale život její je obsažný, je bohat na efekty vnitřní, je bohat v oblasti duchovní, ano, je neplnější, nejtěžší, ale zároveň nejkrásnější život, který kdy žena žila! V Panně Marii splňuje se dokonale ideál ženy, který si kdy lidstvo utvořilo.

1. Panna Maria je inteligentní.

Písmo sv. nám praví, že znala písma. Oj, tedy znala touhu po Vykupiteli, znala proroctví, chvěla se očekáváním! Jak nevystihlý, neporovnatelný byl to okamžik, když odpověděla andělu: *Aj já děvka Páně!* Jak inteligentně, uvědoměle vzala na sebe důstojensví spojené s takovou slávou i utrpením! Jak rozuměla, jaké pochopení měla pro Vykupitelské dílo Synovo, jak mu pomáhala za cenu svého zkrváceného srdce, ani jedním slovem, ani hnutím se mu nepřičít!

2. Panna Maria byla oddaná, nejoddanější žena. To už prýští z předešleho! Vidíme ji v blízkosti Krista Pána u jeslí i pod křížem, v radosti i žalu, na svatbě i na Golgotě. Není větší oddanosti, než ta, jež utíká s dítětem do Egypta, jež kráčí za Zneuctěným křížovou cestou, jež na klině libá tělo Ukřížovaného!

3. Panna Maria byla čistá Panna; jen proto směla se státí Matkou Toho, Jenž ne z vůle muže, ani z vůle krve, ale z Boha zplazen byl. A proto za Ní půjdou miliony řeholnic a jiných žen čistých, neboť mají v Ní svůj vzor.

4. Panna Maria byla nejlepší Matka, neboť světil Jí Bůh nejlepšího Syna. Vzpomínáte, jak vedla Jej k životu zbožnému, jak putovala s ním do chrámu? Ženy křesťanské nemají lepšího vzoru.

5. Panna Maria byla milosrdná. Ženě je soucit tak přirozený; ona svoji upínavou, družnou povahou je téměř stvořena k tomu, aby vycítovala stavy druhého. Také, co vykonáno na poli charitativním, na poli křesťanské lásky k bližnímu, povstalo za účasti a spolupůsobení žen, není-li výlučně jejich dílem. V tom předešla Panna Maria ženy křesťanské svým příkladem, když na svatbě v Káni se přimlouvala: *Vína nemají!*

Je málo o Ní v Písmu, ale tak se mi zdá, jakoby to bylo Jejím přáním, jakoby to bylo zcela v duchu Její skromnosti a pokory, ale jak tím hlouběji musíte se zamýšlet nad podivuhodným tím životem! Člověk by prožil úchvatnou éru radostí, kdyby jen dovedl se vmyslit do dětství Krista Pána a v něm do duše Jeho Matky; člověk by musil procítit neznámé bolesti, kdyby dovedl jíti s Ní po cestě křížové!

Zavádějme dívky v duchu a promluvami do onoho obydlí při chrámu, kde Maria Panna žije své dětství, kde volá po příchodu Vykupitele, po tom vzoru, jenž člověka naučí žít dle vůle Boží!

Zavádějme je do toho domku v Nazaretě, kde v práci hmotné a v rozmluvách s Božským dítětem a pěstounem Páně žije svůj zlatý věk!

Vedme je za Ní tou cestou utrpení při díle Vykoupení, aby poznaly svůj úkol v lidské společnosti a svůj cíl, v čem hledati štěstí!

Jen ideál Mariánský může nám ve zmatku dnešních hesel býti vodítkem *při výchově dívků!*

»Katechismus mládeže.«

(Vychovatelům mládeže věnuje ANTONÍN JEŽEK.)

Dítě věř a modlí se!

Darem nebes jest dítě! Pro koho má býti vychováno, nežli v první řadě zase pro nebe? Jako malého andílka seslal ti je Bůh pro radost do tohoto údolí pláče a slz, abys se jím těšil a je vychovával dle svého nejlepšího přesvědčení pro Boha.

Čím odměníš Boha za tuto lásku, než když naučíš záhy dítě modlitbě krátké, ale vroucí, by prorážela celá nebesa. A dítě rádo se modlí. Cítí v srdci svém, co napsal sv. Jan Zlatoústý »Člověk má něco společného s anděly, modlitbu, která ho činí obyvatelem nebes a jest, abych tak řekl, nanebevstoupením křesťana.«

Bude-li modlitba dítě provázeti životem, neztratí se ve víru světa, bude je střežiti před poblouzením a skýtati útěchy v dnech malomyslnosti. V Iliadě Homerově (IX. zpěv) stojí »Modlitba jest dcerou Boha nejvyššího, která vinu člověka bedlivě provází chtíc ji ulehčiti. Kdo vděčně a laskavě ji přijímá, za toho u Boha se přimlouvá, kdo jí zhrdá, žaluje naň a trest na otci svém jemu vymáhá.«

Zatím co v našich dobách modlitbě se mnozí vysmívají, děti své jí naučiti nechtějí, vystupuje před civilisované, moderním duchem žijící národy Moslím a praví veřejně, že modlitba jest vědou víry, duší náboženství, osvícením věřících a klíčem nebes. Mravouka Mohamedova přikazuje častou modlitbu, pětkrát denně s obličejem obráceným k Mekce.

Co má dítě za útočiště, když žije ve světě, odloučeno od rodičů a přátel. Ke komu se přitulí, komu požaluje, co svírá jeho nepatrné srdéčko? »Duše musí míti někoho, k němuž úctu chová a jehož vznešeností posvěcuje svou podstatu« (I. epistola ad Lucilium; Seneka).

Pokud dítě s Bohem zůstává ve spojení, není ztraceno, když Ho opouští, přestává se modliti, kráčí na cestě za svými vášněmi a náruživostmi. Jak by se mohlo modliti »tělo, svět, ďábla přemáhám,« když náruživostem dalo vykvéstí v malém království své nesmrtelné duše. S Bohem máme býti spojeni po celý čas žití. Plato dokonce tvrdí, že muži ctnostnému k blaženému žití nejvíce pomáhá, když modlitbami a sliby ustavičně se udržuje ve spojení s bohy.

Ze zkušenosti poznáváme, že ustává-li člověk mluvit s nebem, počíná s ním hovořiti peklo.

I dítě, které zbloudí snad s cesty ctnosti vlivem špatné společnosti, pozná po trpkých zkušenostech, že nutno se navrátiti k Otci všech modlitbou, byť to bylo až na konci života. Okamžiky dětské zaujmou jeho mysl i v pozdním stáří.

Coppé vyznal »Utrpení a bolesti vrátily mi víru dětství a vyvolaly v paměti modlitby, které jsem se na klíně matky modlival.«

Proč se pozhěnnání a štěstí odstěhovalo z našich příbytků? Zmizela dětinná víra a zaujala její místo lhostejnost, ba i nevěra. Dítě jest vychováno v tomto otráveném ovzduší a tak připravováno k samostatnému životu. Jak smutně vychovávání!

A přece Cicero hlásal, že Boha pro nesmírné dokonalosti Jeho máme ctíti a velebiti (De natura deorum).

Pod doškovými střechami vyrostly mnohé děti a odnesly si do života pevnou a neochvějnou viru, která je povznesla v očích národa, staly se často vynikajícími lidmi, ale na chvíle doma strávené vzpomínaly s vděkem a láskou.

V. Kosmák vypráví nám, jak rádo dítě vzpomíná na dobrou matku svou i v letech pozdějšího věku. Myslí na doby, kdy dobrá máteř vštěpuje dětem krásné zásady svatého náboženství, že žádná zloba světa je nedovede vyrvatí ze srdce, zvláště když matka jim předcházela příkladem. »Bylo mi pět let — vypravuje »kukátkář. — Můj nejmladší bratr asi půl roku stár ležel na kolébce a spal. Bylo to večer. Matka pravila: — Děti, pojdte se pomodlit, než půjdete spat. Klekla si s námi ke kolébce a složila spícímu bratříčkovi ruce jako k modlitbě. — Děti, zítra bude sv. Františka Paulánského. Náš František bude mítí svátek. Nemůže se chudinka ještě sám ku svému patronovi modlit; pojdte, pomodlíme se za něho. Modlili jsme se. Matka plakala.

U boháčů bývá v takové dny hostina a šampaňské teče. Mé matce tekly slzy — šampaňské to andělů.«

Spisovatel francouzský Dumas, otec vypravuje prostou událost. Plul jsem kdysi do Sicílie. V širém moři přepadla nás krutá bouře, která trvala dva dny. Lodníci těžkou prací unaveni, když již největší nebezpečí minulo, odpočívali, volněji si oddychovali. V tom zazní zvonek na lodí a mocný hlas kapitánův »k modlitbě!« Na hlas velitelův dostavilo se na palubu lodní mužstvo, rozešlo se do půl kola, kapitán postavil se naproti a před ním stálo malé dítě, syn kapitánův. Následující příkladu svého velitele všichni obnaživše hlavy poklekli a klečící dítě za hlubokého ticha slaboučkým hláskem počalo se modlit »Anděl Páně zvěstoval Panně Marii poselství« a sbor otužilých námořníků vážným, hlubokým hlasem jako ozvěnou daleké bouře odpověděl »a ona počala z Ducha sv.« Slaboučký hlas dítěte bylo sotva na několik kroků slyšeti a přece se zdálo, že proráží vroucností svou nebesa. Dojat plakal jsem a tvrdím, že žádné pero nevypíše, žádný štětec nevykouzlí, žádné básnictví nedostihne vyličití onen dojem, slyšeti na moři po skončené bouři dítě s otužilými námořníky modlící se »Anděl Páně.«

Víra v Boha a modlitba zachrání dítě, aby se nestalo špatným členem lidské společnosti.

Jednou připravoval jistý duchovní zločince na smrt. Před popravou několik dní dal mu krásnou modlitební knihu, v níž onen kající hříšník pilně se modlival.

Když vystoupil na popraviště před smrtí, drže vzhůru v ruce modlitební onu knihu, plačtivě zvolal: »Přátelé, kdybych se byl dříve v živobytí tak rád modlival, nebyl bych nikdy rukou katovou umíral.«

A proto anglický učenec Bayle dí: »První lekcí, jíž se má dostati mládeži, jakmile žvatlati počíná, jsou lekce náboženské. Bez těchto mládež po celý život jest metlou a hanbou rodiny, vlasti, celé společnosti lidské.«

Nesmýsl hlásá soc.-demokrat. Lehrerstimme, že nejjednodušším a zákonitým by bylo odstraniti modlitbu školní vůbec, již nazývá »Freue deutsche Schule« mařením času.

»Škola beznáboženská není žádnou školou, ale skrývá morovou« (Tommaso).

Chce-li se dítě podobati malému andělku, nemůže lépe ho napodobiti, leč modlitbou. Klečí u svého lůžka, jasná očka upřená k vlasti rajske, ručinky sepiaty odříkává modlitbu, jíž je hodná, zbožná matička naučila.

Vždy mně přijde na rozum, že maličkých říše nebeská, když tě dítě v modlitbu pohroužené vidím!

Dítě, buď milosrdným!

Dítě může i milosrdenství prokazovati svým bližním. Samo prosí matičku svou o malý peníz a nese jej žebrákovi. V nepatrném srdci zakotví se tato vzpomínka a vzpučí v ctnost, která potrvá až na konec života jeho.

Na mysl tanouti mu budou slova Kristova, přítele dítek: »Chudé máte vždycky sebou. Co učiníte jednomu z bratří mých nejmenších, mně jste učinili.«

Starý Tobiáš napomíná před smrtí svého syna: a praví: »Budeš-li mítí mnoho, dávej mnoho, budeš-li mítí málo, i z toho mála rád uděluj.«

Láska k bližnímu musí nám diktovati almužnu. »Jest dlužno více milovati a ctíti toho, kdo halěř dává z lásky, nežli onoho, jenž s nenávistí třeba zlato podává. Mám-li dávatí proto, abych nenáviděl, učiním lépe, když otevřenou ruku zavru, neboť důkazy milosrdenství z nitra duše musí prýštití a nikoliv z povrchních důvodů« (J. E. Sequard).

Frappantním příkladem zvráceného milosrdenství byla výstava brilliantů v ceně mnoha milionů uspořádaná koburskou kněžnou Marií Alexandrovnou ve prospěch chudých.

Nešťastně hlásaná rovnost lidí záleží v tom dle slov papeže Lva XIII., všichni bez výjimky jsou povoláni státí se dítkami Božími.

Mají-li všichni jimi býti, nutno, aby se vzájemně podporovali. Levice nemá věděti, co dává pravice.

Bohu na úrok ukládá, kdo se smilovává nad chudšasem.

Sv. Jan Zlatoušty praví: »Především přestaň drancovati a potom rozdávej almužnu. Zadrž ruce svoje od lichvy a teprv potom vztahuj je s almužnou. Jestliže však týmiž rukama jedny budeš do naha svlékati a druhé odívati, potom almužna bude ti příležitostí k zločinu. Lépe jest neprokazovati milosrdenství, než prokazovati takové milosrdenství.«

Bohatí dobrodinci nevidí, že to, čím domněle konají dobrodiní chudému, vyrvali často z rukou ještě chudšímu.

Dobrodiní jest jen tehdy dobrodiním, je-li obětí.

Chudoba nevymizí ze světa, ale může býti mírněna a léčena andělem lásky — v lidské podobě, — který ji zastírá svými křídly.

Buď dítě milosrdným! Krásný to květ lásky křesťanské k bližnímu.

Děvčata obraťte zraky své k hradu Wartburgu, kde sta chudšasů naplňuje hradní dvůr. Uprostřed nich stojí sv. Alžběta. Plnýma rukama rozdává milodary a ke každému má přívětivé slovo. Nevyhýbá se nepatrným chýším chudáků, aby v zármutku jich potěšila, jako anděl lásky s nebeských výšin sestupuje k těm, kteří nemoci upoutání jsou na tvrdé lože. Umírajícím hledí připomenouti blaženost, která je očekává a opuštěným dětem jest vzornou matičkou.

Zdaliž nevolá tento příklad milosrdenství »jdi a čiň podobně?«

Krásný vzor milosrdenství má hoch na sv. Václavu, ochránci země České. Celou mysl svou a nadšenou duší pro vše dobré vzpomínal na bídu svých bližních. V noci — ve sněhu — spěchá s věrným sluhou pomoci chudým a nuzným. Ochráncem jest vdov a sirotků, osvoboditelem otroků. Když se modlival, zdaž nebylo to v první řadě za národ a lid, jehož vládcem byl.

(Pokračování)

»Katechismus mládeže.«

(Vychovatelům mládeže věnuje ANTONIŇ JEŽEK.)

(Pokračování.)

A sv. Martin rozděljuje plášť svůj při tuhé zimě s chudšasem. V noci zjevuje se mu Kristus a jeho rámě objímá zářící plášť Martinův. »Tento plášť«, praví Kristus k andělům — »daroval mi Martin.«

Kde již nemůžeme konati skutky tělesného milosrdenství, tam mohou prospěti duchovního milosrdenství.

Duše člověka naplněna bývá často zármutkem a žalem. Jaký lék tu prospěje než láska k bližnímu, kterou hlásal Kristus. Utěcha z úst hodného člověka jest tisíci balsám v dobách hoře a neštěstí. Sdělený žal jest polovičním žalem!

Ublížujícím ti rádo dítě odpouští, aby ti jednou Bůh odpustil tvá provinění! Budeš-li moci poraditi někomu, učiň to, neboť nevíš, kdo tobě jednou bude dobrým rádcem v životě. Žádný není sám sobě postačitelny. Plato praví, že člověk jest »animal sociale«, tudíž tím samým odkázán jest na pomoc jiných.

Modli se za živé i mrtvé, tím prospěješ jim u Boha svou přimlouvou, která vycházejíc ze srdce dětsky čistého, proráží nebesa.

Celý svět máš otevřený, abys mohlo prokazovati skutky milosrdenství. Nezavírej před nimi dveři svých, na něž tluče láska Boží v prostém rouchu žebrákově.

»Dej mi celé srdce své,« volá Kristus k tobě!

Dejme mu je všichni v podobě — milosrdenství!

Dítě, uč se odříkání!

Mládí jest doba učení a přece se mnoho dětem povoluje. Dítě jest zvyklé, že všechno dostane, nač si vzpomene. A když hned není po jeho vůli, dá se do křiku a pláče. Starostlivá matinka hned se dá obměkčiti perličkami, jež i vztekem vytrysknou a kapituluje před malým robětem.

Chyby mládí se mstí v budoucnosti!

Svět si dítě připraví, ale bude to bolestné až bude »hoblovati« dítě.

Učme je od malička odříkání v malém, až dospějí odřeknou se i velkých věcí bez trpkosti!

Paulsen stěžuje si na předčasnou požívavost. Mládež nemá již svých vlastních radostí, žijet životem dospělých. A následkem předčasné požívavosti jest zároveň ochuzení života a vzrůst chtivosti požitků. V umění, mládež navykati požitkům, přivedla to naše doba hodně daleko, ale umění odříkání se za to jest velmi řídkým. Rozmařilost života, umění zábavná a rozptylovací, rovněž i umění choutky a smyslnost dráždící obestírají dnes celý svět, bohaté i chudé, staré i mladé.

A konec jest znechucení života. Kdo jí vybraná krmě, za krátký čas je nebude moci ani viděti, podobně i v životě. Nasytí se světa nepatrné tělo, žádné překvapení již nemůže nastati a proto raději z tohoto světa.

Misseau veliký nevěrec chtěl dáti svůj »mizerný« život za několik halěrů. Labužník Bogestone promarnil 1/4 mil. franků a potom se v Londýně utopil.

Lidé myslí, že všechno musí mít, všeho okusiti, třebaš by to byl prudký jed. A zbraňuje-li kdo, potom zbraň do ruky a konec všemu. Blouzníkové odcházejí ze světa, sketové nenaučili se odříkání.

Zapomíná i mládež, že není pánem svého těla, nýbrž někdo jiný — Tvůrce všehomíra. »Není tělo našim majetkem, ale majetkem Božím.« (I. Kor.) Dítě nejznající odříkání, jest dítětem moderním.

Senátu amerického státu »Severní Karoliny« podal major Graham petici čtených občanů, v níž žádáno, aby zákonodárci učinili konec rozmarům módy a aby ustanovili jednou pro vždy způsob módy a střih oděvu pro muže, ženy a dívky, zkrátka aby dekretovali jakýsi praktický stejnokroj. Žadatelé, otcové rodin, prohlašují, že nemohou již šatiti své ženy a dcery dle stále se měnících požadavků módy, která je přivádí na mizinu.

Není odříkání v módě, tím méně ve vášních, které na scestí přivádějí dítě a hubí tělesně a duševně.

J. Schicht praví »Rodičové, kteří chcete své děti a vnuky uchrániti hrozného nebezpečí, zaviněného pohlavními poklesky, učiníte nejlépe, budete li je odchovávatí ve zdrželivosti od alkoholu a kouření tabáku.«

Naučiti dítě odříkání jest práce těžká, ale ovoce sladké.

»Vychovávati v dnešní době dítě ve skromnosti vyžaduje vši matčiny péče a mravního charakteru. Odlož sama všechn přepych a živ především v dítěti záhy mravní silu, jež může bez závisti přihlížeti k přepychu, radovánkám a požitkům jiných« (Dr. E. Hauf: Dopisy matce.)

Zdá se, že matky nechtějí rozuměti slovům dobře míněným, vidíme to v nesmírné nádhře, kterou zahrnují i své děti.

»Národ se nemenší neštěstím na bojištích, ale nevěrou — ztrátou ideálů, rozkošnictvím a chlebařstvím« (Roussel, řed. franc. Akademie 1883.)

Vinu nese celá společnost lidská, která propaguje heslo »vyžítí se«, to znamená, ničeho si neodpírej, popust uzdu vášním, kam tě ženou, tam se vrhni, bys i zlámal vaz. Luther-nešťastník veřejně hlásal, že vůle lidská jest ovládána vášněmi a omluvou mu bylo, že musil popustiti vášním, jež ho do záhuby vedly.

Fr. W. Foerster ve své knize »Schule und Charakter« shoduje se s Josefem Mustrem, že ta společnost, která osobní vůli žádného silného odporu neklade, zamezuje tím vývoj silných charakterů. Charakter roste odporem, poněvadž omezování a odpor brání rozptýlení našich sil a nutí k vyvinutí větší energie.

»Vše, co osvobozuje našeho ducha, aniž by nám dalo vládu nad sebou samými, jest škodlivé« — (Goethe).

Havris doznává »Americká škola spočívá na myšlence, že mravní výchova jest důležitější než rozumová. Sebevláda, základ našich politických institucí, musí býti též základem našeho individuálního žití.

Sebevláda, sebekontrola nejsou však dary okamžiku — spočívají na návyku, který jest výsledkem tvrdého zápasu s tužbami a zlými náklonnostmi. Učiniti žáka mravně samostatným, přivesti ho k sebevládě, tento pevný úmysl musí pronikati výchovu od začátku do konce.«

V desateru přikázání pro výchovu křesťanské mládeže spadají v tuto stať — 2., kde stojí psáno »Vypuzujte ze srdcí dětských především samolibost, ježto jest kořen — pramen — přemnohých hříchů, otužující tělo, mrtvice žádostí jejich a navykající jich střídmosti a zdrželivosti. 3. Zkoumejte a v uzdu pojímejte zlé žádosti dítek svých, zvláště pak náruživost pohlavní, kterou nezkrátíte-li, všechny ostatní snahy vaše budou marné. —

Bez boje není vítězství!

Uč se dítě bojovati hned od malička a přemáhání později ve velkých věcech nebude ti těžkým. Pohlédni na svůj vzor — Krista, — na něm spatříš, co bys mělo činiti a jak se ovládati.

Celý život řádného člověka jest sebezápor, poněvadž vůle lidská prvním hříchem stala se ochablou a nakloněna byla více ke zlému než k dobrému.

Dítě, ty máš býti malým andílkem, ty jím musíš býti a když budou tě pronásledovati pokušení, modli se vroucně » tělo, svět, ďábla přemáhám, na tvá vnuknutí pozor dávám .«

Dítě pracuj!

Práce šlechti člověka!

Kdo pracuje bývá zachráněn od mnohých pošetilostí a neřestí, neboť zahálka jest matkou hříchu.

Vychovatelé doporučují vřele mládeži práci. »Tělesná práce pomáhala by dobře jinochu v jeho mravním vývoji. V mládí chce každý zdravý chlapec užívati svých tělesných sil Jest v této době vývoje z ohledů zdravotních škodlivě pro jinocha, že tráví větší část dne při práci tiše sedě a že nechává těla bez zaměstnání; to jest škodlivě ži íc silně smyslnost. Právě v letech, kdy smyslnost se rozvíjí a dostavují se první silná pokušení, právě tu má býti tělo nuceno ve jho práce, jím má býti zlá choutka dušena a jinoch má se učiti v potu tváře pracovati.« (Palmgren).

Práce má býti záchranou dítěte, ono nemá mti ani kdy přemýšleti a hloubati o věcech, které dráždí smysly a vytvářejí obrazotvornost. A proto pracovati má si zvykati dítě dlouho před dobou dospívání.

V. Šmilovský v »Kmotru Rozumci« napomíná »Buď pilný v práci, poctivý v myšlení a jednání, pobožný v srdci.«

V přírodě vládne samý shon a ruch. Dítě chodí často na procházku, výlet, vycházku, ať tam pozoruje pilnou včeličku, která shromažďuje zásoby medu. Mravenec lopotí se nepatrným dřívkem, ptáčkové z jara ohledávají a do pořádku dávají své »salóny.« Přes cestu běhají broučkové a pestří motýlové neunavně přenášejí pel.

»Příroda spasí vás. V té bibli čtete«, volá Sv. Čech.

Pracovati musí každý, nechce-li v stáří žebrati a proto nutno, aby rodičové dávali dětem vzorný příklad a je v práci posilovali. Mezi desíti pravidly uvádí jistý ženský časopis, 1. Neodkládej na zítřek, co můžeš učiniti dnes. 2. Neobtěžuj jiných tím, co sama můžeš udělati.

Smutné bývají konce zahálčivosti.

Hospodář má pole, sám sedí v hospodě a hraje karty. V tom otevrou se dvěře a vejde čeledín. Rozhlíží se kolem a potom zaměří k pantátovi s otázkou, co má dělati. »Ale, jdi k čertu, hospodyně ti to řekne.« Čeledín se podrbe za uchem a praví — »Právě hospodyně mne sem posílá.« — »I jdi už a dělej si, co chceš, člověku zrovna »padá karta« a takový bubák ho sem přijde zne-pokojoovat .«

Potom není divu, že obrod národohospodářský jest nadmíru těžký. Nepracuje hospodář, nemusí ani čeledín.

Ječmen zraje, posečen zmokne a zčerná, hospodář prodělá tři sta, ale co na tom. Nemá kdy vše svéstí do stodoly. »A nemáte děti, pantáto, aby vám pomohly? »Ale mám, teď však nemají kdy!« Jenda šel stříletí zajíce, Bohumila

hraje piano a Jarmila jezdí tamhle na velocipedu. A pantáta? Ten jen chodí, ruce v kapsách a hubuje na zlé časy.

Pracovitost v národě může se měřiti uloženými vklady. Podivno, proč má každý druhý Dán spořitelni knížku, každý čtvrtý Němec a teprve — dvanáctý Čech

Kež by dítěti záhy na mysli tkvěla slova Kaminského:

»V mladosti kdo zahálku si chválí,
tomu také jísti netřeba
a kdo v ničem neumí být stálý
na konec jest často bez chleba.«

Mnoho idealů zračí se i v té malinké hlavičce, neboť jí jich, ale posilujme! Splnění všech tvých tužeb záleží na tobě; místo abys na ně hledělo dítě s rukama založenýma, chop se práce, aby ony dosáhly uskutečnění.

Nevracejme se v doby římské, kdy ctěn a vážen byl každý, kdo život svůj v nečinnosti trávil, ale nikoliv ten, jenž si živobytí vydělával prací.

Blaho národa vzroste, přispěje-li k tomu každý jednotlivec, vždyť

»ruce pilné, snaze ušlechtilé
nebe rádo dává dojít cíle!«

Nepracovalo-liš dítě dosud, naprav vše dokud čas, bys mohlo říci jednou, že's nežilo nadarmo, že jsi nebylo jako trubci, kteří jen vybírají med a živí se zásobami, jež nashromáždí pilné včelky, nýbrž že jsi bylo samo pilnou včelkou, jříž práci lidé ocenili.

Jsou doby, kdy lidstvo odvyká si práci. Spoléhá, že přijde slíbený nerozumnými lidmi ráj a potom, že bude pravá radost na zemi.

Člověk, má-li zdravý rozum nemůže těmto utopiím věřiti. Práce bude nerozlučně spojena s lidským bytím a nemůže-li přirozenost člověka rozdělití, nelze také mysliti člověka, aby nepracoval.

Čas kvapí. K práci, k činům bez ohledu na překážky!

Jen v plodné práci, skryt čin hodný muže,
ani třesk meče, netvoř barbarů,
ať také na jich hrobech zkvétou růže!
Ó lidstvo! Tvá nechť hvězda, ruka dělná
ti podá pít vždy z míru poháru —
a velká pouť tvá bude nesmrtelná! —

»K práci rodí se člověk; práci-li se vyhýbá, nečiní, k čemu se zrodil, k čemu na svět přišel.« (Sv. Bernard).

Práci rozeznáváme tělesnou a duševní. Každý může se rozhodnouti dle svých schopností pro jednu, nejlépe sloužití oběma. Jedna bude tvým živitelem, druhá spíše zábavou a osvěžením. Ani děvčata ať nezanedbávají se vzděláti.

Fenelon, vychovatel a biskup Cambraiský napsal Přebývá přímo mínění, že jest nutno přátí pohlaví ženskému jen co nejméně vzdělání. Řikává se: Děvčatům není třeba učenosti, stala by se marnivá a hrdá. Těm stačí, aby dovedla někdy řídití domácnost a poslouchati bez domluvy manžela .«

Zdá se, že život dnešní žádá přece něco více a potom děvčata mají tak bystrý rozum. Nezakopala by takto hřivny Bohem jim svěřené?

(Pokračování.)

»Katechismus mládeže.«

(Vychovatelům mládeže věnuje ANTONÍN JEŽEK.)

(Dokončení.)

Zbaviti se práce jest zločin.

Naproti tomu »Jednou z nepochybných a čistých radostí jest odpočinek po práci« (Kant).

Radost z vykonané práce bývá největší. A čím více se dítě lopotilo, namáhalo, tím radostněji pohlíží na ovoce svého umu a snažení. Nejlépe chutnává jádro, jež jsme sami vyluštili

Překoná-li dítě první překážku, s chutí se pustí přes druhou, třetí

Jako ptáka k letu, ku práci nás stvořil Bůh.

Nezapomínejme, že mládí, doba setby, rychle utíká a již se nevrátí. Kdo rád se učil za mladosti své, pracoval, nemusí se ve stáří, žil-li pořádně, báti chudoby a nedostatku. »Zbožným rukám všechno se daří lépe, protože se to s největší obezřetností děje.« (Plinius »Hist. nat. XVIII. 4.)

»Talent bez práce jest mrtvý. Podprůměrný člověk s vytrvalou pracovní energií přivedl to vždy dále, nežli rození geniové s rukama v kapsách« (J. E. Sequard).

Co znamená ruka pracovitá, ukazuje nám Beda Weber slovy básně:

»Mnohý svůj kabát řádem zdobil,
že to a ono slavně zrobil
pomocí klínů a kolů.
Každé práci budiž vzdána čest,
však nejlepší řád, jež znám — jest
poctivá ruka plná mozolů.«

Práci nám doporučuje Lafontaine ve své bajce. Přišla k mravenci cikáda. »Co jsi dělala v létě,« ptal se? »Zpívala jsem,« odvětila. »Tedy nyní tancuj,« řekl mravenec.

Práce jest údělem člověka — poutníka na zemi!

»Dítě, buď mravným!«

Čisté, nevinné srdéčko jest nejkrásnější ozdobou dítěte.

Proč máme rádi malé děti, které sotva začínají mluvit? Nejenom snad pro jejich hezkou často tvářinku, nýbrž pro jejich čisté a nevinné srdce. To k nám mluví a jakou slastí jsme naplněni, když sami čistí s andílkem rozmlouváme v lidské podobě.

Čistota duševní jest mnohem cennější než tělesná, ač i o tuto máme dbáti. Zkazí-li se dítě, potom veta po dobrých předsevzetích. I ve vážných chvílích umíní si dítě, že se ničeho proti mravnosti nedopustí a přece — vůle slabá jest přemožena, dítě klesá stále hlouběji do neřestí, jakmile se naskytne pokušení.

Hříšná radost trvá jen okamžik a zanechává v budoucím životě dítěte často úplný rozvrat.

Foerster praví »Uvolnění lásky pohlavní a erotických vášní nepodporuje radost, nýbrž pouze předává duchovní Já smyslnému, obětuje duchovní bytost nízké smyslnosti.«

Znám děvče, které sotva školu vyšlo a již v nestřežených okamžicích se veřejně zaprodává. Otec sám musil žádati za intervenci policii. poněvadž jest slabochem a matka ve svých pletkách dceruše nadřzuje. Jaký bude další život tohoto děvčete, které orgie slaví ve zhýralých společnostech?

Dítě nesmí ztratiti stud, toť jeho anděl strážce, který je bude chrániti v dobách pokušení. Stud dítěte vypěstujeme, když je budeme chrániti všeho, co jejich duši čistou uráží a červeň jim kouzlí na tvářích.

Chraňme mládež moderních výtvorů malířství, jež rozněcuje vášeň i v útlém srdci. Nesprávně jest říci, že tomu malý díblík ještě nerozumí.

Tolstoj poukazuje na lascivnost v umění »Většina obrazů francouzských umělců zobrazuje ženskou nahotu v různých způsobech. To vše jsou výtvyry lidí již stůňou erotickou manii. Lidé tito jsou zřejmě přesvědčeni, že tak, jak jejich všechen život se soustředil následkem jejich nemocného stavu na rozmazávání pohlavních mrzkostí, i všechen život světa na témže se soustřeďuje. Tyto lidi nemocné erotickou manii napodobuje potom veškeren umělecký svět Evropy a Ameriky. Tak tedy následkem nevěry a výlučnosti života bohatých tříd umění těchto tříd schudlo obsahem a soustředilo se všechno v tlumočení citů ctižádosti, světobolu a hlavně pohlavní žádosti.

Bedlivě sledujme děti ve školách, neboť i odtamtud si mohou přinéstí nákazu nevinné duše. Obcování, s dětmi zkaženými bude pro ně neodvratnou zkázkou.

Obraz mládí zrcadlí se i v pozdějších letech mládeže, když nelze stále na ně dozíratí. Kdo v mládí mravným byl, nikdy nezadá své cti.

»Vstupme v neděli neb během týdne do hostince našich vesnic, s úžasem nalezneme tam vždy jen mladé lidi, podobně i při taneční zábavě a předčasnou zralost vidíme u ženského pohlaví. Tomu se musí předejítí, chceme li uchovati mužnou sílu venkovského obyvatelstva, nejmocnější obranu vlasti. Není mravnost účinnější, než která plyne z víry v Boha, z lásky k Bohu a bázně Boží; mravouka občanská bez náboženství nese nás zpět do barbarství (Fesnelong).

Římské Vestálky mohou býti našim dívkám zářícím příkladem čistoty a nevinnosti. Plamen její má zářiti a vznešeným kouzlem naplňovati duše českých dívek.

Běda, kde výchova v naznačeném směru byla jen chatrná. V každém okamžiku objeví se v intensivním světle pozlátka, jimž přioděly jste — matky — své děti. Zavane van požívačnosti, pozlátka odletí a objeví se morová skvrna, která se rozšíří a z chvilkového prohřešení stane se nárůživost, která za našich dob více než jindy přináší následky — ovoce hříšného poměru.

Tertullian praví »Raději se dávaly panny na pospas lvům, než aby svolily ztratiti svou nevinnost. Oč větší čin vykonaly než děvče, které 14 jar zastihlo a život svůj ukončilo na kolejích dráhy, poněvadž se na ní počaly jeviti známky — milostného poměru.

Jak významná jsou slova Sofokleova ve velkolepém dramatu »Antigona«. Praví hrdinka: »Když dobře se daří tobě, otče můj, mně žádný statek nad to

není vzácnější. Co může býti větší ozdobou než dobrá pověst dítek, těm pak otcova.*

»Dcera jest tajné bdění otce a péče o ni odnímá sen« (Sirach).

Nutno vychovati dceru zbožně, mravně, jinak neporosteme, ale naopak budeme klesati a vina padne na naše hlavy. Dle slov Siemienski-ho jest třeba, mají-li v národě kvěsti ctnosti, zbožnost, dobré obyčeje a příklady, — aby žena byla dobře vychována, aby plnila povinnosti dobré občanky, choti a matky. Neboť žena špatná, bezbožná rodí špatné, bezbožné syny a bezbožní synové i bezbožný národ.*

Matka má pamatovati, že klín její jest člověku na svět stvořenému první školou!

K pravému štěstí dívek sloužíš matkám rada Treutovski-ho »Možno-li, hled vychovati dceru tak, aby naprosto nevěděla o tom, že jest sličná a líbiti se může, že šaty ladnost její zvyšují a nového jasu oblakem ji ovívají; nevod ji do salonů mezi četnou mládež, ani do plesů, ani do divadla. Bude šťastna, doví-li se teprve od muže, že jest krásnou bohyní a všechny svou krásou převyšuje a oslňuje.*

Mravnosti docílíme jenom u dítěte na přesném názoru náboženském, jinak naše snaha se musí rozstříštit.

Sekretariát české sekce »Volné Myšlenky« oznámil, že hodlá (myslím, že zatím zůstalo při pouhém hodlání*, pozn. spis.) pořádati výchovný kurs »laické morálky« pro děti bez vyznání náboženského. Přijímati se měly děti od 5 let výše. Vyučovati se mělo v neděli nebo ve středu a sobotu.

Vyučování laické mravnosti mohlo by míti vážné následky, poněvadž by se asi postupovalo methodou volnosti. První měl přihlásiti svou dcerušku židovský zaprodanec Machar, který ve své všemocné snaze získal »Volné Myšlenky« několik tisíc korun.

Zlé společnosti kazí dobré mravy.

Ve Fürstenfeldu ve Štýrsku zatčen byl 12letý školák, František Kaspar, který znásilnil 9leté děvče a potom je zavraždil. Mladistvý vrah se k činu přiznal. Taková bude zlatá mládež dle vzoru pokrokové morálky vychovávaná prof. Maxou, prof. Dr. Drtinou, Dr. V. Laichtrem, prof. T. G. Masarykem, sl. Popelkovou, pí. O. Stránskou, až bude v rozkvětu jimi spravovaný pensionát dle pokrokových zásad. Gratulujeme!

Někteří rodičové obávají se, aby děti jejich se nezkazily a svěrují je různým pensionátům, často pokrokovým. Tam nenaučí se děvče mravnosti a ctnosti. »A právě zdá se, že Kristus na ženské ctnosti položil hlavní důraz a rovněž jeho náboženství šířením těchto ctností že dodělalo se největšího úspěchu« (Libanius).

Na čest dnešní svět nedbá, protože nedbá o Krista a jeho učení. Zachovati si čest bylo mnohem těžší tehdy, když Řím vládl, tolik vychvalovaný Macharem. Jaké úsilí to stálo, lze poznati z toho, že i vladař Paschasius hrozným způsobem činil si posměch z panenské čistoty sv. Lucie a kázal ji přivésti na hnusné místo. Avšak Duch sv. držel světici na místě takovou mocí, že všichni přítomní pochopové nemohli jí z místa hnouti, ba zůstala nepohnuta, i když několik spřežení volů bylo k ní zapřaženo, aby ji odtáhli

Na mravnosti lidstva záleží i státu, vždyť policejní říditelství v Mnichově zakázalo konati přednášky o pohlavním životě vzhledem k tomu, že to patří jen korporacím od státu k tomu oprávněným. Bavorské ministerstvo vyučování výnosem upozornilo správce škol, aby zakázali žákům svým kupovati u firem, které mají ve výkladních skříních neslušné knihy a obrazy

Když bys dítě přece kleslo v mravnosti, hled' povstati a Bůh ti pomůže.
Poznáš na sobě pravdu slov básníka:

»Viš, to byl světlý Bůh On třtiny nezlomil
a když se skláněla, On podchytil ji v pádu.«

Vyhláška.

Jednota katolického učitelstva českého a přátel křesťanské výchovy pro král. České se sídlem v Praze II. v Žitné ulici čís. 26. n. (dům Družstva »Vlast«) vyzývá křesťanský smýšlející učitele v Praze a okolí, aby přistupovali k jednotě a byli jejími členy.

Jednota se skládá z členů zakládajících, přispívajících, činných a čestných. — Zakládajícím členem může se státi každý katolík, který buď najednou, nebo v pěti ročních lhůtách splatí 50 K. — Přispívajícím členem může se státi každý katolík, který 1 K ročně platí. Příspěvek tento může valná hromada snížit až na 20 h ročně. — Činným členem může se státi každý katol. profesor nebo učitel, kněz, katecheta, učitelka literární, industrialní, nebo pěstounka kteréhokoliv druhu škol, který nejméně 2 K ročně platí. — Čestnými členy jmenuje valná hromada bez debaty k návrhu výboru ty, kteří si zjednali o spolek zvláštních zásluh.

Obsah »Učitelské Přílohy«

(k XXIX. ročníku »Vychovatele« roku 1914.)

Ročník XVII.

Alois Brynych: O přípravě ku sv. zpovědi a sv. přijímání. Str. 46, 49 a 53.	Katka Josef: Jan Karel Škoda, český paedagog. Str. 21.
Jan Nep. Holý: Kousek skutečného studentského života. Str. 13.	Pečínková Běla: Kult Mariánský ve výchově divčič. Str. 58, 62 a 65.
J. N. Holý: Slavnostní ukončení gymn. studií v Brasílii. Str. 17.	Simeruská Anna: Školní a domácí vyučování. Str. 37.
Ježek Ant.: Katechismus mládeže. str. 66, 69 a 73.	Schauer z Augenburku J.: Cestou k věř pravé. Str. 31, 34 a 42.
Ježek Ant.: Několik kapitol o mládeži. Str. 2, 7, 10, 14, 18, 22, 25, 29, 33, 38, 41, 54, 50, 55, 57, 61.	— Valná hromada Jednoty katol. učitelstva českého a přátel křesťanské výchovy v král. Česká, r. 1914. Str. 5 a 9.
Jiroušek T. J.: Novým rokem k nové práci! Str. 5.	— Různ. zprávy. Str. 4, 16, 24, 27, 32, 36, 40, 44, 47, 52, 56, 60 a 64.